GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2015

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 2 / 10 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

İçindekiler

001 2014/6991 26.02.2015
METİN TAŞDEMİR

002 2014/7146 26.02.2015
İBRAHİM AKKAN

003 2014/9817 26.02.2015
KAMURAN ÇÖRTÜK

004 2014/12837 26.02.2015
OSMAN KILIÇ

005 2014/12984 26.02.2015
ÜMİT YALÇIN

006 2014/19435 26.02.2015
ZEKERRİYA DEMİR

007 2013/988 10.03.2015
NEDİM ERKUŞ

008 2013/1071 10.03.2015
KINYAS KAYA

009 2013/1211 10.03.2015
ARNOLDUS THEODORUS BERNARDUS MARİA NALES

010 2013/1779 10.03.2015
ALİ RIZA BARAN

011 2013/1910 10.03.2015
ASKERİ KARADUMAN

012 2013/2076 10.03.2015
F.E.

013 2013/2100 10.03.2015
HEDİYE YILDIRIM

014 2013/2172 10.03.2015
RAMAZAN ODABAŞI

015 2013/2188 10.03.2015
HÜSAMETTİN GÜLER

016 2013/2328 10.03.2015
HAYRETTİN KİBAR VE DİĞERLERİ

017 2013/2761 10.03.2015
İSMAİL GÜNGÖR

İçindekiler - devam

018 2013/3304 10.03.2015
MEHMET NURİ KIRAN VE SÜRMELİ MEMET SEZGİN

019 2013/3617 10.03.2015
ERDAL KÜÇÜKALİ

020 2013/3841 10.03.2015
ABDÜLHALİM ÇOKSÜER VE DİĞERLERİ

021 2013/4505 10.03.2015
ZİNİ ÇEVİREN VE DİĞERLERİ

022 2013/4558 10.03.2015
ALİ EKŞİ

023 2013/4662 10.03.2015
BERNA BERKTAŞ BAYAR

024 2013/5306 10.03.2015
ŞEYHMUS GÜNEŞLİOĞLU VE ALİ AYDIN

025 2013/5410 10.03.2015
RECEP DÜZLÜ

026 2013/5511 10.03.2015
YASİN YILDIRIM VE DİĞERLERİ

027 2013/5874 10.03.2015
MUSTAFA CAN

028 2013/5878 10.03.2015
MEHMET ALİ TURAN

029 2013/6066 10.03.2015
FEVZİ KAYACAN

030 2013/6296 10.03.2015
HALİL İBRAHİM DOĞANAY

031 2013/6317 10.03.2015
HASAN PULAT

032 2013/6399 10.03.2015
MUHAMMET DEMİR

033 2013/6436 10.03.2015
MEHMET ALİ ÇELİK

034 2013/6778 10.03.2015
DSK İNŞAAT - DURSUN SERDAR KUYUCU

İçindekiler - devam

035 2013/7067 10.03.2015
HAMZA ÇİÇEK

036 2013/7089 10.03.2015
VELİ NAZMAN VE HIDIR NAZMAN

037 2013/7323 10.03.2015
ORHAN ERSOY (7)

038 2013/7402 10.03.2015
MEHMET DEMİRER

039 2013/7597 10.03.2015
ARİF DURAK

040 2013/7784 10.03.2015
RAMAZAN AY VE DİĞERLERİ

041 2013/8459 10.03.2015
YUNUS ÇİÇEK

042 2013/8469 10.03.2015
HASAN HÜSEYİN TÜRK

043 2013/8611 10.03.2015
MUSTAFA ESEN VE DİĞERLERİ

044 2013/8667 10.03.2015
MEHMET SERDAR AYAROĞLU

045 2013/8733 10.03.2015
MEHMET ÖZTÜRK

046 2013/9018 10.03.2015
MERAL SÜRÜCÜLER

047 2013/9063 10.03.2015
ABDULKERİM KARABOĞA VE DİĞERLERİ

048 2013/9414 10.03.2015
ABDULLAH ORDU

049 2013/9540 10.03.2015
ELİF SAKA

050 2013/9582 10.03.2015
ABDULLAH AKÇARA

051 2013/9717 10.03.2015
METİN AYDOĞAN

İçindekiler - devam

052 2013/9808 10.03.2015
AYŞE KARAHAN

053 2013/9831 10.03.2015
DOĞAN YILDIRIM

054 2014/70 10.03.2015
SEDAT BOLEL VE DİĞERLERİ

055 2014/1004 10.03.2015
MEHMET AYDEMİR

056 2014/1064 10.03.2015
YEMLİHAN YILDIZ

057 2014/1178 10.03.2015
EDNAN AYDIN VE GÜLER AYDIN

058 2014/1207 10.03.2015
İBRAHİM SİLGU

059 2014/1729 10.03.2015
ABDULKERİM TÜRK

060 2014/2209 10.03.2015
FERAT DOĞAN

061 2014/2683 10.03.2015
NEVZAT ONGÜN

062 2014/2710 10.03.2015
MELAHAT ATILGAN

063 2014/2721 10.03.2015
HASAN ŞENDUR VE DİĞERLERİ

064 2014/2846 10.03.2015
MEHDİ TANRIKULU (2)

065 2014/2988 10.03.2015
SAİT YILMAZ VE DİĞERLERİ

066 2014/3060 10.03.2015
ENGİN EKİNCİ

067 2014/3063 10.03.2015
MEHMET ALKAN

068 2014/3076 10.03.2015
MIZRAP ATEŞ

İçindekiler - devam

069 2014/3102 10.03.2015
SÜLEYMAN CAN

070 2014/3154 10.03.2015
MEHMET EMİN SAVAŞ

071 2014/3285 10.03.2015
TÖREDİ ŞİMŞEK

072 2014/3495 10.03.2015
MEHMET TURAN VE DİĞERLERİ

073 2014/4069 10.03.2015
SÜLEYMAN CAN (2)

074 2014/4545 10.03.2015
ERCÜMENT CEMİL CEVER

075 2014/4642 10.03.2015
AYDIN ASLAN VE DİĞERLERİ

076 2014/4743 10.03.2015
İBRAHİM KALKAN

077 2014/4754 10.03.2015
SELMA SAVAŞÇİ VE HIDIR SAVAŞÇİ

078 2014/4967 10.03.2015
ŞEYHMUS KALIN

079 2014/5569 10.03.2015
NURCAN ÜSTÜNBAŞ VE DİĞERLERİ

080 2014/5603 10.03.2015
NAVAF ÖZEL

081 2014/5680 10.03.2015
MUSTAFA DEMİR VE DİĞERLERİ

082 2014/5888 10.03.2015
SİNAN ÖZMET

083 2014/6232 10.03.2015
KAMURAN KÜÇÜK

084 2014/6666 10.03.2015
MEHMET AKİF HADİOĞLU

085 2014/6762 10.03.2015
FERHAT TUNÇ

İçindekiler - devam

086 2014/6773 10.03.2015
MEHMET YALÇINKAYA

087 2014/6788 10.03.2015
RAMAZAN BULUT VE ALİ GÜNEY

088 2014/6943 10.03.2015
MEHMET YILMAZ

089 2014/7046 10.03.2015
ABDURRAHMAN KAHRAMAN

090 2014/7675 10.03.2015
HADİCE DEMİR VE ABDULKERİM KAVAK

091 2014/7683 10.03.2015
YUSUF ÇELİK

092 2014/9803 10.03.2015
MEHMET AYDIN

093 2014/9904 10.03.2015
Y.İ.

094 2014/9906 10.03.2015
MUSA KALKAN

095 2014/9911 10.03.2015
ALAADDİN ÖKMEN VE BEREKET SEVİNÇ

096 2014/9915 10.03.2015
EKREM BALCA VE ORHAN GÜVEN

097 2014/10002 10.03.2015
GÜLSEN GÖKGÜR

098 2014/10594 10.03.2015
NİHAT ŞİMŞEK

099 2014/10799 10.03.2015
AYCAN YILMAZ

100 2014/11416 10.03.2015
İBRAHİM KALKAN

METİN TAŞDEMİR

B. No: 2014/6991 | Karar tarihi: 26.02.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6991

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

METİN TAŞDEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6991)

Karar Tarihi: 26/2/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör : Elif KARAKAŞ

Başvurucu : Metin TAŞDEMİR

Vekili : Av. Mustafa BOZKURT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, idare aleyhinde açtığı tam yargı davasının kısmen kabul kısmen retle sonuçlanmasıyla reddedilen tazminat miktarı üzerinden idare lehine fahiş miktarda vekâlet ücreti ödenmesine hükmedildiğini belirterek, Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesiyle 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, ihlalin tespiti ile tazminat ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 21/5/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 30/6/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 6/11/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına ve bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmesine karar verilmiştir

5. Bakanlığın 9/12/2014 tarihli yazısı ile benzer nitelikteki başvuruya ilişkin Anayasa Mahkemesi kararına atıfta bulunularak ayrıca görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucunun oğlu Piyade Çavuş Harun Taşdemir, Dağ ve Komando Tugay Komutanlığı emrinde askerlik görevini yerine getirmekte iken 17/3/2010 tarihinde, 2010 yılı bahar-yaz tertiplenmesi kapsamında muhabere irtibatını sağlamak üzere görevlendirildiği Rahmo tepe üs bölgesinde görevini ifa etmesinin ardından ertesi gün, üs bölgesinde kaldığı çadırın girişinde yatar vaziyette bulunmuş, yapılan müdahalelere rağmen kurtarılamayarak vefat etmiştir.

8. Adli Tıp Kurumunun 1/9/2010 tarihli raporunda ''Kişinin ölüm nedeninin belirlenemediği'' sonucuna varılmış, olaya ilişkin olarak Askeri Savcılığının 31/12/2010 tarih ve E.2010/809, K.2010/208 sayılı kararıyla da müteveffanın ölümünden kendisine kast veya taksir atfedilebilecek herhangi bir failin bulunmadığı, ölümün ani fizyolojik bir ölüm olduğu gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.

9. Müteveffanın vazife malulü sayılmaması işlemine karşı açılan davada AYİM Üçüncü Dairesinin 18/11/2011 tarih ve E.2011/1128, K.2011/2329 sayılı kararıyla işlemin iptaline karar verilmiştir.

10. Başvurucunun maddi ve manevi zararlarının tazmini istemiyle yaptığı idari müracaatın zımnen reddedilmesi üzerine 20/4/2011 tarihinde açılan tam yargı davasında, AYİM İkinci Dairesi tarafından 31/10/2013 tarih ve E.2011/910, K.2013/1224 sayılı kararıyla, “müteveffanın askeri hizmete ilişkin bir görevin ifası sırasında, üs bölgesinde iken vefat ettiği, ölüm olayında idareye atfı kabil bir hizmet kusurunun varlığından söz edilemez ise de kamu görevinin ifası sırasında meydana gelen zarar ile hizmet arasında illiyet bağı bulunduğundan, kusursuz sorumluluk ilkesine göre zararın, zarar gören üzerinde bırakılmayarak tüm topluma yayılmasının adalet, eşitlik ve hakkaniyet esaslarına daha uygun düşeceğinden davacının zararının karşılanması gerektiği, zararın tespiti amacıyla yapılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen 13/6/2013 tarihli raporda davacı anne Hayriye Taşdemir'in, ödenen nakdi tazminatın mahsubundan sonra 14.331 TL, davacı baba Metin Taşdemir'in ise mahsuptan sonra 2.403 TL maddi tazminat hakedişinin mevcut olduğunun bildirildiği, bilirkişi raporunun uygun bulunduğu belirtilip, başvurucuyla birlikte dört davacı için maddi ve manevi toplam 57.734 TL tazminata, hükmedilen maddi ve manevi tazminat miktarı üzerinden 6.768,80 TL vekalet ücretinin davalı idareden alınarak davacılara verilmesine, 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 14. maddesi uyarınca davalı idare lehine ise toplam 16.366 TL vekalet ücretinin davacılardan alınarak ödenmesine” hükmedilmiştir.

11. Başvurucunun karar düzeltme talebi aynı Dairenin 19/3/2014 tarih ve E.2014/465, K.2014/370 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

12. Karar başvurucuya 22/4/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

13. Başvurucu tarafından 21/5/2014 tarihinde süresi içinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrası şöyledir:

"İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

15. 659 sayılı KHK'nin "Davalardaki temsilin niteliği ve vekalet ücretine hükmedilmesi ve dağıtımı" kenar başlıklı 14. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tahkim usulüne tabi olanlar dahil adli ve idari davalar ile icra dairelerinde idarelerin vekili sıfatıyla hukuk birimi amirleri, muhakemat müdürleri, hukuk müşavirleri ve avukatlar tarafından yapılan takip ve duruşmalar için, bu davaların idareler lehine neticelenmesi halinde, bunlar tarafından temsil ve takip edilen dava ve işlerde ilgili mevzuata göre hükmedilmesi gereken tutar üzerinden idareler lehine vekalet ücreti takdir edilir."

16. 11/4/2013 tarih ve 6459 sayılı İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesi ile 1602 sayılı Kanun'un 46. maddesinin dördüncü fıkrasına eklenen ve 30/4/2013 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren cümle şöyledir:

"Ancak, tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktar, süre veya diğer usul kuralları gözetilmeksizin nihai karar verilinceye kadar, harcı ödenmek suretiyle bir defaya mahsus olmak üzere artırılabilir ve miktarın artırılmasına ilişkin dilekçe otuz gün içinde cevap verilmek üzere karşı tarafa tebliğ edilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 26/2/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 21/5/2014 tarih ve 2014/6991 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, dava açıldığı zaman yürürlükte olmayan bir düzenlemeye dayanılarak, reddedilen kısım üzerinden idare lehine vekâlet ücreti ödenmesine karar verilmesinin öngörülebilirlik ve ölçülülük ile bağdaşmadığını belirterek Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesiyle 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Başvurucunun, aleyhine hükmedilen vekâlet ücretinin çok yüksek olduğu, dolayısıyla mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği yönündeki şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun olmayıp, başka bir kabul edilemezlik nedeni de bulunmadığından, başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

20. Başvurucu, haksız çıkan tarafa nispi vekâlet ücretine hükmedilmesine yönelik bir düzenlemenin olmadığı dönemde dava açtığını ve dava devam ederken yürürlüğe giren 659 sayılı KHK'deki düzenleme ile öngörmediği bir şekilde vekâlet ücreti ödemeye mahkûm edildiğini, dolayısıyla Mahkemece lehine tazminata hükmedilmesinin önemli ölçüde anlamını

yitirdiğini, bu durumun adil yargılanma hakkını kısıtladığını iddia etmiştir.

21. Bakanlık görüşünde, benzer konunun daha önce Anayasa Mahkemesi önüne getirildiği, somut başvuru açısından bu kriterlerden ayrılarak farklı bir neticeye ulaşmayı gerektirecek herhangi bir neden bulunmadığından ayrıca görüş sunulmasına gerek görülmediği bildirilmiştir.

22. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hale getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

23. Taraflardan birinin yargılamadaki başarı oranına göre kazanılan veya kaybedilen değer oranında lehine veya aleyhine mahkeme masraflarının hükmedilmesine yönelik düzenlemeler mahkemeye erişim hakkına müdahale oluşturmakta ise de abartılı, zorlama veya ciddiyetten yoksun talepleri disipline etmeye yönelik orantılı müdahaleler meşru görülebilir. Ancak, bu sınırlamaların hakkın özüne zarar vermeyecek nitelikte, meşru bir amaca dayalı ve kullanılan aracın sınırlama amacı ile orantılı olması, kamu yararının gerekleri ile bireyin hakları arasında kurulmaya çalışılan adil dengeyi bozacak şekilde birey aleyhine katlanılması zor külfetler yüklememiş olması gerekir (B. No: 2012/791, 7/11/2013, §§ 61-62).

24. Dava sonucundaki başarıya dayalı olarak taraflara vekâlet ücreti ödeme yükümlülüğü öngörülmesi de bu kapsamda mahkemeye erişim hakkına yönelik bir sınırlama oluşturur. Böyle bir sınırlamanın meşru görülebilmesi için kamu yararı ile birey hakkı arasında makul bir dengenin gözetilmiş olması gerekir. Başvuru konusu olayda dava açıldıktan sonra 2/11/2011 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 659 sayılı KHK ile idarenin taraf olduğu davaların, idarenin bünyesinde görev yapan kadrolu hukuk müşavirleri ve avukatlar tarafından takibi öngörülmüş olup, davanın reddi halinde idare lehine vekalet ücretine hükmedilmesi düzenleme altına alınmıştır. Gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve böylece mahkemelerin fuzuli yere meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkları makul sürede bitirebilmesi amacıyla başvuruculara belli yükümlülükler öngörülebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek kamu otoritelerinin takdir yetkisi içindedir. Öngörülen yükümlülükler dava açmayı imkânsız hale getirmedikçe ya da aşırı derece zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemez. Dolayısıyla davayı kaybetmesi halinde başvurucuya yüklenecek olan vekâlet ücreti bu çerçevede değerlendirilmelidir (B. No: 2013/1613, 2/10/2013, §§ 38 - 39).

25. Buna karşılık bir hukuki uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyan başvuruculların, reddedilen dava konusu miktar üzerinden hesaplanan vekâlet ücretini karşı tarafa ödemeye mahkûm edilmeleri ihtimali veya olgusu, belirli dava koşulları çerçevesinde mahkemeye başvurmalarını engelleme ya da mahkemeye başvurmalarını anlamsız kılma riski taşımaktadır. Bu kapsamda, davanın özel koşulları çerçevesinde masrafların makullüğü ve orantılılığı, mahkemeye erişim hakkının asgari sınırını teşkil etmektedir (B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 54).

26. Başvurucunun tam yargı (tazminat) davasını açtığı 20/4/2011 tarihi itibarıyla 1602 sayılı Kanun'da, dava dilekçesinde belirtilen talep konusu miktarın sonradan ıslah yoluyla değiştirilmesine veya dava sonucunda haksız çıkan davacının, her halükarda davalı idare lehine reddedilen miktar üzerinden nispi vekâlet ücreti ödenmesini öngören bir

düzenlemenin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

27. Tazminat alacağının miktarı, ancak bilirkişi incelemesi ve benzeri araştırmalardan sonra mahkemenin takdir yetkisi çerçevesinde belirlenebilen bir olgudur. Tazminat müessesesinin bu özelliği gereği, hak kazanılan tazminat miktarının dava açılmadan önce tam olarak bilinmesi veya öngörülmesi mümkün değildir. Dava açılması aşamasında karşı karşıya kalınan bu belirsizliğin, talep miktarının sonradan düzeltilmesi (ıslah) yoluyla aşılması da 1602 sayılı Kanun gereği (§16) 30/4/2013 tarihi öncesinde mümkün olmadığından, hak kaybına uğramak istemeyen davacılar için, tazminat taleplerine ilişkin miktarları yüksek tutmaktan başka seçenek bulunmamaktadır (B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 56).

28. Başvurucu da, bu şartlar altında düzenlediği dilekçe ile idare aleyhine tam yargı davası açarak 100.000,00 TL maddi, 25.000,00 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. AYİM önündeki davalarda haksız çıkan davacı aleyhine ve davalı idare lehine vekalet ücreti ödenmesine ilişkin 659 sayılı KHK'nin 14. maddesindeki düzenleme, 2/11/2011 tarihinde yürürlüğe girmiş ve bu düzenlemeyi dikkate alan AYİM de başvurucu lehine toplam 16.903,00 TL tazminata hükmettikten sonra başvurucunun, reddedilen fazlaya ilişkin tazminat talepleri üzerinden davalı idare lehine tüm davacılar aleyhine toplam 16.366,38 TL vekalet ücreti ödemesine karar vermiştir.

29. Buna göre, başvurucunun dava açtığı sırada ıslah imkânının olmaması nedeniyle hak kaybına uğramamak amacıyla talebini yüksek tuttuğu, hak kazandığı 16.903,00 TL tazminat karşısında payına düşen miktar itibariyle yaklaşık 7.000,00 TL (başvurucunun talep ettiği tazminatın reddedilen miktarı dikkate alınarak hesaplama yapılmıştır) de vekâlet ücreti ödeme yükümlülüğü altına girdiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, başvurucunun dava açtığı tarihten sonra, 659 sayılı KHK'nin 14. maddesi ile yapılan düzenleme uyarınca, reddedilen dava konusu miktar üzerinden nispi vekâlet ücreti ödeme zorunluluğu ile karşı karşıya kaldığı görülmektedir.

30. Dava devam ederken başvuruculara aleyhine yapılan bu değişikliğin, başvurucular tarafından önceden öngörülmesi beklenilemez. Bununla birlikte, anılan bu düzenlemenin tek başına mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiği de söylenemez. Bu düzenleme sonucu gerçekleşen müdahalenin ölçülü olup olmadığının da incelenmesi gerekir.

31. Somut olayın koşulları bir bütün halinde değerlendirildiğinde, başvurucunun maddi durumunun elverişsiz olması nedeniyle lehine adli yardım kararı verildiği, ayrıca dava açıldığı sırada ıslah imkânının olmaması nedeniyle hak kaybına uğramamak amacıyla talebini yüksek tuttuğu ve hak kazandığı tazminatın yaklaşık 2/5'ini vekâlet ücreti adı altında davalı idareye geri ödemek zorunda bırakıldığı ve açılan tazminat davasının bu şekilde başvurucu açısından anlamsız hale geldiği dikkate alındığında yapılan müdahalenin ölçülü olduğu söylenemez.

32. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

33. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden

yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

34. Başvuru konusu olayda, tespit edilen ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığından başvurucuya net 4.500,00 TL tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

35. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,00 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

Başvurucunun,

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 4.500,00 TL tazminat ÖDENMESİNE,

D. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,00 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Karardan bir örneğin, bilgi için AYİM’e gönderilmesine,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

26/2/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM AKKAN

B. No: 2014/7146 | Karar tarihi: 26.02.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7146

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM AKKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7146)

Karar Tarihi: 26/2/2015

R.G. Tarih-Sayı : 16/4/2015-29328

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : İbrahim AKKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, işlendiği zaman yürürlükte olmayan bir kanun maddesine istinaden hakkında idari para cezası uygulandığını, bu cezaya karşı yaptığı itiraz başvurusunu inceleyen mahkemenin yürürlükteki mevzuatı dikkate almadan karar verdiğini belirterek, Anayasa'nın 2., 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiği ileri sürmüş ve yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 21/5/2014 tarihinde İzmir 13. Sulh Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 11/11/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 5/12/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas

incelemesinin birlikte yapılmasına ve bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Bakanlığa bildirilmiştir. Bakanlığın 23/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. İzmir Trafik Denetleme Şube Müdürlüğüne bağlı polisler tarafından 22/2/2014 tarihinde yapılan yol kontrolü sonucunda, sürücü belgesi olmaksızın araç kullandığı için başvurucunun oğlu ve trafik ihlali yapan sürücünün aynı zamanda araç sahibi olmaması nedeniyle de araç sahibi olan başvurucu hakkında ayrı ayrı 1.462 TL idari para cezası verilmiştir.

8. Başvurucu hakkındaki HD 750579 seri numaralı trafik idari para cezası karar tutanağı 28/2/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

9. Başvurucu, Anayasa Mahkemesince iptal edilen hükme istinaden kendisine idari para cezası verildiğini belirterek, İzmir 15. Sulh Ceza Mahkemesine süresinde itiraz etmiştir.

10. Anılan yaptırıma yapılan itiraz, İzmir 15. Sulh Ceza Mahkemesi, 17/4/2014 tarih ve 2014/122 D. İş sayılı kararıyla reddedilmiştir.

11. Ret gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...İzmir Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü'nün 22/02/2014 tarih ve HD 750579 nolu trafik suç tutanağı gereğince 2918 sayılı yasanın 36/3-a maddesine muhalefet ettiğinden dolayı 1.462 TL idari para cezası kesildiği, Karayolları Trafik Kanununun 36. maddesinde; 'Motorlu araçların sürücü belgesi sahibi olmayan kişiler tarafından karayollarında sürülmesi ve sürülmesine izin vermek yasaktır. Sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse ayrıca tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir.' denildiği, bu nedenle itiraz edenin itirazında haksız olduğu ve kesilen idari para cezasının usul ve kanuna uygun olduğu anlaşılmakla; ... itirazının reddine ... karar verildi."

12. Anılan karar, başvurucuya 22/4/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

13. Bireysel başvuru, 21/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

B. İlgili Hukuk

14. 30/3/2005 tarih ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 4. maddesi şöyledir:

"(1) Hangi fiillerin kabahat oluşturduğu, kanunda açıkça tanımlanabileceği gibi; kanunun kapsam ve koşulları bakımından belirlediği çerçeve hükmün içeriği, idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle de doldurulabilir.

(2) Kabahat karşılığı olan yaptırımların türü, süresi ve miktarı, ancak kanunla belirlenebilir."

15. Aynı Kanun'un "Zaman bakımından uygulama" kenar başlıklı 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun zaman bakımından uygulamaya ilişkin hükümleri kabahatler bakımından da uygulanır. Ancak, kabahatler karşılığında öngörülen idarî yaptırımlara ilişkin kararların yerine getirilmesi bakımından derhal uygulama kuralı geçerlidir.”

16. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 7. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz...”

17. 13/10/1983 tarih ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 36. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Motorlu araçların, sürücü belgesi sahibi olmayan kişiler tarafından karayollarında sürülmesi ve sürülmesine izin verilmesi yasaktır.

...

Buna göre;

a) Sürücü belgesi olmayanların,

...

araç kullanarak trafiğe çıktıklarının tespiti hâlinde, bu kişilere 1.407 Türk Lirası idari para cezası verilir. Ayrıca, aracın sürücü belgesiz kişilerce sürülmesine izin veren araç sahibine de tescil plakası üzerinden aynı miktarda idari para cezası verilir.”

18. Aynı Kanun’un 36. maddesinin Anayasa Mahkemesinin 29/11/2012 tarih ve E.2012/106, K.2012/190 sayılı kararı ile iptal edilen üçüncü fıkrasının dördüncü cümlesi şöyledir:

“… Sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse, ayrıca tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 26/2/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 21/5/2014 tarih ve 2014/7146 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu, trafik kuralı ihlali yaptığı gerekçesi ile hakkında tesis edilen idari para cezasının yürürlükteki mevzuat dikkate alınmadan kesildiğini, cezaya dayanak olan 2918 sayılı kanunun 36. maddesinde yer alan 'Sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse, ayrıca tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir.' tümcesinin, Anayasa Mahkemesinin 29/11/2012 tarih ve E.2012/106, K.2012/190 sayılı kararı ile iptal edildiğini, bunun üzerine kanun koyucu tarafından, 11/6/2013 tarih ve 6487 sayılı Kanun ile "Ayrıca, aracın sürücü belgesiz kişilerce sürülmesine izin veren araç sahibine de tescil plakası üzerinden aynı miktarda idari para cezası verilir." tümcesinin madde metnine eklediğini, eylem tarihinde yürürlükte olan mevzuat hükmünün bu düzenleme olduğunu, ancak itirazı inceleyen Mahkemenin bu değişikliği dikkate almadan ve yeni madde kapsamında ceza için gerekli şart olan, sürücü belgesiz kişinin aracı kullanmasında, araç sahibinin izninin olup olmadığı hususunu incelemeksizin itirazını reddettiğini belirterek, Anayasa'nın 2., 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

21. Başvurucu her ne kadar Anayasa’nın 2. ve 38. maddelerinin de ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de başvuru formu ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun iddialarının özünün, idarenin ve İlk Derece Mahkemesinin eylemin yeni kanun döneminde gerçekleşmesine rağmen yürürlükte olmayan kanunu uygulaması ve İlk Derece Mahkemesinin olay tarihinde yürürlükte olan kanunda öngörülen kabahatin önceki kanun hükmünden farklı olan unsurlarını kararda değerlendirmemesi hususu ile ilgilidir. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki tavsifi ile bağlı değildir. Bu sebeple başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki güvencelerden biri olan gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Başvurucunun “gerekçeli karar hakkı”na ilişkin iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek bir neden de bulunmadığı anlaşıldığından, başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

23. Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

24. Anayasa’nın “Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması” kenar başlıklı 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.”

25. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) “Adil yargılanma hakkı” kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir.”

26. Gerekçeli karar hakkı da makul sürede yargılanma hakkı gibi, adil yargılanma hakkının somut görünümleridir. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme’nin lâfzî içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen gerekçeli karar hakkı ve silahların eşitliği ilkesi gibi ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

27. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı veya davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir. Bu bağlamda Anayasa’nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de, hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (B. No: 2013/307,

16/5/2013, § 30).

28. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması adil yargılanma hakkının unsurlarından birisi olmakla beraber, bu hak yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Bununla birlikte başvurucunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddialarının cevapsız bırakılmış olması bir hak ihlaline neden olacaktır (B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 26).

29. Anayasa Mahkemesinin 6/3/2013 tarih ve 28579 sayılı Resmî Gazete'de (R.G.) yayımlanan 29/11/2012 tarih ve E.2012/106, K.2012/190 sayılı kararı ile 2918 sayılı Kanun'un 36. maddesinin üçüncü fıkrasının "Sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse, ayrıca tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir." biçimindeki dördüncü cümlesi iptal edilmiştir. Kanun koyucu, 1/6/2013 tarih ve 28674 sayılı R.G.'de yayımlanan, 24/5/2013 tarih ve 6487 sayılı Kanun'un 18. maddesi ile 2918 sayılı Kanun 36. maddesini yeniden düzenleyerek, aracının sürücü belgesiz kişilerce sürülmesine izin veren araç sahibine de tescil plakası üzerinden idari para cezası verilmesini öngörmüştür.

30. Somut olayda, kolluk görevlileri tarafından, trafik ihlali yapan sürücünün aynı zamanda araç sahibi olmaması nedeniyle başvurucuya (tescil plakası sahibine) da 1.462,00 TL idari para cezası verilmiştir. Başvurucu hakkındaki HD 750579 seri numaralı trafik idari para cezası tutanağında her ne kadar kabahatliye uygulanan yasa maddesi olarak "36/3-a" hükmü gösterilmiş ise de, Emniyet Müdürlüğünce Mahkemeye gönderilen cevabi yazıda, idari para cezasının 'sürücü aynı zamanda araç sahibi değilse, ayrıca tescil plakasına da aynı miktar için ceza tutanağı düzenlenir' hükmüne istinaden kesildiği bildirilmiştir.

31. Başvurucunun eylemine temas eden önceki kanun hükmünü ortadan kaldıran Anayasa Mahkemesinin iptal kararı 6/3/2013 tarihinde, başvurucunun eylemine temas eden yeni kanun hükmü ise 1/6/2013 tarihinde R.G.'de yayımlanmıştır. Başvuruya konu idari para cezası bu tarihlerden sonra 22/2/2014 tarihinde kesilmiştir. Dolayısıyla isnat edilen eylem gerçekleştiğinde ve idari para cezası verildiğinde yeni kanun yürürlüktedir.

32. Başvurucu, idarenin ve İlk Derece Mahkemesinin, eylem yeni kanun döneminde gerçekleşmesine rağmen eski kanunu uygulamasını ve İlk Derece Mahkemesinin olay tarihinde yürürlükte olan kanunda öngörülen kabahatin önceki kanun hükmünden farklı olan unsurlarını kararda değerlendirmemesini şikâyet etmiştir. Başvurucu tarafından, yürürlükte olmayan ve aleyhine olan bir hükme istinaden cezalandırıldığı itirazı İlk Derece Mahkemesi nezdinde de ileri sürülmüş olmasına rağmen, idari yaptırımın iptali isteminin reddine dair kararda da bu hususa ilişkin bir gerekçeye yer verilmediği görülmektedir (bkz. § 11).

33. Bu durumda, başvurucunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren, uyuşmazlığın çözümü için esaslı bir iddia olan, yürürlükte olmayan ve aleyhine olan bir hükme istinaden cezalandırıldığı iddiası, İlk Derece Mahkemesi kararında tartışılmamış ve karşılanmamıştır. Bu nedenle, yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

34. Belirtilen nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

35. Başvurucu, anayasal haklarının ihlal edildiğini belirterek ve ihlalin ortadan kaldırılması yönünde karar verilmesini talep etmektedir.

36. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesi şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

37. Başvuru konusu olayda tespit edilen ihlal, adil yargılanma hakkının unsurlarından olan gerekçeli karar hakkının ihlal edilmesinden kaynaklandığından ve ihlalin yeniden yargılama yapılarak ortadan kaldırılmasında hukuki yarar bulunduğundan, 6216 sayılı Kanun'un (1) ve (2) numaralı fıkraları gereğince ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

38. Başvurucu tarafından yatırılan 206,10 TL harç tutarının başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. İhlal ve ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin İzmir 15. Sulh Ceza Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

C. 206,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

26/2/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

KAMURAN ÇÖRTÜK

B. No: 2014/9817 | Karar tarihi: 26.02.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/9817

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KAMURAN ÇÖRTÜK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/9817)

Karar Tarihi: 26/2/2015

R.G. Tarih-Sayı : 16/4/2015-29328

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : Kamuran ÇÖRTÜK

Vekili : Av. Noyan SAVAŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, yargılandığı davada, zamanaşımı süresi dolmasına rağmen hakkında mahkumiyet kararı verildiğini, hakkındaki bir kısım isnatların bildirilmeyerek savunma hakkının kısıtlandığını ve tanık dinletme taleplerinin gerekçesiz olarak reddedildiğini belirterek, Anayasa'nın 10., 36., 37., 38., 138. ve 140. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüş, infazın durdurulmasını ve yargılanmanın yenilenmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 23/6/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 31/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar

verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

5. Bayındırbank A.Ş.'ye 9/7/2001 tarihinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından el konulması sebebiyle açılan davaların tamamı İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2004/164 sayılı dosyasında birleştirilerek yargılama yapılmıştır.

6. Anılan Mahkemenin 25/1/2013 tarih ve E.2004/164, K.2013/1 sayılı kararı ile başvurucunun 18/6/1999 tarih ve 4389 sayılı mülga Bankalar Kanunu'nun 22. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca 5 yıl 10 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına hükmedilmiştir.

7. Başvurucunun temyizi üzerine anılan Mahkeme kararı, Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 14/4/2014 tarih ve E.2013/20876, K.2014/7683 sayılı kararı ile onanmıştır.

8. Onama gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...birleşen 2005/65 Esas sayılı dosyası kapsamında Şişli Cumhuriyet Başsavcılığının 02.05.2003 tarih ve 2003/5198 esas numaralı iddianamesinde 25.05.2001 tarihinde katılma payı adı altında 330.000 TL banka parasını Bayındır Holding A.Ş.'ye avans adı altında ödetmesi ve birleştirilen 2006/15 Esas sayılı dosyası kapsamında Şişli Cumhuriyet Başsavcılığının 18.02.2003 tarih ve 2003/1671 esas numaralı iddianamesinde 04.07.2001 tarihinde Banka Turca Romano S.A. Hisselerinin alınması adı altında 4.200.000 USD' nin suç tarihindeki efektif satış kuru karşılığı olan 5.377.083,60 TL banka parasını ödetmesi eylemleri ile ilgili olarak açılmış bir dava bulunmadığı halde mahkemece bu eylemlerin teselsül eden zimmet suçunun içerisinde değerlendirilmesi suretiyle mahkumiyet hükmü kurulmuş ise de, sanığın mahkumiyetine esas alınan eylemlerinin sayısı ve zimmete konu miktar dikkate alınarak banka zararına da hükmedilmemiş olması karşısında sonuca etkili görülmediğinden bozma nedeni yapılmamıştır.

...

Yapılan duruşma sonunda toplanan deliller, karar yerinde irdelenerek sanıkların suçlarının sübutu kabul edilmiş, olayın niteliğine ve soruşturma sonuçlarına uygun şekilde suç vasfı tayin, cezayı artırıcı ve indirici sebeplerin nitelik ve derecesi takdir kılınmış, savunmaları inandırıcı gerekçelerle reddedilmiş, incelenen dosyaya göre verilen hükümde aşağıda gösterilen sebepler dışında bir isabetsizlik bulunmamış olduğundan; sübuta, vasfa ve sair hususlara değinen temyiz itirazları yerinde görülmemiştir... hükmün DÜZELTİLEREK ONANMASINA..."

9. Başvurucu onama kararından 23/5/2014 tarihinde haberdar olduğunu belirtmektedir.

10. Bireysel başvuru, 23/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

B. İlgili Hukuk

11. 4389 sayılı mülga Kanun'un 22. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"Banka yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları görevleri dolayısıyla kendilerine tevdi olunan veya muhafazaları, denetim veya sorumlulukları altında bulunan bankaya ait para veya sair varlıkları zimmetlerine geçirirlerse altı yıldan on iki yıla kadar

ağır hapis cezası ile cezalandırılacakları gibi bankanın uğradığı zararı tazmine mahkum edilirler. Bu fıkrada gösterilen suç, bankayı aldatacak ve fiilin açığa çıkmamasını sağlayacak her türlü hileli faaliyette bulunmak suretiyle işlenmişse faile on iki yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis ve meydana gelen zararın üç katı kadar ağır para cezası verilir. Ayrıca meydana gelen zararın ödenmemesi halinde mahkemece re'sen ödettirilmesine hükmolunur. Zararın kovuşturma yapılmadan önce tamamıyla ödenmiş olması halinde cezaların yarısı, ödeme hükümden önce gerçekleştirilmiş ise üçte bir oranında indirilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 26/2/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 23/6/2014 tarih ve 2014/9817 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, "25/1/2001 tarihinde 330.000 TL'nin Bayındır Holding A.Ş.'ye giderlere katılma payı adı altında ödettirilmesi" hususu ile ilgili olarak Cumhuriyet savcılığınca hakkında dava açılmadığı halde yargılanması sırasında savunması dahi alınmaksızın mahkum edildiğini, yargılamayı yapan İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin bu hatasının temyiz aşamasında Yargıtay 7. Ceza Dairesi tarafından da kabul edildiğini ancak "sonuca etkili olmayacağı" gerekçesiyle söz konusu derece mahkemesi kararının bozulmadığını, temyiz aşamasında verilen kararın 2. ve 3. sayfalarında sanıklardan bazıları için 1/3/1926 tarih ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 102. maddesinin (3) numaralı fıkrasında öngörülen 10 yıllık zamanaşımı süresinin dolduğu belirtilerek "sonuca etkili görülmediği ve bu hususun bozma nedeni yapılmadığı"nın ifade edildiğini ancak kendisi hakkındaki birleşen E.2005/65 sayılı dosyada zamanaşımı nedeniyle "ortadan kaldırma" kararı verilmediğini, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun emsal kararlarında belirildiği şekli ile bilirkişi heyetinin oluşturulmadığını, bu hususu temyizde ileri sürmelerine karşın Yargıtay tarafından yerel mahkeme kararının gerekçesiz şekilde onandığını, tanık dinletme taleplerinin reddedildiğini belirterek, Anayasa'nın 10., 36., 37., 38., 138. ve 140. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüş, tedbiren infazın durdurulması ve yeniden yargılanma talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

14. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde; başvurunun, zamanaşımı süresi dolmasına rağmen hakkında mahkûmiyet kararı verildiği, savunma hakkının kısıtlandığı, mahkûmiyet kararının gerekçesiz şekilde onandığı ve tanık dinletme taleplerinin reddedildiği iddiaları ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların gerçekliğinin hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Bu nedenle başvurucunun tüm iddiaları, Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen adil yargılanma hakkı ile ilişkili görülerek bu kapsamda değerlendirilmiştir.

1. Hukuk Kurallarının Yanlış Yorumlandığı ve Uygulandığı İddiası

15. Başvurucu, hakkındaki birleşen E.2005/65 sayılı dosyada zamanaşımı nedeniyle "ortadan kaldırma" kararı verilmediğini ileri sürmüştür.

16. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

17. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun

başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

18. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası ve açıkça keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

19. Somut olayda başvurucu hakkında İlk Derece Mahkemesince verilen 25/1/2013 tarihli karar, Yargıtayca 14/4/2014 tarihinde onanmıştır. Hükümde isabetsizlik bulunmamış; sübuta, vasfa ve sair hususlara değinen temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

20. Başvurucu, kendisine yüklenen suçun kanunda gerektirdiği cezanın türü ve üst sınırı itibarıyla tabi olduğu, suç tarihi itibariyle yürürlükte bulunan ve lehe olan 765 sayılı Kanun'un 102. maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen dava zamanaşımı gerçekleştiğinden, hakkındaki kamu davasının zamanaşımı nedeniyle düşürülmesi gerekirken onanmasına karar verilmesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir

21. Dava zamanaşımı, belli koşulların gerçekleşmesi halinde devletin cezalandırma hakkından vazgeçmesidir. 5237 sayılı Kanun'un 72. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre, dava zamanaşımı re'sen uygulanır ve bundan şüpheli, sanık ve hükümlü vazgeçemezler. 5252 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca da lehe olan hüküm, önceki ve sonraki kanunların ilgili bütün hükümleri olaya uygulanarak, ortaya çıkan sonuçların birbirleriyle karşılaştırılması suretiyle belirlenir. Şüphesiz kanunun zamanaşımı hükümleri de lehe/aleyhe değerlendirmesinde dikkate alınacaktır.

22. 765 sayılı Kanun uyarınca ileri sürülen taleplerin, belirtilen Kanun'un zamanaşımına ilişkin hükümleri kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği hususu ile lehe Kanun'un hangisi olduğunun belirlenmesi noktasındaki mevzuat hükümlerinin yorumu ve uygulanması noktasındaki takdir, esasen derece mahkemelerine aittir. Söz konusu yargılamada, lehe/aleyhe kanun hükümlerinin yorumu, maddi vakıaların belirlenen ölçütler çerçevesinde değerlendirilmesi ve başvurucunun eylemine temas eden suçun dava zamanaşımının dolup dolmadığının tespitinde takdir, esasen derece Mahkemelerine ait olmakla beraber, derece mahkemesi kararlarının bariz bir takdir hatası içermesi durumunda, Anayasal bir temel hak veya özgürlüğün ihlal edilip edilmediğinin tespiti noktasında, farklı bir değerlendirme yapılması gerekebilecektir.

23. Bu çerçevede, İlk Derece Mahkemesinin yaptığı belirlemeye göre, başvurucuya isnat olunan eylemin suç tarihinde yürürlükte bulunan 4389 sayılı Kanun'un 22. maddesinin (3) numaralı fıkrasına uygun suçu oluşturduğu belirtilmiştir. 5237 sayılı TCK'nın 66. maddesinin (6) numaralı fıkrası uyarınca zamanaşımı, zincirleme suçlarda son suçun işlendiği günden itibaren işlemeye başlar. İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin 25/1/2013 tarih ve E.2014/164, K.2013/1 sayılı gerekçeli kararının incelenmesinde; başvurucunun

mahkûm olduğu zincirleme suçlarının işlendiği tarihlerin 1999-2001 yılları içerisinde olduğu belirtilmiş fakat somut bir tarih belirlenememiş ise de, zamanaşımını kesen sebepler (Şişli Cumhuriyet Başsavcılığının 2/5/2003 tarih ve E.2003/5198 sayılı iddianamesi, savunmanın verildiği 12/3/2003, 8/9/2003 ve 19/9/2003 tarihleri ve Mahkemenin 25/1/2013 tarihli mahkumiyet kararı) dikkate alındığında derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının bariz bir takdir hatası veya açıkça keyfilik içerdiğine ilişkin bir bulguya rastlanmamıştır.

24. Açıklanan nedenlerle, derece mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiği İddiası

25. Başvurucu, bilirkişi heyetlerinin Yargıtay Ceza Genel Kurulunun emsal kararında belirtilen vasıflara haiz kişilerden oluşturulmadığını, bu hususu temyizde ileri sürmesine karşın Yargıtay tarafından yerel mahkeme kararının gerekçesiz şekilde onandığını iddia etmiştir.

26. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

27. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır."

28. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

29. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak mahkeme kararlarının gerekçeli olması, adil yargılanma hakkının bir gereğidir. Derece mahkemeleri, dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varılmasında kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini makul bir şekilde gerekçelendirmek zorundadır. Bu gerekçelerin oluşturulmasında açıkça bir keyfilik görüntüsünün olmaması ve makul bir biçimde gerekçe gösterilmesi hâlinde adil yargılanma hakkının ihlalinden söz edilemez (B. No: 2013/1235, 13/6/2013, § 23)

30. Makul gerekçe; davaya konu olay ve olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olmalıdır. Zira tarafların o dava yönünden, hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri için ortada usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün hangi nedenle o içerik ve kapsamda verildiğini gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş ve kuşkuya yer vermeyecek açıklıktaki bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması zorunludur (B. No: 2013/1235, 13/6/2013, § 24).

31. Bununla birlikte derece mahkemelerinin, taraflarca ileri sürülen tüm iddialara cevap verme zorunluluğu bulunmayıp, hükme esas teşkil eden gerekçelerin nelerden ibaret olduğunu ortaya koyması yeterlidir. Diğer taraftan kanun yolu mercilerince; onama, itiraz veya başvurunun reddi kararları verilmesi hâlinde alt derece mahkemelerinin kararlarında gösterdikleri gerekçeler kabul edilmiş olacağından, anılan kararlarda ayrıca gerekçe

gösterilmesine gerek bulunmamaktadır (B. No: 2013/1235, 13/6/2013, § 25). Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatları da bu yöndedir (Van de Hurk/Hollanda, B. No: 16034/90, 19/4/1994, § 61).

32. Başvuru konusu olayda, Mahkeme; sanık savunmasına, bilirkişi raporlarına, kredilere ilişkin belgelere ile diğer delillere dayanarak, suça konu eylemlerin banka kaynaklarının kötüye kullanılması ve baştan beri geri dönmeyeceği bilinerek, grup firmalarına bankacılık usul ve teamüllerine aykırı olarak kaynak aktarılmak suretiyle gerçekleştiğine, bu şekilde gerçekleşen zararın da devlet üzerine bırakıldığına kanaat getirmiştir (gerekçeli karar, s. 182-264). Anılan kararda, tarafların iddia ve savunmaları, dosyaya sundukları deliller değerlendirilmiş, ilgili hukuk kuralları yorumlanmak ve somut olayla da bağlantı kurulmak suretiyle bir sonuca ulaşılmıştır. Temyiz mercii tarafından da İlk Derece Mahkemesinin kararı hukuka aykırı bulunmayarak, temyiz talepleri gerekçeleri ile reddedilmiştir (§ 8). Dolayısıyla Yargıtay kararında yer verilen gerekçenin yetersiz veya keyfi olduğu söylenemez.

33. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddialar çerçevesinde bir temel hak ihlalinin olmadığı anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Tanık Dinletme Hakkının İhlali İddiası

34. Başvurucu, İlk Derece Mahkemesi tarafından, o dönemde BDDK Başkan Vekili olan T. K.’nin tanık sıfatıyla dinlenilmesine ilişkin talebinin “yargılamanın sonucuna etki etmeyeceği” gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

35. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) “Adil yargılanma hakkı” başlıklı 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası ve (3) numaralı fıkrasının (d) bendi şöyledir:

“1. Herkes davasının, … cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, adil ve kamuya açık olarak, … görülmesini isteme hakkına sahiptir.

…

3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

…

d) İddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek;”

36. Adil yargılanma hakkı bireylere dava sonucunda verilen kararın değil, yargılama sürecinin ve usulünün adil olup olmadığını denetletme imkânı verir. Bu nedenle, bireysel başvuruda adil yargılanmaya ilişkin şikâyetlerin incelenebilmesi için başvurucunun yargılama sürecinde haklarına saygı gösterilmediğine, bu çerçevede yargılama sürecinde iddia makamının sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığı veya bunlara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığı, kendi delillerini ve iddialarını sunamadığı ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının derece mahkemesi tarafından dinlenmediği veya kararın gerekçesiz olduğu gibi, mahkeme kararının oluşumuna sebep

olan unsurlardan değerlendirmeye alınmamış eksiklik, ihmal ya da açık keyfiliğe ilişkin bir iddianın dayanaklarıyla ileri sürülmüş olması gerekir (B. No: 2013/2767, 2/10/2013, § 22).

37. Yargılama makamları yargılamanın taraflarınca ileri sürülen iddiaları ve gösterdikleri delilleri gereği gibi incelemek zorundadır. Bununla birlikte, belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemelerine aittir. Mevcut yargılamada geçerli olan delil sunma ve inceleme yöntemlerinin adil yargılanma hakkına uygun olup olmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında olmayıp, Mahkemenin görevi başvuru konusu yargılamanın bir bütün olarak adil olup olmadığının değerlendirilmesidir (B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 27).

38. Yapılan yargılama sırasında tanık dinletme hakkı da dâhil olmak üzere delillerin ibrazı ve değerlendirilmesi adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olarak kabul edilen silahların eşitliği ilkesi kapsamında kabul edilmektedir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38). Silahların eşitliği ilkesi davanın taraflarının usuli haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı bir çok kararında, ilgili hükmü AİHS'in 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, gerek AİHS'in lafzi içeriğinde yer alan gerek AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen silahların eşitliği ilkesine Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

39. AİHS'in 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan ve" suç isnadı altındaki kişiler"e ilişkin olan "suçlamayla ilgili bilgilendirilme", "savunma için yeterli zaman ve kolaylıklara sahip olma", "bizzat, müdafii vasıtasıyla veya adli yardımla savunma", "tanık dinletme ve tanık sorgulama" ile "çevirmenden ücretsiz yararlanma" hakları, 6. maddenin (1) numaralı fıkrasında koruma altına alınmış daha genel nitelikteki "hakkaniyete uygun yargılanma" hakkının özel görünüm şekilleridir (Sakhnovskiy/Rusya [BD], B. No: 21272/03, 2/11/2010, § 94; Asadbeyli ve Diğerleri/Azerbaycan, B. No: 3653/05 14729/05 16519/06, 11/12/2012, §§ 130-132).

40. Bu nedenle AİHS'in 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasındaki özel güvencelerin, 6. maddenin (1) numaralı fıkrasında yer alan hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ışığında değerlendirilmesi gerekir. Diğer taraftan 6. maddenin (3) numaralı fıkrasının (a-e) bentlerinde düzenlenen güvenceler arasında da bağ bulunmakta olup bunlardan her biri yorumlanırken diğerleri dikkate alınmalıdır (Bkz. Pélissier ve Sassi/Fransa [BD], B. No: 25444/94, 25/3/1999, §§ 51-54.).

41. Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için "silahların eşitliği" ve "çelişmeli yargılama" ilkeleri ışığında, taraflara iddialarını sunmak hususunda uygun olanakların sağlanması şarttır. Taraflara tanık delili de dâhil olmak üzere delillerini sunma ve inceletme noktasında uygun imkânların tanınması gerekir. Bu anlamda, delillere ilişkin dengesizlik veya hakkaniyetsizlik iddialarının yargılamanın bütünü ışığında değerlendirilmesi gerekir (B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 27).

42. AİHS'in 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (d) bendinde ilk olarak, sanığın iddia tanıklarını sorguya çekme veya çektirme hakkı güvence altına alınmıştır. Kovuşturma sırasında bütün kanıtların tartışılabilmesi için, kural olarak, bu kanıtların aleni bir duruşmada ve sanığın huzurunda ortaya konulmaları gerekir. Bu kural istinasız olmamakla

birlikte, eğer bir mahkûmiyet sadece veya belirleyici ölçüde, sanığın soruşturma veya yargılama aşamasında sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı bir kimse tarafından verilen ifadelere dayandırılmış ise, sanığın hakları Sözleşme'nin 6. maddesindeki güvencelerle bağdaşmayacak ölçüde kısıtlanmış olur. Olayın tek tanığı varsa ve sadece bu tanığın ifadesine dayanılarak hüküm kurulacak ise, bu tanık duruşmada dinlenmeli ve sanık tarafından sorgulanmalıdır. Bu tanığın, sanığın sorgulamadığı bir dönemde alınan önceki ifadesine dayanılarak mahkûmiyet kararı verilemez (B. No: 2013/99, 20/3/2014, § 46).

43. AİHS'in 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (d) bendinde ikinci olarak sanığın, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla "aynı koşullar altında" davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını isteme hakkı güvence altına alınmıştır. Sanığa tanınan bu güvence, silahların eşitliği ilkesinin bir gereğidir. Tanıkların dinlenmek üzere çağırılmasının uygun olup olmadığının değerlendirmesi, kural olarak, derece mahkemelerinin takdir yetkisi dâhilindedir. AİHS'in 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (d) bendi, sanığın lehine olan bütün tanıkların çağrılmasını ve dinlenmesini gerektirmez. Bu düzenlemenin esas amacı, sanığın "aynı koşullar altında" ve "silahların eşitliği ilkesi"ne uygun olarak tanık dinletme talebinde bulunabilmesinin sağlanmasıdır.

44. Tanıkların dinlenmek üzere çağırılmasının uygun olup olmadığının değerlendirilmesi kural olarak derece mahkemelerinin takdir yetkisi dâhilindedir. Dolayısıyla bir sanığın bazı tanıkları dinletemediğinden şikâyet etmesi yeterli olmayıp, ayrıca bu tanıkların dinlenmesinin niçin önemli olduğunu ve gerçeğin ortaya çıkması için niçin gerekli olduğunu açıklamak suretiyle tanık dinletme talebini desteklemelidir (B. No: 2013/99, 20/3/2014, § 54).

45. Mahkemeler, somut davadaki maddi gerçeğin ortaya çıkmasına yardımcı olmayacağını değerlendirdiği savunma tanıklarının dinlenmesi talebini reddedebilir (Huseyn ve diğerleri/Azerbaycan, B. No: 35485/05, 45553/05, 35680/05 ve 36085/05, 26/7/2011, § 196). Diğer yandan, 5271 sayılı Kanun'un 178. maddesine göre, mahkeme başkanı veya hâkim, sanığın (başvurucunun) gösterdiği tanık veya uzman kişinin çağrılması hakkındaki dilekçeyi reddettiğinde, sanık o kişileri mahkemeye getirebilir. Bu kişiler duruşmada dinlenir.

46. Başvurucu, o dönemde BDDK Başkan Vekili olan T. K.'nin tanık sıfatıyla dinlenilmesini talep etmiştir. Söz konusu yargılamada Mahkeme, davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirerek, gösterilen tanığın davayla ilgisini taktir etmiş, talebi "yargılamanın sonucuna etki etmeyeceği" gerekçesiyle reddetmiştir.

47. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun ayrıca tanığın dinlenmesinin niçin önemli olduğunu ve gerçeğin ortaya çıkması için niçin gerekli olduğunu açıklamak suretiyle tanık dinletme talebinde bulunmadığı anlaşılmaktadır. Başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet kararının, sanık savunmalarına, diğer bilirkişi raporlarına ve maddi delillere dayanılarak verildiği de gözetildiğinde, yargılamanın bir bütün olarak adil olmadığına ilişkin bir bulguya da rastlanmamıştır.

48. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun yargılandığı davada tanık dinletme talebinin kabul edilmediği yönündeki iddialarının "açıkça dayanaktan yoksun" olduğuna karar verilmesi gerekir.

4. İddianamede Belirtilmeyen Bir Eylemden Dolayı Mahkûm Edildiği İddiası

49. Başvurucu, "25/1/2001 tarihinde 330.000 TL'nin Bayındır Holding A.Ş.'ye giderlere katılma payı adı altında ödettirilmesi" hususu ile ilgili olarak Cumhuriyet Savcılığınca

hakkında dava açılmadığı halde yargılanması sırasında savunması dahi alınmaksızın mahkum edildiğini şikâyet etmektedir.

50. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa'da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriği, AİHS'in "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmelidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

51. AİHS'in"Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes … cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan … bir mahkeme tarafından davasının … hakkaniyete uygun … olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir."

52. AİHM, "hakkaniyete uygun yargılama" kavramından hareket ederek adil yargılamanın zımni gereklerini saptamıştır. Bu gereklerden en önemlisi Anayasa'nın 36. maddesinde de açıkça ifade edilmiş olan "savunma hakkı"dır. Ceza yargılamasındaki savunma haklarının güvence altına alınması demokratik toplumun temel bir ilkesidir. Bu sebeple AİHM'e göre hakkaniyete uygun bir yargılamanın gerçekleştirilmesi için, yargılamanın yürütülmesi sırasında alınan önlemlerin, savunma hakkının yeterince ve tam olarak kullanılması ile uyumlu olması (Bkz. Ludi/İsviçre, B. No: 12433/86, 15/6/1992 §§ 49-50) ve bu hakların teorik ve soyut değil, etkili ve pratik olacak şekilde (Bkz. Artico/İtalya, B. No: 6694/74, 13/5/1980 § 33) yorumlanması gerekmektedir (B. No: 2013/4734, 7/3/2014, § 32).

53. AİHS'in "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

a) Kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden en kısa sürede, anladığı bir dilde ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek;

b) Savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmak;

…"

54. AİHS'in 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendinde hakkında bir suç isnadında bulunulan kişinin "Kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden … ayrıntılı olarak haberdar edilmek" hakkı, kişinin savunmasını hazırlayabilmesi için getirilmiş bir güvencedir. 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında güvence altına alınmış olan hakkaniyete uygun yargıplanma hakkı ışığında, (3) numaralı fıkranın (a) bendi, cezai konularda hakkaniyete uygun bir yargılama yapılmasının temel ön koşulu olarak şüpheli veya sanığa detaylı bilgi verilmesini öngörmektedir (B. No: 2013/4734, 7/3/2014, § 35).

55. AİHS'in 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendi, bilgilendirmenin şekline ilişkin herhangi bir yükümlülük içermemekle birlikte bu güvence, şüpheliye veya sanığa hakkındaki "suçlamayı bildirme" konusunda özel bir çaba gösterilmesi gerekliliğine işaret etmektedir. Bu nedenle (a) bendi uyarınca sanığa verilecek bilgi, kendisinin hangi fiil nedeniyle suçlandığını ve bu fiilin hukuki nitelemesinin ne olduğunu içermeli ve detaylı olmalıdır. Ceza kovuşturmasında esaslı bir yeri olan iddianamenin tebliğ edilmesiyle, sanığın, yazılı bir biçimde, suçlamaların maddi ve hukuki temelinden resmi olarak haberdar

olduğu kabul edilmektedir. Öte yandan yargılama sırasında suçun hukuki niteliğinin değişmesi halinde de sanığa yöneltilen suçlamanın değişen hukuki niteliği ve nedenleri hakkında bildirim yapılması gerekmektedir (B. No: 2013/4734, 7/3/2014, § 36).

56. Ayrıca AİHM, AİHS'in 6. maddesinin (a) bendi ile hakkında bir suç isnadında bulunulan kişinin "Savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmak" hakkına yer verilen (b) bentlerinin birbiriyle bağlantılı olduğunu; suçlamanın nedeni ve niteliği hakkında bilgilendirilme hakkının, şüphelinin veya sanığın savunmasını hazırlama hakkı ışığında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (bkz. Pélissier ve Sassi/Fransa [BD], B. No: 25444/94, 25/3/1999, § 54).

57. Somut olayda, E.2005/65 sayılı dosyası kapsamında Şişli Cumhuriyet Başsavcılığının 2/5/2003 tarih ve E.2003/5198 sayılı iddianamesinde 25/5/2001 tarihinde katılma payı adı altında 330.000 TL banka parasının Bayındır Holding A.Ş.'ye avans adı altında ödetilmesi eylemi ile ilgili olarak başvurucu hakkında açılmış bir dava bulunmadığı halde mahkemece bu eylem teselsül eden zimmet suçunun içerisinde değerlendirilmiş ise de, davasız bu eylemden dolayı başvurucuya ayrıca ceza verilmemiş ve zincirleme olarak işlenen diğer eylemlerden dolayı hükmolunan ceza da bu eylemden dolayı arttırılmamıştır. Bu husus Yargıtay tarafından da, sanığın mahkûmiyetine esas alınan eylemlerinin sayısı ve zimmete konu miktar ile banka zararına da hükmedilmemiş olması hususları dikkate alınıp sonuca etkili görülmeyerek bozma nedeni yapılmamıştır.

58. Başvurucunun, cezalandırılan suçlar yönünden duruşmaya çıkararak mahkeme önünde hazır bulunma hakkından faydalandığı ve savunma hakkını kullandığı, yargılamanın 25/1/2013 tarihli hüküm celsesinde de ek savunmasını müdafisi huzurunda yaptığı, duruşmaların büyük çoğunluğuna katılarak aleyhindeki iddia ve görüşlere karşı beyanda bulunduğu görülmektedir.

59. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun savunma hakkının kısıtlandığını ileri sürdüğü yargılama işlemlerinde bir temel hakkın ihlal edilmediğinin açık olduğu anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle, başvurunun "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 26/2/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

OSMAN KILIÇ

B. No: 2014/12837 | Karar tarihi: 26.02.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12837

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

OSMAN KILIÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12837)

Karar Tarihi: 26/2/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör : Hüseyin TURAN

Başvurucu : Osman KILIÇ

Vekili : Av. Yunus MURATAKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, hakkında kuvvetli suç şüphesi ve bir tutuklama nedeni olmaksızın tutuklandığını, tutukluluğun devamına ve tahliye taleplerinin reddine ilişkin mahkeme kararlarının gerekçelerinin yeterli olmadığını, uzun bir süredir tutuklu olduğunu, özel yetkili mahkemede yargılanmasının kanuni hakim güvencesine aykırı olduğunu ve savunma hakkının kısıtlandığını belirterek Anayasa'nın 19., 36. ve 37. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 21/7/2014 tarihinde Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca 24/11/2014 tarihinde kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, 21/3/2009 tarihinde gözaltına alınmış ve İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesince 25/3/2009 tarihinde tutuklanmıştır.

6. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen iddianame ile başvurucu ve diğer şüphelilerin "silahlı terör örgütüne üye olma, örgüt faaliyeti kapsamında; vahim nitelikte silah taşıma, adam öldürme ve hürriyeti tahdit" suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

7. Davanın görüldüğü Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 2009/482 Esas sayılı dosyasında yargılama tutuklu olarak devam etmiş ve 21/1/2014 tarihli kararı ile başvurucunun ve diğer sanıkların hapis cezası ile cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar verilmiştir.

8. Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 2009/482 Esas sayılı dosyasında 21/1/2014 tarihli son duruşmada başvurucunun “ hakkında tayin olunan cezaların nevi ve miktarı, toplam ceza süresi nazara alınarak CMK 100/3-a 10 ve 101 maddeleri gereğince tutukluluk halinin devamına” karar verilmiş ve bu karar başvurucu ve müdafiinin hazır bulunduğu duruşmada tefhim edilmiştir.

9. Başvurucu, 6/3/2014 tarih ve 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun hükümlerine göre Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinin kapatılması nedeniyle 28/3/2014 tarihinde tahliye talebiyle Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesine başvurmuş ancak talebi Mahkemenin 1/4/2014 tarih ve 2014/658 Değişik İş sayılı kararı ile reddedilmiştir.

10. Başvurucu, Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 1/4/2014 tarihli kararına itiraz etmiş ancak itirazı Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 26/5/2014 tarih ve 2014/549 Değişik İş sayılı kararı ile reddedilmiştir.

11. Başvurucu, ret kararını 19/6/2014 tarihinde öğrendiğini beyan etmiştir.

12. Başvurucu, hakkında verilen kararı 22/1/2014 tarihinde temyiz etmiş olup, dosya Yargıtay’da temyiz aşamasında derdesttir.

13. Başvurucu 21/7/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 100. maddesi şöyledir:

“(1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

…

11. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),

…”

15. 5271 sayılı Kanun’un 101. maddesi şöyledir:

“(1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen mahkemece karar verilir. Bu istemlerde mutlaka gerekçe gösterilir ve adlî kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere yer verilir.

(2) Tutuklamaya, tutuklamanın devamına veya bu hususstaki bir tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda;

a) Kuvvetli suç şüphesini,

b) Tutuklama nedenlerinin varlığını,

c) Tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunu,

gösteren deliller somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilir. Kararın içeriği şüpheli veya sanığa sözlü olarak bildirilir, ayrıca bir örneği yazılmak suretiyle kendilerine verilir ve bu husus kararda belirtilir.

(3) Tutuklama istenildiğinde, şüpheli veya sanık, kendisinin seçeceği veya baro tarafından görevlendirilecek bir müdafiin yardımından yararlanır.

(4) Tutuklama kararı verilmezse, şüpheli veya sanık derhâl serbest bırakılır.

(5) Bu madde ile 100 üncü madde gereğince verilen kararlara itiraz edilebilir.”

16. 5271 sayılı Kanun’un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı geçemez.”

17. 5271 sayılı Kanun’un 108. maddesinin (1) numaralı fıkrasının olay tarihinde yürürlükte bulunan hali şöyledir:

“Soruşturma evresinde şüphelinin tutukevinde bulunduğu süre içinde ve en geç otuzar günlük süreler itibarıyla tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından 100 üncü madde hükümleri göz önünde bulundurularak karar verilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 26/2/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 21/7/2014 tarih ve 2014/12837 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu; hakkında kuvvetli suç şüphesi ve bir tutuklama nedeni olmaksızın tutuklandığını, tutukluluğun devamına ve tahliye taleplerinin reddine ilişkin mahkeme kararlarının gerekçelerinin yeterli olmadığını, uzun bir süredir tutuklu olduğunu, özel yetkili mahkemede yargılanmasının kanuni hakim güvencesine aykırı olduğunu ve savunma hakkının kısıtlandığını belirterek Anayasa'nın 19., 36. ve 37. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüş, tahliye ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun kişi özgürlüğü ve güvenliği ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia ettiği anlaşılmakla başvurusu bu iki başlık altında değerlendirilmiştir.

1. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiği İddiası

21. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

22. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. …".

23. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir hukuk yoludur. Bu nedenle, kanunlarda yer alan idari ve yargısal başvuru yollarının bireysel başvurudan önce tüketilmiş olması gerekir (B. No: 2012/363, 5/3/2013, § 17).

24. Devam eden tutukluluğun hukuka aykırı olduğu iddiasıyla yapılan bireysel başvurularda şikâyetlerin temel amacı, tutukluluğun hukuka aykırı olduğunun ya da devamını haklı kılan sebep veya sebeplerin bulunmadığının tespitidir. Bu tespit yapıldığı takdirde buna bağlı olarak ilgilinin tutukluluk halinin devamına gerekçe olarak gösterilen hukuki sebeplerin varlığı sona erecek ve böylece kişinin serbest kalmasının yolu açılabilecektir. Dolayısıyla belirtilen nedenlerle ve serbest bırakılmayı temin edebilecek bir karar alma amacıyla yapılacak bireysel başvuruların, olağan kanun yolları tüketilmek şartıyla, tutukluluk hali devam ettiği sürece yapılabilmesi mümkündür (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 30).

25. "Bir suç isnadına bağlı olarak" tutuklulukta geçen sürenin başlangıcı, başvurucunun ilk kez yakalanıp gözaltına alındığı durumlarda bu tarih, doğrudan tutuklandığı durumlarda ise tutuklama tarihidir. Sürenin sonu ise kural olarak kişinin serbest bırakıldığı ya da ilk derece mahkemesince hüküm verildiği tarihtir (B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 66).

26. Bu kapsamda “bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu olma” durumunda, tutukluluk süresinin kanuni süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılacak bireysel başvurunun ilk derece yargılaması devam ederken tutukluluğun devamına karar verilen her aşamada başvuru yolları tüketildikten sonra veya serbest bırakılmadan itibaren başvuru süresi içinde yapılması gerekir (B. No: 2013/5267, 7/3/2014, § 28).

27. Somut olayda, başvuru formunda ihlal iddiasına dayanak karar olarak yargılamanın yürütüldüğü Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 2009/482 Esas sayılı dosyasında 21/1/2014 tarihinde başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve tutukluluğun devamına ilişkin karar gösterilmiştir. Anılan karar başvurucu tarafından aynı gün duruşmada öğrenilmiştir. Hükümle birlikte tutukluluğun devamına ilişkin verilen karara karşı itiraz yoluna başvurulup başvurulmadığı konusunda başvurucu tarafından başvuru formunda bir bilgi sunulmadığından, başvurucunun hükümle birlikte tutukluluğun devamına ilişkin kararı öğrendiği tarihten itibaren 30 gün içinde bireysel başvuruda bulunulması gerekmektedir.

28. Başvurucunun; hükümle birlikte verilen tutukluluğun devamına ilişkin karar nedeniyle 5. Ağır Ceza Mahkemesinin kapatılması üzerine 28/3/2014 tarihinde Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesinden tutukluluğun kanuni süreyi aşması nedeniyle tahliye talebinde bulunduğu ve talebin reddi üzerine yapılan itiraz sonucunda Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesince bu itirazın reddine ilişkin kararın verildiği, başvuru formunda başvuru yollarının tüketildiği kısımda bu iki mahkeme karar süreçlerini gösterdiği anlaşılmakta ise de tahliye talebinin, başvuru süresinin uzamasına bir etkisi yoktur.

29. Bu belirlemeler karşısında, “bir suç isnadına bağlı olarak” tutuklulukla ilgili şikayetleri içeren bireysel başvurunun ilk derece mahkemesinin nihai kararını verdiği 21/1/2014 tarihinden itibaren otuz gün içinde yapılması gerekirken 21/7/2014 tarihinde yapılan bireysel başvuruda süre aşımı olduğu sonucuna varılmıştır.

30. Açıklanan nedenlerle, kararın öğrenilmesinden itibaren otuz gün içinde yapılmayan bireysel başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “süre aşımı” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

31. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

32. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“…Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.”

33. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”

34. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, “ikincil nitelikte bir kanun yolu” olup, bu yola başvurulmadan önce kural olarak olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

35. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup, bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle idari merciler ve derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

36. Buna göre Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca, başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir. Bu şekilde olağan denetim mekanizmaları önünde ileri sürülüp takip edilmeyen temel hak ve özgürlüklerin ihlaline ilişkin iddialar, Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuru konusu yapılamaz (B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 17).

37. Somut olayda başvurucunun, Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 21/1/2014 tarih ve E. 2012/482, K.2014/7 sayılı kararla mahkumiyetine ve hükümle birlikte tutukluluğunun devamına karar verilmiş ve karar başvurucu tarafından temyiz edilmiştir.

38. Başvurucunun, hakkında yürütülen yargılama sırasında savunma hakkının kısıtlandığına ve yargılamasının özel yetkili mahkemede görülmesine ilişkin şikâyetlerini temyiz incelemesinde ileri sürebilme ve ileri sürülmüş ise bu şikâyetlerin temyiz aşamasında incelenme imkânı bulunmaktadır. Bu çerçevede, başvurucu tarafından, kanun yolunda ileri sürülebilecek iddiaları değerlendirecek olan temyiz süreci beklenmeden, yargılama sürecindeki adil yargılanma hakkı şikâyetlerinin bireysel başvuruya konu edildiği görülmüştür.

39. Açıklanan nedenlerle, derece mahkemeleri önünde usulüne uygun olarak açılmış ve devam eden başvuru yolları tüketilmeden temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun

1. Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiği şikâyetinin "süre aşımı",

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine yönelik iddiasının "başvuru yollarının tüketilmemesi",

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

26/2/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ÜMİT YALÇIN

B. No: 2014/12984 | Karar tarihi: 26.02.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12984

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÜMİT YALÇIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12984)

Karar Tarihi: 26/2/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör : Recep ÜNAL

Başvurucu : Ümit YALÇIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, kendisine cinsel saldırı eyleminde bulunulduğu iddiasıyla yaptığı şikâyet sonucunda kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini ve hakkında atama, disiplin cezası ve düşük sicil olmak üzere pek çok idari işlem tesis edilerek "mobbing" uygulandığını, bu nedenlerle, adil yargılanma, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 5/8/2014 tarihinde Kayseri 2. İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde, Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 24/11/2014 tarihinde kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde belirtildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Kara Kuvvetleri Komutanlığı 1. Komando Tugayı Lojistik Destek Komutanlığında (Komutanlık) Astsubay olarak görev yapan başvurucu, 17/10/2012 tarihinde yemekhanede iken "Loj.Des.K.P.Yb." N.M.'nin, sakalı olduğunu bahane ederek "Suratına ağda mı yaptırdın?" dediğini ve "okşar vaziyette" yanağına dokunduğunu, bu şekilde cinsel saldırıda bulunduğunu iddia ederek değişik tarihlerde kendi sıralı amirleri ile Başbakanlık İletişim Merkezine (BİMER) başvurularda bulunmuş olup, bu doğrultuda, olayın araştırılması amacıyla Komutanlık bünyesinde idari soruşturma başlatılmıştır.

6. Başvurucu, ayrıca N.M. tarafından cinsel saldırıya maruz kaldığını, bu suçla ilgili sıralı amirlerine yazılı ve sözlü olarak şikâyetlerini iletmesine rağmen mağduriyetini giderici gerekli kanuni işlemler yapılmadığını, sıralı amirleri tarafından yöneltilen onur kırıcı davranışlar neticesinde küçük düşürülmek suretiyle kendisine "mobbing" uygulandığını belirterek, ilgili kişiler hakkında 17/2/2014 tarihinde Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığına şikâyette bulunmuştur.

7. Başvurucunun dilekçesini kabul eden nöbetçi Cumhuriyet Savcısı, aynı tarihte başvurucunun şikâyetçi sıfatıyla ifadesini almıştır. Başvurucunun ifadesinin ilgili kısımları şöyledir:

"… 17/10/2012 tarihinde maruz kaldığım cinsel saldırı hakkında sıralı amirlerim olan … N… M…, … Ü… D… ve … M… K…'a işlem yapılması için bilgi vermeme rağmen gerekli işlemler yapılmadı. Bunun yanında gerekli işlemleri yapmayan amirlerimin şahsımı rencide edici, onurumu kırıcı davranışlarına maruz kaldım. 17/10/2012 tarihinde Lojistik Destek Komutanlığı yemekhanesinde öğle yemeği sırasında masada yemeğimi yediğim esnada yemekhanede bulunan amirim … N… M… beni yanına çağırdı; 'suratına ağda mı yaptırdın' diyerek yanağıma okşar vaziyette dokundu. Bu el hareketi cinsel amaçla yaptığını düşünüyorum. Türk örf ve adetlerine göre bir erkeğin bir erkeğe bu şekilde konuşup bu hareketi yapmaması gerekir. Bu olay nedeniyle psikolojik sorunlar yaşadım. Kayseri Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Özel Kartal Erciyes … Hastanesi ile Gülhane Askeri Tıp Akademisinden bu olay nedeniyle yaşadığım sorunlar nedeniyle tedavi gördüm. Dilekçemde ismi yazılı sıralı amirlerime bu olayı ve durumu anlattım. Kayıtsız kaldılar. Bu olayla ilgili Başbakanlık iletişim merkezine de müracaatlarım oldu. Sıralı sicil amirlerim müracaatlarımı almalarına rağmen herhangi bir işlem yapmadılar. Belirttiğim şekilde bana cinsel saldırıda bulunan N… M… ile bu olay nedeniyle gerekli tahkikat işlemlerini yapmayan sicil amirlerim olan … A… A…, … Ü… D… ve … M… K…'dan şikâyetçiyim. Beni yıldırmak için sürekli başka olaylardan dilekçemin ekinde ibraz ettiğim evraklardan da anlaşılacağı üzere savunmamı aldılar…"

8. Soruşturma dosyasında görevli Cumhuriyet Savcısı, 24/3/2014 tarihinde, şüpheli sıfatıyla N.M.'nin savunmasını almıştır. N.M.'nin ifadesi şöyledir:

"… Ümit YALÇIN, benim … Komutanı olarak görev yaptığım askeri birimde başçavuş olarak hatırladığım kadarıyla Eylül 2012'de göreve başladı. Birkaç ay sonra müştekinin sakal t(ı)raşı olmadan mesaiye geldiğini gördüğümde kendisini neden sakal t(ı)raşı olmadın diyerek uyardım ve kendisi bana 'yeni stilimi beğendiniz mi' şeklinde karşılık verdi. Ben de kendisine elimle sakalını işaret ederek uyarıda bulundum. Herhangi bir şekilde müştekinin iddia ettiği gibi yanağına dokunmadım. Sadece t(ı)raşsız olduğ(u)nu belirtmek için elimle

sakalını işaret ederek, yukarıda belirttiğim sözlerle kendisini uyardım. Hatta bu davranışı sebebiyle yetkim olmasına rağmen müştekinin birliğe yeni intikal etmesini nazara alarak hakkında yasal işlem yapmadım. Kesinlikle tarafıma yöneltilen cinsel saldırı suçlamasını kabul etmiyorum. Ayrıca müştekinin bu iddiası hakkında Tugay Komutanlığımızca idari tahkikat heyeti oluşturulmuş ve bu konu hakkında tahkikat yapılmıştır. Hem benim hem de müştekinin dilekçe ve beyanında bahsetmiş olduğu diğer sıralı sicil amirlerinin bu konuda yaptığı müracaatını işlemsiz bırakma gibi bir durumumuz söz konusu değildir. Bu husu(s)lar gerçek dışıdır. Ayrıca hakkımda şikayette bulunan bu personelin şahsi dosyasını incelediğimde kendisinin daha önceki çalıştığı birliklerde çeşitli eylemleri sebebiyle oda hapsi ve hapis cezaları aldığını fark ettim. Zaten bu personel bizim birimimizde çalışmış olduğu yaklaşık 1 yıllık sürenin 8 buçuk ayını raporlu ve izinli olarak geçirmiştir. Yaptığımız görev gereği yılın büyük bir bölümünü Güneydoğuda geçi(r)mek durumunda olduğumuz için bu personelin bu şekilde bizim birimimizde çalışması mümkün olmadığından ilgili üstlerimize durumu arz etmemiz neticesinde müştekinin çalıştığı birim 2. Ana Bakım Merkez Komutanlığı olarak değiştirildi. Müştekinin emri altında çalıştığı dönemde psikoloji rahatsızlığı olabileceğini değerlendirdim ve bunun neticesinde kendisi GATA'da tedavi görmüştür. Bundan evvel Kayseri Eğitim Araştırma Hastanesinin müşteki hakkında delizyonel bozukluk şüphesi bulunduğu için kendisi GATA'ya sevk olunmuştur. Haricen kendi yaptığım araştırmalara göre bu hastalığa sahip insanlarda kendisinin takip edildiğini, kendisine komplo kurulduğunu sık sık düşünmesi ve adli mercilere bitip tükenmek bilmeyen ısrarlı başvurular yapma refleksinin mevcut olduğunu öğrendim. Atılı suçlamaları kesinlikle kabul etmiyorum. Söyleyeceklerim bundan ibarettir…"

9. Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığının 28/3/2014 tarih ve S.2014/5486, K.2014/7308 sayılı kararı ile "...Yapılan soruşturmada şüphelinin atılı suçu işlediğine ilişkin, müştekinin soyut iddiası dışında kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak, objektif ve somut delil elde edilemediği..." gerekçesiyle şüpheli N.M. hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.

10. Başvurucunun, sıralı amirleri tarafından gerekli yasal işlemlerin yapılmadığı iddiası yönünden başlatılan soruşturma kapsamında, Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığının 28/3/2014 tarih ve S.2014/10598, K.2014/14 sayılı görevsizlik kararı ile gereğinin takdir ve ifası için soruşturma dosyasının, yetkili ve görevli Kara Kuvvetleri Komutanlığı Askeri Savcılığına gönderilmesine karar verilmiştir. Başvuru formu ve eklerinden, Askeri Savcılık önündeki soruşturmanın akıbeti hakkında bilgi edinilememiştir.

11. Başvurucunun kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itirazı, Boğazlıyan Ağır Ceza Mahkemesinin 19/6/2014 tarih ve 2014/653 Değişik İş sayılı kararı ile reddedilmiştir.

12. Anılan karar, 15/7/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

13. Başvurucu 5/8/2014 tarihinde, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 172. ve 173. maddeleri, 2/12/1999 tarih ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrası, 5. maddesinin birinci fıkrası, 6. ve 9. maddeleri (B. No: 2012/1213, 17/7/2014, § 12; B. No: 2013/3512, 17/7/2014, § 9).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 26/2/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 5/8/2014 tarih ve 2014/12984 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, Yüzbaşı N.M.'nin "suratına ağda mı yaptırdın?" diyerek, okşar şekilde yanağına dokunmak suretiyle cinsel saldırı suçu işlemesine rağmen Cumhuriyet Başsavcılığınca kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi ve bu karara itirazının, yeterli araştırma yapılmadan reddedilmesi sebebiyle anılan kişi hakkında herhangi bir yaptırım uygulanmadığını, hukuk devletinde hiç kimseye imtiyaz tanınamayacağını, kişilik haklarına saldırı niteliğinde olan eylem nedeniyle ruh sağlığının bozulduğunu, hakkında, atama, disiplin cezası ve düşük sicil notu verilmesi gibi birçok idari işlem tesis edilerek "mobbing" uygulandığını belirterek, Anayasa'nın 10., 12., 17., 36. ve 56. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Başvurucu ayrıca, cinsel saldırı suçuyla ilgili sıralı amirlerine yazılı ve sözlü olarak şikâyetlerini iletmesine rağmen, mağduriyetini giderici gerekli kanuni işlemlerin yapılmadığını, Askeri Savcılık tarafından silahların eşitliği ilkesi ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddiası

18. Başvurucu, üstü ve komutanı olan N.M.'nin "suratına ağda mı yaptırdın?" diyerek, okşar şekilde yanağına dokunmak suretiyle cinsel saldırı suçunu işlemesine rağmen, Cumhuriyet Başsavcılığınca kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi ve bu karara itirazının yeterli araştırma yapılmadan reddedilmesi sebebiyle anılan kişi hakkında herhangi bir yaptırım uygulanmadığını, hukuk devletinde hiç kimseye imtiyaz tanınamayacağını, kişilik haklarına saldırı niteliğinde olan eylem nedeniyle ruh sağlığının bozulduğunu, ayrıca, cinsel saldırı suçuyla ilgili sıralı amirlerine yazılı ve sözlü olarak şikâyetlerini iletmesine rağmen mağduriyetini giderici gerekli yasal işlemlerin yapılmadığını, Askeri Savcılık tarafından silahların eşitliği ilkesi ile makul sürede yargılanma hakkının ve dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Anayasa'nın "Görev ve yetkileri" kenar başlıklı 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

20. 30/11/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un, "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

21. Anılan Anayasa ve Kanun hükmüne göre, Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları

Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

22. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

23. Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir. …."

24. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa'da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin, Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

25. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin "medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların" ve bir "suç isnadının" esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Bu ifadeden, hak arama hürriyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmek için, başvurucunun ya medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyuşmazlığın tarafı olması ya da başvurucuya yönelik bir suç isnadı hakkında karar verilmiş olması gerektiği anlaşılmaktadır (B. No: 2012/917, 16/4/2013, § 21).

26. Bir ceza davasında üçüncü kişilerin suçlanması veya cezalandırılmasını talep eden mağdur, suçtan zarar gören, şikâyetçi veya katılan sıfatını haiz kişiler, adil yargılanma hakkının koruma alanı dışında kalmaktadır. Bu kuralın istisnaları, ceza davasında medenî hak talebine imkân veren bir sistemin benimsenmiş veya ceza davası sonucunda verilen kararın hukuk davası açısından etkili ya da bağlayıcı olması hâlleridir (B. No. 2013/1845, 7/11/2013, § 37; Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Perez/Fransa, B. No: 47287/99, 12/2/2004, § 70).

27. Hukuk sistemimiz açısından, 5271 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi ile ceza muhakemesinde şahsi hak iddiasında bulunma imkânı ortadan kalkmış olup, başvurucunun ceza muhakemesi sürecinde medeni haklarını ileri sürme imkânı bulunmamaktadır. Ayrıca somut olayda başvurucunun isteğinin üçüncü kişilerin cezalandırılmasıyla, verilen soruşturma izni verilmemesine dair kararın etkilerinin de ceza muhakemesi süreci ile sınırlı olduğu ve başvurucunun iddiaları göz önünde bulundurulduğunda hukuk yargılaması açısından bağlayıcı bir etkisi bulunmadığı anlaşılmaktadır (B. No: 2013/2284, 15/4/2014, § 24).

28. Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 36. maddesine dayanan ihlal iddiasının konusunun, Anayasa'da güvence altına alınmış ve Sözleşme kapsamında yer alan temel hak ve

özgürlüklerin koruma alanı dışında kaldığı anlaşılmakla, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Anayasa'nın 17. Maddesinin İhlali İddiası

a. Cinsel Saldırı Suçunun İşlendiği Şüphesiyle Cumhuriyet Başsavcılığınca Yürütülen Soruşturma

29. Başvurucu, üstü olan N.M.'nin "suratına ağda mı yaptırdın?" diyerek ve okşar şekilde yanağına dokunarak cinsel saldırı suçunu işlemesine rağmen Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığınca kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi ve bu karara yaptığı itirazın yeterli araştırma yapılmadan reddedilmesi sebebiyle anılan kişiye herhangi bir yaptırım uygulanmadığını, hukuk devletinde hiç kimseye imtiyaz tanınamayacağını, kişilik haklarına saldırı niteliğinde olan eylem nedeniyle ruh sağlığının bozulduğunu belirterek, 10., 12., 17. ve 56. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

30. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

31. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

32. Başvuru konusu olay, üçüncü bir kişi tarafından başvurucuya cinsel amaçla yöneltildiği iddia edilen fiziki saldırı nedeniyle yürütülen adli soruşturmanın etkisizliği ile ilgili olması nedeniyle, öncelikle burada korunan hakkın kapsamı tespit edilmeli ve sonrasında ise bu hakkın yeterince korunup korunmadığı belirlenmelidir (B. No: 2012/1128, 8/5/2014, § 30).

33. Somut olay incelendiğinde, N.M.'nin başvurucuya yönelik cinsel saldırı eyleminin -başvurucunun iddiasına göre- anlık geliştiği ve sürdürülmediği anlaşılmaktadır. Anlık bir saldırıdan öte geçmeyen bu eylemin, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası kapsamında incelenmesi gerekir (Aynı yönde bkz. B. No: 2012/1128, 8/5/2014, § 31).

34. Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkını güvence altına alan Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası insan onurunu korumayı amaçlamıştır. Bu hüküm bir taraftan Devlete, insan onurunu zedeleyen fiillerden kaçınma ödevi yüklerken, diğer taraftan bu tür fiillerin Devlet görevlileri ya da üçüncü kişiler tarafından meydana gelmesi halinde bu fiilleri etkili bir şekilde soruşturma ve failleri cezalandırma ödevi yüklemektedir (B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 22).

35. Bireyin, bir Devlet görevlisi ya da üçüncü kişi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması halinde, Anayasa'nın 17. maddesi, "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında etkili resmi bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır (B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25).

36. Etkili bir başvuru yolundan söz edebilmek için, başvuru yolunun sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp, bu yolun uygulamada fiilen de etkili olması ve başvurulan

makamın ihlal iddiasının özünü ele alma yetkisine sahip bulunması gereklidir. Başvuru yolunun bir hak ihlali iddiasını önleyebilme, devam etmekteyse sonlandırabilme veya sona ermiş bir hak ihlalini karara bağlayabilme ve bunun için uygun bir tazminat sunabilmesi halinde ancak etkililiğinden söz etmek mümkün olabilir. Yine, vuku bulmuş bir hak ihlali iddiası söz konusu olduğunda, tazminat ödenmesinin yanı sıra sorumluların ortaya çıkarılması bakımından da yeterli usuli güvencelerin sağlanması gerekir (B. No: 2012/1128, 8/5/2014, § 34; Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Ramirez Sanchez/Fransa, B. No: 59450/2000, 4/7/2006, §§ 157, 160; Aksoy/Türkiye, B. No: 21987/93, 18/12/1996, § 95).

37. Yürütülen ceza soruşturmalarının amacı, kişinin maddi ve manevi varlığını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların hesap vermelerini sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü değil, uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Diğer taraftan, burada yer verilen değerlendirmeler Anayasa'nın 17. maddesinin her durumda, başvuruculara üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Perez/Fransa, B. No: 47287/99, 22/7/2008, § 70) ya da tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Tanlı/Türkiye, B. No: 26129/95, 10/4/2001, § 111) yüklediği anlamına gelmemektedir (B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 56).

38. Bu açıklamalar ışığında somut olay incelendiğinde, başvurucunun iddia ettiği cinsel saldırı olayı nedeniyle 17/2/2014 tarihinde Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak şikâyette bulunduğu anlaşılmaktadır.

39. Başvurucunun Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığına sunduğu şikâyet dilekçesi şöyledir:

"17.10.2012 tarihinde 3. sicil Amirim … N… M… (1.Kom.Tug.Loj.Des.K.) tarafından cinsel saldırıya maruz kaldım. Bu suçla ilgili müteakip defalar amirlerime yazılı ve sözlü şikayetim neticesinde sorumlu kişi hakkında mağduriyetimi giderici gerekli yasal işlem yapılmamıştır. Sıralı amirlerim tarafından şikayetlerim neticesinde şahsıma farklı tarihlerde onur ve haysiyetimi rencide edici davranışlarda bulunarak mobbing uygulanmıştır. Bu konulara ait dokümanlar EK'te sunulmuştur. Sonuç olarak söz konusu sıralı sicil amirlerim (…) hakkında cinsel saldırı ve mobbing suçlarından yüce mahkemeniz tarafından mağduriyetimin giderilmesini, mahkeme masraf ve giderlerinin karşı taraflardan tahsil edilmesini saygılarımla arz ederim."

40. Bu şikâyet üzerine adli soruşturmanın bağımsız birimlerce denetime açık olacak biçimde derhal başlatıldığı ve bu kapsamda başvurucunun şikâyet dilekçesinin işleme konulduğu aynı gün şikâyetçi sıfatıyla ifadesine başvurulduğu anlaşılmaktadır.

41. Başvurucu, anılan ifadesinde özetle, 17/10/2012 tarihinde Lojistik Destek Komutanlığı yemekhanesinde öğle yemeği sırasında amiri N.M.'nin kendisini yanına çağırdığını, "Suratına ağda mı yaptırdın?" diyerek yanağını okşadığını, bu el hareketini cinsel amaçla yaptığını düşündüğünü, olay nedeniyle psikolojik sorunlar yaşadığını ve tedavi gördüğünü, sıralı sicil amirlerine müracaat etmesine rağmen herhangi bir işlem yapmadıklarını, kendisine cinsel saldırıda bulunduğunu iddia ettiği N.M. ile bu olay nedeniyle gerekli tahkikat işlemlerini yapmadıklarını iddia ettiği sicil amirleri A.A., Ü.D. ve M.K.'den şikâyetçi olduğunu belirtmiştir.

42. Başvurucunun 17/10/2012 tarihinde meydana gelen olay nedeniyle, yaklaşık bir yıl dört ay sonra, 17/2/2014 tarihinde şikâyette bulunduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan başvurucu, gerek şikâyet dilekçesinde, gerekse Cumhuriyet Savcısı huzurunda tutanağa

aktarılan beyanlarında, iddialarını ispata yarayan herhangi bir somut delil sunmadığı gibi, soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısına hangi delillerin toplanması gerektiğini de bildirmemiştir. Ayrıca başvurucu, cinsel saldırı iddiasını, "… yanağıma okşar vaziyette dokundu. Bu el hareketi cinsel amaçla yaptığını düşünüyorum. …" şeklinde dile getirmiş olup, şüphelinin eylemini cinsel amaçla yaptığı düşüncesine nasıl ulaştığı konusunda da bir açıklamada bulunmamıştır.

43. Bu çerçevede adli soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısı, 24/3/2014 tarihinde, soruşturmaya görevli ve yetkili olduğu şüpheli N.M.'nin savunmasını almış, diğer şüphelileri hedef alan iddialar yönünden dosyayı, görevli ve yetkili soruşturma makamı olan ilgili Askeri Savcılığa göndermiştir. Şüpheli N.M., 24/3/2014 tarihli ifadesinde özetle, başvurucunun, maiyetinde başçavuş olarak Eylül 2012'de göreve başladığını, birkaç ay sonra sakal tıraşı olmadan mesaiye geldiğini gördüğünde, nedenini sorarak başvurucuyu uyardığını, başvurucunun kendisine "Yeni stilimi beğendiniz mi?" şeklinde karşılık verdiğini, bunun üzerine eliyle sakalını işaret ederek ikaz ettiğini, iddia edildiği şekilde dokunmadığını, yetkisi olmasına rağmen, başvurucunun birliğe yeni intikal etmesini nazara alarak, hakkında yasal işlem yapmadığını, başvurucunun iddiaları hakkında Tugay Komutanlığınca idari tahkikat heyeti oluşturulduğunu ve konu hakkında soruşturma yapıldığını, başvurucunun daha önce çalıştığı birliklerde çeşitli eylemleri sebebiyle oda hapsi ve hapis cezaları aldığını, başvurucunun maiyetindeki bir yıllık görev süresinin sekiz buçuk ayını raporlu ve izinli olarak geçirdiğini, görev gereği yılın büyük bir bölümünü Güneydoğuda geçirdiklerinden, başvurucunun bu şekilde kendi biriminde çalışmasının mümkün olmaması nedeniyle görev yerinin değiştirildiğini, "delüzyonel bozukluk" şüphesi nedeniyle başvurucunun GATA'ya (Gülhane Askeri Tıp Akademisi) sevk edildiğini ve isnat edilen suçlamaları kabul etmediğini belirtmiştir.

44. Belirtilen ifade ve beyanları değerlendiren Cumhuriyet Savcısı, kamu davası açılmasını gerektirecek düzeyde yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle, başvurucunun cinsel saldırı eylemine ilişkin şikâyeti ile ilgili olarak kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

45. Başvurucunun şikâyeti üzerine soruşturmanın derhâl başlatılmış olması, başvurucunun dilekçesi ve şikâyetçi sıfatıyla alınan ifadesindeki veriler, şüphelinin savunmasında sunduğu argümanlar ve başvurucunun, olayın meydana geldiği iddia edilen tarihten, altı aylık yasal şikâyet süresini de içine alacak şekilde bir yıl dört ay sonra adli makamlara şikâyetçi olması dikkate alındığında, Cumhuriyet Başsavcılığınca etkisiz bir soruşturma yürütüldüğü sonucuna ulaşılması mümkün değildir.

46. Açıklanan gerekçelerle, Cumhuriyet Başsavcılığınca cinsel saldırı suçunun işlendiği şüphesiyle yürütülen soruşturma kapsamında, Anayasa'nın 17. maddesi anlamında açık ve görünür bir ihlal olmadığı anlaşılmakla, başvurunun "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. "Mobbing" İddiası

47. Başvurucu, cinsel saldırı eylemi iddiasıyla sicil amiri hakkında şikâyette bulunması üzerine, hakkında atama, disiplin cezası ve düşük sicil notu verilmesi şeklinde işlem ve uygulamalar ile farklı tarihlerde onur ve haysiyetini rencide edici davranışlarda bulunularak, Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

48. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

“Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.”

49. Sözleşme’nin “İşkence yasağı” kenar başlıklı 3. maddesi şöyledir:

“Hiç kimseye işkence veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya ceza uygulanamaz.”

50. Anayasa’nın 17. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu belirtilmekte olup, bu düzenlemede yer verilen maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkı, Sözleşme’nin 8. maddesi çerçevesinde özel yaşama saygı hakkı kapsamında güvence altına alınan fiziksel ve zihinsel bütünlük hakkı ile bireyin kendini gerçekleştirme ve kendine ilişkin kararlar alabilme hakkına karşılık gelmektedir (B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 30).

51. Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında ise kimseye “işkence”, “eziyet” yapılamayacağı ve kimsenin “insan haysiyetiyle bağdaşmayan” muamele ve cezaya tabi tutulamayacağı düzenlenmiş olup, bu hüküm Sözleşme’nin 3. maddesi kapsamında güvence altına alınmış olan hukuksal çıkarları kapsamaktadır. Belirtilen düzenlemede yer alan ifadeler arasında bir yoğunluk farkı bulunmakta olup, kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne en ağır şekilde zarar veren muamelelerin “işkence”, bu seviyeye varmayan fakat yine de vücutta zarar ya da yoğun fiziksel veya ruhsal ızdırap veren insanlık dışı muamelelerin “eziyet”, küçük düşürücü ve alçaltıcı nitelikteki daha hafif muamelelerin ise “insan haysiyetiyle bağdaşmayan” muamele veya ceza olarak belirlenmesi mümkündür (B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 22).

52. Ancak, bir eylemin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık düzeyine ulaşmış olması gerekir. Bu asgari eşiğin aşılıp aşılmadığının belirlenmesinde her somut olayın özellikleri dikkate alınarak bir değerlendirme yapılması esastır. Bu bağlamda, muamelenin süresi, fiziksel ve manevi etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşımaktadır (B. No. 2012/969, 18/9/2013, § 23). Somut olaydaki veriler ışığında, belirtilen ağırlık eşiğinin altında kalan muamele ve eylemlerin ise, diğer haklar kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

53. AİHM içtihadında da, başvuru konusu iddiaların Sözleşme’nin 3. maddesinin güvence kapsamında yer alması için minimum bir ağırlığa varması gerektiği kabul edilmekte ve acımasız, insanlık dışı veya küçük düşürücü muamele veya cezanın ağır ve kasıt içeren şekli olarak kabul edilen işkencenin, şiddetli acı veya eziyet uygulanması, acının kasıtlı olarak uygulanması ve bilgi almak, cezalandırmak veya korkutmak gibi amaçlı bir muameleyi içermesi gerektiği benimsenmektedir. Önceden tasarlanarak saatlerce uygulanan ve gerçek yaralar ve en azından ağır fiziki ve ruhsal acılar çektiren muameleler ise insanlık dışı muamele olarak değerlendirilmektedir. Küçük düşürücü muamelenin ise, mağdurlarda korku ve aşağılık duygusu oluşturan, küçük düşürücü ve alçaltıcı nitelikte olan muameleleri ifade ettiği kabul edilmekte ancak, söz konusu muamelenin amacının ilgili kişiyi küçük düşürmek veya alçaltmak olup olmadığı ve sonuçları itibarıyla mağdurun kişiliğini Sözleşme’nin 3. maddesi ile uyuşmayan bir olumsuzlukta etkileyip etkilemediği üzerinde durulmaktadır (B. No: 2013/2284, 15/4/2014, § 34).

54. Yukarıda yer verilen tespitlerden de anlaşılacağı üzere, doğası gereği cezaların veya

menfi hareket ve eylemler ile olumsuz hayat deneyimlerinin, kişinin fiziki ve ruhsal değerlerini etkilemesi ve kişide stres, üzüntü ve sair menfi tezahürlere yol açması ve bu etkileri açısından özellikle küçük düşürücü muamele kavramını çağrıştırması mümkün olmakla birlikte, belirtilen eylemlerin Sözleşme'nin 3. maddesi anlamında işkence, insanlık dışı veya küçük düşürücü muamele ve bu kavramların Anayasa'nın 17. maddesinde yer verilen muadilleri olan işkence, eziyet veya haysiyetle bağdaşmayan muamele veya ceza olarak nitelendirilebilmesi için, mağdurun sübjektif niteliklerinin yanı sıra muamelenin uygulanış şekli ve yöntemi ile özellikle meydana getirdiği fiziksel ve ruhsal etkiler açısından önemli bir ağırlığa ulaşmış olması gerekmektedir (B. No: 2013/2284, 15/4/2014, § 35).

55. Belirtilen tespitler ışığında somut başvuru incelendiğinde; başvurucu, 17/10/2012 tarihinde üçüncü sicil amiri olan N.M. tarafından işlendiğini iddia ettiği cinsel saldırı eylemi ile ilgili olarak birçok defa amirlerine yazılı ve sözlü şikâyetlerini iletmesine rağmen, mağduriyetini giderici kanuni işlemler yapılmadığını, sıralı amirleri tarafından bu şikâyetleri nedeniyle şahsına yönelik farklı tarihlerde onur ve haysiyetini rencide edici davranışlarda bulunulmak ve atama, disiplin cezası ve düşük sicil notu verilmesi gibi idari işlemler tesis edilmek suretiyle "mobbing" uygulandığını belirterek, bu olaylar nedeniyle psikolojisinin bozulduğunu ve tedavi görmekte olduğunu, bu şekilde uğradığı manevi zararlar nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Başvurucu tarafından iddia edilen eylemlerin fiziksel ve manevi etkileri, süresi ve yoğunluk derecesi gibi unsurların değerlendirilmesi neticesinde; belirtilen eylemlerin, kişilik haklarını ihlal ederek başvurucu üzerinde fiziki ve ruhsal etkilerinin olması mümkün olmakla birlikte, özellikle kamu görevlisi olan başvurucunun yetişkin bir birey olması ve mesleki statüsü de nazara alındığında, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında değerlendirilmesi için gerekli olan asgari eşiği aştığı söylenemez.

56. Belirtilen nedenlerle başvurucunun şikâyetinin, maddi ve manevi varlığın korunması hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası kapsamında değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

57. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"… Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

58. 6216 sayılı Kanun'un, "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir"

59. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, bireysel başvuruda bulunulmadan önce, ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Temel hak ihlallerini öncelikle derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılar (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, §§ 19–20; B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 26).

60. Ancak belirtilen hükümlerde yer verilen olağan başvuru yolları ibaresinin, başvurucunun şikâyetleri açısından makul bir başarı şansı sunabilecek ve bir çözüm sağlayabilecek nitelikte, kullanılabilir ve etkili başvuru yolları olarak anlaşılması gerekmektedir. Ayrıca, başvuru yollarını tüketme kuralı ne kesin ne şeklî olarak uygulanabilir bir kural olup, bu

kurala riayetin denetlenmesinde münferit başvurunun koşullarının dikkate alınması esastır. Bu anlamda, yalnızca hukuk sisteminde bir takım başvuru yollarının varlığının değil, aynı zamanda bunların uygulama şartları ile başvurucunun kişisel koşullarının gerçekçi bir biçimde ele alınması gerekmektedir. Bu nedenle başvurucunun, kendisinden başvuru yollarının tüketilmesi noktasında beklenebilecek her şeyi yerine getirip getirmediğinin başvurunun özellikleri dikkate alınarak incelenmesi gerekir (B. No: 2013/2355, 7/11/2013, § 28; B. No: 2013/2284, 15/4/2014, § 42; Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. İlhan /Türkiye, B. No. 22277/93, 27/7/2000, §§ 56–64).

61. Bireyin fiziksel ve zihinsel bütünlüğü, Anayasa'nın 17. maddesinde yer verilen "maddi ve manevi varlık" kapsamında yer almaktadır. Devlet, bireyin maddi ve manevi varlığının bir parçası olan fiziksel ve zihinsel bütünlüğe keyfi olarak müdahale etmemek ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlüdür. Ancak Devletin, bireylerin maddi ve manevi varlığına yönelik olarak yapılan müdahalelere karşı etkili mekanizmalar kurma çerçevesindeki pozitif yükümlülüğü, tüm müdahale türleri açısından mutlaka cezai soruşturma ve kovuşturma yapılmasını gerekli kılmaz. Belirtilen haksız müdahalelere karşı bireyin korunması hukuk muhakemesi yoluyla da mümkündür. Nitekim fiziksel ve zihinsel bütünlüğe yapılan müdahaleler için ülkemizde hem cezai hem de hukuki koruma öngörülmüştür. Ancak hukukumuz açısından, mobbing teşkil eden ve psikolojik taciz, şiddet ve yıldırma türünden davranış grubu olarak kabul edilen ve somut başvuruya konu eylemlere benzer eylemlerin içinde ceza hukuku anlamında suç teşkil eden fiillerin yer alması durumunda, bu alandaki yaptırımlara tabi tutulma olanağı bulunmakla beraber, özel hukuk anlamında bu tür fillerin tazminat davasına konu edilebildiği görülmektedir. Yargı kararları nazara alındığında, belirtilen tazmin imkanının, kişinin kamu görevlisi veya özel hukuka tabi bir hizmet sözleşmesi çerçevesinde görev yapması nazara alınarak, hem idari yargı hem de adli yargı alanında yer alan yargısal makamlarca sağlandığı anlaşılmaktadır (YHGK, 25/9/2013 tarih ve E.2012/9-1925, K.2013/1407 sayılı; Danıştay 8. Dairesi, 16/4/2012 tarih ve E.2008/10606, K.2012/1736 sayılı kararlar). Dolayısıyla somut başvuruda belirtilen fiillere benzer eylemler vasıtasıyla fiziksel ve zihinsel bütünlüğüne müdahale edildiği iddiasıyla bireyin, hukuk davası yoluyla daha etkin bir giderim sağlaması mümkündür (B. No: 2013/2284, 15/4/2014, § 43).

62. Hukuka veya sözleşmeye aykırı bir fiil nedeniyle başkasına verilmiş olan zararın tazmin edilmesi yükümlülüğünü ifade eden hukuki sorumluluk, ceza hukuku alanında suç olarak adlandırılan insan davranışına göre daha geniş bir hukuka aykırı davranış grubunu kapsamaktadır. Bir eylemin suç teşkil edebilmesi için ilgili kanunda açıkça tanımlanması gerekirken haksız fiil için böyle bir sınırlamaya yer verilmemektedir. Ayrıca, ceza hukuku alanında taksire dayalı sorumluluğun istisnai nitelik taşımasına rağmen, kasten veya taksirle başkalarına verilen zararın hukuki sorumluluk kapsamında giderim imkânının daha fazla olduğu, ceza hukuku alanında objektif sorumluluğa yer verilmezken hukuki sorumluluk alanında objektif sorumluluk esasının da etkin şekilde uygulandığı ve hukuki sorumluluk alanında aynı maddi vakıalar çerçevesinde daha düşük bir ispat standardı kullanılarak kişisel sorumluluğun söz konusu olabildiği anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra, hukuk sistemimizde ceza muhakemesinde şahsi hak iddiasında bulunma imkânı ortadan kaldırılırken, hukuki sorumluluk alanındaki tazmin yükümlülüğünün asıl gayesinin zarar görenin zararının telafi edilmesi olduğu nazara alındığında, özellikle somut başvuruya konu ihlal iddiasına benzer uyuşmazlıklar açısından, hukuki tazmin yolunun daha yüksek başarı şansı sunabilecek, kullanılabilir ve etkili bir başvuru yolu olduğu anlaşılmaktadır (B. No: 2013/2284, 15/4/2014, § 44).

63. Başvuruya konu olayda başvurucu, sicil amiri olan N.M. tarafından işlendiğini iddia ettiği cinsel saldırı eylemi ile ilgili olarak, amirlerine yazılı ve sözlü şikâyetlerini iletmesi nedeniyle amirleri tarafından şahsına yönelik farklı tarihlerde onur ve haysiyetini rencide edici davranışlarda bulunulmak ve atama, disiplin cezası ve düşük sicil notu verilmesi gibi idari işlemler tesis edilmek suretiyle "mobbing" uygulandığını, bu eylem ve uygulamalar neticesinde psikolojisinin bozulduğunu, bu sebeple tedavi görmekte olduğunu, bu olaylar nedeniyle Cumhuriyet Başsavcılığına şikâyette bulunulduğu, yürütülen soruşturma sonucunda şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini belirtmekle birlikte, somut başvuru açısından daha etkili bir giderim yolu olan hukuk davası açma yoluna gitmediği anlaşılmaktadır.

64. Yukarıda yer verilen tespitler çerçevesinde, fiziksel ve zihinsel bütünlüğe ait unsurlara karşı yapıldığı iddia edilen müdahaleler ile ilgili olarak, başvurucu tarafından yalnızca ceza muhakemesi yoluna başvurulmuş olduğu nazara alındığında, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için tüm başvuru yollarının tüketilmesi koşulunun yerine getirildiği söylenemez (B. No: 2013/2284, 15/4/2014, § 46).

65. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından fiziksel ve zihinsel bütünlüğüne ait unsurlara karşı yapıldığı iddia edilen müdahaleler ile ilgili olarak yalnızca ceza muhakemesi yoluna başvurulduğu ve somut başvuru açısından daha etkili bir giderim yolu olan hukuk davası açma imkânı kullanılmaksızın bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşıldığından,başvurunun bu kısmının "başvuru yollarının tüketilmemesi"nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan nedenlerle;

A. Başvurucunun,

1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddialarının "konu bakımından yetkisizlik",

2. Cinsel saldırı suçunun işlendiği şüphesiyle Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında, Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiği yönündeki iddiasının, "açıkça dayanaktan yoksun olması",

3. "Mobbing" oluşturduğunu ileri sürdüğü uygulamalar nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiği yönündeki iddiasının, "başvuru yollarının tüketilmemesi",

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerine bırakılmasına,

26/2/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ZEKERRİYA DEMİR

B. No: 2014/19435 | Karar tarihi: 26.02.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19435

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZEKERRİYA DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19435)

Karar Tarihi: 26/2/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör : Muharrem İlhan KOÇ

Başvurucu : Zekerriya DEMİR

Vekili : Av. Abdulhalim YILMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, hakkında verilen tutukluluğun devamına ilişkin karar nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliğinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 12/12/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 22/1/2015 tarihinde kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve

belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu 9/11/2009 tarihinde birden fazlan kişiyle birlikte yağma ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ile sahtecilik suçlarını işlediği iddiasıyla 11/1/2010 tarihinde gözaltına alınmış ve İstanbul 2. Sulh Ceza Mahkemesinin aynı tarihli kararıyla tutuklanmıştır.

6. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 18/2/2010 tarih ve 2010/4723 sayılı iddianamesiyle başvurucunun da aralarında olduğu sanıklar hakkında İstanbul 2.Ağır Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmıştır.

7. Tutuklu olarak devam eden yargılamada İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 16/9/2011 tarih ve E.2010/95, K.2011/229 sayılı kararıyla, başvurucunun yağma suçundan 5 yıl, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçu yönünden toplam 4 yıl 2 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve tahliyesine karar verilmiştir.

8. Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 5/12/2012 tarih ve E.2012/11847, K.2012/22970 sayılı ilamıyla, başvurucunun da aralarında olduğu bazı sanıklar hakkındaki yağma suçuna ilişkin hüküm "1- ...önceden verilen karar doğrultusunda el ve işbirliği içerisinde hareket ederek fiilen katıldıklarının anlaşılması karşısında; haklarında 5237 sayılı TCK'nın 37/1. maddesi yerine, 39/1. maddesi ile uygulamalar yapılması, 2-... katılan U. B.ye yönelik yağma suçu için açılmış bir dava bulunduğu kabul edilerek ayrı bir hüküm kurulması gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde uygulama yapılması" gerekçeleriyle bozulmuştur. Kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçuna ilişkin hüküm ise onanmıştır.

9. Başvurucu hakkında kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kapsamındaki cezanın infazı amacıyla yakalama emri düzenlenmiştir.

10. Bunun yanında bozma kararına konu suçlara ilişkin İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2013/61 sayılı dosyasında yürütülen yargılamada 20/5/2014 tarihli duruşmada, bozma ilamına karşı beyanının alınması zorunluluğu belirtilerek başvurucu hakkında yakalama emri düzenlenmesine, beyanı tespit edildikten sonra serbest bırakılmasına karar verilmiştir.

11. İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesince bozma sonrası yargılamada başvurucunun beyanı tespit edilemediğinden hakkındaki dosya tefrik edilerek, diğer sanıklar hakkında 7/3/2014 tarihinde hüküm verilmiştir. Başvurucu hakkındaki yargılamaya E.2014/82 sayılı dosyada devam olunmuştur.

12. Başvurucu kesinleşmiş hapis cezalarının infazı için düzenlenen yakalama emri kapsamında yakalanıp 16/7/2014 tarihinde Silivri Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna konulmuştur.

13. Hükümlü olarak ceza infaz kurumunda bulunan başvurucu hakkında İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesince "yüklenen suçun niteliği, aleyhine mevcut delil durumu kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin bulunması, suçu sabit görülmesi halinde öngörülecek ceza miktarı alabileceği sonuç ceza miktarı itibariyle CMK 109/3 maddesinde öngörülen adli kontrol tedbirlerinin yetersiz kalacak olması" gerekçesiyle 11/8/2014 tarihinde tutuklama kararı verilmiştir.

14. Bu karara yapılan itiraz İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 18/8/2014 tarih ve 2014/894 Değişik İş sayılı kararıyla reddedilmiştir.

15. İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesince 25/9/2014 tarihli duruşmada aynı gerekçeyle tutukluluğun devamına karar verilmiştir.

16. İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 16/10/2014 tarih ve E.2014/82, K.2014/239 sayılı

kararıyla başvurucunun iki ayrı yağma suçundan toplam 16 yıl 8 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar verilmiştir.

17. Başvurucu hükümle birlikte verilen tutukluluk halinin devamı kararına itiraz etmiştir. Bu itiraz İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 27/10/2014 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Ret kararı 12/11/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

18. Başvurucu 12/12/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

19. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 109. ve 149. maddeleri.

20. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Kanun'un 101. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen mahkemece karar verilir. ..."

21. 5271 sayılı Kanun'un 108. maddesi şöyledir:

"(1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutukevinde bulunduğu süre içinde ve en geç otuzar günlük süreler itibarıyla tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından 100 üncü madde hükümleri göz önünde bulundurularak, şüpheli veya müdafii dinlenilmek suretiyle karar verilir.

(2) Tutukluluk durumunun incelenmesi, yukarıdaki fıkrada öngörülen süre içinde şüpheli tarafından da istenebilir.

(3) Hâkim veya mahkeme, tutukevinde bulunan sanığın tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceğine her oturumda veya koşullar gerektirdiğinde oturumlar arasında ya da birinci fıkrada öngörülen süre içinde de re'sen karar verir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Mahkemenin 26/2/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 12/12/2014 tarih ve 2014/19435 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

23. Başvurucu, tutukluluğun makul süreyi aştığını, İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesince bozma ilamına ilişkin beyanının alınması ve müteakiben serbest bırakılmasına karar verildiğini, ancak beyanı alındıktan sonra serbest bırakılmadığını ve tutuklandığını, tutuklama gerekçelerinin yeterli olmadığını, hakkında yeni somut olay, olgu ve delil olmadığını, resen yapılan tutukluluk incelemesinde Cumhuriyet savcısının görüşünün bildirilmediğini belirterek Anayasa'nın 19., 36. ve 40. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

24. Başvurucunun şikâyetlerinin özü ilk derece yargılamasında verilen tutuklama kararı ve tutukluluğun makul süreyi aştığı iddiasıdır. Anayasa Mahkemesi olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesiyle bağlı değildir (B. No: 2012/695, 12/2/2013, § 15). Bu nedenle tutuklulukla ilgili başvurunun kişi hürriyeti ve güvenliği kapsamında incelenmesi gerekir.

1. Tutuklulukta Makul Sürenin Aşıldığı İddiası Yönünden

25. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

26. Bu hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkeme'nin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, 12/2/2013, § 14).

27. Başvurunun kabul edilebilmesi için ihlal iddiasına dayanak teşkil eden nihai işlem veya kararların 23/9/2012 tarihinden evvel kesinleşmemiş olmaları da gerekmektedir. Nihai işlem veya kararların anılan tarihten önce kesinleştikleri tespit edildiği takdirde ilgili şikâyetler bakımından başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir. Mahkemenin yargı yetkisine ilişkin bu tespitin bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında yapılabilmesi mümkündür (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 32).

28. Ancak kişi serbest bırakılmadan yargılanmakta olduğu davada ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olmuşsa, mahkûmiyet tarihi itibarıyla da tutukluluk hali sona erer. Çünkü bu durumda kişinin hukuki durumu "bir suç isnadına bağlı olarak tutukluluk" kapsamından çıkmaktadır. Bireysel başvuru incelemesi açısından, tutuklamanın şartları ile mahkûmiyete hükmedilmesi arasındaki esaslı fark bunu gerektirir. Zira mahkûmiyete karar verilmiş olmakla, isnat olunan suçun işlendiği, bundan failin sorumlu olduğunun sübuta erdiği kabul edilmekte ve bu nedenle sanık hakkında hürriyeti bağlayıcı cezaya ve/veya para cezasına hükmedilmektedir. Mahkûmiyetle birlikte kişinin kuvvetli suç şüphesi ve bir tutuklama nedenine bağlı olarak tutukluluk hali sona ermektedir. Bunun için mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması gerekmez (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 33).

29. Somut olayda, başvurucu isnat edilen suçlar nedeniyle 11/1/20101tarihinde tutuklanmıştır. Mahkûmiyet kararının verildiği 16/9/2011 tarihinde serbest bırakılan başvurucunun "suç isnadına bağlı tutukluluk" hali de aynı tarihte sona ermiştir.

30. Aynı yargılama kapsamındaki bazı suçlara ilişkin kesinleşmiş hapis cezasının infazı için yakalanan ve hükümlü olarak ceza infaz kurumunda bulunan başvurucu hakkında, bozma kararına konu suçlar yönünden devam eden yargılamada 11/8/2014 tarihinde yeniden tutuklama kararı verilmiştir.

31. Bu aşamada ilk derece mahkemesinin başvurucunun beyanının tespitinden sonra serbest bırakılması yönündeki önceki kararı, tutuklanmama yönünde kişiye kazanılmış bir hak vermemektedir.

32. Bozma sonrası yargılamada 11/8/2014 tarihinde hakkında tutuklama kararı verilen başvurucu, Mahkemenin 16/10/2014 tarihli kararıyla iki ayrı yağma suçundan toplam 16 yıl 8 ay hapis cezasına mahkum edilmiştir. Bununla birlikte 11/8/2014-16/10/2014 tarihleri arasında başvurucu "tutuklama" nedeniyle değil, hükümlü olması nedeniyle hürriyetinden yoksun bırakılmıştır. Başvurucunun ilk derece yargılamasında 16/9/2011 tarihinde serbest bırakılmasından sonra bir suç isnadına bağlı "tutukluluk" hali ortaya çıkmamıştır.

33. Açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Resen Yapılan Tutukluluk İncelemelerinde Cumhuriyet Savcısının Görüşünün Bildirilmediği İddiası Yönünden

34. 5271 sayılı Kanun’un 108. maddesinde, kovuşturma evresinde ise tutuklu sanığın tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceğine her oturumda veya koşullar gerektirdiğinde oturumlar arasında ya da en geç otuz günlük süre içinde hâkim veya mahkemece resen karar verileceği düzenlenmiştir.

35. 5271 sayılı Kanun’un 108. maddesine göre yapılacak değerlendirme, resen (ex officio) yapılmakta olup Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası ile hürriyeti kısıtlanan kişiye tanınan yargı merciine itiraz edebilme hakkı kapsamında değerlendirilemez (B. No: 2012/1158, 21/11/2013, § 32).

36. Bu çerçevede, resen gerçekleştirilen tutuklulukla ilgili incelemeler sonucunda verilen kararlar konu bakımından yetki kapsamı dışındadır (B. No: 2013/2814, 18/6/2014, § 40). Bireysel başvuru kapsamında olmayan bu kararların usulüne dahil alt unsurlar da, kararlarla aynı hukuki sonuca tabidir.

37. Açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “konu bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun,

1. Tutuklulukta makul sürenin aşıldığı şikâyetine ilişkin kısmının “zaman bakımından yetkisizlik”,

2. Resen yapılan tutukluluk incelemelerinde Cumhuriyet savcısının görüşünün bildirilmediği şikâyetine ilişkin kısmının “konu bakımından yetkisizlik”,

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

26/2/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

NEDİM ERKUŞ

B. No: 2013/988 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/988

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NEDİM ERKUŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/988)

Karar Tarihi: 10/3/2015

R.G. Tarih- Sayı: 9/6/2015-29381

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Nedim ERKUŞ

Vekili : Av. Cevat BALTA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 2/4/2007 tarihinde açtığı vekâlet alacağının tahsiline ilişkin alacak davasında usul ve yasaya uygun yargılama yapılmadığını, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını, Yargıtay kararlarının gerekçesiz olduğunu belirterek, adil yargılanma hakkının, eşitlik ilkesinin ve angarya yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüş, yargılamanın yenilenmesi ile 19/3/1969 tarih ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 174. maddesinin ikinci fıkrasının kısmen iptalini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/1/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 21/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin

Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 16/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 30/10/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 2/4/2007 tarihinde Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2007/145 sayılı dosyasında E.G. ve A.O.T. aleyhine alacak davası açmış, davalıların vekili olarak takip ettiği davanın ilâmlı icra aşamasında sebepsiz olarak vekâletten azledildiğini, vekâlet ücretinin ödenmediğini ileri sürerek, vekâlet ücretinin 20.000,00 TL tutarındaki kısmının tahsilini talep etmiştir.

8. Başvurucu, vekil sıfatıyla takip ettiği işlerle ilgili hak ettiği vekâlet ücretinin tahsili talebiyle E.G. ve A.O.T. hakkında Ankara 12. İcra Müdürlüğünün E.2007/5798 sayılı dosyasında icra takibi başlatmış, takibe itiraz edilmesi üzerine 31/7/2007 tarihinde Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2007/327 sayılı dosyasında itirazın iptali ile icra inkar tazminatına hükmedilmesini talep etmiştir.

9. Mahkemece, 29/1/2009 tarihli kararla aralarında hukuki ve fiili bağlantı olduğu gerekçesiyle Mahkemenin E.2007/327 sayılı dosyasının, E.2007/145 sayılı dava dosyasında birleştirilmesine karar verilmiştir.

10. Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesinin, 29/1/2009 tarih ve E.2009/145, K.2009/5 sayılı kararıyla asıl davanın kabulüne, birleşen davanın kısmen kabulüne hükmedilmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"Asıl davada :

...

Dava, müvekkili avukat tarafından davalılar adına yürütülen dava neticesinde alınan ilâmın icrası sebebiyle, icra vekâlet ücreti alacağına ilişkindir. Davalılar haklı azil nedeniyle bu ücretin istenemeyeceği iddiasındadır. Azil işbu davanın açılmasından sonra yapılmış olup, haklı bir nedene dayandığı ispat edilememiştir. Bu sebeple avukatlık ücretine hak kazanılmıştır.

..

Birleşen davada: (Mahkememizin 2007/327 E sayılı dosyası)

Toplanan tüm deliller birlikte değerlendirildiğinde, davacının avukat sıfatıyla davalılar adına “Kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat” talebi ile açtığı dava neticesinde, 25. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2003/605, K.2004/105 sayılı ilâmını elde ettiği, ilâmın icrası için 12. İcra Müdürlüğünün E.2007/5798 sayılı dosyasında takibe geçtiği, takipte ilâm ile hüküm altına alınan karşı taraf vekâlet ücreti 35.892,15 TL ile 13. İcra Müdürlüğünün 2004/9283

sayılı dosyasındaki karşı taraf icra vekâlet ücretinin talep edildiği anlaşılmaktadır. Davacı, vekil sıfatıyla sonuçlandırdığı ve karşı taraftan azil tarihine kadar tahsil ettiği veya tahsil etmiş sayılabileceği ücretleri isteyebilir. Söz konusu ilâmın icraya konulmasından sonra iş sahipleri davalılar tarafından davacıya keşide edilen 23/2/2007 tarihli ihtarla, tahsilat ve takip işlemlerinin bir sonraki yazılı talimatlarına kadar durdurulması talep edilmiş, davacıya bu nedenle müteakip işlemlere devam imkanı verilmemiştir. Bu durumda, davacı avukatın vekâlet ücretine hak kazandığı kabul edilmiştir. Davaya konu edilen vekâlet ücreti, ilâm ile karşı tarafa yüklenen avukatlık ücreti ve bu ilâmın icrası nedeniyle karşı tarafa yüklenen vekâlet ücretine ilişkindir. Davacının her iki iş yönünden ayrı ayrı talepte haklı olduğu anlaşılmış, bilirkişi tarafından düzenlenen 15/7/2008 günlü raporda hesaplandığı üzere, ilâmda bozma sonrası hükmedilen karşı taraf vekâlet ücreti 34.313,50 TL ile icra vekâlet ücreti 45.159,00 TL olmak üzere toplam 79.472,50 TL talep edilebileceği, takip tarihi itibariyle işlemiş faiz tutarının 1.063,71 TL olduğu kabul edilmiştir. Bu miktarlar üzerinden itirazın iptaline karar verilmiştir.

Dava konusu alacak likid ve belli olduğundan, İİK. 67/2 maddesi gereğince asıl alacağın %40'ı üzerinden inkâr tazminatına hükmedilmiştir."

11. Temyiz üzerine, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 21/1/2010 tarih ve E.2009/6471, K.2010/422 sayılı ilâmıyla, vekâlet sözleşmesinin temel dayanağının güven ve saygı ilişkisi olduğu, bu güveni sarsacak hareketlerde bulunulması sonucu mevcut ilişkinin bozulmasına başvurucunun tutum ve davranışının yol açması halinde azlin haklı olduğu, vekâlet sözleşmesi devam ederken, başvurucunun takip ettiği icra dosyasının akıbetini ve sonuçlanmasını beklemeden davalılara gönderdiği ihtarnamede, aralarındaki yazılı sözleşmede kararlaştırılan ücretten çok daha fahiş vekâlet ücreti talep ettiği, bu ücretlerin tahsili için azilden önce vekil edenler aleyhine dava açarak aralarındaki vekâlet sözleşmesinin esaslı unsurlarını ihlal ettiği, başvurucunun vekâletten azledilmesinin haklı olduğu, bu nedenle tam vekâlet ücretine hükmedilemeyeceği gerekçesiyle karar bozulmuştur.

12. Karar düzeltme istemi, aynı Dairenin 7/6/2010 tarih ve E.2010/4028, K.2010/8055sayılı ilâmı ile reddedilmiştir.

13. Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılama sonunda 22/2/2011 tarih ve E.2010/279, K.2011/71 sayılı kararıyla; başvurucunun, müvekkili tarafından azledilmesinin haklı olduğu, emek ve mesaisi dikkate alınarak asıl davada 3.000,00 TL, birleşen davada 5.000,00 TL vekâlet ücretinin uygun görüldüğü gerekçesiyle belirlenen miktarlar üzerinden davaların ayrı ayrı kısmen reddine karar verilmiştir.

14. Temyiz üzerine, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 6/3/2012 tarih ve E.2011/8655, K.2012/5464 sayılı ilâmıyla "dosyadaki yazılara, kararın bozmaya uygun olmasına, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına ve özellikle taraflar arasındaki 11/7/2002 tarihli Avukatlık Sözleşmesinde, 'hukuki yardımın konusunun','kamulaştırmasız el atma nedeniyle bedelin tahsili' olarak kararlaştırılmış olması nedeniyle davacı avukatın kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılacak davada hüküm altına alınacak bedelin tahsiline kadar sürecek olan vekalet görevini üstlenmiş olduğunun anlaşılmasına göre", temyiz itirazlarının reddine ve hükmün onanmasına karar verilmiştir.

15. Karar düzeltme istemi, aynı Dairenin 14/11/2012 tarih ve E.2012/13533, K.2012/25448 sayılı ilâmı ile "dosyadaki yazılara, Mahkeme kararında belirtilen ve Yargıtay ilâmında benimsenen gerektirici sebeplere göre" reddedilmiştir.

16. Karar, başvurucuya 2/1/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu, 31/1/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

18. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Usul ekonomisi ilkesi" kenar başlıklı 30. maddesi şöyledir:

"Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür."

19. 1136 sayılı Kanun'un 174. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

“Avukatın azli halinde ücretin tamamı verilir. Şu kadar ki, avukat kusur veya ihmalinden dolayı azledilmiş ise ücretin ödenmesi gerekmez.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 31/1/2013 tarih ve 2013/988 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, 2/4/2007 tarihinde Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı vekâlet alacağının tahsiline ilişkin davada usul ve yasaya uygun yargılama yapılmadığını, hukuka aykırı karar verildiğini, Mahkemece takdir edilen vekâlet ücretinin beş yıl süreyle sarf ettiği emeğini karşılamadığını, vekil sıfatıyla takip ettiği davada hükmedilen 34.313,50 TL vekâlet ücretine hak kazanmışken yaklaşık dört ay sonra müvekkiline gönderdiği vekillikten azledilmesine gerekçe gösterilen ihtarnamenin bu ücretten mahrum kalmasına sebep olamayacağını, azledilmesine müvekkili ile arasındaki ücret uyuşmazlığının neden olduğunu, takibini üstlendiği davada ihmali veya kusuru neticesinde meydana gelen bir zararın olmadığını, vekillikten azledilmesinin haklı olup olmadığı hususunda bilirkişiye başvurulmadan karar verilmesinin Yargıtayın önceki kararlarıyla çeliştiğini, Yargıtay kararlarının gerekçesiz olduğunu, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, eşitlik ilkesinin, angarya yasağının, çalışma ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini, ayrıca 1136 sayılı Kanun'un 174. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Şu kadar ki, avukat kusur veya ihmalinden dolayı azledilmiş ise ücretin ödenmesi gerekmez" ibaresinin, avukatın harcadığı emek ve mesaisinin yok sayılmasına neden olduğu gerekçesiyle Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

22. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun, Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı alacak davasının reddedilmesinin eşitlik ilkesini, angarya yasağını, çalışma ve adil yargılanma haklarını ihlal ettiğini ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Anılan ihlal iddiaları, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ile Mahkemece verilen kararın adil olup olmamasına ilişkin olduğundan, bu iddiaların tamamı adil yargılanma hakkının ihlali iddiası kapsamında nitelendirilmiştir. Başvurucunun 1136 sayılı Kanun'un 174. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Şu kadar ki, avukat kusur veya ihmalinden dolayı azledilmiş ise ücretin ödenmesi gerekmez" ibaresinin iptali istemi ile Yargıtay kararlarının gerekçesiz olduğuna yönelik ihlal iddiası ve makul sürede yargılama yapılmadığı yönündeki iddiası ayrıca değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

23. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

24. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

25. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

26. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya açık keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

27. Başvuru konusu olayda başvurucu, davalıların vekili olarak takip ettiği davanın ilâmlı icra aşamasında sebepsiz olarak vekâletten azledildiğini, vekâlet ücretinin ödenmediğini, vekâlet ücretinin ödenmesi amacıyla Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2007/145 sayılı dosyasında açtığı davada, alınan bilirkişi raporlarında vekâlet görevinden haksız olarak azledildiğinin vurgulanmasına karşın bu durumun Mahkemece dikkate alınmadığını, Yargıtayın yerleşik içtihatlarına aykırı olarak bilirkişi raporuna başvurmadan vekâlet görevinden azledilmesinin hukuka uygun olduğu hakkında kendiliğinden tespitte bulunulduğunu, vekâlet ücreti konusunda tarafların anlaşmamış olmasına rağmen taraflar arasında bir sözleşmenin var olduğu yönünde karar verildiğini, 1136 sayılı Kanun'da öngörülen sınırlar içinde vekâlet ücreti talep ettiğini, birleşen E.2007/327 sayılı davanın kısmen reddedilmesi sonucunda ise vekil olarak takip ettiği davada hükmedilen vekâlet ücretinin ödenmemesi nedeniyle kazanılmış hakkına dokunulduğunu belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Mahkemece, tarafların dilekçeleri ve delilleri toplanmış, asıl davanın kabulüne ve birleşen davanın kısmen reddine karar verilmiştir (bkz. § 10).Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 21/1/2010 tarihli ilâmıyla, vekâlet sözleşmesinin temel dayanağının güven ve saygı ilişkisi olduğu, bu güveni sarsacak hareketlerde bulunulması sonucu mevcut ilişkinin bozulmasına başvurucunun tutum ve davranışının yol açması halinde azlin haklı olduğu, vekâlet sözleşmesi devam ederken, başvurucunun takip ettiği icra dosyasının akıbetini ve sonuçlanmasını beklemeden davalılara gönderdiği ihtarnamede, aralarındaki yazılı sözleşmede kararlaştırılan ücretten çok daha fahiş vekâlet ücreti talep ettiği, bu ücretlerin tahsili için azilden önce vekil edenler aleyhine dava açarak aralarındaki vekâlet

sözleşmesinin esaslı unsurlarını ihlal ettiği, başvurucunun vekâletten azledilmesinin haklı olduğu, bu nedenle tam vekâlet ücretine hükmedilemeyeceği gerekçesiyle İlk Derece Mahkemesinin kararı bozulmuştur. Mahkemece bozmaya uyularak davaların kısmen reddine karar verilmiş, Yargıtayın 6/3/2012 tarihli ilâmı ile karar onanmış ve karar düzeltme isteminin aynı Dairenin 14/11/2012 tarihli ilâmıyla reddedilmesi üzerine kesinleşmiştir.

29. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemeleri tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

30. Başvurucu, Yargıtayın, vekâlet görevinden azledilme hususunun haklılığının tespiti amacıyla bilirkişi incelemesi yapılması yönünde içtihadının bulunduğunu, kendi dava dosyası bakımından böyle bir değerlendirmede bulunulmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Aynı hukuki metne ilişkin olarak, aynı derecedeki bağımsız yargı mercileri arasındaki yorum ve içtihat farklılıkları tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemeyeceği gibi, temyiz mercilerinin, uyuşmazlıklara ilişkin olarak tarafların talepleri ve delilleri arasındaki yorum farklılıkları da tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemez (B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 45).

32. Öte yandan başvurucu, bilirkişi raporları yok sayılarak ve teknik konularda bilirkişinin uzmanlık alanına girilerek Yargıtay tarafından bozma kararı verildiğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. 6100 sayılı Kanun'un 266. maddesi şöyledir:

“Mahkeme, çözümü hukuk dışında, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde, taraflardan birinin talebi üzerine yahut kendiliğinden, bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verir. Hâkimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz.”

34. Somut olayda Mahkemece, asıl davanın kabulüne birleşen davanın kısmen reddine dair verilen karar, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi tarafından hukuki yönden incelenmiş, dava konusu olayda başvurucunun vekillik görevinden azledilmesine ilişkin delillerin değerlendirilmesi suretiyle hükmün bozulmasına karar verilmiştir. Bilirkişi incelemesi yapılması konusunda takdir hakkı mahkeme hâkimine ait olup, mahkemece resen veya taraflardan birinin talebi üzerine bilirkişi raporu alınmasına karar verilebilir. Ancak hâkimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz (B.No: 2013/5703, 17/11/2014, § 44). Başvurucunun, teknik konularda bilirkişilerin uzmanlık alanına girilerek karar verildiği iddialarının da Yargıtay tarafından delillerin değerlendirilmesine ve hukuk kurallarının yorumlanmasına yönelik olduğu, Mahkeme ve Yargıtay kararlarında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da bulunmadığı anlaşılmıştır.

35. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiği İddiası

36. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır."

37. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir. Bu bağlamda Anayasa'nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de, hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır(B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

38. Temyiz mercilerinin kararlarının tamamen gerekçeli olması zorunlu değildir. Temyiz merciinin yargılamayı yapan mahkemenin kararıyla aynı fikirde olması ve bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da basit bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus, temyiz merciinin bir şekilde temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir(B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 57).

39. Başvurucu, bozma kararı doğrultusunda Mahkemece verilen kararın temyizi üzerine Yargıtay tarafından gerekçesiz şekilde onandığını ve karar düzeltme istemlerinin gerekçe gösterilmeksizin reddedildiğini ileri sürmüştür.

40. Somut olayda, başvurucunun açtığı davada Mahkemece, başvurucunun iddiaları, davalıların savunması, taraflar arasındaki sözleşme hükümleri değerlendirilmiş, bilirkişi raporu alınarak, davalıların, vekâlet sözleşmesine aykırı olarak sözleşmeyi feshettiği gerekçesiyle asıl davanın kabulüne ve birleşen davanın kısmen reddine karar verilmiştir (bkz. § 10). Kararın temyizi üzerine Yargıtay 13. Hukuk Dairesince, tüm deliller değerlendirilerek, taraflar arasındaki sözleşmenin davalılar tarafından feshedildiği ancak, sözleşmenin feshinde başvurucunun, aralarında vekâlet sözleşmesi devam etmekte iken davalı müvekkilleri aleyhine icra takibi başlatması nedeniyle kusurlu olduğu, dolayısıyla tam vekâlet ücreti talep etme hakkına sahip olmadığı ancak yaptığı işlerden dolayı emek ve mesaisi gözetilerek hak ve nesafete göre ücret talep edebileceği, bu sonuca uygun bir karar verilmesi gerektiği belirtilerek hükmün bozulmasına karar verilmiştir (bkz. § 11). Karar düzeltme istemi, Yargıtay 13. Hukuk Dairesince reddedilmiştir (bkz. § 12). Mahkemece bozma kararına uyularak ve bozma ilâmında belirtilen gerekçeler kabul edilerek, sözleşmenin feshinde başvurucunun kusurlu olduğu gerekçesiyle asıl ve birleşen davanın kısmen reddine hükmedilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 13. Hukuk Dairesince, Mahkemece verilen kararın gerekçesine atıf yapılarak ve bu gerekçe kabul edilerek hüküm onanmış ve karar düzeltme istemi aynı Daire tarafından reddedilmiştir (bkz. §§ 14-15). Dolayısıyla Yargıtay kararlarının gerekçesiz olduğundan da söz edilemez.

41. Açıklanan nedenlerle; gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. 1136 sayılı Kanun'un 174. Maddesinin İkinci Fıkrasının Kısmen İptali Talebi

42. 6216 sayılı Kanun'un 'Bireysel başvuru hakkı' kenar başlıklı 45. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

“Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz.”

43. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden kişilere Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı tanınmıştır.

44. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ise yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemlerin doğrudan bireysel başvuru konusu yapılamayacağı açıkça düzenlenmektedir.

45. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, kamusal bir düzenlemenin soyut biçimde Anayasa'ya aykırılığının ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiştir.(B. No: 2012/237, 26/3/2013, § 20).

46. Bir yasama işleminin, temel hak ve özgürlüğün ihlaline neden olması durumunda, bireysel başvuru yoluyla doğrudan yasama işlemine değil ancak yasama işleminin uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmallere karşı başvuru yapılabilecektir. Bu şekilde bireysel başvuru yolunun kullanılabilmesi için söz konusu işlem, eylem ve ihmallere karşı varsa başvurulabilecek kanun yollarının da daha öncesinde tüketilmiş olması gerekmektedir (B. No: 2013/4061, 30/9/2013, § 12).

47. Başvuru dilekçesinde, 1136 sayılı Kanun'un 174. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Şu kadar ki, avukat kusur veya ihmalinden dolayı azledilmiş ise ücretin ödenmesi gerekmez" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptali gerektiği iddia edilmiştir. Bireysel başvuru kapsamında, bir yasama işleminin doğrudan ve soyut olarak Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvuru yapılamaz.

48. Açıklanan nedenlerle, doğrudan ve soyut olarak yasama işlemlerinin iptali talebini içerdiği anlaşılan başvurunun bu kısmının 'konu bakımından yetkisizlik' nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

d. Yargılamanın Süresinin Makul Olmadığı İddiası

49. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

50. Başvurucu, 2/4/2007 tarihinde Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı vekâlet alacağının tahsiline ilişkin alacak davasında yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek, Anayasa’nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

51. Anayasa ve Sözleşme’nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)

kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzı içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

52. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

53. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu alacak davasında, 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

54. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 2/4/2007 tarihidir.

55. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Somut başvuru açısından bu tarih, Yargıtay tarafından karar düzeltme isteminin reddedildiği 14/11/2012 tarihidir.

56. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, 2/4/2007 tarihinde Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan davada, 29/1/2009 tarihli kararla Mahkemenin E.2007/327 sayılı dosyasının, E.2007/145 sayılı dava dosyasında birleştirilmesine karar verildiği, toplamda üç farklı bilirkişi raporu alındığı, 29/1/2009 tarihinde İlk Derece Mahkemesince asıl davanın kabulüne, birleşen davanın ise kısmen reddine karar verildiği, kararın temyizi üzerine Yargıtayın 21/1/2010 tarihli ilâmıyla bozulduğu, karar düzeltme isteminin ise aynı Dairenin 7/6/2010 tarihli ilâmıyla reddedildiği, Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılama sonucunda 22/2/2011 tarihinde asıl dava ve birleşen davanın kısmen reddedildiği, temyiz üzerine Yargıtayın 6/3/2012 tarihli ilâmıyla İlk Derece Mahkemesi kararının onandığı, karar düzeltme isteminin Yargıtay tarafından verilen 14/11/2012 tarihli ilâmla reddedildiği ve bu tarihte kararın kesinleştiği anlaşılmaktadır.

57. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir

(B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

58. Başvuruya konu vekâlet ücreti alacağının tahsili davasının incelenmesinde; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına sebep olduğu da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı, söz konusu beş yıl yedi ay on iki günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

59. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

60. Başvurucu, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinin tespitini, 1136 sayılı Kanun'un 174. maddesinin ikinci fıkrasının kısmen iptalini ve yargılamanın yenilenmesini talep etmiştir.

61. 6216 sayılı Kanun'un"Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

62. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, esas inceleme sonunda ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedileceği belirtilmiş, ancak yerindelik denetimi yapılamayacağı, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

63. Başvuru konusu olayda, başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, başvuruya konu olan yargılama sürecinin kesinleşerek sona erdiği dikkate alındığında, başvurucunun da tazminat talebi bulunmaması nedeniyle ihlalin tespiti dışında sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gereken bir husus bulunmadığı anlaşılmaktadır.

64. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönündeki iddiasının “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. 1136 sayılı Kanun’un 174. maddesinin ikinci fıkrasının kısmen iptali yönündeki talebinin "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

5. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucunun diğer taleplerinin reddine,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

KINYAS KAYA

B. No: 2013/1071 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1071

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KINYAS KAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1071)

Karar Tarihi: 10/3/2015

R.G. Tarih- Sayı: 6/6/2015-29378

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör : Murat AZAKLI

Başvurucu : Kınyas KAYA

Vekili : Av. Adnan DEMİRKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, “teşekkül halinde uyuşturucu madde ticareti yapmak” suçunu işlediği iddiasıyla tutuklandığını ve hakkında beraat kararı verildiğini, haksız olarak özgürlüğünden yoksun kalması nedeniyle açtığı tazminat davasının kısmen reddine karar verildiğini ve yargılamanın makul süre içinde sonuçlandırılamadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, manevi tazminat talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 17/1/2013 tarihinde Hakkâri Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 11/11/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 22/1/2015 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 10/2/2015 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, “teşekkül halinde uyuşturucu madde ticareti yapmak” suçunu işlediği iddiasıyla 2/4/1997 tarihinde gözaltına alınarak 4/4/1997 tarihinde tutuklanmış ve 23/10/1998 tarihinde tahliye edilmiştir.

8. Başvurucunun yargılandığı Diyarbakır 1 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesi, 12/3/1999 tarih ve E.1997/425, K.1999/41 sayılı kararıyla başvurucunun beraatine karar vermiştir.

9. Temyiz üzerine Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 7/10/1999 tarih ve E.1999/7699, K.1999/11124 sayılı ilâmıyla hüküm onanmıştır.

10. Başvurucu, Maliye Hazinesi aleyhine 31/10/2008 tarihinde açtığı davada, 2/4/1997 tarihinden 23/10/1998 tarihine kadar özgürlüğünden yoksun kaldığını ve hakkında yapılan yargılama sonunda beraat kararı verildiğini ileri sürerek, 7/5/1964 tarih ve 466 sayılı mülga Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun hükümleri uyarınca 15.000,00 TL maddi, 15.000,00 TL manevi tazminatın gözaltına alındığı tarihten itibaren işleyecek yasal faiziyle tahsilini talep etmiştir.

10. Yargılamaya başlayan Hakkâri Ağır Ceza Mahkemesinin 30/12/2009 tarih ve E.2008/295, K.2009/425 sayılı kararıyla başvurucunun gözaltında ve tutuklulukta geçirdiği süreler ile bilirkişi raporu dikkate alınarak maddi tazminat talebinin kısmen kabulüne, 459,18 TL maddi tazminatın 2/4/1997 tarihinden itibaren yasal faiziyle davalıdan tahsiline; başvurucunun 596 gün boyunca özgürlüğünden yoksun kaldığı ve manevi çöküntü yaşadığı, sosyal ve ekonomik durumu, üzerine atılı suçun niteliği, gözaltına alınmasına neden olan olayın meydana geliş şekli, tutuklu kaldığı süre de gözetilmek suretiyle manevi tazminat talebinin kısmen kabulü ile 5.000,00 TL manevi tazminatın 2/4/1997 tarihinden itibaren yasal faiziyle davalıdan tahsiline karar verilmiştir.

11. Tarafların temyizi üzerine, Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 11/10/2012 tarih ve E.2012/26096, K.2012/21647 sayılı ilâmı ile hüküm onanmıştır.

12. Başvurucu, 4/1/2013 tarihinde onama kararını öğrendiğini bildirmiştir.

13. Başvurucu, 17/1/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. 466 sayılı mülga Kanun’un 1. maddesi şöyledir:

“…

6. Kanun dairesinde yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturma

yapılmasına veya son soruşturmanın açılmasına yer olmadığına veyahut beraetlerine veya ceza verilmesine mahal olmadığına karar verilen;

…

kimselerin uğrıyacakları her türlü zararlar, bu kanun hükümleri dairesinde Devletçe ödenir.”

15. 466 sayılı mülga Kanun’un 2. maddesi şöyledir:

“1 inci maddede yazılı sebeplerle zarara, uğrıyanlar, kendilerine zarar veren işlemlerin yapılmasına esas olan iddialar sebebiyle haklarında açılan davalar sonunda verilen kararların kesinleştiği veya bu iddiaların mercilerince karara bağlandığı tarihten itibaren üç ay içinde, ikametgahlarının bulunduğu mahal ağır ceza mahkemesine bir dilekçeyle başvurarak uğradıkları her türlü zararın tazminini istiyebilirler.

Dilekçede, zarar isteminde bulunan kimsenin açık adresinin, zarara sebebiyet verdiği ileri sürülen işlemlerin özetinin, zararın dayandığı sebepler ile sübut delillerinin ve tazmini istenen zararın neden ibaret olduğunun yazılı olması ve sübut delillerinin dilekçeye bağlı olarak verilmesi gereklidir.

Dilekçeye delillerini bağlı olarak ibraz etmeyenlere Mahkeme, delillerini ibraz için 1 aylık süre verir.

Yukardaki fıkrada yazılı hususları kapsamıyan dilekçe, mahkeme kararıyle reddolunur.

Tazminat istemine esas olan işlem işi hükme bağlıyan ağır ceza mahkemesince yapılmışsa, bu istemi incelemeye yetkili mahkeme, en yakın yer ağır ceza mahkemesidir.”

16. 466 sayılı mülga Kanun’un 3. maddesi şöyledir:

“2 nci maddede yazılı yetkili mahkeme, zarar istemine dair dilekçe üzerine, üyelerinden birisini işin incelenmesiyle görevlendirir. Görevlendirilen üye, ilk önce, istemin kanuni süre içerisinde yapılmış olup olmadığını inceler. İstem süresi içinde yapılmışsa, görevli üye, hüküm ve karar dosyasını aldırtmak, her türlü incelemeleri yapmak ve gerekiyorsa, tazminat isteminde bulunan kimseyi de dinlemek suretiyle delilleri topladıktan sonra, yazılı düşüncesini bildirmesi için evrakı Cumhuriyet Savcılığına gönderir.

Mahkeme, Cumhuriyet Savcısının yazılı görüşü üzerine, duruşma yapmaksızın kararını verir.

Bu karar aleyhine tebliğ tarihinden başlayarak bir hafta içinde temyiz yoluna başvurulabilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 17/1/2013 tarih ve 2013/1071 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, “uyuşturucu madde ticareti yapmak” suçunu işlediği iddiasıyla 2/4/1997 tarihinde gözaltına alınarak 4/4/1997 tarihinde tutuklandığını ve 23/10/1998 tarihinde serbest bırakıldığını, hakkında Diyarbakır 1 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinde açılan kamu davası sonunda beraatine karar verildiğini ve kararın kesinleştiğini, 596 gün boyunca özgürlüğünden yoksun kaldığını, haksız olarak özgürlüğünden mahrum bırakıldığı için 31/10/2008 tarihinde açtığı tazminat davası sonunda ekonomik koşullara uygun olmayan,

adil tatminden uzak, oldukça düşük miktarlarda maddi ve manevi tazminatlara hükmedildiğini ve yargılamanın makul ürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

19. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

20. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

21. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

22. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya açık keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

23. Başvuru konusu olayda başvurucu, "uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçunu işlediği iddiasıyla 2/4/1997 tarihinde gözaltına alınarak 4/4/1997 tarihinde tutuklandığını ve 23/10/1998 tarihinde serbest bırakıldığını, hakkında Diyarbakır 1 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesine açılan kamu davası sonunda beraatine karar verildiğini ve kararın kesinleştiğini, 596 gün boyunca özgürlüğünden yoksun kaldığını, haksız olarak özgürlüğünden mahrum bırakıldığı için 31/10/2008 tarihinde açtığı tazminat davası sonunda ekonomik koşullara uygun olmayan, adil tatminden uzak, oldukça düşük miktarlarda maddi ve manevi tazminatlara hükmedildiğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Başvurucu, 31/10/2008 tarihinde Hakkâri Ağır Ceza Mahkemesinde açtığı davada, 596 gün boyunca haksız olarak özgürlüğünden yoksun kaldığını iddia ederek maddi ve manevi zararlarının tazminini talep etmiştir. Başvurucunun gözaltında ve tutuklulukta geçirdiği tarihte yürürlükte olan 466 sayılı mülga Kanun gereği inceleme yapan Mahkeme, başvurucunun gözaltında ve tutuklulukta geçirdiği süreleri göz önünde bulundurarak, tutuklamadan önce ve halen yaptığı işi dikkate alarak gelir seviyesinin tespiti amacıyla bilirkişiden rapor almıştır. Başvurucunun sürekli ve düzenli gelir getiren bir işte çalışmadığı, bu nedenle asgari ücret üzerinden gelirinin hesaplanması gerektiği belirtilerek

maddi tazminatın hesaplandığı anlaşılmış, yine başvurucunun 596 gün boyunca özgürlüğünden yoksun kaldığı ve manevi çöküntü yaşadığı, sosyal ve ekonomik durumu, üzerine atılı suçun niteliği, gözaltına alınmasına neden olan olayın meydana geliş şekli, tutuklu kaldığı süre de gözetilmek suretiyle 459,18 TL maddi, 5.000,00 TL manevi tazminatın 2/4/1997 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle davalıdan tahsiline karar verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 12. Ceza Dairesi tarafından Mahkemece verilen karar yerinde görülerek hüküm onanmıştır.

25. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

26. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

27. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Makul Sürede Tamamlanmadığı İddiası

28. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

29. Başvurucu, Hakkâri Ağır Ceza Mahkemesinde haksız olarak özgürlüğünden yoksun bırakılma nedeniyle açtığı tazminat davasının makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

30. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) 5. maddesi, tutuklama ve yakalamaya ilişkin esasları belirledikten sonra 5. fıkrasında “Bu madde hükümlerine aykırı olarak yapılmış bir yakalama veya tutuklama işleminin mağduru olan herkes tazminat hakkına sahiptir” şeklindeki düzenleme ile Sözleşme’de belirlenen esaslara aykırı olarak gerçekleştirilen bir yakalama veya tutuklama işleminden dolayı zarar görenlerin tazminat talep edebileceğini hüküm altına almıştır.

31. Sözleşme’nin 5. maddesine benzer şekilde Anayasa’nın 19. maddesinin son fıkrasında, “Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir” şeklindeki düzenleme ile hukuka aykırı şekilde yakalanan veya tutuklanan kişilerin tazminat davası açabilecekleri hüküm altına alınmıştır.

32. Hukuka aykırı şekilde yakalandığını veya tutuklandığının iddia eden kişi, 466 sayılı mülga Kanun’un 1. ve 2. maddeleri ile 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 141. maddesinde belirtilen şekilde ilgili ağır ceza mahkemesinde, haksız olarak

özgürlüğünden yoksun bırakılması nedeniyle tazminat davası açabilir. Bu davaya bakan mahkeme, 466 sayılı mülga Kanun'un 3. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesine göre istemin ve ispat belgelerinin değerlendirilmesinde ve tazminat hukukunun genel prensiplerine göre verilecek tazminat miktarının saptanmasında gerekli gördüğü her türlü araştırmayı yapabilir.

33. Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı bir çok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzî içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

34. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

35. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49). Başvuru konusu, haksız olarak özgürlükten yoksun bırakılma nedeniyle açılan tazminat davasında, 466 sayılı mülga Kanun ile 5271 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur.

36. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 31/10/2008 tarihidir.

37. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52; B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35). Somut başvuru açısından bu tarih, Mahkemece verilen kararın Yargıtay 12. Ceza Dairesince onanarak kesinleştiği 11/10/2012 tarihidir.

38. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvurucunun, "uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçunu işlediği iddiasıyla 2/4/1997 tarihinde gözaltına alınarak 4/4/1997 tarihinde tutuklandığını ve 23/10/1998 tarihinde serbest bırakıldığını, hakkında Diyarbakır 1 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinde açılan kamu davası sonunda beraatine karar verildiğini ve kararın kesinleştiğini, 596 gün boyunca özgürlüğünden yoksun kaldığını belirterek, 31/10/2008 tarihinde Hakkâri Ağır Ceza Mahkemesinde maddi ve manevi tazminat davası açtığı anlaşılmaktadır.

39. Mahkemece, 30/12/2009 tarihinde davanın kısmen kabulüne karar verilmiş, temyiz üzerine Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 11/10/2012 tarihli ilâmıyla hüküm onanarak aynı tarihte kesinleşmiştir. Bu durumda iki dereceli bir yargılama sisteminde davanın üç yıl on bir ay on gün sürdüğü anlaşılmaktadır.

40. 5271 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

41. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu koruma tedbiri nedeniyle tazminat davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına sebep olduğu da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, İlk Derece Mahkemesinde 31/10/2008 tarihinde açılarak 30/10/2009 tarihinde sona eren yargılama sonunda hükmün temyizi üzerine Yargıtay tarafından 11/10/2012 tarihinde kararın onandığı, temyiz incelemesinin yaklaşık üç yıl sürdüğü, davanın niteliği göz önünde bulundurulduğunda bu sürenin makul olmadığı, tüm bu hususlar dikkate alınarak, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu üç yıl on bir ay on gün devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

42. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

43. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinin tespitini ve 50.000,00 TL manevi, 50.000,00 TL maddi tazminatın ödenmesini talep etmiştir.

44. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

45. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin üç yıl on bir ay on gün devam eden yargılama süreci nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 2.750,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

46. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

47. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin

başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması", nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 2.750,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ARNOLDUS THEODORUS BERNARDUS MARİA NALES

B. No: 2013/1211 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1211

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ARNOLDUS THEODORUS BERNARDUS MARİA NALES BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1211)

Karar Tarihi: 10/3/2015

R.G. Tarih- Sayı: 6/6/2015-29378

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Arnoldus Theodorus Bernardus Maria NALES

Vekili : Av. Okan ÇAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 17/4/2008 tarihinde İzmir Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinde açtığı patent ve markaya tecavüzün önlenmesi ile tazminat davasında ve aleyhine açılan karşı davada makul sürede yargılama yapılmadığını, Anayasanın 90. maddesinin beşinci fıkrasına aykırı olarak uluslararası anlaşma hükümlerinin dikkate alınmadığını, eksik inceleme ve araştırmaya dayalı ve yerleşik Yargıtay içtihatlarına aykırı olarak davanın reddine, karşı davanın kabulü ile patentin hükümsüzlüğüne karar verildiğini, Mahkeme ve Yargıtay kararlarının gerekçesiz olduğunu belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, patent koruma süresinin yirmi yıl olduğunun tespit edilmesini, yargılamanın yenilenmesine karar verilmesini ve tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 1/2/2013 tarihinde İstanbul 4 Nolu Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 18/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 16/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 12/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 17/4/2008 tarihinde İzmir Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinde açtığı patent ve markaya tecavüzün önlenmesi ile tazminat davasında, davalı şirketin, İzmir Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinin 2008/19 Değişik İş sayılı dosyasında belirlenen, marka ve patentine tecavüz teşkil eden ürünleri Türkiye'ye ithal ettiğini, gümrük antreposunda bilirkişi incelemesi yaptırılarak bu durumun tespit edildiğini belirterek, Mahkemeye sunduğu deliller doğrultusunda patenti ile buna dayalı olarak sahip olduğu markalarına yönelik tecavüzün ve haksız rekabetin durdurulmasını, önlenmesini, tecavüz teşkil eden ürünlerin imhasını, uğradığı maddi ve manevi zararın giderilmesini, marka ve patentinin itibar zararı nedeniyle tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

8. Başvurucu aleyhine açılan karşı davada ise, başvurucunun iddialarının haksız ve yersiz olduğu ileri sürülmüş, başvurucunun patentinin hükümsüzlüğüne ve davanın reddine karar verilmesi istenmiştir.

9. Yapılan yargılama sonunda İzmir Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi, 9/12/2009 tarih ve E.2008/45, K.2009/141 sayılı kararı ile, patente tecavüz davasının çözümlenebilmesi için öncelikle patentin hükümsüzlüğü konusunda açılan karşı davanın ele alınması gerektiğini belirterek bu kapsamda yaptığı değerlendirmede, davaya konu patente ilişkin Türk Patent Enstitüsünden gönderilen onaylı patent belgesinde geçerlilik süresinin 22/11/1990 tarihinden başlayarak on beş yıl olduğunun ve patentin yürürlükten kalkmış olan 23 Mart 1879 tarihli İhtira Beratı Kanunu’na göre verildiğinin ifade edildiğini, ayrıca yine Türk Patent Enstitüsünden gönderilen bir başka yazıda Türkiye’nin taraf olduğu Dünya Ticaret Örgütünün “Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması (TRİPS)” hükümlerine göre de patentlerin koruma süresinin yirmi yıla çıkarılmasından dolayı ilgili patentin koruma süresinin 22/11/1990 tarihinden itibaren yirmi yıl olduğunun açıklandığını; ancak bu açıklamanın aksine, anılan anlaşmada öngörülen koruma süresinin buluşlara ilişkin olduğunu ve dava konusu patentin İhtira Beratı Kanunu’na göre değerlendirilerek düzenlendiğini, bu Kanun’un patentin verilmesi için buluş adımı kriterini aramadığını, bununla ayrıca söz konusu patentin, uluslararası anlaşmanın uygulanabilmesi amacıyla çıkarılan 24/6/1995 tarih ve 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun

Hükmünde Kararname'nin (KHK) yürürlüğe girmesinden önceki dönemde düzenlendiğini, kaldı ki bu KHK'da da süresi dolan ihtira beratlarıyla ilgili bir uzatmanın öngörülmediğini; sonuç olarak İhtira Beratı Kanunu'na göre buluş kriteri aranmadan verilen bir belgenin süresi dolduktan sonra patentler için buluş adımı kriteri arayan uluslararası sözleşme hükümlerine dayanılarak koruma süresinin uzatılamayacağını, dolayısıyla ihtira beratının patent tescil koşullarını taşımadığını, taşıdığı kabul edilse bile koruma süresinin de dolmuş olduğunu, ayrıca davalının, davacı adına tescilli markaları kullanma şeklinin markasal bir kullanım olmadığını, davalının, davacıya ait markaya tecavüz olgusunun gerçekleşmediğini belirterek, patente ve markaya tecavüz davasının ve tazminat isteminin reddine, ihtira beratının hükümsüzlüğüne dair açılan karşı davanın kabulüne ve ihtira beratının (patentin) hükümsüzlüğüne, sicilden terkin edilmesine karar vermiştir.

10. Yapılan temyiz incelemesi sonunda Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 17/4/2012 tarih ve E.2010/6528, K.2012/6193 sayılı ilâmı ile "dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, Mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına, davalı-karşı davacının, davacı-karşı davalıya ait markaları izinsiz şekilde kullandığının kanıtlanmamasına, ithal ettiği emtialarla ilgili olarak düzenlenen faturadaki açıklamanın ürünü tanımlamak için kullanılmış olmasına, bu kullanımın 556 sayılı KHK'nın 12. maddesi kapsamında yer almasına göre, davacı-karşı davalı vekilinin tüm temyiz itirazlarının reddine ve hükmün onanmasına" karar vermiştir.

11. Karar düzeltme talebi üzerine aynı Daire tarafından, 30/11/2012 tarih ve E.2012/11555, K.2012/19563 sayılı ilâm ile "dosyadaki yazılara, Mahkeme kararında belirtilip Yargıtay ilamında benimsenen gerektirici sebeplere göre, davacı-karşı davalı vekilinin HUMK'un 440. maddesinde sayılan hallerden hiçbirisini ihtiva etmeyen karar düzeltme isteğinin reddine" karar verilmiştir.

12. Bu karar, başvurucuya 3/1/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

13. Başvurucu, 1/2/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. Anayasanın "Milletlerarası andlaşmaları uygun bulma" kenar başlıklı 90. maddesinin beşinci fıkrası şöyledir:

"...

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.

..."

15. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Usul ekonomisi ilkesi" kenar başlıklı 30. maddesi şöyledir:

"Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür."

16. 551 sayılı KHK'nın "Amaç ve Kapsam" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı, buluş yapma faaliyetini özendirmek, buluşların sanayiye uygulanması ile teknik, ekonomik ve sosyal ilerlemenin gerçekleştirilmesini

sağlamak için buluşlara patent veya faydalı model belgesi vererek korumaktır.

Bu Kanun Hükmünde Kararname, sınai hakkın tesisine uygun buluşlara patent veya faydalı model belgesi verilerek bunların korunması ile ilgili esasları, kuralları ve şartları kapsar."

17. 551 sayılı KHK'nın "Milletlerarası Anlaşmaların Öncelikle Uygulanması" kenar başlıklı 4. maddesi şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası anlaşma hükümlerinin bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerinden daha elverişli olması halinde 2nci maddede belirtilen kişiler, elverişli hükümlerin uygulanmasını talep etme hakkına sahiptir."

18. 26/1/1995 tarihli ve 4067 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunan ve 3/2/1995 tarihli ve 95/6525 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan TRİPS'in "Patent Verilebilir Konular" kenar başlıklı 27. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Paragraf 2 ve 3 hükümlerine tabi olarak, patentler, yeni olmaları, yaratıcı bir adım, bir buluş basamağı içermeleri ve sanayide uygulanabilmeleri koşuluyla, teknolojinin her alanında, ürünlerle veya usullerle ilgili her türlü buluş için verilebilecektir.^1) 65 inci Maddenin 4 üncü paragrafına, 70 inci Maddenin 8 inci paragrafına ve bu Maddenin 3 üncü paragrafına tabi olarak, buluş yeri, teknoloji alanı ve ürünlerin ithal veya yerli üretim olup olmadığı konusunda herhangi bir ayrım yapılmadan patent verilebilecek ve patent haklarından yararlanabilecektir."

19. TRİPS'in "Koruma Süresi" kenar başlıklı 33. maddesi şöyledir:

"Koruma süresi başvuru tarihinden itibaren hesaplanan yirmi yıllık bir süreye tabidir."

20. 24/6/1995 tarih ve 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin "Marka tescilinden doğan hakların kapsamında istisna" kenar başlıklı 12. maddesi şöyledir:

"Dürüstce ve ticari veya sanayi konularıyla ilgili olarak kullanılmaları koşuluyla üçüncü kişilerin, ad ve adresini, mal veya hizmetlerle ilgili cins, kalite, miktar, kullanım amacı, değer, coğrafi kaynak, üretim veya sunuluş zamanı veya diğer niteliklere ilişkin açıklamaları kullanmaları marka sahibi tarafından engellenemez."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 1/2/2013 tarih ve 2013/1211 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu, 17/4/2008 tarihinde İzmir Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinde açtığı patent ve markaya tecavüzün önlenmesi ile tazminat davasında eksik inceleme ve araştırmaya dayalı ve yerleşik Yargıtay içtihatlarına aykırı olarak davanın reddine, aleyhine açılan karşı davanın kabulü ile patentin hükümsüzlüğüne karar verildiğini, patent koruma süresinin yargı kararı ile on beş yıl olduğunun kabul edildiğini, ancak on beşinci yıldan sonra da patent için TPE'ye aidat ödenmesi hususunun dikkate alınmadığını, patentin yirmi yıllık geçerliliğinin bulunduğunu, yapılan yargılamada Anayasanın 90. maddesinin beşinci fıkrasına aykırı olarak uluslararası anlaşma hükümlerinin dikkate alınmadığını, esaslı iddialara cevap verilmediğini, Mahkeme ve Yargıtay kararlarının gerekçesiz olduğunu,

makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

23. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun açtığı davada, eksik inceleme ve araştırmaya dayalı ve yerleşik Yargıtay içtihatlarına aykırı olarak davanın reddine ve karşı davanın kabulü ile patentin hükümsüzlüğüne karar verilmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvuruculların ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Anılan ihlal iddiaları yargılama sürecinin ve yargılama sonunda verilen kararın adil olup olmadığına ilişkin olduğundan, adil yargılanma hakkının ihlali iddiası kapsamında değerlendirilmiştir. Öte yandan başvurucunun, İlk Derece Mahkemesi ve Yargıtay kararlarının gerekçesiz olması ile makul sürede yargılama yapılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiaları ayrıca değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

24. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

25. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

26. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

27. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

28. Somut olayda başvurucu, İzmir Fikri ve Sınaî Haklar Hukuk Mahkemesinde açtığı patent ve markaya tecavüzün önlenmesi ile tazminat davasında, eksik inceleme ve araştırmaya dayalı ve yerleşik Yargıtay içtihatlarına aykırı olarak davanın reddine ve karşı davanın kabulü ile patentin hükümsüzlüğüne karar verildiğini, patent koruma süresinin yargı kararı ile on beş yıl olduğunun kabul edildiğini, ancak on beşinci yıldan sonra da patent için TPE'ye aidat ödenmesi hususunun dikkate alınmadığını, patentin yirmi yıllık koruma süresine tabi olduğunu, yapılan yargılamada Anayasanın 90. maddesinin beşinci fıkrasına aykırı olarak uluslararası anlaşma hükümlerinin dikkate alınmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının

ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Başvurucu tarafından açılan davada İzmir Fikri ve Sınaî Haklar Hukuk Mahkemesi, esasa ilişkin kararında, başvurucu tarafından 551 ve 556 sayılı KHK ile Türkiye'nin de taraf olduğu TRİPS hükümlerine göre dava konusu patent korumasının yirmi yıl olduğunun ileri sürülmesine karşın, anılan uluslararası anlaşmada öngörülen koruma süresinin buluşlara ilişkin olduğunu, ancak başvurucunun patentine 1879 tarihli İhtira Beratı Kanunu'na göre koruma süresi verilirken buluş adımı kriterinin aranmadığını, dolayısıyla başvurucunun patentinin bu kapsamda değerlendirilemeyeceğini, ayrıca anılan Kanun'a göre on beş yıl olarak öngörülen koruma süresinin TPE'nin idari bir kararı ile uluslararası antlaşmaya dayanılarak yirmi yıla çıkarılamayacağını; 551 sayılı KHK'da ise koruma süresi dolan beratlara ilişkin sürelerin uzatılmasına dair hüküm bulunmadığını, başvurucunun markasına tecavüz teşkil eden bir fiilin de olmadığını, dava kapsamında alınan bilirkişi raporunun da bu yorumları destekler nitelikte olduğunu belirterek davanın reddine, karşı davanın kabulü ile başvuruya ait patentin hükümsüzlüğüne karar vermiştir. Temyiz üzerine, Yargıtay tarafından bu gerekçeler kabul edilerek hüküm onanmıştır.

30. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemeleri tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

31. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi İlk Derece Mahkemesinin ve Yargıtayın kararlarında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

32. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemeleri kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Gerekçeli Karar Hakkının İhlali İddiası

33. Başvurucu, İlk Derece Mahkemesince verilen karar ile Yargıtayın onama ve karar düzeltme isteminin reddine dair kararlarının gerekçesiz olduğunu ileri sürmüştür.

34. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır."

35. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir. Bu bağlamda Anayasa'nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de, hak arama

hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

36. Ancak derece mahkemeleri, kendisine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değildir. Bununla beraber, ileri sürülen iddialardan biri kabul edildiğinde davanın sonucuna etkili olması söz konusu ise, mahkeme bu hususa belirli ve açık bir yanıt vermek zorunda olabilir. Böyle bir durumda dahi, ileri sürülen iddiaların zımnen reddi yeterli olabilir (B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56).

37. Öte yandan temyiz mercilerinin kararlarının tamamen gerekçeli olması zorunlu değildir. Temyiz merciinin yargılamayı yapan mahkemenin kararıyla aynı fikirde olması ve bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da basit bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus, temyiz merciinin bir şekilde temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir (B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 57).

38. Somut olayda, Mahkemece, başvurucunun iddiaları, davalı-karşı davacının savunmaları dikkate alınmış, her iki tarafın da delilleri değerlendirilmiş, bilirkişi raporu aldırılmış, ilgili mevzuat hükümleri ile uluslararası anlaşma hükümleri yorumlanarak, başvurucu tarafından açılan davanın reddine, karşı davanın kabulüne karar verilmiştir (bkz. § 9). Başvurucunun temyizi üzerine Yargıtay 11. Hukuk Dairesince, İlk Derece Mahkemesinin kararı, dosya kapsamına ve delillerin tartışılıp değerlendirilmesine göre usul ve yasaya uygun bulunmuş, tüm temyiz itirazları reddedilerek, onanmış ve karar düzeltme istemi aynı Daire tarafından reddedilmiştir (bkz. §§ 10-11). Dolayısıyla Mahkeme ve Yargıtay kararlarının gerekçesiz olduğundan söz edilemez.

39. Açıklanan nedenlerle, gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan, başvurucunun bu yöndeki iddiası diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “açıkça dayanaktan yoksun” bulunmuştur.

c. Yargılamanın Makul Sürede Tamamlanmadığı İddiası

40. Başvurucunun yargılamanın uzunluğuyla ilgili şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi bu şikâyet için diğer kabul edilemezlik nedenlerinden herhangi biri de bulunmamaktadır. Bu nedenle, başvurunun bu bölümüne ilişkin olarak kabul edilebilirlik kararı verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

41. Başvurucu, 17/4/2008 tarihinde İzmir Fikri ve Sınaî Haklar Hukuk Mahkemesinde açtığı patent ve markaya tecavüzün önlenmesi ve tazminat davası ile aleyhine açılan karşı davada makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

42. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa’nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa’nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme’nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme’nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM

içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de, Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

43. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

44. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi nezdinde açılan patent ve markaya tecavüzün önlenmesi ve tazminat davası ile patentin hükümsüzlüğü talebiyle açılan karşı davanın söz konusu olduğu görülmekle, 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

45. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih, 17/4/2008 tarihidir.

46. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Bu kapsamda, somut yargılama faaliyeti açısından sürenin bitiş tarihinin, başvurucunun karar düzeltme talebinin Yargıtay 11. Hukuk Dairesince reddedildiği 30/11/2012 tarihi olduğu anlaşılmaktadır.

47. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunun, patent ve markaya tecavüzün önlenmesi ve tazminat davası ile patentin hükümsüzlüğü talebiyle açılan karşı davanın olduğu, başvurucu tarafından açılan davaya verilen cevap dilekçesi ile başvurucuya ait patentin hükümsüzlüğünün talep edildiği, Mahkemece, tarafların delillerinin toplandığı, patent ve marka tescil belgelerinin Türk Patent Enstitüsünden getirtildiği, bilirkişi heyetinden rapor alınarak, ilgili KHK ve uluslararası anlaşma hükümleri yorumlanmak suretiyle 9/12/2009 tarihinde karar verildiği anlaşılmıştır. Temyiz üzerine Yargıtay 11. Hukuk Dairesince 17/4/2012 tarihinde hükmün onandığı, karar düzeltme isteminin ise aynı Daire tarafından 30/11/2012 tarihinde reddedilerek hükmün kesinleştiği belirlenmiştir.

48. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

49. Başvuruya konu davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği

başvuruya konu yargılamanın karmaşık niteliğinin bulunduğunu ortaya koymakla birlikte, başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ya da usuli haklarını kullanırken özensiz davranarak yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olmadığı, somut başvuru açısından, daha önce verilen kararlar dışında farklı karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve dört yıl yedi ayı aşkın yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

50. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

51. Başvurucu, adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edilmesi nedeniyle yargılamanın yenilenmesine karar verilmesini, patent koruma süresinin yirmi yıl olduğunun tespit edilmesini, maddi ve manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

52. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

53. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin dört yıl yedi ayı aşkın yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 3.350,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

54. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

55. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması",

2. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması",

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

4. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının

İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 3.350,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ RIZA BARAN

B. No: 2013/1779 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1779

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ RIZA BARAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1779)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Ali Rıza BARAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, kasten yaralama, hakaret ve tehdit suçlarının mağduru olduğunu, Mahkemece yapılan yargılamada delillerin eksik ve hatalı değerlendirilerek suçun faili hakkında eksik ceza tayin edildiğini, makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, yaşam hakkının, kötü muamele yasağının, eşitlik ilkesinin, özel ve aile hayatına saygı hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 1/3/2013 tarihinde Mersin 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca 31/12/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, vekili olduğu Karataş İcra Müdürlüğünün 2006/118 Talimat sayılı dosyası kapsamında, tahliye işlemleri için gittiği iş yerinde, iş yeri sahibi L.A. tarafından silahla yaralandığını, tehdit edildiğini ve hakarete maruz kaldığını ileri sürerek, Karataş Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuştur.

6. Karataş Cumhuriyet Başsavcılığı, 18/7/2006 tarih ve E.2006/216 sayılı iddianamesi ile L.A. hakkında "silahla kasten yaralama, 6136 sayılı Kanun'a muhalefet ve tehdit" suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açmıştır.

7. Karataş Asliye Ceza Mahkemesi, 26/3/2007 tarih ve E.2006/213, K.2007/63 sayılı kararıyla L.A.'nın "silahla kasten yaralama" suçundan 1 yıl 18 ay hapis ve "6136 sayılı Kanun'a muhalefet" suçundan 6.375,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına, "tehdit" suçundan ise beraatine karar vermiştir.

8. Kararın başvurucu ve sanık tarafından temyizi üzerine, Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 19/11/2012 tarih ve E.2011/6454, K.2012/38569 sayılı ilâmıyla başvurucunun "6136 sayılı Kanun'a muhalefet" suçundan açılan kamu davasına katılma ve hükmü temyize hak ve yetkisi bulunmadığından bu konudaki temyiz isteminin reddine karar verilmiş, L.A. hakkında "tehdit" suçundan verilen hüküm onanmış, "silahla kasten yaralama, 6136 sayılı Kanun'a muhalefet" suçlarından verilen hüküm bozulmuştur.

9. Başvurucu anılan kararı 25/2/2013 tarihinde öğrendiğini bildirmiştir.

10. Başvurucu, 1/3/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Bozma ilâmına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece, 6/5/2013 tarih ve E.2013/36, K.2013/113 sayılı karar ile L.A.'nın "kamu görevlisine karşı silahla kasten yaralama" suçundan 1 yıl 8 ay 13 gün hapis, "6136 sayılı Kanun'a muhalefet" suçundan 6.375,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir.

12. Karar, 10/7/2013 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

13. İtiraz edilmeyen karar, Mahkemece, 12/7/2013 tarihinde kesinleştirilmiştir.

B. İlgili Hukuk

14. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 86. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 87. maddesinin (3) numaralı fıkrası; 10/7/1953 tarih ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrası; 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin (5), (6) ve (12) numaralı bentleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 10/03/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 1/3/2013 tarih ve 2013/1779 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, vekili olduğu Karataş İcra Müdürlüğünün 2006/118 Talimat sayılı dosyası kapsamında, tahliye işlemleri için gittiği iş yerinde, iş yeri sahibi L.A. tarafından sol ayağından silahla yaralandığını, tehdit edildiğini ve hakarete maruz kaldığını, Karataş

Cumhuriyet Başsavcılığına yaptığı suç duyurusu üzerine 18/7/2006 tarihinde açılan kamu davasında, Karataş Asliye Ceza Mahkemesince L.A.'nın "silahla kasten yaralama ve 6136 sayılı Kanun'a muhalefet" suçlarından mahkûmiyetine, "tehdit" suçundan ise beraatine karar verildiğini, temyiz üzerine "tehdit" suçundan verilen hükmün onandığını, "silahla kasten yaralama ve 6136 sayılı Kanun'a muhalefet" suçlarından verilen hükmün bozulduğunu, Karataş Asliye Ceza Mahkemesince delillerin eksik ve hatalı değerlendirildiğini, görevi esnasında kendisine karşı hakaret ve tehdit suçları işlendiğini, böylece insanlık dışı muameleye maruz kalmasına rağmen ve tanık beyanı dikkate alınmadan sanık hakkında beraat kararı verildiğini, Mahkemenin, Avukatlık Kanunu'nun, görevi esnasında avukata karşı işlenen suçlar hakkında, bu suçların hâkimlere karşı işlenmesine ilişkin hükümlerin uygulanacağına yönelik 57. maddesini dikkate almadan karar verdiğini, sanığa hükmedilen cezanın daha fazla olması gerektiğini, makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, yaşam hakkının, kötü muamele yasağının, eşitlik ilkesinin, özel ve aile hayatına saygı hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

17. Başvuru dilekçesinde başvurucu, yaşam hakkının, kötü muamele yasağının, eşitlik ilkesinin, özel ve aile hayatına saygı hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi, başvuruculara ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmeleri ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı ile kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığının korunması hakkının ihlali iddiaları çerçevesinde değerlendirilmiştir.

1. Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddiası

18. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

19. 30/11/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

20. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

21. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre, Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Sözleşme ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (B. No:

2012/917, 16/4/2013, § 16; B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

22. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

23. Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir. …"

24. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Maddede geçen "adil yargılanma" ifadesi, 3/10/2001 tarih ve 4709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun ile Anayasa'ya eklenmiştir. Anayasa'da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin, Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (B. No: 2012/917, 16/4/2013, § 20; B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22).

25. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin "medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların" ve bir "suç isnadının" esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Bu ifadeden, hak arama hürriyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmek için, başvurucunun ya medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyuşmazlığın tarafı olması ya da başvurucuya yönelik bir suç isnadı hakkında karar verilmiş olması gerektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından, bireysel başvuruya konu olamaz (B. No: 2012/917, 16/4/2013, § 21; B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 23).

26. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarına göre, bir ceza davasında üçüncü kişilerin suçlanması veya cezalandırılmasını talep eden mağdur, suçtan zarar gören, şikâyetçi veya katılan sıfatını haiz kişiler, kendilerine bir "suç isnadı" yapılmamış olduğundan, Sözleşme'nin 6. maddesinin koruma alanı dışında kalmaktadır. Bu kuralın istisnaları, ceza davasında medeni hak talebine imkân veren bir sistemin benimsenmiş veya ceza davası sonucunda verilen kararın hukuk davası açısından etkili ya da bağlayıcı olması hâlleridir (Perez/Fransa, 47287/99, 12/2/2004, § 70; B. No: 2012/917, 16/4/2013, § 22; B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 24).

27. 5271 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi ile ceza muhakemesinde şahsi hak iddiasında bulunma imkânı ortadan kalkmıştır. Dolayısıyla başvurucunun ceza muhakemesi sürecinde medeni haklarını ileri sürme imkânı bulunmamaktadır. Ayrıca somut olayda verilen kararın etkileri ceza muhakemesi süreci ile sınırlı olup, hukuk mahkemeleri açısından bağlayıcı bir etkisi bulunmamaktadır (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 25).

28. Sonuç itibarıyla başvurucunun, adil yargılama yapılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesine dayanan ihlal iddialarının konusu, Anayasa'da güvence altına alınmış ve

Sözleşme kapsamında olan temel hak ve özgürlüklerin koruma alanı dışında kalmaktadır.

29. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu ihlal iddialarının Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kaldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Kişinin Dokunulmazlığı, Maddi ve Manevi Varlığının Korunması Hakkının İhlali İddiaları

30. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"…Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

31. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

32. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, "ikincil nitelikte bir kanun yolu" olup bu yola başvurulmadan önce kural olarak olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

33. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde, ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır.

34. Bireysel başvurunun ikincil niteliği gereği, başvurucunun, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarını öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtları zamanında bu mercilere sunması, aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir. Bu şekilde olağan denetim mekanizmaları önünde ileri sürülüp takip edilmeyen temel hak ve özgürlüklerin ihlaline ilişkin iddialar, Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuru konusu yapılamaz (B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 19).

35. Bireysel başvurunun ikincil niteliğinin bir sonucu olarak olağan kanun yollarında ve genel mahkemeler önünde dayanılmayan iddialar Anayasa Mahkemesi önünde şikâyet konusu edilemeyeceği gibi genel mahkemelere sunulmayan yeni bilgi ve belgeler de Anayasa Mahkemesine sunulamaz (B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 20).

36. Başvuru konusu olayda, başvurucu, vekili olduğu Karataş İcra Müdürlüğünün 2006/118 Talimat sayılı dosyası kapsamında, tahliye işlemleri için gittiği iş yerinde, iş yeri sahibi L.A. tarafından sol ayağından silahla yaralandığını, tehdit edildiğini ve hakarete maruz kaldığını, Karataş Cumhuriyet Başsavcılığına yaptığı suç duyurusu üzerine 18/7/2006 tarihinde açılan kamu davasında, Karataş Asliye Ceza Mahkemesince L.A.'nın "silahla kasten yaralama ve 6136 sayılı Kanun'a muhalefet" suçlarından mahkûmiyetine, "tehdit" suçundan ise beraatine karar verildiğini, temyiz üzerine "tehdit" suçundan verilen hükmün onandığını, "silahla kasten yaralama ve 6136 sayılı Kanun'a muhalefet" suçlarından verilen hükmün bozulduğunu, Karataş Asliye Ceza Mahkemesince delillerin eksik ve hatalı değerlendirildiğini, görevi esnasında kendisine karşı hakaret ve tehdit suçları işlendiğini, böylece insanlık dışı muameleye maruz kalmasına rağmen ve tanık beyanı dikkate alınmadan sanık hakkında beraat kararı verildiğini, Mahkemenin, Avukatlık Kanunu'nun, görevi esnasında avukata karşı işlenen suçlar hakkında, bu suçların hâkimlere karşı

işlenmesine ilişkin hükümlerin uygulanacağına yönelik 57. maddesini dikkate almadan karar verdiğini, sanığa hükmedilen cezanın daha fazla olması gerektiğini belirterek, kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığının korunması hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

37. Başvurucunun şikâyeti üzerine Karataş Cumhuriyet Başsavcılığınca başlatılan soruşturma sonunda sanık hakkında açılan kamu davasında Karataş Asliye Ceza Mahkemesince yapılan yargılama sonunda 6/5/2013 tarihinde, başvurucuya karşı "silahla kasten yaralama" suçunun işlendiği gerekçesiyle sanığın cezalandırılmasına, başvurucunun kamu görevlisi olması nedeniyle sanığa verilen cezanın artırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği, kararın başvurucuya 10/7/2013 tarihinde tebliğ edildiği, başvurucunun anılan karara itiraz etmediği ve Mahkemece 12/7/2013 tarihi itibarıyla kararın kesinleştirildiği anlaşılmıştır.

38. Bu şekilde başvurucunun, Karataş Asliye Ceza Mahkemesinin 6/5/2013 tarihli kararına karşı itiraz yoluna başvurmadığı, dolayısıyla hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu belirlenmiştir.

39. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yolları usulüne uygun olarak tüketilmeden temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurucunun,

1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının "konu bakımından yetkisizlik",

2. Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığının korunması hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının "başvuru yollarının tüketilmemiş olması",

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ASKERİ KARADUMAN

B. No: 2013/1910 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1910

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ASKERİ KARADUMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1910)

Karar Tarihi: 10/3/2015

R.G. Tarih- Sayı: 6/6/2015-29378

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör : Yunus HEPER

Başvurucu : Askeri KARADUMAN

Vekili : Av. Vedat KARADUMAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu hakkında yürütülen soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin makul süre içinde sonuçlanmaması nedeniyle makul sürede yargılama hakkının ihlal edildiğini ileri sürerek, ihlalin tespitiyle uğradığı manevi zararın tazminine karar verilmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 5/2/2013 tarihinde Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm tarafından 9/7/2013 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 3/1/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu hakkında Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının 15/6/2005 tarihli iddianamesi ile görevli memurun resmi evrakta sahteciliği ve kamu kurumunu dolandırmak suçlarından cezalandırılması için Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmıştır.

8. Başvurucu, 24/6/2005 tarihinde, görevli memurun resmi evrakta sahteciliği ve kamu kurumunu dolandırmak suçlarından tutuklanmıştır.

9. Başvurucu hakkında, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının 7/10/2005 tarihli iddianamesiyle diğer üç sanıkla birlikte müteselsilen resmi belgede sahtecilik ve kamu kurumunu dolandırmak suçlarını işlediğinden bahisle cezalandırılması için Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesine yeni bir kamu davası açılmış ve dosya Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 2005/312 Esasına kaydedilmiştir.

10. Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesi 2005/191 Esas ve 2005/312 Esas sayılı dava dosyaları aralarında fiili ve hukuki irtibat bulunduğundan bahisle birleştirilmesine ve davanın 2005/191 esas üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.

11. Başvurucu, 1/3/2006 tarihinde tahliye edilmiştir.

12. Başvurucunun, Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 16/4/2007 tarihli kararı ile dolandırıcılık ve memurun resmi evrakta sahteciliği suçlarından cezalandırılmasına karar verilmiştir.

13. Temyiz üzerine Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 15/10/2012 tarihli ilamı ile ilk derece mahkemesinin kararı, memurun resmi belgede sahteciliği suçundan kurulan 2 yıl 1 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ilişkin mahkumiyet hükmünün onanmasına, kamu kurumu aleyhine dolandırıcılık suçundan kurulan mahkumiyet hükümlerinin dava zamanaşımı süresinin dolması nedeniyle düşürülmesine karar verilmiştir.

14. Yargıtay ilamı başvurucuya 24/1/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir. Bireysel başvuru 5/2/2013 tarihinde yapılmıştır.

B. İlgili Hukuk

15. 13/3/1926 tarih ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu’nun 339. maddesi ve 504. maddesinin yedinci fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 5/2/2013 tarih ve 2013/1910 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, hakkında yürütülen soruşturma ve kovuşturmanın makul süre içinde

sonuçlanmadığını beyan ederek, Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

19. Başvurucu, hakkında yürütülen soruşturma ve kovuşturmanın makul süre içinde sonuçlanmaması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

20. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de, Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

21. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

22. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddeleri uyarınca kişilere, medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların yanı sıra, cezai alanda yöneltilen suç isnatlarının makul sürede karara bağlanmasını talep hakkı tanınmıştır. Suç isnadı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi olup, kişiye cezai alanda yöneltilen iddianın suç isnadı niteliğinde olup olmadığının tespitinde; iddia olunan suçun pozitif düzenlemelerdeki tasnifinin, suçun gerçek niteliğinin, suç için öngörülen cezanın niteliği ile ağırlığının değerlendirilmesi gerekir. Ancak isnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise, ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın, adil yargılanma hakkının kapsamına girdiği kabul edilecektir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 31).

23. Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında, görevli memurun resmi evrakta sahteciliği ve kamu kurumunu dolandırmak suçlarından cezalandırılması için kamu davası açılmış ve başvurucu isnat edilen suçlardan yargılanmıştır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç

isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

24. Cezai alanda yöneltilen suç isnatları ile ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, kişiye bir suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama veya gözaltı gibi tedbirlerin uygulandığı an olup, somut başvuru açısından bu tarih, başvurucu hakkında iddianame düzenlendiği ve böylece isnattan haber olduğu anlaşılan 15/6/2005 tarihidir. Sürenin bitiş tarihi ise, suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 34; B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32). Bu kapsamda, somut yargılama faaliyeti açısından sürenin bitiş tarihinin, Yargıtay ilamının tarihi olan 15/10/2012 tarihi olduğu anlaşılmaktadır.

25. Başvurucu hakkında Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının 15/6/2005 tarihli iddianamesi ile görevli memurun resmi evrakta sahteciliği ve kamu kurumunu dolandırmak suçlarından cezalandırılması için kamu davası açılmıştır. Başvurucu, hakkında kamu davası açıldıktan sonra 24/06/2005 tarihinde isnat edilen suçlarından tutuklanmıştır. Başvurucu hakkında kovuşturma devam ederken bu kez Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının 07/10/2005 tarihli iddianamesiyle diğer üç sanıkla birlikte müteselsilen resmi belgede sahtecilik ve kamu kurumunu dolandırmak suçlarını işlediğinden bahisle cezalandırılması için Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesine yeni bir kamu davası açılmış ve başvurucu hakkındaki iki dava dosyasının, aralarında fiili ve hukuki irtibat bulunduğundan bahisle birleştirilmesine karar verilmiştir. Başvurucu, yaklaşık 7 ay tutuklu kaldıktan sonra 01/03/2006 tarihinde tahliye edilmiştir. Yapılan yargılama sonunda başvurucunun Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 16/04/2007 tarihli kararı ile dolandırıcılık ve memurun resmi evrakta sahteciliği suçlarından cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 15/10/2012 tarihli ilamı ile memurun resmi belgede sahteciliği suçundan kurulan 2 yıl 1 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ilişkin mahkumiyet hükmünün onanmasına, kamu kurumu aleyhine dolandırıcılık suçundan kurulan mahkumiyet hükümlerinin dava zamanaşımı süresinin dolması nedeniyle düşürülmesine karar verilmiş ve karar aynı tarihte kesinleşmiştir.

26. 5271 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 22-45).

27. Başvuruya konu davada yer alan kişi sayısı ve davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu yedi yıl dört aylık yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

28. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

29. Başvurucu, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle 15.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

30. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası

şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

31. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık yedi yıl dört aylık yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya takdiren net 5.000,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

32. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 5.000,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

F.E.

B. No: 2013/2076 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/2076

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

F. E. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/2076)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : F. E.

Vekili : Av. Fatih TEPEAŞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, öğrencisi olduğu Başkent Üniversitesine ücretsiz olarak kayıt dondurmak için yaptığı 3/3/2006 tarihli başvurunun reddedilmesi üzerine 14/3/2006 tarihinde Ankara 7. İdare Mahkemesinde açtığı iptal davasının makul sürede sonuçlandırılmadığını ve yargılamanın uzun sürdüğünü belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ayrıca derece mahkemesine ait belgelerin onaylı suretlerinin, tebligat suretlerinin ve başvurucuya ait kimlik fotokopisinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru dilekçesiyle birlikte gönderilmesi hususlarını düzenleyen 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un ilgili maddelerinin iptalini ve manevi tazminat ödenmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 22/3/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı

tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 24/4/2014 tarihinde kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 27/6/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 25/7/2014 tarihli görüş yazısına, başvurucu süresi içinde karşı beyanlarını sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 3/3/2006 tarihinde, 2005-2006 eğitim öğretim yılı bahar dönemi için ekonomik nedenlerden dolayı ücretsiz olarak kaydının dondurulması talebiyle Başkent Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığına başvurmuştur.

8. Başkent Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 7/3/2006 tarihli yazısı ile Başkent Üniversitesi Eğitim-Öğretim Sınav Yönetmeliği'nin 31. maddesinde belirtilen "İzinli sayılan, tutukluluğu takipsizlik kararı veya beraat ile sona eren veya rapor alan öğrencilerin izinli veya raporlu olduğu sürece öğrencilik yükümlülükleri devam eder ve bu öğrenciler her yarıyıl başında öğretim ücretlerinin tamamını öderler. Öğretim ücretlerini ödemeyen öğrencilerin Üniversite ile ilişiği kesilir." şeklindeki düzenleme gereğince başvurucunun talebi uygun bulunmamıştır.

9. Başvurucu, Başkent Üniversitesi Rektörlüğü işlemi aleyhine 14/3/2006 tarihinde Ankara 7. İdare Mahkemesinde açtığı davada, ücretsiz olarak kayıt dondurma isteminin reddine ilişkin işlem ile söz konusu işlemin dayanağı olan Eğitim-Öğretim Sınav Yönetmeliği'nin 31. maddesinin iptali ve yürütmesinin durdurulmasını talep etmiştir.

10. Mahkemece, 25/5/2006 tarihli kararla; 6/1/1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27/2. maddesinde öngörülen yürütmenin durdurulması şartlarının gerçekleşmediği gerekçesiyle yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verilmiştir.

11. Ankara 7. İdare Mahkemesinin, 15/3/2007 tarih ve E.2006/675, K.2007/523 sayılı kararıyla; başvurucunun üniversiteye kaydını yaptırdığı tarihte öğrencilik statüsünü kazandığı, bu statüden kaynaklanan mali yükümlülükleri yerine getirmesi gerektiği, o tarih için mütevelli heyeti tarafından belirlenen ücretin ödenmesinin esas olduğu ve harç yatıramama durumunun kayıt dondurma nedeni olarak sayılamayacağı, yürürlükte olan Yönetmeliğin 31. maddesinde kanuna aykırılığın bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

12. Temyiz üzerine, Danıştay Sekizinci Dairesi üyeleri, Dairelerinin E.2005/5153 sayılı dosyasında başvurucunun sunduğu dilekçede kullandığı ifadelerden dolayı Ankara Cumhuriyet Başsavcılığından gerekli işlemin yapılmasını istediklerini gerekçe göstererek davadan çekilmişlerdir. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 14/2/2008 tarihli kararıyla üyelerin çekilme istemleri kabul edilmiştir.

13. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 18/2/2010 tarih ve E.2008/73, K.2010/240 sayılı ilamıyla "Davacının, ekonomik nedenlerle kayıt dondurma istemi, Yönetmeliğin 31. maddesine dayanılarak ve o yıla ait öğretim ücretinin tamamını yatırmaması nedeniyle reddedilmiştir. Dolayısıyla davacının öğretim ücretini yatırması koşulu ile öne sürdüğü mazeretinden dolayı izinli sayılacağı davalı idarece kabul edilmiştir. Kurulan olumsuz işlemde gösterilen sebep karşısında, davacının o yıla ait öğretim ücretinin tamamını yatırması, izinli sayılmasını gerektirecek mazereti ortadan kaldıracağından, dava konusu işlem kendi içinde çelişkili ve hukuka aykırı bir durum yaratmaktadır." gerekçesiyle hükmün bozulmasına karar verilmiştir.

14. Mahkemece bozma kararına uyularak yapılan yargılama sonunda, 6/10/2010 tarih ve E.2010/914, K.2010/1636 sayılı kararla davanın kabulüne karar verilmiştir.

15. Temyiz üzerine, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 10/10/2012 tarih ve E.2011/2240, K.2013/1509 sayılı ilamıyla hüküm onanmıştır.

16. Karar, başvurucuya 28/2/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu, 22/3/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

18. 6/1/1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Kapsam ve Nitelik" başlıklı 1. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"(2) Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinde yazılı yargılama usulü uygulanır ve inceleme evrak üzerinde yapılır."

19. 2577 sayılı Kanun'un "Dilekçeler Üzerine İlk İnceleme" kenar başlıklı 14. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkraları şöyledir:

"(3) (Değişik: 5/4/1990 – 3622/5 md.) Dilekçeler, Danıştayda daire başkanının görevlendireceği bir tetkik hakimi, idare ve vergi mahkemelerinde ise mahkeme başkanı veya görevlendireceği bir üye tarafından:

a) Görev ve yetki,

b) İdari merci tecavüzü,

c) Ehliyet,

d) İdari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı,

e) Süre aşımı,

f) Husumet,

g) 3 ve 5 inci maddelere uygun olup olmadıkları,

Yönlerinden sırasıyla incelenir.

(4) (Değişik: 5/4/1990 – 3622/5 md.) Dilekçeler bu yönlerden kanuna aykırı görülürse durum; görevli daire veya mahkemeye bir rapor ile bildirilir. Tek hakimle çözümlenecek dava dilekçeleri için rapor düzenlenmez ve 15 inci madde hükümleri ilgili hakim tarafından uygulanır. 3 üncü fıkraya göre yapılacak inceleme ve bu fıkra ile 5 inci fıkraya göre yapılacak işlemler dilekçenin alındığı tarihten itibaren en geç onbeş gün içinde sonuçlandırılır."

20. 2577 sayılı Kanun'un "Dosyaların İncelenmesi" kenar başlıklı 20. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“(5) (Değişik: 5/4/1990 – 3622/8 md.) Danıştay, bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde dosyalar, bu Kanun ve diğer kanunlarda belirtilen öncelik veya ivedilik durumları ile Danıştay için Başkanlar Kurulunca; (1) diğer mahkemeler için Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca konu itibariyle tespit edilip Resmi Gazete'de ilan edilecek öncelikli işler göz önünde bulundurulmak suretiyle geliş tarihlerine göre incelenir ve tekemmül ettikleri sıra dahilinde bir karara bağlanır. Bunların dışında kalan dosyalar ise tekemmül ettikleri sıraya göre ve tekemmül tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırılır.”

21. 2577 sayılı Kanun'un "Yürütmenin Durdurulması" kenar başlıklı 27. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

(1) (Değişik: 10/6/1994 – 4001/12 md.) 1. Danıştayda veya idari mahkemelerde dava açılması dava edilen idari işlemin yürütülmesini durdurmaz.

(2) (Değişik: 2/7/2012 – 6352/57 md.) Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir. (Ek cümle: 21/2/2014-6526/17 md.) Ancak, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemler, uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerden sayılmaz.Yürütmenin durdurulması kararlarında idari işlemin hangi gerekçelerle hukuka açıkça aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telafisi güç veya imkânsız zararların neler olduğunun belirtilmesi zorunludur. Sadece ilgili kanun hükmünün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulduğu gerekçesiyle yürütmenin durdurulması kararı verilemez.

(3) (Ek: 2/7/2012 – 6352/57 md.) Dava dilekçesi ve eklerinden yürütmenin durdurulması isteminin yerinde olmadığı anlaşılırsa, davalı idarenin savunması alınmaksızın istem reddedilebilir.

(4) Vergi mahkemelerinde, vergi uyuşmazlıklarından doğan davaların açılması, tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durdurur. Ancak, 26. maddenin 3 üncü fıkrasına göre işlemden kaldırılan vergi davası dosyalarında tahsil işlemi devam eder. Bu şekilde işlemden kaldırılan dosyanın yeniden işleme konulması ile ihtirazi kayıtla verilen beyannameler üzerine yapılan işlemlerle tahsilat işlemlerinden dolayı açılan davalar, tahsil işlemini durdurmaz. Bunlar hakkında yürütmenin durdurulması istenebilir.

(5) Yürütmenin durdurulması istemli davalarda 16 ncı maddede yazılı süreler kısaltılabileceği gibi, tebliğin memur eliyle yapılmasına da karar verilebilir.

(6) Yürütmenin durdurulması kararları teminat karşılığında verilir; ancak, durumun gereklerine göre teminat aranmayabilir. Taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıklar, yürütmenin durdurulması hakkında karar veren daire, mahkeme veya hakim tarafından çözümlenir. İdareden ve adli yardımdan faydalanan kimselerden teminat alınmaz.

(7) Yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar; Danıştay dava dairelerince verilmişse konusuna göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarına, bölge idare mahkemesi kararlarına karşı en yakın bölge idare mahkemesine, idare ve vergi mahkemeleri ile tek hakim tarafından verilen kararlara karşı bölge idare mahkemesine, çalışmaya ara verme süresi içinde ise idare ve vergi mahkemeleri tarafından verilen kararlara en yakın nöbetçi mahkemeye veya kararı veren hakimin katılmadığı nöbetçi mahkemeye, kararın tebliğini izleyen günden itibaren yedi gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere itiraz edilebilir. İtiraz edilen merciler, dosyanın kendisine gelişinden itibaren yedi gün içinde karar vermek zorundadır. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

(8) Yürütmenin durdurulması kararı verilen dava dosyaları öncelikle incelenir ve karara bağlanır.

(9) (Ek: 2/7/2012 – 6352/57 md.) Yürütmenin durdurulmasına dair verilen kararlar on beş gün içinde yazılır ve imzalanır.

(10) (Ek: 2/7/2012 – 6352/57 md.) Aynı sebeplere dayanılarak ikinci kez yürütmenin durdurulması isteminde bulunulamaz.”

22. 6216 sayılı Kanun'un “ Bireysel Başvuru Usulü” kenar başlıklı 47. maddesi şöyledir:

“(1) Bireysel başvurular, bu Kanunda ve İçtüzükte belirtilen şartlara uygun olarak doğrudan ya da mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılabilir. Başvurunun diğer yollarla kabulüne ilişkin usul ve esaslar İçtüzükle düzenlenir.

(2) Bireysel başvurular harca tabidir.

(3) Başvuru dilekçesinde başvurucunun ve varsa temsilcisinin kimlik ve adres bilgilerinin, işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle ihlal edildiği ileri sürülen hak ve özgürlüğün ve dayanılan Anayasa hükümlerinin, ihlal gerekçelerinin, başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların, başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarih ile varsa uğranılan zararın belirtilmesi gerekir. Başvuru dilekçesine, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğinin ve harcın ödendiğine dair belgenin eklenmesi şarttır.

(4) Başvurucu bir avukat tarafından temsil ediliyorsa, vekâletnamenin sunulması gerekir.

(5) Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren on beş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler. Mahkeme, öncelikle başvurucunun mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek talebi kabul veya reddeder.

(6) Başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Mahkeme yazı işleri tarafından eksikliğin giderilmesi için başvurucu veya varsa vekiline onbeş günü geçmemek üzere bir süre verilir ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği bildirilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 22/3/2013 tarih ve 2013/2076 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

24. Başvurucu, 3/3/2006 tarihinde Başkent Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığına yaptığı ücretsiz olarak kayıt dondurma talebinin reddedilmesi üzerine, söz konusu idari işlemin ve işlemin yapılmasına gerekçe gösterilen yönetmelik maddesinin iptali istemiyle 14/3/2006 tarihinde Ankara 7. İdare Mahkemesinde açtığı davanın makul sürede sonuçlanmadığını, ayrıca derece mahkemelerine ait belgelerin onaylı suretlerinin, tebligat suretlerinin ve nüfus cüzdanı örneğinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru dilekçesiyle birlikte gönderilmesi hususlarını düzenleyen 6216 sayılı Kanun'un ilgili maddelerinin iptal edilmesi gerektiğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. 6216 sayılı Kanun'un 47. Maddesinin İptali Talebi

25. Başvurucu, derece mahkemelerine ait belgelerin onaylı suretlerinin, tebligat suretlerinin ve nüfus cüzdanı örneğinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru dilekçesiyle birlikte gönderilmesi hususlarını düzenleyen 6216 sayılı Kanun'un ilgili maddelerinin iptal edilmesi gerektiğini, tebligat suretlerini mahkeme kalemlerinden temin etmenin zor olduğunu, bu belgelere UYAP üzerinden ulaşılabileceğini, derece mahkemelerine ait kararların kesinleşme şerhlerinin kararın aslı sunulmadan elde edilemediğini, bu durumun gereksiz bir bürokratik engel teşkil ettiğini, kararların "aslı gibidir" şeklinde onaylatılmasının başvurucular ve mahkeme kalemlerine külfet getirdiğini ve bireysel başvuru yolunu güçleştirdiğini iddia etmiş ve ilgili hükmün iptalini talep etmiştir.

26. Adalet Bakanlığı görüş yazısında, bireysel başvuru kapsamında, bir yasama işleminin doğrudan ve soyut olarak Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulamayacağı belirtilerek başvurucunun iddiaları incelenirken bu hususların göz önünde bulundurulması gerektiğini bildirmiştir.

27. 6216 sayılı Kanun'un 'Bireysel başvuru hakkı' kenar başlıklı 45. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz."

28. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden kişilere Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı tanınmıştır.

29. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ise yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemlerin doğrudan bireysel başvuru konusu yapılamayacağı açıkça düzenlenmektedir.

30. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, kamusal bir düzenlemenin soyut biçimde Anayasa'ya aykırılığının ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiştir. (B. No: 2012/237, 26/3/2013, § 20).

31. Bir yasama işleminin, temel hak ve özgürlüğün ihlaline neden olması durumunda,

bireysel başvuru yoluyla doğrudan yasama işlemine değil ancak yasama işleminin uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmallere karşı başvuru yapılabilecektir. Bu şekilde bireysel başvuru yolunun kullanılabilmesi için söz konusu işlem, eylem ve ihmallere karşı varsa başvurulabilecek kanun yollarının da daha öncesinde tüketilmiş olması gerekmektedir (B. No: 2013/4061, 30/9/2013, § 12).

32. Başvuru dilekçesinde, derece mahkemelerine ait belgelerin onaylı suretlerinin, tebligat suretlerinin ve nüfus cüzdanı örneğinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru dilekçesiyle birlikte gönderilmesi hususlarını düzenleyen 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptali gerektiği iddia edilmiştir. Bireysel başvuru kapsamında, bir yasama işleminin doğrudan ve soyut olarak Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvuru yapılamaz.

33. Açıklanan nedenlerle, doğrudan ve soyut olarak yasama işlemlerinin iptali talebini içerdiği anlaşılan başvurunun bu kısmının 'konu bakımından yetkisizlik' nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Süresinin Makul Olmadığı İddiası

34. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

35. Başvurucu, 3/3/2006 tarihinde Başkent Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığına yaptığı ücretsiz olarak kayıt dondurma talebinin reddedilmesi üzerine, 14/3/2006 tarihinde Ankara 7. İdare Mahkemesinde açtığı iptal davasında yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını, Anayasa’nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

36. Adalet Bakanlığının 25/7/2014 tarihli görüş yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvurunun bu kısmı hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

37. Anayasa ve Sözleşme’nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa’nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa’nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme’nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme’nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa’nın 141. maddesinin de Anayasa’nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

38. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların

yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

39. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekir. Hukuk sisteminde yer alan mevzuat hükümleri gereğince "kamu hukuku" alanına dâhil olan, ancak sonucu itibarıyla özel nitelikteki haklar ve yükümlülükler üzerinde belirleyici olan uyuşmazlıkları konu alan davalar da Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesinin koruması kapsamına girmektedir. Bu anlamda, belirtilen düzenlemelerde yer verilen güvenceler, başvurucunun haklarına zarar verdiği iddia edilen idari bir kararın iptali talebiyle açılan davalara da uygulanacaktır. Başvuruya konu davanın, ekonomik nedenlerden dolayı ücretsiz olarak kayıt dondurma talebiyle idareye yapılan başvurunun reddedilmesi üzerine söz konusu idari işlemin ve dayanağı olan yönetmelik maddesinin iptali istemini konu alan bir uyuşmazlık olduğu görülmekle, somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/1198, 7/11/2013, § 44).

40. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarihtir. Ancak idari yargıda dava açılabilmesi için öncelikle idari makamlara başvurulmasının zorunlu olduğu durumlar ile idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılmasını sağlamak amacıyla idari makamlara yapılan başvurular üzerine açılan davalar bakımından sürenin başlangıcı idareye başvuru tarihi olup, somut başvuru açısından bu tarih, 3/3/2006 tarihidir.

41. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Somut başvuru açısından bu tarih, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından onama kararının verildiği 10/10/2012 tarihidir.

42. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, idari yargıda açılan ve 3/3/2006 tarihli ekonomik nedenlerden dolayı ücretsiz olarak kayıt dondurma talebinin üniversite tarafından reddedilmesine ilişkin idari işlem ile söz konusu idari işlemin dayanağı olan düzenleyici işlemin iptali istemini konu alan 14/3/2006 tarihli davanın Derece Mahkemesince 15/3/2007 tarihinde reddedildiği, kararın temyizi üzerine Danıştay Sekizinci Dairesince incelemeye alındığı, Daire üyelerinin çekilme talebinde bulunması üzerine Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca 14/2/2008 tarihli kararla çekilme istemlerinin kabul edildiği görülmektedir. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 18/2/2010 tarihli ilamıyla Derece Mahkemesince verilen kararın bozulduğu, Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılamada 6/10/2010 tarihinde davanın kabulüne karar verildiği, temyiz üzerine Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca 10/10/2012 tarihinde kararın onandığı ve karar düzeltme yoluna başvurulmadığı anlaşılmaktadır.

43. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama sürecinin idari yargı makamları nezdinde sürdüğü görülmekle, 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve idari yargı alanına dâhil uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 2577 sayılı Kanun'un muhtelif maddelerinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi

gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§§ 18-22).

44. Hukuk sistemimizde idari yargı alanında yer alan uyuşmazlıklara ilişkin dava sürelerinin makul yargılama süresini aştığı yönündeki tespitlere, AİHM kararlarında yer verilmiş olup, özellikle idari yargı alanındaki yapısal sorunlar ve Danıştay nezdinde temyiz ve karar düzeltme incelemelerinde geçirilen uzun yargılama sürelerinin ihlal kararlarına temel oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümleri de göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/1198, 7/11/2013, § § 54-60).

45. Başvuruya konu davaya bir bütün olarak bakıldığında, 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu altı yıl yedi ay yedi günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

46. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

47. Başvurucu, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle 100.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

48. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

49. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin altı yıl yedi ay yedi günlük yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya takdiren net 5.000,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

50. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin iptali yönündeki talebinin "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 5.000,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HEDİYE YILDIRIM

B. No: 2013/2100 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/2100

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HEDİYE YILDIRIM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/2100)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Hediye YILDIRIM

Vekili : Av. Bilal ÇALIŞIR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 19/10/2007 tarihinde Mersin 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde açtığı anonim şirket hissedarlığının tespiti ve tescili davasında usul ve yasaya uygun yargılama yapılmadığını ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve yargılamanın yenilenmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 26/3/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 25/7/2014 tarihinde kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 6/11/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin

birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 10/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, hissedarı olduğu Özel Mersin Eğitim Öğretim Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin genel kurulu tarafından hukuka aykırı olarak ortaklıktan çıkarıldığı, şirketteki hisselerinin hukuka aykırı olarak H.M.İ.'ye geçirildiği iddiasıyla 19/10/2007 tarihinde Mersin 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde şirket aleyhine açtığı davada hissedarlığının tespitini ve ticaret siciline tescilini talep etmiştir.

8. Mahkemenin 14/10/2010 tarih ve E.2007/506, K.2010/267 sayılı kararıyla başvurucunun davalı şirkete aynî sermaye olarak adına kayıtlı Mersin ili Tarsus ilçesi 2. Bölge Konaklar köyü 373 parselde kayıtlı taşınmazını koyması karşılığında şirketin diğer ortaklarından 4960 hisse almak suretiyle ortak olmak istediği ve aralarında protokol imzalandığı, bu protokolün 5. maddesinde açıkça yer alan "... Hediye Yıldırım'a hisse devri, yönetim kuruluna alınması ve imza yetkisi verilmesi hususunda genel kurulun yapılıp ticaret sicilinde tescili yapılmadığı takdirde taşınmazın bugünkü değerinin iki katı değeri alınacak çeklere yazılıp şirket ortakları aleyhine icra takibine geçilecektir. Hediye Yıldırım'ın ortaklıktan çıkarılması halinde yine taşınmazın rayiç bedelinin iki katı kadar çekler yazılmak suretiyle çekler icrai takibe konulacaktır." şeklindeki düzenleme ile tarafların anlaştığı, ancak başvurucunun protokole uyulmaması üzerine protokoldeki 5. maddede öngörülen şartı işleterek takip yoluyla alacağını tahsil ettiği, bu durumun başvurucu tarafından Tarsus 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan E.2006/90 sayılı tapu iptali ve tescil davasında verilen karar ile sabit hale getirildiği, protokol uyarınca taşınmazın ortaklık için aynî sermaye olarak kabulü ile karşılığında diğer ortaklardan hisse alma hususu gerçekleşmediğinden başvurucunun seçimlik hak olarak protokolde öngörülen çekleri icra takibine koyduğu ve satışı yapılan taşınmazın karşılığını aldığı, başvurucunun bu seçimlik hakkını kullanmasının şirketteki paylarından vazgeçmesini de kapsadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

9. Temyiz incelemesi sonucunda ise Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 2/7/2012 tarih ve E.2011/4790, K.2012/11689 sayılı ilâmı ile İlk Derece Mahkemesinin kararı onanmıştır.

10. Karar düzeltme istemi aynı Dairenin 22/1/2013 tarih ve E.2012/17806, K.2013/1347 sayılı ilâmı ile reddedilmiştir.

11. Karar, başvurucuya 1/3/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

12. Başvurucu, 26/3/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

13. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Usul ekonomisi ilkesi" kenar başlıklı 30. maddesi şöyledir:

"Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür."

14. 29/6/1956 tarih ve 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu'nun 381. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Aşağıda yazılı kimseler, kanun veya esas mukavele hükümlerine ve bilhassa afaki iyi niyet esaslarına aykırı olan umumi heyet kararları aleyhine, tarihlerinden itibaren üç ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye müracaatla iptal davası açabilirler:

1. Toplantıda hazır bulunup da karara muhalif kalarak keyfiyeti zapta geçirten veya reyini kullanmasına haksız olarak müsaade edilmiyen yahut toplantıya davetin usulü dairesinde yapılmadığını veyahut gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediğini yahut umumi heyet toplantısına iştirake salahiyetli olmıyan kimselerin karara iştirak etmiş bulunduklarını iddia eden pay sahipleri;

2. İdare meclisi;

3. Kararların infazı idare meclisi azalariyle murakıpların şahsi mesuliyetlerini mucip olduğu takdirde bunların her biri.

İptal davasının açılması keyfiyetiyle duruşmanın yapılacağı gün, idare heyeti tarafından usulen ilan olunur.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 26/3/2013 tarih ve 2013/2100 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, kendisine ait taşınmazı aynî sermeye olarak koyması sonucu %49 hisse ile ortağı olduğu şirketin, bilgisi ve iradesi dışında olağanüstü olarak toplanan genel kurul kararıyla hukuka aykırı olarak ortaklığından çıkarıldığını, olağanüstü genel kurul toplantısı hakkında kendisine tebligat yapılmadığını, böylece alınan kararlara itiraz etme imkanının elinden alındığını, hisselerinin H.M.İ'ye usulsüz bir şekilde devredildiğini, ilgili kararların kanunen yok sayılması gerektiği iddiasıyla 19/10/2007 tarihinde Mersin 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde şirket aleyhine açtığı hissedarlığının tespiti ve ticaret siciline tescili davasında usul ve yasaya uygun yargılama yapılmadığını, anılan genel kurul kararının hukuka aykırı olduğunu, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

17. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun, Mersin 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde açtığı şirket hissedarlığının tespiti ve ticaret siciline tescili davasının reddedilmesinin mülkiyet ve adil yargılanma haklarını ihlal ettiğini ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Anılan ihlal iddiaları, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ile Mahkemece verilen kararın adil olup olmamasına ilişkin olduğundan, bu iddiaların tamamı adil yargılanma hakkının ihlali iddiası kapsamında nitelendirilmiştir. Başvurucunun makul sürede yargılama yapılmadığı yönündeki iddiası ayrıca değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

18. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

19. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

20. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

21. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya açık keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

22. Başvuru konusu olayda başvurucu, kendisine ait taşınmazı aynî sermeye olarak koyması sonucu %49 hisse ile ortağı olduğu şirketin, bilgisi ve iradesi dışında olağanüstü olarak toplanan genel kurul kararıyla hukuka aykırı olarak ortaklığından çıkarıldığını, 19/10/2007 tarihinde Mersin 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde şirket aleyhine açtığı şirket hissedarlığının tespiti ve ticaret siciline tescili davasında usul ve yasaya uygun yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Başvurucunun, 19/10/2007 tarihinde Mersin 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde davada Mahkemece, tarafların dilekçeleri ve delilleri toplanmış, başvurucunun 27/9/1995 tarihli protokol uyarınca seçimlik hakkını çekleri icraya koyarak ve devrederek kullandığı, bu durumun Yargıtay tarafından onanarak kesinleşen Tarsus 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E. 2006/90 sayılı tapu iptali ve tescil davasında verilen karar ile sabit hale geldiği, protokol uyarınca başvurucuya ait taşınmazın ortaklık için ayni sermaye olarak kabulü ile karşılığında diğer ortaklardan hisse alma hususu gerçekleşmediğinden, başvurucunun seçimlik hak olarak protokolde öngörülen çekleri icra takibine koyduğu ve satışı yapılan taşınmazın karşılığını aldığı, başvurucunun şirkete ortak olma amacının gerçekleşmemesi üzerine maddi alacağını talep edip aldığı, böylece şirketteki paylarından vazgeçmiş sayıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ve Yargıtay tarafından onanarak karar kesinleşmiştir.

24. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemeleri tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

25. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

26. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Süresinin Makul Olmadığı İddiası

27. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

28. Başvurucu, 19/10/2007 tarihinde Mersin 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde açtığı şirket hissedarlığının tespiti ve ticaret siciline tescili davasında yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek, Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

29. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

30. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

31. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu, şirket hissedarlığının tespiti ve ticaret siciline tescili davasında, 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri

konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

32. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 19/10/2007 tarihidir.

33. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Somut başvuru açısından bu tarih, Yargıtay tarafından karar düzeltme isteminin reddedildiği 22/1/2013 tarihidir. Buna göre değerlendirmede dikkate alınması gereken süre beş yıl üç ay üç gündür.

34. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, 19/10/2007 tarihinde Mersin 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde açılan davada, Mersin Ticaret Sicil Memurluğundan davalı şirketin sicil kaydının alındığı, 1995 yılından itibaren genel kurul tescilinin yapılmadığının ve şirketin organsız kaldığının tespit edilmesi üzerine 25/12/2008 tarihinde şirkete kayyım atanmasına karar verildiği, 16/6/2010 tarihinde bilirkişi raporu alındığı, 14/10/2010 tarihinde İlk Derece Mahkemesince davanın reddine karar verildiği, kararın temyizi üzerine Yargıtayın 2/7/2012 tarihli ilâmıyla onandığı, karar düzeltme isteminin Yargıtay tarafından verilen 22/1/2013 tarihli ilâmla reddedildiği ve bu tarihte kararın kesinleştiği anlaşılmaktadır.

35. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

36. Başvuruya konu şirket hissedarlığının tespiti ve ticaret siciline tescili davasının incelenmesinde; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı, yargılamanın uzun sürmesinde, başvurucuya atfedilecek bir kusur bulunmadığı anlaşılmakta olup, söz konusu beş yıl üç ay üç günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

37. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

38. Başvurucu, 19/10/2007 tarihinde Mersin 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, Derece Mahkemesi kararının iptalini ve yargılamanın yenilenmesini talep etmiştir.

39. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

40. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, esas inceleme sonunda ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedileceği belirtilmiş, ancak yerindelik denetimi yapılamayacağı, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

41. Başvuru konusu olayda, başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, başvuruya konu olan yargılama sürecinin kesinleşerek sona erdiği dikkate alındığında, başvurucunun da tazminat talebi bulunmaması nedeniyle ihlalin tespiti dışında sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gereken bir husus bulunmadığı anlaşılmaktadır.

42. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönündeki iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucunun diğer taleplerinin reddine,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

RAMAZAN ODABAŞI

B. No: 2013/2172 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/2172

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAMAZAN ODABAŞI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/2172)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Ramazan ODABAŞI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 15/3/1993 tarihinde Maliye Hazinesi tarafından Polatlı 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde aleyhine açılan ve Sincan 1. Asliye Hukuk Mahkemesine devredilen tapu iptali ve tescil davasının, 27/2/1997 tarihli celsede konusuz kalması nedeniyle reddedilmesi gerekirken, hukuka aykırı bir şekilde halen devam ettiğini ve davaya ilişkin yargılamanın makul sürede tamamlanamadığını, bu süreçte taşınmazlar üzerinde tasarrufta bulunamadığını belirterek, adil yargılanma hakkının, mülkiyet hakkının, eşitlik ilkesinin ve kişilik haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, halen devam etmekte olan yargılama sürecinin yok sayılmasına karar verilmesini ve tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 28/3/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 1/12/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığı 29/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu ve diğer bir kısım davalı aleyhine, 15/3/1993 tarihinde Polatlı 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde, Maliye Hazinesi tarafından açılan tapu iptali ve tescil davasında, davacı Maliye Hazinesi, başvurucu ve diğer davalılara miras yolu ile intikal eden uyuşmazlık konusu taşınmazların tesciline dayanak olan veraset ilamının gerçeği yansıtmadığını belirterek söz konusu taşınmazların tapu kayıtlarının iptali ile Maliye Hazinesi adına tesciline karar verilmesini talep etmiştir.

8. Açılan davada, Mahkemece, Polatlı Sulh Hukuk Mahkemesinin E.1995/3 sayılı dosyasında görülen ve reddedilerek Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 26/12/1996 tarih ve E.1996/13589, K.1996/13897 sayılı ilâmı ile onanan, verasetin iptali davası bekletici mesele olarak kabul edilmiştir.

9. Polatlı 1. Asliye Hukuk Mahkemesi, 27/2/1997 tarihli oturumda, bekletici mesele yapılan Polatlı Sulh Hukuk Mahkemesi dosyasının Yargıtaydan dönerek kesinleştiğini tespit etmiş, taraflara esasa ilişkin beyanlarını sunmaları için süre vermiştir.

10. Yargılamanın bir sonraki 27/3/1997 tarihli oturumunda, davacı Maliye Hazinesi tarafından, davanın ıslah edilmesine dair dilekçe Mahkemeye sunulmuş, ayrıca bir kısım kişiler tarafından uyuşmazlık konusu taşınmazın kendi adlarına tapuya kayıt ve tescili istemiyle davaya müdahale taleplerinde bulunulmuştur.

11. Yargılama, müdahale talebinde bulunanlar açısından eksikliklerin tamamlanması bakımından devam etmekte iken, davacı Maliye Hazinesi, 11/9/1997 tarihli oturumda ıslah talebinden vazgeçtiğini bildirmiş, 25/6/1998 tarihli oturumda da davaya müdahale talebinde bulunanlardan, R.Ö. ve arkadaşlarının taleplerinin kabulüne karar verilmiştir.

12. Davacı Maliye Hazinesi 2/12/1999 tarihli oturumda davayı takip etmediğini beyan etmiş, bunun üzerine Mahkeme aynı tarihte dosyanın işlemden kaldırılmasına karar vermiş ancak Mahkemenin 25/6/1998 tarihli ara kararı ile davaya müdahale talepleri kabul edilen müdahil davacılar tarafından açılan davada yargılamaya devam etmiştir.

13. Dava dosyası, 6/3/2008 tarihinde çıkarılan 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, uyuşmazlık konusu taşınmazların bağlı olduğu idari birimin değişmesi üzerine, Sincan 1. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmiş, 10/2/2009 tarihinde anılan Mahkemenin E.2009/65 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

14. Sincan 1. Asliye Hukuk Mahkemesi, 23/10/2009 tarih ve E.2009/65, K.2009/572 sayılı kararı ile davacı Maliye Hazinesinin, 2/12/1999 tarihli oturumda davayı takip etmediklerini

beyan ettiği ve dava dosyasının yenilenmediği dikkate alınarak, davanın açılmamış sayılmasına, asli müdahiller tarafından açılan davanın ayrılarak, ayrı bir esasa kaydına karar vermiştir.

15. İlk Derece Mahkemesinin bu kararı için temyiz talebinde bulunulmuşsa da Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 16/6/2011 tarih ve E.2010/6809, K.2011/3485 sayılı ilâmı ile anılan kararı onamıştır.

16. Aynı Daireye yapılan karar düzeltme istemi, 21/11/2011 tarih ve E.2011/6356, K.2011/6055 sayılı ilâm ile reddedilmiştir.

17. Bu ilâm başvurucuya 27/12/2011 tarihinde tebliğ edilmiştir.

18. Sincan 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin, 23/10/2009 tarihli kararı uyarınca, başvurucunun davalı olduğu ve asli müdahiller bakımından ayrılarak görülen davada yargılama süreci halen aynı Mahkemenin E.2009/637 sayılı dosyasında devam etmektedir.

19. Başvurucu, 28/3/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

20. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi, 22/11/2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 705. ve 716. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 28/3/2013 tarih ve 2013/2172 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu, 15/3/1993 tarihinde aleyhine açılan tapu iptali ve tescil davasının, bekletici mesele yapılan diğer dava dosyasının lehine sonuçlanması ve bu durumun 27/2/1997 tarihli celsede ortaya konulmasından itibaren konusuz kaldığını, buna karşın yargılamanın devam ettirildiğini, ilerleyen aşamalarda davacı tarafın davayı takip etmeyeceğini beyan ettiğini, ardından duruşmalara katılmadığını dolayısıyla dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verildiğini, yine bu andan itibaren davanın konusuz kalmasına karşın davaya müdahil olanların talebi ile yargılamaya devam olunduğunu ancak hukuka aykırı olarak ortaya çıkan bu durum nedeniyle zarara uğradığını, ayrıca halen devam etmekte olan söz konusu yargılama sürecinde makul sürenin aşıldığını, bu süreçte taşınmazlar üzerinde tasarrufta bulunamadığını belirterek, adil yargılanma hakkının, mülkiyet hakkının, eşitlik ilkesinin ve kişilik haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

23. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun, bireysel başvuruya konu ettiği yargılama sürecinde davanın, konusuz kalmasına rağmen hukuka aykırı olarak devam ettirilmesinden dolayı adil yargılanma hakkının, eşitlik ilkesinin ve kişilik haklarının ihlal edildiğini ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvuruculların ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Anılan ihlal iddiaları, yargılama sonunda verilen kararın adil olup olmadığına ilişkin olduğundan, adil yargılanma hakkının ihlali iddiası kapsamında değerlendirilmiştir. Öte yandan başvurucunun, makul sürede yargılama yapılmaması nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiaları ayrıca değerlendirilmiştir. Sincan 1. Asliye Hukuk

Mahkemesinin, 23/10/2009 tarihli kararı ile sonuçlanan davanın, davacı Maliye Hazinesi yönünden açılmamış sayılmasına karar verildiği ancak asli müdahil davacılar yönünden ayrılarak ayrı bir esasa kaydedilip görülmeye devam edildiği dikkate alındığında, yargılama sürecinin ikiye ayrılarak değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Maliye Hazinesi Tarafından Açılan Davada Yargılama Sürecine Yönelik İhlal İddiaları

24. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

25. Anılan Kanun hükmü uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilir. Niteliği itibarıyla kamu düzenine ilişkin olan bu başvuru şartını taşımayan bireysel başvuruların incelenebilmesi mümkün değildir.

26. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 18).

27. Başvurucu, 15/3/1993 tarihinde Maliye Hazinesi tarafından aleyhine açılan davada, bekletici mesele yapılan verasetin iptali davasının lehine sonuçlandığının Mahkemece 27/2/1997 tarihli celsede tespit edilmesiyle davanın konusuz kaldığını, buna rağmen davacının ıslah talebi ile yargılamaya devam edildiğini, bu şekilde konusuz kalan davaya ilişkin yargılamaya devam edilmesinin hukuka aykırı olduğunu, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Başvuru konusu yargılamada Sincan 1. Asliye Hukuk Mahkemesi, 23/10/2009 tarihli kararı ile Maliye Hazinesi tarafından açılan davanın açılmamış sayılmasına hükmetmiştir. Anılan karar, temyiz ve karar düzeltme aşamalarından geçerek 21/11/2011 tarihinde kesinleşmiştir. Bu kapsamda başvuruya konu yargılama sürecinin bu kısmı zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır.

29. Açıklanan nedenlerle, Maliye Hazinesi tarafından açılan davaya ilişkin kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Asli Müdahiller Tarafından Açılan Davada Yargılama Sürecine Yönelik İhlal İddiaları

30. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"... Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

31. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

32. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

33. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde, ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır.

34. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde, olağan yasa yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 18).

35. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca, başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve adli mercilere usulüne uygun olarak iletmesi ve bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 19).

36. Bireysel başvurunun ikincil niteliğinin bir sonucu olarak olağan kanun yollarında ve genel mahkemeler önünde dayanılmayan iddialar Anayasa Mahkemesi önünde şikâyet konusu edilemeyeceği gibi genel mahkemelere sunulmayan yeni bilgi ve belgeler de Anayasa Mahkemesine sunulamaz (B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 20).

37. Başvurucu, Maliye Hazinesi tarafından açılan aleyhine açılan tapu iptali ve tescil davasında, bekletici mesele yapılan verasetin iptali davasının lehine sonuçlanıp kesinleştiğini, bu durumda tapu iptali ve tescil davasında dava şartı yokluğu nedeniyle ret kararı verilmesi gerekirken, davanın hukuksuz ve kanunsuz olarak sürdürüldüğünü, ayrıca bu hal ile sürdürülen davaya müdahale taleplerinin kabul edilerek, hukuken yok hükmündeki davaya taraf ihdas edildiğini, ilerleyen aşamalarda yargılama dosyasının devredildiği Sincan 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin, 23/10/2009 tarihli kararı ile müdahillerin davacı konumuna yükseltildiklerini, asli müdahiller tarafından açılan davanın Sincan 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2009/637 sayılı dava dosyasında devam ettiğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini belirtmiştir.

38. Bireysel başvuruya konu edilen, ilgili yargılama dosyasının incelenmesinde, Maliye Hazinesi tarafından başvurucu aleyhine Polatlı 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan davada, 27/3/1997 tarihinde asli müdahiller tarafından müdahale talebinde bulunularak, taşınmazın tapusunun iptali ile kısmen adlarına tescilinin talep edildiği, davaya müdahale talebinde bulunanların varlığı nedeniyle yargılamaya devam olunduğu, 25/6/1998 tarihli oturumda müdahale taleplerinin Mahkemece kabul edildiği, 2/12/1999 tarihli oturumda, Maliye Hazinesi tarafından açılan davanın takip edilmemesi nedeniyle işlemden kaldırılmasına karar verildiği, asli müdahiller yönünden yargılamaya devam edildiği, 9/9/2008 tarihli karar ile yargılama dosyasının Sincan Asliye Hukuk Mahkemesine devredildiği, Sincan 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 23/10/2009 tarihli kararıyla Maliye Hazinesi tarafından açılan davanın açılmamış sayılmasına, asli müdahiller tarafından açılan davaların ise ayrı bir esasa kaydedilerek yargılamaya devam edilmesine karar verildiği,

ayrılan davalara ilişkin yargılamanın halen Sincan 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2009/637 sayılı dosyasında devam ettiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla, davanın konusuz kalması nedeniyle yargılamanın hukuksuz olarak sürdürüldüğünü, müdahale taleplerinin kabul edilerek, yargılamanın halen devam ettiğini ileri süren başvurucunun bu iddialarını, devam eden yargılama boyunca ileri sürebilmesi, ayrıca yargılama sonunda temyiz incelemesine konu edebilmesi imkânı bulunduğundan, anılan iddiaların Anayasa Mahkemesince incelenmesi bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği mümkün değildir.

39. Açıklanan nedenlerle, asli müdahiller tarafından açılan davada yargılama süreci nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının, başvuru yolları usulüne uygun şekilde tüketilmeden bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “başvuru yollarının tüketilmemesi” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Asli Müdahiller Tarafından Açılan Davada Yargılamanın Makul Sürede Tamamlanmadığı İddiası

40. Başvurucunun, asli müdahiller tarafından açılan davada yargılamanın uzunluğuyla ilgili şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi bu şikâyet için diğer kabul edilemezlik nedenlerinden herhangi biri de bulunmamaktadır. Bu nedenle, başvurunun bu bölümüne ilişkin olarak kabul edilebilirlik kararı verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

41. Başvurucu, 15/3/1993 tarihinde aleyhine Polatlı 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde aleyhine açılarak, Sincan 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde devredilen tapu iptali ve tescil davasının halen devam ettiğini dolayısıyla makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

42. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa’nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa’nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme’nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme’nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa’nın 141. maddesinin de, Anayasa’nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

43. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

44. Anayasa’nın 36. maddesi ve Sözleşme’nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve

yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde açılan tapu iptali ve tescil davasının söz konusu olduğu görülmekle, 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

45. Başvurucu tarafından, tarafı olduğu hukuki uyuşmazlığın yirmi yılı aşkın bir süredir sonuçlandırılmadığı belirtilmekle beraber, yargılama faaliyetinin makul sürede gerçekleşip gerçekleşmediğinin saptanması için, öncelikle uyuşmazlığın türüne göre değişebilen, başlangıç ve bitiş tarihlerinin saptanması gereklidir. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarihtir. Ancak uyuşmazlığın tarafları açısından, yargılama sürecine dâhil oldukları süreler nazara alındığında, farklı yargılama sürelerinin geçerli olması mümkündür (B. No:2012/367, 17/9/2013,§ 24).

46. Başvuru konusu davanın, davacısı Maliye Hazinesi tarafından açılış tarihi 15/3/1993 olmakla beraber, yargılama devam ederken 27/3/1997 tarihinde davaya asli müdahale taleplerinin olduğu, bu taleplerin 25/6/1998 tarihli oturumda değerlendirilerek, talepte bulunanların bir kısmı yönünden kabulüne karar verildiği, 23/10/2009 tarihli karar ile Maliye Hazinesi tarafından açılan davanın açılmamış sayılmasına, asli müdahiller tarafından açılan davaların tefriki ile devamına hükmedildiği, Sincan 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2009/637 sayılı dava dosyasında devam etmekte olan yargılamanın, asli müdahiller tarafından açılan davaya ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan Maliye Hazinesi tarafından 15/3/1993 tarihinde açılan davada verilen davanın açılmamış sayılmasına dair kararın temyiz ve karar düzeltme aşamalarından geçerek 21/11/2011 tarihinde kesinleştiği, anılan yargılamanın zaman bakımından kabul edilemez olarak değerlendirildiği gözönünde bulundurularak, başvurucu açısından yapılacak makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, asli müdahiller tarafından açılan davanın tarihi olan 27/3/1997 tarihidir.

47. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını konu alan şikayetler bakımından değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No:2012/13, 2/7/2013,§ 52).

48. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunun başvurucu aleyhine açılan tapu iptali ve tescil istemine ilişkin olduğu, 27/3/1997 tarihli asli müdahale talebi üzerine, Mahkemece 25/6/1998 tarihli oturumda müdahale taleplerinin kabul edildiği, bu tarihten sonra taraf teşkilinin sağlanmaya çalışıldığı, Polatlı 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 9/9/2008 tarihli kararı ile dosyanın, Sincan Asliye Hukuk Mahkemesine devredildiği, Sincan 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 23/10/2009 tarihli kararı ile asli müdahiller tarafından açılan davaların ayrı bir esasa kaydına hükmedildiği, yargılamanın halen aynı Mahkemenin E.2009/637 sayılı dosyasında devam ettiği, söz konusu yargılama sürecinde taraf teşkilinin sağlanmaya çalışıldığı, bilirkişi raporlarının alındığı, bilirkişi raporuna ilişkin tebligatların yapılmaya çalışıldığı, dava dosyası ile ilgili görülen başka mahkeme dosyalarının incelendiği anlaşılmıştır.

49. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki

yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

50. Başvuruya konu davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu yaklaşık on sekiz yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

51. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

52. Başvurucu ayrıca, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazdan yararlanamadığını da belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş olup, başvurucunun makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

53. Başvurucu, başvuru konusu yaptığı yargılama sürecinde adil yargılanma hakkının ihlal edilmesi nedeniyle halen devam eden yargılamanın yok sayılmasına karar verilmesini ve 350.000,00 TL manevi, 850.000,00 TL maddi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

54. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

55. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık on sekiz yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.500,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

56. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

57. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harçtan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

58. Başvuruya konu yargılamanın yaklaşık on sekiz yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede

sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Maliye Hazinesi tarafından açılan davada yargılama sürecine yönelik ihlal iddialarının "zaman bakımından yetkisizlik",

2. Asli müdahiller tarafından açılan davada yargılama sürecine yönelik ihlal iddialarının "başvuru yollarının tüketilmemesi",

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Asli müdahiller tarafından açılan davada yargılamanın makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

4. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 7.500,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Sincan 1. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSAMETTİN GÜLER

B. No: 2013/2188 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/2188

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSAMETTİN GÜLER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/2188)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Hüsamettin GÜLER

Vekili : Av. Melih ERYAMAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, hakkında “sahte çek düzenleme” suçundan yürütülen yargılama sonunda yeterli delil olmadan ve mevcut delillerde hataya düşülerek mahkûmiyet hükmü kurulduğunu, yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, hükmün infazının durdurulmasını, mahkeme kararının ortadan kaldırılmasını ve manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 28/3/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 25/4/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 30/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin

birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığı 17/11/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu hakkında Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 9/10/1996 tarih ve 1996/571 sayılı iddianamesi ile “sahte çek düzenlemek” suçundan kamu davası açılmıştır.

8. Adana 2. Ağır Ceza Mahkemesi, 16/10/2002 tarih ve E.1996/295, K.2002/311 sayılı kararıyla 1/3/1926 tarih ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 342. maddesi uyarınca başvurucunun 1 yıl 8 ay ağır hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiş, bu karar Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 3/3/2004 tarih ve E.2003/14244, K.2004/2212 sayılı ilâmı ile onanmıştır.

9. 1/6/2005 tarihinde 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun yürürlüğe girmesinin ardından, başvurucu hakkındaki ilam ve infaz evrakı, 5237 sayılı Kanun'un lehe olan hükümlerinin uygulanması ve gerektiği takdirde yeni bir karar verilmesi amacıyla, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı İlamat ve İnfaz Bürosunun 6/6/2005 tarihli talebi ile Adana 2. Ağır Ceza Mahkemesine sevk edilmiştir.

10. Adana 2. Ağır Ceza Mahkemesi, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı İlamat ve İnfaz Bürosunun talebi üzerine duruşma açarak yaptığı açık yargılama sonunda, 27/12/2005 tarih ve E.1996/295, K.2002/311 sayılı ek karar ile başvurucunun 5237 sayılı Kanun'un 204. maddesi uyarınca 1 yıl 8 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

11. Başvurucu verilen karar için temyiz başvurusunda bulunmuş, Yargıtay 11. Ceza Dairesi, 21/11/2008 tarih ve E.2008/12688, K.2008/12147 sayılı ilâmında, İlk Derece Mahkemesi kararının, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının takdiri ve değerlendirilmesi yapılmadan verildiğini belirterek bozmaya hükmetmiştir.

12. Bozma kararı üzerine Adana 2. Ağır Ceza Mahkemesi, 20/3/2009 tarihli ek kararı ile başvurucu hakkında yeniden hüküm tesis ederek 16/10/2002 tarih ve E.1996/295, K.2002/311 sayılı ilk mahkumiyet kararının başvurucu lehine olduğuna, bu kararda yer alan ağır hapis cezasının hapis cezasına çevrilmesine, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ve 13/7/1965 tarih ve 647 sayılı mülga Cezaların İnfazı Hakkında Kanun uyarınca cezanın ertelenmesine yer olmadığına karar vermiştir.

13. Bu karar Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 6/2/2013 tarih ve E.2012/25985, K.2013/1726 sayılı ilamı ile onanmıştır.

14. Başvurucuya 21/3/2013 tarihinde mahkumiyetine ilişkin çağrı kağıdı tebliğ edilmiş, hakkındaki ilamın infazı amacıyla on gün içinde Cumhuriyet Başsavcılığına müracaat etmesi gerektiği bildirilmiştir.

15. Başvurucu, 28/3/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

16. 765 sayılı mülga Kanun'un 342. maddesinin birinci fıkrası, 59. maddesinin ikinci fıkrası, 4/11/2004 tarih ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 9. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 7. maddesinin (2) numaralı fıkrası, 204. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin (5) numaralı fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 28/3/2013 tarih ve 2013/2188 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, hakkında "sahte çek düzenleme" suçundan yürütülen yargılama sonunda yeterli delil olmadan ve mevcut delillerde hataya düşülerek mahkûmiyet hükmü kurulduğunu, verilen mahkûmiyet hükmünün ertelenmediğini, bu kararın kesinleşmesinin ardından ise 5237 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi nedeniyle yapılan uyarlama davasında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmediğini dolayısıyla hakkaniyete uygun bir yargılama yapılmadığını, ayrıca söz konusu yargılama sürecinin makul süreyi aştığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

19. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun, hakkında yapılan ilk yargılamada yeterli delil olmadan ve mevcut delillerde hataya düşülerek mahkûmiyet hükmü kurulduğunu, verilen mahkumiyet hükmünün ertelenmediğini, bu kararın kesinleşmesinin ardından ise 5237 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi nedeniyle yapılan uyarlama davasında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmediğini dolayısıyla hakkaniyete uygun bir yargılama yapılmadığını, ayrıca söz konusu yargılama sürecinin makul süreyi aştığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Başvurucunun Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 3/3/2004 tarihli ilâmı ile kesinleşen yargılama sürecine ve uyarlama davası sonucu Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 6/2/2013 tarihli ilamı ile kesinleşen yargılama sürecine ilişkin ihlal iddiaları ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 3/3/2004 Tarihli İlamı ile Kesinleşen Yargılama Sürecine İlişkin İhlal İddiaları

20. 30/3/2011 tarih 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

21. Anılan Kanun hükmü uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilir. Niteliği itibarıyla kamu düzenine ilişkin olan bu başvuru şartını taşımayan bireysel başvuruların incelenebilmesi mümkün değildir.

22. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 18).

23. Başvurucu, 9/10/1996 tarihli iddianame ile hakkında başlatılan soruşturma ve kovuşturma süreci sonunda, yeterli delil olmadan ve mevcut delillerde hataya düşülerek mahkûmiyet hükmü kurulduğunu, verilen mahkûmiyet hükmünün ertelenmediğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını, dolayısıyla adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında 9/10/1996 tarihli iddianame ile Adana 2. Ağır Ceza Mahkemesinde açılan davada, anılan mahkemece 16/10/2002 tarihinde verilen karar, Yargıtay 6. Ceza Dairesinde temyiz incelemesinden geçerek 3/3/2004 tarihli ilam ile kesinleşmiştir. Bu kapsamda başvuruya konu yargılama sürecinin bu kısmı zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır.

25. Açıklanan nedenlerle, yargılama sürecinin bu kısmına ilişkin kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 6/2/2013 Tarihli İlamı ile Kesinleşen Yargılama Sürecine İlişkin İhlal İddiaları

aa. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

26. Anayasanın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

27. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

28. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

29. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

30. Somut olayda başvurucu, Adana 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 16/10/2002 tarihli kararı ile hakkında verilen ve Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 3/3/2004 tarihli onama ilamı ile kesinleşen mahkumiyet hükmünün 5237 sayılı Kanun’a göre yeniden değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen uyarlama davasında, yeterli delil olmadan ve mevcut delillerde hataya

düşülerek mahkûmiyet hükmü kurulduğunu, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmediğini dolayısıyla hakkaniyete uygun bir yargılama yapılmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

31. Başvuruya konu, başvurucu hakkında "sahte çek düzenleme" suçundan verilen mahkûmiyet kararına ilişkin olarak yapılan uyarlama davasında, Adana 2. Ağır Ceza Mahkemesince, 765 sayılı mülga Kanun'un başvurucu lehine olduğu gerekçesiyle uyarlama talebinin reddine, başvurucunun sabıkasının olduğu ve suç işleme hususundaki eğilimi dikkate alınarak verilen 1 yıl 8 ay hapis cezasının ertelenmesine ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına takdiren yer olmadığına karar verilmiştir.

32. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

33. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

34. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

bb. Yargılamanın Makul Sürede Tamamlanmadığı İddiası

35. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

36. Başvurucu, hakkında gerçekleştirilen uyarlama yargılamasının makul süre içinde sonuçlanmaması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

37. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle

sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de, Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

38. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

39. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddeleri uyarınca kişilere, medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların yanı sıra, cezai alanda yöneltilen suç isnatlarının makul sürede karara bağlanmasını talep hakkı tanınmıştır. Suç isnadı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi olup, kişiye cezai alanda yöneltilen iddianın suç isnadı niteliğinde olup olmadığının tespitinde; iddia olunan suçun pozitif düzenlemelerdeki tasnifinin, suçun gerçek niteliğinin, suç için öngörülen cezanın niteliği ile ağırlığının değerlendirilmesi gerekir. Ancak isnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise, ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın, adil yargılanma hakkının kapsamına girdiği kabul edilecektir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 31).

40. Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında, Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 9/10/1996 tarihli iddianame ile kamu davası açılmıştır. Başvurucu hakkında isnat olunan suç 765 sayılı mülga Kanun'un 341. maddesinde ağır hapis cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

41. Cezai alanda yöneltilen suç isnatları ile ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, kişiye bir suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama veya gözaltı gibi tedbirlerin uygulandığı andır. Bu bağlamda başvurucu, 18/7/2002 tarihinde söz konusu iddianame kapsamında arandığından haberdar olup, ifade vermeye gittiğini bildirmiştir. Başvurucunun ifade vermesinin ardından İlk Derece Mahkemesi 16/10/2002 tarihinde esasa ilişkin kararını vermiş, bu karar ise Yargıtay tarafından 3/3/2004 tarihinde onanarak kesinleşmiştir. Dolayısıyla 3/3/2004 tarihinde kesinleşen bu süreç Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi dışında kalmaktadır (§§ 20-25).

42. 1/6/2005 tarihinde 5237 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi ile birlikte, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı İlamat ve İnfaz Bürosu tarafından, başvurucu hakkında verilen mahkumiyet hükmünün yeniden değerlendirilmesi amacıyla, Adana Cumhuriyet Başsavcılığına 6/6/2005 tarihli yazı gönderilmiş ve söz konusu yazı ile başvurucu hakkında, daha önce sona eren yargılama sürecinin ardından yeni bir yargılama süreci başlatılmıştır. Nitekim, 6/6/2005 tarihli bu talep ile Adana 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından duruşma açılarak yeniden yargılama yapılmıştır. Somut olayın bu nitelikleri dikkate alındığında, makul süre değerlendirmesinde sürenin başlangıcı, başvurucu hakkında 765 sayılı mülga Kanun ile verilen mahkumiyet hükmünün, 5237 sayılı Kanun uyarınca yeniden değerlendirilmesinin talep edildiği tarih olan 6/6/2005 tarihidir. Sürenin bitiş tarihi ise, suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği tarihtir. Bu kapsamda, somut yargılama faaliyeti açısından sürenin bitiş tarihi, başvurucu hakkındaki mahkûmiyet kararının Yargıtay 11.

Ceza Dairesince onandığı 6/2/2013 tarihidir.

43. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunu "sahte çek düzenleme" suçunun oluşturduğu, 6/6/2005 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı İlamat ve İnfaz Bürosunca, Adana Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen yazıyla, o tarihte henüz yürürlüğe giren 5237 sayılı Kanun uyarınca, başvurucu hakkında daha önce kesinleşmiş olan mahkumiyet hükmünün yeninden değerlendirmesinin istenildiği, Adana 2. Ağır Ceza Mahkemesince duruşma açılarak yapılan yargılama sonucunda 27/12/2005 tarihli kararla başvurucu hakkında yeni bir hüküm tesis edildiği, temyiz incelemesi sonucu anılan kararın Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 21/11/2008 tarihli ilâmı ile bozulduğu, bozmaya uyularak yapılan yargılama sonunda Adana 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 20/3/2009 tarihli kararı ile tekrar hüküm kurulduğu, bu hükmün Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 6/2/2013 tarihli ilamı ile onanarak kesinleştiği anlaşılmıştır.

44. 5271 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

45. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davasının; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzak olduğu anlaşılmıştır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usulü haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Dolayısıyla somut başvuru açısından, daha önce verilen kararlar dışında farklı karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve yedi yıl sekiz ay devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

46. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

47. Başvurucu, yargılama sürecinde yeterli delil olmadan ve mevcut delillerde hataya düşülerek hakkında mahkûmiyet hükmü kurulması ile yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle 25.000,00 TL tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

48. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

49. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yedi yıl sekiz ay devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında, başvurucuya net 5.850,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

50. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 3/3/2004 tarihli ilamı ile kesinleşen yargılama sürecine ilişkin ihlal iddialarının “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 6/2/2013 tarihli ilamı ile kesinleşen yargılama sürecine ilişkin olarak yargılamanın sonucunun adil olmadığı iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması " nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 6/2/2013 tarihli ilamı ile kesinleşen yargılama sürecine ilişkin olarak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

4. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 5.850,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HAYRETTİN KİBAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2013/2328 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/2328

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAYRETTİN KİBAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/2328)

Karar Tarihi: 10/3/2015

R.G. Tarih- Sayı: 6/6/2015-29378

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Gizem Ceren DEMİR KOŞAR

Başvurucular : Hayrettin KİBAR

Cemil GÜÇCÜKBAYRAK

Yüksel AÇIKGÖZ

Bülent EREN

Vekilleri : Av. Mehmet Kaan KOÇALİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, tabi oldukları toplu iş sözleşmesi gereği yapılan %10'luk ücret zammının daha sonra imzalanan bir protokolle kaldırıldığını, ayrıca maaşlarından hukuka aykırı kesintiler yapıldığını ileri sürerek açtıkları alacak davalarının reddedilmesi ve yargılamaların makul süreyi aşması nedenleriyle adil yargılanma, mülkiyet ve çalışma haklarının ihlal edildiğini belirterek, yargılamanın yenilenmesi ve manevi zararlarının tazminine karar verilmesini talep etmişlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular, 5/4/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvuruların Komisyona sunulmalarına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Komisyon tarafından, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyaların Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm tarafından, kabul edilebilirlik ve esas incelemelerinin birlikte yapılmasına ve dosyaların bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Adalet Bakanlığının 7/8/2013, 25/9/2013 ve 27/9/2013 tarihli yazıları başvuruculara tebliğ edilmiş ve başvurucular yasal süresi içinde karşı beyanlarını Anayasa Mahkemesine sunmuşlardır.

6. Başvurucu Hayrettin Kibar tarafından yapılan 2013/2328 sayılı bireysel başvuru dosyası, Cemil Güçcükbayrak tarafından yapılan 2013/2329 sayılı bireysel başvuru dosyası, Yüksel Açıkgöz tarafından yapılan 2013/2330 sayılı bireysel başvuru dosyası ve Bülent Eren tarafından yapılan 2013/2331 sayılı bireysel başvuru dosyası, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle birleştirilmiş, incelemeye 2013/2328 sayılı bireysel başvuru dosyası üzerinden devam edilmiştir

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular, tabi oldukları 5. Dönem Toplu İş Sözleşmesi hükümlerinde öngörülen %10'luk zammın yapılan bir protokolle kaldırıldığını ve ücretlerinde indirime gidildiğini, ayrıca maaşlarından "ön teşhis sağlık merkezi sandığı" ve "spor yardımı" başlıkları altında hukuka aykırı birtakım kesintiler yapıldığını belirterek, 1/3/2007 ve 22/2/2007 tarihlerinde işveren Kardemir Karabük Demir Çelik Sanayi ve Ticaret A.Ş. aleyhine alacak davası açmışlardır.

9. Karabük İş Mahkemesi, 23/7/2013 tarihinde verdiği E.2007/123, K.2010/124; E.2007/71, K.2010/119; E.2007/45, K.2010/113 ve E.2007/47, K. 2010/114 sayılı kararlarıyla; yürürlükteki toplu iş sözleşmesinde değişiklik yapılması, sözleşme ile kabul edilen bir kısım hakların kaldırılması ya da eksiltilmesinin mümkün olduğu, yapılan değişikliklerin ileriye dönük olarak geçerlilik kazandığı, davacı işçilerin uzun süre, yapılan bu değişikliği kabul ederek ve itiraz etmeksizin ücretlerini aldıkları, işçi ücretlerinden yapılan kesintilerin ise sendika üyelik aidatı adı altında yapılmadığı ve bu kesintiler karşısında çalışanlara bir kısım ayrıcalıklar tanındığı, davacıların ayrıcalıklardan yararlanmak istemediklerine ilişkin başvuruları da bulunmadığı, bu sebeple kesintilerin hukuka uygun olduğu ve davacıların alacakları bulunmadığı gerekçesiyle davaların reddine hükmetmiştir.

10. Başvurucuların temyizi üzerine kararlar, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 28/1/2013 tarih ve E.2010/41203, K.2013/3120 sayılı, 30/1/2013 tarih ve E.2010/41173, K.2013/3513 sayılı, 30/1/2013 tarih ve E. 2010/41172, K. 2013/3512 sayılı, 7/2/2013 tarih ve E.2010/41838, K.2013/4574 sayılı kararları ile onanmıştır.

11. Onama kararları başvuruculara, 8/3/2013 ve 21/3/2013 tarihlerinde tebliğ edilmiştir.

12. Başvurucular, 5/4/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

13. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ve 447. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 30/1/1950 tarih ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesinin birinci fıkrası, 7. maddesinin birinci fıkrası ve 15. maddesi (bkz. B.No: 2013/5468, 18/6/2014, §§ 12–17)

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucuların 5/4/2013 tarih ve 2013/2328 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

15. Başvurucular, tabi oldukları toplu iş sözleşmesi kapsamında öngörülen %10 ücret zammının kaldırılması ve ücretlerinden yapılan kesintiler nedeniyle açtıkları alacak davalarının yasalara ve içtihatlara aykırı olarak reddedildiğini, ayrıca söz konusu yargılama süreçlerinin makul süreyi aştığını belirterek, adil yargılanma, mülkiyet ve çalışma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

16. Başvuru dilekçeleri ve ekleri incelendiğinde başvurucuların, Karabük İş Mahkemesinde açtıkları alacak davalarının reddedilmesi nedeniyle, mülkiyet, çalışma ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürdükleri anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesi, başvurucuların ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapmaktadır. Başvurucuların anılan iddiaları yargılamaların sonuçları itibarıyla adil olmadıklarına yönelik olup, söz konusu iddialar adil yargılanma hakkının ihlali iddiası kapsamında değerlendirilmiştir. Başvurucuların makul sürede yargılama yapılmaması nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlali iddiaları ayrıca değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamaların Sonuçları İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

17. Başvurucular, açtıkları alacak davalarının yasalara ve içtihatlara aykırı olarak reddedildiğini belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

18. Adalet Bakanlığı görüşünde, başvuruculara yargılamaya konu ettikleri uyuşmazlığın özel hukuk kişileri arasında gerçekleştiği, Devletin bu yöndeki sorumluluğunun pozitif yükümlülükler ile sınırlı olduğu, yargılama süreçleri incelendiğinde pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmediğine yönelik bir emare bulunmadığı belirtilmiştir.

19. Başvurucular Adalet Bakanlığı görüşüne karşı beyanlarında, Devletin gerekli korumayı sağlayamayarak dolaylı olarak haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüşlerdir.

20. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

21. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, . açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

22. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir.

Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

23. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya açık keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

24. Somut olayda başvurucular açtıkları alacak davalarında, tabi oldukları 5. Dönem Toplu İş Sözleşmesi'nin 52. maddesinin "2.yıl 1.altı aylık ücret zammı " başlıklı (B) fıkrasının birinci bendinde 1/1/2002 tarihinde iş yerinde çalışmakta olan işçilerin 31/12/2001 tarihi itibarıyla almakta oldukları ücretlerine 1/1/2002 tarihinden geçerli olmak üzere %10 oranında ücret zammı yapılmasının öngörüldüğünü, ancak 27/2/2002 tarihinde yapılan bir protokolle yürürlüğe giren söz konusu ücret zammının 1/3/2002 tarihi itibarıyla kaldırılarak ücretlerde indirime gidildiğini, oysa ücret artış hükmünün artış zamanından sonra değiştirilemeyeceğini, toplu iş sözleşmesini değiştiren protokolün yetkili kişilerce yapılıp yapılmadığının da belirsiz olduğunu, ayrıca ücretlerinden toplu iş sözleşmesine konulan hükümlerle "ön teşhis sağlık merkezi sandığı" ve "spor yardımı (beden eğitimi)" başlıkları altında bazı kesintiler yapıldığını, bu kesintilerin yasalara ve Yargıtay içtihatlarına aykırı olduğunu belirterek, ücret farkı alacaklarının davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmişler, davalı şirket ise davanın reddini istemiştir.

25. Mahkeme, şahsi sicil dosyaları, sigorta kayıt ve belgeleri, ön teşhis sağlık merkezi kayıtları, Kardemir Karabük Spor Tüzüğü, Toplu İş Sözleşmesi Tadilat Protokolü, davalı şirketin bilanço örnekleri, 08/02/2002 tarih 2002 /4429 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, Gençlik Spor Genel Müdürlüğüyle yapılan protokol örneği ve Yargıtay ilam örneklerini incelemiş, bilirkişi raporları ve başvurucuların bilirkişi raporlarına karşı beyanları alınmış, görülmekte olan davalarla aynı mahiyette başka davalar da açıldığı tespit edilmiş, davacısı dışında davalısı ve dava konusu ile dava sebebi aynı olan bu dosyalarda alınan bilirkişi raporlarında davacıların taleplerinin yerinde olmadığının belirtildiği ve Mahkemenin bu bilirkişi raporlarını esas alarak verdiği kararların Yargıtay ilamları ile de onandığı belirtilerek, dosya kapsamında alınan bilirkişi raporları hükme esas alınmamış, diğer davalarda alınan raporlar dosya kapsamına uygun bulunarak hükümlere esas alınmıştır. Tüm bu delillerin değerlendirilmesi sonucunda, yukarıda açıklanan gerekçe (bkz. § 9) ile davaların reddine hükmedilmiştir. Yargıtay tarafından usul ve yasaya uygun bulunan kararlar onanmıştır.

26. Mahkemenin gerekçesi ve başvuruculların iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

27. Başvurucular, yargılama süreçlerinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça

sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadıkları gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

28. Açıklanan nedenlerle, başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılama Sürelerinin Makul Olmadığı İddiası

29. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, başvurucuların yargılamaların uzunluğuna ilişkin şikâyetlerinin açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

30. Başvurucular, 22/2/2007 ve 1/3/2007 tarihlerinde açtıkları alacak davalarının makul sürede tamamlanmadıklarını belirterek adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

31. Adalet Bakanlığı görüşünde, yargılamaların uzamasında başvurucular vekilinin vermiş olduğu mazeret dilekçeleri ile katılmadığı duruşmaların ve yükletilen ara kararların yerine getirilmemesinin etkili olduğu ifade edilmiştir.

32. Başvurucular Adalet Bakanlığı görüşüne karşı beyanlarında, yargılama sürelerinin uzamasında kusurları olduğu iddiasını kabul etmediklerini ifade etmişlerdir.

33. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lâfzî içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

34. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

35. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olaylarda, işçi alacaklarının tahsili istemli davaların söz konusu olduğu görülmekle, 5521 sayılı Kanun ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetlerinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan yargılamalar olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

36. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih başvuruculardan Hayrettin Kibar için 1/3/2007, diğer başvurucular için 22/2/2007 tarihleridir.

37. Sürenin bitiş tarihi ise yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Somut başvuru açısından sürenin bitiş tarihlerinin Yargıtay onama kararlarının verildiği tarihler olan, başvuruculardan Hayrettin Kibar için 28/1/2013, Cemil Güçcükbayrak ve Yüksel Açıkgöz için 30/1/2013, son olarak Bülent Eren için 7/2/2013 tarihleri olduğu anlaşılmaktadır.

38. Makul sürede yargılanma hakkına ilişkin olarak yapılan değerlendirmede önemli bir ölçüt olan başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği kriteri çerçevesinde, gerek bireylerin ekonomik geleceği gerek çalışma barışı açısından arz ettiği önem nazara alındığında, iş uyuşmazlıklarının ivedilikle çözülmesi hususunda yargı organlarının özel bir itina göstermesi gerekmektedir. Bu nedenle kanun koyucu iş hukukunun çalışanı koruyucu niteliğini ve iş davalarının özelliklerini dikkate alarak genel mahkemelerin dışında, sözlü yargılama usulüne tabi özel bir iş yargılaması sistemi ihdas ederek iş davalarının, konunun uzmanı mahkemelerce, mümkün olduğunca hızlı, basit ve ucuz bir biçimde sonuçlandırılmasını amaçlamıştır (B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 59).

39. 6100 sayılı Kanun'un 447. maddesiyle, daha önce yürürlüğe girmiş olan kanunlarda yer alan sözlü ve seri yargılama usulleri kaldırılmış ve bunun yerine iş hukuku uyuşmazlıklarına da uygulanmak üzere basit yargılama usulü getirilmiştir. Basit yargılama usulü yazılı yargılama usulünden daha basit ve çabuk işleyen, daha kısa bir incelemeye ihtiyaç duyan ve daha kolay bir inceleme ile sonuçlandırılabilecek dava ve işler için kabul edilmiş bir yargılama usulüdür (B. No: 2013/772, 7/11/2013, §§ 64-65).

40. Başvuruya konu her biri yaklaşık altı yıl süren yargılama süreçleri incelendiğinde; süreçlerin üç yıl dört aylık kısımlarının ilk derece mahkemesinde, iki yıl altı aylık kısımlarının ise temyiz incelemesinde geçtiği anlaşılmaktadır. Yargılamalar sırasında, ara kararların yerine getirilmesi ve duruşmalara katılım noktalarında yargılama sürelerinin uzamasında etkili olan ve başvurucu vekillerine atfedilebilecek tutum ve davranışlar tespit edilmiştir. Bu tutum ve davranışların yargılama sürelerine etkilerinin, başvuruculardan Hayrettin Kibar'ın açtığı E.2007/123 sayılı dosya için dört aylık, diğer dava dosyalarında ise yaklaşık onar aylık süreleri kapsadıkları anlaşılmıştır. Yargılama süreçlerinde birden çok kez bilirkişi raporu ve ek raporlar alındığı, başvurucu vekillerinin tutum ve davranışları dışında yargılamaların uzamasında büyük oranda, bilirkişi raporlarının temininde ve Yargıtay önünde geçen sürelerin etkili olduğu anlaşılmaktadır. İş ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlıkların niteliği, başvurucular açısından taşıdıkları değer ve başvuruculara davalardaki menfaatleri de dikkate alındığında, sonuç olarak başvuruya konu yargılama süreçlerinin makul görülemeyecek derecede uzun sürede tamamlandıkları görülmektedir.

41. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama süreçlerinin iş mahkemeleri önünde sürdüğü görülmekle, 5521 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 5521 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (bkz. § 13).

42. 5521 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2013/4701, 23/1/2014, §§ 35-51).

43. Başvuruya konu yargılama süreçlerinin değerlendirilmesi neticesinde, hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların niteliği, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında davaların karmaşık nitelik taşımadıkları, başvurucuların tutum ve davranışlarıyla ya da usuli haklarını kullanırken özensiz davranarak yargılamanın uzamasına tamamıyla sebep olmadıkları da dikkate alınarak, somut başvurular açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu yaklaşık altı yıllık yargılama süreçlerinde makul olmayan gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

44. Açıklanan nedenlerle, başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

45. Başvurucular, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmamaları nedeniyle her biri için 1.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

46. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

47. Başvurucuların tarafı oldukları uyuşmazlığa ilişkin her biri yaklaşık altı yıl süren yargılama süreçleri nazara alındığında, yargılama faaliyetlerinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında, yargılama süreçlerinin uzamasında başvuruculara atfedilebilecek kusur oranları dikkate alınarak ve talep edilen manevi tazminat miktarlarıyla bağlı kalınarak, başvurucuların her birine net 1.000,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

48. Başvurucular tarafından ayrı ayrı yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuruculara ayrı ayrı ödenmesine ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi

gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaın,

1. Yargılamaların sonuçları itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddialarının “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculaın her birine net 1.000,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE,

D. Başvurucular tarafından ayrı ayrı yapılan 198,35 TL harçtan oluşan yargılama giderinin ayrı ayrı BAŞVURUCULARA ÖDENMESİNE, 1.500,00 TL vekâlet ücretinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/03/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL GÜNGÖR

B. No: 2013/2761 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/2761

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL GÜNGÖR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/2761)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : İsmail GÜNGÖR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 9/9/2004 tarihinde Fethiye 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde aleyhine açılan tazminat davasında hukuka aykırı karar verildiğini ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, ihlalin tespitini ve tazminat ödenmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 22/4/2013 tarihinde Fethiye 2. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde belirlenen eksiklikler tamamlanmış, Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 31/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 16/12/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 19/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu aleyhine, trafik kazası nedeniyle uğranılan zararın giderilmesi istemiyle 9/9/2004 tarihinde Fethiye 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde maddi ve manevi tazminat davası açılmıştır.

8. Mahkemenin 27/3/2008 tarih ve E.2004/722, K.2008/149 sayılı kararıyla, keşif akabinde alınan bilirkişi raporunda, başvurucunun 5/8, davacının 3/8 oranında kusurlu olduklarının tespit edildiği, bilirkişi raporuna itiraz üzerine dosyanın yeniden kusur oranının değerlendirilmesi ve tazminat hesaplanması amacıyla bilirkişi incelemesine gönderildiği ve alınan raporda başvurucuya %40, davacıya %60 kusur izafe edildiği, kusur yönünden alınan ikinci raporun oluşa uygun bulunduğu ve hükme esas alındığı, bu kusur oranı doğrultusunda yapılan hesaplama ile davacılar hakkında geçici iş görmezlik karşılığı tazminat hesaplandığı belirtilerek davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

9. Temyiz incelemesi sonucunda ise Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 18/6/2009 tarih ve E.2008/13399, K.2009/8103 sayılı ilâmıyla, davacıların, trafik kazası sonucu yaralandıkları ve sürekli iş göremez hale geldiklerini iddia ederek tedavi giderleri ile iş göremezlik zararlarının giderilmesi isteminde bulundukları, Mahkemece geçici iş göremezlik nedeniyle uğranılan zararların tazminine karar verildiği, davacıların sürekli iş göremezlik nedeniyle uğradıkları zararın giderilmesi istemlerinin karşılanmadığı, meslekte kazanma gücü kaybı konusunda Adli Tıp Kurumundan alınacak raporla davacıların iş göremezlik oranları belirlendikten sonra varılacak sonuca göre tazminata karar verilmesi gerektiği belirtilerek, İlk Derece Mahkemesinin kararı bozulmuştur.

10. Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılamada Fethiye 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 23/2/2011 tarih ve E.2009/529, K.2011/287 sayılı kararıyla 6/1/2011 tarihli bilirkişi raporu ve tüm deliller değerlendirilerek davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

11. Kararın temyizi üzerine Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 23/1/2013 tarih ve E.2008/13399, K.2009/8103 sayılı ilâmıyla hüküm onanmıştır.

12. Karar, 22/3/2013 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

13. Başvurucu, 22/4/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi,22/4/1926 tarih ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 41., 46. ve 47.maddeleri,13/10/1983 tarih ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 85. maddesi ile 90. maddesi (B. No: 2013/7740, 8/5/2014, §§ 15-22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 22/4/2013 tarih ve 2013/2761 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, 9/9/2004 tarihinde Fethiye 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde trafik kazası nedeniyle uğranılan zararın giderilmesi istemiyle aleyhine açılan tazminat davasında hukuka aykırı karar verildiğini, alınan bilirkişi raporları birbirine aykırı olduğu halde aleyhine olan raporun dikkate alınarak hüküm kurulduğunu, olayda kusurunun olmadığını, trafik kazasından yaklaşık iki yıl sonra keşif yapıldığını, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını, bu nedenle ruhsal durumunun bozulduğunu belirterek, eşitlik ilkesinin, maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı ileadil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

17. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun,9/9/2004 tarihinde Fethiye 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde aleyhine açılan tazminat davasında delillerin eksik ve hatalı değerlendirilmesi sonucu davanın kısmen kabulüne karar verilmesinin eşitlik ilkesini, maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı ile adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Başvurucunun iddialarının temel olarak yargılama sürecinin ve sonucunun adil olmadığına ilişkin olduğu, bu nedenle başvurunun adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Başvurucunun, makul sürede yargılama yapılmadığı yönündeki ihlal iddiaları ayrıca değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

18. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

19. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

20. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

21. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya açık keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik

bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

22. Başvuru konusu olayda, başvurucu aleyhine trafik kazası nedeniyle uğranılan zararın giderilmesi istemiyle Fethiye 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde tazminat davası açılmıştır. Başvurucu, kaza sonrası trafik kazası tespit tutanağı düzenlenmediğini, yapılan yargılamada olay tarihinden yaklaşık iki yıl sonra keşif yapıldığını ve alınan ilk bilirkişi raporuna göre 5/8 oranında kusurlu bulunduğunu, bilirkişi raporuna yapılan itiraz sonucunda düzenlenen ikinci bilirkişi raporuna göre davacı tarafın araç sürücüsünün %60 oranında kusurlu bulunduğunu, Mahkemenin aleyhine olan bilirkişi raporuna göre karar verdiğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Mahkemece, tarafların dilekçeleri ve delilleri toplanmış, bilirkişi raporları alınmış ve 27/3/2008 tarihli kararla, başvurucunun %40 oranında kusurlu olduğunu bildiren bilirkişi raporunun hükme esas alındığı belirtilerek davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Temyiz incelemesi sonucunda Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 18/6/2009 tarihli ilâmıyla, davacıların sürekli iş göremezlik nedeniyle uğradıkları zararın giderilmesi istemlerinin karşılanmadığı, meslekte kazanma gücü kaybı konusunda Adli Tıp Kurumundan alınacak raporla davacıların iş göremezlik oranları belirlendikten sonra varılacak sonuca göre tazminata karar verilmesi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur. Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılama sonucunda, Adli Tıp Kurumundan rapor alınmış, Fethiye 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 23/2/2011 tarihli kararıyla bilirkişi raporu ve tüm deliller değerlendirilerek davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Karar, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 23/1/2013 tarihli ilâmıyla onanmıştır.

24. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemeleri tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

25. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

26. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Süresinin Makul Olmadığı İddiası

27. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

28. Başvurucu, 9/9/2004 tarihinde Fethiye 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde aleyhine açılan tazminat davasında yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek, Anayasa’nın

36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

29. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı bir çok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, gerek Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan gerek AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

30. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

31. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu tazminat davasında, 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

32. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 9/9/2004 tarihidir.

33. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Somut başvuru açısından bu tarih, Yargıtay tarafından onama kararının verildiği 23/1/2013 tarihidir.

34. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, 9/9/2004 tarihinde Fethiye 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan tazminat davasında, keşif yapıldığı, 14/9/2006 ve 28/11/2007 tarihli bilirkişi raporları alınarak Mahkemenin 27/3/2008 tarihli kararıyla davanın kısmen kabulüne karar verildiği görülmektedir. Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 18/6/2009 tarihli ilâmıyla kararın bozulması sonucunda, bozmaya uyularak yargılamaya devam edildiği, 2/2/2010 tarihinde Adli Tıp Kurumundan rapor alınmasına karar verildiği, Adli Tıp Kurumunun 13/4/2010 tarihli raporu ve diğer deliller değerlendirilerek Mahkemenin 23/2/2011 tarihli kararıyla davanın kısmen kabulüne karar verildiği, kararın temyizi üzerine Yargıtayın 23/1/2013 tarihli ilâmıyla onandığı ve bu tarihte kararın kesinleştiği anlaşılmaktadır.

35. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

36. Başvuruya konu tazminat davasının incelenmesinde; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında dava karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına sebep olduğu da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı, söz konusu sekiz yıl dört ay on dört günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

37. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

38. Başvurucu, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle ihlalin tespitini, maddi ve manevi olarak toplam 50.000,00 TL tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

39. 6216 sayılı Kanun'un"Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

40. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin sekiz yıl dört ay on dört günlük yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya takdiren net 5.850,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

41. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvuruculaların maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

42. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönündeki iddiasının"açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 5.850,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET NURİ KIRAN VE SÜRMELİ MEMET SEZGİN

B. No: 2013/3304 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/3304

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET NURİ KIRAN VE SÜRMELİ MEMET SEZGİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/3304)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : Mehmet Nuri KIRAN

Sürmeli Memet SEZGİN

Vekilleri : Av. Mehmet ERBİL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, "3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na muhalefet" suçunu işledikleri iddiasıyla yargılandıkları davanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 9/5/2013 tarihinde İstanbul 18. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 24/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi

Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 5/12/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 19/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca (CMK. 250. maddesi ile yetkili) yürütülen soruşturma kapsamında, 18/3/2007 tarihinde başvurucular gözaltına alınmışlardır.

8. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının tutuklama talebi üzerine, İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK. 250. maddesi ile görevli), 22/3/2007 tarih ve 2007/28 Sorgu sayılı kararı ile tutuklama talebinin reddine ve başvuruculaların serbest bırakılmasına karar vermiştir.

9. Başvurucular ve diğer iki şüpheli hakkında, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK. 250. maddesi ile yetkili) 6/6/2007 tarih ve E.2007/853 sayılı iddianamesi ile "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na muhalefet" suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

10. İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK. 250. maddesi ile görevli), 16/6/2009 tarih ve E.2007/321, K.2009/139 sayılı kararı ile başvuruculaların "3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na muhalefet" suçundan ayrı ayrı 10 ay hapis cezası ile cezalandırılmalarına, "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçundan başvurucular hakkında açılan davanın tefrikine, dava dosyasının görevli ve yetkili Beyoğlu Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

11. Başvuruculaların temyizi üzerine karar, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 14/1/2013 tarih ve E.2012/1734, K.2013/577 sayılı ilâmı ile bozulmuştur.

12. Bozma ilâmına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece, 1/3/2013 tarih ve E.2013/27, K.2013/42 sayılı karar ile başvurucular hakkında "3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na muhalefet" suçundan açılan kamu davasının ertelenmesine karar verilmiştir.

13. Karar, 10/4/2013 tarihinde başvuruculara tebliğ edilmiş, başvurucular anılan karara itiraz etmemişlerdir.

14. Başvurucular, 9/5/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

15. 12/4/1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin ikinci fıkrası; 2/7/2012 tarih ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun'un Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucuların 9/5/2013 tarih ve 2013/3304 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

17. Başvurucular, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında, 18/3/2007 tarihinde gözaltına alındıklarını, 22/3/2007 tarihinde serbest bırakıldıklarını, ancak "3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na muhalefet" suçundan haklarında açılan kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

19. Başvurucular, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca 18/3/2007 tarihinde gözaltına alınmalarıyla başlayan yargılama sürecinin makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

20. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, gerek Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan gerek AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

21. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

22. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın

kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31). Başvuru konusu olayda, başvurucular hakkında, "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na muhalefet" suçlarını işledikleri iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucular hakkında isnat olunan suçlar 3713 sayılı Kanun'un 7. maddesinin ikinci fıkrası ile 6/10/1983 tarih ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 28. maddesinin birinci fıkrasında hapis cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucular hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

23. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anıdır. Somut başvuru açısından bu tarih, başvurucuların gözaltına alındıkları 18/3/2007 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih ise suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesince, başvurucular hakkında açılan kamu davasının ertelenmesine karar verildiği 1/3/2013 tarihidir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

24. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında, 18/3/2007 tarihinde gözaltına alınarak 22/3/2007 tarihinde serbest bırakılan başvurucular ile diğer iki şüpheli hakkında, Başsavcılığın 6/6/2007 tarihli iddianamesi ile "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na muhalefet" suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açıldığı, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesince yapılan yargılamada başvurucuların ve diğer sanıkların savunmaları ile tanık beyanlarının alındığı, 16/6/2009 tarihinde başvurucuların "3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na muhalefet" suçundan ayrı ayrı 10 ay hapis cezası ile cezalandırılmalarına, "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçundan başvurucular hakkında açılan davanın tefrikine, dava dosyasının görevli ve yetkili Beyoğlu Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verildiği tespit edilmiştir. Başvuruculların temyizi üzerine hükmün, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 14/1/2013 tarihli ilâmı ile bozulduğu, bozma ilâmına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece, 1/3/2013 tarihli karar ile başvurucular hakkında "3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na muhalefet" suçundan açılan kamu davasının ertelenmesine karar verildiği ve başvuruculların anılan karara itiraz etmedikleri belirlenmiştir. Yargılamanın uzamasında başvuruculara atfedilebilecek bir kusurun bulunmadığı anlaşılmıştır.

25. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

26. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvuruculların tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep oldukları da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar

verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu beş yıl on bir ay on üç günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan nedenlerle, başvuruculaın Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

28. Başvurucular, makul sürede yargılama yapılmadığı için ayrı ayrı 30.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

29. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

30. Başvuruculaın tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin beş yıl on bir ay on üç günlük yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 4.150,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

31. Başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaın;

1. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvuruculara ayrı ayrı net 4.150,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculaın tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruculaın Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ERDAL KÜÇÜKALİ

B. No: 2013/3617 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/3617

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERDAL KÜÇÜKALİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/3617)

Karar Tarihi: 10/3/2015

R.G. Tarih- Sayı: 6/6/2015-29378

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Gizem Ceren DEMİR KOŞAR

Başvurucu : Erdal KÜÇÜKALİ

Vekili : Av. İlhan ÖZKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, işçi alacaklarının tahsili istemiyle 8/8/2005 tarihinde açtığı davanın hatalı değerlendirme sonucu kısmen reddedildiğini ve yargılamanın yaklaşık sekiz yıl sürdüğünü belirterek adil yargılanma hakkının, iş ve çalışma hürriyetinin, sözleşme hürriyetinin ve hak arama özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüş, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 20/5/2013 tarihinde Alaşehir 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 26/7/2013 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 17/4/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 20/5/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Alaşehir Belediye Başkanlığında işyeri doktoru olarak çalışmak üzere 15/11/2002 tarihinde bir yıl süreli iş sözleşmesi imzalamış, sözleşmenin her yıl Ocak ayı itibarıyla birer yıllık sürelerle uzayacağı öngörülmüştür. 24/2/2004 tarihinde taraflar arasında 5 yıllık başka bir sözleşme imzalanmış, Alaşehir Belediye Başkanlığı tarafından sözleşme 8/7/2005 tarihinde feshedilmiştir.

8. Başvurucu sözleşmesinin haksız olarak feshedildiğini ileri sürerek, uğradığı zararların tazmini ve işçi alacaklarının ödenmesi talebiyle, 8/8/2005 tarihinde Alaşehir 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (İş Mahkemesi sıfatıyla) dava açmıştır.

9. Mahkeme, 18/2/2009 tarih ve E.2005/409, K.2009/37 sayılı kararıyla, davanın kısmen kabulüne hükmetmiştir.

10. Davalının temyizi üzerine Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 22/9/2011 tarih ve E.2009/16417, K.2011/33229 sayılı ilamıyla; taraflar arasındaki ilişkinin belirli süreli iş sözleşmesinin unsurlarını taşıyıp taşımadığının belirlenmesi gerektiği, belirli süreli iş sözleşmesinden bahsedilebilmesi için sözleşmenin süreye bağlanmasında objektif nedenler bulunması gerektiği, 22/5/2003 tarih ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 11. maddesinde, belirli süreli iş sözleşmesinin, esaslı bir neden olmadıkça, birden fazla üst üste (zincirleme) yapılamayacağı aksi halde iş sözleşmesinin başlangıçtan itibaren belirsiz süreli kabul edileceğinin düzenlendiği, somut olayda, davacı (başvurucu) tarafından işyeri hekimi olarak Alaşehir Belediyesi ile 21/6/2002 tarihinde ilk sözleşmenin imzalandığı, yapılacak işin sürekli nitelikte olduğu, son olarak 24/2/2004 tarihinde ikinci kere 5 yıllık işyeri hekimliği sözleşmesi yapıldığının anlaşıldığı, olayda belirli süreli hizmet akdi yapmanın objektif – nesnel unsuru bulunmadığı, bu nedenlerle davacının bakiye süre ücret alacağı ve bakiye süre için ikramiye taleplerinin reddi gerektiği belirtilerek, hükmün bozulmasına karar verilmiştir.

11. Mahkeme bozma kararına uyarak, 19/9/2012 tarih ve E.2011/334, K.2012/214 sayılı kararıyla; "davacı tarafından işyeri hekimi olarak Alaşehir Belediyesi ile 21/6/2002 tarihinde ilk sözleşmenin imzalandığı, yapılacak işin sürekli olduğu, son olarak 24/2/2004 tarihinde ikinci kere 5 yıllık işyeri hekimliği sözleşmesi yapıldığı anlaşılmış olup, belirli süreli iş sözleşmesinin, esaslı bir neden olmadıkça, birden fazla üst üste (zincirleme) yapılamayacağı, olayda belirli süreli hizmet akdi yapmanın objektif – nesnel unsurunun bulunmadığı, bu nedenlerle davacının bakiye süre ücret alacağı ve bakiye süre için ikramiye taleplerinin reddi gerektiği" gerekçesiyle davanın kısmen kabul ve kısmen reddine karar vermiştir.

12. Tarafların temyizi üzerine karar, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 5/3/2013 tarih ve

E.2013/3484, K.2013/7760 sayılı ilâmı ile onanmıştır.

13. Onama kararı başvurucuya 19/4/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

14. Başvurucu, 20/5/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

15. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ve 447. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 30/1/1950 tarih ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesinin birinci fıkrası, 7. maddesinin birinci fıkrası ve 15. maddesi (Bkz. B. No: 2013/6792, 18/6/2014, §§ 16–20).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 20/5/2013 tarih ve 2013/3617 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, işveren ile yaptığı beş yıllık belirli süreli iş sözleşmesinin Mahkeme tarafından hatalı değerlendirme sonucu belirsiz süreli olarak kabul edildiğini, davalının yargılama sürecinde sözleşmenin belirsiz süreli iş sözleşmesi niteliğinde olduğu yönünde bir itirazı bulunmadığı gibi söz konusu değerlendirmenin mevzuata, Yargıtay içtihatlarına ve 4857 sayılı Kanun'un 11. maddesinin amacına da aykırı olduğunu, ayrıca yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının, iş ve çalışma hürriyetinin, sözleşme hürriyetinin ve hak arama özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

18. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde başvurucunun, Alaşehir 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (İş Mahkemesi sıfatıyla) açtığı davanın kısmen reddedilmesi nedeniyle, adil yargılanma hakkının, iş ve çalışma hürriyetinin, sözleşme hürriyetinin ve hak arama özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürdüğü anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesi, başvuruculara ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Başvurucunun anılan iddiaları yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına yönelik olup, söz konusu iddialar adil yargılanma hakkının ihlali iddiası kapsamında değerlendirilmiştir. Başvurucunun, taraflar arasında uyuşmazlık bulunmayan bir konuda Mahkemece değerlendirme yapılması ve makul sürede yargılama yapılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlali iddiaları ayrıca değerlendirilmiştir

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Taraflar Arasında Uyuşmazlık Konusu Olmayan Hususun Mahkemece Değerlendirilmesi Nedeniyle Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddiası

19. Başvurucu, işveren ile yaptığı beş yıllık belirli süreli iş sözleşmesinin, davalının yargılama sürecinde sözleşmenin belirsiz süreli iş sözleşmesi niteliğinde olduğu yönünde bir itirazı bulunmamasına rağmen Mahkeme tarafından belirsiz süreli olarak kabul edildiğini, bu nedenle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. 6100 sayılı Kanun'un "Hukukun uygulanması" başlıklı 33. maddesi şöyledir:

"Hâkim, Türk hukukunu resen uygular."

21. 4857 sayılı Kanun'un "Belirli ve belirsiz süreli iş sözleşmesi" başlıklı 11. maddesi şöyledir:

"İş ilişkisinin bir süreye bağlı olarak yapılmadığı halde sözleşme belirsiz süreli sayılır. Belirli süreli işlerde veya belli bir işin tamamlanması veya belirli bir olgunun ortaya çıkması gibi objektif koşullara bağlı olarak işveren ile işçi arasında yazılı şekilde yapılan iş sözleşmesi belirli süreli iş sözleşmesidir.

Belirli süreli iş sözleşmesi, esaslı bir neden olmadıkça, birden fazla üst üste (zincirleme) yapılamaz. Aksi halde iş sözleşmesi başlangıçtan itibaren belirsiz süreli kabul edilir.

Esaslı nedene dayalı zincirleme iş sözleşmeleri, belirli süreli olma özelliğini korurlar."

22. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

23. Anayasa Mahkemesi, somut olayın kendine özgü şartları bağlamında, adil yargılanma hakkının ihlaline yönelik bir belirti bulunmadığı hallerde, bir ihlalin olmadığının açık olduğu gerekçesiyle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar verebilir.

24. Hukuk davalarında kural olarak hâkim, taraflar arasında çekişmeli olmayan vakıaları araştırma konusu yapamaz. Ancak taraflarca bildirilen vakıalara hukuk kurallarını uygulamak hâkimin işidir. Hâkim, tarafların yaptıkları hukuki nitelendirme ile bağlı olmayıp vakıaların hukuki niteliğini belirlemek ve Türk hukukunu resen uygulamakla yükümlüdür.

25. Somut olayda Mahkeme, esaslı bir neden olmadıkça birden fazla üst üste yapılan sözleşmelerin başlangıçtan itibaren belirsiz süreli olarak kabul edileceğini düzenleyen 4857 sayılı Kanun'un 11. maddesi hükmünü uygulayarak, taraflar arasında belirli süreli şekilde yapıldığı iddia edilen sözleşmenin belirsiz süreli iş sözleşmesi niteliğinde olduğuna hükmetmiştir. Mahkemenin kanun hükmünü somut olaya uygulayarak vakıaların hukuki nitelendirmesini yapması ve hükme esas almasında adil yargılanma hakkına yönelik bir müdahale olduğundan söz edilemez.

26. Açıklanan nedenlerle, Mahkemece taraflar arasındaki sözleşmenin belirsiz süreli iş sözleşmesi olarak hukuki nitelendirmesinin yapılarak hükme esas alınmasında adil yargılanma hakkına yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

27. Başvurucu, Mahkemece hukuk kurallarının yanlış yorumlanması sonucu davasının kısmen reddine karar verildiğini ve bu değerlendirmenin mevzuata ve Yargıtay içtihatlarına aykırı olduğunu belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

29. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

30. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun

başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

31. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya açık keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

32. Mahkemece, başvurucunun iddiaları ve tüm deliller birlikte değerlendirilmiş ve Yargıtayın bozma kararı doğrultusunda (bkz. § 10) taraflar arasındaki sözleşmenin belirsiz süreli iş sözleşmesi niteliğinde olduğu kabul edilerek davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir (bkz. § 11).

33. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemeleri tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

34. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının dinlenmediğine ilişkin bir iddia, bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi, Derece Mahkemesi kararlarında bariz takdir hatası veya açıkça keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

35. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Yargılama Süresinin Makul Olmadığı İddiası

36. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, başvurucunun yargılamanın uzunluğuna ilişkin şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

37. Başvurucu, işçi alacaklarının tahsili istemiyle 8/8/2005 tarihinde açtığı davanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

38. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi

mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

39. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

40. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, işçi alacaklarının tahsiline ilişkin bir davanın söz konusu olduğu görülmekle, 5521 sayılı Kanun ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

41. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 8/8/2005 tarihidir.

42. Sürenin bitiş tarihi ise yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Somut yargılama faaliyeti açısından sürenin bitiş tarihinin, Alaşehir 1. Asliye Hukuk Mahkemesi (İş Mahkemesi sıfatıyla) kararının Yargıtay tarafından onandığı 5/3/2013 tarihi olduğu anlaşılmaktadır.

43. Makul sürede yargılanma hakkına ilişkin olarak yapılan değerlendirmede önemli bir ölçüt olan başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği kriteri çerçevesinde, gerek bireylerin ekonomik geleceği gerek çalışma barışı açısından arz ettiği önem nazara alındığında, iş uyuşmazlıklarının ivedilikle çözülmesi hususunda yargı organlarının özel bir itina göstermesi gerekmektedir. Bu nedenle kanun koyucu iş hukukunun çalışanı koruyucu niteliğini ve iş davalarının özelliklerini dikkate alarak genel mahkemelerin dışında, sözlü yargılama usulüne tabi özel bir iş yargılaması sistemi ihdas ederek iş davalarının, konunun uzmanı mahkemelerce, mümkün olduğunca hızlı, basit ve ucuz bir biçimde sonuçlandırılmasını amaçlamıştır (B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 59).

44. 6100 sayılı Kanun'un 447. maddesiyle, daha önce yürürlüğe girmiş olan kanunlarda yer alan sözlü ve seri yargılama usulleri kaldırılmış ve bunun yerine iş hukuku uyuşmazlıklarına da uygulanmak üzere basit yargılama usulü getirilmiştir. Basit yargılama usulü yazılı yargılama usulünden daha basit ve çabuk işleyen, daha kısa bir incelemeye ihtiyaç duyan ve

daha kolay bir inceleme ile sonuçlandırılabilecek dava ve işler için kabul edilmiş bir yargılama usulüdür (B. No: 2013/772, 7/11/2013, §§ 64-65).

45. Başvuruya konu yargılama süreci incelendiğinde, uyuşmazlığın çözümünün yaklaşık yedi yıl yedi ay sürdüğü, yargılama sürecinde büyük oranda delillerin toplanması aşamalarında ve Yargıtay önünde geçen sürelerin etkili olduğu anlaşılmaktadır. İş ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlıkların niteliği, başvurucu açısından taşıdığı değer ve başvurucunun davadaki menfaati de dikkate alındığında, sonuç olarak makul görülemeyecek derecede uzun bir sürede yargılamanın tamamlandığı anlaşılmaktadır.

46. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama sürecinin iş mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 5521 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 5521 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 15).

47. 5521 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2013/3442, 20/3/2014, §§ 33-55).

48. Başvuruya konu davada yer alan kişi sayısı ve davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği çerçevesinde davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu yaklaşık yedi yıl yedi aylık yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

49. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

50. Başvurucu, adil yargılanma hakkının ihlali nedeniyle yeniden yargılama yapılmasını veya ücret alacaklarının tahsilini talep etmiştir.

51. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

52. Başvurucunun, uzun yargılama nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinin tespitine karar verilmiş olup manevi tazminat talebi olmadığı için bu konuda değerlendirme yapılmamıştır.

53. Somut başvuru açısından tespit edilen ihlalin niteliği gereği yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığından, başvurucunun yeniden yargılama yapılmasına hükmedilmesi yönündeki talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

54. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

55. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Taraflar arasında uyuşmazlık konusu olmayan hususun Mahkemece değerlendirilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlali yönündeki iddiasının “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddiasının “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Yargılama süresinin makul olmadığı yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

4. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucunun yeniden yargılama ve maddi tazminata ilişkin taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDÜLHALİM ÇOKSÜER VE DİĞERLERİ

B. No: 2013/3841 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/3841

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDÜLHALİM ÇOKSÜER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/3841)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucular : Abdülhalim ÇOKSÜER

Yüksel ÇOKSÜER

İbrahim Halil ÇOKSÜER

Vekilleri : Av. Hakan GELERİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, 9/1/1980 tarihinde Derik Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının halen devam ettiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılamadığını, bu sürede taşınmazlarını kullanmadıklarını, taşınmazların gelirlerinden mahrum bırakıldıklarını ve çiftçilere verilen doğrudan gelir desteğinden faydalanamadıklarını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve tazminat talep etmişlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 7/6/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 25/4/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi

Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 12/12/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 14/1/2015 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Mardin ili, Derik ilçesi, Taşıt köyünde 1979 yılında kadastro çalışmaları yapılmış, 30, 31, 42, 61, 63, 64, 65, 78 ve 85 parsel numaralı taşınmazlar başvuruculların da aralarında bulunduğu kişiler adına tespit edilmiştir.

8. Bu tespit üzerine, A.A., A.A. ve H.A. tarafından 9/1/1980 tarihinde Derik Kadastro Mahkemesinde bu taşınmazlar hakkında kadastro tespitine itiraz davası açılmıştır. 30 parsel numaralı taşınmaza ilişkin dava, Derik Kadastro Mahkemesinin E.1980/52 sayılı dosyasına; 78 parsel numaralı taşınmaza ilişkin dava, Derik Kadastro Mahkemesinin E.1980/42 sayılı dosyasına; 42 parsel numaralı taşınmaza ilişkin dava, Derik Kadastro Mahkemesinin E.1980/56 sayılı dosyasına; 31 parsel numaralı taşınmaza ilişkin dava, Derik Kadastro Mahkemesinin E.1980/70 sayılı dosyasına; 85 parsel numaralı taşınmaza ilişkin dava, Derik Kadastro Mahkemesinin E.1980/83 sayılı dosyasına; 65 parsel numaralı taşınmaza ilişkin dava, Derik Kadastro Mahkemesinin E.1980/84 sayılı dosyasına; 64 parsel numaralı taşınmaza ilişkin dava, Derik Kadastro Mahkemesinin E.1980/85 sayılı dosyasına; 63 parsel numaralı taşınmaza ilişkin dava, Derik Kadastro Mahkemesinin E.1980/86 sayılı dosyasına, 61 parsel numaralı taşınmaza ilişkin dava, Derik Kadastro Mahkemesinin E.1980/2 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

9. Söz konusu parsellerle ilgili olarak açılan tüm davalar, Derik Kadastro Mahkemesinin 23/12/1983 tarihli kararıyla, Mahkemenin E.1980/2 sayılı dava dosyası ile birleştirilmiştir.

10. Derik Kadastro Mahkemesi, 23/6/2014 tarih ve E.1980/2, K.2014/28 sayılı kararıyla davanın reddine, taşınmazların tespit gibi tapuya tesciline karar vermiştir.

11. Gerekçeli karar yazılmış olup tebliğ aşamasındadır.

12. Başvurucular, 7/6/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

13. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ile 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28. maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculların 7/6/2013

tarih ve 2013/3841 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

15. Başvurucular, 9/1/1980 tarihinde Derik Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının halen devam ettiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılamadığını, bu sürede taşınmazlarını kullanmadıklarını, taşınmazların gelirlerinden mahrum bırakıldıklarını ve çiftçilere verilen doğrudan gelir desteğinden faydalanamadıklarını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

17. Başvurucular, 9/1/1980 tarihinde Derik Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının halen devam ettiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılamadığını, bu sürede taşınmazlarını kullanmadıklarını, taşınmazın gelirlerinden mahrum bırakıldıklarını ve çiftçilere verilen doğrudan gelir desteğinden faydalanamadıklarını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

18. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

19. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

20. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda taşınmaz mülkiyeti hakkında Derik Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasında, 3402 ve 6100 sayılı Kanunlar'da yer alan usul

hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

21. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 9/1/1980 tarihidir.

22. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

23. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, Mardin ili Derik ilçesi, Taşıt köyünde 1979 yılında yapılan kadastro çalışmaları sonucunda 30, 31, 42, 61, 63, 64, 65, 78 ve 85 parsel numaralı taşınmazların başvuruculardan da aralarında bulunduğu kişiler adına tespit edildiği, bu tespit üzerine Derik Kadastro Mahkemesinde ayrı ayrı kadastro tespitine itiraz davaları açıldığı, bu davaların Mahkemenin E.1980/2 sayılı dava dosyasında birleştirilmesine karar verildiği, yapılan yargılama sonucunda davanın reddine, dava konusu taşınmazların tespit gibi tapuya tesciline karar verildiği anlaşılmaktadır. Gerekçeli kararın yazıldığı ve tebliğ aşamasında olduğu, kararın henüz kesinleşmediği belirlenmiştir.

24. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılamanın kadastro mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 13).

25. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

26. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık nitelikte olduğunu ortaya koymakla birlikte davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve otuz beş yılı aşkın bir süredir devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan nedenlerle, başvuruculardan Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

28. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş olup, başvuruculardan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde

yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

29. Başvurucular, maruz kaldıkları zarar karşılığı olarak toplam 250.000,00 TL maddi, 300.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

30. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

31. Başvuruculaların tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin otuz beş yılı aşkın bir süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında her bir başvurucuya net 23.700,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

32. Başvurucular tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvuruculaların maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

33. Başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

34. Başvuruya konu yargılamanın otuz beş yılı aşkın bir süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaın,

1. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvuruculaın her birine net 23.700,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculaın tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Derik Kadastro Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ZİNİ ÇEVİREN VE DİĞERLERİ

B. No: 2013/4505 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/4505

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZİNİ ÇEVİREN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/4505)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucular : Zini ÇEVİREN

Cahide ÇEVİREN

Abdülkadir ÇEVİREN

Abdo TAN

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, 22/2/1976 tarihinde murisleri aleyhine Derik Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının halen devam ettiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılamadığını ve bu sürede taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler, tazminat talep etmişlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 28/6/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Komisyon tarafından, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyaların Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Başvurucu Zini Çeviren, Cahide Çeviren, Abdülkadir Çeviren tarafından yapılan 2013/4505 sayılı bireysel başvuru dosyası ile Abdo Tan tarafından yapılan 2013/4508 sayılı bireysel başvuru dosyası, aralarındaki hukuki ve fiili irtibat nedeniyle birleştirilmiş, incelemeye 2013/4505 sayılı bireysel başvuru dosyası üzerinden devam edilmiştir.

I.5. Bölüm Başkanı tarafından 24/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 1/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Mardin ili Derik ilçesi Hisaraltı köyünde 1975 yılında yapılan kadastro çalışmaları sonunda 95 ve 105 parsel numaralı taşınmazlar, başvurucular Zini Çeviren, Cahide Çeviren ve Abdülkadir Çeviren'in murisi Mehmet Çeviren adına tespit edilmiştir.

9. Bu tespit üzerine A.A. ve S.A. tarafından 22/2/1976 tarihinde Derik Kadastro Mahkemesinde kadastro tespitine itiraz davası açılmıştır. 95 parsel numaralı taşınmaza ilişkin dava Derik Kadastro Mahkemesinin E.1976/31 sayılı dosyasına, 105 parsel numaralı taşınmaza ilişkin dava aynı Mahkemenin E.1976/473 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

10. Derik Kadastro Mahkemesi, 10/6/1977 tarih ve E.1976/31, K.1977/123 sayılı kararıyla E.1976/31 sayılı dava dosyasının, Mahkemenin E.1976/407 sayılı dosyası ile birleştirilmesine karar vermiştir.

11. Yine Derik Kadastro Mahkemesi, 18/12/1981 tarih ve E.1976/473, K.1981/693 sayılı kararıyla, E.1976/473 sayılı dava dosyasının Mahkemenin E.1976/407 sayılı dosyayla birleştirilmesine ve davanın E.1976/407 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine karar vermiştir.

12. Derik Kadastro Mahkemesi, 10/9/1982 tarih ve E.1976/407, K.1982/271 sayılı kararıyla davanın reddine ve dava konusu taşınmazların tespit gibi başvuruculların murisi adına tapuya tesciline karar vermiştir.

13. Temyiz üzerine Yargıtay 7. Hukuk Dairesi, 28/2/1983 tarih ve E.1982/15256, K.1983/2911 sayılı ilâmıyla İlk Derece Mahkemesinin kararını bozmuştur.

14. Bozma üzerine dava, Derik Kadastro Mahkemesinin E.1983/84 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

15. Derik Kadastro Mahkemesi, 22/6/1984 tarih ve E.1983/84, K.1984/55 sayılı kararıyla E.1983/84 sayılı dava dosyasının, aynı Mahkemenin E.1983/82 sayılı dava dosyasıyla birleştirilmesine ve yargılamanın E.1983/82 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine karar vermiştir.

16. Mardin ili Derik ilçesi Dumanlı köyünde 1975 yılında yapılan kadastro çalışmaları sonunda Dumanlı köyü 106 parsel numaralı taşınmaz başvurucu Abdo Tan ve müşterekleri adına tespit edilmiştir.

17. Anılan parselin bu şekilde tespiti üzerine A.A. tarafından 22/2/1976 tarihinde Derik Kadastro Mahkemesinde kadastro tespitine itiraz davası açılmıştır. Bu dava, Derik Kadastro Mahkemesinin E.1976/458 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

18. Derik Kadastro Mahkemesi 10/9/1982 tarih ve E.1976/458, K.1982/276 sayılı kararıyla davanın reddine ve 106 parsel numaralı taşınmazın tespit gibi başvurucu ve müşterekleri adına tapuya tesciline karar vermiştir.

19. Kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 7. Hukuk Dairesi, 28/2/1983 tarih ve E.1982/15260 ve K.1983/2912 sayılı ilâmıyla İlk Derece Mahkemesinin kararını bozmuştur.

20. Bozma üzerine dava, Derik Kadastro Mahkemesinin E.1983/78 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

21. Derik Kadastro Mahkemesi 5/7/1985 tarih E.1983/78, K.1985/12 sayılı kararıyla 1983/78 sayılı dava dosyasının, Mahkemenin E.1983/82 sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine ve yargılamanın E.1983/82 sayılı dava dosyası üzerinden yürütülmesine karar vermiştir.

22. Derik Kadastro Mahkemesinin E.1983/82 sayılı dava dosyasında yargılama halen devam etmektedir.

23. Başvurucular, 28/6/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

24. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ile 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28. maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 28/6/2013 tarih ve 2013/4505 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları

26. Başvurucular Zini Çeviren, Abdulkadir Çeviren, Cahide Çeviren 22/2/1976 tarihinde murisleri aleyhine, başvurucu Abdo Tan ise 22/2/1976 tarihinde kendisi aleyhine Derik Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının halen devam ettiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılamadığını ve bu sürede taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

27. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

28. Başvurucular, 22/2/1976 tarihinde Derik Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının halen devam ettiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılamadığını ve bu sürede taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

29. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

30. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

31. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda taşınmaz mülkiyeti hakkında Derik Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasında, 3402 ve 6100 sayılı Kanun'larda yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

32. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 22/2/1976 tarihidir.

33. Başvuruya konu dava, başvurucular Zini Çeviren, Cahide Çeviren ve Abdulkadir Çeviren'in miras bırakanlarından intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup, bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçıların yargılamaya katıldıkları an değil, somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

34. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

35. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, davacı A.A. ve S.A. tarafından başvurucular Zini Çeviren, Cahide Çeviren ve Abdülkadir Çeviren'in murisine

karşı kadastro tespitine itiraz davası açıldığı, 95 parsel numaralı taşınmaza ilişkin davanın Derik Kadastro Mahkemesinin E.1976/31 sayılı dosyasına, 105 parsel numaralı taşınmaza ilişkin davanın Derik Kadastro Mahkemesinin E.1976/473 sayılı dosyasına kaydedildiği, E.1976/31 sayılı dava dosyasının Mahkemenin E.1976/407 sayılı dosyası ile birleştirildiği, daha sonra E.1976/407 sayılı dava dosyasının E.1976/473 sayılı dosya ile birleştirildiği ve yargılamaya E.1976/407 sayılı dosya üzerinden devam edildiği anlaşılmıştır. Mahkemece yapılan yargılama sonunda davanın reddine karar verildiği, Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin 28/2/1983 tarihli kararı ile İlk Derece Mahkemesi kararının bozulduğu, bozma üzerine davanın Mahkemenin E.1983/84 sayılı dosyasına kaydedildiği belirlenmiştir. Mahkemece, 22/6/1984 tarihli kararla E.1983/84 sayılı dava dosyasının, aynı Mahkemenin E.1983/82 sayılı dava dosyasıyla birleştirilmesine ve yargılamanın E.1983/82 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine karar verildiği, başvurucu Abdo Tan aleyhine 106 parsel numaralı taşınmaza ilişkin olarak açılan davanın Derik Kadastro Mahkemesinin E.1976/458 sayılı dosyasına kaydedildiği, yapılan yargılama sonunda davanın reddine karar verildiği, temyiz üzerine İlk Derece Mahkemesinin kararının bozulduğu, bozma üzerine davanın Mahkemenin E.1983/78 sayılı dosyasına kaydedildiği, bu dava dosyasının da Mahkemenin E.1983/82 sayılı dava dosyasıyla birleştirilmesine karar verildiği anlaşılmıştır. Yargılamanın E.1983/82 sayılı dava dosyasında halen devam ettiği belirlenmiştir.

36. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılamanın kadastro mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 23).

37. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

38. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık nitelikte olduğunu ortaya koymakla birlikte davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve yaklaşık otuz dokuz yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

39. Açıklanan nedenlerle, başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

40. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş olup, başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde

yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

41. Başvurucular, maruz kaldıkları zarar karşılığı olarak ayrı ayrı 300.000,00 TL manevi, 500.000,00 TL maddi tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

42. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

43. Başvuruculların tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık otuz dokuz yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucular Zini Çeviren, Cahide Çeviren, Abdulkadir Çeviren'in her birine net 7.500,00 TL, başvurucu Abdo Tan'a net 22.450,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

44. Başvurucular tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvuruculların maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

45. Başvurucular Zini Çeviren, Cahide Çeviren ve Abdulkadir Çeviren tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harcın anılan başvuruculara müştereken ödenmesine, başvurucu Abdo Tan tarafından yapılan 198,35 TL harcın anılan başvuruya ödenmesine, belirtilen başvuruculların tamamına 1.500,00 TL vekâlet ücretinin müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

46. Başvuruya konu yargılamanın yaklaşık otuz dokuz yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculların,

1. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucular Zini Çeviren, Cahide Çeviren, Abdulkadir Çeviren'in her birine net 7.500,00 TL, başvurucu Abdo Tan'a net 22.450,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE,

başvuruculara tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular Zini Çeviren, Cahide Çeviren ve Abdulkadir Çeviren tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harcın anılan BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, başvurucu Abdo Tan tarafından yapılan 198,35 TL harcın anılan BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE, 1.500,00 TL vekâlet ücretinin tüm BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Derik Kadastro Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ EKŞİ

B. No: 2013/4558 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/4558

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ EKŞİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/4558)

Karar Tarihi: 10/3/2015

R.G. Tarih- Sayı: 6/6/2015-29378

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Ali EKŞİ

Vekili : Av. Perize KAPLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Bağcılar Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı müdahalenin men'i ve ecrimisil davasında makul sürede yargılama yapılmadığını, uzun süren yargılama boyunca taşınmazı üzerine ihtiyati tedbir konulması nedeniyle tasarruf yetkisinin kısıtlandığını belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 24/6/2013 tarihinde Bakırköy 6. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca 18/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 16/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığı 30/10/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 6/2/2002 tarihinde Bağcılar Asliye Hukuk Mahkemesinde yirmi iki davalı aleyhine açtığı müdahalenin men'i ve ecrimisil davasında, tapuda adına kayıtlı olan taşınmaz üzerine bina yapımı için müteahhit H.Ö. ile "düzenleme şeklinde gayrimenkul satış vaadi ve kat karşılığı inşaat sözleşmesi" akdettiklerini, ancak bu sözleşmenin Bağcılar Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2000/1190, K.2001/703 sayılı kararı ile feshedildiğini, buna rağmen davalıların, müteahhit H.Ö.'den, taşınmaz üzerine yapılan yapıdan haricen yer satın alarak, işgalci durumuna düştüklerini belirtmiş, müdahalenin men'ini ve ecrimisile hükmedilmesini talep etmiştir.

8. Yargılamanın ilerleyen aşamalarında dava dosyası Bağcılar 2. Asliye Hukuk Mahkemesine, bu Mahkemenin kapatılması üzerine Bakırköy 11. Asliye Hukuk Mahkemesine, Bakırköy 11. Asliye Hukuk Mahkemesinin de kapatılması üzerine Bakırköy 6. Asliye Hukuk Mahkemesine devredilmiştir.

9. Anılan dava dosyası, aynı Mahkemede görülmekte olan ve aralarında hukuki ve fiili bağlantı bulunan E.2010/301 sayılı dava dosyası ile birleştirilmiştir.

10. Bakırköy 6. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2010/301 sayılı dava dosyasında ise çeşitli tarihlerde açılmış bulunan, aralarındaki hukuki ve fiili bağlantı nedeniyle bu dosyada birleştirilen altı dava dosyası daha bulunmaktadır.

11. Bu kapsamda yapılan yargılamanın sonunda, Bakırköy 6. Asliye Hukuk Mahkemesi, 29/4/2014 tarih ve E.2010/301, K.2014/214 sayılı kararı ile başvurucunun müdahalenin men'i davasının kabulüne, ecrimisil talebinin reddine karar vermiştir.

12. İlk Derece Mahkemesinin kararına karşı, başvurucu ve davanın diğer tarafları temyiz talebinde bulunmuşlardır.

13. Temyiz incelemesi halen devam etmektedir.

14. Başvurucu, 24/6/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

15. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi şöyledir:

"Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür."

16. 11/1/2011 tarih ve 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 473. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Yüklenicinin işe zamanında başlamaması veya sözleşme hükümlerine aykırı olarak işi geciktirmesi ya da işsahibine yüklenemeyecek bir sebeple ortaya çıkan gecikme yüzünden bütün tahminlere göre yüklenicinin işi kararlaştırılan zamanda bitiremeyeceği açıkça anlaşılırsa, işsahibi teslim için belirlenen günü beklemek zorunda olmaksızın sözleşmeden dönebilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 24/6/2013 tarih ve 2013/4558 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, 27/3/2001 tarihinde Bağcılar Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı müdahalenin men'i ve ecrimisil davasında makul sürede yargılama yapılmadığını, ayrıca açtığı dava ile birleşen ve uyuşmazlık konuları aynı taşınmaz olan davalar nedeniyle uzun süren yargılama boyunca taşınmazı üzerine ihtiyati tedbir konulmasından dolayı tasarruf yetkisinin kısıtlandığını belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. İhtiyati Tedbir Kararı Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlali İddiası

19. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Bireysel başvuru usulü” kenar başlıklı 47. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

“(3) Başvuru dilekçesinde başvurucunun ve varsa temsilcisinin kimlik ve adres bilgilerinin, işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle ihlal edildiği ileri sürülen hak ve özgürlüğün ve dayanılan Anayasa hükümlerinin, ihlal gerekçelerinin, başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların, başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarih ile varsa uğranılan zararın belirtilmesi gerekir. Başvuru dilekçesine, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğinin ve harcın ödendiğine dair belgenin eklenmesi şarttır.”

20. 6216 sayılı Kanun’un, “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi” kenar başlıklı 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Bireysel başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı verilebilmesi için 45 ila 47 nci maddelerde öngörülen şartların taşınması gerekir.

(2) Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

21. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün bireysel başvuruların içeriğini düzenleyen “Bireysel başvuru formu ve ekleri” başlıklı 59. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“…

(2) Başvuru formunda aşağıdaki hususlar yer alır:

…

ç) Kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti.

d) Bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve delillere ait özlü açıklamalar.

e) Başvurucunun güncel ve kişisel bir temel hakkının doğrudan zedelendiği iddiasının dayanakları.

…

(3) Başvuru formuna aşağıdaki belgeler ya da onaylı örnekleri eklenir:

…

e) Dayanılan belgelerin asılları ya da onaylı örnekleri.

…

(4) Başvurucu ihlal iddiasına dayanak gösterdiği üçüncü fıkradaki belgelere herhangi bir nedenle erişememesi hâlinde bunun gerekçelerini belirtir. Mahkeme gerekli gördüğü takdirde bu bilgi ve belgeleri resen toplar.

…”

22. İçtüzüğün “Formun ve eklerinin hazırlanmasına ilişkin ilkeler” başlıklı 60. maddesi şöyledir:

“(1) Başvuru formu, İçtüzüğün 59 uncu maddesine uygun olarak düzenlenir ve aynı maddede belirtilen belgeler ya da onaylı örnekleri başvuru formuna eklenir.

(2) Başvuru formu okunaklı ve başvurunun esasına yönelik özlü bilgileri içerir şekilde hazırlanır. Başvuru formunun ekler hariç on sayfayı geçmesi hâlinde başvurucunun ayrıca başvuru formuna olayların özetini eklemesi gerekir.

(3) Başvurucu, başvuru formunun ekinde sunduğu belgeleri, tarih sırasına göre numaralandırarak her bir belgeyi tanımlayıcı başlıklar hâlinde dizi pusulasına bağlar.”

23. 6216 sayılı Kanun’un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile İçtüzüğün 59. maddesinin ilgili fıkraları uyarınca Anayasa Mahkemesine başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri sunmak suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını ve dayanılan Anayasa hükmünün kendilerine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak hukuki iddialarını kanıtlamak başvurucuya düşer (B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 19).

24. Başvurucunun, kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü hak ve özgürlük ile dayanılan Anayasa hükümlerini, ihlal gerekçelerini, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğini başvuru dilekçesine eklemesi şarttır. Başvuru dilekçesinde kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 20).

25. Yukarıda belirtilen koşullar yerine getirilmediği takdirde Anayasa Mahkemesi başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez bulabilir. İddiaların dayanaktan yoksun olmadığı konusunda Anayasa Mahkemesinin ikna edilmesi, başvurucu

tarafından ileri sürülen iddiaların niteliğine bağlıdır. Başvurucunun başlangıçta, başvuru hakkında kabul edilemezlik kararı verilmesini önlemek için başvuru formu ve eklerinde iddialarını destekleyici belgeleri sunması ve gerekli açıklamaları yapması zorunludur (B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 23).

26. Başvuru dilekçesinde, başvuruya konu edilen, sekiz ayrı davanın birleştirilerek görüldüğü yargılama sürecinde başvurucunun taşınmazı hakkında ihtiyati tedbir kararı verildiği iddia edilmiş, anılan yargılama sürecinin uzun sürmesi nedeniyle bu kararın mülkiyet hakkını ihlal ettiği ileri sürülmüştür.

27. Bireysel başvuruya konu edilen, Bakırköy 6. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2010/301 sayılı dava dosyasının incelenmesinde, başvurucunun taşınmazı hakkında verilen ihtiyati tedbir kararı tespit edilememiştir. Bireysel başvuru dosyası üzerinde yapılan incelemede ise ihtiyati tedbir kararının, ne zaman, hangi Mahkeme tarafından, hangi dava kapsamında, kimin menfaatlerini korumak üzere, hangi kapsamda ve hangi gerekçelerle konulduğuna dair herhangi bir bilgi ya da belgeye ulaşılamamış, başvurucunun da Anayasa Mahkemesinden, herhangi bir bilgi ve belgenin istenmesi için talepte bulunmadığı anlaşılmıştır.

28. Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurularda başvuruculların başvurularını titizlikle hazırlama ve takip etme yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülüğün bir gereği olarak başvurucu, ihlal edildiğini iddia ettiği Anayasa hükmünün nasıl ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunmak suretiyle hukuki iddialarını kanıtlamak zorundadır. Başvurucu tarafından soyut şekilde birtakım Anayasa hükümlerine atıfta bulunulmuş olması iddiaların ispatlandığı anlamına gelmez. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, Anayasa'ya aykırılığın soyut biçimde ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiştir (B. No: 2014/483, 19/11/2014, § 29).

29. Başvurucunun, ihlal iddiasının dayanağı olan tüm olayları göstermesi, başvuruyu aydınlatacak ve hükmün esasını etkileyecek argümanları destekleyici tüm belgeleri başvuru dilekçesine eklemesi gerekir. Şayet bir belge elde edilememişse, bunun da nedenleri açıklanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu bu koşulları yerine getirmeyerek iddialarını temellendirmediğinden başvurusunun esasının incelenmesi imkânı bulunmamaktadır (B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 26).

30. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının başvurucu tarafından kanıtlanmamış olması nedeniyle, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Makul Sürede Tamamlanmadığı İddiası

31. Başvurucunun yargılamanın uzunluğuyla ilgili şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi bu şikâyet için diğer kabul edilemezlik nedenlerinden herhangi biri de bulunmamaktadır. Bu nedenle, başvurunun bu bölümüne ilişkin olarak kabul edilebilirlik kararı verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

32. Başvurucu, 27/3/2001 tarihinde Bağcılar Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı müdahalenin men'i ve ecrimisil davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

33. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

34. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

35. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde taşınmaza müdahalenin men'i ve ecrimisil talebi ile açılmış olan bir davanın söz konusu olduğu görülmekle, 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

36. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 6/2/2002 tarihidir.

37. Başvurucu bireysel başvuruya konu ettiği ve davacısı olduğu taşınmaza müdahalenin men'i ve ecrimisil davasının 27/3/2001 tarihinde açıldığını belirtmişse de bireysel başvuru dosyası ayrıntılı olarak incelendiğinde, başvurucu tarafından başvuruya konu edilen söz konusu davanın açılma tarihinin 6/2/2002 tarihi olduğu anlaşılmış ve makul süre incelemesinde davanın anılan tarihte başladığı kabul edilerek değerlendirme yapılmıştır.

38. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı bireysel başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

39. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunun, başvurucuya ait olduğu iddia edilen taşınmaza yapılan müdahalenin önlenmesi ve rıza dışı yararlanma nedeniyle ecrimisil ödenmesi talebiyle açılan bir dava olduğu, bununla birlikte söz konusu davadan başka yedi ayrı davanın, aralarındaki hukuki ve fiili bağlantı nedeniyle bu dava ile birleştirildiği, Bağcılar Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan davanın, önce

Bağcılar 2. Asliye Hukuk Mahkemesine devredildiği, bu Mahkemenin de kapatılması üzerine Bakırköy 11. Asliye Hukuk Mahkemesine devredildiği, anılan Mahkemenin de kapatılmasının ardından Bakırköy 6. Asliye Hukuk Mahkemesinde yargılamaya devam edildiği, nihayetinde Bakırköy 6. Asliye Hukuk Mahkemesinin 29/4/2014 tarihli kararı ile esasa ilişkin İlk Derece Mahkemesi aşamasının tamamlanabildiği anlaşılmıştır.

40. Söz konusu yargılama süreci boyunca, keşifler yapılmış, birçok kez bilirkişi raporları ve ek raporlar alınmış, tanıklar dinlenmiş, birleştirilen dosyalara ilişkin taraflarca bildirilen deliller getirtilmiş, resmi kurumlara müzekkereler yazılarak bilgi talep edilmiş ve uzun süreler bu müzekkere cevapları beklenmiş, esasa ilişkin kararın verilmesine dayanak teşkil edebilecek bir başka yargılama dosyasına ulaşılmaya çalışılmış, ancak yapılan birçok yazışmaya rağmen bu dosyaya ulaşılamamış, bu durum nedeniyle ilgililer hakkında suç duyurusunda bulunulmuş, ulaşılamayan bu dosyaya ait elde bulunan bir adet karar örneğinin kesinleşmiş olduğu kabul edilerek ve nihayet elde edilen delillerle ulaşılan sonuçlara göre 24/9/2014 tarihinde esasa ilişkin karar verilebilmiştir. Kararın temyiz edildiği ve temyiz incelemesinin devam etiği anlaşılmıştır.

41. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

42. Başvuruya konu taşınmaza müdahalenin men'i ve ecrimisil davasında yer alan kişi sayısı ve davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu on üç yıllık yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

43. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

44. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarından mahrum kaldığını belirterek, bu süre boyunca uğradığı zararlar nedeniyle 295.000 TL maddi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

45. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden

yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

46. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, esas inceleme sonunda ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedileceği belirtilmiş, ancak yerindelik denetimi yapılamayacağı, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

47. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

48. Başvuru konusu olayda, başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, başvurucunun manevi tazminat talebi bulunmaması nedeniyle ihlalin tespiti dışında sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gereken bir husus bulunmadığı anlaşılmaktadır.

49. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

50. Başvuruya konu yargılamanın on üç yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. İhtiyati tedbir kararı nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

BERNA BERKTAŞ BAYAR

B. No: 2013/4662 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/4662

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BERNA BERKTAŞ BAYAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/4662)

Karar Tarihi: 10/3/2015

R.G. Tarih- Sayı: 6/6/2015-29378

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Gizem Ceren DEMİR KOŞAR

Başvurucu : Berna BERKTAŞ BAYAR

Vekili : Av. Onur KARADAĞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, işçi alacaklarının tahsili istemiyle 2/10/2007 tarihinde açtığı davanın Yargıtay kararlarına aykırı olarak kısmen reddedilmesi ve yargılamanın makul sürede tamamlanmaması nedenleriyle, Anayasa'nın 10., 36., 51., 53. ve 55. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüş, yargılanmanın yenilenmesi ve tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 24/6/2013 tarihinde İstanbul 5. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede dosyanın Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 30/9/2013 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm tarafından 19/12/2013 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına ve bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Adalet Bakanlığının 24/2/2014 tarihli görüş yazısı 6/3/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanlarını 17/3/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. 25/5/1992 tarihinde Orman Bakanlığında (Bakanlık) iş sözleşmesine dayalı olarak işçi mühendis statüsüyle çalışmaya başlayan başvurucunun da üyesi olduğu Türkiye Orman İşçileri Sendikası ile Bakanlık arasında 1/1/1997-31/12/1998, 1/1/1999-31/12/2000, 1/1/2001-31/12/2002 ve 1/1/2003-31/12/2004 tarihleri için geçerli olmak üzere sırasıyla 11., 12., 13. ve 14. dönem Toplu İş Sözleşmeleri (TİS) imzalanmıştır.

8. Başvurucu, temininde güçlük çekilen personel olması sebebi ile Bakanlık oluruyla ücretlerine ek bir yevmiye aldığı gerekçe gösterilerek Toplu İş Sözleşmeleri ile getirilen ücret artışlarının ve iyileştirilmelerin kendisine uygulanmadığını belirterek Ankara 16. İş Mahkemesinde 2/10/2007 tarihinde Bakanlık aleyhine alacak davası açmıştır.

9. Mahkeme 6/5/2008 tarih ve E.2007/836, K.2008/216 sayılı kararıyla, 12/2/2008 tarihli bilirkişi raporu ve toplu iş sözleşmeleri hükümleri doğrultusunda fark ücret, fark ilave tediye ve ikramiyelerin başvurucuya ödenmesine karar vermiştir.

10. Davalı Bakanlığın temyizi üzerine Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 18/5/2010 tarih ve E.2008/25156, K.2010/13856 sayılı ilâmıyla, toplu iş sözleşmesi ücret artışlarının Bakanlık oluru ile belirlenen yüksek ücretlere uygulanıp uygulanmayacağı hususunun tartışma konusu olduğu ve konunun daha önce başka işçilerin açtığı davalarda incelendiği ve ücret artışlarının Bakanlık tarafından belirlenen yüksek ücretler yerine toplu iş sözleşmesi hükümlerine göre yapılması gerektiği sonucuna varıldığı, ayrıca hükme esas alınan bilirkişi raporunda bazı yıllar her ay için enflasyon oranında ücret artışına gidilirken bazı yıllar için altı ayda bir ücret artışı yapıldığı, gözetilen enflasyon oranlarının dayanaklarının da dosya içinde bulunmadığı, Mahkemece istek konusu döneme ait Toplu İş Sözleşmelerinde ücret artışının öngörüldüğü dönemlere ait enflasyon oranlarının belirlenerek buna göre bilirkişi raporu aldırılması gerektiği, Mahkemece, iki hukukçu ve Türkiye İstatistik Kurumu uzmanından oluşan bilirkişi heyetinden denetime elverişli şekilde belirlenen hususlara uygun olarak rapor alınması gerektiğini belirterek, Ankara 16. İş Mahkemesinin kararını bozmuştur.

11. Mahkeme bozma ilamına uyarak yeniden yaptığı inceleme ve aldığı bilirkişi raporları doğrultusunda, 11/1/2012 tarih ve E.2010/610, K.2012/4 sayılı kararıyla, başvurucunun alacak davasının kısmen kabulüne karar vermiştir.

12. Başvurucu tarafından temyiz edilen karar, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 28/2/2013 tarih ve E.2012/12411, K.2013/7270 sayılı ilâmıyla onanmıştır.

13. Onama kararı başvurucuya 27/5/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

14. Başvurucu, 24/6/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

15. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ve 447. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 30/1/1950 tarih ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesinin birinci fıkrası, 7. maddesinin birinci fıkrası ve 15. maddesi (Bkz. B.No: 2013/6792, 18/6/2014, §§ 16–20).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 24/6/2013 tarih ve 2013/4662 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, temininde güçlük çekilen personel olması nedeniyle ücretine ek bir yevmiye aldığı gerekçe gösterilerek 1/1/1997-31/12/2004 tarihleri arasında yapılan toplu iş sözleşmeleri ile getirilen ücret artışlarının ve iyileştirilmelerin kendisine uygulanmadığını, bu durumun eşitsizliğe yol açtığını, bunun giderilmesi için açtığı davanın makul sürede tamamlanmadığını, kendisiyle aynı durumda olan ve aynı şekilde dava açan altmış üç personelden kırkının davasının lehe sonuçlandığını, emsalleri hakkında net 17.617,82 TL alacağa hükmedilirken kendisine 313,49 TL ücret farkı verildiğini, 2013 yılı Şubat ayında emekli olduğunu bu durumun emekli maaşına da yansıdığını belirterek, Anayasa'nın 10., 36., 51., 53. ve 55. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

18. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde başvurucunun, açtığı alacak davasının kısmen reddedilmesi nedeniyle, sendikaya üye olma hakkı, TİS yapma hakkı, eşit ücret hakkı ve adil yargılanma hakkı ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Başvurucunun anılan iddiaları yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına yönelik olup, bu iddialar adil yargılanma hakkının ihlali iddiası kapsamında değerlendirilmiştir. Başvurucunun makul sürede yargılama yapılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlali iddiası ayrıca değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

19. Başvurucu, temininde güçlük çekilen personel olması nedeniyle ücretine ek bir yevmiye aldığı gerekçe gösterilerek 1/1/1997-31/12/2004 tarihleri arasında yapılan toplu iş sözleşmeleri ile getirilen ücret artışlarının ve iyileştirilmelerin kendisine uygulanmadığını, bu durumun eşitsizliğe yol açtığını, kendisiyle aynı durumda olan ve aynı şekilde dava açan altmış üç personelden kırkının davasının lehe sonuçlandığını, emsallerine göre çok daha az ücret farkı verildiğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Adalet Bakanlığı görüşünde; delillerin kabul edilmesi ve değerlendirmesinin derece mahkemelerinin takdirinde olduğu, aynı hukuki metne ya da duruma ilişkin olarak, aynı derecedeki bağımsız yargı mercileri arasındaki yorum ve içtihat farklılıklarının tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemeyeceği belirtilmiştir.

21. Başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanında; konusu, delilleri ve talepleri aynı olan, yalnızca davacıları farklı olan kırk ayrı davada verilen kararlara aykırı olarak, açtığı davanın reddedilmesinin adil yargılanma hakkının açık ihlali olduğunu belirtmiştir.

22. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

23. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

24. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

25. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya açık keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

26. Başvuruya konu alacak davasında başvurucu, tabi olduğu Toplu İş Sözleşmeleri hükümleri ile getirilen ücret artışlarının kendisine yansıtılması gerektiğini belirterek fark ücret, fark ilave tediye ve ikramiyelerin ödenmesi istemiyle dava açmıştır. Mahkeme davanın kabulüne karar vermiş, davalının temyizi üzerine karar Yargıtay tarafından eksik incelemeyle hüküm kurulduğu gerekçesiyle bozulmuştur (bkz. §10). Mahkeme, bozma kararına uyarak yeniden yapılan yargılama sonucunda, yargılamada celp edilen belgeler, bozma ilamı doğrultusunda alınan bilirkişi heyeti raporu ve tüm dosya kapsamına göre, davanın kısmen kabul kısmen reddine karar vermiş, söz konusu karar Yargıtay tarafından onanarak kesinleşmiştir

27. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

28. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

29. Başvurucu ayrıca, Yargıtay onamasından geçerek kesinleşen benzer kararlarda kendisiyle aynı statüde olan davacılar lehine daha büyük alacak miktarlarına hükmedildiğini, bu kararların emsal teşkil etmesi gerektiğini belirterek, eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun anılan ihlal iddiası da adil yargılanma hakkının ihlali iddiası kapsamında değerlendirilmiştir.

30. Başvurucunun, kendisiyle aynı statüde olan davacılar lehine daha büyük alacak miktarlarına hükmedildiği iddiasının incelenmesinde; farklı İş Mahkemelerince yapılan yargılamalarda, Toplu İş Sözleşmesinden kaynaklanan ücret farkı alacaklarının, Bakanlık tarafından belirlenen yevmiye üzerinden hesaplanarak hüküm kurulduğu ve Yargıtay 9. Hukuk Dairesi tarafından 2009 yılına kadar bu kararların onandığı anlaşılmaktadır. Bu tarihten sonra ise Yargıtay 9. Hukuk Dairesi içtihat değişikliğine giderek, ücret farkı alacaklarının Bakanlık tarafından belirlenen yevmiye üzerinden değil Toplu İş Sözleşmesi gereği ödenmesi gereken yevmiye üzerinden hesaplanması gerektiği şeklinde bozma kararı vermiş, İş Mahkemesinin direnme kararı üzerine Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (YHGK) tarafından ele alınan husus, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin son bozma kararı doğrultusunda hükme bağlanmıştır (YHGK, 11/11/2009 tarih ve E.2009/9-348, K.2009/500).

31. Somut başvuru açısından, başvurucunun Ankara 16. İş Mahkemesinde açtığı davada Mahkemenin, Toplu İş Sözleşmesinden kaynaklanan ücret farkı alacaklarını Bakanlık tarafından belirlenen yevmiye üzerinden hesaplayarak hüküm kurduğu, söz konusu kararın Yargıtay 9. Hukuk Dairesi tarafından söz konusu içtihat değişikliğinden sonraki bir tarih olan 2010 yılında bozulduğu anlaşılmaktadır. Başvurucunun dosyaya çelişkili karar örnekleri olarak sunduğu kararların tamamının 2009 yılındaki içtihat değişikliğinden önce Yargıtay tarafından onanan kararlar olduğu görülmekle, söz konusu kararlar ile başvurucunun açtığı davada kurulan hüküm arasındaki farklılıkların Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin içtihat değişikliğinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

32. Yazılı hukuk sistemine tabi ülkelerde içtihat değişmez bir olgu olmadığından, mahkeme içtihatlarındaki değişme yargı organlarının takdir yetkisi kapsamında kalmaktadır. Böyle bir değişiklik özü itibarıyla, önceki çözümün tatminkar bulunmaması anlamına gelmektedir (bkz. S.S.Balıklıçeşme Beldesi Tarım Kalkınma Kooperatifi ve Diğerleri/Türkiye, B. No: 3573/05 … 17293/05, 30/11/2010, § 28).

33. Aynı hukuki metne ilişkin olarak, aynı derecedeki bağımsız yargı mercileri arasındaki yorum ve içtihat farklılıkları ile temyiz mercilerinin, uyuşmazlıklara ilişkin olarak tarafların talepleri ve delilleri arasındaki yorum farklılıkları, tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemeyeceği gibi (B. No: 2013/3351, 17/9/2013, § 45), Mahkemelerce, hukuk kurallarının yorumlanması ve delillerin değerlendirilmesinde farklılıklar meydana gelmesi ya da önceki çözümün tatminkar bulunmaması gibi çeşitli nedenlerle içtihat değişikliğine gidilmesi de tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemez.

34. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılama Süresinin Makul Olmadığı İddiası

35. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, başvurucunun yargılamanın uzunluğuna ilişkin şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

36. Başvurucu, 2/10/2007 tarihinde açtığı alacak davasının makul sürede tamamlanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

37. Adalet Bakanlığı görüşünde, makul sürede yargılanma hakkına ilişkin görüş sunulmasına gerek görülmediği belirtilmiştir.

38. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

39. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

40. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, işçi alacaklarının tahsili istemli bir davanın söz konusu olduğu görülmekle, 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

41. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 2/10/2007 tarihidir.

42. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Somut yargılama faaliyeti açısından sürenin bitiş tarihinin, Ankara 16. İş Mahkemesi kararının Yargıtay tarafından onandığı 28/2/2013 tarihi olduğu anlaşılmaktadır.

43. Makul sürede yargılanma hakkına ilişkin olarak yapılan değerlendirmede önemli bir ölçüt olan başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği kriteri çerçevesinde, bireylerin ekonomik geleceği ile çalışma barışı açısından arz ettiği önem nazara alındığında, iş uyuşmazlıklarının ivedilikle çözülmesi hususunda yargı organlarının özel bir itina göstermesi gerekmektedir. Bu nedenle kanun koyucu iş hukukunun çalışanı

koruyucu niteliğini ve iş davalarının özelliklerini dikkate alarak genel mahkemelerin dışında, sözlü yargılama usulüne tabi özel bir iş yargılaması sistemi ihdas ederek iş davalarının, konunun uzmanı mahkemelerce, mümkün olduğunca hızlı, basit ve ucuz bir biçimde sonuçlandırılmasını amaçlamıştır (B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 59).

44. 6100 sayılı Kanun'un 447. maddesiyle, daha önce yürürlüğe girmiş olan kanunlarda yer alan sözlü ve seri yargılama usulleri kaldırılmış ve bunun yerine iş hukuku uyuşmazlıklarına da uygulanmak üzere basit yargılama usulü getirilmiştir. Basit yargılama usulü yazılı yargılama usulünden daha basit ve çabuk işleyen, daha kısa bir incelemeye ihtiyaç duyan ve daha kolay bir inceleme ile sonuçlandırılabilecek dava ve işler için kabul edilmiş bir yargılama usulüdür (B. No: 2013/772, 7/11/2013, §§ 64-65).

45. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama sürecinin iş mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 5521 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 5521 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 15).

46. Başvuruya konu dava süreci incelendiğinde, yargılamanın beş yıl beş aylık bir sürece yayıldığı, Mahkemece tarafların delilleri ile Toplu İş Sözleşmelerinin değerlendirildiği ve bilirkişi raporlarının alındığı anlaşılmış olup yargılama süreci üzerinde büyük oranda bilirkişi raporlarının tamamlanması ve temyiz aşamasında geçen sürelerin etkili olduğu görülmektedir. İş ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlıkların niteliği, başvurucu açısından taşıdığı değer ve başvurucunun davadaki menfaati de dikkate alındığında sonuç olarak, yargılamanın makul görülemeyecek derecede uzun bir sürede tamamlandığı görülmektedir.

47. 5521 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2013/4701, 23/1/2014, §§ 35-51).

48. Başvuruya konu yargılama sürecinin değerlendirilmesi neticesinde, hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların niteliği, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında davanın karmaşık nitelik taşımadığı, başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ya da usuli haklarını kullanırken özensiz davranarak yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olmadığı da dikkate alınarak, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu beş yıl beş aylık yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

49. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

50. Başvurucu, adil yargılanma hakkının ihlali nedeniyle 150.000,00 TL tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

51. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası

şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

52. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin beş yıl beş aylık yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında, başvurucuya net 4.400,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

53. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddiasının “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 4.400,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞEYHMUS GÜNEŞLİOĞLU VE ALİ AYDIN

B. No: 2013/5306 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/5306

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEYHMUS GÜNEŞLİOĞLU VE ALİ AYDIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/5306)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : Şeyhmus GÜNEŞLİOĞLU

Ali AYDIN

Vekilleri : Av. Bahri Bayram BELEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, 3/11/2008 tarihinde İstanbul 2. Tüketici Mahkemesinde aleyhlerine açılan itirazın iptali davasında lehlerine olan kesin delile rağmen hakkaniyete uygun yargılama yapılmadığını, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler, tazminat talebinde bulunmuşlardır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 9/7/2013 tarihinde İstanbul Bölge İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 17/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 24/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin

birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığı 24/11/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular aleyhine, T.Halk Bankası A.Ş. tarafından konut kredisi sözleşmesinden doğduğu ileri sürülen borç nedeniyle, İstanbul 4. İcra Müdürlüğü nezdinde icra takibi yapılmış, başvurucuların borcun bulunmadığına dair itirazları üzerine icra takibi durmuştur.

8. İcra takibinin durması nedeniyle, başvurucular aleyhine, kredi sözleşmesinin tarafı olan Banka tarafından, 3/11/2008 tarihinde İstanbul 2. Tüketici Mahkemesinde itirazın iptali davası açılmıştır.

9. Başvurucular, davaya karşı cevap dilekçelerinde, asıl borçlu ve kefil olarak kredi sözleşmesinin tarafı olduklarını, ancak borcun ödendiğini ve bu durumun davacı Bankanın ilgili tapu sicil müdürlüğüne yazdığı yazı ile sabit olduğunu ileri sürmüşlerdir.

10. Yargılama devam ederken, tarafların talebi doğrultusunda dosyanın bilirkişiye tevdii edilmesine karar verilmiş, tarafların bilirkişi ismi üzerinde anlaşamamaları üzerine, Mahkemece resen bilirkişi seçimi yapılmıştır.

11. Dosyanın bilirkişi incelemesinden dönmesinin ardından yapılan duruşmada, başvurucular, itirazları doğrultusunda, akademisyenlerden oluşturulacak yeni bir heyetten bilirkişi raporu alınması talebinde bulunmuşlardır.

12. İstanbul 2. Tüketici Mahkemesi, aynı duruşmada verdiği 22/4/2011 tarih ve E.2008/590, K.2011/402 sayılı kararı ile asıl borçlu olarak sözleşmeye taraf olan Ali Aydın yönünden, başvurucunun davacıya borçlu bulunduğu gerekçesiyle itirazın iptali davasının kabulüne; kefil sıfatı ile sözleşmeye taraf olan başvurucu Şeyhmus Güneşlioğlu yönünden ise usulüne uygun takip yapılmadığından, itirazın iptali davasının reddine hükmetmiştir.

13. İstanbul 2. Tüketici Mahkemesi gerekçeli kararında, mevcut bilirkişi raporunun dosya içeriğine uygun ve hükme yeterli olduğunu, dosya kapsamındaki diğer delillerin de dikkate alındığını belirtmiştir.

14. Başvurucular tarafından yapılan temyiz talebi üzerine Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 18/6/2012 tarih ve E.2011/13311, K.2012/15656 sayılı ilâmı ile İlk Derece Mahkemesi kararının onanmasına hükmetmiştir.

15. Aynı Daireye yapılan karar düzeltme istemi üzerine ise Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 19/3/2013 tarih ve E.2012/26680, K.2013/7532 sayılı ilamı ile temyiz aşamasında verilen onama ilamının kaldırılmasına, İlk Derece Mahkemesi kararının, avukatlık vekalet ücreti yönünden düzelterek onanmasına, diğer karar düzeltme taleplerinin reddine karar vermiştir.

16. Bu ilâm başvuruculardan Şeyhmus Güneşlioğlu'na 15/6/2013 tarihinde, Ali Aydın'a

27/6/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucular, 9/7/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

18. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Usul ekonomisi ilkesi" kenar başlıklı 30. maddesi şöyledir:

"Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür."

19. 6100 sayılı Kanun'un 266. maddesi şöyledir:

"Mahkeme, çözümü hukuk dışında, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde, taraflardan birinin talebi üzerine yahut kendiliğinden, bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verir. Hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz."

20. 6100 sayılı Kanun'un 281. maddesi şöyledir:

"(1) Taraflar, bilirkişi raporunun, kendilerine tebliği tarihinden itibaren iki hafta içinde, raporda eksik gördükleri hususların, bilirkişiye tamamlattırılmasını; belirsizlik gösteren hususlar hakkında ise bilirkişinin açıklama yapmasının sağlanmasını veya yeni bilirkişi atanmasını mahkemeden talep edebilirler.

(2) Mahkeme, bilirkişi raporundaki eksiklik yahut belirsizliğin tamamlanması veya açıklığa kavuşturulmasını sağlamak için, bilirkişiden, yeni sorular düzenlemek suretiyle ek rapor alabileceği gibi, tayin edeceği duruşmada, sözlü olarak açıklamalarda bulunmasını da kendiliğinden isteyebilir.

(3) Mahkeme, gerçeğin ortaya çıkması için gerekli görürse, yeni görevlendireceği bilirkişi aracılığıyla, tekrar inceleme de yaptırabilir."

21. 9/6/1932 tarih ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun "İtirazın iptali" başlıklı 67. maddesi şöyledir:

"Takip talebine itiraz edilen alacaklı, itirazın tebliği tarihinden itibaren bir sene içinde mahkemeye başvurarak, genel hükümler dairesinde alacağının varlığını ispat suretiyle itirazın iptalini dava edebilir.

Bu davada borçlunun itirazının haksızlığına karar verilirse borçlu; takibinde haksız ve kötü niyetli görülürse alacaklı; diğer tarafın talebi üzerine iki tarafın durumuna, davanın ve hükmolunan şeyin tahammülüne göre, red veya hükmolunan meblağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere, uygun bir tazminatla mahkum edilir…"

22. 23/2/1995 tarih ve 4077 sayılı mülga Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 23. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak çıkacak her türlü ihtilaflara tüketici mahkemelerinde bakılır. Tüketici mahkemelerinin yargı çevresi, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir.

Tüketici mahkemeleri nezdinde tüketiciler, tüketici örgütleri ve Bakanlıkça açılacak davalar her türlü resim ve harçtan muaftır. Tüketici örgütlerince açılacak davalarda bilirkişi ücretleri, 29 uncu maddeye göre kaydedilen bütçede öngörülen ödenekten Bakanlıkça

karşılanır. Davanın, davalı aleyhine sonuçlanması durumunda, bilirkişi ücreti 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre davalıdan tahsil olunarak 29 uncu maddede düzenlenen esaslara göre bütçeye gelir kaydedilir. Tüketici mahkemelerinde görülecek davalar Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun Yedinci Babı, Dördüncü Faslı hükümlerine göre yürütülür."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 9/7/2013 tarih ve 2013/5306 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları

24. Başvurucular, 3/11/2008 tarihinde İstanbul 2. Tüketici Mahkemesinde aleyhlerine açılan itirazın iptali davasında, davacı banka tarafından tapu sicil müdürlüğüne yazılan ipoteğin fekki talepli yazıda borçlu olmadıkları açıkça ifade edildiği halde, lehlerine olan bu kesin delile rağmen Mahkemece borcun varlığına dair hüküm kurulmasının hakkaniyete aykırı olduğunu, yeniden bilirkişi raporu alınması, incelemenin hukukçu bilirkişiye yaptırılması taleplerinin de reddedildiğini, ayrıca yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını ve yargılama sonunda verilen karar nedeniyle ödenmiş olan borcun tekrar ödenmesi durumuyla karşı karşıya kaldıklarını belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

25. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvuruculaların aleyhlerine açılan davada lehlerine olan kesin delil mevcudiyetine rağmen hakkaniyete aykırı karar verildiğini, yeniden bilirkişi raporu alınması, incelemenin hukukçu bilirkişiye yaptırılması taleplerinin reddedildiğini, ortaya çıkan karar nedeniyle ödenmiş olan borcun tekrar ödenmesi durumunun oluştuğunu belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürdükleri anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvuruculaların ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Anılan ihlal iddiaları, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ile Mahkemece verilen kararın adil olup olmamasına ilişkin olduğundan, bu iddiaların tamamı yargılama sonucunun adil olmadığı iddiası kapsamında değerlendirilmiştir. Öte yandan başvuruculaların yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığı iddiaları ayrıca değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

26. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

27. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

28. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin

şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

29. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

30. Somut olayda başvurucular, İstanbul 2. Tüketici Mahkemesinde aleyhlerine açılan itirazın iptali davasında, lehlerine kesin delil varlığına rağmen hakkaniyete uygun karar verilmediğini, yeniden bilirkişi raporu alınması taleplerinin reddedildiğini belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

31. Başvurucular, aleyhlerine açılan davada, davacının iddialarına karşı cevaplarını Mahkemeye sunmuşlar, delil listelerini arz etmişlerdir. Mahkemece, davacı ve başvurucular dinlenmiş; başvuruculaların lehlerine kesin delil olarak ileri sürdükleri, davacı Banka tarafından Tapu Sicil Müdürlüğüne yazılan borcun bulunmaması nedeniyle ipoteğin fekki istemli yazı ilgili Müdürlükten istenmiş; talep doğrultusunda dosyanın bilirkişiye tevdi edilmesine karar verilmiştir. Bankacı-araştırmacı bilirkişi tarafından 12/11/2010 tarihinde sunulan raporda, Banka kayıtları üzerinde yapılan incelemede başvuruculara ait olduğu iddia edilen borcun ödendiğine dair herhangi bir bilgi veya belgeye rastlanılmadığı, başvuruculaların kesin delil olarak gösterdikleri Tapu Sicil Müdürlüğüne ipoteğin fekki için davacı Banka tarafından yazılan yazının borcun ödendiğine dair belge niteliğinde kabul edilemeyeceği değerlendirilmesi yapılmış, raporun sonuç kısmında, delillerin ve hukuki durumun takdirinin Yüksek Mahkemeye ait olduğu bildirilerek davacı Bankanın iddia olunan alacakları hesaplanmıştır. Rapor taraflara tebliğ edilmiş, raporu inceleyip beyanda bulunmaları için taraflara bir sonraki duruşmaya kadar yaklaşık üç ay süre verilmiştir. Başvurucular, bir sonraki duruşmada rapora itiraz etmişler, akademisyenlerden oluşturulacak yeni bir heyetten bilirkişi raporu alınmasını talep etmişlerdir. Başvuruculaların yeniden rapor aldırılması yönündeki talebi, Mahkemece mevcut bilirkişi raporunun dosya kapsamında yeterli olduğu gerekçesi ile reddedilmiş ve mevcut delillere dayanılarak hüküm kurulmuştur.

32. 6100 sayılı Kanun’un 266. maddesinde belirtildiği üzere, hâkimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamaz. Yine aynı Kanun’un 281. maddesinin (3) numaralı fıkrasına göre yeni bir bilirkişi görevlendirilerek yeniden inceleme yapılması ancak Mahkemenin gerekli görmesi halinde mümkündür. Başvurucular, davacı Banka tarafından ilgili Tapu Sicil Müdürlüğüne yazılan ipoteğin fekkine dair yazının değerlendirilmediği iddiasını ileri sürerek, yeniden bilirkişi raporu alınmasını talep etmişlerdir. Ancak, bilirkişi raporunda, sözü edilen belgenin borcun ödendiğine dair bir belge niteliğinde olmadığı değerlendirilmesi yapılmakla birlikte raporun sonuç kısmında delillerin takdiri ve hukuki yorumunun Mahkemeye ait olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla İlk Derece Mahkemesinin, başvuruculaların yeniden rapor aldırılması yönündeki talebinin dosya kapsamına göre reddetmesinde, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadığı anlaşılmıştır.

33. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

34. Başvurucular, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadıklarına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadıklarına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadıklarına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadıkları gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

35. Açıklanan nedenlerle, başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Makul Sürede Tamamlanmadığı İddiası Yönünden

36. Başvuruculaın yargılamanın uzunluğuyla ilgili şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi bu şikâyet için diğer kabul edilemezlik nedenlerinden herhangi biri de bulunmamaktadır. Bu nedenle, başvurunun bu bölümüne ilişkin olarak kabul edilebilirlik kararı verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

37. Başvurucular, 3/11/2008 tarihinde İstanbul 2. Tüketici Mahkemesinde aleyhlerine açılan itirazın iptali davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

38. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de, Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

39. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

40. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, Tüketici Mahkemesi nezdinde açılan itirazın iptali davasının söz konusu olduğu görülmekle, 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

41. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih, 3/11/2008 tarihidir.

42. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Bu kapsamda, somut yargılama faaliyeti açısından sürenin bitiş tarihinin, başvurucunun karar düzeltme talebinin Yargıtay 13. Hukuk Dairesince reddedildiği 19/3/2013 tarihi olduğu anlaşılmaktadır.

43. Tüketici mahkemelerinin görevi mülga 4077 sayılı Kanun'un 23. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddede, bu Kanun'un uygulanmasıyla ilgili her türlü ihtilafa tüketici mahkemelerinde bakılacağı, tüketici mahkemeleri nezdinde açılan davaların harçlardan muaf olduğu ve bu mahkemelerde basit yargılama usulüne göre yargılama yapılacağı belirtilmiştir.

44. Bu şekilde kanun koyucu, tüketiciyi koruma amacını dikkate alarak genel mahkemelerin dışında özel bir tüketici davalarının yargılaması sistemi oluşturmuş ve bu davaların, konunun uzmanı mahkemelerce mümkün olduğunca hızlı, basit ve ucuz bir biçimde sonuçlandırılmasını amaçlamıştır (B. No: 2013/4495, 17/7/2014, § 75).

45. Adil yargılanma hakkı Devlete, uyuşmazlıkların makul süre içinde nihai olarak sonuçlandırılmasını garanti edecek bir yargı sistemi kurma ödevi yükler. Tüketici Mahkemesinde açılan itirazın iptali davasında derhal bir yargı kararı verilmesinde, tüketici konumundaki başvurucunun önemli bir kişisel yararı bulunmaktadır. Bu nedenle tüketici mahkemelerinde görülen uyuşmazlıkların ivedilikle çözülmesi hususunda yargı organlarının özel bir itina göstermesi gerekir (B. No: 2013/4495, 17/7/2014, § 76).

46. 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinde uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Tüketici mahkemelerinde görülecek davalar gerek mülga 1086 sayılı Kanun ve gerekse 6100 sayılı Kanun'a göre, basit yargılama usulüne göre yürütülür.

47. Basit yargılama usulü, 6100 sayılı Kanun'un 316. maddesinde yer alan davalar ile kanunlarda açıkça belirtilen bazı davalarda uygulanan ve yazılı yargılama usulünden daha basit ve çabuk işleyen, daha kısa bir incelemeye ihtiyaç duyan ve daha kolay bir inceleme ile sonuçlandırılabilecek dava ve işler için kabul edilmiş bir yargılama usulüdür (B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 65).

48. 6100 sayılı Kanun'un 317. maddesi ve devamı maddelerde yer alan bu usulde davalar, mahkemeye sunulan dilekçe ile açılmakta ve davalının, dava dilekçesinin kendisine tebliğinden itibaren iki hafta içinde cevap dilekçesini mahkemeye sunması gerekmektedir. Bu süre bir defaya mahsus olmak üzere en fazla iki hafta uzatılabilmektedir. Basit yargılama usulünde cevaba cevap ve ikinci cevap aşamaları bulunmamaktadır. Mahkemeler, 6100 sayılı Kanun'un 320. maddesine göre mümkünse tarafları duruşmaya davet etmeden dosya üzerinden karar verirler. Duruşmalı yargılamada aynı maddeye göre mahkemelerin,

tahkikatı ilk duruşma hariç, kural olarak iki duruşmada tamamlaması ve duruşmalar arasındaki sürenin de bir aydan uzun olmaması gerekmektedir. Ancak istisnai hallerde ikiden fazla duruşma yapılabileceği gibi, duruşma araları da bir aydan fazla tutulabilmektedir.

49. Başvuruya konu yargılama evrakının incelenmesinde, yargılamanın konusunun konut kredisinden kaynaklanan icra takibine yapılan itirazın iptali istemine ilişkin olduğu, 3/11/2008 tarihinde açılan davanın yargılama sürecinde İlk Derece Mahkemesince, resmi kurumlara müzekkereler yazıldığı, müzekkere cevaplarının beklenildiği, dava dosyası ile ilişkili görülen bir başka mahkemeye ait dava dosyasının istenildiği, bu işlemlerin tamamlanmasından sonra dosyanın bilirkişiye tevdi edildiği, bilirkişinin raporunu teslim etmesi ile taraflara raporu incelemeleri için süre tanındığı, ardından esasa ilişkin kararın 22/4/2011 tarihinde verildiği, anılan kararın temyiz incelemesinden geçtiği, ardından yapılan karar düzeltme talebinin 19/3/2013 tarihinde reddedilerek hükmün kesinleştiği anlaşılmıştır.

50. 4077 sayılı mülga Kanun ile 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No:4495, 17/7/2013, §§ 59-90).

51. Başvuruya konu davada yer alan kişi sayısı ve davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu dört yıl dört ay on altı günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

52. Açıklanan nedenlerle, başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

53. Başvurucular, başvuru konusu yaptıkları yargılama sürecinde adil yargılanma hakları ile mülkiyet haklarının ihlal edildiğinin tespit edilmesini ve bu nedenle uğradıkları zararın tazmin edilmesini talep etmişlerdir.

54. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

55. Başvuruculların tarafı oldukları uyuşmazlığa ilişkin dört yıl dört ay on altı günlük yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında her bir başvurucuya net 2.100,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

56. Başvurucular tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaın,

1. Yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönündeki iddialarının “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvuruculara ayrı ayrı net 2.100,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculaın tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaın Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

RECEP DÜZLÜ

B. No: 2013/5410 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/5410

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RECEP DÜZLÜ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/5410)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör : Yunus HEPER

Başvurucu : Recep DÜZLÜ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, aleyhine açılan ceza davasının yaklaşık 7 yıl sürdüğünü belirterek Anayasa'nın 36. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 11/7/2013 tarihinde Karadeniz Ereğli 2. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 31/10/2013 tarihinde kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm, 4/12/2013 tarihinde yapılan toplantıda kabul edilebilirlik ve esas hakkındaki incelemenin birlikte yapılmasına karar vermiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği 6/12/2013 tarihinde Adalet Bakanlığına gönderilmiş, Adalet Bakanlığınca 3/1/2014 tarihli yazı ile görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu hakkında, Başkent Elektrik Dağıtım A.Ş. görevlilerince 7/4/2006 tarihli kaçak elektrik kullandığından bahisle tutanak düzenlenmiştir.

8. Kdz. Ereğli Cumhuriyet Başsavcılığının 18/8/2006 tarihli iddianamesi ile başvurucu hakkında elektrik enerjisi hakkında hırsızlık suçundan kamu davası açılmıştır.

9. Kdz. Ereğli 1. Asliye Ceza Mahkemesinin 28/12/2006 tarihli kararıyla başvurucunun elektrik enerjisi hakkında hırsızlık suçundan 2 yıl 2 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Başvurucunun kararı temyizi üzerine Yargıtay 2. Ceza Dairesinin 25/5/2010 tarihli ilamı ile başvurucu hakkındaki mahkumiyet hükmü bozulmuştur.

10. Bozma kararı sonrasında yapılan yargılamada Kdz. Ereğli 1. Asliye Ceza Mahkemesi 15/3/2012 tarihli kararıyla başvurucuyu 2 yıl hapis cezasına mahkum etmiş ve cezanın ertelenmesine karar vermiştir, bu karar katılan vekili tarafından temyiz edilmiştir.

11. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca 30/7/2012 tarihli yazı ile; Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında 6352 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinin 1. ve 2. fıkrası gereği dosya incelenmeksizin Karadeniz Ereğli Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

12. Kdz. Ereğli 1. Asliye Ceza Mahkemesince yapılan 6/9/2012 tarihli incelemede sanığın 13/4/2006 tarihinde katılan kurumun zararını peşinat ödemesi yaparak tazmin ettiği anlaşıldığından 6352 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince ceza verilmesine yer olmadığına kararı verilmiş, bu karar başvurucu tarafından temyiz edilmiş, Yargıtay 2. Ceza Dairesinin 24/4/2013 tarihli ilamıyla onanmıştır. Söz konusu ilam 12/7/2013 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

13. Başvurucu, Anayasa Mahkemesine 11/7/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 141. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Zilyedin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden alan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir."

15. 6352 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Abonelik esasına göre yararlanılabilen elektrik enerjisinin, suyun ve doğal gazın sahibinin rızası olmaksızın ve tüketim miktarının belirlenmesini engelleyecek şekilde tüketilmesi dolayısıyla bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla hakkında hırsızlık suçundan dolayı kovuşturma yapılan veya kesinleşmiş olup olmadığına bakılmaksızın hakkında hüküm verilen kişinin, bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde, zararı tamamen tazmin etmesi hâlinde, hakkında cezaya hükmolunmaz, verilen ceza tüm sonuçlarıyla ortadan kalkar."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 11/7/2013 tarih ve 2013/5410 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, hakkında açılan ceza davasının uzun sürmesi nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmayan ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de görülmeyen başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

19. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

20. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes … cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir …"

21. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa'da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriği, AİHS'in "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmelidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

22. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de, Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/1198, 7/11/2013, § 39).

23. Makul sürede yargılanma hakkının amacı, tarafların uzun süren yargılama faaliyeti nedeniyle maruz kalacakları maddi ve manevi baskı ile sıkıntılardan korunması ile adaletin gerektiği şekilde temini ve hukuka olan inancın muhafazası olup, hukuki uyuşmazlığın çözümünde gerekli özenin gösterilmesi gereği de yargılama faaliyetinde göz ardı edilemeyeceğinden, yargılama süresinin makul olup olmadığının her bir başvuru açısından münferiden değerlendirilmesi gerekir (B. No:2012/673, 19/12/2013, § 27).

24. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 41–45).

25. Ancak belirtilen kriterlerden hiçbiri makul süre değerlendirmesinde tek başına belirleyici değildir. Yargılama sürecindeki tüm gecikme periyotlarının ayrı ayrı tespiti ile bu kriterlerin toplam etkisi değerlendirilmek suretiyle, hangi unsurun yargılamanın gecikmesi açısından daha etkili olduğu saptanmalıdır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 46).

26. Yargılama faaliyetinin makul sürede gerçekleşip gerçekleşmediğinin saptanması için, öncelikle uyuşmazlığın türüne göre değişebilen, başlangıç ve bitiş tarihlerinin belirlenmesi gereklidir.

27. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anıdır (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz: Eckle/Almanya, B. No: 8130/78, 15/07/1982, §§ 73–75). Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih, suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarihtir.

28. Başvurucunun, uzun yargılama şikayetleriyle ilgili dikkate alınması gereken süre, başvurucu hakkında kaçak elektrik kullandığına ilişkin tutanağın tutulduğu 7/4/2006 tarihi ile hakkındaki isnat nedeniyle ceza verilmesine yer olmadığına ilişkin İlk Derece Mahkemesi kararının 24/4/2013 tarihinde Yargıtay 2. Ceza Dairesince onanması arasında geçen toplam 7 yıl 17 gündür.

29. Yargılama sürecinin uzamasında yetkili makamlara atfedilecek gecikmeler, yargılamanın süratle sonuçlandırılması hususunda gerekli özenin gösterilmemesinden kaynaklanabileceği gibi, yapısal sorunlar ve organizasyon eksikliğinden de ileri gelebilir. Zira Anayasa'nın 36. maddesi ile Sözleşme'nin 6. maddesi, hukuk sisteminin, mahkemelerin davaları makul bir süre içinde karara bağlama yükümlülüğü de dâhil olmak üzere adil yargılama koşullarını yerine getirebilecek biçimde düzenlenmesi sorumluluğunu yüklemektedir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 44).

30. Bu kapsamda, yargı sisteminin yapısı, mahkeme kalemindeki rutin görevler sırasındaki aksamalar, hükmün yazılmasındaki, bir dosyanın veya belgenin bir mahkemeden diğerine gönderilmesindeki ve raportör atanmasındaki gecikmeler, yargıç ve personel sayısındaki yetersizlik ve iş yükü ağırlığı nedeniyle yargılamada makul sürenin aşılması durumunda da yetkili makamların sorumluluğu gündeme gelmektedir (B. No: 2012/1198, 7/11/2013, § 55).

31. Başvuruya konu yargılama faaliyeti açısından söz konusu olan yaklaşık 7 yıllık yargılama süresinin 4 yıl 4 aylık bölümünün kanun yolu incelemesinde geçtiği nazara alındığında, somut başvuru açısından özellikle değerlendirilmesi gereken yapısal sorunlar ve organizasyon eksikliklerinin yol açtığı gecikmeler Anayasa Mahkemesince müteaddit defalar incelemeye tabi tutulmuştur. Bu kapsamda, bir yapısal sorun olması ve yargılama sisteminde çözüm bekleyen uyuşmazlıkların uzun bir müddet zarfında artması ve birikmesi sonucu yargılamalarda makul sürenin aşılması durumunda, Anayasa'nın 36. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varılmaktadır. Zira devlet, yargılama sisteminde çözüm bekleyen uyuşmazlıkların nicelik itibarıyla artmasına rağmen, yargılama faaliyetinin makul sürede gerçekleştirilebilmesi için gerekli tüm tedbirleri almakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, hukuk sisteminin adil yargılama koşullarını yerine getirebilecek biçimde düzenlenmesi sorumluluğunun bir görünümüdür (Bkz: B. No. 2013/5890, 6/3/2014, § 48; B. No. 2012/1198, 7/11/2013, § 56; B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 40).

32. Başvuru dosyasının incelenmesinde, başvurucunun hakkında tutanak tutulması ile ilk derece mahkemesince ilk kez hüküm verilmesi arasında yaklaşık 8 ay geçmiştir. Ancak derece mahkemesince verilen karar üç defa temyiz edilmiş, bir kez bozulmuş, bir kez yasa değişikliği nedeniyle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca dosyanın yeniden incelenmek üzere mahkemesine iadesine karar verilmiş ve sonuç olarak onama kararı verilmiştir. Başvurucu hakkında derece mahkemesince ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilen mevcut yargılamada, dava dosyasının Yargıtay ve derece mahkemesi arasında üç kez gidip gelmesi üzerine geçen sürelerin toplamı ise yaklaşık 6 yıl 4 aydır. Yargı sisteminin yapısından kaynaklanan iş yükü ve organizasyon eksikliğinin somut başvuruya ilişkin yargılama süresinin uzaması üzerinde baskın bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ancak Anayasa'nın 36. maddesi ile Sözleşme'nin 6. maddesi gereğince, yargılama sisteminin, mahkemelerin davaları makul bir süre içinde karara bağlama yükümlülüğü de dâhil olmak üzere adil yargılama koşullarını yerine getirebilecek biçimde düzenlenmesi zorunluluğu göz önünde bulundurulduğunda, hukuk sisteminde var olan yapısal ve organizasyona ilişkin eksikliklerin, yargılama faaliyetinin makul sürede gerçekleştirilmemesini izah edemeyeceği açıktır.

33. Başvurucunun tutumunun yargılamanın uzamasına özellikle bir etkisi olduğu tespit edilmemiştir.

34. Yargılama süresinin makul olup olmadığının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gereken davadaki sanık sayısı, davanın karmaşıklığı, atılı suçun vasıf ve mahiyeti, söz konusu suç için öngörülen cezanın miktarı gibi unsurların hiçbiri somut davadaki yargılama süresinin makul olarak değerlendirilmesine olanak vermemektedir. Tek bir sanığın yargılandığı ve karmaşık nitelikte olmayan davada bu yargılama süresi makul olarak değerlendirilemez.

35. Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan "makul sürede yargılanma hakkı"nın ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

36. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, esas inceleme sonunda ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedileceği belirtilmiş; ancak yerindelik denetimi yapılamayacağı, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

37. Başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

38. Başvurucu tarafından uyuşmazlık hakkında yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi talep edilmiş olup, tespit edilen ihlal açısından yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun yeniden yargılama yapılması hususundaki talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

39. Başvurucu, tazminat talebinde bulunmadığından bu konuda bir karar verilmesine gerek bulunmamaktadır.

40. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harçtan ibaret yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan nedenlerle;

A. Başvurunun, KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Yargılamanın makul süreyi aşması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucunun yargılamanın yenilenmesine ilişkin talebinin REDDİNE,

D. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harçtan ibaret yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Hazinesine başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

F. Kararın bir örneğinin ilgili mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

YASİN YILDIRIM VE DİĞERLERİ

B. No: 2013/5511 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/5511

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YASİN YILDIRIM VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/5511)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Yasin YILDIRIM

2. Zeynep YILDIRIM

3. Feride YILDIRIM

4. Fidan YILDIRIM

5. Mustafa YILDIRIM

6. Mehmet Şükrü YILDIRIM

7. Ahmet YILDIRIM

8. Abdülkadir YILDIRIM

9. Ramazan UYAR

10. İzzettin UYAR

11. İbrahim Halil UYAR

12. Mehmet CİVCİ

13. Ali CİVCİ

14. Yıldız SUBAŞI

15. Yahya YILMAZ

16. Halime CİVCİ (TOK)

17. Anzılha DEMİRAL

18. Kamile KULAK

19. Hadice ZAHİT

20. Nebahat ÇELİK

21. İhsan SAVACAK

22. Makbule DOĞAN

Vekilleri : Av. Güldal BEYAZAĞAÇ TUNCEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, murisleri tarafından 13/2/1991 tarihinde Bozova Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan mülkiyetin tespiti davasının halen sonuçlanmadığını, bu süreçte ağır yargılama masraflarına katlandıklarını, söz konusu davanın derdest oluşu nedeniyle mülkiyetlerinden mahrum kaldıklarını belirterek, adil yargılanma hakları ile mülkiyet haklarının ayrıca Anayasa'da güvence altına alınan kanun önünde eşitlik ilkesinin, hukuk devleti ilkesinin ve hak arama hürriyetlerinin ihlal edildiğini ileri sürmüşler, tazminat talep etmişlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 18/7/2013 tarihinde Şanlıurfa 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 6/9/2013 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 27/6/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına ve bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 10/7/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvuruculaların murisleri, 13/2/1991 tarihinde Bozova Asliye Hukuk Mahkemesinde açtıkları mülkiyetin tespiti davasında, Şanlıurfa ili Bozova ilçesi Lidar köyünde bulunan bir kısım taşınmazların miras yoluyla maliki olduklarını, söz konusu taşınmazların Devlet Su

İşleri Genel Müdürlüğü adına Atatürk Barajının yapımı için kamulaştırıldığını, ancak kamulaştırma için takdir edilen bedelin mülkiyetin itirazlı olması nedeniyle faizsiz olarak bankada bloke edildiğini, davanın açılmasına kadar geçen yaklaşık altı yıllık zamanda enflasyon nedeni ile bu bedelin değer kaybına uğradığını belirterek, mülkiyet durumlarının tespitini talep etmişlerdir.

8. Başvuruculaın murisleri tarafından açılan dava dosyası ile birleşen beş ayrı dava dosyasında yapılan yargılama sonunda, Bozova Asliye Hukuk Mahkemesi 4/6/2014 tarih ve E.1991//71, K.2014/338 sayılı kararı ile başvuruculaın her birinin mülkiyet hisselerinin ayrı ayrı isabet ve aidiyetini tespit etmiş, bunun dışında tüm taraflar açısından kanıtlanamayan taleplerin reddine karar vermiştir.

9. İlk Derece Mahkemesinin kararına karşı, başvurucular tarafından temyiz talebinde bulunulmuş olup temyiz aşaması halen devam etmektedir.

10. Başvurucular, 18/7/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

11. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi, 22/11/2001 tarih ve 4271 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 716., 717. ve 754. maddeleri ile 4/11/1983 tarih ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 3. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaın 18/7/2013 tarih ve 2013/5511 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaın İddiaları

13. Başvurucular, 13/2/1991 tarihinde murisleri tarafından açılan mülkiyetin tespiti davasının halen sonuçlanmadığını, yargılamada makul sürenin aşıldığını ve yargılamanın sona ermemesi nedeniyle kamulaştırma bedeli olarak ödenen meblağ üzerinde tasarrufta bulunamadıklarını belirterek, adil yargılanma haklarının, mülkiyet haklarının, hukuk devleti ilkesinin, kanun önünde eşitlik ilkesinin ve hak arama hürriyetlerinin ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

14. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvuruculaın, başvuruya konu yargılama sürecinin uzun sürmesi nedeniyle Anayasa'da güvence altına alınan hukuk devleti ilkesinin, kanun önünde eşitlik ilkesinin ve hak arama hürriyetinin ihlali iddialarında bulundukları anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvuruculaın ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Anılan ihlal iddiaları, başvuruya konu yargılamanın devam ettiği hususu da dikkate alındığında, makul sürede yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

15. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

16. Başvurucular, 13/2/1991 tarihinde murisleri tarafından açılan mülkiyetin tespiti

davasında yargılama sürecinin halen devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

17. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

18. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

19. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, Bozova Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan mülkiyetin tespit davasında, 1086 sayılı mülga Hukuk usulü Muhakemeleri Kanunu ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlere göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

20. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih, 13/2/1991 tarihidir.

21. Başvuruya konu dava, başvurucuların miras bırakanlarından intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup, bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçıların yargılamaya katıldığı an değil, somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

22. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı bireysel başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

23. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, Bozova Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan mülkiyetin tespiti davasında Mahkemece, dava dosyası ile aralarında

hukuki ve fiili bağlantı bulunan beş ayrı dava dosyasının birleştirildiği, yargılamada nihai olarak davalı ve davacı toplam yüz doksan altı tarafın yer aldığı, dava konusu taşınmazlara ait 14/2/1980 tarihli Tapulama Komisyonu kararının dosyaya alınması için Tapu Sicil Müdürlüğüne müzekkere yazıldığı ancak uzun süre bu belgenin dosyaya eklenemediği, taraflarca bu konu ile ilgili olarak Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulduğu, yargılama boyunca ara kararlar gereği birçok kez resmi kurumlara müzekkereler yazıldığı, uzun süreler müzekkerelere cevap alınamadığı, taraf teşkilinin sağlanamadığı, birçok kez bilirkişi raporlarının aldırıldığı, veraset konusunun netleştirilebilmesi için ilgili Mahkemelerden veraset ilamlarının beklendiği, tüm bu süreçlerin ardından İlk Derece Mahkemesinin esas hakkındaki kararını 4/6/2014 tarihinde verebildiği anlaşılmış, bu kararın taraflarca temyiz edildiği ve temyiz incelemesinin halen devam ettiği belirlenmiştir.

24. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir. (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

25. Başvuruya konu davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve halen devam etmekte olan yirmi dört yılı aşkın yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

26. Açıklanan nedenlerle, başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

27. Başvurucular ayrıca, uzun süren yargılama nedeniyle kamulaştırma karşılığı olarak bankaya yatırılan bedelden yararlanamadıkları gibi aradan geçen uzun zaman nedeniyle söz konusu bedelin değerinin erimeye uğradığını da belirterek, mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir. Başvuruya konu dava, taşınmazın mülkiyetine yönelik bir dava olup, başvurucuların mülkiyet haklarının bulunup bulunmadığı dolayısıyla kamulaştırma bedeli üzerinde mülkiyet haklarının doğup doğmadığı yargılama sonucunda verilecek kararla ortaya çıkacaktır. Taşınmazın mülkiyetine yönelik yargılama devam ettiği sırada ve başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, yargılamanın uzun sürmesi sonucu kamulaştırma bedelinin alınamaması nedeniyle mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının bu aşamada değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

28. Başvurucular, yaklaşık yirmi dört yılı aşkın yargılama süreci dikkate alınarak yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa Mahkemesince takdir edilecek hakkaniyete uygun tutarda maddi ve manevi tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

29. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan

kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

30. Başvuruculaın, miras yolu ile kendilerine intikal ederek tarafı oldukları uyuşmazlığa ilişkin yirmi dört yılı aşkın yargılama süresi ve mirasçı sayısı da nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında, her bir başvurucuya ayrı ayrı net 500,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

31. Başvurucular tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvuruculaın maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

32. Başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Başvuruya konu yargılamanın yirmi dört yılı aşkın süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaın,

1.Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2.Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Her bir başvurucuya ayrı ayrı net 500,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculaın tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaın Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA CAN

B. No: 2013/5874 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/5874

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA CAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/5874)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Gizem Ceren DEMİR KOŞAR

Başvurucu : Mustafa CAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, hizmet sürelerinin tespiti istemiyle 9/2/2010 tarihinde açtığı davanın hatalı değerlendirme ve eksik inceleme sonucunda reddedilmesi ve yargılamanın makul sürede tamamlanmaması nedenleriyle, adil yargılanma ve sosyal güvenlik hakları ile hak arama özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüş, yeniden yargılanma ve tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 31/7/2013 tarihinde İnegöl 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede dosyanın Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 31/10/2013 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, hizmet sürelerinin Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) eksik bildirildiğini ileri sürerek, 1/1/1986–30/9/1987 tarihleri arasında davalı işverene ait işyerinde çalıştığının tespit edilmesi istemiyle, 9/2/2010 tarihinde İnegöl 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (İş Mahkemesi sıfatıyla) SGK ve işveren M.Y. aleyhine dava açmıştır.

6. Mahkeme, dinlenilen tanık ifadeleri ve toplanan delilleri değerlendirerek 4/7/2011 tarih ve E.2010/66, K.2011/433 sayılı kararı ile davanın kabulüne hükmetmiştir.

7. Tarafların temyiz istemi üzerine, Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 8/10/2012 tarih ve E.2011/16741, K.2012/17927 sayılı ilâmı ile söz konusu karar, "davacının [başvurucu] uyuşmazlığa konu dönemde yaklaşık 12 yaşında olması, 30/9/1987-30/9/1990 tarihleri arasında aynı işyerinde çırak olarak çalıştığına dair sözleşme, Halk Eğitim Merkez Müdürlüğünün yazıları ve tanık beyanları karşısında; uyuşmazlığa konu olan tarihlerdeki çalışmanın tüm sigorta kollarına tabi bir çalışma olduğunu kabul etmenin mümkün olmadığı" gerekçesiyle bozulmuştur.

8. Mahkeme bozma ilâmına uyarak; 7/3/2013 tarih ve E.2012/775, K.2013/141 sayılı kararı ile yapılan yargılama, taraf beyanları, tanık anlatımları, dosyaya celp edilen SGK kayıtları, şahsi işyeri dosyası ve alınan bilirkişi raporunu hep birlikte değerlendirmiş, 17/07/1964 tarih ve 506 sayılı [mülga] Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 3. maddesinin (II) numaralı fıkrasının (B) bendi uyarınca özel kanunda tarifi ve nitelikleri belirtilen çıraklar hakkında çıraklık devresi sayılan süre içinde analık, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları uygulanmadığı, uyuşmazlık konusu dönemde yürürlükte bulunan 20/6/1977 tarih ve 2089 sayılı [mülga] Çırak Kalfa ve Ustalık Kanunu'nun 4. maddesinde, bu kanuna tabi bir sanatı o sanat için düzenlenen tarih ve pratik öğrenim programına göre o işyerinde öğrenmek amacıyla bir çıraklık sözleşmesi ile bir işyeri sahibinin hizmetine giren kimseye çırak deneceğinin düzenlendiğini belirtilerek, "dosyadaki kayıt ve belgelere göre; … davacının 30/9/1987-30/9/1990 tarihleri arası dönemde kaynakçılık meslek dalında çırak öğrenci statüsünde eğitim gördüğü; davacı ile davalı işveren arasında 24/9/1986 tarihli çıraklık sözleşmesi imzalandığının anlaşıldığı, dinlenen tanıkların, davacının, talebe konu dönemde çırak olarak çalıştığını beyan ettikleri, uyuşmazlığa konu olan 1/1/1986-30/9/1987 tarihleri arası dönemdeki çalışmanın tüm sigorta kollarına tabi bir çalışma olmadığı" gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

9. Başvurucu tarafından temyiz edilen karar, Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 6/6/2013 tarih ve E.2013/10598, K.2013/12631 sayılı ilâmıyla onanmıştır.

10. Onama kararı başvurucuya 31/7/2013 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu aynı tarihte bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

11. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ve 447. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 30/1/1950 tarih ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesinin birinci fıkrası, 7. maddesinin birinci fıkrası ve 15. maddesi (Bkz. B.No: 2013/6792, 18/6/2014, §§ 16–20).

12. 506 sayılı mülga Kanun'un "Sigortalı sayılmayanlar" başlıklı 3. maddesinin (II) numaralı fıkrasının (B) bendi şöyledir:

“Özel kanunda tarifi ve nitelikleri belirtilen çıraklar hakkında, çıraklık devresi sayılan süre içinde analık, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile bu kanunun 35 inci maddesi hükümleri uygulanmaz.”

13. 2089 sayılı mülga Kanun’un 4. maddesi şöyledir:

“Bu Kanuna tabi bir sanatı, o sanat için düzenlenen teorik ve pratik öğrenim programına göre o işyerinde öğrenmek amacı ile bir çıraklık sözleşmesi ile bir işyeri sahibinin hizmetine giren kimseye çırak denir. Ancak, aynı maksatla veli veya vasisinin yanında çalışanlardan çıraklık sözleşmesi aranmaz.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 31/7/2013 tarih ve 2013/5874 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu, hizmet tespiti istemiyle 9/2/2010 tarihinde açtığı davada, tanıkların yaptıkları çırak nitelemelerinin gündelik dilde kullanılan anlamda olmasına karşın Mahkemenin bu ifadeleri yanlış değerlendirdiğini, bunun üzerine tanıkların tekrar dinlenmesini talep ettiğini ancak bu talebinin karşılanmadığını, tanıklara soru sormasına izin verilmediğini belirterek, adil yargılanma ve sosyal güvenlik hakları ile hak arama özgürlüğünün, yargılamanın makul sürede tamamlanmaması nedeniyle ise adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

16. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde başvurucunun; açtığı hizmet tespiti davasında delillerin hatalı değerlendirilmesi sonucunda davanın reddedilmesi nedeniyle, sosyal güvenlik hakkı, adil yargılanma hakkı ve hak arama özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürdüğü anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Başvurucunun anılan iddiaları yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına yönelik olup, bu iddialar adil yargılanma hakkının ihlali iddiası kapsamında değerlendirilmiştir. Başvurucunun, tanıklarının yeterince dinlenmemesi ve tanıklara soru sormasına izin verilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlali iddiaları ile makul sürede yargılama yapılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlali iddiası ayrıca değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

17. Başvurucu, başvuruya konu davada, tanıkların yaptıkları çırak nitelemelerinin gündelik dilde kullanılan anlamda olmasına karşın Mahkemenin bu ifadeleri yanlış değerlendirdiğini ileri sürmüştür.

18. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

19. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

20. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

21. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya açık keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

22. Başvurucunun çalışma sürelerinin SGK'ya eksik bildirildiği iddiasıyla açtığı hizmet tespiti davasında yapılan yargılama sonucunda Mahkeme, uyuşmazlığa konu dönemde başvurucunun çırak olarak çalıştığı ve bu dönemde yapılan çalışmanın tüm sigorta kollarına tabi bir çalışma olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir (§§ 7, 8). Başvurucu, Mahkemenin tanık ifadelerini yanlış değerlendirmesi nedeniyle davanın reddine hükmedildiğini ileri sürmektedir.

23. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmış olup, Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

24. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Tanık Dinletme Hakkının İhlal Edildiği İddiası

25. Başvurucu, yargılama sürecinde tanıkların yeterince dinlenmediği ve tanıklara soru sormasına izin verilmediğini ileri sürmüştür.

26. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"…Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

27. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

28. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, "ikincil nitelikte bir kanun yolu" olup bu yola başvurulmadan önce kural olarak olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

29. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde, ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır.

30. Bireysel başvurunun ikincil niteliği gereği, başvurucunun, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarını öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtları zamanında bu mercilere sunması, aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 19).

31. Bireysel başvurunun ikincil niteliğinin bir sonucu olarak olağan kanun yollarında ve genel mahkemeler önünde ileri sürülmeyen iddialar Anayasa Mahkemesi önünde şikâyet konusu edilemeyeceği gibi genel mahkemelere sunulmayan yeni bilgi ve belgeler de Anayasa Mahkemesine sunulamaz (B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 20).

32. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden, somut olayda başvurucunun, tanıkların yeterince dinlenilmediği ve tanıklara soru sormasına izin verilmediği yönündeki iddialarını temyiz incelemesi aşamasında ileri sürmediği tespit edilmiştir. Başvurucunun, delillerin toplanması ve değerlendirilmesi aşamasında eksik yapıldığını iddia ettiği hususları öncelikle olağan kanun yollarını tüketerek temyiz merci önünde ileri sürmesi gerekirken bu yola başvurmadan bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

33. Açıklanan nedenlerle, hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yolları usulüne uygun olarak tüketilmeden temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Yargılamanın Makul Sürede Tamamlanmadığı İddiası

34. Başvurucu, 9/2/2010 tarihinde açtığı hizmet tespiti davasının makul sürede tamamlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

35. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, …açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

36. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa’nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa’nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme’nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme’nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa’nın 141. maddesinin de Anayasa’nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının

değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

37. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

38. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, hizmet tespiti istemli bir davanın söz konusu olduğu görülmekle, 5521 sayılı Kanun ile 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

39. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 9/2/2010 tarihidir.

40. Sürenin bitiş tarihi ise, yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Somut olayda yargılamanın sona erdiği tarihin, İnegöl 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin kararının Yargıtay 10. Hukuk Dairesi tarafından onandığı 6/6/2013 tarihi olduğu anlaşılmaktadır.

41. Makul sürede yargılanma hakkına ilişkin olarak yapılan değerlendirmede önemli bir ölçüt olan başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği kriteri çerçevesinde, bireylerin ekonomik geleceği ile çalışma barışı açısından arz ettiği önem nazara alındığında, iş uyuşmazlıklarının ivedilikle çözülmesi hususunda yargı organlarının özel bir itina göstermesi gerekmektedir. Bu nedenle kanun koyucu iş hukukunun çalışanı koruyucu niteliğini ve iş davalarının özelliklerini dikkate alarak genel mahkemelerin dışında, sözlü yargılama usulüne tabi özel bir iş yargılaması sistemi ihdas ederek iş davalarının, konunun uzmanı mahkemelerce, mümkün olduğunca hızlı, basit ve ucuz bir biçimde sonuçlandırılmasını amaçlamıştır (B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 59).

42. 6100 sayılı Kanun'un 447. maddesiyle, daha önce yürürlüğe girmiş olan kanunlarda yer alan sözlü ve seri yargılama usulleri kaldırılmış ve bunun yerine iş hukuku uyuşmazlıklarına da uygulanmak üzere basit yargılama usulü getirilmiştir. Basit yargılama usulü yazılı yargılama usulünden daha basit ve çabuk işleyen, daha kısa bir incelemeye ihtiyaç duyan ve daha kolay bir inceleme ile sonuçlandırılabilecek dava ve işler için kabul edilmiş bir yargılama usulüdür (B. No: 2013/772, 7/11/2013, §§ 64-65).

43. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama sürecinin iş mahkemesi önünde görüldüğü anlaşılmakla, 5521 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 5521 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 11).

44. Anayasa Mahkemesinin, derece mahkemelerinin yargılama sürelerine riayetlerine ilişkin yerel mevzuatı nasıl yorumladıklarını ve uyguladıklarını denetleme görevi bulunmamakta

olup Mahkeme, davaların “makul süre” içerisinde tamamlanıp tamamlanmadığını tespit etmek amacıyla yargılama süresinin bütününü ele alarak, bu sürenin Anayasa’nın 36. maddesine uygun olup olmadığıyla sınırlı bir inceleme yapmaktadır.

45. Başvuruya konu dava süreci incelendiğinde, ilk karar tarihine kadar geçen yaklaşık bir yıl beş aylık süre zarfında yapılan dokuz duruşma süresince, tanıkların dinlendiği, bilirkişi raporu alındığı ve delillerin toplandığı anlaşılmaktadır. Bozma kararı üzerine Mahkemenin, yaklaşık beş aylık sürenin sonunda hüküm verdiği ve söz konusu kararın Yargıtay tarafından üç ay içinde onanarak kesinleştiği görülmektedir. Böylece davanın, iki dereceli bir yargılama sisteminde toplam üç yıl üç ay yirmi yedi gün sonunda karara bağlandığı anlaşılmaktadır.

46. Yargılama süresinin bütünü dikkate alındığında İlk Derece Mahkemeleri ve Yargıtaydaki yargılama sürecinde başvurucunun haklarını ihlal edecek şekilde gecikme olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

47. Açıklanan nedenlerle, başvuruya konu yargılamanın makul süreyi aşmadığı ve başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkına yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddiasının “açıkça dayanaktan yoksun olması”,

2. Tanık dinletme hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının “başvuru yollarının tüketilmemesi”,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının “açıkça dayanaktan yoksun olması”,

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerine bırakılmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ALİ TURAN

B. No: 2013/5878 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/5878

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ALİ TURAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/5878)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Mehmet Ali TURAN

Vekili : Av. Ahmet Emir BİNİCİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 6/9/2002 tarihinde İzmir 9. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı tazminat davasında yargılamanın halen devam ettiğini ve makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 30/7/2013 tarihinde Menderes 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 21/7/2014 tarihinde kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 2/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 13/10/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 6/9/2002 tarihinde İzmir 9. Asliye Hukuk Mahkemesinde H.D., R.Y. ve T.C. aleyhine açtığı tazminat davasında, trafik kazası nedeniyle uğradığı maddi ve manevi zararın giderilmesi istemiyle davalılar aleyhine daha önce İzmir 13. Asliye Hukuk Mahkemesinde fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak açtığı tazminat davasının kabul edildiğini, kaza nedeniyle vücudunda meydana gelen uzuv zaafının Adli Tıp Kurumu raporundan sonra ortaya çıktığını belirterek, maddi ve manevi zararlarının tazminini talep etmiştir.

8. Mahkemenin 2/12/2003 tarih ve E.2002/848, K.2003/968 sayılı kararıyla, toplanan deliller ve bilirkişi raporlarına göre başvurucu tarafından açılan ilk davada sakatlık durumunun ortaya çıkmadığı, bu durumun tedavi sürecinde ortaya çıktığı bu nedenle başvurucunun maddi tazminat talebinin kabulüne, daha önce yürütülen yargılamada manevi tazminata karar verilmesine karşın başvurucunun o tarihte sakat kalma riski taşımadığı ve kaza nedeniyle uğranılan manevi zarar ile sakatlık nedeniyle uğranılan manevi zararın aynı olamayacağı gerekçesiyle manevi tazminat talebinin kısmen kabulüne karar verilmiştir.

9. Temyiz incelemesi sonucunda ise Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 22/2/2005 tarih ve E.2004/6059, K.2005/1538 sayılı ilamı ile eksik inceleme ve araştırma yapılarak karar verildiği gerekçesiyle hüküm bozulmuştur.

10. Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılamada, İzmir 9. Asliye Hukuk Mahkemesinin 11/7/2011 tarih ve E.2005/178, K.2011/434 sayılı kararına göre başvurucunun trafik kazası nedeniyle yaralandığı ve uzuv kaybına uğradığı, doktor tarafından tavsiye edilen operasyonu bilerek ve isteyerek yaptırmadığı yönünde dosyada bir delilin olmadığı, sosyal güvencesi bulunmayan başvurucunun maddi gücünün yetersizliği nedeniyle bir operasyon yaptıramamış olmasında ihmalinin bulunmadığı gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

11. Temyiz üzerine, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 2/5/2013 tarih ve E.2011/14514, K.2013/8825 sayılı ilamı ile Mahkemece bozma sonrası yapılan yargılamada ilk kararı temyiz etmeyen davalı T.C. hakkında bozma öncesinde verilen kararın kesinleştiği, Mahkemece davalı T.C. yönünden yeniden hüküm kurulmasına yer olmadığı yönünde karar verilmesi gerekirken, H.D. yararına yapılan bozma üzerine devam eden yargılama sonucu davalı T.C.'yi kapsar şekilde yeni bir hüküm tesis edildiği gerekçesiyle İlk Derece Mahkemesinin kararı bozulmuştur.

12. Karar düzeltme istemi de aynı Dairenin 13/12/2013 tarih ve E.2013/14519, K.2013/22826 sayılı ilamı ile reddedilmiştir.

13. Yargılamaya İlk Derece Mahkemesinde devam edilmektedir.

14. Başvurucu, 30/7/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

15. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Usul ekonomisi ilkesi" kenar başlıklı 30. maddesi şöyledir:

"Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür."

16. 22/4/1926 tarih ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 41. maddesi şöyledir:

"Gerek kasten gerek ihmal ve teseyyüp yahut tedbirsizlik ile haksız bir surette diğer kimseye bir zarar ika eden şahıs, o zararın tazminine mecburdur.

Ahlaka mugayir bir fiil ile başka bir kimsenin zarara uğramasına bilerek sebebiyet veren şahıs, kezalik o zararı tazmine mecburdur."

17. 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 49. maddesi şöyledir:

“(Değişik: 4/5/1988 – 3444/8. md.) Şahsiyet hakkı hukuka aykırı bir şekilde tecavüze uğrayan kişi, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat namıyla bir miktar para ödenmesini dava edebilir.

Hakim, manevi tazminatın miktarını tayin ederken, tarafların sıfatını, işgal ettikleri makamı ve diğer sosyal ve ekonomik durumlarını da dikkate alır.

Hakim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir tazmin sureti ikame veya ilave edebileceği gibi tecavüzü kınayan bir karar vermekle yetinebilir ve bu kararın basın yolu ile ilanına da hükmedebilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 30/7/2013 tarih ve 2013/5878 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu, 6/9/2002 tarihinde İzmir 9. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı tazminat davasında yargılamanın halen devam ettiğini ve makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

21. Başvurucu, 6/9/2002 tarihinde İzmir 9. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı tazminat davasında yargılamanın makul sürede tamamlanmayarak Anayasa’nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

22. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut

görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

23. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

24. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu haksız fiile dayalı tazminat davasında, 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

25. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 6/9/2002 tarihidir.

26. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı bireysel başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

27. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunun trafik kazası nedeniyle uğranılan zararın giderilmesi istemiyle açılan tazminat davası olduğu, 6/9/2002 tarihinde açılan davanın yargılama sürecinde, 2/12/2003 tarihinde İlk Derece Mahkemesince davanın kısmen kabulüne karar verildiği, kararın temyizi neticesinde 22/2/2005 tarihinde Yargıtay tarafından bozulduğu görülmektedir. Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılamada 11/7/2011 tarihinde davanın kısmen kabul edildiği, kararın temyizi üzerine Yargıtayın 2/5/2013 tarihli ilamıyla bozulduğu, karar düzeltme isteminin Yargıtay tarafından verilen 13/12/2013 tarihli kararla reddedildiği, yargılamanın İlk Derece Mahkemesinde devam ettiği anlaşılmaktadır.

28. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

29. Başvuruya konu tazminat davasının incelenmesinde; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı, yargılamanın uzun sürmesinde, Mahkemece başvurucunun ekonomik durumunun tespiti amacıyla çeşitli kurumlarla yapılan yazışmaların etkili olduğu, başvurucuya atfedilecek bir kusur bulunmadığı anlaşılmakta olup, söz konusu on üç yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

30. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

31. Başvurucu, yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması nedeniyle 100.000,00 TL maddi, 50.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

32. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

33. Başvurucunun tarafı oldukları uyuşmazlığa ilişkin on üç yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 17.300,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

34. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

35. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

36. Başvuruya konu yargılamanın on üç yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR

OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 17.300,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin İzmir 9. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

FEVZİ KAYACAN

B. No: 2013/6066 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/6066

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FEVZİ KAYACAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/6066)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Fevzi KAYACAN

Vekili : Av. Fatma Betül OKUR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, cadde üzerine sinyalizasyon sistemi kurulması talebiyle Konya Büyükşehir Belediyesine yaptığı 18/6/2007 tarihli başvurunun reddine dair işlemin iptali istemiyle 2/10/2007 tarihinde Konya 1. İdare Mahkemesinde açtığı davada, yargılamanın halen devam ettiğini ve makul sürede sonuçlandırılamadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 5/8/2013 tarihinde Konya Bölge İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 2/7/2014 tarihinde kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 12/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin

birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 30/9/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, cadde üzerine sinyalizasyon sistemi kurulması istemiyle 18/6/2007 tarihinde Konya Büyükşehir Belediyesine yaptığı başvurunun reddedilmesi üzerine söz konusu ret işleminin iptali istemiyle 2/10/2007 tarihinde Konya 1. İdare Mahkemesinde iptal davası açmıştır.

8. Mahkemece, 29/7/2009 tarih ve E.2007/1372, K.2009/879 sayılı kararla; adı geçen mevkiye sinyalizasyon sisteminin kurulması durumunda ana arter olan cadde üzerindeki trafik yoğunluğunun artacağı ve bu durumda şehir merkezinde trafik sıkışıklığının olacağı, trafik seyir ve güvenliğinin tehlikeye düşeceği, dava konusu işlemde mevzuata aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

9. Kararın temyizi ve yürütmesinin durdurulması istemi üzerine, Danıştay Sekizinci Dairesinin 17/10/2012 tarih ve E.2009/9031 sayılı kararıyla 6/1/1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 52. maddesi ile bu maddenin atıfta bulunduğu 27. maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmediği gerekçesiyle yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verilmiş olup temyiz incelemesi halen devam etmektedir.

10. Başvurucu, 5/8/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

11. 6/1/1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Kapsam ve Nitelik" başlıklı 1. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“(2) Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinde yazılı yargılama usulü uygulanır ve inceleme evrak üzerinde yapılır.”

12. 2577 sayılı Kanun'un "Dilekçeler Üzerine İlk İnceleme" kenar başlıklı 14. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkraları şöyledir:

“(3) (Değişik: 5/4/1990 – 3622/5 md.) Dilekçeler, Danıştayda daire başkanının görevlendireceği bir tetkik hakimi, idare ve vergi mahkemelerinde ise mahkeme başkanı veya görevlendireceği bir üye tarafından:

a) Görev ve yetki,

b) İdari merci tecavüzü,

c) Ehliyet,

d) İdari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı,

e) Süre aşımı,

f) Husumet,

g) 3 ve 5 inci maddelere uygun olup olmadıkları,

Yönlerinden sırasıyla incelenir.

(4) (Değişik: 5/4/1990 – 3622/5 md.) Dilekçeler bu yönlerden kanuna aykırı görülürse durum; görevli daire veya mahkemeye bir rapor ile bildirilir. Tek hakimle çözümlenecek dava dilekçeleri için rapor düzenlenmez ve 15 inci madde hükümleri ilgili hakim tarafından uygulanır. 3 üncü fıkraya göre yapılacak inceleme ve bu fıkra ile 5 inci fıkraya göre yapılacak işlemler dilekçenin alındığı tarihten itibaren en geç onbeş gün içinde sonuçlandırılır.”

13. 2577 sayılı Kanun'un "Dosyaların İncelenmesi" kenar başlıklı 20. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“(5) (Değişik: 5/4/1990 – 3622/8 md.) Danıştay, bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde dosyalar, bu Kanun ve diğer kanunlarda belirtilen öncelik veya ivedilik durumları ile Danıştay için Başkanlar Kurulunca; (1) diğer mahkemeler için Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca konu itibariyle tespit edilip Resmi Gazete'de ilan edilecek öncelikli işler göz önünde bulundurulmak suretiyle geliş tarihlerine göre incelenir ve tekemmül ettikleri sıra dahilinde bir karara bağlanır. Bunların dışında kalan dosyalar ise tekemmül ettikleri sıraya göre ve tekemmül tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırılır.”

14. 2577 sayılı Kanun'un "Yürütmenin Durdurulması" kenar başlıklı 27. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

(1) (Değişik: 10/6/1994 – 4001/12 md.) 1. Danıştayda veya idari mahkemelerde dava açılması dava edilen idari işlemin yürütülmesini durdurmaz.

(2) (Değişik: 2/7/2012 – 6352/57 md.) Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir. (Ek cümle: 21/2/2014-6526/17 md.) Ancak, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemler, uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerden sayılmaz.Yürütmenin durdurulması kararlarında idari işlemin hangi gerekçelerle hukuka açıkça aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telafisi güç veya imkânsız zararların neler olduğunun belirtilmesi zorunludur. Sadece ilgili kanun hükmünün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulduğu gerekçesiyle yürütmenin durdurulması kararı verilemez.

(3) (Ek: 2/7/2012 – 6352/57 md.) Dava dilekçesi ve eklerinden yürütmenin durdurulması isteminin yerinde olmadığı anlaşılırsa, davalı idarenin savunması alınmaksızın istem reddedilebilir.

(4) Vergi mahkemelerinde, vergi uyuşmazlıklarından doğan davaların açılması, tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durdurur. Ancak, 26. maddenin 3 üncü fıkrasına göre işlemden kaldırılan vergi davası dosyalarında tahsil işlemi devam eder. Bu şekilde

işlemden kaldırılan dosyanın yeniden işleme konulması ile ihtirazi kayıtla verilen beyannameler üzerine yapılan işlemlerle tahsilat işlemlerinden dolayı açılan davalar, tahsil işlemini durdurmaz. Bunlar hakkında yürütmenin durdurulması istenebilir.

(5) Yürütmenin durdurulması istemli davalarda 16 ncı maddede yazılı süreler kısaltılabileceği gibi, tebliğin memur eliyle yapılmasına da karar verilebilir.

(6) Yürütmenin durdurulması kararları teminat karşılığında verilir; ancak, durumun gereklerine göre teminat aranmayabilir. Taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıklar, yürütmenin durdurulması hakkında karar veren daire, mahkeme veya hakim tarafından çözümlenir. İdareden ve adli yardımdan faydalanan kimselerden teminat alınmaz.

(7) Yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar; Danıştay dava dairelerince verilmişse konusuna göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarına, bölge idare mahkemesi kararlarına karşı en yakın bölge idare mahkemesine, idare ve vergi mahkemeleri ile tek hakim tarafından verilen kararlara karşı bölge idare mahkemesine, çalışmaya ara verme süresi içinde ise idare ve vergi mahkemeleri tarafından verilen kararlara en yakın nöbetçi mahkemeye veya kararı veren hakimin katılmadığı nöbetçi mahkemeye, kararın tebliğini izleyen günden itibaren yedi gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere itiraz edilebilir. İtiraz edilen merciler, dosyanın kendisine gelişinden itibaren yedi gün içinde karar vermek zorundadır. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

(8) Yürütmenin durdurulması kararı verilen dava dosyaları öncelikle incelenir ve karara bağlanır.

(9) (Ek: 2/7/2012 – 6352/57 md.) Yürütmenin durdurulmasına dair verilen kararlar on beş gün içinde yazılır ve imzalanır.

(10) (Ek: 2/7/2012 – 6352/57 md.) Aynı sebeplere dayanılarak ikinci kez yürütmenin durdurulması isteminde bulunulamaz.”

15. 2577 sayılı Kanun'un "Temyiz ve İstinaf İstemlerinde Yürütmenin Durdurulması" kenar başlıklı 52. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) (Değişik: 5/4/1990–3622/21 md.) Temyiz veya istinaf yoluna başvurulmuş olması, hakim, mahkeme veya Danıştay kararlarının yürütülmesini durdurmaz. Ancak, bu kararların teminat karşılığında yürütülmesinin durdurulmasına temyiz istemini incelemeye yetkili Danıştay dava dairesi, kurulu veya istinaf başvurusunu incelemeye yetkili bölge idare mahkemesince karar verilebilir. (Ek Cümle: 10/6/1994 - 4001/22 md.) Davanın reddine ilişkin kararlara karşı temyiz ya da istinaf yoluna başvurulması halinde, dava konusu işlem hakkında yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi 27. maddede öngörülen koşulun varlığına bağlıdır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 5/8/2013 tarih ve 2013/6066 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, cadde üzerine sinyalizasyon sistemi kurulmasına ilişkin Konya Büyükşehir Belediyesine yaptığı 18/6/2007 tarihli başvurunun reddedilmesi üzerine ret işleminin iptali istemiyle 2/10/2007 tarihinde Konya 1. İdare Mahkemesinde açtığı davada, yargılamanın halen devam ettiğini ve makul sürede sonuçlandırılamadığını belirterek, adil yargılanma

hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

19. Başvurucu, Konya Büyükşehir Belediyesine yaptığı 18/6/2007 tarihli başvurunun reddedilmesi üzerine 2/10/2007 tarihinde Konya 1. İdare Mahkemesinde açtığı iptal davasında yargılamanın halen devam ettiğini ve makul sürede tamamlanmadığını, Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

20. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

21. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

22. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekir. Hukuk sisteminde yer alan mevzuat hükümleri gereğince "kamu hukuku" alanına dâhil olan, ancak sonucu itibarıyla özel nitelikteki haklar ve yükümlülükler üzerinde belirleyici olan uyuşmazlıkları konu alan davalar da Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesinin koruması kapsamına girmektedir. Bu anlamda, belirtilen düzenlemelerde yer verilen güvenceler, başvurucunun haklarına zarar verdiği iddia edilen idari bir kararın iptali talebiyle açılan davalara da uygulanacaktır. Başvuruya konu davanın, cadde üzerine sinyalizasyon sistemi kurulmasına ilişkin Konya Büyükşehir Belediyesine yapılan başvurunun reddedilmesi üzerine ret işleminin iptali istemini konu alan bir uyuşmazlık olduğu görülmekle, somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/1198, 7/11/2013, § 44).

23. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarihtir. Ancak idari yargıda dava açılabilmesi için öncelikle idari makamlara başvurulmasının zorunlu olduğu durumlar ile idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılmasını sağlamak amacıyla idari makamlara yapılan başvurular üzerine açılan davalar bakımından sürenin başlangıcı idareye başvuru tarihi olup, somut başvuru açısından bu tarih, 18/6/2007 tarihidir.

24. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı bireysel başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

25. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, idari yargıda açılan ve cadde üzerine sinyalizasyon sistemi kurulması talebiyle 18/6/2007 tarihinde Konya Büyükşehir Belediyesine yapılan başvurunun reddedilmesine ilişkin idari işlemin iptali istemini konu alan davada 7/5/2008 tarihli ara kararla keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmasına karar verildiği, 26/3/2009 tarihinde keşfin yapıldığı, bilirkişi raporunun 28/5/2009 tarihinde Mahkemeye sunulduğu, Mahkemece 29/7/2009 tarihinde davanın reddedildiği görülmektedir. Kararın temyizi ve yürütmesinin durdurulması istemi üzerine, Danıştay Sekizinci Dairesince 17/10/2012 tarihinde kararın yürütmesinin durdurulması isteminin reddine karar verildiği, temyiz incelemesinin halen devam ettiği anlaşılmaktadır.

26. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama sürecinin idari yargı makamları nezdinde sürdüğü görülmekle, 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve idari yargı alanına dâhil uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 2577 sayılı Kanun'un muhtelif maddelerinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§§ 11-15).

27. Hukuk sistemimizde idari yargı alanında yer alan uyuşmazlıklara ilişkin dava sürelerinin makul yargılama süresini aştığı yönündeki tespitlere, AİHM kararlarında yer verilmiş olup, özellikle idari yargı alanındaki yapısal sorunlar ve Danıştay nezdinde temyiz ve karar düzeltme incelemelerinde geçirilen uzun yargılama sürelerinin ihlal kararlarına temel oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümleri de göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/1198, 7/11/2013, § § 54-60).

28. Başvuruya konu davaya bir bütün olarak bakıldığında, 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu sekiz yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

30. Başvurucu, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle 10.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

31. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

32. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin sekiz yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya takdiren net 5.850,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

34. Başvuruya konu yargılamanın sekiz yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 5.850,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HALİL İBRAHİM DOĞANAY

B. No: 2013/6296 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/6296

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİL İBRAHİM DOĞANAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/6296)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Halil İbrahim DOĞANAY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğüne araştırmacı olarak atanmasına ilişkin idari işlemin iptaline dair Ankara 11. İdare Mahkemesinin 23/2/2007 tarihli kararına göre hakkında işlem tesis edilmediğini ileri sürerek emsali sözleşmeli daire başkanına ödenen maaş ve diğer parasal haklardan oluşan zararının tazmini istemiyle 9/5/2008 tarihinde Ankara 2. İdare Mahkemesinde açtığı tam yargı davasında hukuka aykırı karar verildiğini, sonradan yürürlüğe konulan özelleştirme kanunları ile yargı kararlarının uygulanamaz hale getirildiğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 19/8/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 24/11/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Ziraat Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü Su Ürünleri Kredileri Müdürlüğünde müdür olarak görev yapmakta iken İdarenin 15/10/1998 tarihli işlemi ile müşavirlik görevine atanmış, söz konusu atama işleminin iptali istemiyle açtığı davada Ankara 6. İdare Mahkemesinin 27/5/1999 tarihli kararıyla davanın kabulüne karar verilmesi sonucunda 13/8/1999 tarihinde Su Ürünleri Kredileri Müdürlüğü görevine iade edilmiştir.

6. Başvurucu bu görevde iken Ziraat Bankası A.Ş. Yönetim Kurulunun 15/2/2000 tarih ve 2000/94 sayılı Su Ürünleri Kredileri Müdürlüğü ile Özel Tarımsal Krediler Müdürlüğü adı altında faaliyetlerini sürdürmekte olan birimlerin "Özel Nitelikli Tarımsal Krediler Müdürlüğü" adı altında birleştirilmesi kararı üzerine 18/2/2000 tarihinde yeniden Genel Müdürlük emrine müşavir olarak atanmış, anılan işleme karşı Ankara 3. İdare Mahkemesinde iptal davası açmıştır.

7. Mahkemenin 8/12/2000 tarihli kararı ile davanın reddine karar verilmiş, temyiz üzerine Danıştay Beşinci Dairesinin 8/5/2003 tarihli ilâmıyla karar bozulmuş, bozmaya uyularak yapılan yargılama sonucunda Ankara 3. İdare Mahkemesinin 20/4/2004 tarihli kararı ile dava konusu idari işlemin iptaline karar verilmiştir. Temyiz üzerine Danıştay Beşinci Dairesinin 16/3/2005 tarihli ilâmıyla İlk Derece Mahkemesinin kararı onanmıştır. Söz konusu karar gereğince başvurucu 29/7/2004 tarihinde Ziraat Bankası Genel Müdürlüğünde Daire Başkanı olarak yeniden göreve başlatılmıştır.

8. Başvurucu, 15/11/2000 tarih ve 4603 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun'un 3/7/2001 tarihinde yürürlüğe giren 4684 sayılı Kanun'la değişik geçici 1. maddesinin 3. fıkrası uyarınca 24/11/1994 tarih ve 4046 sayılı Kanun'un 22. maddesine göre istihdam fazlası personel olarak bildirilmiş, Devlet Personel Başkanlığının 17/7/2002 tarihli işlemi ile DSİ Genel Müdürlüğüne araştırmacı olarak atanmıştır.

9. Bu işleme karşı açılan davada, Ankara 11. İdare Mahkemesinin 16/4/2003 tarihli kararı ile davanın reddine karar verilmiş, kararın temyizi üzerine Danıştay Beşinci Dairesinin 8/6/2005 tarihli ilâmı ile davacının eski görev yeri olan Ziraat Bankasında Daire Başkanlığı kadrosunda görev yapanların araştırmacı kadrosuna atamasının yapılamayacağı belirtilerek karar bozulmuştur. Bozmaya uyularak yapılan yargılama sonucunda Ankara 11. İdare Mahkemesinin 23/2/2007 tarihli kararıyla başvurucunun DSİ Genel Müdürlüğü emrine araştırmacı olarak atanması işlemi iptal edilmiştir.

10. Ankara 11. İdare Mahkemesinin 23/7/2007 tarihli iptal kararı üzerine başvurucu, Devlet Personel Başkanlığı tarafından unvan ve kariyerine uygun bir göreve yeniden ataması yapılıncaya kadar 17/7/2007 tarihinde istihdam fazlası personel kapsamında Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü Daire Başkanı olarak görevine iade edilmiştir. Devlet Personel Başkanlığı tarafından başvurucunun DSİ Genel Müdürlüğüne müşavir olarak atandığının Ziraat Bankasına bildirilmesi üzerine 21/1/2008 tarihi itibarıyla Banka ile yeniden ilişiği kesilmiştir.

11. Bu arada başvurucu, 4603 sayılı Kanun'un 16/7/2004 tarih ve 5230 sayılı Kanun'la

değişik geçici 6. maddesinin son fıkrası uyarınca 4046 sayılı Kanunun 22. maddesine göre Ziraat Bankası A.Ş. Yönetim Kurulunun 21/9/2004 tarihli kararı ile yeniden istihdam fazlası personel olarak bildirilmiş, Devlet Personel Başkanlığı tarafından Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına araştırmacı olarak atanmış, 1/3/2005 tarihinde Ziraat Bankası ile ilişiği kesilmiştir. Başvurucu anılan işlemin ve 4046 sayılı Kanun Çerçevesinde Nakledilecek Personel Hakkında Tebliğ'in 7. maddesinin 3. cümlesinde yer alan ibarenin iptali istemiyle Danıştay Beşinci Dairesinde dava açmıştır. Danıştay Beşinci Dairesinin 6/4/2007 tarihli kararı ile dava konusu işlemlerin hukuka uygun olduğu belirtilerek davanın reddine karar verilmiş, söz konusu karar Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 22/12/2011 tarihli ilâmıyla onanmıştır.

12. Başvurucu, T.C. Ziraat Bankası Genel Müdürlüğünde müşavir olarak görev yapmakta iken istihdam fazlası personel olarak 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun uyarınca DSİ Genel Müdürlüğü emrine araştırmacı olarak atanmasına ilişkin 2/7/2002 tarihli işlemin iptaline dair Ankara 11. İdare Mahkemesinin 23/2/2007 tarihli kararına göre hakkında işlem tesis edilmediğini ileri sürerek emsali sözleşmeli daire başkanına ödenen maaş ve diğer parasal haklardan oluşan maddi ve manevi zararının tazmini istemiyle 9/5/2008 tarihinde Ankara 2. İdare Mahkemesinde tam yargı davası açmıştır.

13. Ankara 2.İdare Mahkemesinin 20/4/2011 tarih ve E.2008/800, K.2011/539 sayılı kararıyla, davanın reddine karar verilmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"Bakılan davada, davacı tarafından Ankara 11. İdare Mahkemesinin 23/2/2007 tarih ve E.2007/75, K.2007/283 sayılı kararına göre işlem tesis edilmemesi nedeniyle uğranıldığı iddia olunan emsali sözleşmeli Daire Başkanına ödenen maaş ve diğer parasal haklardan oluşan 95.000,00 TL maddi ve yargı kararına uyulmaması nedeniyle duyulan elem ve üzüntüye karşılık 10.000,00 TL manevi olmak üzere toplam 105.000,00 TL tazminatın davanın açıldığı tarihten itibaren yasal faiziyle birlikte tazminine karar verilmesi isteminde bulunulduğu, maddi tazminatın dayanağı olarak; Bankada özel hukuk hükümleri statüsüne göre çalıştırılan aynı unvanda emsali sözleşmeli daire başkanlarına sağlanan maaş, ikramiye, temettü, tahsis edilen sivil plakalı araç için her ay ödenen benzin parası, yemek bedeli, temsil ödeneği, ev ve cep telefonu tahsisatı, gazete parası ile bilinmeyen diğer her türlü ilave ödemelerden oluşan parasal alacak toplamından bugüne kadar tarafına yapılmış ödemelerin düşülmesinden sonra geriye kalan miktarın gösterildiği anlaşılmaktadır.

….

Olayda, davacının, davalı idarede 399 sayılı KHK hükümlerine göre görev yapması, kendisinin İş Kanunu hükümlerine göre sözleşme imzalamamış olması, 18/10/2001 tarih ve 10641 sayılı işlem ile istihdam fazlası personel olarak isminin Devlet Personel Başkanlığına bildirilmesi işlemine karşı süresi içinde dava açılmamış olması nedenleriyle ancak kendi iradesi ile geçilebilen ve davalı İdare ile aralarında özel hukuk ilişkisi kurulması ile ulaşılan sözleşmeli Daire Başkanı maaşının ödenmesine hukuken olanak bulunmamaktadır.

Bu durumda, davacı tarafından talep edilen maddi tazminat isteminin kabulüne olanak bulunmamaktadır.

…

Dava konusu olayda, davacı tarafından, hakkında verilen yargı kararlarının uygulanmasından davalı idarelerce kaçınıldığı iddia edilmekte ise de; yapılan incelemede, Ankara 11. İdare Mahkemesinin 23/2/2007 tarih ve E.2007/75, K.2007/283 sayılı kararına

uygun olarak işlem tesis edilerek kararın davalı idarelerce yerine getirildiği, davacı açısından davalı idareyi manevi tazminatla yükümlü tutabilecek nitelikte hizmet kusuru bulunmadığı anlaşıldığından, dayanağı bulunmayan manevi tazminat isteminin reddi gerekmektedir. “

14. Kararın temyizi üzerine, Danıştay Beşinci Dairesinin 3/10/2012 tarih ve E.2011/4815, K.2012/5632 sayılı ilâmıyla hüküm onanmıştır.

15. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin, 28/5/2013 tarih ve E.2013/623, K.2013/4375 sayılı ilâmıyla reddedilmiştir.

16. Karar, başvurucuya 18/7/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu, 19/8/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

18. 6/1/1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 1. maddesinin (2) numaralı fıkrası, 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi, 28. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 19/8/2013 tarih ve 2013/6296 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu, DSİ Genel Müdürlüğüne araştırmacı olarak atanmasına ilişkin 2/7/2002 tarihli işlemin iptaline dair Ankara 11. İdare Mahkemesinin 23/2/2007 tarihli kararına göre hakkında işlem tesis edilmediğini ileri sürerek emsali sözleşmeli daire başkanına ödenen maaş ve diğer parasal haklardan oluşan zararının tazmini istemiyle 9/5/2008 tarihinde Ankara 2. İdare Mahkemesinde açtığı tam yargı davasında hukuka aykırı karar verildiğini, sonradan yürürlüğe konulan özelleştirme kanunları ile yargı kararlarının etkisiz hale getirildiğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

21. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun, 9/5/2008 tarihinde Ankara 2. İdare Mahkemesinde açtığı tam yargı davasında hukuka aykırı karar verildiğini, sonradan yürürlüğe konulan özelleştirme kanunları ile yargı kararlarının etkisiz hale getirildiğini ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar Anılan ihlal iddiaları, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ile Mahkemece verilen kararın adil olup olmamasına ilişkin olduğundan, bu iddiaların tamamı yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı iddiası kapsamında nitelendirilmiştir.

22. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

23. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

24. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

25. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

26. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir takdir hatası içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

27. Başvuru konusu olayda, başvurucu DSİ Genel Müdürlüğüne araştırmacı olarak atanmasına ilişkin 2/7/2002 tarihli işlemin iptaline dair Ankara 11. İdare Mahkemesinin 23/2/2007 tarihli kararına göre hakkında işlem tesis edilmediğini ileri sürerek Ankara 2. İdare Mahkemesinde tam yargı davası açmış, yoksun kaldığı mali hakların ödenmesini ve manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir. Mahkemenin 20/4/2011 tarihli kararıyla, başvurucunun davalı İdarede 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) hükümlerine göre görev yaptığı, maddi tazminat isteminin dayanağı olarak Bankada özel hukuk hükümleri statüsünde çalıştırılan aynı unvanda emsali sözleşmeli daire başkanlarına sağlanan ödemeleri esas aldığı, davalı İdare ile başvurucu arasında özel hukuk ilişkisi kurulması ile ulaşılan sözleşmeli daire başkanı maaşının başvurucuya ödenmesine hukuken olanak bulunmadığı gerekçesiyle maddi tazminat isteminin reddine karar verilmiştir. Başvurucunun, Ankara 11. İdare Mahkemesinin 23/2/2007 tarihli kararına uygun olarak hakkında işlem tesis edilmemesi nedeniyle uğradığı manevi zararın tazmini istemi ile ilgili olarak ise Mahkemece yapılan incelemelere göre davalı İdarelerce Ankara 11. İdare Mahkemesinin ilgili kararının yerine getirildiği belirtilerek manevi tazminat isteminin reddine karar verilmiştir. Danıştay Beşinci Dairesinin 3/10/2012 tarihli ilâmıyla karar onanmış, karar düzeltme istemi, aynı Dairenin 28/5/2013 tarihli ilâmıyla reddedilmiştir.

28. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

29. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

30. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları

yönünden incelenmeksizin “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun, yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN PULAT

B. No: 2013/6317 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/6317

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN PULAT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/6317)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Hasan PULAT

Vekili : Av. Yüksel KAVAK KILINÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 1/12/1998 tarihinde Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı tapu iptali ve tescil davasının makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 15/8/2013 tarihinde İzmir 9. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 14/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 12/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir. Adalet Bakanlığı 19/9/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 1/12/1998 tarihinde Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesinde, M.P. aleyhine açtığı tapu iptali ve tescil davasında, Kızıltepe ilçesi Aşağı Azıklı köyünde bulunan bir kısım taşınmazların muvazaalı olarak davalıya satıldığını ileri sürmüş, söz konusu taşınmazların davalı adına kayıtlı tapularının iptalini ve taşınmazların murisi olan babası adına tapuya tescilini talep etmiştir.

8. Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesi, 15/9/2009 tarih ve E.1998/288, K.2009/612 sayılı kararı ile dinlenen tanık beyanları, yapılan keşif, alınan bilirkişi raporları ve dosya kapsamındaki diğer bilgi ve belgeler doğrultusunda, ispatlanamayan davanın reddine karar vermiştir.

9. Temyiz incelemesi sonucunda Yargıtay 1. Hukuk Dairesi, 14/7/2010 tarih ve E.2010/5153, K.2010/8228 sayılı ilâmında, dava konusu taşınmazlarda iştirak hâlinde mülkiyet söz konusu olduğu için tüm mirasçılar tarafından davanın takibi veya miras şirketine temsilci atanması gerektiğini belirterek, İlk Derece Mahkemesinin kararını bozmuştur.

10. Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesi, bozma ilâmına uyarak, E.2010/1091 sayılı dava dosyasında yargılamaya devam etmiştir.

11. Yargılama devam ederken başvurucu, davaya ilişkin talebini daraltarak, miras payı oranında tapu iptal ve tescil istediğini beyan etmiş, bu talebi Mahkemece kabul edilmiştir.

12. Yargılama sonunda Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesi, 5/12/2012 tarih ve E.2010/1091, K.2012/1113 sayılı kararı ile dosya kapsamındaki deliller doğrultusunda davanın reddine karar vermiştir.

13. Başvurucu, 15/8/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Başvurucunun temyizi üzerine Yargıtay 1. Hukuk Dairesi, 30/4/2014 tarih ve E.2013/20641, K.2014/9057 sayılı ilâmı ile bozma kararı vermiştir.

15. Bu karar taraflara tebliğ aşamasındadır.

B. İlgili Hukuk

16. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Usul ekonomisi ilkesi" kenar başlıklı 30. maddesi şöyledir:

"Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür."

17. 22/11/2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 706. maddesi şöyledir:

“Taşınmaz mülkiyetinin devrini amaçlayan sözleşmelerin geçerli olması, resmî şekilde düzenlenmiş bulunmalarına bağlıdır.

Ölüme bağlı tasarruflar ve mal rejimi sözleşmeleri, kendilerine özgü şekillere tâbidir.”

18. 4721 sayılı Kanun’un 716. maddesi şöyledir:

“Mülkiyetin kazanılmasına esas olacak bir hukukî sebebe dayanarak malikten mülkiyetin kendi adına tescilini istemek hususunda kişisel hakka sahip olan kimse, malikin kaçınması hâlinde hâkimden, mülkiyetin hükmen geçirilmesini isteyebilir”.

19. 11/1/2011 tarih ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 237. maddesi şöyledir:

“Taşınmaz satışının geçerli olabilmesi için, sözleşmenin resmî şekilde düzenlenmesi şarttır.

Taşınmaz satışı vaadi, geri alım ve alım sözleşmeleri, resmî şekilde düzenlenmedikçe geçerli olmaz.”

20. 22/12/1934 tarih ve 2644 sayılı Tapu Kanunu’nun 26. maddesi şöyledir:

“Mülkiyete, mülkiyetin gayrı ayni haklara ve müşterek bir arzın hissedarları veya birbirine muttasıl gayrimenkullerin sahipleri arasında bunlardan birinin veya bir kaçının o gayrimenkul üzerinde mevcut veya inşa edilecek binanın, muayyen bir katından veya dairesinden yahut müstakillen istimale elverişli bir bölümünden munhasıran istifadesini temin gayesiyle Medeni Kanunun 753 üncü maddesi hükümlerine göre irtifak hakkı tesisine veya tesisi vadine mütedair resmi senetler tapu sicil müdürü veya tapu sicil görevlileri tarafından tanzim edilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 15/8/2013 tarih ve 2013/6317 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu, Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesinde 1/12/1998 tarihinde açtığı tapu iptali ve tescil davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

23. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

24. Başvurucu, 1/12/1998 tarihinde Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı tapu iptal ve tescil davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

25. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa’nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa’nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme’nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı

ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

26. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

27. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde muvazaalı olduğu iddia edilen satış sözleşmesi nedeniyle açılan tapu iptal ve tescil davasının söz konusu olduğu görülmekle, 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

28. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 1/12/1998 tarihidir.

29. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı bireysel başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

30. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunun muvazaalı olarak yapıldığı iddia edilen satış sözleşmesinden kaynaklı tapu iptali ve tescil davası olduğu, yargılama boyunca resmi kurumlara müzekkereler yazılarak bilgi talep edildiği, uzun süre müzekkere cevaplarının beklendiği, keşif yapıldığı, bilirkişi raporlarının alındığı, tanıkların dinlendiği bu doğrultuda İlk Derece Mahkemesince davanın reddine karar verildiği, bu kararın Yargıtayca bozulmasının ardından, bozma ilamı doğrultusunda taraf teşkilinin sağlanmaya çalışıldığı, başvurucunun talebini daraltması üzerine taraf teşkilinden vazgeçilerek esasa ilişkin İlk Derece Mahkemesince yeni bir karar verildiği, bu kararın da Yargıtay tarafından bozulduğu, bozma ilamının taraflara tebliğ aşamasında olduğu, dolayısıyla yargılamanın henüz sona ermediği anlaşılmıştır.

31. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

32. Başvuruya konu davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu on altı yılı aşkın yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

33. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

34. Başvurucu, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle 40.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

35. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

36. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin on altı yılı aşkın yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında, başvurucuya net 18.300,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

37. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

38. Başvuruya konu yargılamanın on altı aşkın süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 18.300,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan

toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHAMMET DEMİR

B. No: 2013/6399 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/6399

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHAMMET DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/6399)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Muhammet DEMİR

Temsilcileri : Abdullah DEMİR

Zeynep DEMİR

Vekili : Av. Ahmet Emir BİNİCİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, evlerinin üzerinden geçmekte olan yüksek gerilim hattındaki elektrik akımına kapılarak yaralandığı, 14/2/2008 tarihinde zararın giderilmesi talebiyle Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına yapılan başvurunun reddedilmesi üzerine Aydın 1. İdare Mahkemesinde temsilcilerinin açtığı tam yargı davasının halen devam ettiğini, makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat ödenmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 12/8/2013 tarihinde Menderes 2. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 25/4/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 4/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 23/7/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucunun temsilcileri, müşterek çocukları olan Muhammet Demir'in 2/12/2007 tarihinde, evlerinin üzerinden geçen yüksek gerilim hattındaki elektrik akımına kapılarak yaralanması üzerine 14/2/2008 tarihinde zararın giderilmesi talebiyle Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına başvurmuşlardır.

8. Başvurucunun temsilcileri, idarece taleplerinin reddedilmesi üzerine 6/6/2008 tarihinde Aydın 1. İdare Mahkemesinde açtıkları tam yargı davasında, başvurucu Muhammet Demir'in evlerinin üzerinden geçen yüksek gerilim hattındaki elektrik akımına kapılarak yaralanması sonucunda uğradıkları zararın tazminini talep etmişlerdir.

9. Mahkemece, 7/4/2010 tarih ve E.2008/889, K.2010/618 sayılı kararla; polis tarafından olay yeri incelemesi sırasında çizilen krokide; enerji nakil hattının evin ikinci katının üzerindeki düz çatıdan üç buçuk metre yüksekte olduğunun, çatının bir metre yükseklikteki duvarla çevrilmiş olduğunun, çatıda üç buçuk metre uzunluğunda bir demir çubuk bulunduğunun belirtildiği ve polis memurları tarafından tutulan görev tespit tutanağı ile bu durumun belirlendiği, polis tarafından ifadesi alınan başvurucu Muhammet Demir'in annesi Zeynep Demir'in olay sırasında ev işleri ile meşgul olduğu, başvurucu temsilcilerinin enerji nakil hattının altında inşa ettikleri evin çatısında bulunan demir çubukla evin üç buçuk metre üzerinden geçen elektrik tellerine dokunan Muhammet Demir'in elektrik çarpması sonucu yaralandığı, hizmetin görülmesi sırasında gerekli güvenlik standartlarına uygun davranan idarenin herhangi bir hizmet kusurunun bulunmadığı, gerek ev başkanının üç buçuk metre uzunluğundaki demir çubuğu herkesin çıkabileceği evin düz çatısında bırakarak tedbirsiz davranması gerekse annenin ev işleriyle meşgul olduğu sırada dikkatinin zayıflaması sonucunda idarece yürütülen hizmet ile ortaya çıkan zarar arasında illiyet bağının koptuğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

10. Kararın yürütmesinin durdurulması ve temyizi talebi üzerine, 1/7/2010 tarihinde dava dosyası Danıştaya gönderilmiş olup, temyiz incelemesi devam etmektedir.

11. Başvurucunun temsilcileri, 12/8/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

12. 6/1/1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Kapsam ve Nitelik" başlıklı 1. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“(2) Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinde yazılı yargılama usulü uygulanır ve inceleme evrak üzerinde yapılır.”

13. 2577 sayılı Kanun'un "Dilekçeler Üzerine İlk İnceleme" başlıklı 14. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkraları şöyledir:

“(3) (Değişik: 5/4/1990 – 3622/5 md.) Dilekçeler, Danıştayda daire başkanının görevlendireceği bir tetkik hakimi, idare ve vergi mahkemelerinde ise mahkeme başkanı veya görevlendireceği bir üye tarafından:

a) Görev ve yetki,

b) İdari merci tecavüzü,

c) Ehliyet,

d) İdari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı,

e) Süre aşımı,

f) Husumet,

g) 3 ve 5 inci maddelere uygun olup olmadıkları,

Yönlerinden sırasıyla incelenir.

(4) (Değişik: 5/4/1990 – 3622/5 md.) Dilekçeler bu yönlerden kanuna aykırı görülürse durum; görevli daire veya mahkemeye bir rapor ile bildirilir. Tek hakimle çözümlenecek dava dilekçeleri için rapor düzenlenmez ve 15 inci madde hükümleri ilgili hakim tarafından uygulanır. 3 üncü fıkraya göre yapılacak inceleme ve bu fıkra ile 5 inci fıkraya göre yapılacak işlemler dilekçenin alındığı tarihten itibaren en geç onbeş gün içinde sonuçlandırılır.”

14. 2577 sayılı Kanun'un "Dosyaların İncelenmesi" başlıklı 20. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“(5) (Değişik: 5/4/1990 – 3622/8 md.) Danıştay, bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde dosyalar, bu Kanun ve diğer kanunlarda belirtilen öncelik veya ivedilik durumları ile Danıştay için Başkanlar Kurulunca; (1) diğer mahkemeler için Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca konu itibariyle tespit edilip Resmi Gazete'de ilan edilecek öncelikli işler göz önünde bulundurulmak suretiyle geliş tarihlerine göre incelenir ve tekemmül ettikleri sıra dahilinde bir karara bağlanır. Bunların dışında kalan dosyalar ise tekemmül ettikleri sıraya göre ve tekemmül tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırılır.”

15. 2577 sayılı Kanun'un "Temyiz ve İstinaf İstemlerinde Yürütmenin Durdurulması" başlıklı 52. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) (Değişik: 5/4/1990–3622/21 md.) Temyiz veya istinaf yoluna başvurulmuş olması, hakim, mahkeme veya Danıştay kararlarının yürütülmesini durdurmaz. Ancak, bu kararların teminat karşılığında yürütülmesinin durdurulmasına temyiz istemini incelemeye yetkili Danıştay dava dairesi, kurulu veya istinaf başvurusunu incelemeye yetkili bölge idare mahkemesince karar verilebilir. (Ek Cümle: 10/6/1994 - 4001/22 md.) Davanın reddine ilişkin kararlara karşı temyiz ya da istinaf yoluna başvurulması halinde, dava konusu işlem hakkında yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi 27. maddede öngörülen koşulun varlığına bağlıdır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 12/8/2013 tarih ve 2013/6399 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu evlerinin üzerinden geçmekte olan yüksek gerilim hattındaki elektrik akımına kapılarak yaralanması sonucunda uğradıkları zararın giderilmesi istemiyle 14/2/2008 tarihinde idareye yapılan başvurunun reddedilmesi üzerine 6/6/2008 tarihinde Aydın 1. İdare Mahkemesinde temsilcileri tarafından açılan tam yargı davasında, davalı tarafından yargılamanın sürüncemede bırakılması amacıyla sürekli usule ilişkin itirazlarda bulunulmasına Mahkemece önlem alınmamasının, hak arama özgürlüğünü ihlal ettiğini ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

18. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun temsilcileri tarafından Aydın 1. İdare Mahkemesinde açılan tam yargı davasında, davalı tarafından yargılamanın sürüncemede bırakılması amacıyla sürekli usule ilişkin itirazlarda bulunulmasına Mahkemece önlem alınmamasının hak arama özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürdükleri anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvuruculaın ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Başvurucunun anılan iddiaları yargılamanın uzun sürmesine yönelik olup, bu iddialar makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiası kapsamında değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

20. Başvurucu, evlerinin üzerinden geçen yüksek gerilim hattındaki elektrik akımına kapılarak yaralanması üzerine uğradığı zararın giderilmesi istemiyle temsilcileri tarafından 14/2/2008 tarihinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına başvurulduğunu, idarece taleplerinin reddedilmesi üzerine 6/6/2008 tarihinde Aydın 1. İdare Mahkemesinde açılan tam yargı davasında yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını, Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

21. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lâfzî içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına

dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

22. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

23. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekir. Hukuk sisteminde yer alan mevzuat hükümleri gereğince "kamu hukuku" alanına dâhil olan, ancak sonucu itibarıyla özel nitelikteki haklar ve yükümlülükler üzerinde belirleyici olan uyuşmazlıkları konu alan davalar da Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesinin koruması kapsamına girmektedir. Başvuruya konu davanın, başvurucunun evlerinin üzerinden geçmekte olan yüksek gerilim hattındaki elektrik akımına kapılarak yaralandığı iddiasıyla uğranılan zararın giderilmesi istemini konu alan bir uyuşmazlık olduğu görülmekle, somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/1198, 7/11/2013, § 44).

24. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarihtir. Ancak idari yargıda dava açılabilmesi için öncelikle idari makamlara başvurulmasının zorunlu olduğu durumlar ile idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılmasını sağlamak amacıyla idari makamlara yapılan başvurular üzerine açılan davalar bakımından sürenin başlangıcı idareye başvuru tarihi olup, somut başvuru açısından bu tarih, 14/2/2008 tarihidir.

25. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı bireysel başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

26. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvurucunun evlerinin üzerinden geçmekte olan yüksek gerilim hattındaki elektrik akımına kapılarak yaralandığı iddiasıyla uğradığı zararın giderilmesi istemini konu alan 14/2/2008 tarihli başvurunun reddedilmesi üzerine 6/6/2008 tarihinde açılan davada savunma ve cevap dilekçelerinin toplandığı, Mahkemece 7/4/2010 tarihinde davanın reddedildiği görülmektedir. Kararın temyizi ve yürütmesinin durdurulması istemi üzerine, dava dosyasının 1/7/2010 tarihinde Danıştaya gönderildiği, temyiz incelemesinin halen devam ettiği anlaşılmaktadır.

27. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama sürecinin idari yargı makamları nezdinde sürdüğü görülmekle, 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve idari yargı alanına dâhil uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 2577 sayılı Kanun'un muhtelif maddelerinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§§ 12-15).

28. Hukuk sistemimizde idari yargı alanında yer alan uyuşmazlıklara ilişkin dava sürelerinin makul yargılama süresini aştığı yönündeki tespitlere, AİHM kararlarında yer verilmiş olup, özellikle idari yargı alanındaki yapısal sorunlar ve Danıştay nezdinde temyiz ve karar düzeltme incelemelerinde geçirilen uzun yargılama sürelerinin ihlal kararlarına temel oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümleri de göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/1198, 7/11/2013, § § 54-60).

29. Başvuruya konu davaya bir bütün olarak bakıldığında, 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu yedi yıllık yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

30. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

31. Başvurucu, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle 100.000,00 TL maddi, 50.000 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

32. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

33. Başvurucunun temsilcilerinin tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yedi yıllık yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya takdiren net 6.500,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

34. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

35. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

36. Başvuruya konu yargılamanın yedi yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 6.500,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ALİ ÇELİK

B. No: 2013/6436 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/6436

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ALİ ÇELİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/6436)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Mehmet Ali ÇELİK

Vekili : Av. Meral ÖNDERSEV

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 16/10/1973 tarihinde Marmaris Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davasının makul sürede sonuçlandırılamadığını ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle taşınmazlarını kullanamadığını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 19/8/2013 tarihinde Marmaris Cumhuriyet Başsavcılığı vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 11/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 1/12/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 30/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Muğla ili, Marmaris ilçesi, Çamlı köyünde yapılan kadastro çalışmaları sırasında 744 ve 741 parsel numaralı taşınmazlar F.A. ve müşterekleri adına tespit edilmiştir.

8. Bu tespit kararı üzerine başvurucu, 16/10/1973 tarihinde Marmaris Kadastro Mahkemesinde kadastro tespitine itiraz davası açmış, dava, Marmaris Kadastro Mahkemesinin E.1973/83 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

9. Marmaris Kadastro Mahkemesi, 21/6/2001 tarih ve E.1973/83, K.2001/17 sayılı kararıyla 741 parsel numaralı taşınmaz yönünden davanın tefrikine ve 744 parsel numaralı taşınmaz yönünden davanın reddine karar vermiştir.

10. 741 parsel numaralı taşınmaz yönünden Mahkeme, 3/1/2011 tarih ve E.2001/17, K.2011/5 sayılı kararla davanın reddine, taşınmazların kadastro tespit tutanağındaki tespit gibi tapuya tesciline karar vermiştir.

11. Temyiz üzerine Yargıtay 16. Hukuk Dairesi, 17/9/2013 tarih ve E.2013/8291, K.2013/8273 sayılı ilâmıyla; İlk Derece Mahkemesinin kararının bozulmasına karar vermiştir.

12. Başvurucunun bu karara karşı yaptığı karar düzeltme talebi, Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 1/4/2014 tarih ve E.2014/2987, K.2014/3629 sayılı ilâmıyla reddedilmiştir.

13. Dava dosyası henüz yeni bir esasa kaydedilmemiş olup, yargılama halen devan etmektedir.

14. Başvurucu, 19/8/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

15. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 30. maddesi ile 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu’nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28. maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 19/8/2013 tarih ve 2013/6436 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, 16/10/1973 tarihinde, Marmaris Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davasının makul sürede sonuçlandırılamadığını, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle taşınmazları üzerinde tasarrufta bulunamadığını belirterek, adil yargılanma ve

mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

19. Başvurucu, 16/10/1973 tarihinde, Marmaris Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davasının makul sürede sonuçlandırılamadığını, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle taşınmazları üzerinde tasarrufta bulunamadığını belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

21. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

22. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda taşınmaz mülkiyeti hakkında Marmaris Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasında, 3402 ve 6100 sayılı kanunlarda yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

23. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 16/10/1973 tarihidir.

24. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında

da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

25. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvurucunun 16/10/1973 tarihinde Marmaris Kadastro Mahkemesinde F.A ve müşterekleri aleyhine Marmaris ilçesi Çamlı köyü 741 ve 744 parsel numaralı taşınmazlara ilişkin olarak kadastro tespitine itiraz davası açtığı, Mahkemenin 21/6/2001 tarihli kararıyla 741 parsel numaralı taşınmaz yönünden davanın tefrikine ve 744 parsel numaralı taşınmaz yönünden davanın reddine karar verildiği, tefrik edilen taşınmaza ilişkin davanın Mahkemenin E.2001/17 sayılı dosyasına kaydedildiği, yapılan yargılama sonunda davanın reddine karar verildiği, temyiz üzerine anılan kararın bozulduğu, bozma kararına karşı yapılan karar düzeltme talebinin de reddedildiği anlaşılmıştır. Bozma üzerine dosyanın henüz yeni bir esasa kaydedilmediği ve yargılamanın halen Marmaris Kadastro Mahkemesinde devam ettiği belirlenmiştir.

26. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılamanın kadastro mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 15).

27. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

28. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık niteliğinin bulunduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve kırk bir yılı aşkın bir süredir devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

30. Başvurucu ayrıca, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazını kullanamadığını belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

31. Başvurucu, 125.000,00 TL tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

32. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

33. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin kırk bir yılı aşkın bir süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 23.700,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

34. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

35. Başvuruya konu yargılamanın kırk bir yılı aşkın bir süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 23.700,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Marmaris Kadastro Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

DSK İNŞAAT - DURSUN SERDAR KUYUCU

B. No: 2013/6778 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/6778

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DSK İNŞAAT - DURSUN SERDAR KUYUCU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/6778)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : DSK İnşaat- Dursun Serdar KUYUCU

Vekili : Av. Enver Arsal YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 8/6/2005 tarihinde Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesinde açtığı sözleşmeye müdahalenin men'i ve tazminat davasında, usul ve yasaya uygun yargılama yapılmadığını, birbiriyle çelişkili ve hukuka aykırı kararlar verildiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, eşitlik ilkesinin ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 5/9/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumunun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca 26/5/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 18/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin

birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 19/9/2014 tarihli görüş yazısına, başvurucu yasal süresi içinde 1/10/2014 tarihinde karşı beyanlarını sunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Havran-Edremit-Ayvacık birinci kısım yol inşaatı 8/9/1983 tarih ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na göre imzalanan 11/1/1999 tarihli sözleme ile dava dışı Mirtur Turizm İnş. ve Tic. Ltd. Şti.'ye ihale edilmiştir. Söz konusu ihale aynı koşullar çerçevesinde 23/4/1999 tarihinde Karayolları Genel Müdürlüğü (KGM) tarafından onaylanan devir sözleşmesi ile başvurucu tarafından devralınmıştır.

8. KGM 14. Bölge Müdürlüğünün, 14/10/2000 tarihli KGM'ye yazdığı yazı ile Havran-Edremit-Ayvacık birinci kısım yol inşaatı standardının yükseltilmesi amacıyla keşif bedelinin %30 oranında arttırılması talep edilmiş, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı (Bakanlık) oluru ile bu talep kabul edilmiştir. Bu artışa ilaveten KGM tarafından alınan 31/10/2002 tarihli Bakanlık oluru ile %225,61 oranında keşif artışının aynı sözleşme ve şartname hükümleri çerçevesinde başvurucuya yaptırılmasına karar verilmiştir.

9. Bakanlık müfettişleri tarafından hazırlanan 2/5/2003 tarihli inceleme raporunda Havran-Edremit-Ayvacık birinci kısım yol inşaatı için belirlenen keşif artış bedelinin %88'lik kısmının mevzuat hükümlerine uygun olmadığı ifade edilmiş, sorumlular hakkında ön inceleme başlatılması önerilmiştir. 16/6/2003 tarihli ön inceleme raporunda ise bu durumun sorumluları hakkında soruşturma izni verilmesi gerektiği bildirilmiştir.

10. KGM'nin 10/5/2004 tarihli yazısıyla Bakanlık Teftiş Kurulu raporundaki bilgiler değerlendirilerek Havran-Edremit-Ayvacık birinci kısım yol inşaatının %225,61 oranında belirlenen keşif artış bedelinin %88,39'luk keşif artışına tekabül eden kısmının mevzuata uygun olmaması nedeniyle iptal edilmesine yönelik Bakanlık oluru istenmiş, 26/4/2004 tarihinde Bakanlık oluru verilmiştir.

11. Başvurucu, 23/11/1999 tarihinde, Havran-Edremit-Ayvacık birinci kısım yol inşaatını idarenin onayı ile devraldığını, işin yapımı sürerken KGM 14. Bölge Müdürlüğünün 9/6/2004 tarihli yazısıyla Bakan oluru ile işin %88,39'luk keşif artışına tekabül eden kısmının iptal edildiğinin bildirildiğini, idarenin tek taraflı irade açıklaması ile sözleşmeye yaptığı müdahalenin hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek, 8/6/2005 tarihinde Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesinde Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile KGM aleyhine sözleşmeye yapılan müdahalenin men'i ve hükümsüzlüğünün tespiti ile uğradığı zararın giderilmesi talebiyle tazminat davası açmıştır.

12. Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesi 13/10/2005 tarih ve E.2005/312, K.2005/538 sayılı kararı ile davalı idarenin keşif artışı getiren olurun iptaline ilişkin işleminin bağımsız nitelikli, idarenin tek taraflı kamu gücü kullanarak tamamen idare hukuku kuralları içerisinde düzenlediği idari bir işlem olduğu gerekçesiyle Mahkemenin yargı yolu yönünden görevsizliği nedeniyle davanın reddine karar vermiştir.

13. Temyiz incelemesi sonucunda ise Yargıtay 15. Hukuk Dairesi 12/10/2006 tarih ve E.2006/4232, K.2006/5781 sayılı ilâmı ile uyuşmazlığın kamu otoritesinin kullanılmasından kaynaklanmadığı, sözleşme konusu işin bir kısmının yapılmamasından kaynaklanan bu ihtilafın çözüm yerinin adli yargı yeri olduğu gerekçesiyle İlk Derece Mahkemesinin kararını bozmuştur.

14. Öte yandan Bakanlık Müfettişleri tarafından hazırlanan 2/5/2003 tarihli inceleme raporuna dayanılarak bir kısım kamu görevlileri hakkında dava açılmış, Ankara 3. Asliye Ceza Mahkemesinin 14/2/2008 tarih ve E.2007/372, K.2008/63 sayılı kararıyla ihale kapsamında olmayan yolun bir kısmının projenin bir an önce trafiğe açılmasını temin maksadıyla, ihale kapsamına dahil edilmesinden kaynaklanan %88,39'luk keşif artışı bölümünün 26/4/2004 tarihli Bakanlık olur'u ile iptal edildiği, dolayısıyla keşif artışından kaynaklanan ek işlerin %88,39'luk bölümünün yapılmadığı ve bedelinin ödenmediği, bu nedenle %30'un üzerinde %225,61 oranında keşif artışı verilmesi işlemi sonucunda, kamu zararına sebebiyet verilmediği gibi yüklenici firmaya haksız kazanç da sağlanmadığı gerekçesiyle sanıkların beraatına karar verilmiştir. Bu karar Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 28/10/2008 tarih ve E.2008/9672, K.2008/19733 sayılı ilâmıyla onanmıştır.

15. Başvurucunun açtığı davada Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin 12/10/2006 tarihli bozma kararı üzerine Mahkemece bozmaya uyularak davanın esasına geçilmiş, 31/12/2008 tarih ve E.2007/22, K.2008/628 sayılı karar ile bilirkişi raporunda açıklanan nedenlerle davalı idarenin sözleşme konusu işin bir bölümünü yaptırmaması sonucunu doğuran kararının haklı olmadığı, bu durumun tespiti bağlamında sözleşmeye müdahalenin men'i davasının kabulüne, başvurucu vekili tarafından geri alınan maddi tazminat davası hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

16. Kararın temyizi üzerine Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin 16/9/2010 tarih ve E.2009/3839, K.2010/4574 sayılı ilâmı ile taraflar arasındaki sözleşmenin, 2886 sayılı Kanun'un 63. maddesi ile 84/8520 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Bayındırlık İşleri Şartnamesi'nin 19. maddesindeki hükümlere tabi olduğu, iş miktarındaki artma veya eksilme halinde anılan mevzuat hükümlerinin uygulanmasının öngörüldüğü, buna göre yapım işlerine ilişkin sözleşmenin uygulanması sırasında keşif ve sözleşmede öngörülmemiş olan iş artışı veya eksikliği zorunlu hale gelirse, yüklenicinin keşif bedelinin %30'una kadar olan değişiklikleri yapmakla yükümlü olduğu, keşif bedeli artışının %30'dan fazla olması halinde kural olarak sözleşmenin bozulduğu, ancak %30 oranındaki fazla artış, temel, tünel vb. işler, doğal afet gibi nedenlerden ileri gelmişse idarenin isteği, yüklenicinin kabulü ve ilgili Bakan'ın onayı ile süre hariç, aynı sözleşme ve şartname hükümleri çerçevesinde %30'u geçen işlerin de aynı yükleniciye yaptırılabileceği, oysa toplanan tüm deliller birlikte incelendiğinde uyuşmazlık konusu olan keşif artışının Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesi'nde gösterilen sebeplerden kaynaklanmadığı, bu sebeple uyuşmazlık konusu olan keşif artışının sözleşme dışı iş sayılacağı, sözleşme dışı iş sayılan uyuşmazlığın sözleşmeye müdahale veya sataşma sayılamayacağı, sözleşme dışı iş yapılmış ise vekaletsiz iş görme kurallarının uygulanması gerektiği, bu sebeple sözleşmeye müdahalenin men'i davasının reddine karar verilmesi gerektiği belirtilerek hüküm bozulmuştur.

17. Karar düzeltme istemi, aynı Dairenin 27/4/2011 tarih ve E.2010/7690, K.2011/2575 sayılı ilâmı ile reddedilmiştir.

18. Bozma kararı sonrasında dava dosyası Ankara 14. Asliye Ticaret Mahkemesince incelenmiş, Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılamada Mahkemenin 16/11/2011

tarih ve E.2011/324, K. 2011/56 sayılı kararıyla davanın reddine karar verilmiştir.

19. Kararın temyizi üzerine Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin 2/11/2012 tarih ve E.2012/1220, K.2012/6801 sayılı ilâmı ile davanın KGM aleyhine açılmış olmasına, Bayındırlık ve İskan Bakanlığının temsilcide yanılma sonucu yazılmış bulunmasına, kararın KGM hakkında verilmiş bulunduğuna, karar başlığında Bayındırlık ve İskan Bakanlığının davalı olarak gösterilmesinin maddi hataya dayalı olduğuna ve Mahkemece verilen kararın düzeltilerek onanmasına karar verilmiştir.

20. Karar düzeltme istemi de aynı Dairenin 9/7/2013 tarih ve E.2013/482, K.2013/4462 sayılı ilâmı ile reddedilmiştir.

21. Karar, başvurucuya 6/8/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

22. Başvurucu, 5/9/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

23. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Usul ekonomisi ilkesi" kenar başlıklı 30. maddesi şöyledir:

"Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür."

24. 22/4/1926 tarih ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu’nun 410. maddesi şöyledir:

“Vekaleti olmaksızın başkasının hesabına tasarrufta bulunan kimse,o işi sahibinin menfatine ve tahmin olunan maksadına göre yapmağa mecburdur.”

25. 2886 sayılı Kanun’un “Sözleşmede Belirtilen İşin Artış ve Eksilişi” kenar başlıklı 63. maddesi şöyledir:

“Yapım işlerine ait bir sözleşmenin uygulanması sırasında keşif ve sözleşmede öngörülmeyen iş artışıveya eksilişi zorunlu hale gelirse, müteahhit, keşif bedelinin % 30 oranına kadar olan dağişikliği, süre hariç, sözleşme ve şartnamesindeki hükümler dairesinde yapmakla yükümlüdür.

Keşif bedeli artışının % 30'u geçmesi halinde sözleşme feshedilir. Ancak, bu durumda müteahhit işin keşif bedeli ve% 30 keşif artışının karşılığı işleri sözleşme ve şartnamesindeki hükümler çerçevesinde yapmaya zorunludur. Taahhüdün %30 keşif artışı ile bitmemesi ve tasfiye edilmesi halinde müteahhit, idareden hiçbir masraf ve tazminat isteyemez.

% 30 oranından fazla artış; temel, tünel ve benzeri işler ile tabii afetler gibi nedenlerden ileri gelmiş ise; idarenin isteği, müteahhidin kabulü ve ilgili bakanın onayı ile süre hariç, aynı sözleşme ve şartname hükümleri içinde % 30'u geçen işler de aynı müteahhide yaptırılabilir.

Keşif bedelinin % 70 inden daha düşük bedelle tamamlanacağı anlaşılan işlerde, müteahhit işi bitirmeye zorunludur. Bu durumda, müteahhide, belgelemek şartı ile yapmış olduğu gerçek giderlerine karşılık olarak, ihale bedelinin % 70'i ile yaptığı işin tutarı arasındaki bedel farkının % 5'ine kadar ödeme yapılabilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 5/9/2013 tarih ve 2013/6778 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

27. Başvurucu, 23/11/1999 tarihinde, Havran-Edremit-Ayvacık birinci kısım yol inşaatını idarenin onayı ile devraldığını, işin yapımı sürerken KGM 14. Bölge Müdürlüğünün 9/6/2004 tarihli yazısıyla Bakan oluru ile işin %88,39'luk keşif artışına tekabül eden kısmının iptal edildiğinin bildirildiğini, 8/6/2005 tarihinde Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesinde sözleşmeye müdahalenin men'i ve tazminat davası açtığını, idarenin tek taraflı irade açıklaması ile sözleşmeye yaptığı müdahalenin hukuka aykırı olduğunu, aynı durumdaki ve aynı yerdeki birbirinin devamı olan yol ile ilgili bir diğer şirket hakkında keşif bedelinin iptal edilmemesinin eşitlik ilkesine aykırı olduğunu, idarenin keşif artışı konusunda yaptığı soruşturma sonucu açılan ceza davasında yargılanan kamu görevlilerinin bilirkişi raporuna dayalı olarak beraat ettiğini, Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2007/22 sayılı davayı kabul kararının KGM tarafından temyiz edilmediğinden bu idare bakımından kesin hüküm teşkil etmesi gerektiğini ancak bozma kararı üzerine Ankara 14. Asliye Ticaret Mahkemesince verilen E.2011/324 sayılı davanın reddi kararının, ilamda davalı olarak gösterilmeyen Karayolları Genel Müdürlüğünce temyiz edildiğini, diğer davalı Bayındırlık ve İskan Bakanlığının davanın tarafı olmasına karşın davalı idarenin Yargıtay kararında maddi hata sonucu taraf olarak gösterildiğinin tespit edildiğini, çelişkili bilirkişi raporlarının göz ardı edildiğini ve Mahkemece 16/11/2011 tarihinde verilen davanın reddi kararının onandığını, Yargıtay kararının maddi hatalar içerdiğini iddia etmiş, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, eşitlik ilkesinin ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

28. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun, Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesinde açtığı sözleşmeye müdahalenin men'i ve tazminat davasında, delillerin eksik ve hatalı değerlendirilerek davanın reddine karar verilmesinin eşitlik ilkesi ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Başvurucunun anılan iddiaları yargılama sonucunda verilen kararın adil olup olmadığına yönelik olup, bu iddialar adil yargılanma hakkının ihlali iddiası kapsamında değerlendirilmiştir. Başvurucunun makul sürede yargılama yapılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlali iddiası ayrıca incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

29. Başvurucu, Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesinde açtığı sözleşmeye müdahalenin men'i ve tazminat davasında, Mahkemece E.2007/22 sayılı kararla davanın kabulüne karar verildiğini, bu kararın KGM tarafından temyiz edilmediğini ve bu idare bakımından kesin hüküm teşkil etmesi gerektiğini ancak bozma kararı üzerine verilen E.2011/324 sayılı davanın reddi kararının, ilamda davalı olarak gösterilmeyen KGM tarafından temyiz edildiğini, diğer davalı Bayındırlık ve İskan Bakanlığının davanın tarafı olmasına karşın davalı idarenin Yargıtay kararında maddi hata sonucu taraf olarak gösterildiğinin belirtildiğini, idarenin keşif artışı konusunda yaptığı soruşturma sonucu açılan ceza davasında alınan bilirkişi raporunun Mahkemece dikkate alınmadığını, çelişkili bilirkişi raporlarının göz ardı edilerek davanın reddi yönünde hüküm kurulduğunu belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

30. Adalet Bakanlığının görüş yazısında, başvurucunun açtığı tazminat davasında keşif artışına onay veren kamu görevlilerinin beraatına dair Mahkeme kararının dikkate alınmadığını iddia ettiği, ceza mahkemesi kararlarının kural olarak hukuk mahkemesi için bağlayıcı nitelikte olmadığı, başvurucunun şikâyetlerinin yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu belirtilerek başvurucunun iddiaları incelenirken bu hususların göz önünde bulundurulması gerektiği bildirilmiştir.

31. Başvurucu, Adalet Bakanlığı görüş yazısına karşı beyanlarında; keşif artışına onay veren kamu görevlileri hakkında verilen beraat kararına göre keşif artışı işleminin hukuka uygun bir karar olduğunu ifade etmiş ve başvuru dilekçesindeki şikayetlerini tekrar etmiştir.

32. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

33. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

34. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

35. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya açık keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

36. Başvurucunun, 8/6/2005 tarihinde Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesinde Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile KGM aleyhine açtığı davada Mahkemece, 31/12/2008 tarihli kararla, dava konusu işlemle %88,39 oranında azaltılan keşif artışlarının başlangıçta usulsüz yapıldığı iddiasıyla ilgili olarak bazı kamu görevlileri hakkında açılan ceza davasında bu artışları sağlayan kamu görevlilerinin mevzuata aykırı işlemlerinin bulunmadığının belirlendiği, yargılama sürecinde KGM'nin tüzel kişiliği kaldırılarak genel bütçeye ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığına dahil edilmesi nedeniyle davaya sadece Bayındırlık ve İskan Bakanlığı aleyhine devam edildiği, keşif artışı ile ilgili alınan bilirkişi raporunda birinci keşifte yer almayan fakat işin tamamlanabilmesi için zaruret arz eden iş kalemlerinin işin bünyesine dahil edilmesinde hizmet gerekleri ve kamu yararı ilkelerine aykırılık görülmediği ifade edilmiştir. İptal edilen %88,39'luk keşif artışı ile ilgili çalışmalara henüz başlanmadığının tespit edildiği, davalı idarenin sözleşme konusu işin bir bölümünü yaptırmaması sonucunu doğuran kararının haklı olmadığı ve bu durumun tespiti bağlamında başvurucunun sözleşmeye müdahalenin men'i davasının kabulüne, başvurucunun davalının muvafakatiyle tazminat davasını geri aldığı gerekçesiyle tazminat davası bakımından esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verildiği anlaşılmıştır.

37. Dava açıldığı tarihte tüzel kişiliğe sahip olan KGM'nin yargılama sırasında tüzel kişiliğinin kaldırılarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığının bağlı kuruluşu haline getirilmesi nedeniyle Mahkemece davaya Bayındırlık ve İskan Bakanlığı aleyhine devam edildiği belirtilmiştir.

38. Kararın temyizi üzerine Yargıtay 15. Hukuk Dairesinin 16/9/2010 tarihli ilâmı ile davada vekaletsiz iş görme hükümlerinin uygulanması gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur. Mahkemece bozma kararına uyularak, 16/11/2011 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Kararın temyizi üzerine, Yargıtay 15. Hukuk Dairesince davanın KGM aleyhine açılmış olmasına, Bayındırlık ve İskan Bakanlığının temsilcide yanılma sonucu yazıldığına, kararın KGM hakkında verildiğine, karar başlığında Bayındırlık ve İskan Bakanlığının davalı olarak gösterilmesinin maddi hataya dayalı olduğuna ve Mahkemece verilen kararın düzeltilerek onanmasına karar verilmiş, karar düzeltme istemleri reddedilmiştir.

39. Hukuk ve ceza davalarının konuları, tarafları ve amaçları farklı olduğundan, ceza mahkemesi kararları, hukuk davaları için kural olarak kesin hüküm oluşturmaz. Mülga 818 sayılı Kanun'un 53. maddesi gereğince hukuk hâkimi, ceza mahkemesinin mahkûmiyet kararıyla bağlı ise de, maddi olayı tespit etmeyen beraat kararı hukuk hâkimini bağlamaz. Onun için hukuk hâkimi, topladığı deliller doğrultusunda karar verebilir (B. No: 2013/7123, 6/2/2013, § 62). Somut olayda başvurucu, %88,39'luk keşif artışı oranının ihale kapsamına dahil edilmesi ile ilgili olarak açılan ceza davasında kamu görevlilerinin beraat ettiğini ve ceza yargılaması sırasında alınan bilirkişi raporunun dikkate alınmadığını iddia etmiştir.

40. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

41. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

42. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Makul Sürede Tamamlanmadığı İddiası

43. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

44. Başvurucu, 8/6/2005 tarihinde Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesinde açtığı tazminat davasında yargılamanın makul sürede tamamlanmayarak Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

45. Adalet Bakanlığının 19/9/2014 tarihli görüş yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvurunun bu kısmı hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

46. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

47. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

48. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu tazminat davasında, 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

49. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 8/6/2005 tarihidir.

50. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Somut başvuru açısından bu tarih, Yargıtay tarafından karar düzeltme isteminin reddedildiği 9/7/2013 tarihidir. Buna göre değerlendirmede dikkate alınması gereken süre sekiz yıl bir aydır.

51. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunun İdare ve başvurucu arasında yapılan sözleşmeye İdare tarafından yapılan müdahalenin men'i ve uğranılan zararın giderilmesi istemiyle açılan tazminat davası olduğu, 8/6/2005 tarihinde açılan davanın yargılama sürecinde, 13/10/2005 tarihinde İlk Derece Mahkemesince davanın görevsiz yargı yolunda açıldığı gerekçesiyle reddine karar verildiği, kararın temyizi neticesinde 12/10/2006 tarihinde Yargıtay tarafından bozulduğu görülmüştür. Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılamada 31/12/2008 tarihinde sözleşmeye yapılan müdahalenin men'i isteminin kabulüne karar verildiği, kararın temyizi üzerine Yargıtayın 16/9/2010 tarihli ilâmıyla davada vekaletsiz iş görme hükümlerinin uygulanması gerektiği

belirtilerek bozulduğu, karar düzeltme isteminin Yargıtay tarafından verilen 27/4/2011 tarihli kararla reddedildiği belirlenmiştir. Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılamada 16/11/2011 tarihinde davanın reddine karar verildiği, kararın temyizi üzerine 2/11/2012 tarihinde Yargıtay tarafından onandığı, karar düzeltme isteminin Yargıtayın 9/7/2013 tarihli ilâmıyla reddedildiği anlaşılmıştır.

52. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

53. Başvuruya konu davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, 1086 sayılı mülga Hukuk usulü Muhakemeleri Kanunu ve 6100 sayılı Kanun hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı yargılamanın uzun sürmesinde, başvurucuya atfedilecek bir kusur bulunmadığı anlaşılmakta olup, söz konusu sekiz yıl bir ayı aşan yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

54. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

55. Başvurucu, yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması nedeniyle 150.000,00 TL manevi, 3.049.921,27 TL maddi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

56. 6216 Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

57. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin sekiz yıl bir ayı aşan yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 5.850,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

58. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

59. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddiasının “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 5.850,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HAMZA ÇİÇEK

B. No: 2013/7067 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/7067

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAMZA ÇİÇEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/7067)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Hamza ÇİÇEK

Vekili : Av. Cihan GÖKTÜRK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, taşınmazlarına yönelik olarak açtığı tapu iptali ve tescil davasının davanın halen devam ettiğini, yargılamanın uzaması nedeniyle taşınmazları üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunamadığını belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 5/9/2013 tarihinde Mersin Kadastro Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 18/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

I.4. Bölüm Başkanı tarafından 1/12/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 29/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucunun babası, tapu kaydına dayanarak taşınmazına haksız yere müdahale edildiği gerekçesiyle G. ve G. aleyhine müdahalenin men'i davası açmıştır.

8. Nusaybin Sulh Hukuk Mahkemesi, 14/9/1942 tarih ve E.1942/52, K.1942/63 sayılı kararıyla müdahalenin men'ine karar vermiştir.

9. Davalıların temyiz etmesi üzerine Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 11/1/1943 tarihli kararıyla Sulh Hukuk Mahkemesinin kararını bozmuştur.

10. Nusaybin Sulh Hukuk Mahkemesi, 25/6/1943 tarih ve 1943/55, 1943/30 sayılı kararıyla bozma kararına uyarak gerekli araştırma ve incelemeleri yaparak davalıların taşınmaza yaptığı müdahalenin men'ine karar vermiştir.

11. Temyiz üzerine Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 14/9/1943 tarih ve 1943/9666, K.1943/9242 sayılı ilâmıyla Sulh Hukuk Mahkemesinin kararını onamış ve karar bu tarihte kesinleşmiştir.

12. Başvurucu ve kardeşi 4/11/1965 tarihinde Nusaybin ilçesi Gündükhana köyündeki taşınmazlar ile ilgili olarak bu taşınmazların emvali metruke yasaları gereği Hazineye devredilerek üçüncü kişilere kiraya verildiği iddiasıyla Maliye Hazinesi ve diğer davacılar aleyhine Nusaybin Asliye Hukuk Mahkemesinde tapu kaydının iptali ve tescil davası açmıştır.

13. Söz konusu taşınmazların kadastro çalışmaları sonrasında 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 ve 14 parsel numaralı taşınmazlar olarak tespit görmesi nedeniyle Nusaybin Asliye Hukuk Mahkemesi, 2/2/1967 tarih ve E.1965/115, K.1967/12 sayılı kararıyla Mahkemenin görevsizliğine ve dava dosyasının Nusaybin Kadastro Mahkemesine gönderilmesine hükmetmiştir.

14. Nusaybin Kadastro Mahkemesi, 27/2/1981 tarih ve E.1967/1, K.1981/15 sayılı kararı ile başvurucunun davasının kısmen kabulüne karar vermiştir.

15. Tarafların temyizi üzerine anılan karar, Yargıtayın 20/1/1984 tarih ve E.1983/14154, K.1984/464 sayılı ilâmı ile bozulmuştur.

16. Bozma ilamı sonrası dava dosyası, Mahkemenin 1985/1 sayılı esasına kaydedilmiştir.

17. Mahkemenin, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararı ile kapatılması sonrası dava dosyası, Mardin Kadastro Mahkemesinin 2013/144 sayılı esasına kaydedilmiş olup yargılama halen devam etmektedir.

18. Başvurucu, 5/9/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

19. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ile

21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28. maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 5/9/2013 tarih ve 2013/7067 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, taşınmazlarına müdahale edilmesi nedeniyle açılan men davasının 1942 yılından bu yana devam ettiğini, tapu kayıtları ve bilirkişi raporlarının dava konusu taşınmazlara malik olduğunu kanıtlamasına rağmen bu durumun göz ardı edildiğini, yargılamanın uzaması nedeniyle taşınmazları üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunamadığını, dava konusu 10 parsel numaralı taşınmazın yarısının kendisine ait olduğunu ve bu taşınmaza devlet tarafından kamulaştırılma yapılmaksızın el konulduğunu ancak herhangi bir ödeme yapılmadığını belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

23. Başvurucu, taşınmazlarına yönelik olarak açtığı davanın, murisinin 1942 tarihinde açtığı müdahalenin men'i davasından beri devam ettiğini, tapu kayıtları ve bilirkişi raporları başvuruya konu taşınmazlara malik olduğunu kanıtlamasına rağmen bu durumun göz ardı edildiğini, yargılamanın uzaması nedeniyle taşınmazları üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunamadığını, dava konusu 10 parsel numaralı taşınmazın yarısının kendisine ait olduğunu ve bu taşınmaza devlet tarafından kamulaştırılma yapılmaksızın el konulduğunu ancak herhangi bir ödeme yapılmadığını belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği

ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

25. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

26. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda taşınmaz mülkiyeti hakkında Nusaybin Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan ve görevsizlik kararı sonrasında Nusaybin Kadastro Mahkemesine devredilen tapu iptali ve tescil davasında, 3402 ve 6100 sayılı kanunlarda yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

27. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarihtir. Başvurucu yargılamanın 1942 yılında Nusaybin Sulh Hukuk Mahkemesinde açılan meni müdahale davası ile başladığını iddia etmişse de, bu davanın Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 14/9/1943 tarih ve 1943/9666, K.1943/9242 sayılı kararıyla onanarak kesinleştiği ve yargılamanın tamamlandığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla makul süre değerlendirmesinde sürenin başlangıcı, Nusaybin Asliye Hukuk Mahkemesinde tapu kaydının iptali ve tescil istemiyle davanın açıldığı 4/11/1965 tarihidir.

28. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

29. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvurucunun 4/1/1965 tarihinde Nusaybin Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı tapu iptali ve tescil davasında Mahkemece, taşınmazın bulunduğu Gündükhana köyünde arazi kadastro çalışmalarının yapılması nedeniyle Nusaybin Kadastro Mahkemesinin görevli olduğu belirtilerek davanın Nusaybin Kadastro Mahkemesine gönderildiği, Nusaybin Kadastro Mahkemesinin 27/2/1981 tarihli kararıyla davanın kısmen kabulüne karar verildiği, temyiz üzerine anılan kararın bozulduğu, bozma üzerine davanın Nusaybin Kadastro Mahkemesinin 1985/1 sayılı esasına kaydedildiği, Nusaybin Kadastro Mahkemesinin kapatılması üzerine davanın Mardin Kadastro Mahkemesine devredildiği, yargılama kapsamında dosyanın birçok kez incelemeye alındığı ve halen taraf teşkilinin sağlanmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Yargılamanın halen Mardin Kadastro Mahkemesinin E.2013/144 sayılı dosyasında devam ettiği belirlenmiştir.

30. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılamanın kadastro mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 19).

31. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

32. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık niteliğinin bulunduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve kırk dokuz yılı aşkın bir süredir devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

33. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

34. Başvurucu ayrıca, tapu kayıtları ve bilirkişi raporları başvuruya konu taşınmazlara malik olduğunu kanıtlamasına rağmen bu durumun göz ardı edildiğini, yargılamanın uzaması nedeniyle taşınmazları üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunamadığını, dava konusu 10 parsel numaralı taşınmazın yarısının kendisine ait olduğunu ve bu taşınmaza devlet tarafından kamulaştırılma yapılmaksızın el konulduğunu ancak herhangi bir ödeme yapılmadığını belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuruya konu dava, taşınmazın mülkiyetine yönelik bir dava olup, başvurucunun mülkiyet hakkının bulunup bulunmadığı yargılama sonucunda verilen kararla ortaya çıkacaktır. Mülkiyet hakkına yönelik yargılama devam ettiği sırada ve başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddialarının bu aşamada değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

35. Başvurucu, 35.013.521,63 TL maddi, 3.000.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

36. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

37. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin kırk dokuz yılı aşkın bir süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 24.900,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

38. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit

edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

39. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

40. Başvuruya konu yargılamanın kırk dokuz yılı aşkın bir süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal

edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 24.900,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

VELİ NAZMAN VE HIDIR NAZMAN

B. No: 2013/7089 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/7089

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

VELİ NAZMAN VE HIDIR NAZMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/7089)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucular : Veli NAZMAN

Hıdır NAZMAN

Vekilleri : Av. Fatma KALSEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, 5/8/1991 tarihinde Tunceli Kadastro Mahkemesinde açtıkları kadastro tespitine itiraz davasının halen devam ettiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılamadığını, bu sürede taşınmazlarını kullanmadıklarını, makul sürede yargılanma hakkına ilişkin iç hukukta etkili bir yol olmadığını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma hakları ile etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve tazminat talep etmişlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 11/9/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 31/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi

Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 1/12/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 19/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Tunceli ili, Merkez Atatürk mahallesinde, 1989 yılında yapılan kadastro çalışmaları esnasında 144 ada 7, 8, 9 ve 10 parsel numaralı taşınmazlar başvurucular ve müşterekleri adına tespit edilmiştir.

8. Bu tespite yapılan itiraz üzerine Tunceli Kadastro Komisyonu 9/5/1991 tarihli ek kararı ile 8 ve 9 parsel numaralı taşınmazların ifraz edilerek Maliye Hazinesi adına, 7 ve 10 parsel numaralı taşınmazların ise R.P. adına tespitine karar vermiştir.

9. Başvurucular, 5/8/1991 tarihinde, Kadastro Komisyonu kararının iptali ve parsellerin kendi adlarına tescili talebiyle dava açmışlar, dava dosyası Tunceli Kadastro Mahkemesinin E.1991/67 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

10. Tunceli Kadastro Mahkemesi, 2/6/2004 tarih ve E.1991/67, K.2004/12 sayılı kararı ile 7 parsel numaralı taşınmazın başvurucular adına tapuya tesciline, 8, 9 ve 10 parsel numaralı taşınmazların orman niteliğiyle Maliye Hazinesi adına tapuya tesciline karar vermiştir.

11. Bu kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 20. Hukuk Dairesi, 1/3/2005 tarih E.2004/11469, K.2005/1847 sayılı ilamıyla İlk Derece Mahkemesinin kararını kısmen bozmuş, kısmen onamıştır.

12. Mahkeme, 17/5/2013 tarih ve E.2005/2, K.2013/16 sayılı kararı ile bozma ilamına karşı direnerek, başvuruculaların davalarının kısmen kabulüne karar vermiştir.

13. Başvurucular, 11/9/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Tarafların temyizi üzerine anılan karar, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun E.2014/34 sayılı dosyasına kaydedilmiş olup temyiz incelemesi devam etmektedir.

B. İlgili Hukuk

15. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ile 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28. maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 11/9/2013 tarih ve 2013/7089 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

17. Başvurucular, 5/8/1991 tarihinde Tunceli Kadastro Mahkemesinde açtıkları kadastro tespitine itiraz davasının halen devam ettiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılamadığını, bu sürede taşınmazlarını kullanmadıklarını, makul sürede yargılanma hakkına ilişkin iç hukukta etkili bir yol olmadığını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma hakları ile etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

18. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucuların, uzun süren yargılama süreci boyunca, makul sürede yargılama yapılmamasından dolayı uğradıkları hak kaybına ilişkin olarak başvurabilecekleri bir iç hukuk yolunun bulunmadığını belirterek etkili başvuru haklarının ihlal edildiği iddiasında bulundukları anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvurucuların ihlal iddialarına ilişkin değerlendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Bu çerçevede anılan ihlal iddiası, makul sürede yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

20. Başvurucular, 5/8/1991 tarihinde Tunceli Kadastro Mahkemesinde açtıkları kadastro tespitine itiraz davasının halen devam ettiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılamadığını, bu sürede taşınmazlarını kullanmadıklarını, makul sürede yargılanma hakkına ilişkin iç hukukta etkili bir yol olmadığını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

21. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

22. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

23. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda taşınmaz mülkiyeti hakkında Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasında, 3402 ve 6100 sayılı Kanunlarda yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

24. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 5/8/1991 tarihidir.

25. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

26. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvurucular tarafından R.P. ve müştereklerine karşı kadastro tespitine itiraz davası açıldığı, davanın Tunceli Kadastro Mahkemesinin E.1991/67 sayılı dosyasına kaydedildiği, Mahkemenin E.1991/67, K.2004/12 sayılı kararıyla 11/5/2004 tarihinde yapılan keşif ve alınan bilirkişi raporu ve diğer deliller doğrultusunda davanın kısmen kabulüne karar verildiği, Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 1/3/2005 tarihli kararı ile İlk Derece Mahkemesi kararının kısmen onanıp kısmen bozulduğu, Mahkemenin bozma kararına direnerek davanın kısmen kabulüne karar verdiği, yargılama sürecinde birçok kez keşif ara kararı verilmesine rağmen keşif ara kararlarının muhtelif gerekçelerle ertelendiği ve karar duruşmasında toplanan diğer delillerin yeterli olacağı gerekçesiyle keşif ara kararından dönüldüğü belirlenmiştir. Direnme kararı üzerine Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun E.2014/34 sayılı dosyasına kaydedilen davadaki temyiz sürecinin halen devam ettiği anlaşılmıştır.

27. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılamanın kadastro mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 15).

28. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

29. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık niteliğinin bulunduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar

verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve yirmi üç yıl yedi ayı aşkın bir süredir devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

30. Açıklanan nedenlerle, başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

31. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş olup, başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

32. Başvurucular, maruz kaldıkları zarar karşılığı olarak toplam 60.000,00 TL manevi, 50.000,00 TL maddi tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

33. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

34. Başvuruculara tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yirmi üç yıl yedi ayı aşkın bir süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında her bir başvurucuya net 18,700,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

35. Başvurucular tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvuruculara maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

36. Başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

37. Başvuruya konu yargılamanın yirmi üç yıl yedi ayı aşkın bir süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculara,

1. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvuruculaların her birine net 18.700,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculaların tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ORHAN ERSOY (7)

B. No: 2013/7323 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/7323

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ORHAN ERSOY BAŞVURUSU (7)

(Başvuru Numarası: 2013/7323)

Karar Tarihi: 10/3/2015

R.G. Tarih- Sayı: 9/6/2015-29381

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör : Elif KARAKAŞ

Başvurucu : Orhan ERSOY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, hisselerini satın aldığı anonim şirket yetkilileri tarafından kâr payı vaadiyle kandırıldığından ve paralarını geri alamadığından bahisle zararlarının tazmini istemiyle açtığı davada mahkemece adli yardım talebinin kabul edilmediğini ve davanın açılmamış sayılmasına karar verilmek suretiyle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüş, adli yardım ve tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 1/10/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde belirlenen eksiklikler tamamlatılmış ve Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 31/3/2014 tarihinde kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılama imkânının bulunmadığını belirterek adli yardım isteminde bulunmuş, Bölüm tarafından 7/1/2015 tarihinde adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu, Türkiye'de faaliyet gösteren bir anonim şirketin yetkililerinden 1997 ve 2001 yıllarında toplam 237.627 Alman markı değerinde hisse senedi satın almıştır.

7. 2012 yılında yapmış olduğu araştırmalarında söz konusu şirket temsilcilerinin izinsiz halka arz faaliyetinde bulunduklarını ve kaçak yollardan kayıt yükümlülüğüne uymaksızın "hisse senedi" karşılığında kendisinden para aldıklarını öğrenmiştir.

8. Başvurucu, şirket yetkililerinden ödemiş olduğu paranın iadesini defalarca talep etmesine ve yetkililerin de iade edeceklerini vaat etmelerine rağmen bugüne kadar parasını geri alamamıştır.

9. Başvurucu, anılan şirketin yetkili makamlardan izin almaksızın yaptığı hisse senedi satışlarını gerekli denetim görevini yerine getirmeyerek engellemediğinden bahisle hizmet kusuru bulunduğunu ileri sürdüğü Başbakanlık aleyhine 1.000.000,00 TL maddi, 5.000.000,00 TL manevi tazminatın ödenmesi istemiyle tam yargı davası açmak üzere İdare Mahkemesine başvurmuş ve dava harcı ile yargılama giderlerinden muafiyete ilişkin adli yardım talebinde bulunmuştur.

10. Ankara 11. İdare Mahkemesi 7/3/2012 tarih ve E.2012/378 sayılı kararıyla ilgili mevzuat hükümlerindeki koşulların başvurucu açısından gerçekleşmediğini belirterek başvurucunun adli yardım talebini reddetmiştir.

11. Mahkemenin 15/3/2012 ve 19/4/2012 tarihli yazılarıyla dosyanın işleme konulabilmesi için eksik olan dava harcı ve posta ücretinin tamamlanması hususu başvurucuya tebliğ edilmiştir.

12. Söz konusu yazıların gereğinin yerine getirilmemesi üzerine Mahkemece 31/5/2012 tarih ve E.2012/378 sayılı yazıyla eksikliğin tamamlanması ve tamamlanmadığı takdirde ilgili Kanun uyarınca davanın açılmamış sayılmasına karar verileceği hususu başvurucuya bildirilmiştir.

13. Ankara 11. İdare Mahkemesinin 17/9/2012 tarih ve E.2012/378, K.2012/1415 sayılı kararıyla, başvurucunun verilen süre içinde bildirilen eksikliği tamamlamadığı gerekçesiyle temyiz yolu açık olmak üzere davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiştir.

14. Bu karar başvurucuya 11/1/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

15. 6/1/1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Dilekçe üzerine uygulanacak işlem" başlıklı 6. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herhangi bir sebeple harcı veya posta ücreti verilmeden veya eksik harç veya posta ücreti ile dava açılmış olması halinde, otuz gün içinde harcın ve posta ücretinin verilmesi ve tamamlanması hususu daire başkanı veya görevlendireceği tetkik hakimi, mahkeme başkanı veya hakim tarafından ilgiliye tebliğ olunur. Tebligata rağmen gereği yerine getirilmediği

takdirde bildirim aynı şekilde bir daha tekrarlanır. Harç veya posta ücreti süresi içinde verilmez veya tamamlanmazsa davanın açılmamış sayılmasına karar verilir ve davacıya tebliğ olunur.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 1/10/2013 tarih ve 2013/7323 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, yurt dışında çok zor şartlar altında çalışarak özveri ile biriktirdiği tasarruflarını Türkiye’de faaliyet gösteren bir anonim şirketten hisse senedi satın almak suretiyle değerlendirdiğini, ancak izinsiz halka arz faaliyetinde bulunduğunu tespit ettiği bu şirketten daha sonra parasını geri alamadığını, anılan şirketin kayıt dışı yaptığı işlerle ilgili denetim görevini yerine getirmemek suretiyle sorumluluğu bulunduğundan bahisle Başbakanlık aleyhine açtığı tam yargı davasında adli yardım talebinin reddedildiğini, her hangi bir yerde taşınır ve taşınmaz mülkünün bulunmadığını, Almanya’dan malulen emekli olduğunu, çok cüzi olan aylığıyla kirada oturduğunu ve dava masraflarını ödeyebilecek gücünün olmadığını, buna karşın mahkemece adli yardım talebinin reddedilmesi ve akabinde davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi nedeniyle açtığı tam yargı davasının mahkemece incelenmesinin imkânsız hale geldiğini belirterek Anayasa’nın 36. maddesinde tanımlanan hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ve adli yardım talebi ile tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

18. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

“Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.”

19. 6216 sayılı Kanun’un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”

20. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, “ikincil nitelikte bir kanun yolu” olup bu yola başvurulmadan önce kural olarak olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

21. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde, ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır.

22. Bireysel başvurunun ikincil niteliği gereği, başvurucunun, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarını öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtları zamanında bu mercilere sunması, aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir. Bu şekilde olağan denetim mekanizmaları önünde ileri sürülüp takip edilmeyen temel hak ve özgürlüklerin ihlaline ilişkin iddialar, Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuru konusu yapılamaz (B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 19).

23. Başvuru konusu olayda, başvurucu, Başbakanlık aleyhine açtığı tam yargı davasında derece mahkemesi tarafından adli yardım talebinin reddedilmesi ve akabinde dava harç ve posta giderlerini yatırmadığı gerekçesiyle davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi nedeniyle davasının esasının görülemediğini belirterek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Başvurucu, başvuru formuna eklediği Danıştay 10. Dairesinin 22/7/2009 tarih ve E.2009/9722, K.2009/7854 sayılı kararına atıfla adli yardım talebine ilişkin kararların temyizine hukuken olanak bulunmadığını belirtmiştir. Başvurucunun, derece mahkemesi tarafından verilen davanın açılmamış sayılmasına dair karara karşı temyiz kanun yolu açık olduğu halde söz konusu Danıştay kararına dayanarak hukuki yarar görmediği için temyiz yoluna gitmediği ve bireysel başvuru hakkını kullandığı anlaşılmaktadır.

25. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) içtihadına göre, genel bir kural olarak başvurucu, dava konusuyla ilgili ulusal içtihada göre yapacağı bir temyiz başvurusunun başarısız olacağını ispat ederse, başvurucunun iç hukuk yollarını tüketmiş olduğu kabul edilecektir (bkz. Kleyn ve Diğerleri/Hollanda, B. No: 39343/98, 6/5/2003, § 156) (B. No: 2013/7521, 4/12/2013, § 29).

26. Temyiz mahkemesinin yakın zamanda vermiş olduğu ve başvurucunun davasına da uygulanacak nitelikteki bir karar varsa ve temyiz mahkemesinin bu kararını değiştirmesi ihtimal dâhilinde görünmüyorsa başvurucu, iç hukuk yollarını tüketmiş sayılacaktır (bkz. Salah Sheek/Hollanda, B. No: 1948/04, 23/5/2007, § 121) (B. No: 2013/7521, 4/12/2013, § 30).

27. Somut olayda, başvurucu tarafından Danıştay 10. Dairesinin ilgili kararı gerekçe gösterilerek başarısız sayılacağından bahisle temyiz yoluna başvurulmamışsa da, anılan karar, adli yardım isteminin kabulü ya da reddi yolunda verilen ara kararların tek başına temyiz edilemeyeceğine ilişkin olup, bu ara kararların esas hükümle birlikte temyiz aşamasında hukuki denetimlerinin yapılamayacağı anlamına gelmemektedir (B. No: 2013/2844, § 44).

28. Zira, aynı Dairenin “uyuşmazlık hakkında verilen temyize konu olabilecek nitelikte bir kararın temyiz mercii tarafından incelenmesi sırasında yargılamanın seyrini değiştiren adli yardım talebinin reddine veya kabulüne ilişkin kararın hukuka uygun bulunup bulunmadığı yönünden incelenebileceğinde tereddüt bulunmadığı ve koşulları gerçekleşmiş bulunan adli yardım talebinin kabulü yönünde karar verilmesi gerekirken adli yardım isteminin reddi ile sonrasında davanın açılmamış sayılması yolunda verilen idare mahkemesi kararında hukuka uyarlık bulunmadığı” gerekçesiyle vermiş olduğu birçok bozma kararı bulunmaktadır (bkz. Danıştay 10. Dairesi, E.2007/8643, K.2007/6601, K.T. 31/12/2007; E.2008/9481, K.2009/1708, K.T. 16/3/2009).

29. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu da adli yardım talebinin reddi sonrasında davanın açılmamış sayılması yolundaki ilk kararında ısrar eden idare mahkemesi kararını, Danıştay 10. Dairesinin belirtilen içtihadına paralel bir gerekçeyle ve AİHM kararlarına da atıfta bulunmak suretiyle yakın tarihli bir kararında bozmuştur (bkz. Danıştay İ.D.D.K., E.2009/1670, K.2012/1535, K.T. 11/10/2012).

30. Somut olayda başvurucu, Ankara 11. İdare Mahkemesinin 17/9/2012 tarih ve E.2012/378, K.2012/1415 sayılı kararına karşı temyiz aşamasında incelenmeyeceği düşüncesiyle etkili bir yol olarak görmediği temyiz yoluna başvurmadan Anayasa

Mahkemesine bireysel başvuru yapmıştır. Ancak başvurucunun açtığı tam yargı davasının temyiz incelemesi, konusu itibarıyla Danıştay 10. Dairesinin görevine girmektedir ve anılan Dairenin de adli yardım taleplerinin reddi yolunda verilen ara kararlarının, davanın açılmamış sayılmasına ilişkin esas hükümle birlikte temyiz yoluna gidildiği takdirde hukuka uygunluk denetiminden geçeceği yolunda istikrarlı bir içtihadının olduğu, hatta adli yardım talebinin kabul edilmesi gerekirken reddedilmesini hukuka aykırı bularak bozma kararları verdiği görülmektedir (B. No: 2013/2844, § 47).

31. Buna göre, adli yardım talebinin reddi sonrasında verilen davanın açılmamış sayılmasına ilişkin karara karşı açık olan temyiz yolunun, adli yardım talebi hakkında verilen kararın hukuksal denetimi yönünden başarısız olacağı iddiası ispat edilemediğinden anılan karara karşı temyiz kanun yoluna başvurulması, iddia edilen ihlalin giderilmesi bakımından etkili ve öncelikli olup, bir ihlal iddiasının başvuru yolları tüketilmeden Anayasa Mahkemesince bireysel başvuru kapsamında incelenemeyeceği yolundaki kuraldan ayrılmayı gerektirecek bir neden bulunmamaktadır (B. No: 2013/2844, § 48).

32. Açıklanan nedenlerle, ihlale neden olduğu ileri sürülen mahkeme kararı için kanunda öngörülmüş yargısal başvuru yollarının tamamı bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmeksizin temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun, adli yardım talebinin reddedilerek davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi suretiyle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun harçtan muafiyetine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET DEMİRER

B. No: 2013/7402 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/7402

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET DEMİRER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/7402)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Mehmet DEMİRER

Vekili : Av. Mustafa YAVUZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Şanlıurfa Kadastro Mahkemesinin E.2013/72 sayılı dosyasındaki kadastro tespitine itiraz davasının yargılamaya müdahil olarak katıldığı 3/10/1989 tarihinden, Bozova Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1993/5 sayılı dosyasındaki mülkiyetin tespiti davasının, yargılamaya müdahil olarak katıldığı 24/9/1996 tarihinden beri devam ettiğini, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılamadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 17/9/2013 tarihinde Şanlıurfa 3. Asliye Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 18/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 21/11/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 1/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Bozova Asliye Hukuk Mahkemesinde 22/5/1972 tarihinde açılan tapu iptali ve meni müdahale davası, kadastro çalışmalarını takiben görevsizlik kararı ile Bozova Kadastro Mahkemesine devredilmiştir. Bu dava Bozova Kadastro Mahkemesinin E.1976/120 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

8. Başvurucu, Bozova Kadastro Mahkemesinin E.1976/120 sayılı dosyasına kaydedilen kadastro tespitine itiraz davasına 3/10/1989 tarihinde, Bozova Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1993/5 sayılı dosyasına kaydedilen mülkiyetin tespiti davasına ise 24/9/1996 tarihinde müdahil olarak katılmıştır.

9. Bozova Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1993/5 sayılı dosyasına kaydedilen davada Mahkeme, 4/6/2007 tarihli duruşmada Bozova Kadastro Mahkemesindeki davanın sonucunun beklenmesine karar vermiştir.

10. Bozova Kadastro Mahkemesinin 24/4/1991 tarih ve E.1976/120, K.1991/77 sayılı kararıyla davanın reddine karar verilmiştir.

11. Temyiz üzerine Yargıtay 16. Hukuk Dairesi, E.1991/11592 ve K.1992/5004 sayılı ilâmıyla kararı kısmen onamış kısmen bozmuştur.

12. Bozmaya uyan Bozova Kadastro Mahkemesi, 22/6/2007 tarih ve E.1992/94, K.2007/1 sayılı kararı ile davayı kısmen kabul etmiştir.

13. Temyiz üzerine bu karar da Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 17/2/2009 tarih ve E.2008/2649, K.2009/818 sayılı ilâmıyla bozulmuştur.

14. Bozma ilamı sonrası Bozova 1. Kadastro Mahkemesinin E.2010/1 sayılı dosyasına kaydedilen dava, bu Mahkemenin kapatılması üzerine Şanlıurfa Kadastro Mahkemesine devredilmiş ve belirtilen Mahkemenin E.2013/72 sayılı dosyasına kaydedilmiş olup yargılama halen devam etmektedir.

15. Bozova Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1993/5 sayılı dosyasına kaydedilen davadaki yargılama da halen devam etmektedir.

16. Başvurucu, 17/9/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

17. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 30. maddesi ile 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu’nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28. maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30.

maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22), 22/11/2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 716. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 17/9/2013 tarih ve 2013/7402 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu, Şanlıurfa Kadastro Mahkemesinin E.2013/72 sayılı dosyasındaki kadastro tespitine itiraz davasının yargılamaya müdahil olarak katıldığı 3/10/1989 tarihinden, Bozova Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1993/5 sayılı dosyasındaki mülkiyetin tespiti davasının yargılamaya müdahil olarak katıldığı 24/9/1996 tarihinden beri devam ettiğini, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılamadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

20. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun Bozova Kadastro Mahkemesindeki kadastro tespitine itiraz davası ile Bozova Asliye Hukuk Mahkemesindeki mülkiyetin tespiti davasının makul sürede sonuçlandırılamadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Bu nedenle başvurucunun iki ayrı yargılamaya konu ihlal iddiaları ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

21. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Kadastro Tespitine İtiraz Davasının Makul Sürede Tamamlanmadığı İddiası

22. Başvurucu, Şanlıurfa Kadastro Mahkemesinin E.2013/72 sayılı dosyasına kaydedilen kadastro tespitine itiraz davasının, yargılamaya müdahil olarak katıldığı 3/10/1989 tarihinden beri devam ettiğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği

ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

24. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

25. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda taşınmaz mülkiyeti hakkında Bozova Kadastro mahkemesinde açılan ve bu mahkemenin kapatılması üzerine Şanlıurfa Kadastro Mahkemesine devredilen kadastro tespitine itiraz davasında, 3402 ve 6100 sayılı kanunlarda yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

26. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, başvuru konusu davanın açılış tarihi 22/5/1972 olmakla beraber, başvurucunun verdiği 3/10/1989 tarihli asli müdahale dilekçesi sonrasında, asli müdahil sıfatıyla yargılamada yer almaya başladığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle, başvurucu açısından makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, davanın açıldığı tarih değil, usulüne uygun olarak asli müdahale talebinde bulunulduğu 3/10/1989 tarihidir (B. No. 2012/367, 17/9/2013, § 25).

27. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

28. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, 22/5/1972 tarihinde Bozova Kadastro Mahkemesinde açılan E.1976/120 sayılı dava dosyasında başvurucunun 3/10/1989 tarihinde müdahil olarak davaya katıldığı, Bozova Kadastro Mahkemesince 24/4/1991 tarihinde davanın reddedildiği, bu kararın temyiz incelemesi sonucunda kısmen bozulup kısmen onandığı, bu karar üzerine yapılan yargılamada davanın kısmen kabulüne karar verildiği, bu kararın da temyiz incelemesi sonucunda bozulduğu, bozma üzerine Bozova Kadastro Mahkemesinin E.2010/1 sayılı dosyasına kaydedilen davanın, bu Mahkemenin kapatılması üzerine Şanlıurfa Kadastro Mahkemesinin E.2013/72 sayılı dava dosyasına kaydedildiği, yapılan duruşmalarda, müzekkere cevaplarının beklendiği ve taraf teşkilinin sağlanmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Yargılamanın halen Şanlıurfa Kadastro Mahkemesinde devam ettiği belirlenmiştir.

29. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılamanın kadastro mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 17).

30. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

31. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık niteliğinin bulunduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve yirmi beş yılı aşkın bir süredir devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

32. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

b. Mülkiyetin Tespiti Davasının Makul Sürede Tamamlanmadığı İddiası

33. Başvurucu Bozova Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1993/5 sayılı dosyasına kaydedilen mülkiyetin tespiti davasının yargılamaya müdahil olarak katıldığı 24/9/1996 tarihinden beri devam ettiğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

34. Yukarıda açıklandığı üzere, Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda taşınmaz mülkiyeti hakkında Bozova Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan mülkiyetin tespiti davasında, 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile 6100 sayılı Kanunda yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

35. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, başvuru konusu davanın açılış tarihi 8/1/1993 olmakla beraber, başvurucunun verdiği 24/9/1996 tarihli asli müdahale dilekçesi sonrasında, asli müdahil sıfatıyla yargılamada yer almaya başladığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle, başvurucu açısından makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, davanın açıldığı tarih değil, usulüne uygun olarak asli müdahale talebinde bulunulduğu 24/9/1996 tarihidir (B. No. 2012/367, 17/9/2013, § 25).

36. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, 8/1/1993 tarihinde Bozova Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan E.1993/5 sayılı dava dosyasında başvurucunun 24/9/1996 tarihinde müdahil olarak davaya katıldığı, yapılan yargılamada Şanlıurfa Kadastro Mahkemesinin E.2013/72 sayılı dosyasında görülmekte olan kadastro tespitine itiraz davasının sonucunun beklendiği ve yargılamanın halen Bozova Asliye Hukuk Mahkemesinde devam ettiği anlaşılmıştır.

37. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye

hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

38. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık niteliğinin bulunduğunu ortaya koymakla birlikte, özellikle Kadastro Mahkemesindeki davanın sonucunun beklenmesinin yargılamanın süresi üzerinde etkili olduğu anlaşılmaktadır. Kadastro tespitine itiraz davalarının, mülkiyet tespitine ilişkin davalarda bekletici mesele yapılabileceği düşünülebilirse de Devletin, uyuşmazlıkların makul süre içinde nihai olarak sonuçlandırılmasını garanti edecek bir yargı sistemi oluşturma yükümlülüğü nazara alındığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve on sekiz yılı aşkın süredir devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

39. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

40. Başvurucu, 100.000.00 TL maddi, 100.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

41. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

42. Başvurucunun tarafı olduğu kadastro tespitine itiraz davasına ilişkin olarak iki dereceli yargılama prosedüründe yirmi beş yılı aşkın bir süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 18.700,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

43. Başvurucunun tarafı olduğu mülkiyetin tespiti davasına ilişkin olarak tek dereceli yargılama prosedüründe on sekiz yılı aşkın bir süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 18.700,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

44. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

45. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

46. Başvuruya konu yargılamaların yirmi beş yılı ve on sekiz yılı aşkın bir süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamaların mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya, kadastro tespitine itiraz davası yönünden net 18.700,00 TL, mülkiyetin tespitine ilişkin dava yönünden net 18.700,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Şanlıurfa Kadastro Mahkemesine ve Bozova Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ARİF DURAK

B. No: 2013/7597 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/7597

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ARİF DURAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/7597)

Karar Tarihi: 10/3/2015

R.G. Tarih- Sayı: 9/6/2015-29381

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Gizem Ceren DEMİR KOŞAR

Başvurucu : Arif DURAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Bağ-Kur'a borcu olmadığının tespit edilmesi istemiyle açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, yeniden yargılanma ve hukuk mahkemelerinde tazminat davası açma yetkisi verilmesi talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 22/10/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede dosyanın Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 10/1/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, emekli sandığından emekli olduktan sonra ticarete başlamış ve 1/12/2004 tarihinde iş yerini kapatmıştır. Ankara Bağ-Kur İl Müdürlüğü tarafından başvurucuya 12/1/2005 tarihinde 1.030,11 TL borcu olduğuna ilişkin yazı gönderilmiştir.

6. Başvurucu, Bağ-Kur'a borcu olmadığının tespit edilmesi istemiyle 23/2/2005 tarihinde Ankara 2. İş Mahkemesinde dava açmıştır. Mahkeme, 30/11/2005 tarih ve E.2005/319, K.2005/1432 sayılı kararı ile kurum işleminin yasaya uygun olduğu gerekçesiyle davanın reddine hükmetmiştir. Söz konusu karar Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin 10/7/2006 tarih ve E.2006/1811, K.2006/7893 sayılı ilâmıyla onanarak kesinleşmiştir.

7. Başvurucu, 24/8/2006 tarihinde Ankara 10. İş Mahkemesinde aynı konuya ilişkin yeniden dava açmıştır. Mahkeme, 4/4/2012 tarih ve E.2006/581, K.2012/186 sayılı kararı ile, aynı konuda verilmiş kesin hüküm bulunduğundan davanın reddine hükmetmiştir. Yargılama sırasında başvurucunun (davacı) talebi üzerine, Ankara Bağ-Kur İl Müdürlüğüne hitaben yazılmış 3/12/2003 tarihli dilekçedeki imzanın başvurucuya ait olup olmadığı araştırılmıştır. Ankara 10. İş Mahkemesi, yargılama sırasında bu hususun araştırılmış olmasının ve Adli Tıp Kurumu raporunda söz konusu imzanın başvurucuya ait olmadığının tespit edilmesinin mevcut yargılamada sonuca etkili olmadığını, bu konunun ilk karara etkisi bulunmakta ise de dava açıldığı zaman yürürlükte bulunan 18/6/1927 tarih ve 1086 sayılı Hukuk Usul Muhakemeleri Kanunu'nun 445. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi ve 448. maddesi uyarınca, ilk kararı veren Mahkeme önünde yargılamanın iadesi talebi olarak ileri sürülebileceğini, karar tarihinde yürürlükte olan 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 378. maddesinin de aynı usulü içerdiğini belirtmiştir. Söz konusu karar başvurucu tarafından temyiz edilmiş, 17/5/2012 tarihli dilekçe ile temyiz isteminden vazgeçilmiş, Mahkemece aynı tarihte, söz konusu dilekçe doğrultusunda başvurucunun temyiz isteminin reddine karar verilmiş ve karar kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, 23/5/2012 tarihli dilekçe ile Ankara 2. İş Mahkemesi nezdinde yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuş ancak gerekli harcı yatırmamış olduğundan söz konusu talep 17/10/2012 tarihli ek karar ile reddedilmiştir.

9. Bunun üzerine başvurucu gerekli harcı yatırarak, 1/11/2012 tarihli yeni bir dilekçe ile Ankara 2. İş Mahkemesi nezdinde yeniden yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur. Mahkeme, 26/2/2013 tarihli ek kararı ile, Mahkemenin E.2005/319 sayılı dosyasında davacı tarafından aynı iddianın ileri sürüldüğü ve Mahkemece bu iddiaların irdelendiği, davacının yargılamanın yenilenmesi talebine konu ilk dava sırasında söz konusu dilekçeden haberdar olduğu, başvurucunun 6100 sayılı Kanun'un 377. maddesinde gösterilen süreler içinde yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmadığı gerekçeleriyle talebin reddine karar vermiştir.

10. Yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine ilişkin ek karar, Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin 23/5/2013 tarih ve E.2013/7751, K.2013/10563 sayılı ilâmıyla, yasal ve hukuksal gerekçeler, dayanılan maddi deliller ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik görülmediği gerekçesiyle onanmıştır.

11. Onama kararı başvurucuya 30/9/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

12. Başvurucu, 22/10/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

13. 6100 sayılı Kanun'un "Yargılamanın iadesi sebepleri" başlıklı 375. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi şöyledir:

"Yargılama sırasında, aleyhine hüküm verilen tarafın elinde olmayan nedenlerle elde edilemeyen bir belgenin, kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması."

14. 6100 sayılı Kanun'un 377. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi şöyledir:

"Yargılamanın iadesi süresi;

…

Yeni belgenin elde edildiği veya hilenin farkına varıldığı,

…

tarihten itibaren üç ay ve her hâlde iade talebine konu olan hükmün kesinleşmesinden itibaren on yıldır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 22/10/2013 tarih ve 2013/7597 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, Bağ-Kur'a borcu olmadığının tespit edilmesi istemiyle açtığı davaların yeterli inceleme yapılmadan reddedildiğini, bilirkişi raporlarına göre kendisine ait olmadığı tespit edilen belgenin değerlendirilmediğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. 30/11/2005 ve 4/4/2012 Tarihli Kararlar Yönünden Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddiası

17. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

18. Bu hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkeme'nin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, 12/2/2013, § 14).

19. Somut olayda; başvurucunun açtığı 23/2/2005 tarihli dava yönünden, Ankara 2. İş Mahkemesinin 30/11/2005 tarihinde verdiği karar, Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin 10/7/2006 tarihli ilamı ile onanarak kesinleşmiştir (bkz. § 6). Başvurucunun 24/8/2006 tarihinde açtığı ikinci dava yönünden ise Ankara 10. İş Mahkemesinin 4/4/2012 tarihinde verdiği karar, başvurucunun temyiz isteminden vazgeçmesi üzerine 17/5/2012 tarihli temyiz isteminin reddi kararı ile kesinleşmiştir (bkz. § 7). Böylece her iki kararın da Anayasa Mahkemesinin

zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce kesinleştiği anlaşılmaktadır.

20. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun 30/11/2005 ve 4/4/2012 tarihli kararlar yönünden adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının, Anayasa Mahkemesinin yetkisinin başladığı tarihten önceye ait olduğu anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılanmanın Yenilenmesi Talebinin Reddi Yönünden Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddiası

21. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

22. 6216 Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

23. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

24. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya açık keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

25. Somut olayda başvurucu, Bağ-Kur'a borcu olmadığının tespit edilmesi istemiyle açtığı davaların yeterli inceleme yapılmadan reddedildiğini, bilirkişi raporlarına göre kendisine ait olmadığı tespit edilen belgenin değerlendirilmediğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Başvurucu tarafından Ankara 2. İş Mahkemesine yapılan yargılamanın yenilenmesi talebi değerlendirilmiş, talebe konu E.2005/319 sayılı ilk dava dosyasında, başvurucunun yargılamanın yenilenmesi talebine konu isteminin incelenmiş olduğu ve istemin süresinde yapılmadığı gerekçeleriyle talep reddedilmiştir (bkz. § 9). Yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine ilişkin karar, Yargıtay 21. Hukuk Dairesi tarafından usul ve kanuna uygun bulunarak onanmıştır (bkz. § 10).

27. Yapılan incelemede, başvurucunun sonradan öğrendiğini ileri sürdüğü ve yargılamanın yenilenmesi istemine konu ettiği 3/12/2003 tarihli belgenin, E.2005/319 sayılı ilk dava dosyası kapsamında alınan 8/10/2005 tarihli bilirkişi raporunda değerlendirildiği, dolayısıyla başvurucunun anılan belgeden haberdar olduğu anlaşılmıştır.

28. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının

yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

29. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

30. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. 30/11/2005 ve 4/4/2012 tarihli kararlar yönünden adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının “zaman bakımından yetkisizlik”,

2. Yargılanmanın yenilenmesi talebinin reddi yönünden adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının “açıkça dayanaktan yoksunluk”,

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerine bırakılmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

RAMAZAN AY VE DİĞERLERİ

B. No: 2013/7784 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/7784

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAMAZAN AY VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/7784)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucular : Ramazan AY

Mahmut KORKMAZ

İbrahim YILDIRIM

Vekilleri : Av. Fatma Zehra EJDER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, Bozova Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının Şanlıurfa Kadastro Mahkemesinde halen devam ettiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını ve bu sürede taşınmazlarını kullanamadıklarını ayrıca başvurucular Mahmut Korkmaz ve İbrahim Yıldırım dava konusu taşınmazların kısmen kamulaştırıldığını ancak kadastro tespitine itiraz davasının halen sonuçlandırılmaması nedeniyle kamulaştırma bedellerinin ödenmediğini belirterek, mülkiyet, adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve tazminat talep etmişlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 21/10/2013 tarihinde Bozova Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına

engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 25/4/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir

4. Başvurucu Ramazan Ay tarafından yapılan 2013/7784 sayılı bireysel başvuru dosyası ile İbrahim Yıldırım tarafından yapılan 2013/7785 sayılı bireysel başvuru dosyası, Mahmut Korkmaz tarafından yapılan 2013/7786 sayılı bireysel başvuru dosyası aralarındaki hukuki ve fiili irtibat nedeniyle birleştirilmiş, incelemeye 2013/7784 sayılı bireysel başvuru dosyası üzerinden devam edilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından 26/12/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 26/1/2015 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Maliye Hazinesi tarafından 13/2/1978 tarihinde başvurucular aleyhine Bozova Kadastro Mahkemesinde kadastro tespitine itiraz davası açılmış, Şanlıurfa ili Bozova ilçesi Tatarhöyük köyündeki bir kısım parsellerin Maliye Hazinesi adına tapuya tesciline karar verilmesi talep edilmiş, dava, Bozova Kadastro Mahkemesinin E.1978/293 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

9. Bozova Kadastro Mahkemesinin kapatılmasından sonra Şanlıurfa Kadastro Mahkemesinin E.2013/67 sayılı dosyasına kaydedilen davadaki yargılama halen devam etmektedir.

10. Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu Başkanlığının 18/11/2014 sayılı yazısında, başvuruya konu aynı yargılama süreci ile ilgili olarak, başvurucular tarafından Komisyon Başkanlığına yapılan müracaat sonucunda, 14/8/2014 tarihli karar ile başvuruculara her birine 21.600,00 TL tazminata hükmedildiği bildirilmiştir.

11. Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Daire Başkanlığının başvuruyla ilgili 26/1/2015 tarihli görüş yazısında, Tazminat Komisyonu Başkanlığı kararının kesinleşmesi akabinde söz konusu tazminatların 27/11/2014 tarihinde başvuruculara ödendiği belirtilmiştir.

12. Başvurucular, 21/10/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

13. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ile 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28. maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 21/10/2013 tarih ve 2013/7784 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları

15. Başvurucular, Bozova Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının Şanlıurfa Kadastro Mahkemesinde halen devam ettiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını ve bu sürede taşınmazlarını kullanamadıklarını, ayrıca başvurucular Mahmut Korkmaz ve İbrahim Yıldırım dava konusu taşınmazların kısmen kamulaştırıldığını ancak kadastro tespitine itiraz davasının halen sonuçlandırılmaması nedeniyle kamulaştırma bedellerinin ödenmediğini belirterek, mülkiyet, adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

16. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. ...

17. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

18. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

19. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Bölümler ya da komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hallerde düşme kararı verilebilir:

..

(c) İhlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması.

...."

20. Anılan düzenlemeler uyarınca Anayasa Mahkemesi, başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi, davasını takipsiz bıraktığının anlaşılması, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması ya da Anayasa Mahkemesince saptanan benzer nitelikteki başka bir gerekçeden dolayı başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varması hâlinde başvuru hakkında düşme kararı verebilir.

21. Başvurucular, aleyhlerine açılan kadastro tespit davasının makul süre içerisinde sonuçlandırılmadığını belirterek, adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler, 20.000,00 TL manevi 100.000,00 TL maddi tazminat ödenmesini talep

etmişlerdir. Anayasa Mahkemesi, başvuruculaların ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmeleri ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Anılan ihlal iddiaları, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiası niteliğinde kabul edilerek değerlendirme yapılmıştır.

22. Anayasa'nın 36. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülükler ile cezai alanda yöneltilen suçlamalara ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, taşınmazın mülkiyeti hakkında açılan kadastro tespitine itiraz davası bulunmakta olup, bu sorunun çözümüne yönelik olarak 3402 ve 6100 sayılı Kanunlarda yer verilen usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku bulunmamaktadır

23. Başvuru dosyasının tetkikinden, başvuruculaların ihlal iddiasına dayanak oluşturan sürecin Bozova Kadastro Mahkemesinin E.1978/293 sayılı dosyası üzerinde yürütülen ve Bozova Kadastro Mahkemesinin kapatılmasından sonra Şanlıurfa Kadastro Mahkemesinin E.2013/67 sayılı dosyasında devam eden yargılama sürecine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Bahse konu yargılama süreci, Maliye Hazinesi tarafından 13/2/1978 tarihinde kadastro tespitine itiraz davası açılması ile başlamış olup halen devam etmektedir. Bununla birlikte, 9/1/2013 tarih ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun uyarınca ihdas edilen Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu Başkanlığının 1/12/2014 sayılı yazısında, başvuruya konu aynı yargılama süreci ile ilgili olarak ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) nezdinde yapılan müracaat kapsamında, başvurucular tarafından Komisyon Başkanlığına başvuruda bulunulduğunun ve yapılan inceleme sonucunda 14/8/2014 tarihli karar ile başvuruculaların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edilmesi nedeniyle ayrı ayrı 21.600,00 TL tazminata hükmedildiğinin bildirildiği görülmektedir. Komisyon Başkanlığı anılan kararında, AİHM'in uzun yargılama konusundaki yerleşik içtihatlarını göz önüne alarak başvuruculaların her birine 21.600,00 TL ödenmesi gerektiğine karar vermiştir. Bu açıdan başvuruculara ödenmesine karar verilen miktarın uygun ve yeterli bir tazmin teşkil ettiğinin kabul edilmesi gerekir. Ayrıca Komisyon Başkanlığı başvuruculaların maruz kaldığı zararın devam etmesini önlemek amacıyla ve hızlandırıcı etki yapmasını teminen kararının bir nüshasını, başvuruculaların davasını incelemekle görevli Şanlıurfa Kadastro Mahkemesine göndermiştir. Bu tedbirin davaya bakmakla görevli olan Mahkemenin karar vermesini hızlandırmayı amaçladığının kabulü gerekir.

24. Yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlali iddiasının Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu Başkanlığınca 14/8/2014 tarihli kararla sonuçlanmış olduğu, dolayısıyla Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde düzenlendiği şekilde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalktığı anlaşılmıştır.

25. Yukarıda yer verilen tespitler neticesinde, başvuruculaların, tarafı oldukları hukuki uyuşmazlığa ilişkin yargılama süresinin makul olmadığı hususundaki ihlal iddiası açısından mağdur statüleri bulunmakla beraber, başvuruculaların söz konusu yargılama sürecine ilişkin olarak makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğinin tespitiyle birlikte her birine 21.600,00 TL tazminat ödenmesine hükmedildiği anlaşılan Komisyon kararı ve başvuruculaların 20.000,00 TL manevi tazminat talep ettikleri nazara alındığında, söz konusu ihlal iddiası açısından ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olduğu anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "düşmesine" karar

verilmesi gerekir.

26. Öte yandan başvurucular tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, ihlal ve sonuçlarının ortadan kalktığı, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı da bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucuların maddi tazminat taleplerine ilişkin değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

27. Başvurucular ayrıca yargılamanın uzaması nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını, ayrıca başvurucular Mahmut Korkmaz ve İbrahim Yıldırım, dava konusu taşınmazların kısmen kamulaştırıldığını ancak kadastro tespitine itiraz davasının halen sonuçlandırılmaması nedeniyle kamulaştırma bedellerinin ödenmediğini belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir. Başvuruya konu dava, taşınmazın mülkiyetine yönelik bir dava olup, başvurucuların mülkiyet haklarının bulunup bulunmadığı yargılama sonucunda verilen kararla ortaya çıkacaktır. Mülkiyet hakkına yönelik yargılama devam ettiği sırada mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının bu aşamada değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

28. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Bireysel başvuru formu ve ekleri" başlıklı 59. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Başvuruculaın, adreslerinde veya başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik meydana geldiğinde bunu Mahkemeye bildirmeleri zorunludur."

29. 6216 sayılı Kanun'un "Başvuru hakkının kötüye kullanılması" kenar başlıklı 51. maddesi şöyledir:

"Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvurucular aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir."

30. İlgili düzenleme vasıtasıyla, genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının, bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların, başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28) .

31. Bu kapsamda özellikle, Mahkemeyi yanıltmak amacıyla kasten gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda, başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 29).

32. Somut başvuru açısından, başvurucuların 20/12/2013 tarihinde 6384 sayılı Kanun

uyarınca tazminat talebinde bulundukları, 21/10/2013 tarihinde ise aynı maddi vakıalar ve ihlal iddiasına dayalı olarak bireysel başvuruda bulundukları ve başvuru formu ve eklerinde AİHM nezdinde yaptıkları başvuru ile belirtilen başvuru kapsamında Komisyona yaptıkları müracaata dair bir bilgi ve belge de sunmadıkları gibi, taleplerinin Komisyonca kabul edilerek tazminat ödenmesine hükmedilen 14/8/2014 tarihinden sonra da İçtüzüğün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüklerine açıkça aykırı olarak mevcut duruma ilişkin herhangi bir bildirimde bulunmadıkları anlaşılmakla, 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi uyarınca, başvurucular aleyhine takdiren 500,00 TL disiplin para cezasına hükmedilmesine ve başvuruculardan müştereken tahsiline karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun, “ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması” nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde bırakılmasına,

C. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi uyarınca 500,00 TL disiplin para cezasının BAŞVURUCULARDAN MÜŞTEREKEN TAHSİLİNE,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

YUNUS ÇİÇEK

B. No: 2013/8459 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/8459

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUNUS ÇİÇEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/8459)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Yunus ÇİÇEK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 8/1/1997 tarihinde Kozan 1. Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davasının reddedildiğini ve yargılamanın makul sürede yapılmadığını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma hakları ile hukuk devleti ve anayasanın üstünlüğü ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüş, ihlallerin tespiti ile mahkeme kararının iptalini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 20/11/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 28/2/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 5/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir. Adalet Bakanlığı 29/9//2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 8/1/1997 tarihli dilekçeleri ile Kozan 1. Kadastro Mahkemesinde açtığı davalarda, Adana ili Kozan ilçesi Damyeri köyünde bulunan 104 ada 14, 15 ve 17 parsel numaralı taşınmazların kadastro çalışmaları sırasında davalılar adına tescil edildiğini, ancak söz konusu yerlerde tapu kayıtlarına göre kendi hissesinin de bulunduğunu belirtmiş, bu nedenle kadastro tespitlerinin iptali ile taşınmazların adında tescilini talep etmiştir.

8. Yargılamanın ilerleyen safhalarında, Kozan 1. Kadastro Mahkemesinin 31/8/1998 ve 21/9/1998 tarihli kararlarıyla 14 ve 15 parsel numaralı taşınmazlara ilişkin devam eden davaların, 17 parsel numaralı taşınmaza ilişkin aynı Mahkemenin devam etmekte olan E.1998/51 sayılı dava dosyasında birleştirilmesine karar verilmiştir.

9. Kozan 1. Kadastro Mahkemesi 27/9/1999 tarih ve E.1998/51, K.1999/98 sayılı kararı ile davanın reddine hükmetmiş, başvurucu tarafından karara karşı temyiz talebinde bulunulmuş, ancak Yargıtay 17. Hukuk Dairesi 15/12/1999 tarih ve E.1999/5575, K.1999/5695 sayılı ilâmı ve 25/10/2000 tarih ve E.2000/4104, K.2000/4857 sayılı ilâmı ile iki kez eksiklik nedeniyle dosyayı geri çevirmiştir.

10. Eksikliklerin tamamlanmasının ardından yapılan temyiz incelemesi sonunda ise İlk Derece Mahkemesinin kararı, Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 10/4/2001 tarih ve E.2001/749, K.2001/1619 sayılı ilâmı ile esasa ilişkin karar verilebilmesi için yapılması gerekenlere hükmedilerek bozulmuştur.

11. Kozan 1. Kadastro Mahkemesi bozma kararına uymuş, yargılamaya E.2001/173 sayılı dava dosyasında devam etmiştir.

12. Yargılama devam ederken başvurucu, 7/2/2002 tarihli dilekçesi ile Kozan 1. Kadastro Mahkemesinde yeni bir dava açmış, aynı köyde bulunan 104 ada 16 parsel numaralı taşınmazın da kadastro tespitine itiraz ederek, tespitin iptali ile taşınmazın adına tescilini istemiştir.

13. Kozan 1. Kadastro Mahkemesi 10/6/2002 tarih ve E.2002/42, K.2002/58 sayılı kararı ile 16 parsel numaralı taşınmaza ilişkin açılan bu davanın 14, 15 ve 17 parsel numaralı taşınmazların konu olduğu dava ile birleştirilmesine karar vermiş, yargılamaya E.2001/173 sayılı dava dosyasında devam edilmiştir.

14. Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 10/4/2011 tarihli bozma ilâmına uyularak tüm parsellere yönelik yapılan yargılama sonucunda, Kozan 1. Kadastro Mahkemesi, 10/7/2012 tarih ve E.2001/173, K.2012/62 sayılı kararıyla dinlenen tanık beyanları, yapılan keşif ve sonrasında alınan bilirkişi raporları doğrultusunda, ayrıca bunlardan başka yargılama boyunca toplanan başkaca delilleri de değerlendirerek, kadastro tespitlerinin iptali ve başvurucu adına tescilleri istenen 14, 15 ve 17 parsel numaralı taşınmazlarda başvurucunun mülkiyeti bulunmadığından, 16 parsel sayılı taşınmaza yönelikse başvurucunun iddiasını kanıtlayan

tam bir bilgiye ulaşılamadığından davanın reddine karar vermiştir.

15. Temyiz incelemesi sonucunda Yargıtay 16. Hukuk Dairesi 18/2/2013 tarih ve E.2012/7668, K.2013/1008 sayılı ilâmı İlk Derece Mahkemesinin kararını onamıştır.

16. Aynı Daireye yapılan karar düzeltme istemi de 31/10/2013 tarih ve E.2013/6113, K.2013/10050 sayılı ilâm ile reddedilmiştir.

17. Karar düzeltme isteminin reddine ilişkin ilâm başvurucu tarafından 11/11/2013 tarihinde öğrenilmiştir.

18. Başvurucu, 20/11/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

19. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ile 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28. maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 20/11/2013 tarih ve 2013/8459 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, 8/1/1997 tarihinde Kozan 1. Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davasının, mevcut delillerin takdirinde hataya düşülerek ve davanın bir an önce bitirilmesi düşüncesi ile hareket edilerek reddedildiğini ve ayrıca yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarıyla, hukuk devleti ve anayasanın üstünlüğü ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

22. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun açtığı davada delillerin takdirinde hataya düşüldüğünü ve davanın bir an önce bitirilmesi düşüncesi ile hareket edilip taleplerinin reddedildiğini belirterek hukuk devleti ilkesinin, anayasanın üstünlüğü ilkesinin, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Anılan ihlal iddiaları, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ile Mahkemece verilen kararın adil olup olmamasına ilişkin olduğundan, bu iddiaların tamamı yargılama sonucunun adil olmadığı iddiası kapsamında değerlendirilmiştir. Öte yandan başvurucunun yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığı iddiası ayrıca değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

23. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

24. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

25. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

26. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

27. Somut olayda başvurucu, Kozan 1. Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davasında delillerin takdirinde hataya düşülerek ve uzun süren yargılamanın bir an önce bitirilmesi amaçlanarak yapılan eksik inceleme sonucu dava konusu taleplerinin reddedildiğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Başvuru konusu yargılamada, Kozan 1. Kadastro Mahkemesi, 10/7/2012 tarihli esasa ilişkin kararında, tarafların iddia ve savunmalarını, dosyaya sundukları delilleri değerlendirerek, keşif yaparak ve bilirkişi raporları alarak, ilgili hukuk kurallarını da yorumlanmak suretiyle bir sonuca ulaşmıştır. Ardından İlk Derece Mahkemesinin bu kararı Yargıtay tarafından onanmış, karar düzeltme talebi ise reddedilmiştir.

29. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

30. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

31. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Makul Sürede Tamamlanmadığı İddiası Yönünden

32. Başvurucunun yargılamanın uzunluğuyla ilgili şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi bu şikâyet için diğer kabul edilemezlik nedenlerinden herhangi biri de bulunmamaktadır. Bu nedenle, başvurunun bu bölümüne ilişkin olarak kabul edilebilirlik

kararı verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

33. Başvurucu, 8/1/1997 tarihinde Kozan 1. Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

34. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de, Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

35. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

36. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, kadastro mahkemesi nezdinde açılan tespite itiraz davasının söz konusu olduğu görülmekle, 3402 sayılı Kadastro Kanunu ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

37. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih, 8/1/1997 tarihidir.

38. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Bu kapsamda, somut yargılama faaliyeti açısından sürenin bitiş tarihinin, başvurucunun karar düzeltme talebi hakkında Yargıtay 16. Hukuk Dairesince verilen ilâmın tarihi olan 31/10/2013 olduğu anlaşılmaktadır.

39. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, Kadastro Mahkemesinde açılan ve muhtelif taşınmazları konu alan tespite itiraz davalarının verilen bozma, ayırma ve birleştirme kararları sonucunda birçok farklı esas numarası aldığı, nihai olarak, dayanılan kayıtlar ve davanın taraflarının aynı olması nedeniyle belirtilen davaların tümünün Kozan 1.

Kadastro Mahkemesinin E.1998/51 sayılı dosyası üzerinde birleştirildiği, yapılan yargılamanın ardından İlk Derece Mahkemesinin 27/9/1999 tarih ve E.1998/51, K.1999/98 sayılı kararı ile davanın reddine karar verdiği, başvurucu tarafından bu karara karşı temyiz talebinde bulunulduğu, Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 15/12/1999 ve 25/10/2000 tarihlerinde iki kez eksiklik nedeniyle dosyayı geri çevirdiği, eksikliklerin giderilmesinin ardından yapılan temyiz incelemesi sonucu Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 10/4/2001 tarihli kararı ile bozmaya hükmettiği, İlk Derece Mahkemesinin bozmaya uyması üzerine dosyanın E.2001/73 sayısına kaydedilerek yargılamaya devam olunduğu anlaşılmıştır.

40. Dava Kozan 1. Kadastro Mahkemesinin E.2001/73 dosya sayısına kaydedilerek görülmeye devam ederken, başvurucunun 7/2/2002 tarihinde anılan Mahkemede bu defa bir başka parsel için daha tespite itiraz davası açtığı, bu davanın da aralarındaki hukuki ve fiili bağlantı nedeniyle 10/6/2002 tarihinde, Mahkemenin E.2001/73 sayılı dosyası ile birleştirildiği anlaşılmış, yapılan yargılama sonunda Kozan 1. Kadastro Mahkemesinin 10/7/2012 tarihli kararı ile başvurucu tarafından açılan davanın reddine hükmedilmiştir. Bu karar temyiz incelemesi sonucu Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 18/2/2013 tarihli ilâmı ile onanmış, aynı Daireye yapılan karar düzeltme istemi de 31/10/2013 tarihli ilâm ile reddedilmiş ve böylelikle başvuruya konu yargılama süreci sona ermiştir.

41. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama sürecinin ilk derece mahkemesi nezdinde geçen bölümünün tamamının Kadastro Mahkemesinde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile bu Kanunda hüküm bulunmaması durumunda uygulama alanı bulacak olan ve medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 19).

42. Özellikle somut yargılama açısından dava malzemesinin taraflarca hazırlanması ilkesinin geçerli olmadığı nazara alındığında, yargılama makamlarının davayı gerekli süratle yürütme yükümlülüğünün daha dikkatli bir şekilde ele alınması gerekmektedir (B. No. 2012/12, 17/9/2013, § 58; B. No. 2013/1115, 5/12/2013, § 64).

43. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

44. Başvuruya konu davada yer alan kişi sayısı ve davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu yaklaşık on yedi yıllık yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

45. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

46. Başvurucu, başvuru konusu yaptığı yargılamada mevcut delillerin takdirinde hataya düşülerek ve davanın bir an önce bitirilmesi düşüncesi ile hatalı hüküm kurulması ve yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmamasından dolayı mülkiyet ve adil yargılanma haklarının, hukuk devleti ilkesinin, anayasanın üstünlüğü ilkesinin ihlal edildiğinin tespit edilmesini ve İlk Derece Mahkemesi kararının iptal edilmesini talep etmiştir.

47. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

48. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, esas inceleme sonunda ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedileceği belirtilmiş, ancak yerindelik denetimi yapılamayacağı, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

49. Başvuru konusu olayda, başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, başvuruya konu olan yargılama sürecinin kesinleşerek sona erdiği dikkate alındığında, başvurucunun da tazminat talebi bulunmaması nedeniyle ihlalin tespiti dışında sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gereken bir husus bulunmadığı anlaşılmaktadır.

50. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönündeki iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucunun diğer taleplerinin reddine,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN HÜSEYİN TÜRK

B. No: 2013/8469 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/8469

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN HÜSEYİN TÜRK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/8469)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Gizem Ceren DEMİR KOŞAR

Başvurucu : Hasan Hüseyin TÜRK

Vekili : Av. Mehmet AYDIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 20/6/2007 tarihinde açtığı işçi alacaklarının tahsiline ilişkin davada Mahkemece, gecikme tazminatı üzerinden keyfi olarak çok yüksek oranda indirime gidildiğini ve yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 21/11/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 10/12/2013 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 11/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin

birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 12/8/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, istihbarat şefi olarak çalıştığı Star Medya Yayıncılık A.Ş. tarafından iş akdinin feshedilmesi üzerine, 20/6/2007 tarihinde işveren aleyhine işçi alacaklarının tahsili istemiyle açtığı davada, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydı ile 5.000,00 TL fazla çalışma alacağı, 1.000,00 TL hafta tatili alacağı, 500,00 TL ücret alacağı olmak üzere toplam 6.500,00 TL alacağın, 13/6/1952 tarih ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun'un 14. maddesi gereği, günlük % 5 fazlasıyla birlikte hesaplanarak davalıdan tahsilini talep etmiştir.

8. Adana 4. İş Mahkemesi, 28/9/2009 tarih ve E.2007/1140, K.2009/601 sayılı kararıyla; toplanan deliller, dinlenilen tanık beyanları ve 30/3/2009 tarihli bilirkişi raporu doğrultusunda, davacının ıslah dilekçesini de dikkate alarak, davanın kısmen kabulüne hükmetmiştir. Mahkeme, bilirkişi raporunda belirlenen ücret alacakları üzerinden % 30 hakkaniyet indirimi, gecikme tazminatı üzerinden ise davanın, iş akdinin feshinden hemen sonra açıldığı hususu ve yerleşik Yargıtay içtihatlarını dikkate alarak %96 takdiri indirim uygulamıştır.

9. Tarafların temyizi üzerine Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 31/5/2012 tarih ve E.2012/15955, K.2012/19154 sayılı ilâmıyla, fazla çalışma sürelerinin yanlış hesaplandığı ve ıslah tarihinden geriye doğru 5 yıllık dönem dışında kalan %5 fazlalıktan doğan alacakların zamanaşımına uğradığı gözetilmeden hüküm kurulduğu gerekçeleriyle hükmün bozulmasına karar vermiştir.

10. Mahkeme bozma kararına uyarak, 3/4/2013 tarih ve E.2012/426, K.2013/160 sayılı kararıyla, bozma ilamında gösterilen hususlar doğrultusunda alınan 19/3/2013 tarihli ek bilirkişi raporunu dikkate alarak davanın kısmen kabulüne, hesaplanan 5.993,23 TL fazla mesai ve genel tatil ücreti alacağından %30 hakkaniyet indirimi yaparak 4.195,26 TL’nin, 9.159,34 TL hafta tatili ücreti alacağından %30 hakkaniyet indirimi yaparak 6.411,54 TL’nin, 236.505,32 TL gecikme tazminatından %96 takdiri indirim yaparak 9.460,21 TL’nin davalıdan alınıp davacıya verilmesine hükmetmiştir.

11. Tarafların temyizi üzerine karar, Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin, 17/9/2013 tarih ve E.2013/18889, K.2013/14858 sayılı ilâmıyla, onanarak kesinleşmiştir.

12. Başvurucu onama kararından, 13/11/2013 tarihli kesinleşme şerhi ile birlikte haberdar olduğunu bildirmiştir.

13. Başvurucu, 21/11/2012 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ve 447. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 30/1/1950 tarih ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesinin birinci fıkrası, 7. maddesinin birinci fıkrası ve 15. maddesi (Bkz. B.No: 2013/6792, 18/6/2014, §§ 16–20).

15. 5953 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"Gazetecilere ücretlerini vaktinde ödemeyen işverenler, bu ücretleri, geçecek her gün için yüzde beş fazlasiyle ödemeye mecburdurlar."

16. 22/4/1926 tarih ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 44. maddesi şöyledir:

"Mutazarrır olan taraf zarara razı olduğu yahut kendisinin fiili zararın ihdasına veya zararın tezayüdüne yardım ettiği ve zararı yapan şahsın hal ve mevkiini ağırlaştırdığı takdirde hakim, zarar ve ziyan miktarını tenkis yahut zarar ve ziyan hükmünden sarfınazar edebilir.

Eğer zarar kasden veya ağır bir ihmal veya tedbirsizlikle yapılmamış olduğu ve tazmini de borçluyu müzayakaya maruz bıraktığı takdirde hakim, hakkaniyete tevfikan zarar ve ziyanı tenkis edebilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 21/11/2013 tarih ve 2013/8469 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, 20/6/2007 tarihinde açtığı işçi alacaklarının tahsiline ilişkin davada, 5953 sayılı Kanun'un 14. maddesi gereği %5 fazlasıyla hesaplanan işçilik alacaklarından Mahkemece keyfi olarak çok yüksek oranda indirim yapıldığını, bu indirim oranının kanun hükmünü yok saymak anlamına geldiğini ve söz konusu yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

19. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

20. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

21. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

22. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan

sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya açık keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

23. Başvurucu, işçilik alacaklarının 5953 sayılı Kanun'un 14. maddesi gereği %5 fazlasıyla ödenmesi gerektiği halde Mahkemece bu orandan %96 oranında indirim yapıldığını, bu indirim oranının kanun hükmünü yok saymak anlamına geldiğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. 5953 sayılı Kanun'un 14. maddesinde bir kısım işçilik alacakları için öngörülmüş olan %5'lik gecikme tazminatı ödenmesine ilişkin kuralın mahiyeti ve bu hükme göre hesaplanan tazminat miktarları üzerinden uygulanan takdiri indirim oranları, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi tarafından ele alınmış, Yargıtay Büyük Genel Kurulu'nun 1973/4-6 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı'nda, söz konusu kuralın yüksek bir oran içermesi sebebiyle vaktinde ödenmeyen ücretler bakımından karşılıklı kusur durumları gözetilerek 818 sayılı mülga Kanun'un 44. maddesi uyarınca bir indirime gidilmesi gerektiğinin kabul edildiği açıklandıktan sonra, Daire uygulamasında, indirim oranının tespitinde gazetecinin fazla çalışma saatleriyle ilgili talepleri yönünden gecikilen süre, hesaplamaya konu olan asıl alacak tutarları ve alacak miktarı üzerinden hesaplanan günlük yüzde beş fazlanın belirlenen miktarı da gözetilerek indirime gidildiği belirtilmiş, söz konusu hükmün gazeteci yönünden bir zenginleşme aracı olarak kullanılmaması gerekliliği de indirim sebepleri arasında vurgulanmıştır. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin söz konusu kararı, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca da benimsenmektedir (Bkz. B. No: 2013/8613, 28/5/2014, § 34).

25. Başvuruya konu yargılamada Mahkemece, 5953 sayılı Kanun'un 14. maddesi dikkate alınarak hesaplanan 236.505,32 TL'lik gecikme tazminatından, yukarıda açıklanan yerleşik Yargıtay içtihatları doğrultusunda takdiren %96 oranında indirim yapılarak 9.460,21 TL gecikme tazminatına hükmedildiği anlaşılmaktadır (bkz. §10).

26. 5953 sayılı Kanun'un 14. maddesinde bir kısım işçilik alacakları için öngörülmüş olan %5'lik gecikme tazminatının ödenmesinde, karşılıklı kusur durumlarının gözetilmesi suretiyle, 818 sayılı mülga Kanun'un 44. maddesi uyarınca bir indirime gidilmesi gerektiğinin kabul edildiği bağlayıcı nitelikteki İçtihadı Birleştirme Kararı'nın varlığı karşısında, söz konusu indirimin hangi oranda ve hangi ölçütler doğrultusunda uygulanacağı Derece Mahkemelerinin takdirinde olup, açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz.

27. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün derece Mahkemesi ve Yargıtay tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

28. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının derece mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

29. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Makul Sürede Tamamlanmadığı İddiası

30. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, başvurucunun yargılamanın uzunluğuna ilişkin şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

31. Başvurucu, 20/6/2007 tarihinde açtığı işçi alacaklarının tahsiline ilişkin davada, yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

33. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

34. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, 5953 sayılı Kanun'dan doğan işçilik alacaklarının tahsili istemiyle açılan bir davanın söz konusu olduğu görülmekle, 5521 sayılı Kanun ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2013/8613, 28/5/2014, § 59).

35. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih

olup, somut başvuru açısından bu tarih 20/6/2007 tarihidir.

36. Sürenin bitiş tarihi ise yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Somut yargılama faaliyeti açısından sürenin bitiş tarihinin, Adana 4. İş Mahkemesi kararının Yargıtay 7. Hukuk Dairesi tarafından onanarak kesinleştiği 17/9/2013 tarihi olduğu anlaşılmaktadır.

37. Makul sürede yargılanma hakkına ilişkin olarak yapılan değerlendirmede önemli bir ölçüt olan başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği kriteri çerçevesinde, gerek bireylerin ekonomik geleceği gerek çalışma barışı açısından arz ettiği önem nazara alındığında, iş uyuşmazlıklarının ivedilikle çözülmesi hususunda yargı organlarının özel bir itina göstermesi gerekmektedir. Bu nedenle kanun koyucu iş hukukunun çalışanı koruyucu niteliğini ve iş davalarının özelliklerini dikkate alarak genel mahkemelerin dışında, sözlü yargılama usulüne tabi özel bir iş yargılaması sistemi ihdas ederek iş davalarının, konunun uzmanı mahkemelerce, mümkün olduğunca hızlı, basit ve ucuz bir biçimde sonuçlandırılmasını amaçlamıştır (B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 59).

38. 6100 sayılı Kanun'un 447. maddesiyle, daha önce yürürlüğe girmiş olan kanunlarda yer alan sözlü ve seri yargılama usulleri kaldırılmış ve bunun yerine iş hukuku uyuşmazlıklarına da uygulanmak üzere basit yargılama usulü getirilmiştir. Basit yargılama usulü yazılı yargılama usulünden daha basit ve çabuk işleyen, daha kısa bir incelemeye ihtiyaç duyan ve daha kolay bir inceleme ile sonuçlandırılabilecek dava ve işler için kabul edilmiş bir yargılama usulüdür (B. No: 2013/772, 7/11/2013, §§ 64-65).

39. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama sürecinin iş mahkemesi önünde görüldüğü anlaşılmakla, 5521 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 5521 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 14).

40. Başvuruya konu yargılama süreci incelendiğinde, İlk Derece Mahkemesince iki yıl üç aylık sürece yayılan toplam dokuz celse sonunda verilen kararın temyiz incelemesi için Yargıtaya gönderildiği ve yaklaşık üç yılın sonunda bozma kararı verildiği görülmektedir. Yargıtay önündeki üç yıla yakın bekleme süresi, yargılama süresinin büyük ölçüde uzamasına neden olduğu anlaşılmaktadır. Sonuç olarak yargılamanın, iş ilişkisinden doğan davaların niteliği, başvurucu açısından taşıdığı değer ve başvurucunun davadaki menfaati dikkate alındığında makul görülemeyecek derecede uzun bir süre olan altı yıl iki ay yirmi yedi günde tamamlandığı belirlenmektedir.

41. 5953 sayılı Kanun'dan doğan ve 5521 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler önünde süren uyuşmazlıkların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2013/8613, 28/5/2014, §§ 60-84).

42. Başvuruya konu davada yer alan kişi sayısı ve davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği çerçevesinde davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu altı yıl

iki ay yirmi yedi günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

43. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

44. Başvurucu, adil yargılanma hakkının ihlali nedeniyle 25.000,00 TL maddi ve 50.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

45. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

46. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin altı yıl iki ay yirmi yedi günlük yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 5.400,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

47. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

48. Başvurucu yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yargılama süresinin makul olmadığı yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 5.400,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin

sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına, 10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA ESEN VE DİĞERLERİ

B. No: 2013/8611 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/8611

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA ESEN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/8611)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : Mustafa ESEN

Münise ESEN

Saniye KESKİN

Vekilleri : Av. Nur Hilal SARIKARTAL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, 6/12/2004 tarihinde Bursa 1. Asliye Ticaret Mahkemesinde açtıkları tazminat davasında hakkaniyete uygun yargılama yapılmadığını, yürürlükteki yasaların dava konusu uyuşmazlığa uygulanmadığını, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmişler, yeniden yargılama yapılmasını veya tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 27/11/2013 tarihinde Bursa 3. Asliye Ticaret Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde belirlenen eksiklikler tamamlatılmış ve Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca 28/2/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin

Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 11/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 4/8/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular, 6/12/2004 tarihinde, ortakları oldukları şirketin yönetim kurulu başkanının, işçi alacakları nedeniyle şirket aleyhine icra yoluna başvurulmasının ardından diğer ortakları bundan haberdar etmeden söz konusu alacakları şahsen ödeyerek temlik aldığını, bu duruma istinaden kendini alacaklı, şirketi borçlu kılarak icra takiplerine devam ettiğini, ilerleyen aşamalarda şirketin tek gayrimenkulünü icra yolu ile gerçek değerinin çok altında sattırdığını, bu şekilde hileli işlemler sonucu şirketi zarara uğrattığını belirterek, Bursa 1. Asliye Ticaret Mahkemesinde şirket yönetim kurulu başkanı aleyhine tazminat davası açmışlardır.

8. Bursa 1. Asliye Ticaret Mahkemesi, 27/5/2009 tarih ve E.2004/946, K.2009/216 sayılı kararı ile davalı yönetim kurulu başkanının, davaya konu taşınmazın satışına neden olan şirket borçlarını diğer ortaklara bildirmediğini, ayrıca taşınmazın rayiç değerinin çok altında bir fiyat ile satıldığını, bu nedenle aradaki farktan davalının sorumlu olduğunu belirtmiş ve davanın kısmen kabulüne hükmetmiştir.

9. Temyiz incelemesi sonucunda ise Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 16/6/2011 tarih ve E.2009/14436, K.2011/7339 sayılı ilâmı ile davalı yönetim kurulu başkanının, şirket yöneticisi olarak değil, alacağı temlik alan sıfatı ile hareket ederek yasal haklarını kullandığını, bu nedenle herhangi bir sorumluluk altında olmadığını belirterek, İlk Derece Mahkemesinin kararını bozmuştur.

10. Aynı Daireye başvurucular tarafından yapılan karar düzeltme istemi, 13/12/2011 tarih ve E.2011/13510, K.2011/16898 sayılı ilâm ile reddedilmiştir.

11. Bozma kararı üzerine dosyanın tevzi edildiği Bursa 3. Asliye Ticaret Mahkemesi bozmaya uyarak, 1/3/2012 tarih ve E.2012/16, K.2012/49 sayılı kararı ile Yargıtay bozma ilamında belirtilen gerekçelere dayanarak davayı reddetmiştir.

12. Başvuruculların kararı temyizi üzerine Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2/5/2013 tarih ve E.2012/9145, K.2013/8924 sayılı ilâmı ile kararı onamış, karar düzeltme istemini de 19/9/2013 tarih ve E.2013/11591, K.2013/16162 ilâmı ile reddetmiştir.

13. Bu karar, başvuruculara 1/11/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

14. Başvurucular, 27/11/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

15. Bireysel başvuru dosyası üzerinde yapılan incelemede başvuruculardan Saniye Keskin'in 9/2/2014 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiş, Anayasa Mahkemesince, başvurucular vekiline

vefat eden başvurucu adına mirasçılarının başvuruya devam edip etmeyecekleri sorulmuş, başvurucular vekili, 20/10/2014 tarihli dilekçe ile, vefat eden başvurucu Saniye Keskin'in geriye tek mirasçı olarak bir diğer başvurucu olan oğlu Mustafa Esen'i bıraktığını, Mustafa Esen'in de murisi adına başvuruya devam ettiğini bildirmiştir.

B. İlgili Hukuk

16. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Usul ekonomisi ilkesi" kenar başlıklı 30. maddesi şöyledir:

"Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür."

17. 29/6/1956 tarih ve 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu'nun 336. maddesi şöyledir:

"İdare meclisi azaları şirket namına yapmış oldukları mukavele ve muamelelerden dolayı şahsan mesul olamazlar. Ancak aşağıda yazılı hallerde gerek şirkete gerek münferit pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına karşı müteselsilen mesuldürler.

1. Hisse senetleri bedellerine mahsuben pay sahipleri tarafından vukubulan ödemelerin

doğru olmaması;

2. Dağıtılan ve ödenen karpaylarının hakiki olmaması;

3. Kanunen tutulması gereken defterlerin mevcut olmaması veya bunların intizamsız bir

surette tutulması;

4. Umumi heyetten çıkan kararların sebepsiz olarak yerine getirilmemesi;

5. Gerek kanunun gerek esas mukavelelerinin kendilerine yüklediği sair vazifelerin kasden veya ihmal neticesi olarak yapılmaması. …"

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 27/11/2013 tarih ve 2013/8611 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları

19. Başvurucular, ortaklar olarak, aleyhine tazminat davası açtıkları şirket yönetim kurulu başkanının şirket işçilerinin şirketten olan alacaklarını temlik aldığını, buna istinaden şirket aleyhine icra takibinde bulunduğunu, takip sonunda şirkete ait bir gayrimenkulü gerçek değerinin altında ve hileli olarak sattırdığını ileri sürdükleri halde, İlk Derece Mahkemesince kısmen kabul edilen davalarının, Yargıtayca hakkaniyete uygun değerlendirme yapılmayarak ve yürürlükteki yasalar uyuşmazlığa uygulanmayarak reddedildiğini, ayrıca yargılama süresinin makul olmadığını belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

B. Değerlendirme

20. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvuruculaların açtıkları tazminat davasına ilişkin yargılamanın sonunda, ilgili kanunun emredici hükümlerine aykırı olarak hakkaniyete uygun olmayan karar verildiğini belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürdükleri anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvuruculaların ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Anılan ihlal

iddiaları, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ile Mahkemece verilen kararın adil olup olmamasına ilişkin olduğundan, bu iddiaların tamamı yargılama sonucunun adil olmadığı iddiası kapsamında değerlendirilmiştir. Öte yandan başvuruculların yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığı iddiaları ayrıca değerlendirilmiştir.

21. Başvurucu Saniye Keskin'in bireysel başvuru tarihinden sonra, 9/2/2014 tarihinde vefat ettiği anlaşılmışsa da, tek mirasçı olan başvurucu Mustafa Esen'in mirasçı ve asıl başvurucu olarak bireysel başvuruya devam ettiğini belirtmesi nedeniyle, başvurucu Saniye Keskin'in mirasçısı başvurucu Mustafa Esen'in mirasçı sıfatıyla başvuruya devam etme talebi kabul edilerek inceleme yapılmıştır. Bununla birlikte başvurucu Mustafa Esen'in bireysel başvuruya konu Bursa 3. Asliye Ticaret Mahkemesinin dava dosyasında yargılamanın başından itibaren davacı sıfatıyla yargılamaya katıldığı belirlenmiş, bu hususlar göz önünde bulundurularak ihlal iddiaları değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

22. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

23. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

24. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

25. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

26. Somut olayda başvurucular, Bursa 3. Asliye Ticaret Mahkemesinde açtıkları tazminat davasında, İlk Derece Mahkemesince talepleri doğrultusunda verilen kısmi kabul kararının, ilgili kanun hükümlerine aykırı olarak Yargıtay tarafından bozulduğunu, İlk Derece Mahkemesinin hakkaniyete aykırı olan söz konusu bozma kararına uyması sonucu davalarının reddedildiğini belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

27. Başvurucular tarafından açılan davayı gören Bursa 3. Asliye Ticaret Mahkemesi, esasa ilişkin ilk kararında, davalı tarafın yönetim kurulu başkanı olarak, şirket aleyhine yapılan icra takibinden diğer ortakları haberdar etmemesi ve icra takibinin sebebi olan alacakları

temlik alarak şirket aleyhine takibe devam etmesi sonucu uyuşmazlığa konu taşınmazı rayiç bedelinin altında satması gerekçeleri ile davanın kısmen kabulüne yönelik hüküm kurmuşken, temyiz incelemesi sonucu Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, davalının şirket yöneticisi sıfatı ile değil, alacaklı sıfatı ile hareket etmesi sonucu yasal haklarını kullandığı gerekçesiyle İlk Derece Mahkemesinin kararını bozmuştur. Bozmaya uyan Bursa 3. Asliye Ticaret Mahkemesi, Yargıtay ilâmında belirtilen doğrultuda davanın reddine hükmetmiş, bu karar temyiz ve karar düzeltme aşamalarından geçerek kesinleşmiştir.

28. Mahkemenin gerekçesi ve başvuruculaın iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemeleri tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

29. Başvurucular, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadıkları gibi İlk Derece Mahkemesinin ve Yargıtayın kararlarında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

30. Açıklanan nedenlerle, başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemeleri kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Makul Sürede Tamamlanmadığı İddiası Yönünden

31. Başvuruculaın yargılamanın uzunluğuyla ilgili şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi bu şikâyet için diğer kabul edilemezlik nedenlerinden herhangi biri de bulunmamaktadır. Bu nedenle, başvurunun bu bölümüne ilişkin olarak kabul edilebilirlik kararı verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

32. Başvurucular, 6/12/2004 tarihinde Bursa 3. Asliye Ticaret Mahkemesinde açtıkları tazminat davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

33. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa’nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa’nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme’nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme’nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle

sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de, Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

34. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

35. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, şirket yönetim kurulu başkanının sorumluluğuna dayalı olarak açılan tazminat davasında, 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

36. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih, 6/12/2004 tarihidir.

37. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Bu kapsamda, somut yargılama faaliyeti açısından sürenin bitiş tarihinin, başvuruculların karar düzeltme taleplerinin Yargıtay 11. Hukuk Dairesince reddedildiği 19/9/2013 tarihi olduğu anlaşılmaktadır.

38. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunun 6762 sayılı mülga Kanun'un 336. maddesinden kaynaklanan sorumluluğa ilişkin tazminat davası olduğu, yargılama boyunca resmi kurumlara müzekkereler yazılarak bilgi talep edildiği, ticari hesap ve defterlerin incelendiği, rayiç bedelinin altında satıldığı ileri sürülen taşınmaz başında üç kez keşif yapıldığı, bilirkişi raporlarının alındığı, bu doğrultuda İlk Derece Mahkemesince davanın kısmen kabulüne karar verildiği, bu kararın Yargıtayca bozulmasının ve karar düzeltme isteminin de reddedilmesinden sonra, bozma ilamında belirtilen hususlar doğrultusunda İlk Derece Mahkemesinin davanın reddine karar verdiği, bu kararın temyiz ve karar düzeltme aşamalarından geçerek kesinleştiği anlaşılmıştır.

39. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

40. Başvuruya konu davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu sekiz yıl dokuz ayı aşkın yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

41. Açıklanan nedenlerle, başvuruculların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan

makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

42. Başvurucular, başvuru konusu yaptıkları yargılama sürecinde adil yargılanma hakları ile mülkiyet haklarının ihlal edilmesi nedeniyle yeniden yargılamaya karar verilmesini veya tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

43. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

44. Başvuruculların tarafı oldukları uyuşmazlığa ilişkin sekiz yıl dokuz ayı aşkın yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculardan, Saniye Keskin'in mirasçısı olup, başvuruya konu yargılamanın başından beri yargılamaya katılmış olan ve aynı zamanda bireysel başvuruya da başından beri taraf olan Mustafa Esen'e net 6.650,00 TL ve başvurucu Münise Esen'e net 6.650,00 manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

45. Başvurucular tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvuruculların maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

46. Başvurucular tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucular Mustafa Esen ve Münise Esen'e müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculların,

1. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddialarının "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucular Mustafa Esen ve Münise Esen'e ayrı ayrı net 6.650,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculların tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULAR Mustafa Esen ve Münise Esen'e MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET SERDAR AYAROĞLU

B. No: 2013/8667 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/8667

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET SERDAR AYAROĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/8667)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Mehmet Serdar AYAROĞLU

Vekili : Av. Serhat ARSLANARGIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 29/6/2001 tarih ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'a muhalefet suçunu işlediği iddiasıyla yargılandığı davanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 29/11/2013 tarihinde İstanbul 17. Asliye Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm tarafından 29/1/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 17/2/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu ve diğer yirmi üç şüpheli hakkında, Bayındırlık ve İskan Bakanlığının 15/8/2007 tarihli suç ihbarı üzerine, 4708 sayılı Kanun'a muhalefet suçunu işledikleri iddiasıyla Şişli Cumhuriyet Başsavcılığının 26/2/2009 tarih ve E.2009/5911 sayılı iddianamesi ile Şişli 13. Asliye Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmıştır.

8. Şişli Adliyesinin kapatılması üzerine, yargılamaya İstanbul 36. Asliye Ceza Mahkemesinde devam edilmiştir.

9. İstanbul 36. Asliye Ceza Mahkemesi, 11/6/2013 tarih ve E.2009/824, K.2013/318 sayılı kararı ile başvurucu ve vekilinin yokluğunda, başvurucunun beraatine karar vermiştir.

10. Gerekçeli karar, 26/6/2013 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

11. Mahkemece, kararın 10/9/2013 tarihinde kesinleştiği, 5/11/2013 tarihinde kararın ekine yazılmıştır.

12. Başvurucu, 29/11/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

13. 4708 sayılı Kanun'un 9. maddesinin birinci fıkrası, 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 223. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 29/11/2013 tarih ve 2013/8667 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu, 4708 sayılı Kanun'a muhalefet suçunu işlediği iddiasıyla Şişli Cumhuriyet Başsavcılığının 26/2/2009 tarihli iddianamesi ile hakkında açılan kamu davasının makul sürede sonuçlanmadığını, 10/9/2013 tarihinde kesinleşen karara ilişkin kesinleşme şerhinin 20/11/2013 tarihinde tebliğ edildiğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

16. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

17. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Başvuru süresi ve mazeret" başlıklı 64. maddesinin

(1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.”

18. Bireysel başvurunun ön şartlarından birisi de başvuru süresidir. Süre, başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usul hükmüdür.

19. Bireysel başvuruların, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekmektedir (B. No: 2012/1075, 12/2/2013, §§ 18-19).

20. Başvuru konusu olayda, başvurucu, İstanbul 36. Asliye Ceza Mahkemesinde yargılandığı davanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Bireysel başvuruda bulunulmadan önce, ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekmekle birlikte, hukuk sistemimizde, yargılamanın uzamasını önleyici etkiye sahip olan veya yargılamanın makul sürede yapılmaması sonucunda oluşan zararları tespit ve tazmin edici nitelik taşıyan bir idari veya yargısal başvuru yolunun bulunmadığı anlaşıldığından başvuru, kanun yollarının tüketilmesi yönünden kabul edilebilir niteliktedir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 28-30).

22. Bununla birlikte, temyiz yolu açık olan bir hükme yönelik olarak, etkili görmedikleri veya hukuki yararları olmadığı için bu yola başvurmayan başvurucular, Mahkemece verilen kararı öğrendikleri tarihte ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri kararı öğrenmiş olup, temyiz yoluna başvurmayarak, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkını kullanmışlarsa, buna ilişkin süreye riayet etmeleri beklenir. Her ne kadar derece mahkemesi kararı, temyiz başvuru süresi sonunda kesinleşmekte ise de başvurucular bu yola başvurmadığında, Mahkemece verilen kararın tebliği ile ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri kararı öğrendiklerine göre, bu tarihten itibaren otuz gün içinde başvuruda bulunmaları gerekir. Temyiz yolunu etkili bir yol olarak görmeyen başvurucular bireysel başvuruda bulunma yolunu tercih etmişlerse bireysel başvuruya ilişkin süreye riayet etmelidirler.

23. Başvuru konusu olayda, Mahkemece yapılan yargılama sonunda, 11/6/2013 tarihinde başvurucu ve vekilinin yokluğunda, başvurucunun beraatine karar verilmiştir. Başvurucu her ne kadar başvuru dilekçesinde, kesinleşme şerhinin 20/11/2013 tarihinde tebliğ edildiğini ileri sürmüşse de gerekçeli kararın 26/6/2013 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edildiği anlaşılmıştır.

24. Yukarıda anılan Kanun ve İçtüzük hükümleri uyarınca bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Ancak başvurucular, etkili yol olarak görmedikleri temyiz yoluna başvurmamışlarsa, mahkemece verilen kararın öğrenilmesinden itibaren otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunmaları gerekir.

25. Başvuru konusu olayda başvurucu, ihlale neden olduğunu düşündüğü İstanbul 36. Asliye Ceza Mahkemesinin gerekçeli kararını 26/6/2013 tarihinde tebellüğ ettiği halde, bu tarihten

itibaren otuz günlük başvuru süresinin geçmesinden sonra 29/11/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Dolayısıyla başvuruda süre aşımı bulunduğu sonucuna varılmaktadır.

26. Açıklanan nedenlerle, ihlale neden olduğu ileri sürülen karara ilişkin olarak otuz gün geçtikten sonra yapılan başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "süre aşımı" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun, "süre aşımı" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ÖZTÜRK

B. No: 2013/8733 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/8733

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ÖZTÜRK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/8733)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Mehmet ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 2/3/2005 tarihinde Kaş Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı ve görevsizlik kararı sonrasında Kaş Kadastro Mahkemesine gönderilen tapu iptali ve tescil davasının makul sürede sonuçlandırılamadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 2/12/2013 tarihinde Antalya Kadastro Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 27/5/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 18/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 19/8/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 2/3/2005 tarihinde Antalya ili Kaş ilçesi Sarıbelen köyünde bulunan tapunun 08/03/1990 tarih Cilt 82, sayfa 80-89 ve 2,3,9,12,13,14,23,24,25,26,27,28,29,30,31 sıra numarasında kayıtlı taşınmazların kendisine ait iken usulsüz olarak davalı şirket adına satışının yapıldığını belirterek, söz konusu taşınmazların kendisi adına tapuya kayıt ve tesciline karar verilmesi istemiyle Kaş Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açmıştır.

8. Kaş Asliye Hukuk Mahkemesi, 30/5/2007 tarih ve E.2005/44, K.2007/165 sayılı kararıyla taşınmazın bulunduğu Antalya ili Kaş ilçesi Sarıbelen köyünde arazi kadastro çalışmalarının yapılması nedeniyle Kaş Kadastro Mahkemesinin görevli olduğunu belirterek davanın reddine, dosyanın resen Kaş Kadastro Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

9. Bu kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 1. Hukuk Dairesi, 26/03/2008 tarih ve E.2008/1515, K.2008/3784 sayılı ilâmı ile İlk Derece Mahkemesinin kararını onamıştır. Bu karara karşı karar düzeltme yoluna gidilmediğinden İlk Derece Mahkemesinin kararı 23/05/2008 tarihinde kesinleşmiştir.

10. Görevsizlik kararı üzerine, Kaş Kadastro Mahkemesinin E.2008/34 sayılı dosyasına kaydedilen davadaki yargılama halen devam etmektedir.

11. Başvurucu, 2/12/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

12. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ile 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28. maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 2/12/2013 tarih ve 2013/8733 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, 2/3/2005 tarihinde Kaş Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı ve görevsizlik kararı sonrasında Kaş Kadastro Mahkemesine gönderilen tapu iptali ve tescil davasının makul sürede sonuçlandırılamadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

15. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı

ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

16. Başvurucu, 2/3/2005 tarihinde Kaş Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı ve görevsizlik kararı sonrasında Kaş Kadastro Mahkemesine gönderilen tapu iptali ve tescil davasının makul sürede sonuçlandırılamadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

18. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

19. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda taşınmaz mülkiyeti hakkında Kaş Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan ve görevsizlik kararı sonrasında Kaş Kadastro Mahkemesine devredilen tapu iptali ve tescil davasında, 3402 ve 6100 sayılı Kanun'larda yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

20. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 2/3/2005 tarihidir.

21. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

22. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvurucunun 2/3/2005 tarihinde Kaş Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı tapu iptali ve tescil davasında Mahkemece,

taşınmazın bulunduğu Antalya ili Kaş ilçesi Sarıbelen köyünde arazi kadastro çalışmalarının yapılması nedeniyle Kaş Kadastro Mahkemesinin görevli olduğu belirtilerek davanın reddine karar verildiği, bu kararın temyiz incelemesi sonucunda onandığı, onama kararı üzerine davanın Kaş Kadastro Mahkemesinin E.2008/34 sayılı dosyasına kaydedildiği, Kaş Kadastro Mahkemesinin E.2008/34 sayılı dava dosyasında yapılan duruşmalarda, müzekkere cevaplarının beklendiği, muhtelif gerekçelerle dosyanın birçok kez incelemeye alındığı, keşif yapılması yönündeki taleplere rağmen henüz keşif hakkında bir karar verilmediği anlaşılmıştır. Yargılamanın halen Kaş Kadastro Mahkemesinde devam ettiği belirlenmiştir.

23. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılamanın kadastro mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 12).

24. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

25. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık niteliğinin bulunduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve yaklaşık on yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

26. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

27. Başvurucu, 9.345,55 TL maddi, 20.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

28. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

29. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık on yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle

giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 8.300,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

30. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

31. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

32. Başvuruya konu yargılamanın yaklaşık on yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 8.300,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Kaş Kadastro Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MERAL SÜRÜCÜLER

B. No: 2013/9018 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/9018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MERAL SÜRÜCÜLER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/9018)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Meral SÜRÜCÜLER

Vekili : Av. Abidin GÜLEÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 24/10/2005 tarihinde Sarıyer (Kapatılan) 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı tazminat davasında yaklaşık sekiz yıl sonra görevsizlik kararı verilmesi üzerine İstanbul 7. İdare Mahkemesinde tam yargı davası açtığını, yargılamanın halen devam ettiğini ve makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 6/12/2013 tarihinde İstanbul 2. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 24/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 21/11/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin

birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 25/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, kolunun kırılması nedeniyle İstinye Devlet Hastanesinde geçirdiği operasyonda gerekli dikkat ve özenin gösterilmediği, bu nedenle kolunda işlev kaybı meydana geldiği, operasyonu gerçekleştiren doktorlar tarafından kendisinden haksız olarak para talep edildiği iddiasıyla 24/10/2005 tarihinde Sarıyer (Kapatılan) 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde Sağlık Bakanlığı ile D.D. ve M.A. aleyhine açtığı davada uğradığı maddi ve manevi zararın tazminini talep etmiştir.

8. Mahkemenin 16/11/2006 tarih ve E.2005/349, K.2006/384 sayılı kararıyla, davalı doktorlar D.A. ve M.A. hakkında Kaymakamlıkça veya Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılan soruşturmalar sonunda kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği, davalıların görevlerini ihmal ettikleri veya kusurlu oldukları yönünde bir ceza kararının olmadığı ve haksız para talep ettiklerine ilişkin bir delilin bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

9. Temyiz incelemesi sonucunda ise Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 24/1/2008 tarih ve E.2007/3160, K.2008/475 sayılı ilâmıyla, Sağlık Bakanlığına yönelik iddiaların hizmet kusuruna ilişkin olduğu, idarenin hizmet kusurundan doğan davalarda idari yargı yerinin görevli olduğu, başvurucunun kolunun işlevini yitirdiği iddiasıyla ilgili olarak doktorların kişisel kusurunun bulunup bulunmadığına ilişkin Adli Tıp Kurumundan alınan rapor sonucunda karar verilmesi gerektiği belirtilerek İlk Derece Mahkemesinin kararı bozulmuştur.

10. Sarıyer (Kapatılan) 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin kapatılması üzerine davaya İstanbul 20. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2008/150 sayılı dosyasında devam edilmiştir.

11. Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılamada İstanbul 20. Asliye Hukuk Mahkemesinin 26/9/2013 tarih ve E.2008/150, K.2013/371 sayılı kararıyla Sağlık Bakanlığı yönünden davanın görevsiz yargı yerinde açıldığı, davalı D.D. ve M.A. bakımından ise kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davalarında doğrudan kamu görevlilerine dava açılamayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

12. Karar temyiz edilmemiş ve 9/11/2013 tarihinde kesinleşmiştir.

13. Başvurucu, İstinye Devlet Hastanesinde gördüğü tedavi sırasında işlenen hizmet kusurundan dolayı vücudunda % 45 fonksiyon kaybı oluştuğu iddiasıyla 19/11/2013 tarihinde İstanbul 7. İdare Mahkemesinde Sağlık Bakanlığı aleyhine tam yargı davası açmıştır.

14. Mahkemenin 26/9/2013 tarih ve E.2013/2349, K.2014/777 sayılı kararıyla Adli Tıp

Kurumu raporu ve dosyadaki bilgi ve belgelerin incelenmesinde, başvurucunun kolunda meydana gelen fonksiyon kaybının İstinye Devlet Hastanesinde gerçekleştirilen operasyondan kaynaklandığı, operasyonu gerçekleştiren doktorun özensiz davranışı nedeniyle idarenin kusurlu bulunduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

15. Kararın temyizi ve yürütmesinin durdurulması istemi üzerine dosya Danıştaya gönderilmiş olup, temyiz incelemesi halen devam etmektedir.

16. Başvurucu, 6/12/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

17. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Usul ekonomisi ilkesi" kenar başlıklı 30. maddesi şöyledir:

"Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür."

18. 6/1/1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Kapsam ve nitelik" başlıklı 1. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“(2) Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinde yazılı yargılama usulü uygulanır ve inceleme evrak üzerinde yapılır.”

19. 2577 sayılı Kanun'un "Dosyaların incelenmesi" kenar başlıklı 20. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“(5) (Değişik: 5/4/1990 – 3622/8 md.) Danıştay, bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde dosyalar, bu Kanun ve diğer kanunlarda belirtilen öncelik veya ivedilik durumları ile Danıştay için Başkanlar Kurulunca; (1) diğer mahkemeler için Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca konu itibariyle tespit edilip Resmi Gazete'de ilan edilecek öncelikli işler göz önünde bulundurulmak suretiyle geliş tarihlerine göre incelenir ve tekemmül ettikleri sıra dahilinde bir karara bağlanır. Bunların dışında kalan dosyalar ise tekemmül ettikleri sıraya göre ve tekemmül tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırılır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 6/12/2013 tarih ve 2013/9018 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, 24/10/2005 tarihinde Sarıyer (Kapatılan) 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı tazminat davasında yaklaşık sekiz yıl sonra yargı yolu bakımından Mahkemenin görevsizliğine karar verilmesi üzerine İstanbul 7. İdare Mahkemesinde tam yargı davası açtığını, yargılamanın halen devam ettiğini ve makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

23. Başvurucu, 24/10/2005 tarihinde Sarıyer (Kapatılan) 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı tazminat davasında yaklaşık sekiz yıl sonra yargı yolu bakımından Mahkemenin görevsizliğine karar verilmesi üzerine İstanbul 7. İdare Mahkemesinde tam yargı davası açtığını, yargılamanın halen devam ettiğini ve makul sürede tamamlanmadığını belirterek, Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

24. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

25. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

26. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekir. Hukuk sisteminde yer alan mevzuat hükümleri gereğince "kamu hukuku" alanına dâhil olan, ancak sonucu itibarıyla özel nitelikteki haklar ve yükümlülükler üzerinde belirleyici olan uyuşmazlıkları konu alan davalar da Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesinin koruması kapsamına girmektedir. Bu anlamda, belirtilen düzenlemelerde yer verilen güvenceler, başvurucunun haklarına zarar verdiği iddia edilen idari bir eylemden doğan zararların tazmini talebiyle açılan davalara da uygulanacaktır. Başvuruya konu davanın, hizmet kusuru nedeniyle vücut bütünlüğünde meydana geldiği iddia edilen zararın giderilmesi istemini konu alan bir uyuşmazlık olduğu görülmekle, somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/1198, 7/11/2013, § 44).

27. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarihtir. Başvurucunun adli yargı yerinde verilen görevsizlik kararı üzerine süresi içerisinde idari yargıda dava açtığı görülmekte olup yargılamaların birbirinin devamı niteliğinde olduğu anlaşıldığından somut başvuru açısından sürenin başlangıcı Sarıyer (Kapatılan) 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde görülen davanın açıldığı tarih olan 24/10/2005 tarihidir.

28. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın

sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı bireysel başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

29. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, Sarıyer (Kapatılan) 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde Sağlık Bakanlığı ve doktorlar D.D. ile M.A. aleyhine açılan tazminat davasında, Mahkemenin 16/11/2006 tarihli kararıyla davanın reddine karar verildiği, temyiz üzerine Yargıtayın 24/1/2006 tarihli ilâmıyla kararın bozulduğu, Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılamada 24/7/2008 tarihinde dosyanın Adli Tıp Kurumuna gönderilmesine karar verildiği, Sarıyer 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin kapatılması üzerine 13/12/2012 tarihli duruşmadan itibaren yargılamaya İstanbul 20. Asliye Hukuk Mahkemesinde devam edildiği, Mahkemece 21/2/2013 tarihli duruşmaya kadar Adli Tıp Kurumundan talep edilen raporun gelmesinin beklendiği, söz konusu raporun gelmesi üzerine aynı tarihli duruşmada Adli Tıp Kurumu raporuna karşı tarafların beyanlarının alındığı ve bilirkişi raporu alınmasına karar verildiği, Mahkemenin 26/9/2013 tarihli kararıyla Sağlık Bakanlığı aleyhine görevsiz yargı yerinde dava açıldığı gerekçesiyle, diğer davalılar hakkında ise husumet yönünden davanın reddine karar verildiği tespit edilmiştir. Söz konusu kararın temyiz edilmeyerek kesinleşmesi üzerine başvurucunun 19/11/2013 tarihinde Sağlık Bakanlığı aleyhine İstanbul 7. İdare Mahkemesinde tam yargı davası açtığı, Mahkemenin 26/9/2013 tarihli kararıyla davanın kabulüne karar verildiği, kararın temyiz edildiği, temyiz incelemesinin halen devam ettiği anlaşılmıştır.

30. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama sürecinin idari yargı makamları nezdinde sürdüğü görülmekle, 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve idari yargı alanına dâhil uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 2577 sayılı Kanun'un muhtelif maddelerinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§§ 17-19).

31. Hukuk sistemimizde idari yargı alanında yer alan uyuşmazlıklara ilişkin dava sürelerinin makul yargılama süresini aştığı yönündeki tespitlere, AİHM kararlarında yer verilmiş olup, özellikle idari yargı alanındaki yapısal sorunlar ve Danıştay nezdinde temyiz ve karar düzeltme incelemelerinde geçirilen uzun yargılama sürelerinin ihlal kararlarına temel oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümleri de göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 54-60).

32. Başvuruya konu davaya bir bütün olarak bakıldığında, 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu dokuz yılı aşkın yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

33. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

34. Başvurucu, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle 50.000,00 TL

maddi, 50.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

35. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

36. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin dokuz yılı aşkın yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 8.650,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

37. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

38. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

39. Başvuruya konu yargılamanın dokuz yılı aşkın bir süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 8.650,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULKERİM KARABOĞA VE DİĞERLERİ

B. No: 2013/9063 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/9063

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULKERİM KARABOĞA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/9063)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucular : Abdulkerim KARABOĞA

Mahsum KARABOĞA

İhsan KARABOĞA

Hamza KARABOĞA

Ahmet KARABOĞA

İhsan KARABOĞA

Vekilleri : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, murisleri aleyhine 4/11/1961 tarihinde Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının makul sürede sonuçlandırılamadığını, bu nedenle taşınmazlarından gerektiği gibi yararlanamadıklarını, taşınmazlarının gelirlerinden yoksun bırakıldıklarını belirterek adil yargılanma hakları ile mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve tazminat talep etmişlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 16/12/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 11/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 26/12/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 16/1/2015 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Mardin ili Kızıltepe ilçesi Ulaşlı (Çeltuk) köyünde 1961 yılında yapılan kadastro çalışmaları sırasında 29 ilâ 39 parsel numaralı taşınmazlar 29/8/1961 tarihinde başvuruculaların murisi Taha Karaboğa adına tespit edilmiştir.

8. Bu parsellere ilişkin olarak Mardin Ermeni Katolik Kilisesi, S.K., A.K. ve A.K., tarafından 4/11/1961 tarihinde Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde başvuruculaların murisi aleyhine kadastro tespitine itiraz davaları açılmıştır.

9. Bu davalar Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin E.1961/203 sayılı dava dosyasında birleştirilmiştir.

10. Kızıltepe Kadastro Mahkemesi, 20/10/2010 tarih ve E.1961/203, K.2010/6 sayılı kararıyla davanın reddine ve söz konusu taşınmazların tespit gibi tapuya tesciline karar vermiştir.

11. Kararın temyiz edilmesi üzerine, Yargıtay 16. Hukuk Dairesi, 21/2/2013 tarih ve E.2012/9744, K.2013/1192 sayılı ilâmıyla dosyada birtakım eksiklikler bulunduğu gerekçesiyle dosyanın Mahkemeye geri çevrilmesine karar vermiştir.

12. Yargıtayın 21/2/2013 tarihli geri çevirme kararının gereğinin tam olarak yerine getirilmemesi üzerine Yargıtay 16. Hukuk Dairesi, 27/6/2013 tarih ve E.2013/6760, K.2013/7483 sayılı ilâmıyla dosyada birtakım eksiklikler bulunduğu gerekçesiyle dosyanın tekrar Mahkemeye geri çevrilmesine karar vermiştir.

13. Eksiklerin tamamlanmasının ardından dosyanın temyiz incelemesi için Yargıtay 16. Hukuk Dairesine gönderildiği ve Dairenin E.2014/9628 sayılı dosyasında temyiz incelemesinin devam ettiği anlaşılmıştır.

14. Başvurucular, 16/12/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

15. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 30. maddesi ile 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu’nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28.

maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 16/12/2013 tarih ve 2013/9063 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları

17. Başvurucular, murisleri aleyhine 4/11/1961 tarihinde Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının makul sürede sonuçlandırılamadığını, bu nedenle taşınmazlarından gerektiği gibi yararlanamadıklarını, taşınmazlarının gelirlerinden yoksun bırakıldıklarını belirterek, adil yargılanma hakları ile mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

19. Başvurucular, murisleri aleyhine 4/11/1961 tarihinde Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının makul sürede sonuçlandırılamadığını, bu nedenle taşınmazlarından gerektiği gibi yararlanamadıklarını, taşınmazlarının gelirlerinden yoksun bırakıldıklarını belirterek, adil yargılanma hakları ile mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

20. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

21. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

22. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda taşınmaz mülkiyeti hakkında Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasında, 3402 ve 6100 sayılı Kanun'larda yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

23. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 4/11/1961 tarihidir.

24. Başvuruya konu dava, başvurucuların miras bırakanlarından intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup, bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçıların yargılamaya katıldıkları an değil, somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

25. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

26. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, davacı Ş.M. ve müşterekleri tarafından başvurucuların murisine karşı 29 ilâ 39 parsel numaralı taşınmazlara ilişkin olarak Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde kadastro tespitine itiraz davaları açıldığı, bu davaların Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin 1961/203 sayılı esas dosyasına kaydedildiği, Mahkemenin 20/10/2010 tarihli ilamı ile davanın kabulüne karar verildiği, temyiz üzerine Yargıtaya gelen dosyanın, eksiklikler nedeniyle iki defa Mahkemesine geri çevrildiği, eksikliklerin tamamlanmasından sonra Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin E.2014/9628 sayılı dosyasına kaydedilen davada temyiz incelemesinin halen devam ettiği anlaşılmaktadır.

27. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılamanın kadastro mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 15).

28. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

29. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık nitelikte olduğunu ortaya

koymakla birlikte davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve elli üç yılı aşkın bir süredir devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

30. Açıklanan nedenlerle, başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

31. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş olup, başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

32. Başvurucuların her biri, maruz kaldıkları zarar karşılığı olarak 500.000,00 TL maddi, 300.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

33. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

34. Başvuruculaların tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin elli üç yılı aşkın bir süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında Abdulkerim Karaboğa, Mahsum Karaboğa, İhsan Karaboğa, Hamza Karaboğa, Ahmet Karaboğa'nın her birine net 1.250,00 TL, başvurucu İhsan Karaboğa'ya (T.C. Kimlik No: 16781651836) net 500,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

35. Başvurucular tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvuruculaların maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

36. Başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

37. Başvuruya konu yargılamanın elli üç yılı aşkın bir süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaların,

1. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucular Abdulkerim Karaboğa, Mahsum Karaboğa, İhsan Karaboğa, Hamza Karaboğa, Ahmet Karaboğa'nın her birine net 1.250,00 TL, başvurucu İhsan Karaboğa'ya (T.C. Kimlik No: 16781651836) net 500,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculaların tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULLAH ORDU

B. No: 2013/9414 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/9414

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULLAH ORDU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/9414)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Abdullah ORDU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 10/4/2006 tarihinde Şişli (Kapatılan) 5. Asliye Hukuk Mahkemesinde aleyhine açılan sebepsiz zenginleşme davasında usul ve yasaya uygun yargılama yapılmadığını, taşınmazları hakkında orantısız olarak ihtiyati tedbir kararına hükmedildiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, mağduriyetinin giderilmesini ve tazminat ödenmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru17/12/2013 tarihinde Karaman 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde belirlenen eksiklikler tamamlanmış, Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 18/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 6/11/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının10/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu aleyhine, Rotterdam (Hollanda) Belediyesi tarafından, Türkiye'de taşınmazları olmasına karşın bu durumu beyan etmeyerek Rotterdam Belediyesinden haksız olarak sosyal yardım ödeneği aldığı iddiasıyla 10/4/2006 tarihinde Şişli 5. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2006/170 sayılı dosyasında sebepsiz zenginleşme davası açılmıştır.

8. Şişli 5. Asliye Hukuk Mahkemesinin kapatılması üzerine yargılamaya İstanbul 12. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2009/548 sayılı dava dosyasında devam edilmiştir.

9. Mahkemenin, 26/2/2013 tarih ve E.2009/548, K.2013/52 sayılı kararıyla, davacı Belediye tarafından başvurucunun Hollanda'da ödenen maaşına haciz konulduğunun bildirildiği, başvurucunun maaşından yapılan kesintilerle alacağın tahsil edildiği, bu nedenle davanın konusuz kaldığı gerekçesiyle esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

10. Başvurucunun temyizi üzerine, Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 25/6/2013 tarih ve E.2013/8876, K.2013/11016 sayılı ilâmıyla karar onanmıştır.

11. Başvurucunun karar düzeltme istemi, aynı Dairenin 8/10/2013 tarih ve E.2013/15134, K.2013/14142 sayılı ilâmı ile reddedilmiştir.

12. Karar, başvurucuya 18/11/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

13. Başvurucu, 17/12/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi, 394. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkraları, 396.maddesi (bkz. B. No: 2013/7740, 8/5/2014, §§ 15-17).

15. 22/4/1926 tarih ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 61. maddesi şöyledir:

“Haklı bir sebep olmaksızın aharın zararına mal iktisabeden kimse, onu iadeye mecburdur. Hususiyle muteber olmayan veya tahakkuk etmemiş bulunan bir sebebe yahut vücudu nihayet bulmuş olan bir sebebe müsteniden ahzolunan şeyin, iadesi lazımdır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 17/12/2013 tarih ve 2013/9414 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, 10/4/2006 tarihinde Şişli (Kapatılan) 5. Asliye Hukuk Mahkemesinde aleyhine açılan sebepsiz zenginleşme davasında usul ve yasaya uygun yargılama

yapılmadığını, yetkisizlik itirazının kabul edilmediğini, taşınmazları hakkında orantısız olarak ihtiyati tedbir kararına hükmedildiğini, talep edilen alacak miktarının hatalı olduğunu, davanın reddine karar verilmesi gerekirken davanın konusuz kaldığı gerekçesiyle esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

18. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun10/4/2006 tarihinde Şişli (Kapatılan) 5. Asliye Hukuk Mahkemesinde aleyhine açılan sebepsiz zenginleşme davasında verilen kararın hatalı olduğunu, davanın reddine karar verilmesi gerekirken esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına dair verilen kararın adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Bu nedenle belirtilen iddialar yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı iddiası çerçevesinde değerlendirilmiştir. Başvurucunun taşınmazları hakkında orantısız olarak ihtiyati tedbir kararı verildiği yönündeki iddiası mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir. Başvurucunun makul sürede yargılama yapılmadığı yönündeki iddiaları ise ayrıca değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

19. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

20. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

21. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

22. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya açık keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

23. Başvuru konusu olayda başvurucu, Rotterdam Belediyesi tarafından, Türkiye'de taşınmazları olmasına karşın bu durumu beyan etmeyerek Rotterdam Belediyesinden haksız olarak sosyal yardım ödeneği aldığı iddiasıyla Şişli 5. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2006/170 sayılı dosyasında aleyhine açılan sebepsiz zenginleşme davasında talep edilen alacağın miktarının hatalı olduğu ve Mahkemenin yetkisizliği yönündeki itirazlarının kabul

edilmediğini, dava devam etmekte iken davalı tarafından alacağın tahsil edildiğini bu nedenle davanın reddine karar verilmesi gerekirken esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Mahkemece, tarafların dilekçeleri ve delilleri toplanmış, bilirkişi raporu alınmış ve başvurucunun Hollanda Geçim Kanunu'na göre gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu, malvarlığını ve gelirini gizlediği iddiasıyla ilgili davanın açıldığı, yargılama devam ederken davacı Belediye tarafından başvurucunun Hollanda'da ödenen maaşına haciz konulduğunun bildirildiği, başvurucunun maaşından yapılan kesintilerle alacağın tahsil edildiği, bu nedenle davanın konusuz kaldığı gerekçesiyle esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

25. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemeleri tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

26. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

27. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. İhtiyati Tedbir Kararı Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiği İddiası

28. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (3) ve (6) numaralı fıkraları şöyledir:

"(3) Başvuru dilekçesinde başvurucunun ve varsa temsilcisinin kimlik ve adres bilgilerinin, işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle ihlal edildiği ileri sürülen hak ve özgürlüğün ve dayanılan Anayasa hükümlerinin, ihlal gerekçelerinin, başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların, başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarih ile varsa uğranılan zararın belirtilmesi gerekir. Başvuru dilekçesine, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğinin ve harcın ödendiğine dair belgenin eklenmesi şarttır.

…

(6) Başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Mahkeme yazı işleri tarafından eksikliğin giderilmesi için başvurucu veya varsa vekiline onbeş günü geçmemek üzere bir süre verilir ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği bildirilir."

29. 6216 sayılı Kanun'un, "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Bireysel başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı verilebilmesi için 45 ila 47 nci maddelerde öngörülen şartların taşınması gerekir.

(2) Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

30. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün bireysel başvuruların içeriğini düzenleyen “Bireysel başvuru formu ve ekleri” başlıklı 59. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“…

(2) Başvuru formunda aşağıdaki hususlar yer alır:

…

ç) Kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti.

d) Bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve delillere ait özlü açıklamalar.

e) Başvurucunun güncel ve kişisel bir temel hakkının doğrudan zedelendiği iddiasının dayanakları.

…

(3) Başvuru formuna aşağıdaki belgeler ya da onaylı örnekleri eklenir:

…

e) Dayanılan belgelerin asılları ya da onaylı örnekleri.

…

(4) Başvurucu ihlal iddiasına dayanak gösterdiği üçüncü fıkradaki belgelere herhangi bir nedenle erişememesi hâlinde bunun gerekçelerini belirtir. Mahkeme gerekli gördüğü takdirde bu bilgi ve belgeleri resen toplar.

…”

31. İçtüzüğün “Formun ve eklerinin hazırlanmasına ilişkin ilkeler” başlıklı 60. maddesi şöyledir:

“(1) Başvuru formu, İçtüzüğün 59 uncu maddesine uygun olarak düzenlenir ve aynı maddede belirtilen belgeler ya da onaylı örnekleri başvuru formuna eklenir.

(2) Başvuru formu okunaklı ve başvurunun esasına yönelik özlü bilgileri içerir şekilde hazırlanır. Başvuru formunun ekler hariç on sayfayı geçmesi hâlinde başvurucunun ayrıca başvuru formuna olayların özetini eklemesi gerekir.

(3) Başvurucu, başvuru formunun ekinde sunduğu belgeleri, tarih sırasına göre numaralandırarak her bir belgeyi tanımlayıcı başlıklar hâlinde dizi pusulasına bağlar.”

32. İçtüzüğün “Form ve eklerinin ön incelemesi ve eksiklikler” başlıklı 66. maddesi şöyledir:

“(1)Bireysel Başvuru Bürosu gelen başvuruları şeklî eksiklikler bulunup bulunmadığı yönünden inceler. Başvuru formunda veya eklerinde herhangi bir eksiklik tespit edilmesi

hâlinde, bunların tamamlattırılması için başvurucuya, varsa avukatına veya kanuni temsilcisine onbeş günü geçmemek üzere bir süre verilir.

(2) Eksikliklerin tamamlattırılmasına dair yazıda başvurucuya geçerli bir mazereti olmaksızın verilen sürede eksiklikleri tamamlamadığı takdirde başvurusunun reddine karar verileceği bildirilir.

(3) Başvurunun; süresinde yapılmadığı, 59 uncu ve 60 ıncı maddelerdeki şekil şartlarına uygun olmadığı ve tespit edilen eksikliklerin verilen kesin sürelerde tamamlanmadığı hâllerde Komisyonlar Başraportörü tarafından reddine karar verilir ve başvurucuya tebliğ edilir. Bu karara tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde Komisyona itiraz edilebilir. Bu konuda Komisyonların verdiği kararlar kesindir."

33. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile İçtüzüğün 59. maddesinin ilgili fıkraları uyarınca Anayasa Mahkemesine başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri sunmak suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını ve dayanılan Anayasa hükmünün kendilerine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak hukuki iddialarını kanıtlamak başvurucuya düşer (B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 19).

34. Başvurucunun, kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü hak ve özgürlük ile dayanılan Anayasa hükümlerini, ihlal gerekçelerini, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğini başvuru dilekçesine eklemesi şarttır. Başvuru dilekçesinde kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 20).

35. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Anayasa Mahkemesi başvurucudan, eksikliğin tamamlanmasını ister. İçtüzüğün 66. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Mahkemenin başvurucudan giderilmesini isteyebileceği eksiklikler, "şekli eksiklikler"dir. 6216 sayılı Kanun'un 47. ve İçtüzüğün 66. maddesi birlikte değerlendirildiğinde Anayasa Mahkemesi başvurucudan ilk olarak, usulünce doldurulmamış olan başvuru formunun usulüne uygun olarak doldurulmasını isteyebilir. İkinci olarak ise başvurucunun "ihlal iddiasına dayanak gösterdiği" bilgi, belge ve deliller başvuru dilekçesine eklenmemiş ise dayanılan bu belgelerin tamamlanması istenebilir (B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 21). Başka bir deyişle Anayasa Mahkemesi başvurucudan, dilekçesinde dayandığı ancak Mahkemeye ibraz etmediği delillerini tamamlamasını isteyebilir(B. No: 2014/483, 19/11/2014, § 25).

36. Yukarıda belirtilen koşullar yerine getirilmediği takdirde Anayasa Mahkemesi başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez bulabilir. İddiaların dayanaktan yoksun olmadığı konusunda Anayasa Mahkemesinin ikna edilmesi, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların niteliğine bağlıdır. Başvurucunun başlangıçta, başvuru hakkında kabul edilemezlik kararı verilmesini önlemek için başvuru formu ve eklerinde iddialarını destekleyici belgeleri sunması ve gerekli açıklamaları yapması zorunludur (B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 23).

37. Başvuru dilekçesinde, 10/4/2006 tarihinde Şişli (Kapatılan) 5. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2006/170 sayılı dosyasında başvurucu aleyhine açılan sebepsiz zenginleşme davasında başvurucunun taşınmazları hakkında orantısız olarak ihtiyati tedbir kararı verildiği belirtilerek, mülkiyet hakkının ihlal edildiği ileri sürülmüştür.

38. Başvurucunun, ihlale neden olduğunu ileri sürdüğü Şişli (Kapatılan) 5. Asliye Hukuk Mahkemesinin dava dosyasının incelenmesinde, taşınmazlar hakkında verilen ihtiyati tedbir kararı tespit edilememiştir. Anayasa Mahkemesince, başvurucuya, 23/12/2013 tarihli yazı gönderilerek, ileri sürülen ihlalin dayanaklarına ilişkin bütün belgelerin asıl veya onaylı suretlerinin eklenmediğinin tespit edildiği bildirilmiştir. Anılan yazıya 8/1/2014 tarihinde cevap verilmesine karşın başvuru tarafından, taşınmazlar hakkında orantısız olarak ihtiyati tedbir kararı verildiğine ilişkin ihlal iddialarının dayanağı belgeler açıkça sunulmadığı gibi başvurucu, herhangi bir bilgi ve belgenin ilgililerden istenmesi için Mahkemeden bir talepte de bulunmamıştır.

39. Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurularda başvuruculların başvurularını titizlikle hazırlama ve takip etme yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülüğün bir gereği olarak başvurucu, ihlal edildiğini iddia ettiği Anayasa hükmünün nasıl ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunmak suretiyle hukuki iddialarını kanıtlamak zorundadır. Başvurucu tarafından soyut şekilde birtakım Anayasa hükümlerine atıfta bulunulmuş olması iddiaların ispatlandığı anlamına gelmez. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, Anayasa'ya aykırılığın soyut biçimde ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiştir(B. No: 2014/483, 19/11/2014, § 29).

40. Başvurucunun, ihlal iddiasının dayanağı olan tüm olayları göstermesi, başvuruyu aydınlatacak ve hükmün esasını etkileyecek argümanları destekleyici tüm belgeleri başvuru dilekçesine eklemesi gerekir. Şayet bir belge elde edilememişse, bunun da nedenleri açıklanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu bu koşulları yerine getirmeyerek iddialarını temellendirmediğinden başvurusunun esasının incelenmesi imkânı bulunmamaktadır (B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 26).

41. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının başvurucu tarafından kanıtlanmamış olması nedeniyle, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Yargılamanın Süresinin Makul Olmadığı İddiası

42. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

43. Başvurucu, 10/4/2006 tarihinde Şişli (Kapatılan) 5. Asliye Hukuk Mahkemesinde aleyhine açılan sebepsiz zenginleşme davasında yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek, Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

44. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla

adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

45. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

46. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu sebepsiz zenginleşme davasında, 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

47. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih10/4/2006 tarihidir.

48. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Somut başvuru açısından bu tarih, Yargıtay tarafından karar düzeltme isteminin reddedildiği 8/10/2013 tarihidir.

49. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, 10/4/2006 tarihinde Şişli (Kapatılan) 5. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan davada, başvurucuya ait taşınmazların belirlenmesi ve bedellerinin tespiti amacıyla ilgili kurumlarla yazışmaların yapıldığı, Roterdam Belediyesi tarafından başvurucuya yapılan ödemelerin tespiti amacıyla Adalet Bakanlığı aracılığıyla Hollanda makamlarından belgelerin talep edildiği,26/2/2013 tarihinde İlk Derece Mahkemesince davanın konusuz kaldığı gerekçesiyle esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verildiği, kararın temyizi üzerine Yargıtayın 25/6/2013 tarihli ilâmıyla onandığı, karar düzeltme isteminin Yargıtay tarafından verilen 8/10/2013 tarihli ilâmla reddedildiği ve bu tarihte kararın kesinleştiği anlaşılmaktadır.

50. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

51. Başvuruya konu sebepsiz zenginleşme davasının mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakta ise de, davaya bütün olarak bakıldığında, 1086 sayılı mülga Kanun ve 6100 sayılı Kanun hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı, yargılamanın uzun sürmesinde, başvurucuya

atfedilecek bir kusur bulunmadığı anlaşılmakta olup, söz konusu yedi yıl beş ay yirmi sekiz günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

52. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

53. Başvurucu, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle mağduriyetinin giderilmesini ve tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

54. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

55. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yedi yıl beş ay yirmi sekiz günlük yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya takdiren net 5.000,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

56. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönündeki iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. İhtiyati tedbir kararı nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

4. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 5.000,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ELİF SAKA

B. No: 2013/9540 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/9540

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ELİF SAKA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/9540)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Gizem Ceren DEMİR KOŞAR

Başvurucu : Elif SAKA

Vekili : Av. Ayhan EREL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, iş akdinin feshedilmesi üzerine 6/5/2009 tarihinde açtığı işe iade davasının dört yılı aşkın bir sürede sonuçlanması nedeniyle adil yargılanma hakkı ile çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüş, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 24/12/2013 tarihinde Aksaray Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 15/5/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 4/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına ve dosyanın bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmesine

karar verilmiştir.

5. Adalet Bakanlığının 7/8/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, iş akdinin 3/4/2009 tarihinde, geçerli bir neden gösterilmeksizin feshedildiğini iddia ederek, 6/5/2009 tarihinde Aksaray İş Mahkemesinde Şekerbank Türk A.Ş aleyhine işe iade davası açmıştır.

8. Mahkeme, 24/8/2010 tarih ve E.2009/129, K.2010/103 sayılı kararla, fesih için geçerli ve haklı bir sebebin bulunmadığı gerekçesiyle davanın kabulüne hükmetmiştir.

9. Davalının temyiz istemi üzerine karar, Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 25/5/2012 tarih ve E.2012/7887, K.2012/11291 sayılı ilâmıyla; bilirkişi kurulu raporunda, bazı eksik belgelerin celp edilerek dosyanın eksiksiz gönderilmesi halinde yeniden değerlendirme yapılacağı belirtilmiş olmasına rağmen, Mahkemece bu husus göz ardı edilerek eksik inceleme ile hüküm kurulduğu gerekçesiyle bozulmuştur.

10. Aksaray İş Mahkemesi bozmaya uyarak, 4/4/2013 tarih ve E.2012/171, K.2013/116 sayılı kararıyla, bozma ilamında gösterilen hususlarda alınan bilirkişi raporu doğrultusunda, davalı işveren tarafından fesih sebebi olarak gösterilen hususların kanıtlanamadığı ve fesih için geçerli ve haklı bir sebebin bulunmadığı gerekçesiyle, davanın kabulüne, davacının işe iadesine ve altı aylık ücret ve haklarının davalıdan alınarak davacıya ödenmesine karar vermiştir.

11. Davalının temyiz istemi üzerine Yargıtay 22. Hukuk Dairesi, 10.06.2013 tarih ve E. 2013/15970, K. 2013/13966 sayılı ilâmıyla, gerekçeli kararın davalı vekiline tebliğ tarihini gösteren belgenin dosya arasında bulunmadığı anlaşıldığından anılan belgenin eklenerek gönderilmesi için dosyanın Mahkemesine geri çevrilmesine karar vermiştir.

12. Eksikliklerin tamamlanarak dosyanın temyiz incelemesi için yeniden gönderilmesi üzerine Yargıtay 22. Hukuk Dairesi, 1/11/2013 tarih ve E.2013/20897, K.2013/23051 sayılı ilâmıyla, tazminatın altı aylık ücret tutarı olarak belirlenmesinin hatalı olduğu gerekçesiyle hükmün bozularak ortadan kaldırılmasına, feshin geçersizliğine, davacının işe iadesine ve dört aylık ücret ve diğer hakların davalıdan alınarak davacıya ödenmesine karar vermiştir.

13. Nihai karar başvurucuya 6/12/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

14. Başvurucu, 24/12/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

15. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 30. maddesi ve 447. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 30/1/1950 tarih ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu’nun 1. maddesinin birinci fıkrası, 7. maddesinin birinci fıkrası ve 15. maddesi, 22/5/2003 tarih ve 4857 sayılı İş Kanunu’nun 20. maddesinin üçüncü fıkrası (Bkz. B.No: 2014/1981, 18/9/2014, §§ 17–22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 24/12/2013 tarih ve 2013/9540 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, iş akdinin feshedilmesi üzerine 6/5/2009 tarihinde açtığı işe iade davasının, yasada öngörülen sürelerin çok üzerinde bir sürede tamamlandığını, iş akdine son verilmesinin ardından Mahkemece işe iadesine karar verilene kadar geçen süre içinde, çalışmadığı ve Mahkemece hükmedilen dört aylık tazminat dışında kalan süreler için maddi zararının oluştuğunu belirterek, adil yargılanma hakkı ile çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Çalışma ve Sözleşme Hürriyetinin İhlali İddiası

18. Başvurucu, 6/5/2009 tarihinde açtığı işe iade davasının, 4857 sayılı Kanun'da yer alan üç aylık sürenin çok üzerinde bir sürede sonuçlandırılması nedeniyle çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Anayasa'nın 148. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir …"

20. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

21. Anayasa'nın 148. maddesinin (3) numaralı fıkrası ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükümlerine göre, Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

22. Başvurucunun başvuru dilekçesinde ifade ettiği ve Anayasa'nın 48. maddesinde yer alan çalışma ve sözleşme hürriyeti, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden olmakla beraber, Sözleşme ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokollerden herhangi birinin kapsamına girmemektedir.

23. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlal iddialarının Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kaldığı anlaşıldığından bu iddianın, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılama Süresinin Makul Olmadığı İddiası

24. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, başvurucunun yargılamanın uzunluğuna ilişkin şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

25. Başvurucu, 6/5/2009 tarihinde açtığı davanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı bir çok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

27. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

28. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, iş akdinin feshi üzerine açılan işe iade davasının söz konusu olduğu görülmekle, 4857 sayılı Kanun ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

29. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 6/5/2009 tarihidir.

30. Sürenin bitiş tarihi ise yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Somut yargılama faaliyeti açısından sürenin bitiş tarihinin, Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin kararını verdiği 1/11/2013 tarihi olduğu anlaşılmaktadır.

31. Makul sürede yargılanma hakkına ilişkin olarak yapılan değerlendirmede önemli bir ölçüt olan başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği kriteri çerçevesinde, gerek bireylerin ekonomik geleceği gerek çalışma barışı açısından arz ettiği

önem nazara alındığında, iş uyuşmazlıklarının ivedilikle çözülmesi hususunda yargı organlarının özel bir itina göstermesi gerekmektedir. Bu nedenle kanun koyucu iş hukukunun çalışanı koruyucu niteliğini ve iş davalarının özelliklerini dikkate alarak genel mahkemelerin dışında, sözlü yargılama usulüne tabi özel bir iş yargılaması sistemi ihdas ederek iş davalarının, konunun uzmanı mahkemelerce, mümkün olduğunca hızlı, basit ve ucuz bir biçimde sonuçlandırılmasını amaçlamıştır (B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 59).

32. 6100 sayılı Kanun'un 447. maddesiyle, daha önce yürürlüğe girmiş olan kanunlarda yer alan sözlü ve seri yargılama usulleri kaldırılmış ve bunun yerine iş hukuku uyuşmazlıklarına da uygulanmak üzere basit yargılama usulü getirilmiştir. Basit yargılama usulü yazılı yargılama usulünden daha basit ve çabuk işleyen, daha kısa bir incelemeye ihtiyaç duyan ve daha kolay bir inceleme ile sonuçlandırılabilecek dava ve işler için kabul edilmiş bir yargılama usulüdür (B. No: 2013/772, 7/11/2013, §§ 64-65).

33. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvuru sürecinde büyük oranda tanıkların dinlenmesi, bilirkişi raporunun temininde geçen süreler ve temyiz incelemesi aşamasında geçen sürelerin etkili olduğu görülmektedir. İş ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlıkların niteliği, başvurucu açısından taşıdığı değer ve başvurucunun davadaki menfaati de dikkate alındığında, yargılamanın makul görülemeyecek derecede uzun bir sürede tamamlandığı görülmektedir.

34. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama sürecinin iş mahkemesi önünde görüldüğü anlaşılmakla, 4857 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 4857 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 15).

35. 4857 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2013/772, 7/11/2013, §§ 59-82).

36. Başvuruya konu yargılama sürecinin değerlendirilmesi neticesinde, hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların niteliği, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında davanın karmaşık nitelik taşımadığı, başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ya da usuli haklarını kullanırken özensiz davranarak yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olmadığı da dikkate alınarak, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu dört yıl beş ay yirmi beş günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

37. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

38. Başvurucu, adil yargılanma hakkının ihlali nedeniyle 54.955,00 TL maddi ve 20.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

39. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

40. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin dört yıl beş ay yirmi beş günlük yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında, başvurucuya net 2.750,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

41. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

42. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ihlali yönündeki iddiasının "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yargılama süresinin makul olmadığı yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 2.750,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

D. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULLAH AKÇARA

B. No: 2013/9582 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/9582

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULLAH AKÇARA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/9582)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Gizem Ceren DEMİR KOŞAR

Başvurucu : Abdullah AKÇARA

Vekili : Av. Hüseyin AKÇARA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 17/10/2006 tarihinde açtığı işçi alacaklarının tahsiline ilişkin davanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, ihlalin tespiti ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 19/12/2013 tarihinde Batman 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede dosyanın Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 31/3/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 11/7/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 21/7/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, işçi alacaklarının tahsili istemiyle 17/10/2006 tarihinde Batman 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (İş Mahkemesi Sıfatıyla) Tüpraş Genel Müdürlüğü aleyhine alacak davası açmıştır.

8. Batman ilinde müstakil İş Mahkemesi kurulması üzerine Batman 1. Asliye Hukuk Mahkemesince 17/11/2006 tarihinde görevsizlik kararı verilmiş, dava dosyası 30/11/2006 tarihinde Batman İş Mahkemesinin 2006/308 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

9. Mahkeme, 25/9/2012 tarih ve E.2006/308, K.2012/1249 sayılı kararla, davanın kısmen kabulüne hükmetmiştir.

10. Başvurucunun temyizi üzerine, Yargıtay 22. Hukuk Dairesi, 4/11/2013 tarih ve E.2012/27629, K.2013/23207 sayılı ilamıyla hükmün onanmasına karar vermiştir.

11. Onama kararı başvurucuya 10/12/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

12. Başvurucu, 19/12/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

13. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 30. maddesi ve 447. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 30/1/1950 tarih ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu’nun 1. maddesinin birinci fıkrası, 7. maddesinin birinci fıkrası ve 15. maddesi (Bkz. B.No: 2013/6792, 18/6/2014, §§ 16–20).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 19/12/2013 tarih ve 2013/9582 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu 17/10/2006 tarihinde açtığı işçi alacaklarının tahsiline ilişkin davanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

17. Başvurucu, 7/10/2006 tarihinde açtığı işçi alacaklarının tahsiline ilişkin davanın yaklaşık

yedi yılda tamamlanması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de, Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

19. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

20. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, işçi alacaklarının tahsili istemli bir alacak davasının söz konusu olduğu görülmekle, 5521 sayılı Kanun ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

21. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 17/10/2006 tarihidir.

22. Sürenin bitiş tarihi ise, yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Bu kapsamda, somut yargılama faaliyeti açısından sürenin bitiş tarihinin, başvurucunun temyiz talebi hakkında verilen, Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin E.2012/27629, K.2013/23207 sayılı karar tarihi olan 4/11/2013 tarihi olduğu anlaşılmaktadır.

23. Makul sürede yargılanma hakkına ilişkin olarak yapılan değerlendirmede önemli bir ölçüt olan başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği kriteri çerçevesinde, gerek bireylerin ekonomik geleceği gerek çalışma barışı açısından arz ettiği önem nazara alındığında, iş uyuşmazlıklarının ivedilikle çözülmesi hususunda yargı organlarının özel bir itina göstermesi gerekmektedir. Bu nedenle kanun koyucu iş hukukunun çalışanı koruyucu niteliğini ve iş davalarının özelliklerini dikkate alarak genel mahkemelerin dışında sözlü yargılama usulüne tabi özel bir iş yargılaması sistemi ihdas ederek iş davalarının, konunun uzmanı mahkemelerce mümkün olduğunca hızlı, basit ve ucuz bir biçimde sonuçlandırılmasını amaçlamıştır (B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 59).

24. 6100 sayılı Kanun'un 447. maddesiyle daha önce yürürlüğe girmiş olan kanunlarda yer alan sözlü ve seri yargılama usulleri kaldırılmış ve bunun yerine iş hukuku uyuşmazlıklarına da uygulanmak üzere basit yargılama usulü getirilmiştir. Basit yargılama usulü yazılı yargılama usulünden daha basit ve çabuk işleyen, daha kısa bir incelemeye ihtiyaç duyan ve daha kolay bir inceleme ile sonuçlandırılabilecek dava ve işler için kabul edilmiş bir yargılama usulüdür (B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 64-65).

25. Başvuruya konu yargılama süreci incelendiğinde; yapılan yargılama sırasında, yazılan müzekkerelere cevap alınması ve bilirkişi raporlarının tamamlanması süreçlerinde gecikmeler yaşandığı, duruşma aralıklarının uzun tutulduğu, iş ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlıkların niteliği, başvurucu açısından taşıdığı değer ve başvurucunun davadaki menfaati dikkate de alındığında, sonuç olarak makul görülemeyecek derecede uzun bir süre olan yedi yıl on yedi günde yargılamanın tamamlandığı görülmektedir.

26. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama sürecinin iş mahkemesi önünde görüldüğü anlaşılmakla, 5521 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 5521 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 13).

27. 5521 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2013/3442, 20/3/2014, §§ 33-55).

28. Başvuruya konu davada yer alan kişi sayısı ve davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği çerçevesinde davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu yedi yıllık yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

30. Başvurucu, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle 10.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

31. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

32. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yedi yıl on yedi günlük yargılama süresi

nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 6.500,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 6.500,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

METİN AYDOĞAN

B. No: 2013/9717 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/9717

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

METİN AYDOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/9717)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Gizem Ceren DEMİR KOŞAR

Başvurucu : Metin AYDOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, iş akdinin feshedilmesi üzerine 8/10/2010 tarihinde açtığı işe iade davasında Yargıtay tarafından kesin nitelikte karar verilmesi gerekirken bozma kararı verildiğini ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, ihlalin tespiti, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 26/12/2013 tarihinde Adana 4. İş Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede dosyanın Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 24/1/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 11/7/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 10/9/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, iş akdinin feshedilmesi üzerine, 8/10/2010 tarihinde İskenderun İş Mahkemesinde işveren şirket aleyhine işe iade davası açmıştır.

8. Mahkeme, 3/4/2012 tarih ve E.2010/766, K.2012/374 sayılı kararla, davalı işveren tarafından fesih için sebep olarak gösterilen hususların ispatlanamadığı gerekçesiyle davanın kabulüne ve davacının işe iadesine hükmetmiştir.

9. Davalının temyizi üzerine, Yargıtay 22. Hukuk Dairesi, 8/10/2012 tarih ve E.2012/13344, K.2012/21375 sayılı ilâmıyla, "davacının, işveren vekili olup olmadığı hususu yeterince araştırılmadan eksik inceleme ile hüküm kurulduğu" gerekçesiyle hükmün bozulmasına karar vermiştir.

10. İskenderun İş Mahkemesi bozma kararına uyarak 30/4/2013 tarih ve E.2012/788, K.2013/572 sayılı kararıyla, bozma kararında gösterilen hususlarda yapılan inceleme neticesinde, "davacının, davalı şirketin iş yerinin bütünlüğünü sevk ve idare eden ve işçiyi işe alma ve çıkarma yetkisi bulunan iş veren vekili olması nedeniyle işe iade davası açma yetkisi bulunmadığı" gerekçesiyle davanın reddine hükmetmiştir.

11. Başvurucunun temyiz istemi üzerine, Yargıtay 7. Hukuk Dairesi, 24/9/2013 tarih ve E.2013/22129, K.2013/15421 sayılı ilâmıyla, hükmün onanmasına karar vermiştir.

12. Onama kararı başvurucuya 26/11/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

13. Başvurucu, 26/12/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 30. maddesi ve 447. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 30/1/1950 tarih ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu’nun 1. maddesinin birinci fıkrası, 7. maddesinin birinci fıkrası ve 15. maddesi, 22/5/2003 tarih ve 4857 sayılı İş Kanunu’nun 20. maddesinin üçüncü fıkrası (Bkz. B.No: 2014/1981, 18/9/2014, §§ 17–22).

15. 4857 sayılı Kanun’un 18. maddesinin son fıkrası şöyledir:

“İşletmenin bütününü sevk ve idare eden işveren vekili ve yardımcıları ile işyerinin bütününü sevk ve idare eden ve işçiyi işe alma ve işten çıkarma yetkisi bulunan işveren vekilleri hakkında bu madde, 19 ve 21 inci maddeler ile 25 inci maddenin son fıkrası uygulanmaz.”

16. 4857 sayılı Kanun’un 21. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“İşverence geçerli sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı mahkemece veya özel hakem tarafından tespit edilerek feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işveren, işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorundadır…”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 26/12/2013 tarih ve 2013/9717 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, iş akdinin feshedilmesi üzerine 8/10/2010 tarihinde açtığı işe iade davasında, 4857 sayılı Kanun'un 20. maddesinin son fıkrası hükmü gereğince Yargıtayın kesin olarak karar vermesi gerekirken bozma kararı verdiğini, bu hususun yasaya aykırı olduğunu ve bozma sonrasında davalının savunmasını ve delillerini genişletmesine olanak sağladığını, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargıtayın Bozma Kararı Vermesi Nedeniyle Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddiası

19. Başvurucu, açtığı işe iade davasında, 4857 sayılı Kanun'un 20. maddesinin son fıkrası hükmü gereğince Yargıtayın kesin olarak karar vermesi gerekirken bozma kararı verdiğini ve bu hususun yasaya aykırı olduğunu ve bozma sonrasında davalının savunmasını ve delillerini genişletmesine olanak sağladığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. 4857 sayılı Kanun'un 20. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Dava seri muhakeme usulüne göre iki ay içinde sonuçlandırılır. Mahkemece verilen kararın temyizi halinde, Yargıtay bir ay içinde kesin olarak karar verir."

21. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

22. Anayasa Mahkemesi, somut olayın kendine özgü şartları bağlamında, adil yargılanma hakkının ihlaline yönelik bir belirti bulunmadığı hallerde, bir ihlalin olmadığının açık olduğu gerekçesiyle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar verebilir.

23. Temyiz incelemesinde ilke olarak temyiz mercii, ilk derece mahkemesi kararının hukuka ve kanuna uygunluğunu denetler ve herhangi bir aykırılık tespit etmesi halinde yeniden karar verilmek üzere dosyayı ilk derece mahkemesine geri gönderir ve ilk derece mahkemesinin yerine geçerek karar veremez. Bu genel ilke, kanun koyucunun düzenlediği usul kanunları çerçevesinde tespit edildiği gibi yine usul kanunları ile bu genel ilkeye bazı hallerde istisnalar getirilmesi mümkündür (B. No: 2013/342, 17/11/2014, § 42).

24. İş hukukuna dayalı davalar, işçinin korunması ve mağduriyetinin önlenmesi amacıyla kısa sürede bitirilmesi öngörülen uyuşmazlıklardır. Bu amaçla iş hukukuna dayalı uyuşmazlıklar basit yargılama usulüne tabi oldukları gibi, kanun koyucu işe iade davalarının daha hızlı sonuçlandırılmasına yönelik de bir takım özel düzenlemeler yapmıştır. Bu çerçevede 4857 sayılı Kanun'un 20. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, işe iade davalarının temyiz aşamasında, ilk derece mahkemesinin kararının yerinde olmadığı kanaatine varılması ve araştırılması gereken başkaca bir husus da bulunmadığının tespiti durumunda, Yargıtay tarafından işe iade talebi hakkında kesin olmak üzere karar verilmektedir (B. No: 2013/342,

17/11/2014, § 43).

25. Genel kuralın istisnasını oluşturan söz konusu uygulamaya, ancak mahkemece araştırılması gereken başkaca bir husus bulunmadığının tespit edilmesi halinde başvurulmakta, mahkemece araştırılması gereken hususlar olduğunun anlaşıldığı durumlarda genel kurala uygun olarak dosya, gerekli araştırmanın yapılması amacıyla ilk derece mahkemesine geri gönderilmektedir.

26. Somut olayda, İskenderun İş Mahkemesinin kararı, Yargıtay 22. Hukuk Dairesi tarafından, "davacının, işveren vekili olup olmadığı hususu yeterince araştırılmadan eksik inceleme ile hüküm kurulduğu" gerekçesiyle bozulduğu, bozma kararı üzerine Mahkemece, bozma ilamında eksik inceleme yapıldığı gösterilen hususlarda yeniden yapılan araştırma sonucunda uyuşmazlığın karara bağlandığı anlaşılmaktadır.

27. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin, yargılamaya konu uyuşmazlığın karara bağlanması için araştırılması gerekli olan bir hususun araştırılmadan hüküm kurulduğunu tespit etmesiyle, söz konusu araştırmanın yapılması için bozma kararı vermesinde, hukuka aykırı ve keyfi bir uygulama tespit edilmediği gibi, İlk Derece Mahkemesine direnme hakkı veren uygulamanın başvurucunun adil yargılanma hakkına yönelik bir müdahale teşkil etmediği açıktır.

28. Başvurucunun, Yargıtay tarafından bozma kararı verilmesi nedeniyle, savunmayı genişletme yasağının ihlal edildiği iddiasının ise, bozma gerekçesini oluşturan ve bozma sonrasında davanın reddi sebebi olarak gösterilen hususun, davalı tarafından yargılamanın ilk aşamasında, cevap dilekçesinde ileri sürüldüğü tespit edilmekle, temelsiz olduğu anlaşılmaktadır.

29. Açıklanan nedenlerle, Yargıtay tarafından bozma kararı verilerek dosyanın İlk Derece Mahkemesine gönderilmesinde adil yargılanma hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğu anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Makul Sürede Tamamlanmadığı İddiası

30. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, başvurucunun yargılamanın uzunluğuna ilişkin şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

31. Başvurucu, 8/10/2010 tarihinde açtığı işe iade davasının makul sürede tamamlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa’nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa’nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme’nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme’nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa’nın 36.

maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

33. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

34. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, iş akdinin feshi üzerine açılan işe iade davasının söz konusu olduğu görülmekle, 4857 sayılı Kanun ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

35. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 8/10/2010 tarihidir.

36. Sürenin bitiş tarihi ise, yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Somut olayda yargılamanın sona erdiği tarihin, İskenderun İş Mahkemesinin kararının Yargıtay 7. Hukuk Dairesi tarafından onandığı 24/9/2013 tarihi olduğu anlaşılmaktadır.

37. Makul sürede yargılanma hakkına ilişkin olarak yapılan değerlendirmede önemli bir ölçüt olan başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği kriteri çerçevesinde, bireylerin ekonomik geleceği ile çalışma barışı açısından arz ettiği önem nazara alındığında, iş uyuşmazlıklarının ivedilikle çözülmesi hususunda yargı organlarının özel bir itina göstermesi gerekmektedir. Bu nedenle kanun koyucu iş hukukunun çalışanı koruyucu niteliğini ve iş davalarının özelliklerini dikkate alarak genel mahkemelerin dışında, sözlü yargılama usulüne tabi özel bir iş yargılaması sistemi ihdas ederek iş davalarının, konunun uzmanı mahkemelerce, mümkün olduğunca hızlı, basit ve ucuz bir biçimde sonuçlandırılmasını amaçlamıştır (B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 59).

38. 6100 sayılı Kanun'un 447. maddesiyle, daha önce yürürlüğe girmiş olan kanunlarda yer alan sözlü ve seri yargılama usulleri kaldırılmış ve bunun yerine iş hukuku uyuşmazlıklarına da uygulanmak üzere basit yargılama usulü getirilmiştir. Basit yargılama usulü yazılı yargılama usulünden daha basit ve çabuk işleyen, daha kısa bir incelemeye ihtiyaç duyan ve daha kolay bir inceleme ile sonuçlandırılabilecek dava ve işler için kabul edilmiş bir yargılama usulüdür (B. No: 2013/772, 7/11/2013, §§ 64-65).

39. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, celse aralarının uzun tutulduğu ve yargılama süresinin büyük kısmının delillerin toplanması aşamasında geçtiği anlaşılmakta, iş ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlıkların özellikle de işe iade talebini içeren feshe itiraz davalarının niteliği, başvurucu açısından taşıdığı değer ve başvurucunun davadaki menfaati dikkate de alındığında, sonuç olarak İş Kanunu'nda öngörülen sürelere oranla haklı

görülemeyecek derecede uzun bir süre olan iki yıl on bir ay on altı günde yargılamanın tamamlandığı görülmektedir.

40. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama sürecinin iş mahkemesi önünde görüldüğü anlaşılmakla, 4857 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 4857 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 14).

41. 4857 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2013/772, 7/11/2013, §§ 59-82).

42. Başvuruya konu davada yer alan kişi sayısı ve davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği çerçevesinde davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu iki yıl on bir ay on altı günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

43. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

44. Başvurucu, adil yargılanma hakkının ihlali nedeniyle 39.547,20 TL maddi ve 10.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

45. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

46. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin iki yıl on bir ay on altı günlük yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 2.200,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

47. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

48. Başvurucu yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Yargıtayın bozma kararı vermesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yargılama süresinin makul olmadığı yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 2.200,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

D. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE KARAHAN

B. No: 2013/9808 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/9808

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE KARAHAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/9808)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Ayşe KARAHAN

Vekili : Av. Zehra ERTAŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 6/7/2006 tarihinde Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı alacak ve tazminat davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 31/12/2013 tarihinde doğrudan Anayasa Mahkemesine yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 22/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 16/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir. Adalet Bakanlığı 28/10/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu ve diğer üç davacı, 6/7/2006 tarihinde Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtıkları davada, davalı ile kat karşılığı inşaat sözleşmesi imzaladıklarını, ancak davalının sözleşmeden doğan sorumluluklarını eksik yerine getirdiğini, bu nedenle maddi zarara uğradıklarını, bu zararlardan bir kısmını karşılamak zorunda kaldıklarını, ayrıca bir diğer davalının komşu parselde yaptığı kazı çalışması nedeniyle binalarının istinat duvarının çöktüğünü belirterek, uğradıkları zararların tazminini ve alacaklarının tahsilini talep etmişlerdir.

8. Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesi, 6/6/2013 tarih ve E.2006/292, K.2013/375 sayılı kararı ile sözleşme gereği davalı tarafa düşen dairenin, başvurucu ve diğer davacılar tarafından dava dışı üçüncü bir kişiye satıldığını ve söz konusu dairenin satış bedelinin yargılama kapsamında talep edilebilir alacak miktarından fazla olduğunu belirterek, davanın reddine karar vermiştir.

9. Başvurucu, 31/12/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurucu, İlk Derece Mahkemesinin anılan kararını temyiz etmiş, Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 27/6/2014 tarih ve E.2014/3410, K.2014/4967 sayılı ilâmı ile eksik posta pulu ile incelemeye gönderilen dava dosyasının Mahkemesine iadesine karar vermiştir.

11. Söz konusu eksikliğin tamamlanmasının ardından dosya yeniden Yargıtaya gönderilmiş, inceleme sonunda Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 10/11/2014 tarih ve E.2014/6986, K.2014/7092 sayılı ilâmı ile İlk Derece Mahkemesi kararının onanmasına hükmetmiş, ardından başvurucu tarafından aynı Daireye karar düzeltme talebinde bulunulmuştur.

12. Karar düzeltme talebinin incelenmesi aşaması halen devam etmektedir.

B. İlgili Hukuk

13. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi, 22/4/1926 tarih ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 355. ve devamı maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 31/12/2013 tarih ve 2013/9808 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu, 6/7/2006 tarihinde Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı alacak ve tazminat davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

17. Başvurucu, 6/7/2006 tarihinde Ankara 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı alacak ve tazminat davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

18. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

19. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

20. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde eser sözleşmesinden kaynaklanan tazminat ve alacak davasının söz konusu olduğu görülmekle, 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

21. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 6/7/2006 tarihidir.

22. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı bireysel başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

23. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunun eser sözleşmesinden kaynaklı tazminat ve alacak davası olduğu, yargılama boyunca resmi

kurumlara müzekkereler yazılarak bilgi talep edildiği, uzun süre müzekkere cevaplarının beklendiği, keşif yapıldığı, bilirkişi raporları ile ek raporların alındığı ve yapılan değerlendirme sonucu İlk Derece Mahkemesince davanın reddine karar verildiği, ardından temyiz incelemesine gönderilen dava dosyasının eksiklik nedeniyle geri çevrildiği, belirtilen eksikliğin tamamlanmasının ardından yapılan temyiz incelemesi sonunda Yargıtayca, İlk Derece Mahkemesi kararının onandığı, onama ilamının ardından karar düzeltme talebinde bulunulduğu, karar düzeltme talebinin henüz sonuçlanmadığı anlaşılmıştır.

24. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama sürecinin Asliye Hukuk Mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır.

25. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

26. Başvuruya konu davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu yaklaşık dokuz yıllık yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

28. Başvurucu, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle 5.000,00 TL maddi ve 5.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

29. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

30. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık dokuz yıllık yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya, talebi doğrultusunda net 5.000,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

31. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından,

başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

32. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Başvuruya konu yargılamanın yaklaşık dokuz yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya talebi doğrultusunda net 5.000,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

DOĞAN YILDIRIM

B. No: 2013/9831 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/9831

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

DOĞAN YILDIRIM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/9831)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Doğan YILDIRIM

Vekili : Av. Ali Kemal OĞUZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 13/11/1996 tarihinde Yeşilyurt (Kapatılan) Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı tapu iptali ve tescil davasının reddedildiğini ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, tazminata hükmedilmesi veya yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 23/12/2013 tarihinde Malatya 2. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 28/2/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 5/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin

birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığı 15/9/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 13/11/1996 tarihinde Yeşilyurt (Kapatılan) Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı davada, Malatya ili Yeşilyurt ilçesi Oluklu köyü sınırları içinde bulunan ve davalı Maliye Hazinesi adına kayıtlı olan bir kısım parsellerin miras yolu ile kendisine intikal ettiğini belirtmiş, dolayısıyla kadastro çalışmaları sırasında Maliye Hazinesi adına yapılan tescillerin hukuki dayanaktan yoksun ve yolsuz olduğunu iddia ederek taşınmazların tapu kaydının iptalini ve adına tescilini talep etmiştir.

8. Yeşilyurt (Kapatılan) Asliye Hukuk Mahkemesi, 1/2/2002 tarih ve E.1996/246, K.2002/8 sayılı kararında, dava dosyası takip edilmediği için 11/9/1998 ve 22/6/2001 tarihlerinde iki kez dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verildiğini, ardından yenilenen davanın ise 1/2/2002 tarihinde yeniden takipsiz bırakıldığını belirterek, bu şekilde ikiden fazla takip edilmeyen davanın açılmamış sayılmasına karar vermiştir.

9. Başvurucu bu defa 11/3/2002 havale tarihli dilekçesi ile Yeşilyurt (Kapatılan) Asliye Hukuk Mahkemesinde daha önce açtığı davada öne sürdüğü iddiaları tekrar ederek tapu iptali ve tescil davası açmış, yargılamaya Mahkemenin E.2002/36 sayılı dosyasında başlanmıştır.

10. Yeşilyurt Asliye Hukuk Mahkemesinin kapatılması üzerine, Malatya 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2012/340 sayılı dava dosyasında yargılamaya devam edilmiştir.

11. Yargılamanın sonunda Malatya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi, 9/1/2013 tarih ve E.2012/340, K.2013/6 sayılı kararında, 9/7/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nda belirtilen on yıllık hak düşürücü süre geçtikten sonra dava açıldığını, ayrıca başvurucunun, kendisine miras yolu ile intikal ettiğini ileri sürdüğü taşınmazlarda el birliği halinde mülkiyet hükümlerinin mevcut olduğunu, dolayısıyla başvurucunun tek başına böyle bir dava açma yetkisinin bulunmadığını belirterek davanın reddine karar vermiştir.

12. Bu karara karşı temyiz yoluna başvurulması üzerine, Yargıtay 16. Hukuk Dairesi, 18/6/2013 tarih ve E.2013/5694, K.2013/6884 sayılı ilâmı ile uyuşmazlık konusu parsellerin bir kısmına ilişkin hak düşürücü sürenin geçtiğini, bu sürenin geçmemiş olduğu parseller içinse başvurucunun tek başına dava açma ehliyetinin bulunmadığını belirtmiş, bu nedenlerle İlk Derece Mahkemesi kararının onanmasına hükmetmiştir.

13. Aynı Daireye yapılan karar düzeltme istemi de 22/11/2013 tarih ve E.2013/11907, K.2013/11303 sayılı ilâm ile reddedilmiştir.

14. Karar düzeltme isteminin reddine ilişkin ilam başvurucuya 11/12/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu, 23/12/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

16. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Usul ekonomisi ilkesi başlıklı" 30. maddesi şöyledir:

"Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür."

17. 6100 sayılı Kanun'un "Mecburi dava arkadaşlığı" başlıklı 59. maddesi şöyledir:

"Maddi hukuka göre, bir hakkın birden fazla kimse tarafından birlikte kullanılması veya birden fazla kimseye karşı birlikte ileri sürülmesi ve tamamı hakkında tek hüküm verilmesi gereken hâllerde, mecburi dava arkadaşlığı vardır."

18. 18/6/1927 tarih ve 1086 mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 409. maddesi şöyledir:

"Oturuma çağrılmış olan tarafların hiçbiri gelmediği veya gelip de davayı takip etmeyeceklerini bildirdikleri takdirde dava yenileninceye kadar dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilir.

…

Dava dosyanın işlemden kaldırıldığı tarihten başlayarak bir ay geçtikten sonra yenilenirse yeniden harç alınır. Bu harç yenileyen tarafından ödenir ve karşı tarafa yüklenemez. Bu şekilde harç verilerek yenilenen dava, yeni bir dava sayılmaz.

İşlemden kaldırıldığı tarihten başlayarak üç ay içinde yenilenmeyen davalar açılmamış sayılır ve mahkemece bu hususta kendiliğinden karar verilerek kayıt kapatılır.

Birinci ve ikinci fıkralar gereğince işlemden kaldırılmasına karar verilmiş ve sonradan yenilenmiş olan dava, ilk yenilemeden sonra bir defadan fazla takipsiz bırakılamaz. Aksi halde beşinci fıkra hükmü uygulanır."

19. 9/7/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 12. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Kadastro müdürü tarafından onaylanarak kesinleşen tutanaklar ile kadastro mahkemesinin kesinleşmiş kararları; kesinleşme tarihleri tescil tarihi olarak gösterilmek suretiyle en geç 3 ay içinde tapu kütüklerine kaydedilir.

Bu tutanaklarda belirtilen haklara, sınırlandırma ve tespitlere ait tutanakların kesinleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra, kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanarak itiraz olunamaz ve dava açılamaz."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 23/12/2013 tarih ve 2013/9831 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, 13/11/1996 tarihinde Yeşilyurt (Kapatılan) Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı tapu iptali ve tescil davasında makul sürede yargılama yapılmadığını ve yargılama sonunda davanın reddine karar verildiğini, ayrıca dava sonunda verilen kararın,

yargılamanın daha başında verilebilecekken uzun süren yargılama sonunda ortaya çıkmasının telafisi olmayan zarara neden olduğunu belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yeşilyurt (Kapatılan) Asliye Hukuk Mahkemesindeki Yargılama Sürecine İlişkin İhlal İddiaları

22. 30/3/2011 tarih 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

23. Anılan Kanun hükmü uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilir. Niteliği itibarıyla kamu düzenine ilişkin olan bu başvuru şartını taşımayan bireysel başvuruların incelenebilmesi mümkün değildir.

24. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 18).

25. Başvurucu, Yeşilyurt (Kapatılan) Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açtığı tarih olan 13/11/1996 tarihinden itibaren yargılamanın devam ettiğini belirterek, makul sürede yargılama yapılmadığını, dolayısıyla adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Başvuru konusu olayda, başvurucunun 13/11/1996 tarihinde açtığı davada, Yeşilyurt (Kapatılan) Asliye Hukuk Mahkemesi, 1/2/2002 tarihinde verdiği kararda, daha önce iki kez takip edilmediğinden işlemden kaldırılan dosyanın, yine takip edilmediğinin anlaşılması üzerine, davanın açılmamış sayılmasına hükmetmiş ve anılan karar temyiz incelemesine konu edilmeyerek kesinleşmiştir. Bu kapsamda başvuruya konu yargılama sürecinin bu kısmı zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır.

27. Açıklanan nedenlerle, yargılama sürecinin bu kısmına ilişkin kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Malatya 4. Asliye Hukuk Mahkemesindeki Yargılama Sürecine İlişkin İhlal İddiaları

28. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun, açtığı davanın reddine hükmedildiğini, kararın yargılamanın başında verilebilecekken uzun süren yargılama süreci sonunda ortaya çıkması nedeniyle telafisi mümkün olmayan zarara uğradığını belirterek, mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Anılan ihlal iddiaları, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ile Mahkemece verilen kararın adil olup olmamasına ilişkin olduğundan, bu iddiaların tamamı yargılama sonucunun adil olmadığı iddiası kapsamında değerlendirilmiştir. Öte yandan başvurucunun yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığı

iddiası ayrıca değerlendirilmiştir.

aa. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

29. Anayasanın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

30. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

31. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

32. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

33. Somut olayda başvurucu, yargılama sonunda Malatya 4. Asliye Hukuk Mahkemesince, dava açılabilmesi için 3402 sayılı Kanun’da öngörülen hak düşürücü sürenin geçmiş olması ve davanın açılmasında başvurucunun tek başına ehliyetinin bulunmaması gerekçeleri ile davanın reddine hükmedildiğini, kararın, yargılamanın başında verilebilecekken uzun bir süreç sonrası verilmesinin kendisini telafisi imkânsız zarara uğrattığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini sürmüştür.

34. Başvuru konusu yargılamada, Malatya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi, 9/1/2013 tarihli kararında, tarafların iddia ve savunmalarını, dosyaya sundukları delilleri değerlendirerek, ilgili hukuk kurallarını da yorumlanmak suretiyle bir sonuca ulaşmıştır. Ardından İlk Derece Mahkemesinin bu kararı Yargıtay tarafından onanmış, yapılan karar düzeltme talebi ise reddedilmiştir.

35. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

36. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

37. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti

niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

bb. Yargılama Süresinin Makul Olmadığı İddiası

38. Başvurucunun yargılamanın uzunluğuyla ilgili şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi bu şikâyet için diğer kabul edilemezlik nedenlerinden herhangi biri de bulunmamaktadır. Bu nedenle, başvurunun bu bölümüne ilişkin olarak kabul edilebilirlik kararı verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

39. Başvurucu, açtığı tapu iptal ve tescil davasının makul süre içinde sonuçlanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

40. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de, Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

41. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

42. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, Asliye Hukuk mahkemesi nezdinde açılan tapu iptali ve tescil davasının söz konusu olduğu görülmekle, 1086 sayılı mülga Kanun ile 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

43. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih, 11/3/2002 tarihidir.

44. Başvurucu her ne kadar yargılamanın 13/11/1996 tarihinde başladığını ileri sürmüşse de anılan tarihte başvurucu tarafından Yeşilyurt (Kapatılan) Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan dava sonunda 1/2/2002 tarihinde, davanın açılmamış sayılmasına karar verildiği ve söz konusu kararın temyiz edilmeksizin kesinleştiği belirlenmiştir. Bu nedenle belirtilen dava sürecinin Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi dışında kaldığı anlaşıldığından, yargılama sürecinin başlangıcı ikinci davanın açıldığı 11/3/2002 tarihi olarak kabul edilmiştir.

45. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Bu kapsamda, somut yargılama faaliyeti açısından sürenin bitiş tarihinin, başvurucunun karar düzeltme talebinin Yargıtay 16. Hukuk Dairesince reddedildiği 22/11/2013 olduğu anlaşılmaktadır.

46. Başvuruya konu yargılama evrakının incelenmesinde, yargılamanın konusunun Maliye Hazinesi adına tapuda kayıtlı taşınmazların tapu kayıtlarının iptali ve başvurucu adına tescili talebine ilişkin olduğu, 11/3/2002 tarihinde açılan davanın yargılama sürecinde İlk Derece Mahkemesi tarafından, resmi kurumlara müzekkereler yazıldığı ve müzekkere cevaplarının beklenildiği, davaya yapılan müdahale taleplerinin değerlendirildiği ve uzun süreler diğer eksikliklerin tamamlanmaya çalışıldığı, 9/1/2013 tarihli karar ile davanın bir kısım parseller yönünden hak düşürücü sürenin geçmiş olması nedeniyle, bir kısım parseller yönünden ise ehliyet yokluğu nedeniyle reddedildiği ve yargılamanın İlk Derece Mahkemesi aşamasının tamamlandığı tespit edilmiştir. İlk Derece Mahkemesince verilen kararın temyiz ve karar düzeltme aşamalarından geçerek 22/11/2013 tarihinde kesinleştiği anlaşılmıştır.

47. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64).

48. Başvuruya konu davada yer alan kişi sayısı ve davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu on bir yıl sekiz ay on bir günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

49. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

50. Başvurucu, başvuru konusu yaptığı yargılama sürecinde makul sürede yargılama yapılmadığını ve bu nedenle de hak kaybına uğradığını dolayısıyla mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini belirterek, dava konusu taşınmazların değeri olan 15.750.000,00 TL'lik zararının tazmin edilmesine karar verilmesini veya yeniden yargılama yapılmasına hükmedilmesini talep etmiştir.

51. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine

karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

52. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, esas inceleme sonunda ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedileceği belirtilmiş, ancak yerindelik denetimi yapılamayacağı, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

53. Başvuru konusu olayda, başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, başvuruya konu olan yargılama sürecinin kesinleşerek sona erdiği dikkate alındığında, başvurucunun da manevi tazminat talebi bulunmaması nedeniyle ihlalin tespiti dışında sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gereken bir husus bulunmadığı anlaşılmaktadır.

54. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvuruculara maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

55. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Yeşilyurt (Kapatılan) Asliye Hukuk Mahkemesindeki yargılama sürecine ilişkin ihlal iddialarının "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Malatya 4. Asliye Hukuk Mahkemesindeki yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki ihlal iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Malatya 4. Asliye Hukuk Mahkemesindeki yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığı yönündeki ihlal iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

4. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucunun diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.698,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

SEDAT BOLEL VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/70 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/70

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEDAT BOLEL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/70)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucular : Sedat BOLEL

Sevim ŞAHİN

Sevgi NARCI

Perihan KOÇAK

Nermin SEVGİL

Hüsniye KURT

Ali KURT

Gülser KURT

Yaşar KURT

Uğur SEVGİL

Mehmet Ali KURT

Mehmet BOLEL

Vekilleri : Av. Emel ARICAN

Başvurucular : Ebru ZAĞPUSAT

Ertunç ARAL

Nevin Sezer AVCI

Vekilleri : Av. Murat NAS

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, Orman İşletme Müdürlüğü tarafından Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde aleyhlerine açılan tapu iptali ve tescil davasında görevsizlik kararı verilerek dava dosyasının Kadastro Mahkemesine gönderildiğini, yargılamanın halen devam ettiğini ve makul sürede sonuçlandırılamadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve tazminat ödenmesini talep etmişlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular, 31/12/2013 tarihinde Fethiye 2. Asliye Hukuk Mahkemesi, 6/2/2014 tarihinde Fethiye 2. Asliye Hukuk Mahkemesi, 10/4/2014 tarihinde Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesi, 30/5/2014 tarihinde Fethiye 3. Asliye Hukuk Mahkemesi, 27/12/2013 tarihinde Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesi, 17/1/2014 tarihinde Bakırköy 2. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvuruların Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Komisyon tarafından, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 16/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvurucu Sedat Bolel tarafından yapılan 2014/70 sayılı bireysel başvuru dosyası ile Ebru Zağpusat tarafından yapılan 2014/881 sayılı bireysel başvuru dosyası, Nevin Sezer Avcı tarafından yapılan 2014/882 sayılı bireysel başvuru dosyası, Ertunç Aral tarafından yapılan 2014/887 sayılı bireysel başvuru dosyası, Sevim Şahin tarafından yapılan 2014/1769 sayılı bireysel başvuru dosyası, Sevgi Narcı tarafından yapılan 2014/1771 sayılı bireysel başvuru dosyası, Perihan Koçak tarafından yapılan 2014/5284 sayılı bireysel başvuru dosyası, Nermin Sevgil tarafından yapılan 2014/5286 sayılı bireysel başvuru dosyası, Hüsniye Kurt tarafından yapılan 2014/5287 sayılı bireysel başvuru dosyası, Ali Kurt tarafından yapılan 2014/5290 sayılı bireysel başvuru dosyası, Gülser Kurt tarafından yapılan 2014/5291 sayılı bireysel başvuru dosyası, Yaşar Kurt tarafından yapılan 2014/5294 sayılı bireysel başvuru dosyası, Uğur Sevgil tarafından yapılan 2014/5295 sayılı bireysel başvuru dosyası, Mehmet Ali Kurt tarafından yapılan 2014/7965 sayılı bireysel başvuru dosyası ve Mehmet Bolel tarafından yapılan 2013/9886 sayılı bireysel başvuru dosyası aralarındaki hukuki ve fiili irtibat nedeniyle birleştirilmiş, incelemeye 2014/70 sayılı bireysel başvuru dosyası üzerinden devam edilmiştir.

6. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 12/8/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

8. Muğla ili Fethiye ilçesi Kaya köyü Tunçpınarı mevkiinde kain 1330 parsel sayılı taşınmazın tapulama tespiti sırasında yarı hissesinin başvuruculardan Nevin Sezer Avcı, Ebru Zağpusat, Ertunç Aral, Sedat Bolel, Sevgi Narcı, Sevim Şahin ve Mehmet Bolel murisi Aziz Bolel adına, diğer yarı hissesinin ise başvuruculardan Mehmet Ali Kurt, Perihan Koçak, Nermin Sevgil, Ali Kurt, Yaşar Kurt, Gülser Kurt, Uğur Sevgil ve Hüsniye Kurt murisi Mehmet Kurt adına tespitine karar verilmiştir.

9. Orman Genel Müdürlüğüne izafeten Fethiye Orman İşletme Müdürlüğü tarafından taşınmazın tespit malikleri aleyhine Fethiye Tapulama Mahkemesinin E.1957/466 sayılı dosyasında tespite itiraz davası açılmıştır.

10. Fethiye Tapulama Mahkemesinde yapılan yargılama neticesinde Mahkemenin E.1957/466, K.1971/3 sayılı kararı ile taşınmazın tespit gibi, sunulan veraset ilamları uyarınca tespit maliklerinin mirasçıları adına tapuya tesciline karar verilmiştir.

11. Fethiye Orman İşletme Müdürlüğü, 26/3/2002 tarihinde Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde, taşınmaz maliklerinden Mehmet Kurt'un mirasçıları aleyhine açtığı davada; 1330 parsel numaralı taşınmazın kısmen orman sınırları içinde kaldığını, davalılar adına olan tapu kaydının geçersiz olduğunu ileri sürerek, anılan kısmın orman vasfı ile Maliye Hazinesi adına tapuya tescilini talep etmiş, dava dosyası Mahkemenin E.2002/175 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

12. Yine Fethiye Orman İşletme Müdürlüğü, 27/11/2002 tarihinde Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde, Aziz Bolel mirasçıları aleyhine aleyhine açtığı davada; 1330 parsel numaralı taşınmazın kısmen orman sınırları içinde kaldığını, davalılar adına olan tapu kaydının geçersiz olduğunu ileri sürerek, anılan kısmın orman vasfı ile Maliye Hazinesi adına tapuya tescilini talep etmiş, dava dosyası Mahkemenin E.2002/699 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

13. Mahkemece, 11/3/2003 tarih ve E.2002/699, K.2003/181 sayılı kararla; her iki dava dosyasının taraflarının ve konularının aynı olduğu gerekçesiyle birleştirilmesine, yargılamaya E.2002/175 sayılı dava dosyası üzerinden devam edilmesine karar verilmiştir.

14. Mahkemece yapılan yargılama sonunda, 29/5/2012 tarih ve E.2002/175, K.2012/295 sayılı kararla; taşınmazın bulunduğu yerde kadastro uygulama çalışması yapıldığı, uygulama tutanaklarında taşınmazın davalı olarak gösterildiği, kadastro uygulama çalışmasından sonra görevsizlik kararı verilerek dosyanın kadastro mahkemesine gönderilmesi gerektiği belirtilerek, 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 1. ve 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 27. maddeleri gereği Mahkemenin görevsizliğine, kararın kesinleşmesinden sonra dosyanın Fethiye Kadastro Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

15. Görevsizlik kararı temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir.

16. Yargılamaya devam eden Fethiye Kadastro Mahkemesinin, 20/2/2014 tarih ve E.2014/13, K.2014/39 sayılı kararıyla; devredilen davanın taşınmaz sınır ve yüz ölçümüne ilişkin olmadığı, orman tahdidine dayanan tapu iptali ve tescil davalarının kadastro mahkemesinin görevine girmediği gerekçesiyle Mahkemenin görevsizliğine ve merci tayini için dosyanın Yargıtaya gönderilmesine karar verilmiştir.

17. Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 6/11/2014 tarih ve E.2014/10604, K.2014/15281 sayılı ilâmıyla her ne kadar dava konusu taşınmaz hakkında 3402 sayılı Kanun'un 22. maddesi gereğince uygulama tutanağı düzenlenmiş ise de, davanın esasının mülkiyete ilişkin tapu iptal ve tescil istemine ilişkin olduğu, uyuşmazlığın Asliye Hukuk Mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerektiği belirtilerek, Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin yargı yeri olarak belirlenmesine karar verilmiştir.

18. Fethiye Kadastro Mahkemesinin 19/12/2014 tarihli yazısı ile dosya Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmiş olup, Mahkemenin E.2014/701 sayılı dosyasında yargılama halen devam etmektedir.

19. Başvurucular, 27/12/2013, 17/1/2014, 6/2/2014, 10/4/2014, 30/5/2014 tarihlerinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

20. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ile 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28. maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 31/12/2013 tarih ve 2014/70 numaralı bireysel başvuruları, incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları

22. Başvurucular, Muğla ili Fethiye ilçesinde bulunan 1330 parsel numaralı taşınmazın yarı hissesinin murisleri adına tespit ve tapuya tescil edildiğini, Orman İşletme Müdürlüğü tarafından taşınmazın orman vasfı ile Maliye Hazinesi adına tapuya tescili istemiyle Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2002/175 ve E.2002/699 sayılı dosyalarında tapu iptali ve tescil davaları açıldığını, Mahkemece her iki dava dosyasının birleştirildiğini, taşınmazın bulunduğu yerde kadastro uygulama çalışmaları yapılması üzerine Mahkemece görevsizlik kararı verilerek dava dosyasının Kadastro Mahkemesine gönderilmesine hükmedildiğini, anılan Mahkemece de karşı görevsizlik kararı verildiğini, yargılamanın halen devam ettiğini, makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

23. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

24. Başvurucular, murisinden intikal eden taşınmaza ilişkin olarak Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde aleyhlerine açılan tapu iptali ve tescil davasında yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek, Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

25. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzı içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

26. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

27. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde açılan tapu iptali ve tescil davasının söz konusu olduğu görülmekle, 3402 sayılı Kanun ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

28. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih başvuruculardan Mehmet Ali Kurt, Perihan Koçak, Nermin Sevgil, Ali Kurt, Yaşar Kurt, Gülser Kurt, Uğur Sevgil ve Hüsniye Kurt bakımından 26/3/2002 tarihidir. Zira başvuruculaların, murisleri Mehmet Kurt adına kayıtlı taşınmaz hakkında 26/3/2002 tarihinde açılan, Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2002/175 sayılı dosyasına kaydedilen ve bilahare Mahkemenin E.2002/699 sayılı dosyası ile birleştirilen davanın davalıları hanesinde yer aldıkları anlaşılmaktadır.

29. Başvuruculardan Nevin Sezer Avcı, Ebru Zağpusat, Ertunç Aral, Sedat Bolel, Sevgi Narcı, Sevim Şahin ve Mehmet Bolel bakımından ise makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı 27/11/2002 tarihidir. Başvuruculaların, murisleri Aziz Bolel adına kayıtlı taşınmaz hakkında 27/11/2002 tarihinde açılan, Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2002/699 sırasına kaydedilen ve bilahare Mahkemenin E.2002/175 sayılı dosyası ile birleştirilen davanın davalıları hanesinde yer aldıkları anlaşılmaktadır.

30. Başvuruya konu dava, başvuruculaların bir kısmının miras bırakanlarından intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup, bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçıların yargılamaya katıldıkları an değil, somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (B. No:

2013/1115, 5/12/2013, § 51).

31. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

32. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunun, başvurucular adına tapuya tescil edilen taşınmazın tapu kaydının iptali ile Orman Genel Müdürlüğü adına tescili istemine ilişkin olduğu anlaşılmıştır.

33. Orman Genel Müdürlüğü tarafından, 26/3/2002 tarihinde başvurucular ve arkadaşları aleyhine Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan davada, 1330 parsel numaralı taşınmazın tapu kaydının iptali ile davacı adına tapuya tescili talep edilmiş, yargılama Mahkemenin E.2002/175 sayılı dosyasında başlamıştır.

34. Yine Orman Genel Müdürlüğü tarafından 27/11/2002 tarihinde başvurucular ve arkadaşları aleyhine Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan davada 1330 parsel numaralı taşınmazın tapu kaydının iptali ile davacı adına tapuya tescili talep edilmiş, yargılama Mahkemenin E.2002/699 sayılı dosyasında başlamıştır. Mahkemece 11/3/2003 tarihinde davanın konusunun ve taraflarının aynı olduğu gerekçesiyle dava dosyalarının birleştirilmesine, yargılamanın E.2002/175 sayılı dava dosyası üzerinden devamına karar verilmiştir.

35. Mahkemece, tapu kayıtları getirtilmiş, taraflara tebligat yapılmış, adresi tespit edilemeyen davalıların adresleri araştırılmış, davacı vekiline, ölmüş olan davalılara ait veraset ilamlarını sunmaları için süre verilmiştir. Veraset ilamlarının tamamlanmasından ve taraf teşkilinin sağlanmasından sonra, 13/9/2007 tarihinde taşınmazın bulunduğu yerde keşif yapılmasına karar verilmiştir. Keşiflerin defalarca ertelenmesinden sonra 28/11/2008 tarihinde keşif yapılmış, bilirkişi raporu alınmıştır.

36. Mahkemece, 29/5/2012 tarihli duruşmada, taşınmazın bulunduğu yerde kadastro uygulama çalışmalarının yapılması nedeniyle Mahkemenin görevsizliğine ve dosyanın Fethiye Kadastro Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir. Görevsizlik kararı tüm davalılara tebliğ edildikten sonra, temyiz edilmeksizin 30/1/2014 tarihinde kesinleşmiştir. Görevsizlik kararı üzerine yargılamaya devam eden Fethiye Kadastro Mahkemesince karşı görevsizlik kararı verilmiş, dosya merci tayini amacıyla Yargıtaya gönderilmiş, Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 6/11/2014 tarihli ilâmıyla Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin yargı yeri olarak belirlenmesine karar verilmiş olup Mahkemenin E.2014/701 sayılı dosyasında yargılama halen devam etmektedir.

37. Mahkemece, davanın tensip zaptının tanzimi sonrasında, yargılama sürecinde birçok duruşma yapılmış olup, belirtilen celseler arasında genellikle üç aylık sürelerin bulunduğu, davanın esasına yönelik uyuşmazlığın sona ermediği anlaşılmıştır.

38. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu yargılamanın gerek taşınmazın büyüklüğü ve taraf sayısı, gerekse keşif ve bilirkişi incelemesi gibi usul işlemlerini gerektirmesine bağlı olarak karmaşık bir niteliğe sahip olduğu, ancak yargılama sürecindeki gecikmeler ayrı ayrı değerlendirildiğinde yazılı yargılama usulünde tatbiki gereken yargılamayı hızlandırıcı niteliğe sahip özel usul hükümlerine riayet edilmediği, celse harcı tayini gibi usuli imkânların yargılama makamlarınca kullanılmadığı, yapılması

gereken işlemlerin uzun sürelerle yerine getirilmediği anlaşılmaktadır.

39. Başvuru konusu yargılamada söz konusu olduğu gibi, verilen birleştirme kararlarının adaletin daha iyi gerçekleştirilebilmesi için makul olduğu değerlendirilebilirse de, bu tür kararların yargılamayı uzatacağı göz önünde bulundurularak, yargılamanın diğer aşamalarında sürecin hızlandırılması hususunda daha fazla gayret ve özen gösterilmesi gerektiği açıktır.

40. Yargılama sürecinde davanın taraflarının yargılamayı geciktirici yöndeki işlem ve davranışları kural olarak, yargılamanın uzamasında taraf kusuru olarak kabul edilmekte ise de yargılama makamlarının ilgili usuli imkânları kullanmak suretiyle bu girişimleri engelleme sorumluluğu bulunmaktadır. Bu kapsamda, davacı vekilince muhtelif celselerde ve keşif günlerinde mazeret dilekçeleri sunulduğu görülmekle birlikte, başvuruculların tutumunun yargılamanın uzamasına özellikle bir etkisi olduğu tespit edilememiştir.

41. Başvurunun konusu olan tapu iptali ve tescil davasında yer alan kişi sayısı ve davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği, başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında yaklaşık on üç yıldır devam eden ve henüz uyuşmazlığın esastan çözüme kavuşturulmadığı yargılama sürecinin makul olmadığı sonucuna varılmıştır.

42. Açıklanan nedenlerle, başvuruculların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

43. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlali nedeniyle maddi ve manevi tazminata karar verilmesini talep etmişlerdir.

44. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

45. Başvurucular Mehmet Ali Kurt, Perihan Koçak, Nermin Sevgil, Ali Kurt, Yaşar Kurt, Gülser Kurt, Uğur Sevgil ve Hüsniye Kurt hakkında tarafı oldukları uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık on üç yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, başvuruculların yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucu Mehmet Ali Kurt'a net 4.450,00 TL, diğer başvuruculara ayrı ayrı net 13.300,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

46. Başvurucular Ebru Zağpusat, Ertunç Aral, Nevin Sezer Avcı, Sedat Bolel, Sevgi Narcı, Sevim Şahin ve Mehmet Bolel hakkında tarafı oldukları uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık on iki yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, başvuruculların yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucular Ebru Zağpusat ve Ertunç Aral'a ayrı ayrı net 3.900,00 TL, diğer başvuruculara ayrı ayrı net 11.650,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar

verilmesi gerekir.

47. Başvurucular Sedat Bolel ve Mehmet Bolel tarafından ayrı ayrı yapılan 198,35 TL harçtan oluşan, başvurucular Sevim Şahin, Sevgi Narcı, Perihan Koçak, Nermin Sevgil, Hüsniye Kurt, Ali Kurt, Gülser Kurt, Yaşar Kurt, Uğur Sevgil ve Mehmet Ali Kurt tarafından ayrı ayrı yapılan 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin ayrı ayrı başvuruculara ödenmesine ve belirtilen başvuruculara 1.500,00 TL vekâlet ücretinin müştereken ödenmesine, başvurucular Ebru Zağpusat, Ertunç Aral ve Nevin Sezer Avcı tarafından ayrı ayrı yapılan 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin ayrı ayrı başvuruculara ödenmesine ve belirtilen başvuruculara 1.500,00 TL vekâlet ücretinin müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

48. Başvurucular tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvuruculaın maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

49. Başvuruya konu yargılamanın uzun süredir devam ettiği, uyuşmazlığın esasının henüz çözüme kavuşturulmadığı ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın konusu uyuşmazlığın esasının mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaın,

1. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucular Perihan Koçak, Nermin Sevgil, Ali Kurt, Yaşar Kurt, Gülser Kurt, Uğur Sevgil ve Hüsniye Kurt’a ayrı ayrı net 13.300,00 TL, başvurucu Mehmet Ali Kurt’a net 4.450,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculaın tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular Nevin Sezer Avcı, Sedat Bolel, Sevgi Narcı, Sevim Şahin ve Mehmet Bolel’ e ayrı ayrı net net 11.650,00 TL, başvurucular Ebru Zağpusat ve Ertunç Aral’a ayrı ayrı net 3.900,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculaın tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

D. Başvurucular Sedat Bolel ve Mehmet Bolel tarafından ayrı ayrı yapılan 198,35 TL harçtan oluşan, başvurucular Sevim Şahin, Sevgi Narcı, Perihan Koçak, Nermin Sevgil, Hüsniye Kurt, Ali Kurt, Gülser Kurt, Yaşar Kurt, Uğur Sevgil, Mehmet Ali Kurt tarafından ayrı ayrı yapılan 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin ayrı ayrı BAŞVURUCULARA ÖDENMESİNE ve belirtilen başvuruculara 1.500,00 TL vekâlet ücretinin müştereken ödenmesine,

E. Başvurucular Ebru Zağpusat, Ertunç Aral, Nevin Sezer Avcı tarafından ayrı ayrı yapılan

206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin ayrı ayrı BAŞVURUCULARA ÖDENMESİNE ve belirtilen başvuruculara 1.500,00 TL vekâlet ücretinin müştereken ödenmesine,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaın Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

G. Kararın bir örneğinin Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET AYDEMİR

B. No: 2014/1004 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1004

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET AYDEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1004)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör : Murat AZAKLI

Başvurucu : Mehmet AYDEMİR

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 15/9/2006 tarihinde Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesinde (İş Mahkemesi sıfatıyla) açtığı alacak davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 24/1/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 27/3/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 10/4/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 21/5/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu ve 15 arkadaşı, 15/9/2006 tarihinde Kızıltepe Belediye Başkanlığı aleyhine Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesinde (İş Mahkemesi sıfatıyla) açtıkları davada, kanundan ve toplu iş sözleşmelerinden doğan alacaklarının ödenmesini talep etmişlerdir.

8. Mahkemece, 24/12/2010 tarihinde, başvurucu ve diğer davacılara ait dava dosyasının tefrikine, ayrı esas numaralarına kaydedilmesine karar verilmiştir

9. Mahkeme, 24/2/2011 tarih ve E.2006/606, K.2011/88 sayılı kararla; ücret ve yıllık ücretli izin alacaklarının davalıdan tahsiline karar vermiştir.

10. Temyiz üzerine Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 31/10/2013 tarih ve E.2011/38884, K.2013/27640 sayılı ilâmıyla hüküm onanmıştır.

11. Onama kararı, 10/1/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

12. Başvurucu, 24/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Davalının karar düzeltme istemi üzerine, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 25/2/2014 tarih ve E.2014/4415, K.2014/5961 sayılı ilamıyla, iş mahkemelerinin kararlarına karşı karar düzeltme istenemeyeceği gerekçesiyle karar düzeltme dilekçesinin reddine karar verilmiştir.

B. İlgili Hukuk

14. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ile 447. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 30/1/1950 tarih ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesinin birinci fıkrası ile 7. maddesinin birinci fıkrası ve 15. maddesi (Bkz. B.No: 2013/6792, 18/6/2014, §§ 16-20).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 24/1/2014 tarih ve 2014/1004 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, 15/9/2006 tarihinde Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesinde (İş Mahkemesi sıfatıyla) açtığı işçi alacaklarının ödenmesi davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

17. Başvurucunun yargılamanın uzunluğuyla ilgili şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi bu şikâyet için diğer kabul edilemezlik nedenlerinden herhangi biri de bulunmamaktadır. Bu nedenle, başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

18. Başvurucu, kanundan ve toplu iş sözleşmelerinden doğan hak ve alacaklarının ödenmesi amacıyla açtığı alacak davasının makul sürede tamamlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

20. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

21. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, işçi alacaklarının tahsili amacıyla açılan davada, 5521 sayılı Kanun ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

22. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, bu tarih somut başvuru açısından 15/9/2006 tarihidir.

23. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52). Somut başvurucu açısından bu tarih, Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesince verilen kararın Yargıtay 9. Hukuk Dairesince onandığı 31/10/2013 tarihidir.

24. İş mahkemelerinin görevi 5521 sayılı Kanun'un 1. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddede, işçiyle işveren veya işveren vekili arasında iş akdinden veya İş Kanunu'na dayanan her türlü hak iddialarından doğan hukuk uyuşmazlıklarının iş mahkemelerinde çözümleneceği hüküm altına alınmıştır.

25. Bu şekilde kanun koyucu, iş hukukunun çalışanı koruyucu niteliğini ve iş davalarının özelliklerini dikkate alarak genel mahkemelerin dışında özel bir iş yargılaması sistemi oluşturmuş ve iş davalarının, konunun uzmanı mahkemelerce mümkün olduğunca hızlı, basit

ve ucuz bir biçimde sonuçlandırılmasını amaçlamıştır (B. No: 2013/4701, 23/1/2013, § 47).

26. Bunun yanı sıra 6100 sayılı Kanun'un 447. maddesiyle daha önce yürürlüğe girmiş olan kanunlarda yer alan sözlü ve seri yargılama usulleri kaldırılmış ve bunun yerine iş hukuku uyuşmazlıklarına da uygulanmak üzere basit yargılama usulü getirilmiştir. Basit yargılama usulü yazılı yargılama usulünden daha basit ve çabuk işleyen, daha kısa bir incelemeye ihtiyaç duyan ve daha kolay bir inceleme ile sonuçlandırılabilecek dava ve işler için kabul edilmiş bir yargılama usulüdür (B. No: 2013/772, 7/11/2013, §§ 64-65).

27. Başvuruya konu yargılama sürecinin İş Mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, yukarıda bahsedildiği üzere, 5521 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. ve 447. maddelerinin uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 14).

28. Başvuru konusu olayda, başvurucu ve 15 arkadaşı tarafından, kanundan ve toplu iş sözleşmelerinden kaynaklanan alacakların ödenmediği iddiasıyla 15/9/2006 tarihinde Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesinde (İş Mahkemesi sıfatıyla) alacak davası açılmıştır. Mahkemece tarafların delilleri toplanmış, başvurucu ve diğer davacılara ait sigorta sicil kayıtları getirtilmiş, başvurucunun ve diğer davacıların bildirdiği tanıklar dinlenmiş ve bilirkişi raporu alınmıştır. Mahkeme, 24/12/2010 tarihinde, 16 davacı tarafından açılan dava dosyasının ayrılmasına karar vermiş ve her davacı için ayrı esasa kayıt yapılmıştır. Mahkemece, başvurucu tarafından açılan davada, 24/2/2011 tarihinde davanın kabulüne karar verilmiştir. Davalının temyizi üzerine, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 31/10/2013 tarihli ilamıyla hüküm onanmıştır.

29. Davalının karar düzeltme istemi üzerine, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 25/2/2014 tarihli ilâmıyla; iş mahkemelerinin kararlarına karşı karar düzeltme istenemeyeceği gerekçesiyle karar düzeltme dilekçesinin reddine karar verilmiştir. Dolayısıyla karar düzeltme yolu kapalı olan hüküm, Yargıtay onama karar tarihi itibarıyla kesinleşmiştir.

30. Başvurucu vekilinin yargılama süresince mazeret bildirerek katılmadığı duruşmaların bulunduğu, ancak anılan duruşmalarda bilirkişi raporunun beklenmesine karar verildiği için başvurucunun mazereti veya kusuru nedeniyle ertelenen duruşmanın olmadığı anlaşılmıştır.

31. 5521 ve 4857 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2013/772, 7/11/2013, §§ 59-82; B. No: 2013/4701, 23/1/2014, §§ 35-51).

32. Başvuruya konu iş hukukuna dayalı alacak davasının incelenmesinde; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu yedi yıl bir ay on altı günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

33. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

34. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği

gerekçesiyle 20.000,00 TL manevi tazminat ödenmesini talep etmiştir.

35. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

36. Başvurucunun Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesinde (İş Mahkemesi sıfatıyla) açtığı dava, makul olmayan bir süre olan yedi yıl bir ay on altı gün sonra sonuçlanmıştır. Dolayısıyla başvurucunun kişisel yararı göz önünde bulundurulduğunda, davanın başvurucu ile birlikte 16 davacı tarafından açıldığı ve birlikte yargılama yapıldığı da dikkate alındığında, başvurucuya yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında net 4.900,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

37. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun;

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 4.900,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

YEMLİHAN YILDIZ

B. No: 2014/1064 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1064

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YEMLİHAN YILDIZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1064)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör : Murat AZAKLI

Başvurucu : Yemlihan YILDIZ

Vekili : Av. Mehmet AYATA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 31/7/2006 tarihinde, Hani Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı ve Lice Kadastro Mahkemesinde devam eden tapu iptali ve tescil davasında makul sürede yargılama yapılmadığını, yargılama süresince taşınmazı kullanamadığını belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 27/1/2014 tarihinde Lice Kadastro Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 14/4/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 2/5/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 14/5/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 31/7/2006 tarihinde, Maliye Hazinesi aleyhine Hani Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı davada, taşınmazın davalı adına olan tapu kaydının iptali ile adına tescilini talep etmiştir.

8. Mahkemece, 27/9/2007 tarih ve E.2006/45, K.2007/74 sayılı kararla davanın kısmen kabulüne, taşınmazın kısmen başvurucu adına tapuya tesciline karar verilmiştir.

9. Temyiz istemi üzerine karar, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 11/3/2008 tarih ve E.2008/976, K.2008/1318 sayılı ilâmıyla, eksik inceleme ile hüküm kurulduğu gerekçesiyle bozulmuştur.

10. Mahkemece bozma ilâmına uyularak yapılan yargılama sonunda, 17/7/2008 tarih ve E.2008/41, K.2008/25 sayılı kararla taşınmazın bulunduğu yerde kadastro çalışmalarının başlaması nedeniyle Mahkemenin görevsizliğine, dosyanın Hani Kadastro Mahkemesine devredilmesine karar verilmiştir.

11. Hani Kadastro Mahkemesi, 18/5/2011 tarih ve E.2008/158, K.2011/11 sayılı kararıyla, davanın kısmen kabulüne hükmetmiştir.

12. Temyiz istemi üzerine söz konusu karar, Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin, 19/4/2012 tarih ve E.2011/7240, K.2012/3642 sayılı ilâmıyla bozulmuştur.

13. Mahkeme bozma ilâmına uyarak yargılamaya E.2012/7 sayılı dava dosyası üzerinden devam etmekte iken Hani Kadastro Mahkemesinin kapatılması üzerine, Lice Kadastro Mahkemesinin E.2013/230 sayılı dava dosyasında yargılamaya devam edilmiştir.

14. Başvurucu, 27/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Lice Kadastro Mahkemesi, 21/2/2014 tarih ve E.2013/230, K.2014/10 sayılı kararıyla davanın kabulüne hükmetmiştir.

16. Temyiz üzerine Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 30/12/2014 tarih ve E.2014/8875, K.2014/16426 sayılı ilâmıyla karar düzeltilerek onanmıştır.

17. Onama kararı taraflara tebliğ aşamasındadır.

B. İlgili Hukuk

18. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ile 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28. maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B.No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22), 22/11/2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 716. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 27/1/2014 tarih ve 2014/1064 numaralı başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu, 31/7/2006 tarihinde, Hani Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı ve Lice Kadastro Mahkemesinde devam eden tapu iptali ve tescil davasının makul sürede tamamlanmadığını, taşınmaza kısmen okul yapıldığını ve taşınmazı kullanamadığını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

21. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, başvurucunun yargılamanın uzunluğuna ilişkin şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

22. Başvurucu, 31/7/2006 tarihinde, Hani Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı ve Lice Kadastro Mahkemesinde devam eden tapu iptali ve tescil davasının makul sürede tamamlanmadığını ve bu sürede taşınmazı kullanamadığını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de, Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

24. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45)

25. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde açılan tapu iptali ve tescil davasının görevsizlik kararı ile Kadastro Mahkemesine devredilmiş olduğu görülmekle, 3402 sayılı Kanun ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut

yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

26. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, bu tarih somut başvuru açısından 31/7/2006 tarihidir.

27. Sürenin bitiş tarihi ise yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı bireysel başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

28. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunun Maliye Hazinesi adına tescil edilmiş bir taşınmaza ilişkin Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan tapu iptali ve tescil talebi olduğu, dava konusu taşınmaza ilişkin kadastro tespit çalışmaları yapılması üzerinde dosyanın görevsizlik kararı ile Kadastro Mahkemesine devredildiği, Mahkemece verilen kararların iki kez Yargıtay incelemesinden geçerek bozulduğu, Mahkemece verilen son kararın temyiz incelemesi sonucu Yargıtay 16. Hukuk Dairesince 30/12/2014 tarihinde düzeltilerek onandığı, onama kararının taraflara tebliği sürecinin devam ettiği, sonuç olarak yargılamanın iki dereceli bir yargılama sisteminde yaklaşık dokuz yıldır sürdüğü anlaşılmıştır.

29. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama sürecinin kısmen Asliye Hukuk kısmen Kadastro Mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 17).

30. Kadastro mahkemesi ve 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

31. Başvuruya konu davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık nitelikte olduğunu ortaya koymakla birlikte davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve yaklaşık dokuz yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

32. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

33. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazı kullanamadığını belirterek,

Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş olup, başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun’un 50. Maddesi Yönünden

34. Başvurucu, yargılamanın makul sürede tamamlanmaması nedeniyle taşınmazını kullanamadığını ve gelirlerinden istifade edemediğini belirterek, maruz kaldığı zarar karşılığı 75.000,00 TL maddi, 40.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

35. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

36. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık dokuz yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, başvurucunun yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 6.650,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

37. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olup, mevcut başvuruda Anayasa’nın 36. maddesinin ihlal edildiği tespit edilmiş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

38. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

39. Başvuruya konu yargılamanın yaklaşık dokuz yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 6.650,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

EDNAN AYDIN VE GÜLER AYDIN

B. No: 2014/1178 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1178

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EDNAN AYDIN VE GÜLER AYDIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1178)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör : Murat AZAKLI

Başvurucular : Ednan AYDIN

Güler AYDIN

Vekilleri : Av. Doğan GÜR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, 8/10/1991 tarihinde Kaş Sulh Hukuk Mahkemesinde açtıkları ortaklığın giderilmesi davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve tazminat talep etmişlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular, 29/1/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 31/3/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Başvurucu Ednan Aydın tarafından yapılan 2014/1178 sayılı bireysel başvuru dosyası ile

Güler Aydın tarafından yapılan 2014/1177 sayılı bireysel başvuru dosyası, aralarındaki hukuki ve fiili irtibat nedeniyle birleştirilmiş, incelemeye 2014/1178 sayılı bireysel başvuru dosyası üzerinden devam edilmiştir

5. Bölüm Başkanı tarafından 17/4/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 30/5/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular ve E.A., 8/10/1991 tarihinde Kaş Sulh Hukuk Mahkemesinde R.Ç. aleyhine açtıkları davada, Kaş ilçesi Merkez 23 ada 54 parsel numaralı taşınmazda hisselerinin bulunduğunu ileri sürerek, taşınmazın aynen taksimi suretiyle ortaklığın giderilmesini talep etmişlerdir.

9. Mahkemece, 16/2/1994 tarih ve E.1991/263, K.1994/21 sayılı ilamla; davanın kabulüne, davacılara ait hisselerin imar planı sonucu oluşan parseller doğrultusunda ayrılarak davacılara verilmesine karar verilmiştir.

10. Temyiz üzerine, Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 11/7/1994 tarih ve E.1994/7512, K.1994/7820 sayılı ilamıyla; 54 parsel numaralı taşınmazla ilgili Kaş Kadastro Mahkemesinde açılan dava bulunduğu, bu davada verilecek kararın kesinleşmesinin beklenmesi ve davaya katılamayan paydaş varsa onların davaya katılmalarının sağlanmasından sonra karar verilmesi gerektiği belirtilerek hüküm bozulmuştur.

11. Mahkemece bozma kararına uyularak, Kaş Kadastro Mahkemesi ve Kaş Asliye Hukuk Mahkemelerindeki dava dosyalarının sonuçlanmaları beklenmiştir.

12. Yargılama, Kaş Sulh Hukuk Mahkemesinin E.1994/204 sayılı dava dosyasında halen devam etmektedir.

13. Başvurucular, 29/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

14. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Usul ekonomisi ilkesi" kenar başlıklı 30. maddesi şöyledir:

"Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür."

15. 6100 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi şöyledir:

"Sulh hukuk mahkemeleri, dava konusunun değer veya tutarına bakılmaksızın;

...

b) Taşınır ve taşınmaz mal veya hakkın paylaştırılmasına ve ortaklığın giderilmesine ilişkin

davaları,

…

görürler.”

16. 6100 sayılı Kanun’un 316. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Basit yargılama usulü, kanunlarda açıkça belirtilenler dışında, aşağıdaki durumlarda uygulanır:

a) Sulh hukuk mahkemelerinin görevine giren dava ve işler.

…”

17. 22/11/2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 642. maddesi şöyledir:

“Mirasçılardan her biri, sözleşme veya kanun gereğince ortaklığı sürdürmekle yükümlü olmadıkça, her zaman mirasın paylaşılmasını isteyebilir.

Her mirasçı, terekedeki belirli malların aynen, olanak yoksa satış yoluyla paylaştırılmasına karar verilmesini sulh mahkemesinden isteyebilir. Mirasçılardan birinin istemi üzerine hâkim, terekenin tamamını ve terekedeki malların her birini göz önünde tutarak, olanak varsa taşınmazlardan her birinin tamamının bir mirasçıya verilmesi suretiyle paylaştırmayı yapar. Mirasçılara verilen taşınmazların değerleri arasındaki fark para ödenmesi yoluyla giderilerek miras payları arasında denkleştirme sağlanır.

Paylaşmanın derhâl yapılması, paylaşım konusu malın veya terekenin değerini önemli ölçüde azaltacaksa; sulh hâkimi, mirasçılardan birinin istemi üzerine bu malın veya terekenin paylaşılmasının ertelenmesine karar verebilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculların 29/1/2014 tarih ve 2014/1178 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculların İddiaları

19. Başvurucular, 8/10/1991 tarihinde Kaş Sulh Hukuk Mahkemesinde açtıkları ortaklığın giderilmesi davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Başvuruculların yargılamanın uzunluğuyla ilgili şikâyetleri açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi, bu şikâyet için diğer kabul edilemezlik nedenlerinden herhangi biri de bulunmamaktadır. Bu nedenle, başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

21. Başvurucular, 8/10/1991 tarihinde Kaş Sulh Hukuk Mahkemesinde açtıkları ortaklığın giderilmesi davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, Anayasa’nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

22. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında

kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

23. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

24. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, başvurucular tarafından açılan taşınmaz mülkiyeti üzerindeki ortaklığın giderilmesi davasında, 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

25. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, bu tarih somut başvuru açısından 8/10/1991 tarihidir.

26. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

27. Taşınır ve taşınmaz mallar üzerindeki ortaklığın giderilmesi davalarında görevli mahkeme, mülga 1086 sayılı Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrası ve 6100 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre sulh hukuk mahkemeleridir. Yine mülga 1086 sayılı Kanun'un 176. maddesi ve 6100 sayılı Kanun'un 316. maddesine göre, bu mahkemelerde basit yargılama usulüne göre yargılama yapılmaktadır.

28. Basit yargılama usulü, 6100 sayılı Kanun'un 316. maddesinde yer alan davalar ile kanunlarda açıkça belirtilen bazı davalarda uygulanan ve yazılı yargılama usulünden daha basit ve çabuk işleyen, daha kısa bir incelemeye ihtiyaç duyan ve daha kolay bir inceleme ile sonuçlandırılabilecek dava ve işler için kabul edilmiş bir yargılama usulüdür (B. No: 2013/772, 7/11/2013, § 65).

29. 6100 sayılı Kanun'un 316. maddesi ve devamı maddelerinde yer alan bu usulde davalar, mahkemeye sunulan dilekçe ile açılmakta ve davalının, dava dilekçesinin kendisine tebliğinden itibaren iki hafta içinde cevap dilekçesini mahkemeye sunması gerekmektedir. Bu süre bir defaya mahsus olmak üzere en fazla iki hafta uzatılabilmektedir. Basit yargılama usulünde cevaba cevap ve ikinci cevap aşamaları bulunmamaktadır. Mahkemeler, 6100 sayılı Kanun'un 320. maddesine göre mümkünse tarafları duruşmaya davet etmeden dosya üzerinden karar verirler. Duruşmalı yargılamada aynı maddeye göre mahkemelerin, tahkikatı ilk duruşma hariç, kural olarak iki duruşmada tamamlaması ve duruşmalar arasındaki sürenin de bir aydan uzun olmaması gerekmektedir. Ancak istisnai hallerde ikiden fazla duruşma yapılabileceği gibi, duruşma araları da bir aydan fazla tutulabilmektedir.

30. Bu şekilde kanun koyucu, taşınır ve taşınmaz mallar üzerindeki ortaklığın giderilmesi davalarının, bu uyuşmazlıklara bakmakla görevli mahkemelerce mümkün olduğunca hızlı, basit ve ucuz bir biçimde sonuçlandırılmasını amaçlamıştır.

31. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunun, başvuruculaların hissedar olduğu taşınmaz üzerindeki ortaklığın giderilmesi istemine ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Başvurucular ve E.A., 8/10/1991 tarihinde R.Ç aleyhine Kaş Sulh Hukuk Mahkemesinde açtıkları davada, 30.000 m2 büyüklüğünde olan 54 parsel numaralı taşınmaz üzerindeki ortaklığın aynen taksim suretiyle giderilmesini talep etmişlerdir. Mahkemece, taşınmazın tapu kaydı ve krokisi incelenerek, 16/2/1994 tarihinde davanın kabulüne ve imar planı sonucu oluşan parsellere göre taşınmaz üzerindeki ortaklığın aynen taksim suretiyle giderilmesine karar verilmiştir.

32. Kararın davalı tarafından temyizi üzerine, Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 11/7/1994 tarihli kararıyla 54 parsel numaralı taşınmazla ilgili Kaş Kadastro Mahkemesinde açılan dava bulunduğu, bu davada verilecek kararın kesinleşmesinin beklenmesi ve davaya katılamayan paydaş varsa onların davaya katılmalarının sağlanmasından sonra karar verilmesi gerektiği belirtilerek hüküm bozulmuştur.

33. Mahkemece bozma kararına uyularak, Kaş Kadastro Mahkemesinin E.1988/812 sayılı dava dosyası incelenmiş ve 28/12/1994 tarihinde anılan dava dosyasının kesinleşmesinin beklenmesine karar verilmiştir.

34. Kaş Kadastro Mahkemesince verilen kararın Yargıtay tarafından bozulması üzerine dava dosyasının, anılan Mahkemenin E.1995/97 sayılı dosyasına kaydedildiği ve 6/7/1995 tarihinde karar verilerek 20/5/1996 tarihinde hükmün kesinleştiği anlaşılmıştır.

35. Aynı taşınmaza yönelik olarak Kaş Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1994/398 sayılı dava dosyasında tapu iptali ve tescil davası açıldığı, bu davanın taşınmazın aynına yönelik bir dava olması nedeniyle Kaş Sulh Hukuk Mahkemesince 22/5/1996 tarihli duruşmada, anılan davanın sonucunun beklenmesine karar verildiği belirlenmiştir.

36. Yine aynı taşınmaza ilişkin olarak, Kaş Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1995/306 sayılı dava dosyasında tapu iptali ve tescil davası açıldığı ve Kaş Sulh Hukuk Mahkemesince bu dava dosyasının da sonuçlanmasının beklenmesine karar verildiği anlaşılmıştır.

37. Kaş Asliye Hukuk Mahkemesindeki dava dosyalarının birleştirilerek, yargılamaya E.1994/398 sayılı dava dosyasında devam edildiği, Kaş Asliye Hukuk Mahkemesince de aynı Mahkemenin E.2000/163 sayılı dava dosyasının sonuçlanmasının beklenmesine karar verildiği belirlenmiştir.

38. Kaş Sulh Hukuk Mahkemesince, Kaş Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1994/398 ve E.2000/163 sayılı dava dosyalarının sonuçlanmalarının beklenmesine karar verilmiş, 21/2/2014 tarihli duruşmada, Kaş Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1994/398 sayılı dava dosyasının sonuçlanmasının beklenmesinden vazgeçilmesine, ancak aynı Mahkemenin E.2000/163 sayılı dava dosyasının sonuçlanmasının beklenmesine karar verilmiştir. Yargılamaya, Kaş Sulh Hukuk Mahkemesinin E.1994/204 sayılı dava dosyasında halen devam edilmektedir.

39. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu yargılamanın keşif ve bilirkişi incelemesi gibi usul işlemlerini gerektirmesine bağlı olarak karmaşık bir niteliğe sahip olduğu, ancak yargılama sürecindeki gecikmeler ayrı ayrı değerlendirildiğinde, basit yargılama usulünde tatbiki gereken yargılamayı hızlandırıcı niteliğe sahip özel usul hükümlerine riayet edilmediği ve uzun süre farklı mahkemelerdeki dava dosyalarının sonuçlanmalarının beklendiği anlaşılmaktadır.

40. Yargılama sürecinde davanın taraflarının yargılamayı geciktirici yöndeki işlem ve davranışları kural olarak, yargılamanın uzamasında taraf kusuru olarak kabul edilmekte ise de yargılama makamlarının ilgili usuli imkânları kullanmak suretiyle bu girişimleri engelleme sorumluluğu bulunmaktadır. Bu kapsamda, başvuruculaın tutumunun yargılamanın uzamasına özellikle bir etkisi olduğu tespit edilememiştir.

41. Başvurunun konusu olan ortaklığın giderilmesi davasının mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği, başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, uzun süre farklı mahkemelerdeki dava dosyalarının sonuçlanmalarının beklendiği, yirmi üç yılı aşkın süredir devam eden ve henüz uyuşmazlığın esastan çözüme kavuşturulmadığı yargılama sürecinin makul olmadığı sonucuna varılmıştır.

42. Açıklanan nedenlerle, başvuruculaın Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

43. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlali nedeniyle ayrı ayrı 75.000,00 TL maddi ve 50.000,00 TL manevi tazminata karar verilmesini talep etmişlerdir.

44. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

45. Başvuruculaın tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yirmi üç yılı aşkın süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, başvuruculaın yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında, her bir başvurucuya net 24.900,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

46. Başvurucular tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olup, mevcut başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinin ihlal edildiği tespit edilmiş olmakla beraber, tespit edilen ihlalle

iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvuruculara maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

47. Başvurucular tarafında ayrı ayrı yapılan 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin ayrı ayrı başvuruculara ödenmesine, 1.500,00 TL vekâlet ücretinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

48. Başvuruya konu yargılamanın yirmi üç yılı aşkın süredir devam ettiği, uyuşmazlığın esasının henüz çözüme kavuşturulmadığı ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın konusu uyuşmazlığın esasının mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculara;

1. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvuruculara ayrı ayrı net 24.900,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculara tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular tarafından ayrı ayrı yapılan 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin ayrı ayrı BAŞVURUCULARA ÖDENMESİNE, 1.500,00 TL vekâlet ücretinin başvuruculara müştereken ödenmesine,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Kaş Sulh Hukuk Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM SİLGU

B. No: 2014/1207 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1207

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM SİLGU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1207)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : İbrahim SİLGU

Vekili : Av. Mustafa ERASLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, “silahlı terör örgütüne üye olmak” suçunu işlediği iddiasıyla yargılandığı davanın halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 24/1/2014 tarihinde İstanbul 9. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 24/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 1/12/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 11/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca (CMK. 250. maddesi ile yetkili) yürütülen soruşturma kapsamında 16/9/2008 tarihinde yakalanarak gözaltına alınmıştır.

8. Başsavcılık tarafından 19/9/2008 tarihinde ifadesi alınan başvurucu hakkında, İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesinden (CMK. 250. maddesi ile görevli) tutuklama talebinde bulunulmuş, Mahkemece, 19/9/2008 tarih ve 2008/104 Sorgu sayılı karar ile tutuklama talebinin reddine, başvurucunun serbest bırakılmasına karar verilmiştir.

9. Başvurucu ve diğer iki şüpheli hakkında, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK. 250. maddesi ile yetkili) 4/11/2008 tarih ve E.2008/1347 sayılı iddianamesi ile "silahlı terör örgütüne üye olmak, tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi, terör örgütünün propagandasını yapmak, kamu malına zarar vermek, 2911 ve 6136 sayılı Kanunlara muhalefet" suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmış, dava İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK. 250. maddesi ile görevli) E.2008/283 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

10. Mahkemece yapılan yargılama sonunda, 21/5/2013 tarih ve E.2008/283, K.2013/127 sayılı karar ile başvurucunun, "kamu malına zarar vermek ve tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi" suçlarından beraatine, "silahlı terör örgütüne üye olmak" suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına, başvurucu hakkında "2911 sayılı Kanun'a muhalefet ve terör örgütünün propagandasını yapmak" suçlarından açılan kamu davasının ertelenmesine karar verilmiştir.

11. Karar başvurucu tarafından temyiz edilmiş olup, temyiz incelemesi devam etmektedir.

12. Başvurucu, 24/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

13. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 314. maddesinin (2) numaralı fıkrası; 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 223. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendi; 6/10/1983 tarih ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’nun 23. maddesinin (b) fıkrası; 2/7/2012 tarih ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun’un Geçici 1. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 24/1/2014 tarih ve 2014/1207 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu, 16/9/2008 tarihinde gözaltına alınarak 19/9/2008 tarihinde serbest

bırakıldığını, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

17. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lâfzî içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

19. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

20. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31). Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında, "silahlı terör örgütüne üye olmak, tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi, terör örgütünün propagandasını yapmak, kamu malına zarar vermek, 2911 sayılı Kanuna muhalefet" suçlarını işlediği iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu hakkında isnat olunan suçlar 5237 ve 2911 sayılı Kanunlarda hapis ve adli para cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

21. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anı ya da kamu davasının açıldığı tarihtir. Somut başvuru açısından bu tarih, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucunun gözaltına alındığı 16/9/2008 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih, suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarihtir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

22. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 16/9/2008 tarihinde gözaltına alınan ve 19/9/2008 tarihinde serbest bırakılan başvurucu ile diğer iki şüpheli hakkında, Başsavcılığın 4/11/2008 tarihli iddianamesi ile "silahlı terör örgütüne üye olmak, tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi, terör örgütünün propagandasını yapmak, kamu malına zarar vermek, 2911 ve 6136 sayılı Kanunlara muhalefet" suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açıldığı, davanın İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2008/283 sayılı dosyasına kaydedildiği tespit edilmiştir. Mahkemece yapılan yargılamada, başvurucu ve diğer sanıkların savunmaları ile tanık beyanlarının alındığı, iletişim tespit tutanakları ile suça konu olaya ilişkin görüntülerin incelendiği belirlenmiştir. Mahkemece, 21/5/2013 tarihli karar ile başvurucunun, "kamu malına zarar vermek ve tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi" suçlarından beraatine, "silahlı terör örgütüne üye olmak" suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına, başvurucu hakkında "2911 sayılı Kanun'a muhalefet ve terör örgütünün propagandasını yapmak" suçlarından açılan kamu davasının ertelenmesine karar verildiği, başvurucu tarafından temyiz edilen hükmün temyiz incelemesinin devam ettiği anlaşılmıştır.

23. 5271 sayılı Kanun’un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

24. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu altı yılı aşkın süredir devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun’un 50. Maddesi Yönünden

26. Başvurucu, makul sürede yargılama yapılmadığı için 20.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

27. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

28. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin altı yılı aşkın süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.150,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

29. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

30. Başvuruya konu yargılamanın altı yılı aşkın süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun;

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 4.150,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULKERİM TÜRK

B. No: 2014/1729 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1729

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULKERİM TÜRK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1729)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Abdulkerim TÜRK

Vekili : Av. Mustafa ERASLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 1/11/1994 tarihinde Cumhuriyet Savcısına ifade vermesinin ardından rüşvet vermek suçunu işlediğinden bahisle hakkında yürütülen soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin makul süre içinde sonuçlanmaması nedeniyle makul sürede yargılama hakkının ihlal edildiğini ileri sürerek, ihlalin tespitiyle uğradığı manevi zararın tazminine karar verilmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 31/1/2014 tarihinde İstanbul 10. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 16/5/2014 tarihinde kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 27/6/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin

birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 27/7/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, rüşvet verme suçunu işlediği iddiasıyla, hakkında yürütülen soruşturma kapsamında 1/11/1994 tarihinde Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı'na ifade vermiştir.

8. Soruşturma aşamasının tamamlanmasının ardından başvurucu ile birlikte yirmi üç sanık hakkında, yasa dışı faaliyetler sonucu elde ettikleri gelirin bir bölümünü terör örgütlerine aktardıkları iddiası ile Diyarbakır 4 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinde kamu davası açılmıştır.

9. Diyarbakır 4 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesi, 13/9/1995 tarih ve E.1994/1060, K.1995/329 sayılı kararı ile sanıkların yasa dışı terör örgütüne üyelik suçundan beraatlarına karar vermiş ancak atılı diğer suçlardan Mahkemenin görevsizliğine, yargılamaya devam edilmesi için, dosyanın Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine hükmetmiştir.

10. Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesi, 11/10/1995 tarih ve E.1995/143, K.1995/118 sayılı kararı ile Devlet Güvenlik Mahkemesince verilen kararın usule uygun olmadığını, bu nedenle davanın usulüne uygun açılmış sayılamayacağını belirterek, sanıklar hakkında yürütülen usuli işlemlerin durdurulmasına ve dosyanın, gereğinin takdir ve ifası için Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine hükmetmiştir.

11. Başsavcılığa gelen dosya için yeniden hazırlık kaydı yapılmış, Başsavcılıkça başvurucu ile beraberindeki yirmi üç sanık hakkında 27/10/1995 tarihli yeni bir iddianame düzenlenmiştir.

12. İlgili iddianame ile açılan kamu davasının yapılan yargılaması sonunda, Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesi, 27/11/2008 tarih ve E.1995/160, K.2008/573 sayılı kararı ile başvurucuyu "rüşvet verme" suçundan mahkum etmiştir.

13. Kararın temyizi üzerine Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 15/4/2013 tarih ve E.2012/4572, K.2013/3207 sayılı ilamı ile başvurucu hakkında açılan kamu davasının zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar vermiştir.

14. Başvurucu, bu kararı 17/1/2014 tarihinde öğrendiğini belirtmiştir.

15. Başvurucu, 31/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. Karar, başvurucuya 5/3/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

17. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 252. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 1/3/1926 tarih ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 102. maddesinin birinci

fıkrasının (3) numaralı bendi, 104. maddesinin ikinci fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 31/1/2014 tarih ve 2014/1729 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu, 1/11/1994 tarihinde ifadesinin alınmasının ardından, hakkında yürütülen soruşturma ve kovuşturmanın makul süre içinde sonuçlanmadığını belirterek, Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

21. Başvurucu, hakkında yürütülen soruşturma ve kovuşturmanın makul süre içinde sonuçlanmaması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

22. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de, Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

23. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

24. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddeleri uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31). Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında yürütülen soruşturma sonucunda düzenlenen

iddianamede başvurucuya isnat olunan suçların, ilgili kanunlarda hapis ve adli para cezasını gerektirir şekilde tanımlandığı anlaşılmıştır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

25. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anıdır. Somut başvuru açısından bu tarih, başvurucunun ifadesinin alındığı 1/11/1994 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih ise suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih, Yargıtayın kararını verdiği 15/4/2013 tarihidir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

26. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvurunun konusunu, "alım satıma fesat karıştırma, rüşvet alma, rüşvet verme, mal bildirimi kanununa muhalefet etme, görevi ihmal, ihaleye fesat karıştırma" suçlamalarının oluşturduğu, 1/11/1994 tarihinde başvurucunun ifadesinin alındığı, ardından kendisi ile birlikte yirmi üç sanık hakkında Devlet Güvenlik Mahkemesinde kamu davası açıldığı, Mahkemenin görevsizlik kararı üzerine Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucu ve diğer sanıklar hakkında 27/10/1995 tarihli yeni bir iddianame hazırlandığı, yargılamanın Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesinde görülmeye başlandığı, Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 27/11/2008 tarih ve E.1995/160, K.2008/573 sayılı kararı ile başvurucu hakkında mahkumiyet hükmü kurulduğu ancak bu hükmün Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 15/4/2013 tarihli ilamı ile bozulup, başvurucu hakkında açılan kamu davasının zamanaşımı nedeniyle düşürülmesine karar verildiği anlaşılmıştır.

27. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 22-45).

28. Başvuruya konu davada yer alan kişi sayısı ve davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu on sekiz yıl beş ay on dört günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

30. Başvurucu, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle 50.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

31. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata

hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

32. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin on sekiz yıl beş ay on dört günlük yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 16.200,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 16.200,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

FERAT DOĞAN

B. No: 2014/2209 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2209

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FERAT DOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2209)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör : Murat AZAKLI

Başvurucu : Ferat DOĞAN

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 1/10/2009 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde aleyhine açılan istirdat davasının makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 19/2/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 31/3/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 15/5/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 11/6/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Birlik Sigorta A.Ş., 1/10/2009 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde başvurucu aleyhine açtığı istirdat davasında, sigortalısı olan başvurucuya icra takibi sonucu ödediği fazla tazminatın geri ödenmesini talep etmiştir.

8. Mahkemece, 6/2/2014 tarih ve E.2009/686, K.2014/88 sayılı kararla davanın kısmen kabulüne, fazla ödenen miktarın başvurudan tahsiline karar verilmiştir.

9. Mahkemece gerekçeli karar yazılmış, ancak henüz tebliğ edilmemiş ve hüküm kesinleşmemiştir.

10. Başvurucu, 19/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

11. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Usul ekonomisi ilkesi" kenar başlıklı 30. maddesi şöyledir:

"Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür."

12. 9/6/1932 tarih ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun "Menfi tesbit ve istirdat davaları" kenar başlıklı 72. maddesinin altıncı, yedinci ve sekizinci fıkraları şöyledir:

"Borçlu, menfi tesbit davası zımmında tedbir kararı almamış ve borç da ödenmiş olursa, davaya istirdat davası olarak devam edilir.

Takibe itiraz etmemiş veya itirazının kaldırılmış olması yüzünden borçlu olmadığı bir parayı tamamen ödemek mecburiyetinde kalan şahıs, ödediği tarihten itibaren bir sene içinde, umumi hükümler dairesinde mahkemeye başvurarak paranın geriye alınmasını istiyebilir.

Menfi tesbit ve istirdat davaları, takibi yapan icra dairesinin bulunduğu yer mahkemesinde açılabileceği gibi, davalının yerleşim yeri mahkemesinde de açılabilir. Davacı istirdat davasında yalnız paranın verilmesi lazım gelmediğini ispata mecburdur."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 19/2/2014 tarih ve 2014/2209 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, 1/10/2009 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde aleyhine açılan istirdat davasının halen devam ettiğini, verilen kararın henüz kesinleşmediğini, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

15. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

16. Başvurucu, Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan istirdat davasının makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

18. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

19. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, icra takibi sonucu fazla ödenen tazminatın geri alınması amacıyla açılan istirdat davasında, 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

20. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, bu tarih somut başvuru açısından 1/10/2009 tarihidir.

21. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

22. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, 1/10/2009 tarihinde başvurucu

aleyhine açılan istirdat davasında davacı, aleyhine yapılan icra takibi sonucu başvurucuya fazla tazminat ödemek zorunda kaldığını ileri sürerek, fazla ödenen miktarın geri ödenmesini talep etmiştir. Mahkemece, icra takip dosyası ve hasar tespit dosyası incelenmiş, Ankara Nöbetçi Asliye Hukuk Mahkemesi aracılığıyla bilirkişi raporu alınmıştır. Raporun içeriğinde bazı çelişkiler olduğu gerekçesiyle yeniden Ankara Nöbetçi Asliye Hukuk Mahkemesi aracılığıyla rapor alınmasına karar verilmiştir. Raporun gelmesinden sonra 6/2/2014 tarihinde davanın kısmen kabulü yönünde hüküm kurulmuştur. Mahkemece gerekçeli karar yazılmış, ancak henüz taraflara tebliğ edilmemiştir.

23. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir. (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

24. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu istirdat davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Dolayısıyla somut başvuru açısından, daha önce verilen kararlar dışında farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve beş yılı aşkın yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

26. Başvurucu, makul sürede yargılama yapılmadığı için 40.000,00 TL manevi tazminat ile 20.000,00 TL maddi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

27. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

28. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin beş yılı aşkın yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.150,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

29. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

30. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL

harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

31. Başvuruya konu yargılamanın beş yılı aşkın süreden beri devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 4.150,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

NEVZAT ONGÜN

B. No: 2014/2683 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2683

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NEVZAT ONGÜN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2683)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Nevzat ONGÜN

Vekili : Av. Mehmet ERBİL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, "suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olmak ve uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçlarını işlediği iddiasıyla yargılandığı davada, tutukluluk durumuna ilişkin incelemeler sonucunda verilen kararların gerekçesiz olduğunu, yargılamanın halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, özgürlük ve güvenlik hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 26/2/2014 tarihinde İstanbul 14. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 16/5/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 17/10/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 14/11/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 23/9/2006 tarihinde yakalanarak gözaltına alınmış, 24/9/2006 tarihinde Balıkesir 1. Sulh Ceza Mahkemesinin 2006/147 Sorgu sayılı kararı ile "örgüt faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçundan tutuklanmıştır.

8. Başvurucu hakkında, Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığınca 12/10/2006 tarihinde "örgüt faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti yapmak ve suç işlemek amacıyla örgüt kurmak" suçlarından düzenlenen fezleke, kamu davası açılmak üzere, görevli ve yetkili İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına (CMK. 250. maddesi ile yetkili) gönderilmiştir.

9. Başvurucu ve diğer altı şüpheli hakkında, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK. 250. maddesi ile yetkili) 13/11/2006 tarih ve E.2006/964 sayılı iddianamesi ile "suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olmak ve uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmış, dava İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK. 250. maddesi ile görevli) E.2006/278 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

10. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK. 250. maddesi ile görevli), 10/3/2008 tarih ve E.2007/501, K.2008/22 sayılı kararı ile E.2007/501 sayılı dava dosyasının, Mahkemenin E.2006/278 sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine, yargılamaya bu dosya üzerinden devam edilmesine karar vermiştir.

11. Mahkeme, 12/5/2008 tarih ve E.2006/278, K.2008/105 sayılı kararı ile başvurucunun "suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olmak ve uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçlarından mahkûmiyeti ile birlikte tahliyesine karar vermiştir.

12. Başvurucu tarafından temyiz edilen karar, Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 3/6/2013 tarih ve E.2009/15828, K.2013/5037 sayılı ilâmı ile bozulmuştur.

13. Bozma ilâmına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece, 10/10/2013 tarih ve E.2013/107, K.2013/170 sayılı karar ile başvurucunun "suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olmak" suçundan beraatine, "uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçundan 4 yıl 2 ay hapis ve 4.000,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

14. Karar başvurucu tarafından temyiz edilmiş olup, temyiz incelemesi Yargıtayda devam etmektedir.

15. Başvurucu, 26/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

16. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 188. maddesinin (3) numaralı fıkrası ve 220. maddesinin (2) numaralı fıkrası; 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 223. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 26/2/2014 tarih ve 2014/2683 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, 23/9/2006 tarihinde yakalanarak gözaltına alındığını, 24/9/2006 tarihinde "örgüt faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçundan tutuklandığını, tutukluluk durumuna ilişkin incelemeler sonucunda verilen kararların gerekçesiz olduğunu ve formül gerekçelere dayandığını, 12/5/2008 tarihinde tahliye edildiğini, ancak hakkında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, özgürlük ve güvenlik hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkının İhlali İddiası

19. Başvurucu, 23/9/2006 tarihinde yakalanarak gözaltına alındığını, 24/9/2006 tarihinde Balıkesir 1. Sulh Ceza Mahkemesinin 2006/147 Sorgu sayılı kararı ile "örgüt faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçundan tutuklandığını, tutukluluk durumuna ilişkin incelemeler sonucunda verilen kararların gerekçesiz olduğunu ve formül gerekçelere dayandığını belirterek, özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

21. Bu hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkeme'nin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, 12/2/2013, § 14).

22. Somut olayda başvurucu, 23/9/2006 tarihinde yakalanarak gözaltına alınmış, 24/9/2006 tarihinde Balıkesir 1. Sulh Ceza Mahkemesinin 2006/147 Sorgu sayılı kararı ile "örgüt faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçundan tutuklanmış ve İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesince 12/5/2008 tarihinde tahliye edilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun tutukluluk hali, İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesince verilen 12/5/2008 tarihli hükmün açıklanmasıyla birlikte sona ermiştir. Temyiz edilen 12/5/2008 tarihli hüküm bozulmuş, bozma ilâmı üzerine, başvurucunun tutuksuz olarak yargılandığı davada Mahkemece, başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmiş ve bu karar da temyiz edilmiş olup, temyiz incelemesi devam etmektedir.

23. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun tutukluluk durumuna ilişkin incelemeler sonucunda verilen kararların gerekçesiz olduğuna ilişkin şikâyetinin Anayasa Mahkemesinin yetkisinin başladığı tarihten önceye ait olduğu anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Makul Sürede Yargılama Yapılmadığı İddiası

24. Başvurucunun yargılamanın uzunluğuyla ilgili şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi bu şikâyet için diğer kabul edilemezlik nedenlerinden herhangi biri de bulunmamaktadır. Bu nedenle, başvurunun bu bölümünün kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

25. Başvurucu 23/9/2006 tarihinde yakalanarak gözaltına alındığını, 24/9/2006 tarihinde "örgüt faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçundan tutuklandığını, 12/5/2008 tarihinde tahliye edildiğini, ancak "suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olmak ve uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçlarını işlediği iddiasıyla hakkında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

27. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

28. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31). Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında, "suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olmak ve uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçlarını işlediği iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu hakkında isnat olunan suçlar 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin (3) ve (5) numaralı fıkraları ile 220. maddesinin (2) numaralı fıkrasında hapis ve

adli para cezasını gerektirir şekilde tanımlanmışlardır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

29. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anıdır. Somut başvuru açısından bu tarih, başvurucunun gözaltına alındığı 23/9/2006 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih, suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarihtir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

30. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvurucunun, Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında, 23/9/2006 tarihinde yakalanarak gözaltına alındığı ve 24/9/2006 tarihinde Balıkesir 1. Sulh Ceza Mahkemesinin 2006/147 Sorgu sayılı kararı ile "örgüt faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçundan tutuklandığı, başvurucu hakkında, Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığınca 12/10/2006 tarihinde düzenlenen fezlekenin, kamu davası açılmak üzere, görevli ve yetkili İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına gönderildiği tespit edilmiştir. Başvurucu ve diğer altı şüpheli hakkında, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 13/11/2006 tarihli iddianamesi ile "suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olmak ve uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açıldığı, davanın İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2006/278 sayılı dosyasına kaydedildiği, Mahkemece, 10/3/2008 tarihli karar ile E.2007/501 sayılı dava dosyasının, Mahkemenin E.2006/278 sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine, yargılamaya bu dosya üzerinden devam edilmesine karar verildiği belirlenmiştir. Mahkemece, 12/5/2008 tarihli karar ile başvurucunun "suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olmak ve uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçlarından mahkûmiyetine hükmedildiği, temyiz üzerine hükmün Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 3/6/2013 tarihli ilâmı ile bozulduğu, bozma ilâmına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece, 10/10/2013 tarihli karar ile başvurucunun "suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olmak" suçundan beraatine, "uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçundan mahkûmiyetine karar verildiği, temyiz edilen hükmün temyiz incelemesinin halen devam ettiği anlaşılmıştır.

31. 5271 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

32. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu sekiz yılı aşkın süredir devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

33. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun’un 50. Maddesi Yönünden

34. Başvurucu, makul sürede yargılama yapılmadığı için 50.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

35. 6216 sayılı Kanun'un “Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

36. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin sekiz yılı aşkın süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 5.850,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

37. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

38. Başvuruya konu yargılamanın sekiz yılı aşkın süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun;

1. Özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 5.850,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MELAHAT ATILGAN

B. No: 2014/2710 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2710

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MELAHAT ATILGAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2710)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Melahat ATILGAN

Vekili : Av. Ali Ulvi SEYREK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 18/6/2009 tarihinde Sincan Tüketici Mahkemesinde açtığı tazminat davası sonunda, Yargıtayın önceki içtihatlarıyla çelişkili ve hukuka aykırı şekilde davanın kısmen reddine karar verildiğini, Mahkemenin tarafsız olmadığını belirterek, hak arama özgürlüğü, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat ödenmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 3/3/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/4/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, satın aldığı konutun gelir paylaşımlı arsa sahibi konumunda bulunan Toplu Konut İdaresi (TOKİ) ve diğer iki davalı aleyhine 18/6/2009 tarihinde Sincan Tüketici Mahkemesinde açtığı tazminat davasında, satın aldığı konutta ve konutun ortak alanlarında eksik ve ayıplı işlerden kaynaklanan zararının giderilmesini talep etmiştir.

6. Mahkemenin 24/3/2011 tarih ve E.2009/208, K.2011/250 sayılı kararı ile davanın kabulüne karar verilmiştir.

7. Temyiz üzerine Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 25/11/2011 tarih ve E.2011/14537, K.2011/17358 sayılı ilâmıyla, Mahkemece işin ihale edilmesinden sonra, 26/2/2010 tarihinde yapılan keşif ve hazırlanan bilirkişi raporu esas alınarak sonuca gidildiği, bu aşamadan sonra da eksikliğin giderilmesinin mümkün olduğu, davalı TOKİ tarafından üçüncü kişiyle yapılan 29/6/2009 tarihli sözleşme ve ekleri getirilip başvurucuya ait konutta olduğu iddia edilen ayıp ve eksik imalatlar ile ortak yerlerdeki ayıplı ve eksik imalatların bu sözleşme kapsamında olup olmadığının araştırılması, duruma göre keşif yapılması gerektiği belirtilerek İlk Derece Mahkemesinin kararı bozulmuştur.

8. Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılamada Sincan Tüketici Mahkemesinin 11/10/2012 tarih ve E.2012/89, K.2012/752 sayılı kararıyla davalı TOKİ bakımından davanın kısmen reddine, diğer davalılar bakımından ise davanın kabulüne karar verilmiştir. Mahkeme kararının ilgili kısımları şöyledir:

“ …

Dava konusu yapılan eksik ve ayıplı işlerin önceden taraflar arasında düzenlenen teslim tutanağı ile sonradan da dava konusu konutun bulunduğu site yönetimi tarafından davalı TOKİ'ye, TOKİ tarafından da davalı yüklenici Şirketlere bildirildiği, davalı TOKİ'nin eksik ve ayıplı kısımları -kapalı yüzme havuzu dışındaki- kabul ederek bunları gidermek için girişimde bulunduğu (TOKİ'ye ait 02/11/2009 tarihli yazı), ortak alanlardaki bir kısım eksikliklerin giderildiği, ancak eksik ve ayıplı işlerin tamamıyla giderilmediği; bu haliyle dava konusu eksik işler nedeniyle Borçlar Kanunu’nun 125. maddesi uyarınca, 10 yıllık zamanaşımının söz konusu olduğu, bir kısım ayıplı işler için ise davacının ihbar yükümlülüğünü yukarıda açıklanan nedenlerle yerine getirdiği kanısına varılmıştır.

Davacının hem eksik ve ayıplı işlerin bedeli hem de değer kaybı isteminde bulunduğu, davacının eksik ve ayıplı işler bedeli ile buna ek olarak değer kaybı tazminatı isteyemeyeceği, bu iki alacağın birbirini kapsayacağı, her iki alacağa birden karar verilmesi halinde davacının sebepsiz zenginleşmesine yol açılacağı, davacının davada esas olarak eksik ve ayıplı işler nedeniyle değer kaybının tazminini istediği görülerek konuttaki ve ortak alanlardaki eksik ve ayıplı işler bedeli bilirkişilerce hesaplanarak buna karar verilmiş, davalı yüklenici Şirketler tarafından yarım bırakılan kapalı yüzme havuzunun yol açtığı değer kaybı ayrıca hesaplanarak davalıların sorumlulukları yönünden ayrıma gitmek gerekmiştir (Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 01.07.2004 tarihli, 4619 Esas - 10540 Karar sayılı kararı.)

Dava konusu konutun bulunduğu sitenin başka ortak alanlar için ayrılan dış alanına sonradan inşa edilmeye başlanan kapalı yüzme havuzu inşaatının davalı yüklenici Şirketler tarafından betonarme kaba inşaat seviyesinde bırakıldığı, kapalı yüzme havuzunun

betonarme enkaz halinde uzun süredir durduğu, kapalı yüzme havuzunun davalı yüklenici Şirketler tarafından konut sahiplerine ayrıca taahhüt edildiği, kapalı yüzme havuzunun davalılar arasında kararlaştırılan projede ve sözleşmede yer almadığı, sitede sözleşme ve proje kapsamında ayrıca açık yüzme havuzunun da bulunduğu, bu nedenlerle davalı TOKİ'nin kapalı yüzme havuzu taahhüdünden ve inşasından sorumlu olmadığı, kapalı yüzme havuzu nedeniyle konutların satış değerlerinin artış gösterdiği, kapalı havuzun tamamlanmaması nedeniyle konutlarda bedelleri oranında değer azalmasının meydana geleceği, kapalı yüzme havuzunun eksikliği nedeniyle dava konusu konuttaki değer azalmasının Yargıtay içtihatlarıyla belirlenmiş nisbi metot yöntemine göre bilirkişilerce hesaplandığı görülmüştür.

Tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; … dava konusu konutta ve ortak alanlarda bulunan eksik ve ayıplı işler bedeli değer azalması olarak nitelendirilmiş, yukarıda açıklandığı üzere ortak alanda bulunan kapalı yüzme havuzunun inşa edilmemesi nedeniyle meydana gelen değer azalmasından davalı TOKİ'nin sorumlu olmadığı, diğer davalı şirketlerin sorumlu olacağı kanaatine varılarak bilirkişi raporları doğrultusunda davanın kısmen kabulüne karar vermek gerekmiştir.”

9. Kararın temyizi üzerine, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 28/3/2013 tarih ve E.2013/6431, K.2013/7803 sayılı ilâmıyla dava konusu yapılan kapalı yüzme havuzunun onaylı projede ve yapı ruhsatında yer almadığının Etimesgut Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Müdürlüğünce bildirildiği de belirtilerek karar onanmıştır.

10. Karar düzeltme istemi, aynı Dairenin 27/11/2013 tarih ve E.2013/20524, K.2013/29357 sayılı ilâmı ile reddedilmiştir.

11. Karar, başvurucuya 13/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

12. Başvurucu, 3/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

13. 23/2/1995 tarih ve 4077 sayılı mülga Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un "Tanımlar" kenar başlıklı 3. maddesinin 4822 sayılı Kanunla değişik ilgili kısımları şöyledir:

"Bu Kanunun uygulamasında

.

e) Tüketici: Bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişiyi,

.

g) Sağlayıcı: Kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere ticari veya mesleki faaliyetleri kapsamında tüketiciye hizmet sunan gerçek veya tüzel kişileri,

h) Tüketici işlemi: Mal veya hizmet piyasalarında tüketici ile satıcı-sağlayıcı arasında yapılan her türlü hukuki işlemi",

ı) İmalatçı-Üretici: Kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere tüketiciye sunulmuş olan mal veya hizmetleri ya da bu mal veya hizmetlerin hammaddelerini yahut ara mallarını üretenler ile mal üzerine kendi ayırt edici işaretini, ticari markasını veya unvanını koyarak satışa sunanları,

.."

14. 4077 sayılı mülga Kanun'un "Ayıplı Mal" kenar başlıklı 4. maddesinin 4822 sayılı Kanunla değişik ilgili kısımları şöyledir:

“Ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda ya da reklam ve ilânlarında yer alan veya satıcı tarafından bildirilen veya standardında veya teknik düzenlemesinde tespit edilen nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan ya da tahsis veya kullanım amacı bakımından değerini veya tüketicinin ondan beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mallar, ayıplı mal olarak kabul edilir.

Tüketici, malın teslimi tarihinden itibaren otuz gün içerisinde ayıbı satıcıya bildirmekle yükümlüdür. Tüketici bu durumda, bedel iadesini de içeren sözleşmeden dönme, malın ayıpsız misliyle değiştirilmesi veya ayıp oranında bedel indirimi ya da ücretsiz onarım isteme haklarına sahiptir. Satıcı, tüketicinin tercih ettiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür. Tüketici bu seçimlik haklarından biri ile birlikte ayıplı malın neden olduğu ölüm ve/veya yaralanmaya yol açan ve/veya kullanımdaki diğer mallarda zarara neden olan hallerde imalatçı-üreticiden tazminat isteme hakkına da sahiptir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 3/3/2014 tarih ve 2014/2710 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, satın aldığı konutun gelir paylaşımlı arsa sahibi konumunda bulunan TOKİ ve diğer iki davalı aleyhine 18/6/2009 tarihinde Sincan Tüketici Mahkemesinde açtığı tazminat davasında, 4077 sayılı mülga Kanun’a göre TOKİ’nin imalatçı-üretici konumunda olduğunu belirten Yargıtayın önceki içtihatlarıyla çelişkili ve hukuka aykırı karar verildiğini, yapılmamış olan kapalı yüzme havuzunun meydana getirdiği değer kaybından TOKİ’nin sorumlu tutulmadığını, gelir paylaşımlı arsa sahibi konumunda bulunan TOKİ’ye güvenerek konutu satın aldığını, diğer davalılar iflas ettiğinden zararının giderilmediğini, Mahkemenin TOKİ’yi koruma amacıyla bu yönde karar verdiğini ve tarafsız olmadığını belirterek, hak arama özgürlüğü, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

17. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun Sincan Tüketici Mahkemesinde açtığı tazminat davası sonunda hukuka aykırı şekilde davalı TOKİ aleyhine açılan davanın kısmen kabulüne karar verildiğini belirterek, hak arama özgürlüğü, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürdüğü anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Başvurucunun iddialarının temel olarak yargılama sürecine ve sonucuna ilişkin olduğu, bu nedenle anılan ihlal iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Başvurucunun, Yargıtayın önceki içtihatlarıyla çelişkili karar verildiği iddiası ile Mahkemenin tarafsız olmadığı yönündeki iddiası ise ayrıca incelenmiştir.

1. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

18. Başvurucu, 18/6/2009 tarihinde Sincan Tüketici Mahkemesinde açtığı tazminat davasında verilen karar sonucunda, yapılmamış olan kapalı yüzme havuzunun meydana getirdiği değer kaybından TOKİ’nin sorumlu tutulmadığını, gelir paylaşımlı arsa sahibi

konumunda bulunan TOKİ'ye güvenerek konutu satın aldığını, diğer davalılar iflas ettiğinden zararının giderilmediğini belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

20. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

21. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

22. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir takdir hatası içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

23. Başvuru konusu olayda, başvurucunun, satın aldığı konutta ve konutun ortak alanlarında eksik ve ayıplı işlerden kaynaklanan zararının giderilmesi istemiyle TOKİ ve diğer iki davalı aleyhine Sincan Tüketici Mahkemesinde açtığı tazminat davası, Mahkemenin 24/3/2011 tarihli kararıyla kabul edilmiş, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 25/11/2011 tarihli ilâmıyla kararın bozulması üzerine Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılamada dava; kapalı yüzme havuzunun davalı yüklenici şirketler tarafından konut sahiplerine ayrıca taahhüt edildiği, kapalı yüzme havuzunun davalılar arasında kararlaştırılan projede ve sözleşmede yer almadığı, sitede sözleşme ve proje kapsamında ayrıca açık yüzme havuzunun da bulunduğu, bu nedenlerle davalı TOKİ'nin kapalı yüzme havuzu taahhüdünden ve inşasından sorumlu olmadığı gerekçesiyle, davalı TOKİ bakımından kısmen reddedilmiş, diğer iki davalı bakımından ise kabul edilmiştir. Karar, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 28/3/2013 tarihli ilâmıyla onanmış, karar düzeltme istemi aynı Dairenin 27/11/2013 tarihli ilâmıyla reddedilmiştir.

24. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

25. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından

dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Derece Mahkemelerinin kararlarında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

26. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemelerinin kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Tarafsız Mahkemede Yargılama Yapılmadığı İddiası

27. Başvurucu, Sincan Tüketici Mahkemesinde yapılan yargılama sonunda Mahkemenin, TOKİ'nin kapalı yüzme havuzu taahhüdünden ve inşasından sorumlu olmadığı yönündeki kararının TOKİ'yi korumak amacıyla verildiğini ve Mahkemenin tarafsız olmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Mahkemece açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir (§ 21). Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir. (B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 32).

29. Sincan Tüketici Mahkemesinin tarafsız bir mahkeme olmadığına somut gerekçe olarak, aynı yargılamada aynı olguya dayanarak davalı özel şirketlerin sorumlu tutulmasına rağmen kamu kuruluşu olan TOKİ'yi koruma maksadıyla TOKİ'nin sorumlu tutulmadığı gösterilmektedir. Başvurucunun bu iddiası, tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemeyeceği gibi Mahkemenin tarafsız mahkeme olmadığını da göstermez.

30. Somut dava ile ilgili olarak, sübjektif veya objektif esaslar doğrultusunda Mahkemenin tarafsızlığını kuşkulu hâle koyacak bir durum tespit edilmediği gibi yargılamanın tarafsız olmadığına ilişkin bir husus da saptanmamıştır. Dolayısıyla Derece Mahkemelerinin kararlarında açık bir ihlal tespit edilmediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Yargıtayın Yerleşik İçtihadına Aykırı Karar Verilmesi Nedeniyle Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddiası

31. Başvurucu, Sincan Tüketici Mahkemesinde açtığı tazminat davasında verilen karar sonucunda, yapılmamış olan kapalı yüzme havuzunun meydana getirdiği değer kaybından TOKİ'nin sorumlu tutulmamasının Yargıtayın yerleşik içtihatlarına aykırı olması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"(3) Başvuru dilekçesinde başvurucunun ve varsa temsilcisinin kimlik ve adres bilgilerinin, işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle ihlal edildiği ileri sürülen hak ve özgürlüğün ve dayanılan Anayasa hükümlerinin, ihlal gerekçelerinin, başvuru yollarının tüketilmesine

ilişkin aşamaların, başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarih ile varsa uğranılan zararın belirtilmesi gerekir. Başvuru dilekçesine, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğinin ve harcın ödendiğine dair belgenin eklenmesi şarttır."

33. 6216 sayılı Kanun'un, "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Bireysel başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı verilebilmesi için 45 ila 47 nci maddelerde öngörülen şartların taşınması gerekir.

(2) Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

34. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün bireysel başvuruların içeriğini düzenleyen "Bireysel başvuru formu ve ekleri" başlıklı 59. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"…

(2) Başvuru formunda aşağıdaki hususlar yer alır:

…

ç) Kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti.

d) Bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve delillere ait özlü açıklamalar.

e) Başvurucunun güncel ve kişisel bir temel hakkının doğrudan zedelendiği iddiasının dayanakları.

…

(3) Başvuru formuna aşağıdaki belgeler ya da onaylı örnekleri eklenir:

…

e) Dayanılan belgelerin asılları ya da onaylı örnekleri.

…

(4) Başvurucu ihlal iddiasına dayanak gösterdiği üçüncü fıkradaki belgelere herhangi bir nedenle erişememesi hâlinde bunun gerekçelerini belirtir. Mahkeme gerekli gördüğü takdirde bu bilgi ve belgeleri resen toplar.

…"

35. İçtüzüğün "Formun ve eklerinin hazırlanmasına ilişkin ilkeler" başlıklı 60. maddesi şöyledir:

"(1) Başvuru formu, İçtüzüğün 59 uncu maddesine uygun olarak düzenlenir ve aynı maddede belirtilen belgeler ya da onaylı örnekleri başvuru formuna eklenir.

(2) Başvuru formu okunaklı ve başvurunun esasına yönelik özlü bilgileri içerir şekilde hazırlanır. Başvuru formunun ekler hariç on sayfayı geçmesi hâlinde başvurucunun ayrıca

başvuru formuna olayların özetini eklemesi gerekir.

(3) Başvurucu, başvuru formunun ekinde sunduğu belgeleri, tarih sırasına göre numaralandırarak her bir belgeyi tanımlayıcı başlıklar hâlinde dizi pusulasına bağlar.”

36. 6216 sayılı Kanun’un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile İçtüzüğün 59. maddesinin ilgili fıkraları uyarınca Anayasa Mahkemesine başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri sunmak suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını ve dayanılan Anayasa hükmünün kendilerine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak hukuki iddialarını kanıtlamak başvurucuya düşer (B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 19).

37. Başvurucunun, kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü hak ve özgürlük ile dayanılan Anayasa hükümlerini, ihlal gerekçelerini, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğini başvuru dilekçesine eklemesi şarttır. Başvuru dilekçesinde kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 20).

38. Yukarıda belirtilen koşullar yerine getirilmediği takdirde Anayasa Mahkemesi başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez bulabilir. İddiaların dayanaktan yoksun olmadığı konusunda Anayasa Mahkemesinin ikna edilmesi, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların niteliğine bağlıdır. Başvurucunun başlangıçta, başvuru hakkında kabul edilemezlik kararı verilmesini önlemek için başvuru formu ve eklerinde iddialarını destekleyici belgeleri sunması ve gerekli açıklamaları yapması zorunludur (B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 23).

39. Somut başvuruda başvurucu, başvuru dilekçesinde, yapılmamış olan kapalı yüzme havuzunun meydana getirdiği değer kaybından TOKİ’nin sorumlu tutulmamasının Yargıtayın yerleşik içtihatlarına aykırı olduğunu, 4077 sayılı mülga Kanun kapsamında TOKİ’nin imalatçı-üretici konumunda olduğunu belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

40. Başvurucunun, ihlale neden olduğunu ileri sürdüğü Sincan Tüketici Mahkemesindeki dava dosyası ile Mahkeme kararının Yargıtayın yerleşik içtihatlarına aykırı olduğu yönündeki iddiasına dayanak teşkil ettiği belirtilen Yargıtay kararı incelenmiş, ilgili kararın başvurucunun dava dosyası ile ilgisi tespit edilememiştir.

41. Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurularda başvurucuların başvurularını titizlikle hazırlama ve takip etme yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülüğün bir gereği olarak başvurucu, ihlal edildiğini iddia ettiği Anayasa hükmünün nasıl ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunmak suretiyle hukuki iddialarını kanıtlamak zorundadır. Başvurucu tarafından soyut şekilde birtakım Anayasa hükümlerine atıfta bulunulmuş olması iddiaların ispatlandığı anlamına gelmez. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, Anayasa’ya aykırılığın soyut biçimde ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiştir (B. No: 2014/483, 19/11/2014, § 29).

42. Başvurucunun, ihlal iddiasının dayanağı olan tüm olayları göstermesi, başvuruyu aydınlatacak ve hükmün esasını etkileyecek argümanları destekleyici tüm belgeleri başvuru dilekçesine eklemesi gerekir. Şayet bir belge elde edilememişse, bunun da nedenleri açıklanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu bu koşulları yerine getirmeyerek iddialarını temellendirmediğinden başvurusunun esasının incelenmesi imkânı bulunmamaktadır (B. No:

2013/276, 9/1/2014, § 26).

43. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının kanıtlanmamış olması nedeniyle, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması",

2. Tarafsız mahkemede yargılanma yapılmadığı yönündeki iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması",

3. Yargıtayın yerleşik içtihadına aykırı karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması",

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN ŞENDUR VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/2721 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2721

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN ŞENDUR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2721)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Hasan ŞENDUR

2. İbrahim GÜNER

3. Mustafa AKPINAR

4. Maruf BEÇET

Vekilleri : Av. Vedat ÖZKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, “silahlı terör örgütü üyesi olmak, memura görevini yaptırmamak için direnmek, molotof kokteyli atmak, kamu malına zarar vermek, terör örgütü adına suç işlemek ve terör örgütü propagandası yapmak” suçlarından yargılandıkları davada soyut ve çelişkili tanık beyanlarına dayanılarak hüküm kurulduğunu, etkili soruşturma ve kovuşturma yürütülmediğini, yargılamanın halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, Anayasa’nın 10., 36., 38., 40., 138. ve 142. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 18/2/2014 tarihinde Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Başvurucular, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılama imkânlarının bulunmadığını belirterek adli yardım isteminde bulunmuşlar, Birinci Bölüm Üçüncü Komisyon tarafından 21/5/2014 tarihinde adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmiştir.

4. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 21/5/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından 19/6/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 30/6/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruculardan Mustafa Akpınar, Maruf Beçet ve İbrahim Güner, Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca (CMK. 250. maddesi ile yetkili) yürütülen soruşturma kapsamında 17/10/2005 tarihinde gözaltına alınmışlardır.

9. Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK. 250. maddesi ile görevli), 18/10/2005 tarih ve 2005/488 Değişik İş sayılı kararı ile başvuruculardan Maruf Beçet ve İbrahim Güner'in tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmalarına, Mustafa Akpınar'ın tutuklanmasına karar vermiştir.

10. Başvurucular Mustafa Akpınar, Maruf Beçet ve İbrahim Güner ile diğer iki şüpheli hakkında, Adana Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK. 250. maddesi ile yetkili) 28/10/2005 tarih ve E.2005/207 sayılı iddianamesi ile "silahlı terör örgütü üyesi olmak, memura görevini yaptırmamak için direnmek, molotof kokteyli atmak, kamu malına zarar vermek ve terör örgütü adına suç işlemek" suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmış, dava Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK. 250. maddesi ile görevli) E.2005/165 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

11. Başvuruculardan Mustafa Akpınar 28/12/2005 tarihli duruşmada tahliye edilmiştir.

12. Başvurucu Hasan Şendur hakkında, Adana Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK. 250. maddesi ile yetkili) 19/1/2007 tarih ve E.2007/11 sayılı iddianamesi ile Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2005/165 sayılı dosyası ile irtibatlı olarak, "terör örgütü propagandası yapmak, güvenlik güçlerine etkin direnme ve kamu malına zarar vermek" suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

13. Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesince yapılan yargılama sonunda, 4/6/2008 tarih ve E.2005/165, K.2008/120 sayılı karar ile başvuruculardan Mustafa Akpınar, Maruf Beçet ve İbrahim Güner'in, "terör örgütü adına suç işlemek" suçundan ayrı ayrı 6 yıl 3 ay hapis

cezası ile cezalandırılmalarına, diğer suçlardan beraatlerine, başvurucu Hasan Şendur'un tüm suçlardan beraatine karar verilmiştir.

14. Kararın başvurucular Mustafa Akpınar, Maruf Beçet, İbrahim Güner ve Cumhuriyet Savcısı tarafından temyizi üzerine, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 11/1/2013 tarih ve E.2010/8791, K.2013/498 sayılı ilâmıyla eksik incelemeye dayalı hüküm kurulduğu ve 6/10/1983 tarih ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na göre de değerlendirme yapılması gerektiği belirtilerek, tüm başvurucular yönünden hükmün bozulmasına karar verilmiştir.

15. Bozma üzerine dava, Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2013/40 sayılı dosyasına kaydedilmiş, özel yetkili mahkemelerin kapatılması üzerine, Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesince (6352 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesi ile görevli) 11/3/2014 tarih ve E.2013/40, K.2014/329 sayılı kararla Mahkemenin görevsizliğine, dava dosyasının görevli ve yetkili Adana Ağır Ceza Mahkemesine devrine karar verilmiştir.

16. Adana 9. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2014/139 sayılı dosyasına kaydedilen davada yargılama halen devam etmektedir.

17. Başvurucular, 18/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

18. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 152. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi, 174. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları, 220. maddesinin (6) numaralı fıkrası, 265. maddesinin (1), (3) ve (4) numaralı fıkraları, 314. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkraları; 12/4/1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesi ile 7. maddesinin ikinci fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 18/2/2014 tarih ve 2014/2721 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları

20. Başvurucular, "silahlı terör örgütü üyesi olmak, memura görevini yaptırmamak için direnmek, molotof kokteyli atmak, kamu malına zarar vermek, terör örgütü adına suç işlemek ve terör örgütü propagandası yapmak" suçlarını işledikleri iddiasıyla Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca 28/10/2005 ve 19/1/2007 tarihlerinde haklarında açılan kamu davasında yapılan yargılamada Mahkemece, soyut ve çelişkili tanık beyanlarına dayanılarak hüküm kurulduğunu, kendi beyanlarına itibar edilmediğini, aleyhe delilleri denetleme imkanına sahip olamadıklarını, etkili soruşturma ve kovuşturma yürütülmediğini, yargılamanın halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, kanun önünde eşitlik ve silahların eşitliği ilkelerinin, masumiyet karinesinin, savunma, etkili başvuru ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

21. Başvuru dilekçesinde başvurucular, kanun önünde eşitlik ve silahların eşitliği ilkelerinin, masumiyet karinesinin, savunma, etkili başvuru ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. Anayasa Mahkemesi, başvuruculaların ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmeleri ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Başvuruculaların bütün iddiaları adil yargılanma haklarının ihlali iddiaları çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Başvurucuların, yargılamanın halen devam etmesi ve makul sürede yargılama yapılmaması nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlali iddiaları ayrıca incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Adil Yargılanma Haklarının İhlali İddiaları

22. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"...Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

23. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

24. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, "ikincil nitelikte bir kanun yolu" olup bu yola başvurulmadan önce kural olarak olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

25. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde, ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır.

26. Bireysel başvurunun ikincil niteliği gereği, başvurucunun, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarını öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtları zamanında bu mercilere sunması, aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir. Bu şekilde olağan denetim mekanizmaları önünde ileri sürülüp takip edilmeyen temel hak ve özgürlüklerin ihlaline ilişkin iddialar, Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuru konusu yapılamaz (B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 19).

27. Başvurucular, "silahlı terör örgütü üyesi olmak, memura görevini yaptırmamak için direnmek, molotof kokteyli atmak, kamu malına zarar vermek, terör örgütü adına suç işlemek ve terör örgütü propagandası yapmak" suçlarını işledikleri iddiasıyla Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca haklarında açılan kamu davasında yapılan yargılamada Mahkemece, soyut ve çelişkili tanık beyanlarına dayanılarak hüküm kurulduğunu, kendi beyanlarına itibar edilmediğini, aleyhe delilleri denetleme imkânına sahip olamadıklarını, etkili soruşturma ve kovuşturma yürütülmediğini belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

28. Başvuru konusu olayda, Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesince 4/6/2008 tarihli karar ile başvuruculardan Mustafa Akpınar, Maruf Beçet ve İbrahim Güner'in, "terör örgütü adına suç işlemek" suçundan mahkûmiyetlerine, diğer suçlardan beraatlerine, sanık Hasan Şendur'un tüm suçlardan beraatine karar verildiği tespit edilmiştir. Kararın başvurucular Mustafa Akpınar, Maruf Beçet, İbrahim Güner ve Cumhuriyet Savcısı tarafından temyizi üzerine, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 11/1/2013 tarihli ilâmıyla hükmün tüm başvurucular yönünden bozulduğu, özel yetkili mahkemelerin kapatılması üzerine, Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesince 11/3/2014 tarihli karar ile dava dosyasının görevli ve yetkili Adana Ağır Ceza Mahkemesine devrine karar verildiği ve Adana 9. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2014/139 sayılı dosyasına kaydedilen davada yargılamanın halen devam ettiği anlaşılmıştır.

29. Bireysel başvuru yapılmadan önce, başvurucuların, isnat edilen suçlar nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürdükleri haklarına ilişkin olarak, hukuk sisteminde öngörülen başvuru yollarını tüketmeleri, netice alamamaları hâlinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmaları gerekmektedir.

30. Açıklanan nedenlerle, yetkili idari merciler ve derece mahkemeleri önünde usulüne uygun olarak açılmış ve devam eden başvuru yolları tüketilmeden temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik şartların yönünden incelenmeksizin "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Makul Sürede Tamamlanmadığı İddiaları

31. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

32. Başvurucular, Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca haklarında açılan kamu davasının makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

33. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

34. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

35. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31). Başvuru konusu olayda, başvurucular hakkında, "silahlı terör örgütü üyesi olmak, memura görevini yaptırmamak için direnmek, molotof kokteyli atmak, kamu malına zarar vermek,

terör örgütü adına suç işlemek ve terör örgütü propagandası yapmak" suçlarını işledikleri iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucular hakkında isnat olunan suçlar, 5237 ve 3713 sayılı Kanunlarda hapis ve adli para cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucular hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

36. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulandığı ya da kamu davasının açıldığı tarihtir. Somut başvuru açısından bu tarihler, başvurucular Mustafa Akpınar, Maruf Beçet ve İbrahim Güner bakımından Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca gözaltına alındıkları 17/10/2005 tarihi ve başvurucu Hasan Şendur bakımından Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca kamu davasının açıldığı 19/1/2007 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih, suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarihtir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

37. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvuruculardan Mustafa Akpınar, Maruf Beçet ve İbrahim Güner'in, Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 17/10/2005 tarihinde gözaltına alındıkları, Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesince, 18/10/2005 tarihinde başvuruculardan Maruf Beçet ve İbrahim Güner'in tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmalarına, Mustafa Akpınar'ın tutuklanmasına karar verildiği ve başvurucular Mustafa Akpınar, Maruf Beçet, İbrahim Güner ile diğer iki şüpheli hakkında, Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 28/10/2005 tarihli iddianamesi ile "silahlı terör örgütü üyesi olmak, memura görevini yaptırmamak için direnmek, molotof kokteyli atmak, kamu malına zarar vermek ve terör örgütü adına suç işlemek" suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açıldığı, davanın Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2005/165 sayılı dosyasına kaydedildiği tespit edilmiştir. Başvurucu Hasan Şendur hakkında, Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 19/1/2007 tarihli iddianamesi ile Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2005/165 sayılı dosyası ile irtibatlı olarak, "terör örgütü propagandası yapmak, güvenlik güçlerine etkin direnme ve kamu malına zarar vermek" suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açıldığı, Mahkemece yapılan yargılama sonunda, 4/6/2008 tarihinde başvuruculardan Mustafa Akpınar, Maruf Beçet ve İbrahim Güner'in, "terör örgütü adına suç işlemek" suçundan mahkûmiyetlerine, diğer suçlardan beraatlerine, sanık Hasan Şendur'un tüm suçlardan beraatine karar verildiği belirlenmiştir. Kararın başvurucular Mustafa Akpınar, Maruf Beçet, İbrahim Güner ve Cumhuriyet Savcısı tarafından temyizi üzerine, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 11/1/2013 tarihli ilâmıyla tüm başvurucular yönünden hükmün bozulmasına karar verildiği, özel yetkili mahkemelerin kapatılması üzerine, Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesince 11/3/2014 tarihli kararla Mahkemenin görevsizliğine, dava dosyasının görevli ve yetkili Adana Ağır Ceza Mahkemesine devrine karar verildiği, Adana 9. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2014/139 sayılı dosyasına kaydedilen davada yargılamanın halen devam ettiği anlaşılmıştır.

38. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

39. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvuruculaların tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmalarıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep oldukları da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu, başvurucular Mustafa Akpınar, Maruf Beçet ve İbrahim Güner bakımından dokuz yılı aşkın süredir ve başvurucu Hasan Şendur bakımından sekiz yılı aşkın süredir devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

40. Açıklanan nedenlerle, başvuruculaların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

41. Başvurucular, adil yargılanma haklarının ihlali nedeniyle ayrı ayrı 10.000,00 TL maddi ve 20.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

42. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

43. Başvuruculaların tarafı oldukları uyuşmazlığa ilişkin başvurucular Mustafa Akpınar, Maruf Beçet ve İbrahim Güner bakımından dokuz yılı aşkın süredir ve başvurucu Hasan Şendur bakımından sekiz yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucular Mustafa Akpınar, Maruf Beçet ve İbrahim Güner'e net 6.650,00 TL, başvurucu Hasan Şendur'a net 5.850,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

44. Başvurucular tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvuruculaların maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

45. Başvuruculara 1.500,00 TL vekâlet ücretinin müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

46. Başvuruya konu yargılamanın, başvurucular Mustafa Akpınar, Maruf Beçet ve İbrahim Güner bakımından dokuz yılı aşkın süredir ve başvurucu Hasan Şendur bakımından sekiz yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaların;

1. Adil yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucular Mustafa Akpınar, Maruf Beçet ve İbrahim Güner’e ayrı ayrı net 6.650,00 TL, başvurucu Hasan Şendur’a net 5.850,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculaların tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvuruculara 1.500,00 TL vekâlet ücretinin MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, adli yardım talebi kabul edilen başvuruculaların harçtan muafiyetine,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Adana 9. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHDİ TANRIKULU (2)

B. No: 2014/2846 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2846

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHDİ TANRIKULU BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2014/2846)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Mehdi TANRIKULU

Vekili : Av. Mustafa ERASLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçunu işlediği iddiasıyla yargılandığı davada makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 27/2/2014 tarihinde İstanbul 14. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 30/5/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 2/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 22/10/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 3/11/2008 tarihinde gözaltına alınarak, aynı tarihte Beyoğlu 2. Sulh Ceza Mahkemesinin 2008/452 Sorgu sayılı kararı ile "terör örgütü propagandası yapma, 2911 sayılı Kanun'a aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama" suçlarından tutuklanmıştır.

8. Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığı, 6/11/2008 tarih ve 2008/133 sayılı kararı ile Başsavcılığın görevsizliğine, soruşturma dosyasının görevli ve yetkili İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına (CMK. 250. maddesi ile yetkili) gönderilmesine karar vermiştir.

9. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca (CMK. 250. maddesi ile yetkili) 18/11/2008 tarihinde başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir.

10. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (CMK. 250. maddesi ile yetkili), 18/11/2008 tarihinde başvurucu ve diğer şüpheliler hakkında "terör örgütü propagandası yapma” suçundan kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiş, aynı tarihte 2008/527 sayılı karar ile “2911 sayılı Kanun'a aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama" suçundan Başsavcılığın görevsizliğine, soruşturma dosyasının görevli ve yetkili Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar vermiştir.

11. Başvurucu ve yirmi altı şüpheli hakkında, Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığının 27/11/2008 tarih ve E.2008/11783 sayılı iddianamesi ile "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçunu işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmış, dava Beyoğlu 6. Asliye Ceza Mahkemesinin E.2008/833 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

12. Beyoğlu Adliyesinin kapatılması üzerine yargılamaya devam eden İstanbul 20. Asliye Ceza Mahkemesi, 28/1/2014 tarih ve E.2008/833, K.2014/15 sayılı kararı ile başvurucunun da bulunduğu duruşmada kovuşturmanın ertelenmesine, itiraz yolu açık olmak üzere karar vermiştir.

13. Başvurucu tarafından itiraz kanun yoluna başvurulmayan hüküm, İstanbul 20. Asliye Ceza Mahkemesince verilen karar tarihi itibarıyla kesinleşmiştir.

14. Başvurucu, 27/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

15. 6/10/1983 tarih ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’nun 32. maddesinin birinci fıkrası; 2/7/2012 tarih ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun’un Geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 27/2/2014 tarih ve 2014/2846 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 3/11/2008 tarihinde gözaltına alınarak aynı tarihte tutuklandığını, 18/11/2008 tarihinde serbest bırakıldığını, "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçunu işlediği iddiasıyla hakkında açılan kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

19. Başvurucu, Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 3/11/2008 tarihinde gözaltına alınmasıyla başlayan yargılama sürecinin makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

21. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

22. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31). Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında, "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçunu işlediği iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu

hakkında isnat olunan suç 2911 sayılı Kanun'un 32. maddesinin birinci fıkrasında hapis cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

23. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anıdır. Somut başvuru açısından bu tarih, başvurucunun gözaltına alındığı 3/11/2008 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih ise suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih, İstanbul 20. Asliye Ceza Mahkemesince kovuşturmanın ertelenmesine dair kararın verildiği 28/1/2014 tarihidir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

24. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvurucunun, Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 3/11/2008 tarihinde gözaltına alınarak, aynı tarihte tutuklandığı, 18/11/2008 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca tahliyesine karar verildiği, başvurucunun da aralarında bulunduğu yirmi yedi şüpheli hakkında, Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığının 27/11/2008 tarihli iddianamesi ile "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçunu işledikleri iddiasıyla kamu davası açıldığı tespit edilmiştir. İstanbul 20. Asliye Ceza Mahkemesince, ilk duruşmada başvurucunun savunmasının alındığı, yirmi duruşmanın yapıldığı beş yıllık yargılama süresinde diğer sanıkların savunmalarının alınması için yazılan talimat cevaplarının beklendiği ve suça konu olaya ilişkin kamera görüntülerinin incelendiği belirlenmiştir. Başvurucunun da bulunduğu 28/1/2014 tarihli duruşmada Mahkemece, itiraz yolu açık olmak üzere kovuşturmanın ertelenmesine karar verildiği, başvurucu tarafından itiraz kanun yoluna başvurulmadığı ve hükmün 28/1/2014 tarihi itibarıyla kesinleştiği anlaşılmıştır.

25. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

26. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu beş yıl iki ay yirmi beş gün devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

28. Başvurucu, makul sürede yargılama yapılmadığı için 20.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

29. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

30. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin beş yıl iki ay yirmi beş gün devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 3.150,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

31. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun;

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 3.150,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

SAİT YILMAZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/2988 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2988

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SAİT YILMAZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2988)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucular : Sait YILMAZ

Mehmet YILMAZ

Şemsettin YILMAZ

Şeyhmus YILMAZ

Vekilleri : Av. Murat DURGAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, 15/1/1966 tarihinde murisleri aleyhine Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının makul sürede sonuçlandırılamadığını ve bu sürede taşınmazlarını kullanmadıklarını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve tazminat talep etmişlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 7/3/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 30/4/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

I.4. Bölüm Başkanı tarafından 11/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 12/8/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Mardin ili Kızıltepe ilçesi Ekinlik köyünde 1964 yılında yapılan kadastro çalışmaları sonunda, 62 parsel numaralı taşınmaz başvuruculların murisi adına tespit edilmiştir.

8. Bu tespite karşı yapılan itirazların reddedilmesi üzerine başvuruculların murisi aleyhine 15/1/1966 tarihinde kadastro tespitine itiraz davası açılmış, dava, Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin E.1966/236 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

9. Maliye Hazinesi, 11/5/1967 tarihinde dava konusu taşınmazın Maliye Hazinesi adına tapuya tescil edilmesi istemiyle davaya müdahil olarak katılmıştır.

10. Kızıltepe Kadastro Mahkemesi, 7/5/2003 tarih ve E.2003/1, K.2003/5 sayılı kararıyla E.2003/1 sayılı dava dosyasının, Mahkemenin E.1966/236 sayılı dosyası ile birleştirilmesine ve yargılamanın E.1966/236 sayılı dava dosyası üzerinden yürütülmesine karar vermiştir.

11. Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin kapatılmasından sonra 12/6/2013 tarihinden itibaren yargılamaya Mardin Kadastro Mahkemesinin E.2013/56 sayılı dava dosyasında devam edilmektedir.

12. Başvurucular, 7/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

13. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ile 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28. maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculların 7/3/2014 tarih ve 2014/2988 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculların İddiaları

15. Başvurucular, 15/1/1966 tarihinde murisleri aleyhine Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının makul sürede sonuçlandırılamadığını ve bu sürede taşınmazlarını kullanmadıklarını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

17. Başvurucular, 15/1/1966 tarihinde murisleri aleyhine Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının makul sürede sonuçlandırılamadığını ve bu sürede taşınmazlarını kullanmadıklarını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir

18. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

19. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

20. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda taşınmaz mülkiyeti hakkında Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasında, 3402 sayılı Kadastro Kanunu ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

21. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 15/1/1966 tarihidir.

22. Başvuruya konu dava, başvurucuların miras bırakanlarından intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup, bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından

dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçıların yargılamaya katıldıkları an değil, somut

olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

23. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

24. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvuruculaların murisi aleyhine 15/1/1966 tarihinde Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının Mahkemenin E.1966/236 sayılı dosyasına kaydedildiği, 7/5/2003 tarihinde Mahkemenin E.2003/1 sayılı dosyası ile E.1966/236 sayılı dosyasının birleştirilmesine ve yargılamaya E.1966/236 sayılı dosya üzerinden devam edilmesine karar verildiği, Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin kapatılmasından sonra davanın, Mardin Kadastro Mahkemesinin E.2013/56 sayılı dosyasında devam ettiği anlaşılmıştır. Yapılan yargılamada keşif ara kararlarının farklı gerekçelerle yerine getirilmediği ve birçok defa keşiflerin ertelendiği, keşfin ancak 17/11/2014 tarihinde yapılabildiği, ilgili kurumlardan talep edilen evrakların Mahkemeye geç ulaştığı anlaşılmıştır. Mardin Kadastro Mahkemesinin E.2013/56 sayılı dosyasındaki yargılamanın halen devam ettiği belirlenmiştir.

25. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılamanın kadastro mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 13).

26. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

27. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık nitelikte olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve yaklaşık kırk dokuz yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

28. Açıklanan nedenlerle, başvuruculaların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

29. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş olup, başvuruculaların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki

iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

30. Başvurucular, maruz kaldıkları zarar karşılığı ayrı ayrı 20.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

31. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

32. Başvuruculara tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık kırk dokuz yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında her bir başvurucuya net 5.250,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

34. Başvuruya konu yargılamanın yaklaşık kırk dokuz yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculara,

1. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvuruculara her birine net 5.250,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculara tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ENGİN EKİNCİ

B. No: 2014/3060 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3060

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ENGİN EKİNCİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3060)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Engin EKİNCİ

Temsilcileri : 1. Hamza EKİNCİ (Velayeten)

2. Fatma EKİNCİ (Velayeten)

Vekili : Av. Zeynep Şükran CANORUÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca "cinsel istismar ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılmak" suçlarından yürütülen soruşturma kapsamında 24/7/2008 tarihinde gözaltına alınarak 29/7/2008 tarihinde tutuklandığını ve 6/8/2009 tarihinde tahliye edildiğini, hakkında açılan kamu davasında delillerin eksik ve hatalı değerlendirilmesi sonucu mahkûmiyet kararı verildiğini belirterek, özgürlük ve güvenlik hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, Mahkeme kararının bozularak ortadan kaldırılmasını ve beraatine karar verilmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 26/2/2014 tarihinde Diyarbakır Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel

bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 25/11/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 24/7/2008 tarihinde gözaltına alınmış, ifadesi alınarak 25/7/2008 tarihinde serbest bırakılmıştır.

6. Başvurucu, aynı soruşturma kapsamında, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca 28/7/2008 tarihinde yeniden gözaltına alınmış ve Diyarbakır 1. Sulh Ceza Mahkemesinin 29/7/2008 tarih ve 2008/439 Sorgu sayılı kararı ile tutuklanmıştır.

7. Başvurucu hakkında, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının 1/8/2008 tarih ve E.2008/6887 sayılı iddianamesi ile "cinsel istismar ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılmak" suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açılmış, dava Diyarbakır Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinin E.2008/169 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

8. Mahkeme, 6/8/2009 tarihinde başvurunun serbest bırakılmasına karar vermiştir.

9. Mahkemece, 18/2/2010 tarih ve E.2008/169, K.2010/45 sayılı karar ile başvurucunun, mağduru zorla tutarak cinsel ilişkiye girmeye çalıştığı, ancak fiilin teşebbüs aşamasında kaldığı, Adli Tıp Kurumu raporuna göre mağdurun ruh sağlığının bozulduğu gerekçesiyle "cinsel istismar" suçundan 8 yıl 4 ay hapis, "kişiyi hürriyetinden yoksun kılmak" suçundan 3 yıl 4 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

10. Temyiz üzerine, Yargıtay 14. Ceza Dairesinin 23/10/2013 tarih ve E.2011/22186, K.2013/10522 sayılı ilâmıyla hüküm onanmıştır.

11. Karar, başvurucuya 27/1/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

12. Başvurucu, 26/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

13. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 103. maddesinin (2), (4) ve (6) numaralı fıkraları, 109. maddesinin (2) numaralı fıkrası, (3) numaralı fıkrasının (a) ve (f) bentleri ile (5) numaralı fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 26/2/2014 tarih ve 2014/3060 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca "cinsel istismar ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılmak" suçlarından yürütülen soruşturma kapsamında 24/7/2008 tarihinde gözaltına alınarak 29/7/2008 tarihinde tutuklandığını ve 6/8/2009 tarihinde tahliye

edildiğini, hakkında açılan kamu davasında delillerin eksik ve hatalı değerlendirilmesi sonucu mahkûmiyet kararı verildiğini, aleyhine tanık beyanı olmadığını, soyut ve varsayımlara dayalı olarak ceza verildiğini, mağdurun çelişkili ve subjektif beyanları dışında delil olmadığını, cinsel ilişki olduğuna dair hiçbir delil bulunmadığını, dokuz yaşındaki ve olayı idrak kabiliyeti olmayan tanığın beyanına itibar edildiğini, mağdurun vücudunda hiçbir iz bulunmadığını, "şüpheden sanık yararlanır" ilkesi ihlal edilerek, şüpheye dayalı mahkûmiyet kararı verildiğini, savunmalarının dikkate alınmadığını, hukuka aykırı olarak özgürlüğünden yoksun bırakıldığını, eksik bilirkişi incelemesine dayalı olarak hüküm kurulduğunu belirterek, özgürlük ve güvenlik hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

16. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 25/11/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmişse de başvuru dilekçesi ve eklerinin incelenmesi neticesinde, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği kabul edilebilirliğe ilişkin bir engelin varlığı tespit edilerek, Komisyon tarafından verilen kabul edilebilirlik kararının kaldırılmasına, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilerek değerlendirme yapılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkının İhlali İddiası

17. Başvurucu, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 24/7/2008 tarihinde gözaltına alınmış, ifadesi alınarak 25/7/2008 tarihinde serbest bırakılmıştır. Başvurucu, aynı soruşturma kapsamında, 28/7/2008 tarihinde yeniden gözaltına alınmış ve Diyarbakır 1. Sulh Ceza Mahkemesinin 29/7/2008 tarihli kararı ile tutuklanmıştır. Başvurucu hakkında, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının 1/8/2008 tarihli iddianamesi ile "cinsel istismar ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılmak" suçlarından kamu davası açılmıştır. Yargılamaya başlayan Diyarbakır Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi, 6/8/2009 tarihinde başvurucunun serbest bırakılmasına karar vermiştir.

18. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

19. Bu hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkeme'nin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, 12/2/2013, § 14).

20. Başvurucu, 29/7/2008 tarihinde tutuklanmış ve Diyarbakır Çocuk Ağır Ceza Mahkemesince, 6/8/2009 tarihinde serbest bırakılmıştır. Başvurucunun tutukluluğa ilişkin şikayetlerinin 23/9/2012 tarihinden önceki döneme ait olduğu anlaşıldığından, zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır.

21. Öte yandan, başvurucu hakkında Diyarbakır Çocuk Ağır Ceza Mahkemesince verilen

mahkûmiyet kararının Yargıtay 14. Ceza Dairesince onanması üzerine, mahkûmiyet hükmü kesinleşmiş olup, başvurucunun bu aşamadan sonra hükümlü olarak cezaevine konulması, kesinleşmiş mahkeme kararına göre tutulma niteliğinde olup, özgürlük ve güvenlik hakkının ihlali niteliğinde değerlendirilemez.

22. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiği iddialarının Anayasa Mahkemesinin yetkisinin başladığı tarihten önceye ait olduğu anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

23. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

24. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

25. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

26. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya açık keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

27. Başvuru konusu olayda başvurucu, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca "cinsel istismar ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılmak" suçlarından yürütülen soruşturma kapsamında 24/7/2008 tarihinde gözaltına alınarak 29/7/2008 tarihinde tutuklandığını ve 6/8/2009 tarihinde tahliye edildiğini, hakkında açılan kamu davasında delillerin eksik ve hatalı değerlendirilmesi sonucu mahkûmiyet kararı verildiğini, aleyhine tanık beyanı olmadığını, soyut ve varsayımlara dayalı olarak ceza verildiğini, mağdurun çelişkili ve subjektif beyanları dışında delil olmadığını, cinsel ilişki olduğuna dair hiçbir delil bulunmadığını, dokuz yaşındaki ve olayı idrak kabiliyeti olmayan tanığın beyanına itibar edildiğini, mağdurun vücudunda hiçbir iz bulunmadığını, "şüpheden sanık yararlanır" ilkesi ihlal edilerek, şüpheye dayalı mahkûmiyet kararı verildiğini, savunmalarının dikkate alınmadığını, eksik bilirkişi incelemesine dayalı olarak hüküm kurulduğunu belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucu hakkında açılan kamu davası üzerine Diyarbakır Çocuk Ağır Ceza Mahkemesince, mağdurun psikolog huzurunda beyanı alınmış, başvurucunun savunması ile tanıkların beyanları değerlendirilmiş, mağdur hakkında sosyal inceleme raporu alınmış, Diyarbakır Doğumevi Hastanesi, Diyarbakır Çocuk Hastanesi, Adli

Tıp Kurumu Diyarbakır Şube Müdürlüğü ve Adli Tıp Kurumu 6. İhtisas Dairesinden raporlar alınmış, başvurucunun mağduru zorla tutarak cinsel ilişkiye girmek istediği, mağdurun direnerek bağırdığı, başvurucunun bunun üzerine kaçtığı, mağdurun ruh sağlığının bozulduğu, başvurucunun, suçun anlam ve sonuçlarını kavrama yeteneğinin bulunduğu, fiilin teşebbüs aşamasında kaldığı, mağdurun beyanlarının samimi ve istikrarlı olduğu gerekçeleriyle başvurucunun "cinsel istismar ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılmak" suçlarından cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine, Yargıtay 14. Ceza Dairesince, iddia ve deliller ile Mahkemece yapılan tahlil ve takdir yerinde bulunarak hüküm onanmıştır.

29. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

30. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

31. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının "zaman bakımından yetkisizlik",

2. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması"

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ALKAN

B. No: 2014/3063 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3063

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ALKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3063)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Mehmet ALKAN

Vekili : Av. İsmail YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 2006 yılında verilen soruşturma emri üzerine ''asta müessir fiil'' suçundan 2011 yılında hakkında dava açıldığını, yapılan yargılama sonunda 2013 yılında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar verildiğini, bu kararın 2019 yılına kadar geçerli olacağını, makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 10/3/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca 18/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 18/12/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin

birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 7/1/2015 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Türk Silahlı Kuvvetleri emrinde Yarbay olarak görev yapmaktadır.

8. Başvurucu, 23/4/2006 tarihinde Alay Komutanı hakkında Jandarma Genel Komutanlığı Jandarma Eğitim Komutanlığına şikâyette bulunmuştur.

9. Jandarma Eğitim Komutanlığı, yaptığı tahkikat sonrasında 16/5/2006 tarihinde tahkikat raporunu hazırlayarak Jandarma Genel Komutanlığına sunmuş, aynı tarihte başvurucuya bilgi vermiştir.

10. Yapılan işlemler sonrasında Gaziantep 5. Zırhlı Tugay Komutanlığınca 23/8/2006 tarihinde, "müteaddit olarak asta müessir fiil, görevi kötüye kullanmak, erleri hizmetçiliğe vermek, resmi evrakta sahtecilik ve sair hallerde memuriyet nüfuzunu suistimal etmek" suçlarından Askeri Savcılığa soruşturma emri verilmiştir.

11. Başvurucu ve yedi şüpheli hakkında yapılan soruşturma sonunda, Kara Kuvvetleri Komutanlığı (KKK) Gaziantep 5. Zırhlı Tugay Komutanlığı Askeri Savcılığının 18/10/2011 tarih ve E.2011/14 sayılı iddianamesi ile başvurucunun ''asta müessir fiil'' suçundan cezalandırılması istemiyle kamu davası açılmıştır.

12. KKK Gaziantep 5. Zırhlı Tugay Komutanlığı Askeri Mahkemesi, 1/10/2013 tarih ve E.2013/412, K.2013/582 sayılı kararı ile başvurucunun, beş kez "asta müessir fiil" suçundan yirmi beşer gün hapis cezası ile cezalandırılmasına, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir.

13. Anılan karara yapılan itiraz, KKK Malatya 2. Ordu Komutanlığı Askeri Mahkemesinin 13/1/2014 tarih ve 2014/A-12-9 sayılı kararıyla kesin olarak reddedilmiştir.

14. Karar, başvurucuya 10/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu, 10/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

16. 22/5/1930 tarih ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 117. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 10/3/2014 tarih ve 2014/3063 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, 16/5/2006 tarihinde, Jandarma Eğitim Komutanlığınca düzenlenen tahkikat

raporu üzerine Askeri Savcılık tarafından hakkında soruşturma başlatıldığını, uzun süre işlemsiz bırakılan soruşturma sonunda 18/10/2011 tarihinde "asta müsessir fiil" suçundan kamu davası açıldığını, KKK Gaziantep 5. Zırhlı Tugay Komutanlığı Askeri Mahkemesinin 1/10/2013 tarihli kararına yaptığı itirazın reddedilmesi sonucu, 13/1/2014 tarihinde hükmün kesinleştiğini, 2006 yılından 2011 yılına kadar soruşturma dosyasında hiçbir işlem yapılmadığı için ilgili Cumhuriyet Savcısı hakkında "ihmal suretiyle görevi kötüye kullanmak" suçundan kamu davası açıldığını, yargı makamlarının kusurları nedeniyle yargılamanın uzun sürdüğünü, bu nedenle 2013 yılında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının 2019 yılına kadar geçerli olacağını, makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

20. Başvurucu, Jandarma Eğitim Komutanlığı tarafından yapılan tahkikat sonunda 16/5/2006 tarihinde tahkikat raporunun hazırlanarak Jandarma Genel Komutanlığına sunulduğunu, Gaziantep 5. Zırhlı Tugay Komutanlığının 23/8/2006 tarihli soruşturma emri üzerine Gaziantep 5. Zırhlı Tugay Komutanlığı Askeri Savcılığınca hakkında açılan kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lâfzî içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

22. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

23. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza

hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31). Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında "'asta müessir fiil'' suçunu işlediği iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu hakkında isnat olunan suç, 1632 sayılı Kanun'un 117. maddesinin (1) numaralı fıkrasında hapis cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

24. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anı ya da kamu davasının açıldığı tarihtir. Somut başvuru açısından bu tarih, başvurucunun şikâyeti üzerine Jandarma Eğitim Komutanlığınca tahkikat yapılarak, suç işlediği iddiasına ilişkin tahkikat raporunun Jandarma Genel Komutanlığına ve başvurucuya bildirildiği 16/5/2006 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih ise suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih, KKK Gaziantep 5. Zırhlı Tugay Komutanlığı Askeri Mahkemesince verilen karara yapılan itirazın KKK Malatya 2. Ordu Komutanlığı Askeri Mahkemesince kesin olarak reddedildiği 13/1/2014 tarihidir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

25. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvurucunun, Jandarma Genel Komutanlığı Jandarma Eğitim Komutanlığına yaptığı şikâyet üzerine Jandarma Eğitim Komutanlığı tarafından 16/5/2006 tarihinde tahkikat raporu hazırlanarak Jandarma Genel Komutanlığına sunulduğu ve başvurucuya da bilgi verildiği, yapılan işlemler sonrasında 5. Zırhlı Tugay Komutanlığınca 23/8/2006 tarihinde Askeri Savcılığa soruşturma emri verildiği tespit edilmiştir. Gaziantep 5. Zırhlı Tugay Komutanlığı Askeri Savcılığınca 2006 yılında başlatılan soruşturma sonunda 18/10/2011 tarihinde başvurucu hakkında "asta müessir fiil" suçundan kamu davası açıldığı, Gaziantep 5. Zırhlı Tugay Komutanlığı Askeri Mahkemesince yapılan yargılama sonunda 1/10/2013 tarihinde mahkûmiyet kararı verilerek hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına hükmedildiği, itiraz üzerine Malatya 2. Ordu Komutanlığı Askeri Mahkemesince 13/1/2014 tarihinde itirazın kesin olarak reddine karar verildiği anlaşılmıştır.

26. Başvurucu hakkındaki soruşturma dosyasında uzun süre işlem yapılmadığı ve gecikmeye neden olunduğu iddiasıyla, soruşturmayı yapan Askeri Savcı hakkında, "ihmal suretiyle görevi kötüye kullanmak" suçundan 28/2/2014 tarihinde iddianame düzenlendiği belirlenmiştir.

27. 5271 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

28. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Anılan

davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu yedi yıl yedi ay yirmi yedi gün devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

30. Başvurucu, makul sürede yargılama yapılmadığı için 5.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

31. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

32. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yedi yıl yedi ay yirmi yedi gün devam eden yargılama süresi nazara alındığında, talep ettiği manevi tazminat miktarı da dikkate alınarak, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 5.000,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun;

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 5.000,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MIZRAP ATEŞ

B. No: 2014/3076 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3076

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MIZRAP ATEŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3076)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Mızrap ATEŞ

Vekili : Av. Mehmet Ali KIRDÖK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Üsküdar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunmaktayken bazı hükümlü ve tutukluların ölüm orucu başlatmaları üzerine düzenlenen operasyon sonucu yaralandığını ve sakat kaldığını iddia ederek, uğradığı zararın tazmini istemiyle 22/6/2001 tarihinde Adalet Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığına yaptığı başvurunun reddedilmesi üzerine açtığı tam yargı davasının halen devam ettiğini ve makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 5/3/2014 tarihinde İstanbul 15. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 3/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 15/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 1/10/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Üsküdar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunmaktayken bazı hükümlü ve tutukluların ölüm orucu başlatmaları üzerine Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığınca 19/12/2000 tarihinde düzenlenen bir operasyon sonucu bacağından yaralandığını ve sakat kaldığını iddia ederek, uğradığı zararın giderilmesi istemiyle 22/6/2001 tarihinde Adalet Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığına başvurmuştur.

8. Adalet Bakanlığının başvurucunun dilekçesine cevap vermemesi ve İçişleri Bakanlığının 9/8/2001 tarihli yazısıyla başvurucunun talebini reddetmesi üzerine başvurucu, uğradığı zararın tazmini istemiyle 10/10/2001 tarihinde İstanbul 2. İdare Mahkemesinde anılan Bakanlıklar aleyhine tam yargı davası açmıştır.

9. Mahkemece, 30/4/2007 tarih ve E.2001/1441, K.2007/1419 sayılı kararla idarenin mevcut hale göre gerekli olan kontrol ve denetimlerini yapmamak suretiyle başvurucunun yüzde elli dört oranında malul olmasını önleyemediği, meydana gelen zararın oluşmasında hizmet kusuru işlediği, zarar ile eylem arasında illiyet bağı bulunduğu gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

10. Kararın temyizi üzerine, Danıştay Onuncu Dairesinin 9/4/2008 tarih ve E.2007/8606, K.2008/2052 sayılı ilâmıyla; olayın çözümü için gerekli olan tüm bilgi ve belgelerin getirilmesi ve olayın meydana gelmesinde başvurucunun bir kusurunun bulunup bulunmadığının araştırılması gerektiği, başvurucunun da aralarında bulunduğu sanıklar hakkında cezaevi idaresine karşı silahlı isyan çıkartmak, adam öldürmek ve yaralamak ve bu suçlara iştirak etmek suçlarından Üsküdar (Kapatılan) 1. Ağır Ceza Mahkemesinde açılan davanın dikkate alınması gerektiği belirtilerek bozulmuştur.

11. Mahkemece bozmaya uyulmuş olup, yargılamaya E.2008/1905 sayılı dava dosyasında devam edilmektedir.

12. Başvurucu, 5/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

13. 6/1/1982 tarih ve 2577 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrası, 14. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkraları, 20. maddesinin (5) numaralı fıkrası, 49. maddesinin (3) numaralı fıkrası ile 60. maddesi (bkz. B. No: 2013/8905, 8/9/2014, §§ 10-13).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 5/3/2014 tarih ve 2014/3076 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu, Üsküdar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunmaktayken bazı hükümlü ve tutukluların ölüm orucu başlatmaları üzerine düzenlenen operasyon sonucu yaralandığını ve bir bacağını kaybettiğini iddia ederek, uğradığı zararın tazmini istemiyle 22/6/2001 tarihinde Adalet Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığına yaptığı başvurunun reddedilmesi üzerine açtığı tam yargı davasının halen devam ettiğini ve makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

17. Başvurucu, 22/6/2001 tarihinde Adalet Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığına yaptığı başvurunun reddedilmesi üzerine açtığı tam yargı davasında yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek, Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

18. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

19. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

20. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekir. Hukuk sisteminde yer alan mevzuat hükümleri gereğince "kamu hukuku" alanına dâhil olan, ancak sonucu itibarıyla özel nitelikteki haklar ve yükümlülükler üzerinde belirleyici olan uyuşmazlıkları konu alan davalar da Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesinin koruması kapsamına girmektedir. Başvuruya konu tam yargı davasının, idarenin kusuru neticesinde vücut bütünlüğünde meydana geldiği iddia edilen zararın giderilmesi

istemini konu alan bir uyuşmazlık olduğu görülmekle, somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/1198, 7/11/2013, § 44).

21. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarihtir. Ancak idari yargıda dava açılabilmesi için öncelikle idari makamlara başvurulmasının zorunlu olduğu durumlar ile idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılmasını sağlamak amacıyla idari makamlara yapılan başvurular üzerine açılan davalar bakımından sürenin başlangıcı idareye başvuru tarihi olup, somut başvuru açısından bu tarih, 22/6/2001 tarihidir.

22. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı bireysel başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

23. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvurucunun Üsküdar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunmakta iken bazı hükümlü ve tutukluların ölüm orucu başlatmaları üzerine düzenlenen operasyon sonucu yaralandığını iddia ederek uğradığı zararın tazmini istemiyle 22/6/2001 tarihinde Adalet Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığına başvurduğu, yaptığı başvurunun reddedilmesi üzerine 10/10/2001 tarihinde İstanbul 2. İdare Mahkemesinde açtığı tam yargı davasında 30/4/2007 tarihinde davanın kabulüne karar verildiği, kararın temyizi üzerine Danıştay Onuncu Dairesinin 9/4/2008 tarihli ilâmıyla başvurucunun da aralarında bulunduğu sanıklar hakkında cezaevi idaresine karşı silahlı isyan çıkartmak, adam öldürmek ve yaralamak ve bu suçlara iştirak etmek suçlarından Üsküdar (Kapatılan) 1. Ağır Ceza Mahkemesinde açılan davanın dikkate alınması gerektiği belirtilerek bozulduğu, Mahkemece bozmaya uyularak 26/11/2008 tarihinden itibaren Üsküdar (Kapatılan) 1. Ağır Ceza Mahkemesinde yürütülen yargılamanın sonucunun beklenmesine karar verildiği anlaşılmaktadır.

24. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama sürecinin idari yargı makamları nezdinde sürdüğü görülmekle, 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve idari yargı alanına dâhil uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 2577 sayılı Kanun'un muhtelif maddelerinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 13).

25. Somut davada Mahkemece, Üsküdar (Kapatılan) 1. Ağır Ceza Mahkemesi dava dosyasının akıbetinin uzun süre beklenildiği anlaşılmıştır. Yargılama faaliyetinin süresine ilişkin değerlendirmede göz önünde bulundurulması gereken husus, sadece ilgili yargı makamlarının tutumu değil, Devletin, kamu gücü kullanan tüm organlarına atfedilebilir bir gecikme olup olmadığı durumudur. Bu kapsamda tam yargı davasında beklenmesine karar verilen ceza davasının uzun sürmesi Devletin kamu gücü kullanan organlarına atfedilebilir bir gecikmedir. Zira Anayasa'nın 36. maddesi ile Sözleşme'nin 6. maddesi, hukuk sisteminin, mahkemelerin davaları makul bir süre içinde karara bağlama yükümlülüğü de dâhil olmak üzere adil yargılama koşullarını yerine getirebilecek biçimde düzenlenmesi sorumluluğunu yüklemektedir (B. No: 2012/650, 5/12/2013, § 49). Belirtilen ceza davası sonucunun

beklenilmesi noktasındaki takdir ilgili usul hükümleri uyarınca Derece Mahkemesine ait olmakla beraber, ceza davası akıbetinin uzun süre beklenilmesi somut yargılamanın süresi üzerinde etkili olmuştur.

26. Hukuk sistemimizde idari yargı alanında yer alan uyuşmazlıklara ilişkin dava sürelerinin makul yargılama süresini aştığı yönündeki tespitlere, AİHM kararlarında yer verilmiş olup, özellikle idari yargı alanındaki yapısal sorunlar ve Danıştay nezdinde temyiz ve karar düzeltme incelemelerinde geçirilen uzun yargılama sürelerinin ihlal kararlarına temel oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümleri de göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 54-60).

27. Başvuruya konu davaya bir bütün olarak bakıldığında, 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu yaklaşık on dört yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

28. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

29. Başvurucu, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle 20.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

30. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

31. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık on dört yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya takdiren net 19.450,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

32. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Başvuruya konu yargılamanın yaklaşık on dört yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 19.450,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin İstanbul 2. İdare Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

SÜLEYMAN CAN

B. No: 2014/3102 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3102

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SÜLEYMAN CAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3102)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Süleyman CAN

Vekili : Av. Özgür Ulaş KAPLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 10/9/1990 tarihinde Tunceli Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davasının makul sürede sonuçlandırılamadığını, yargısal işlemlerin uzaması nedeniyle taşınmazından faydalanamadığını belirterek, adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 14/3/2014 tarihinde Tunceli Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 30/4/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 11/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 21/7/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Tunceli merkez Atatürk mahallesinde yürütülen kadastro çalışmalarında Tunceli Kadastro Komisyonunun 6/8/1990 tarihli ek kararı ile başvuru konusu olan 114 ada 23 parsel numaralı taşınmaz Maliye Hazinesi adına tespit edilmiştir.

8. Bu durum üzerine başvurucu ve hak sahibi olduğunu iddia eden kişiler, kadastro komisyonunun tespitine itiraz etmişlerdir. İtirazların reddedilmesi üzerine başvurucu, 10/9/1990 tarihinde Tunceli Kadastro Mahkemesinin E.1990/55 sayılı dosyasında kadastro tespitine itiraz davası açmıştır.

9. Tunceli Kadastro Mahkemesi, 12/9/1990 tarih ve E.1990/57, K.1990/47 sayılı kararıyla E.1990/57 sayılı dosyanın; 2/10/1990 tarih ve E.1990/61, K.1990/74 sayılı kararıyla E.1990/61 sayılı dosyanın; 12/9/1990 tarih ve E.1990/56, K.1990/46 sayılı kararıyla E.1990/56 sayılı dosyanın; 12/9/1990 tarih ve E.1990/58, K.1990/48 sayılı kararıyla E.1990/58 sayılı dosyanın; 23/8/1991 tarih ve E.1991/65, K.1991/186 sayılı kararıyla E.1991/65 sayılı dosyanın; aralarında hukuki ve fiili irtibat bulunduğu gerekçesiyle E.1990/55 sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine ve yargılamanın bu dosya üzerinden yürütülmesine karar vermiştir.

10. Yargılama Tunceli Kadastro Mahkemesinin E.1990/55 sayılı dava dosyasında devam etmektedir.

B. İlgili Hukuk

11. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ile 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28. maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 3/3/2014 tarih ve 2014/3102 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, 10/9/1990 tarihinde Tunceli Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davasının makul sürede sonuçlandırılmadığını, yargısal işlemlerin uzaması nedeniyle taşınmazından faydalanamadığını belirterek, adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

14. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

15. Başvurucu, 10/9/1990 tarihinde Tunceli Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davasının makul sürede sonuçlandırılmadığını, yargısal işlemlerin uzaması nedeniyle taşınmazından faydalanamadığını belirterek, adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

16. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

17. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

18. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda taşınmaz mülkiyeti hakkında Tunceli Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasında, 3402 ve 6100 sayılı Kanun'larda yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

19. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 10/9/1990 tarihidir.

20. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

21. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinden, 114 ada 23 parsel numaralı taşınmazın kadastro komisyonunun ek kararı ile Maliye Hazinesi adına tespit edilmesi

üzerine başvurucunun 10/9/1990 tarihinde kadastro tespitine itiraz davası açtığı, bu davanın Tunceli Kadastro Mahkemesinin E.1990/55 sayılı dosyasına kaydedildiği, dosya kapsamında muhtelif birleştirme kararları verildiği, 20/11/2014 tarihinde dosyanın bilirkişiye tevdi edildiği, yargılamanın halen Tunceli Kadastro Mahkemesinin E.1990/55 sayılı dava dosyasında devam ettiği anlaşılmaktadır.

22. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılamanın kadastro mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 11).

23. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

24. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve yirmi beş yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

26. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazını kullanamadığını belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş olup, başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

27. Başvurucu, 100.000,00 TL maddi, 100.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

28. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

29. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yirmi beş yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 21.200,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

30. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

31. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

32. Başvuruya konu yargılamanın yirmi beş yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 21.200,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Tunceli Kadastro Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET EMİN SAVAŞ

B. No: 2014/3154 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3154

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET EMİN SAVAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3154)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Mehmet Emin SAVAŞ

Vekili : Av. Hasan Fehmi DEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 1/10/2002 tarihinde İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde açtığı alacak davasının halen devam ettiğini, makul sürede yargılama yapılamadığını, bu duruma ilişkin başvurabileceği bir iç hukuk yolu bulunmadığını belirterek, adil yargılanma hakkı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 3/3/2014 tarihinde İstanbul 15. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 13/5/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm başkanı tarafından 11/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığı 1/8/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 1/10/2002 tarihinde İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde açtığı alacak davasında, davalı ile akdettikleri eser sözleşmesinden doğan bakiye alacaklarının davalıdan tahsili ile davalının fabrikasında kalan mülkiyeti kendisine ait demirbaşların iade edilmemesi nedeniyle demirbaşların bedelinin ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

8. Davalı ise açtığı karşı davada, başvurucu ile sözleşme akdettiklerini ancak başvurucunun sözleşme koşullarını yerine getirmediğini, başvurucu tarafından eksik yapılan işlerin Lüleburgaz Asliye Hukuk Mahkemesine tespit ettirildiğini ve yapılamayan işlerden dolayı zarara uğradığını, bu nedenlerle başvurucunun açtığı davanın reddedilmesi gerektiğini belirtmiş, geç teslimden dolayı da uğradığı zararın başvurucudan tahsilini talep etmiştir.

9. İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesi, 8/9/2005 tarih ve E.2002/1391, K.2005/508 sayılı kararı ile başvurucunun açtığı davanın kabulüne, karşı davanın reddine hükmetmiştir.

10. Temyiz incelemesi sonunda Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 26/3/2007 tarih ve E.2005/7612, K.2007/1872 sayılı ilamı ile İlk Derece Mahkemesinin kararını, hükme esas alınan bilirkişi raporunun denetime elverişli ve itirazları karşılayacak nitelikte olmadığı gerekçesi ile bozmuştur.

11. Bu ilama karşı yapılan karar düzeltme talebi aynı Dairenin, 8/11/2007 tarih ve E.2007/4808, K.2007/7055 sayılı ilamı ile reddedilmiştir.

12. Bozma ilamı üzerine dosya yeniden kendisine gelen İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesi, E.2008/25 sayılı dosyasında yargılamaya devam etmiştir.

13. Yeni ticaret mahkemelerinin kurulması üzerine dava dosyası İstanbul 18. Asliye Ticaret Mahkemesine devredilmiş olup, yargılamaya anılan Mahkemenin E.2011/59 sayılı dava dosyasında devam edilmektedir.

14. Başvurucu, 3/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

15. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 30. maddesi, 22/4/1926 tarih ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu’nun 355. ve devamı maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 3/3/2014 tarih ve 2014/3154 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde açtığı alacak davasının halen devam ettiğini, makul sürede yargılama yapılamadığını, bu duruma ilişkin başvurabileceği bir iç hukuk yolu

bulunmadığını belirterek, adil yargılanma hakkı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

18. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucunun, uzun süren yargılama süreci boyunca, makul sürede yargılama yapılmamasından dolayı uğradığı hak kaybına ilişkin olarak başvurabileceği bir iç hukuk yolunun bulunmadığını belirterek etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasında bulunduğu anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, başvuruculara ihlal iddialarına ilişkin nitelendirmesi ile bağlı olmayıp hukuki nitelendirmeyi bizzat yapar. Anılan ihlal iddiası, başvurucunun başvurabileceği bir iç hukuk yolu olarak Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunma imkânının sağlanması durumu ve başvuruya konu yargılamanın devam ettiği hususu da dikkate alındığında, makul sürede yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

20. Başvurucu, 1/10/2002 tarihinde İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde açtığı ve halen İstanbul 18. Asliye Ticaret Mahkemesinde görülmekte olan alacak davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

21. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

22. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

23. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, Asliye Ticaret Mahkemesi nezdinde açılan eser sözleşmesinden doğan sorumluluğa ilişkin bir alacak davasının söz konusu olduğu görülmekle, 1086 sayılı

mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

24. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 1/10/2002 tarihidir.

25. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı bireysel başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

26. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunun eser sözleşmesinden doğan sorumluluğa ilişkin alacak davası olduğu, davalı tarafça karşı dava açılarak cezai şart talep edildiği, yargılamanın bu doğrultuda devam ettiği, alınan bilirkişi raporunun ardından İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesince 8/9/2005 tarihinde esasa ilişkin karar verildiği, yapılan temyiz başvurusu üzerine Yargıtay tarafından, İlk Derece Mahkemesi kararının, bilirkişi raporunun yetersiz oluşu nedeniyle 26/3/2007 tarihinde bozulduğu, aynı Daireye yapılan karar düzeltme isteminin de 8/11/2007 tarihinde reddedildiği anlaşılmıştır. Bozmaya uyularak yeniden ele alınan dosyaya ilişkin yargılamada, İlk Derece Mahkemesince birden çok kez bilirkişi raporu ve ek rapor alındığı, yeni ticaret mahkemelerinin kurulmasından sonra dosyanın İstanbul 18. Asliye Ticaret Mahkemesine devredildiği, bu devir sürecinde bir yılı aşkın sürede celse yapılmadığı, devirden sonra da dosya üzerinde bilirkişi incelemelerinin devam ettiği, ek raporlar istenildiği ve yargılamanın halen bu aşamada devam etmekte olduğu tespit edilmiştir.

27. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

28. Başvuruya konu davanın ve karşı davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği ve ayrıntılı bilirkişi incelemesini gerektirmesi, davanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve on iki yılı aşkın yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

30. Başvurucu, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle 20.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

31. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un

“Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

32. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin on iki yılı aşkın yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 11.650,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

34. Başvuruya konu yargılamanın on iki yılı aşkın bir süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1.Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2.Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 11.650,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin İstanbul 18. Asliye Ticaret Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

TÖREDİ ŞİMŞEK

B. No: 2014/3285 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3285

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TÖREDİ ŞİMŞEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3285)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Töredi ŞİMŞEK

Vekili : Av. Önder KIRMIZITAŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, "taksirle yaralama" suçunu işlediği iddiasıyla yargılandığı davanın halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 12/3/2014 tarihinde İstanbul 16. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvuruda Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 31/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 1/12/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 19/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 22/2/2009 tarihinde başvurucunun ifadesi alınmıştır.

8. Gaziosmanpaşa 2. Sulh Ceza Mahkemesi, 22/2/2009 tarih ve 2009/45 Sorgu sayılı kararı ile başvurucunun "taksirle yaralama" suçundan tutuklanmasına karar vermiştir.

9. Başvurucu hakkında, Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Başsavcılığının 11/3/2009 tarih ve E.2009/2896 sayılı iddianamesi ile "taksirle yaralama" suçunu işlediği iddiasıyla kamu davası açılmış, dava Gaziosmanpaşa 3. Asliye Ceza Mahkemesinin 2009/594 sayılı esasına kaydedilmiştir.

10. Gaziosmanpaşa 3. Asliye Ceza Mahkemesi, 27/7/2009 tarihli duruşmada başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

11. Mahkeme, 20/5/2010 tarih ve E.2009/594, K.2010/774 sayılı kararı ile başvurucunun "taksirle yaralama" suçundan 2 yıl 8 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve sürücü belgesinin 6 ay süre ile geri alınmasına karar vermiştir.

12. Başvurucu ve katılanların temyizi üzerine karar, Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 2/4/2013 tarih ve E.2012/16437, K.2013/8313 sayılı ilâmı ile bozulmuştur.

13. Bozma üzerine, Gaziosmanpaşa 3. Asliye Ceza Mahkemesinin 2013/211 sayılı esasına kaydedilen davada yargılama devam etmektedir.

14. Başvurucu, 12/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

15. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 53. maddesinin (6) numaralı fıkrası, 89. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendi ile (4) numaralı fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 12/3/2014 tarih ve 2014/3285 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 22/2/2009 tarihinde ifadesi alınarak aynı tarihte tutuklandığını, 27/7/2009 tarihinde tahliye edildiğini, ancak hakkında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

19. Başvurucu, Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lâfzî içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

21. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

22. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31). Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında, "taksirle yaralama" suçunu işlediği iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu hakkında isnat olunan suç 5237 sayılı Kanun'un 89. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendi ile (4) numaralı fıkrasında hapis cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

23. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anı ya da kamu davasının açıldığı tarihtir. Somut başvuru açısından bu tarih, Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucunun ifadesinin alındığı 22/2/2009 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih, suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarihtir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

24. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 22/2/2009 tarihinde ifadesi alınarak aynı tarihte "taksirle yaralama" suçundan tutuklanan başvurucu hakkında, Başsavcılığın 11/3/2009 tarihli iddianamesi ile "taksirle yaralama" suçunu işlediği iddiasıyla kamu davası açıldığı, Gaziosmanpaşa 3. Asliye Ceza Mahkemesince yapılan yargılamada, başvurucunun savunması ile müşteki ve tanık beyanlarının alındığı, bilirkişi refakati ile keşif yapıldığı, kusur oranının tespiti için Adli Tıp Kurumundan rapor alındığı, 27/7/2009 tarihli duruşmada başvurucunun tahliyesine karar verildiği tespit edilmiştir. Mahkemece, 20/5/2010 tarihli karar ile başvurucunun "taksirle yaralama" suçundan mahkûmiyetine hükmedildiği, temyiz edilen hükmün, Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 2/4/2013 tarihli ilâmı ile bozulduğu belirlenmiştir. Bozma üzerine, Gaziosmanpaşa 3. Asliye Ceza Mahkemesinin 2013/211 sayılı esasına kaydedilen davada, usulüne uygun tebligata rağmen başvurucunun, 24/1/2014 tarihli ilk duruşmadan itibaren yargılamaya katılmadığı, savunmasının alınabilmesi amacıyla ilk duruşmada başvurucunun zorla getirilmesine, 24/12/2014 tarihli üçüncü duruşmada başvurucu hakkında yakalama emri çıkarılmasına karar verildiği ve duruşmanın 25/2/2015 tarihine ertelendiği anlaşılmıştır.

25. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

26. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucu her ne kadar Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 2/4/2013 tarihli bozma ilâmı üzerine Gaziosmanpaşa 3. Asliye Ceza Mahkemesince yapılan yargılamaya, usulüne uygun tebligata rağmen katılmayarak yargılamanın uzamasına sebep olmuşsa da anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu yaklaşık altı yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun’un 50. Maddesi Yönünden

28. Başvurucu, makul sürede yargılama yapılmadığı için 20.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

29. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

30. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık altı yıldır devam eden

yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 2.900,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

31. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

32. Başvuruya konu yargılamanın yaklaşık altı yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun;

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 2.900,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE,başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D.Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Gaziosmanpaşa 3. Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET TURAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/3495 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3495

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET TURAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3495)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucular : Mehmet TURAN

Halime TURAN

Sabri TURAN

Abdurrahman TURAN

Burhanettin TURAN

Teyfik TURAN

Vekilleri : Av. Levent ERCAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, 9/2/1983 tarihinde murisleri aleyhine Genç Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının Bingöl Kadastro Mahkemesinde halen devam ettiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını ve bu sürede taşınmazlarını kullanmadıklarını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler, tazminat talep etmişlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 13/3/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 25/4/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 11/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 23/7/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Bingöl ili, Genç ilçesi Çevirme köyü 861 parsel numaralı taşınmaz başvurucuların murisi adına tespit edilmiştir.

8. Bu tespit üzerine Ş.M. tarafından 9/2/1983 tarihinde başvurucuların murisine karşı kadastro tespitine itiraz davası açılmıştır.

9. Genç Kadastro Mahkemesi, 16/10/1986 tarih ve E.1983/25, K.1986/20 sayılı kararıyla davanın kabulüne karar vermiştir.

10. Kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin 9/6/1987 tarih ve E.1987/3401, K.1987/3401 sayılı kararıyla İlk Derece Mahkemesi hükmünün bozulmasına karar verilmiştir.

11. Bozma üzerine dava, Genç Kadastro Mahkemesinin E.1987/1 sayılı dosyasına kaydedilerek yeniden görülmeye başlanmıştır. Yapılan yargılama sonrasında Genç Kadastro Mahkemesi, 17/5/2002 tarih ve E.1987/1, K.2002/121 sayılı kararıyla davanın reddine karar vermiştir.

12. Bu kararın da temyiz edilmesi üzerine, Yargıtay 17. Hukuk Dairesi, 22/10/2002 tarih ve E.2002/9147, K.2002/9950 sayılı ilâmıyla İlk Derece Mahkemesi hükmünün bozulmasına karar vermiştir.

13. Bozma kararı sonrası yapılan yargılamada Genç Kadastro Mahkemesi, 12/2/2013 tarih ve E.2003/1, K.2013/4 sayılı kararıyla davanın reddine karar vermiştir.

14. Temyiz üzerine Yargıtay 16. Hukuk Dairesi, 18/2/2014 tarih ve E.2014/1473, K.2014/1413 sayılı ilâmıyla İlk Derece Mahkemesi hükmünün bozulmasına karar vermiştir.

15. Genç Kadastro Mahkemesinin kapatılması üzerine dosya, Bingöl Kadastro Mahkemesine devredilmiştir.

16. Başvurucular, 13/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

17. Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 13/3/2014 tarih ve 2014/3495 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

19. Başvurucular, 9/2/1983 tarihinde murisleri aleyhine Genç Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının Bingöl Kadastro Mahkemesinde halen devam ettiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını ve bu sürede taşınmazlarını kullanmadıklarını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

21. Başvurucular, 9/2/1983 tarihinde murisleri aleyhine Genç Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının Bingöl Kadastro Mahkemesinde halen devam ettiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını ve bu sürede taşınmazlarını kullanmadıklarını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

22. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

23. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

24. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir.

Başvuru konusu olayda taşınmaz mülkiyeti hakkında Genç Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasında, 3402 ve 6100 sayılı Kanun'larda yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

25. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 9/2/1983 tarihidir.

26. Başvuruya konu dava, başvuruculaın miras bırakanlarından intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup, bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçıların yargılamaya katıldıkları an değil, somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

27. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

28. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, davacı Ş.M. tarafından başvuruculaın murisine karşı kadastro tespitine itiraz davası açıldığı, davanın Genç Kadastro Mahkemesi'nin E.1983/25 sayılı dosyasına kaydedildiği, Mahkemenin E.1983/25 ve K.1986/20 sayılı ilamı ile davanın kabulüne karar verildiği, Yargıtay 7. Hukuk Dairesi'nin 1987 tarihli kararı ile İlk Derece Mahkemesi kararının bozulduğu, bozma üzerine davanın Mahkemenin E.1987/1 sayılı dosyasına kaydedildiği anlaşılmıştır. Mahkemece Yargıtay bozma ilamı doğrultusunda davacının açmış olduğu davanın reddine karar verilerek dava konusu taşınmazın başvurucular adına tapuya tespit ve tesciline karar verildiği, yapılan temyiz incelemesi sonucunda İlk Derece Mahkemesi kararının bozulduğu, bozma üzerine davanın Mahkemenin E.2003/1 sayılı dosyasına kaydedildiği, yapılan yargılama sonunda tekrar davanın reddine karar verildiği ve bu kararın da temyiz incelemesi sonucunda bozulduğu anlaşılmaktadır. Genç Kadastro Mahkemesinin kapatılması üzerine dosyanın Bingöl Kadastro Mahkemesine devredildiği ve yargılamanın halen devam ettiği belirlenmiştir.

29. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılamanın kadastro mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 16).

30. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§

60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

31. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık nitelikte olmadığını ortaya koymaktadır. Davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve yaklaşık otuz iki yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

32. Açıklanan nedenlerle, başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

33. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş olup, başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

34. Başvurucular, maruz kaldıkları zarar karşılığı olarak toplam 45.000,00 TL manevi, 50.000,00 TL maddi tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

35. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

36. Başvuruculara tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık otuz iki yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında ve yargılamayı murislerinden intikalle takip etmekte oldukları nazara alınarak, her bir başvurucuya net 4.750,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

37. Başvurucular tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvuruculara maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

38. Başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

39. Başvuruya konu yargılamanın yaklaşık otuz iki yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaların,

1. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvuruculaların her birine net 4.750,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculaların tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Bingöl Kadastro Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

SÜLEYMAN CAN (2)

B. No: 2014/4069 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4069

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SÜLEYMAN CAN BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2014/4069)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Süleyman CAN

Vekili : Av. Özgür Ulaş KAPLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 1/3/1988 tarihinde Tunceli Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının makul sürede sonuçlandırılamadığını, dava konusu taşınmazı bu sürede kullanamadığını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, tazminat talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 14/3/2014 tarihinde Tunceli Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 13/5/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 11/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 21/7/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Tunceli Merkez Atatürk mahallesinde yürütülen kadastro çalışmaları sonunda Tunceli Kadastro Komisyonunun 110 ada 35 numaralı parsel hakkında almış olduğu 4/11/1986 tarihli ek kararı sonrası söz konusu parselin başvurucu ve diğer paydaşlar adına hisseli olarak tespiti yapılmıştır.

8. Bu tespit üzerine hak sahibi olduğunu iddia eden N.Y. tarafından başvurucu ve paydaşları aleyhine 1/3/1988 tarihinde Tunceli Kadastro Mahkemesinde kadastro tespitine itiraz davası açılmıştır. Bu dava Mahkemenin E.1988/34 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

9. Maliye Hazinesi ve bazı şahıslar tarafından açılan E.1988/52, E.1987/189, E.1988/15, E.1987/33, E.1987/163 sayılı davalar da E.1988/34 sayılı dava ile birleştirilmiştir.

10. Başvurucu ilk aşamada davalı olarak yargılamada yer alırken daha sonra 6/11/2002 tarihli dilekçesi ile hisse satışı nedeniyle satın aldığı kısmın kendisi adına tescil edilmesini talep etmiş ve müdahil davacı olarak yargılamada yer almıştır.

11. Tunceli Kadastro Mahkemesi, 17/12/2003 tarih ve E. 1988/34, K.2003/61 sayılı kararıyla davanın reddine karar vermiştir.

12. Temyiz üzerine Yargıtay 17. Hukuk Dairesi, 2/6/2006 tarih, E.2006/2750, K.2006/4947 sayılı ilamıyla, eksik inceleme yapıldığı, komşu parsel olan 110 ada 29 parsel numaralı taşınmaza ilişkin yargılamanın devam ettiği Tunceli Kadastro Mahkemesinin E.1991/1 sayılı dosyası ile işbu dosyanın birleştirilmesi gerektiği gerekçesiyle bozma kararı vermiştir.

13. Bozma üzerine dava, Mahkemenin E.2007/419 sayılı dosyasına kaydedilerek yeniden görülmeye başlanmıştır.

14. Bozma kararı doğrultusunda E.1991/1 sayılı dosya, Tunceli Kadastro Mahkemesinin 7/3/2008 tarih, E.1991/1 ve K.2008/1 sayılı kararıyla E.2007/419 esas sayılı dosya ile birleştirilmiştir.

15. Yargılama Tunceli Kadastro Mahkemesinin E.2007/419 sayılı dava dosyasında devam etmektedir.

16. Başvurucu, 14/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

17. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 30. maddesi ile 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu’nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28. maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 14/3/2014 tarih ve 2014/4069 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu, 1/3/1988 tarihinde Tunceli Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının makul sürede sonuçlandırılamadığını, dava konusu taşınmazı bu sürede kullanamadığını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

21. Başvurucu, 1/3/1988 tarihinde Tunceli Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının makul sürede sonuçlanmadığını, dava konusu taşınmazını bu sürede kullanamadığını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

23. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

24. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda taşınmaz mülkiyeti hakkında Tunceli Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasında, 3402 ve 6100 sayılı Kanun'larda yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri

konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

25. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 1/3/1988 tarihidir.

26. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

27. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılama sürecinin Tunceli Kadastro Mahkemesinde açılan ve muhtelif taşınmazları konu alan tespite itiraz davalarının verilen birleştirme kararları sonucunda başvuruya konu olan E.1988/34 sayılı dosya ile birleştirildiği, Mahkemece 15/7/2003 tarihinde keşif yapıldığı, bilirkişi raporu alındığı ve toplanan diğer deliller doğrultusunda davanın reddine karar verildiği, bu kararın temyiz incelemesi neticesinde bozulduğu, bozma sonrası davanın Tunceli Kadastro Mahkemesinin 2007/419 sayılı esasına kaydedilerek görülmeye devam ettiği belirlenmiştir. Yargılamanın halen Tunceli Kadastro Mahkemesinde devam ettiği anlaşılmaktadır.

28. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılamanın kadastro mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 16).

29. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

30. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık niteliğinin bulunduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve yaklaşık yirmi yedi yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

31. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

32. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazını kullanamadığını belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş olup, başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca

değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

33. Başvurucu, 100.000,00 TL maddi, 100.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

34. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

35. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık yirmi yedi yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 19.950,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

36. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

37. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

38. Başvuruya konu yargılamanın yaklaşık yirmi yedi yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 19.950,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru

tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Tunceli Kadastro Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ERCÜMENT CEMİL CEVER

B. No: 2014/4545 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4545

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERCÜMENT CEMİL CEVER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4545)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Ercüment Cemil CEVER

Vekili : Av. İlhan DURMUŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 26/12/1956 tarihinde Lüleburgaz 2. Kadastro Mahkemesinde miras bırakanı tarafından açılan kadastro tespitine itiraz davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve manevi tazminat talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 28/3/2014 tarihinde Lüleburgaz 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 30/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 26/12/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 19/1/2015 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Kırklareli ili Lüleburgaz ilçesi Oklalı köyünde yapılan kadastro çalışmaları sonunda bir kısım taşınmazlar Maliye Hazinesi adına, bir kısmı diğer kişiler adına tespit edilmiştir.

8. Başvurucunun murisi tarafından Maliye Hazinesi ile diğer kişiler aleyhine 26/12/1956 tarihinde kadastro tespitine itiraz davaları açılmıştır.

9. Yargılama sırasında farklı parsel numaralı taşınmazlara ilişkin tespite itiraz davaları birleştirilmiştir.

10. Yargılama sırasında verilen kararlar temyiz incelemesi sonucu bozulmuştur.

11. Asıl ve birleşen davalarda, Lüleburgaz 2. Kadastro Mahkemesinin E.2003/2 sayılı dava dosyasında yargılamaya devam edilmektedir.

12. Başvurucu, 28/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

13. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ile 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28. maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 28/3/2014 tarih ve 2014/4545 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu, 26/12/1956 tarihinde Lüleburgaz 2. Kadastro Mahkemesinde miras bırakanı tarafından açılan kadastro tespitine itiraz davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

17. Başvurucu, 26/12/1956 tarihinde Lüleburgaz 2. Kadastro Mahkemesinde miras bırakanı

tarafından açılan kadastro tespitine itiraz davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

19. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

20. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda taşınmaz mülkiyeti hakkında Lüleburgaz 2. Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasında, 3402 ve 6100 sayılı Kanunlar'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

21. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 26/12/1956 tarihidir.

22. Başvuruya konu dava, başvurucunun miras bırakanından intikalle takip etmekte olduğu bir uyuşmazlık olup, bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil, somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

23. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

24. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvurucunun murisi tarafından Maliye Hazinesi ve diğer kişiler aleyhine, 17 farklı parsel numaralı taşınmazların kadastro tespit işlemine karşı Lüleburgaz 2. Kadastro Mahkemesinde kadastro tespitine itiraz

davaları açılmıştır. Mahkemece farklı dava dosyalarının birleştirilmesine karar verildiği, esas hakkında verilen kararların Yargıtay tarafından bozulması üzerine yargılamanın halen Lüleburgaz 2. Kadastro Mahkemesinde devam ettiği belirlenmiştir.

25. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılamanın kadastro mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama

faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 13).

26. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

27. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık niteliğinin bulunduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve elli sekiz yılı aşkın süredir devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

28. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

29. Başvurucu, 19.500,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

30. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

31. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin elli sekiz yılı aşkın süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 8.750,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

32. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Başvuruya konu yargılamanın elli sekiz yılı aşkın süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 8.750,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Lüleburgaz 2. Kadastro Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

AYDIN ASLAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/4642 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4642

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYDIN ASLAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4642)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucular : 1. Aydın ASLAN

2. Ziya ASLAN

3. Bedran ASLAN

4. Kadriye ASLAN

5. Necle ASLAN

6. Cemile EFE

7. Nesime ASLAN

8. Nejla ASLAN

9. Teybat ASLAN

10. Nura TÜRK

11. Hamdullah ASLAN

12. Ayşe ASLAN

13. Mehmet ASLAN

14. Rahime ASLAN

15. Cemal ASLAN

16. Emrah ASLAN

17. Farike KARA

18. Sevcan ASLAN

19. İlayda ASLAN

20. Alanur ASLAN

Vekilleri : Av. Murat DURGAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, 13/10/1958 tarihinde murisleri aleyhine Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının Mardin Kadastro Mahkemesinde halen devam ettiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılamadığını, bu sürede taşınmazlarını kullanamadıklarını ve taşınmazlarının gelirlerinden yoksun bırakıldıklarını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve tazminat talep etmişlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 3/4/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 5/5/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 12/12/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 13/1/2015 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Kızıltepe ilçesi, Karakulak köyü 3, 4, 5, 7, 8, 10 ve 11 parsel numaralı taşınmazların başvurucuların murisi ve müşterekleri adına tespit edilmesi üzerine S.D. ve Ş.K. tarafından 13/10/1958 tarihinde açılan davalar, Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin E.1958/142 sayılı dosyasında birleştirilmiştir.

8. Başvurucuların murisi ve arkadaşları Kasım 1946 tarih 71 ve 74 sıra numaralarında kayıtlı taşınmazlarına müdahale edildiğinden bahisle Ş.K., Ö.K., A.Ç, M.A., D.A. ve Ş.A. aleyhine 27/2/1957 tarihinde Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesinde müdahalenin meni davası açmışlardır. Bu dava Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1957/27 sayılı dosyasına

kaydedilmiştir. Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesi 18/9/1958 tarihinde görevsizlik kararı vermiş ve dosya Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin E.1958/139 sayılı dosyasına kaydedilmiştir. Bu dosya, Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin E.1958/148 sayılı dava dosyası ile birleştirilmiştir.

9. E.1958/148 sayılı dava dosyası ise Kızıltepe Karakulak Köyü 4 parsel numaralı taşınmazın D.A. adına tespit edilmesi üzerine S.D. ve Ş.K., tarafından açılan dava olup, bu dava dosyası, Mahkemenin 26/10/1998 tarih ve E.1958/148, K.1998/98 sayılı kararıyla Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin E.1958/142 sayılı dosyası ile birleştirilmiştir.

10. Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin E.1958/142 sayılı asıl dosyasında bulunan E.1958/146 sayılı davada Kızıltepe Karakulak köyü 10 parsel numaralı taşınmaza itiraz edilmiş ve dava Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin E.1958/146 sayılı dosyasına kaydedilmiş, Mahkemece 28/1/1960 tarih ve E.1958/146, K.1960/2 sayılı kararıyla tespit gibi davacı ve müşterekleri adına tescil edilmesine karar verilmiştir. Bu kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 7. Hukuk Dairesi E.1960/6986, K.1960/5756 sayılı ilamıyla İlk Derece Mahkemesinin kararını bozmuştur. Bozma üzerine dosya, Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin 1960/4 sayılı dosyasına kaydedilmiştir. Bu dosya Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin 23/3/1998 tarih ve E.1960/4, K.1998/40 sayılı kararıyla Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin E.1960/3 sayılı dosyası ile birleştirilmiştir.

11. Kızıltepe ilçesi Karakulak köyü 8 parsel numaralı taşınmazın başvuruculaların murisi adına tespit edilmesi üzerine Ş.K. tarafından açılan davalar sırasıyla Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin E.1958/141, E.1958/143, E.1958/145 sayılı dosyalarına kaydedilmişlerdir. Bu dava dosyaları 13/12/1958 tarihinde Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin E.1958/144 sayılı dosyası ile birleştirilmiştir.

12. Kızıltepe ilçesi Karakulak köyü 7 parsel numaralı taşınmazın başvuruculaların murisi adına tespit edilmesi üzerine Ş.K. tarafından açılan dava, Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin E.1958/144 sayılı dosyasına kaydedilmiştir. Bu dosyada Kızıltepe Kadastro Mahkemesi, 28/10/1961 tarih ve E.1958/144, K.1960/1 sayılı kararıyla davalı parsellerin tespit gibi başvuruculaların murisi ve arkadaşları adına tapuya tesciline karar vermiştir. Bu karar temyiz incelemesi sonucu bozulmuş ve dosya Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin E.1960/3 sayılı dosyasına kaydedilmiştir. Bu dava Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin 22/6/1998 tarih ve E.1960/3, K.1998/65 sayılı kararıyla Mahkemenin E.1958/142 sayılı dosyasıyla birleştirilmiştir.

13. Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin kapatılmasından sonra 12/6/2013 tarihinden itibaren yargılamaya, Mardin Kadastro Mahkemesinin E.2013/47 sayılı dava dosyasında devam edilmektedir.

14. Başvurucular, 3/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

15. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ile 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28. maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 3/4/2014 tarih ve 2014/4642 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

17. Başvurucular, 13/10/1958 tarihinde murisleri aleyhine Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının Mardin Kadastro Mahkemesinde halen devam ettiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılamadığını, bu sürede taşınmazlarını kullanamadıklarını ve taşınmazlarının gelirlerinden yoksun bırakıldıklarını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

19. Başvurucular, 13/10/1958 tarihinde murisleri aleyhine Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının Mardin Kadastro Mahkemesinde halen devam ettiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılamadığını, bu sürede taşınmazlarını kullanamadıklarını ve taşınmazlarının gelirlerinden yoksun bırakıldıklarını belirterek, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

20. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

21. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

22. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda taşınmaz mülkiyeti hakkında Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasında, 3402 sayılı ve 6100 sayılı Kanunlarda yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve

yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

23. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 13/10/1958 tarihidir.

24. Başvuruya konu dava, başvuruculaın miras bırakanlarından intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup, bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçıların yargılamaya katıldıkları an değil, somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

25. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

26. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinden, Kızıltepe ilçesi, Karakulak köyü 3, 4, 5, 7, 8, 10 ve 11 parsel numaralı taşınmazların başvuruculaın murisi ve müşterekleri adına tespit edilmesi üzerine açılan davaların Kızıltepe Kadastro mahkemesinin 1958/142 sayılı dosyasında birleştirildiği ve yargılamanın bu dosya üzerinden devam ettiği, yargılama boyunca alınan keşif ara kararlarının farklı gerekçelerle yerine getirilmediği ve birçok defa keşiflerin ertelendiği, Mahkemece bazı duruşmalarda dosyanın incelemeye alındığı ve bu sebeple duruşmaların ertelendiği, ilgili kurumlardan talep edilen evrakların Mahkemeye geç ulaştığı anlaşılmıştır. Kızıltepe Kadastro Mahkemesinin kapatılması üzerine dosyanın Mardin Kadastro Mahkemesine devredildiği ve yargılamanın Mardin Kadastro Mahkemesinin E.2013/47 sayılı dosyasında halen devam ettiği belirlenmiştir.

27. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılamanın kadastro mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 15).

28. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

29. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık niteliğinin bulunduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar

verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve elli altı yılı aşkın bir süredir devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

30. Açıklanan nedenlerle, başvuruculaların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

31. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş olup, başvuruculaların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

32. Başvurucular, maruz kaldıkları zarar karşılığı olarak ayrı ayrı 10.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

33. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

34. Başvuruculaların tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin elli altı yılı aşkın bir süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında ve yargılamayı miras bırakanlarından intikalle takip etmekte oldukları nazara alınarak, başvurucu, Nura Türk'e talebiyle bağlı kalınarak net 10.000,00 TL, başvurucular; Bedran Aslan, Kadriye Aslan, Nesime Aslan, Necle Aslan, Aydın Aslan, Hamdullah Aslan, Nejla Aslan, Teybat Aslan, Cemile Efe, Ziya Aslan'ın her birine net 1.600,00 TL, başvurucular; Ayşe Aslan, Rahime Aslan, Mehmet Aslan, Farike Kara, Cemal Aslan, Emrah Aslan, Sevcan Aslan, İlayda Aslan, Alanur Aslan'ın her birine net 250,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

35. Başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

36. Başvuruya konu yargılamanın elli altı yılı aşkın bir süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaların,

1. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucu, Nura Türk'e net 10.000,00 TL, başvurucular; Bedran Aslan, Kadriye Aslan, Nesime Aslan, Necle Aslan, Aydın Aslan, Hamdullah Aslan, Nejla Aslan, Teybat Aslan, Cemile Efe, Ziya Aslan'ın her birine net 1.600,00 TL, başvurucular; Ayşe Aslan, Rahime Aslan, Mehmet Aslan, Farike Kara, Cemal Aslan, Emrah Aslan, Sevcan Aslan, İlayda Aslan, Alanur Aslan'ın her birine net 250,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculların tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM KALKAN

B. No: 2014/4743 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4743

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM KALKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4743)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : İbrahim KALKAN

Vekili : Av. İsmail DOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 20/2/2004 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı imar ve ihyaya dayalı kazandırıcı zamanaşımı yoluyla tescil davasında, makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 7/4/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 30/5/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 18/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 12/8/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Maliye Hazinesine karşı 20/2/2004 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde imar ve ihyaya dayalı kazandırıcı zamanaşımına dayanarak tescil davası açmıştır.

8. Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesi, 17/10/2006 tarih ve E.2004/60, K.2006/383 sayılı kararıyla davanın kabulüne ve söz konusu taşınmazın başvurucu adına tapuya tesciline karar vermiştir.

9. Kararın davalı Maliye Hazinesi tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 19/4/2007 tarih ve E.2007/2111, K.2007/2475 sayılı ilâmıyla İlk Derece Mahkemesinin kararını bozmuştur.

10. Bozma üzerine yapılan yargılama sonucunda Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 22/4/2010 tarih ve E.2008/66, K.2010/343 sayılı kararıyla davanın kabulüne ve söz konusu taşınmazın başvurucu adına tapuya tesciline karar vermiştir.

11. Maliye Hazinesinin temyizi üzerine Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 28/2/2011 tarih ve E.2010/4245, K.2011/1048 sayılı ilâmıyla İlk Derece Mahkemesinin kararını bozmuştur.

12. Bozma üzerine yapılan yargılama sonucunda Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 6/6/2014 tarih ve E.2012/101, K.2014/633 sayılı kararıyla dosya içindeki mevcut keşif ve bilirkişi raporları Yargıtay kararları uyarınca yetersiz bulunduğundan ve başvurucu keşif için gerekli gideri yatırmadığından başvurucunun sübut bulmayan davasının reddine karar vermiştir.

13. Gerekçeli karar verilmiş olmakla birlikte, henüz taraflara tebliğ edilmemiştir.

14. Başvurucu, 7/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

15. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 30. maddesi, 22/11/2001 ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 713. ve 716. maddeleri

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 7/4/2014 tarih ve 2014/4743 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, 20/2/2004 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı imar ve ihyaya dayalı kazandırıcı zamanaşımı yoluyla tescil davasında, makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

19. Başvurucu, 20/2/2004 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı imar ve ihyaya dayalı kazandırıcı zamanaşımı yoluyla tescil davasında, makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

21. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

22. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu taşınmazın tescili davasında 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

23. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 20/2/2004 tarihidir.

24. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

25. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, 20/2/2004 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde imar ve ihyaya dayalı kazandırıcı zamanaşımına dayanılarak açılan tescil davasında ilk olarak 30/12/2004 tarihinde keşif yapılarak bilirkişi raporu alındığı ve toplanan deliller doğrultusunda davanın kabulüne karar verildiği, kararın temyiz incelemesi neticesinde bozulduğu anlaşılmıştır. Bozma kararı üzerine yapılan yargılamada tekrar davanın kabulüne karar verildiği, bu kararın da temyiz incelemesi neticesinde bozulduğu, bozma kararı üzerine yapılan yargılamada bu kez davanın reddine karar verildiği anlaşılmaktadır. Mahkeme tarafından verilen gerekçeli kararın henüz taraflara tebliğ edilmediği belirlenmiştir.

26. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B.No:2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

27. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık niteliğinin bulunmadığını ortaya koymaktadır. Davaya bütün olarak bakıldığında, 1086 sayılı mülga Kanun ve 6100 sayılı Kanun hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve on bir yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

28. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

29. Başvurucu, 40.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

30. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

31. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin on bir yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

32. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Başvuruya konu yargılamanın yaklaşık on bir yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın

devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 10.000,00 TL, manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekalet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

SELMA SAVAŞÇİ VE HIDIR SAVAŞÇİ

B. No: 2014/4754 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4754

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SELMA SAVAŞÇİ VE HIDIR SAVAŞÇİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4754)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : Selma SAVAŞÇİ

Hıdır SAVAŞÇİ

Vekilleri : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, 25/8/2009 tarihinde açtıkları tazminat davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve tazminat talep etmişlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 7/4/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 16/5/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm başkanı tarafından 18/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığı 11/8/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular ve bir diğer davacı, 25/8/2009 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde, davalı Dicle Elektrik Dağıtım A.Ş. Müessese Müdürlüğünün enerji nakil hattını geçirdiği yerde taşınmazları bulunduğunu ileri sürerek, kamulaştırmasız el atmadan doğan zararlarının karşılanması talebiyle tazminat davası açmışlardır.

8. Başvurucular yargılama devam ederken, 7/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

9. Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 11/6/2014 tarih ve E.2009/604, K.2014/656 sayılı kararı ile davanın reddine karar verilmiştir.

10. İlk Derece Mahkemesi kararının başvuruculara tebliğ edilmesinin ardından, temyiz talebinde bulunulmaması üzerine, 4/12/2014 tarihi itibarıyla karar kesinleştirilmiştir.

B. İlgili Hukuk

11. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi, 22/4/1926 tarih ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 41 ve devamı maddeleri, 4/11/1983 tarih ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun geçici 6. maddesi (Bkz. B.No:2014/2229, 18/6/2014, §§ 10-12).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucuların 7/4/2014 tarih ve 2014/4754 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

13. Başvurucular, Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde 25/8/2009 tarihinde açtıkları tazminat davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

14. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

15. Başvurucular, 25/8/2009 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtıkları tazminat davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

16. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

17. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

18. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan bir tazminat davasının söz konusu olduğu görülmekle, 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

19. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 25/8/2009 tarihidir.

20. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Bu kapsamda, somut yargılama faaliyeti açısından sürenin bitiş tarihinin, temyiz edilmeksizin kesinleşen İlk Derece Mahkemesi kararının verildiği 11/6/2014 tarihi olduğu anlaşılmaktadır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

21. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunun kamulaştırmasız el atma nedeniyle oluştuğu iddia edilen zararın tazmini istemine ilişkin olduğu, yargılama boyunca resmi kurumlara müzekkereler yazılarak bilgi talep edildiği, uzun süre bu müzekkerelere cevap beklendiği, keşif talebinde bulunulduğu ancak keşfin uzun süre sonra yapılabildiği, bilirkişi raporlarının ve ek raporların alındığı, tüm bu süreçlerin tamamlanmasının ardından, İlk Derece Mahkemesinin esasa ilişkin kararını, davanın açılmasından yaklaşık beş yıl sonra verdiği, bu kararın temyiz edilmeksizin kesinleştiği anlaşılmıştır.

22. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılama sürecinin Asliye Hukuk Mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren

6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 11).

23. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

24. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminat davasının; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzak olduğu anlaşılmıştır. Başvuruculaların tutum ve davranışlarıyla ve usulü haklarını kullanırken özensiz davranmalarıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep oldukları da söylenemez. Dolayısıyla somut başvuru açısından, daha önce verilen kararlar dışında farklı karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve dört yıl dokuz ay on altı günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan nedenlerle, başvuruculaların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

26. Başvurucular, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle ayrı ayrı 40.000,00 TL manevi, 20.000,00 TL maddi tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

27. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

28. Başvuruculaların tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin dört yıl dokuz ay on altı günlük yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında, her bir başvurucuya net 4.150,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

29. Başvurucular tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvuruculaların maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

30. Başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.706,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaların,

1. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvuruculaların her birine net 4.150,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculaların tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞEYHMUS KALIN

B. No: 2014/4967 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4967

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEYHMUS KALIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4967)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Şeyhmus KALIN

Vekili : Av. Şükrullah KURUL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, "ticaret maksadıyla uyuşturucu madde bulundurmak" suçunu işlediği iddiasıyla yargılandığı davanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 9/4/2014 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 21/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 2/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 24/10/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Mardin Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 9/7/2004 tarihinde başvurucuya ait ev ve arazide arama yapılmıştır.

8. Başvurucu ve diğer şüpheli hakkında, Mardin Cumhuriyet Başsavcılığının 11/10/2004 tarih ve E.2004/1867 sayılı iddianamesi ile "ticaret maksadıyla uyuşturucu madde bulundurmak" suçunu işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmış, dava Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2004/1004 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

9. Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesi, 22/2/2005 tarih ve E.2004/1004, K.2005/84 sayılı kararı ile Mahkemenin görevsizliğine, dosyanın görevli Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

10. Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK. 250. maddesi ile görevli), 3/6/2005 tarih ve E.2005/37, K.2005/53 sayılı kararı ile Mahkemenin görevsizliğine, dosyanın görevli Mardin Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

11. Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesi, 23/5/2013 tarih ve E.2005/180, K.2013/130 sayılı kararı ile başvurucunun, "uyuşturucu madde bulundurmak, satışa arz etmek ve nakletmek" suçundan 5 yıl hapis ve 154,00 TL adli para, "esrar maddesi elde etmek için kenevir ekmek" suçundan 5 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

12. Karar, 10/6/2013 tarihinde başvurucu tarafından temyiz edilmiştir.

13. Başvurucu, 9/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 23/9/2014 tarih ve E.2014/4518, K.2014/8920 sayılı ilâmı ile başvurucu hakkında "esrar maddesi elde etmek için kenevir ekmek" suçundan verilen hükmün zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçesiyle bozulmasına ve kamu davasının zamanaşımı nedeniyle düşürülmesine, "uyuşturucu madde bulundurmak, satışa arz etmek ve nakletmek" suçundan kurulan hükmün onanmasına karar vermiştir.

B. İlgili Hukuk

15. 1/3/1926 tarih ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu’nun 102. maddesinin birinci fıkrasının (4) numaralı bendi, 104. maddesinin üçüncü fıkrası, 403. maddesinin (5) numaralı fıkrası; 12/6/1933 tarih ve 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun’un 23. maddesinin beşinci fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 9/4/2014 tarih ve 2014/4967 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, 9/7/2004 tarihinde ev ve arazisinde yapılan arama sonunda Mardin

Cumhuriyet Başsavcılığının 11/10/2004 tarihli iddianamesi ile "ticaret maksadıyla uyuşturucu madde bulundurmak" suçunu işlediği iddiasıyla hakkında açılan kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

19. Başvurucu, 9/7/2004 tarihinde ev ve arazisinde yapılan arama sonunda, Mardin Cumhuriyet Başsavcılığınca 11/10/2004 tarihinde hakkında açılan kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

21. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

22. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31). Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında, "ticaret maksadıyla uyuşturucu madde bulundurmak" suçunu işlediği iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu hakkında isnat olunan suç 765 sayılı mülga Kanun'un 403. maddesinin (5) numaralı fıkrasında hapis ve adli para cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

23. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anıdır. Somut başvuru açısından bu tarih, başvurucuya ait ev ve arazide arama yapıldığı 9/7/2004 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih ise suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih, Yargıtay 10. Ceza Dairesinin İlk Derece Mahkemesinin hükmünü onadığı 23/9/2013 tarihidir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

24. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, 9/7/2004 tarihinde ev ve arazisinde arama yapılan başvurucu ve diğer şüpheli hakkında, Mardin Cumhuriyet Başsavcılığının 11/10/2004 tarihli iddianamesi ile "ticaret maksadıyla uyuşturucu madde bulundurmak" suçunu işledikleri iddiasıyla kamu davası açıldığı, davanın Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2004/1004 sayılı dosyasına kaydedildiği, Mahkemece, 22/2/2005 tarihli karar ile Mahkemenin görevsizliğine karar verilerek dosyanın Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesine gönderildiği tespit edilmiştir. Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesince, 3/6/2005 tarihli karar ile Mahkemenin görevsizliğine karar verilerek dava dosyasının Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesi üzerine, Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesince davanın, E.2005/180 sayılı dosyasında yargılamaya başlandığı belirlenmiştir. Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesince başvurucunun savunması ile tanık beyanlarının alındığı, başvurucuya ait ev ve arazide keşif yapıldığı, suça konu uyuşturucu maddeye ilişkin bilirkişi raporu alındığı, uzun süre, sadece diğer sanık hakkında çıkarılan yakalama emrinin infazının beklenmesi ile yetinildiği, sonuç alınamaması üzerine otuz altıncı duruşmada sanık hakkındaki yakalama emrinin devamının dosyaya bir katkısı olmayacağı gerekçesiyle kaldırılmasına karar verildiği, 23/5/2013 tarihli karar ile başvurucunun, "uyuşturucu madde bulundurmak, satışa arz etmek ve nakletmek" ve "esrar maddesi elde etmek için kenevir ekmek" suçlarından mahkûmiyetine hükmedildiği, temyiz üzerine, Yargıtay 10. Ceza Dairesinin, 23/9/2014 tarihli ilâmı ile başvurucu hakkında "esrar maddesi elde etmek için kenevir ekmek" suçundan verilen hükmün zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçesiyle bozulmasına ve kamu davasının zamanaşımı nedeniyle düşürülmesine, "uyuşturucu madde bulundurmak, satışa arz etmek ve nakletmek" suçundan kurulan hükmün onanmasına karar verildiği anlaşılmıştır.

25. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

26. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu on yıl iki ay on dört günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun’un 50. Maddesi Yönünden

28. Başvurucu, makul sürede yargılama yapılmadığı için 100.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

29. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

30. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin on yıl iki ay on dört günlük yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 8.300,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

31. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun;

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 8.300,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

NURCAN ÜSTÜNBAŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/5569 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5569

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NURCAN ÜSTÜNBAŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5569)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucular : Nurcan ÜSTÜNBAŞ

Semahat TOKGÖZ

Sakine Özlem TOKGÖZ

Murat Özkan TOKGÖZ

Coşar AKMAN

Hilal TOPALOĞLU

Vekilleri : Av. Caner SAYAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular Coşar Akman ve Nurcan Üstünbaş, 2/8/1991 tarihinde Marmaris Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının halen devam ettiğini, başvurucular Hilal Topaloğlu, Semahat Tokgöz, Sakine Özlem Tokgöz ve Murat Özkan Tokgöz ise murislerinin müdahil olarak yer aldığı davanın 11/8/1992 tarihinden beri devam ettiğini ve yargısal işlemlerin uzaması nedeniyle taşınmazlarından özgürce faydalanamadıklarını belirterek, adil yargılanma hakları ile mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve tazminat talebinde bulunmuşlardır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 14/4/2014 tarihinde Marmaris 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Komisyon tarafından, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyaların Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Başvurucu Nurcan Üstünbaş tarafından yapılan 2014/5569 sayılı bireysel başvuru dosyası ile Coşar Akman tarafından yapılan 2014/5571 sayılı bireysel başvuru dosyası, Hilal Topaloğlu tarafından yapılan 2014/5573 sayılı bireysel başvuru dosyası, Sakine Özlem Tokgöz tarafından yapılan 2014/5574 sayılı bireysel başvuru dosyası, Murat Özkan Tokgöz tarafından yapılan 2014/5575 sayılı bireysel başvuru dosyası ve Semahat Tokgöz tarafından 2014/5577 sayılı bireysel başvuru dosyası aralarındaki hukuki ve fiili irtibat nedeniyle birleştirilmiş, incelemeye 2014/5569 sayılı bireysel başvuru dosyası üzerinden devam edilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından 18/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir

6. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 11/8/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Marmaris ilçesi Karaca köyü Söğüt mahallesinde yapılan kadastro çalışmaları sırasında 453 parsel sayılı taşınmaz, başvurucu Coşar Akman ve K.C.'nin de aralarında bulunduğu şahıslar adına tespit edilmiştir.

9. Yapılan kadastro tespitine karşı N.M.Ş. ve M.Ö., Coşar Akman aleyhine tapu kaydına dayanarak adlarına tescili istemiyle, başvurucu Nurcan Üstünbaş ve paydaşları ise dava konusu taşınmazın kullandıkları bölümlerinin ayrı parsel numaraları ile adlarına tescili istemiyle 2/8/1991 tarihinde Marmaris Kadastro Mahkemesinde kadastro tespitine itiraz davası açmışlardır. Bu dava Marmaris Kadastro Mahkemesinin E.1991/229 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

10. Açılan davada başvurucu Hilal Topaloğlu'nun murisi Adnan Olcay ve diğer başvurucular Semahat Tokgöz, Murat Özkan Tokgöz, Sakine Özlem Tokgöz'ün murisi Mustafa Hilmi Tokgöz 11/8/1992 tarihli dilekçeleriyle dava konusu taşınmaz üzerinde bulunan konutlardan birini davalı K.C.'den satın aldıklarını belirterek, müdahale talebinde bulunmuşlar ve 18/11/1992 tarihli duruşmada Mahkemece başvuruculaların murislerinin müdahale talebi kabul edilmiştir.

11. Marmaris Kadastro Mahkemesinin 31/1/2011 tarih ve E.1991/229, K.2011/45 sayılı kararı ile, asıl davacılar tarafından açılan davaların reddine, müdahil davacıların davasının kabulüne karar verilmiştir.

12. Kararın temyizi üzerine Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin 18/10/2012 tarih ve E.2011/8084, K.2012/7230 sayılı ilâmıyla, taraf teşkili sağlanmaksızın işin esası hakkında yazılı şekilde hüküm kurulmasının ve bir kısım asli müdahillerden alınmış vekâletnameler dosya içine konulmaksızın yargılamaya devam edilip sonuçlandırılmasının isabetsiz olduğu gerekçesiyle hükmün bozulmasına karar verilmiştir.

13. Bozma kararı sonrası Marmaris Kadastro Mahkemesinin E.2013/103 sayılı dosyasına kaydedilen davadaki yargılama halen devam etmektedir.

14. Başvurucular, 14/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

15. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi ile 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrası, 28. maddesinin birinci fıkrası, 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 32. maddesinin birinci fıkrası ve 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi (Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucuların 14/4/2014 tarih ve 2014/5569 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

17. Başvurucular Coşar Akman ve Nurcan Üstünbaş, 2/8/1991 tarihinde Marmaris Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının halen devam ettiğini, başvurucular Hilal Topaloğlu, Semahat Tokgöz, Sakine Özlem Tokgöz ve Murat Özkan Tokgöz ise murislerinin davada müdahil davacı olarak yer aldığı 11/8/1992 tarihinden beri davanın devam ettiğini ve yargısal işlemlerin uzaması nedeniyle taşınmazlarından özgürce faydalanamadıklarını belirterek, adil yargılanma hakları ile mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

19. Başvurucular Coşar Akman ve Nurcan Üstünbaş 2/8/1991 tarihinde Marmaris Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasının halen devam ettiğini, başvurucular Hilal Topaloğlu, Semahat Tokgöz, Sakine Özlem Tokgöz ve Murat Özkan Tokgöz ise murislerinin davada müdahil davacı olarak yer aldığı 11/8/1992 tarihinden beri davanın devam ettiğini ve yargısal işlemlerin uzaması nedeniyle taşınmazlarından özgürce faydalanamadıklarını belirterek, adil yargılanma hakları ile mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

20. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan

Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

21. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

22. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda taşınmaz mülkiyeti hakkında Marmaris Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasında, 3402 sayılı Kadastro Kanunu ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

23. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından ve başvurucular Nurcan Üstünbaş ve Coşar Akman yönünden bu tarih 2/8/1991 tarihidir.

24. Bununla birlikte, başvurucular Hilal Topaloğlu, Semahat Tokgöz, Murat Özkan Tokgöz ve Sakine Özlem Tokgöz'ün murislerinin, verdikleri 11/8/1992 tarihli asli müdahale dilekçesi sonrasında, asli müdahil sıfatıyla yargılamada yer almaya başladığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle, bu başvurucular açısından makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, davanın açıldığı tarih değil, usulüne uygun olarak asli müdahale talebinde bulunulduğu 11/8/1992 tarihidir (B. No. 2012/367, 17/9/2013, § 25).

25. Başvuruya konu dava, başvurucular Hilal Topaloğlu, Semahat Tokgöz, Murat Özkan Tokgöz ve Sakine Özlem Tokgöz'ün miras bırakanlarından intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup, bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçıların yargılamaya katıldıkları an değil, somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

26. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

27. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, 2/8/1991 tarihinde Marmaris Kadastro Mahkemesinde açılan E.1991/229 sayılı dosyasındaki davada başvurucu Coşar Akman'nın davalı, Nurcan Üstünbaş'ın davacı olarak yer aldığı, başvurucular Hilal Topaloğlu, Semahat Tokgöz, Murat Özkan Tokgöz ve Sakine Özlem Tokgöz'ün murislerinin 11/8/1992 tarihinde müdahil olarak davaya katıldığı, Mahkemece uzun süre Marmaris Kadastro Mahkemesinin E.1996/11 sayılı dava dosyasının akıbetinin beklenildiği, 17/9/2010 tarihinde keşif yapılarak bilirkişi raporu tanzim ettirildiği, 31/1/2011 tarihli duruşmada müdahil davacıların davalarının kabulüne, diğer davacıların davalarının reddine dair hüküm tesis edildiği, İlk Derece Mahkemesi kararı temyiz edilmekle, Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin 18/10/2012 tarihli ilâmıyla hükmün bozulduğu, bozma üzerine davanın Marmaris Kadastro Mahkemesinin E.2013/103 sayılı dosyasına kaydedildiği belirlenmiştir. Yargılamanın halen Marmaris Kadastro Mahkemesinde devam ettiği anlaşılmıştır.

28. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılamanın Kadastro Mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 15).

29. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

30. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık niteliğinin bulunduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve başvurucular Hilal Topaloğlu, Semahat Tokgöz, Murat Özkan Tokgöz, Sakine Özlem Tokgöz açısından yaklaşık yirmi üç yıldır; başvurucular Coşar Akman ve Nurcan Üstünbaş açısından yaklaşık yirmi dört yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

31. Açıklanan nedenlerle, başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

32. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş olup, başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

33. Başvurucular, maruz kaldıkları zarar karşılığı olarak ayrı ayrı 25.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

34. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

35. Başvurucular Hilal Topaloğlu, Semahat Tokgöz, Murat Özkan Tokgöz ve Sakine Özlem Tokgöz açısından yaklaşık yirmi üç yıldır, başvurucular Coşar Akman ve Nurcan Üstünbaş açısından yaklaşık yirmi dört yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucular Coşar Akman ve Nurcan Üstünbaş’ın her birine net 18.700,00 TL, başvurucular Hilal Topaloğlu, Semahat Tokgöz, Murat Özkan Tokgöz ve Sakine Özlem Tokgöz’ün her birine, yargılamayı miras bırakanlarından intikalle takip etmekte oldukları da nazara alınarak, net 6.250,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

36. Başvurucular tarafından ayrı ayrı yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuruculara ayrı ayrı ödenmesine ve belirtilen başvuruculara 1.500,00 TL vekâlet ücretinin müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

37. Başvuruya konu yargılamanın başvurucular Hilal Topaloğlu, Semahat Tokgöz, Murat Özkan Tokgöz, Sakine Özlem Tokgöz açısından yaklaşık yirmi üç yıldır, başvurucular Coşar Akman ve Nurcan Üstünbaş açısından yaklaşık yirmi dört yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaın,

1. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucular Coşar Akman ve Nurcan Üstünbaş’ın her birine net 18.700,00 TL, başvurucular Hilal Topaloğlu, Semahat Tokgöz, Murat Özkan Tokgöz ve Sakine Özlem Tokgöz’ün her birine net 6.250,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE başvuruculaın tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular tarafından ayrı ayrı yapılan 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin ayrı ayrı BAŞVURUCULARA ÖDENMESİNE ve belirtilen başvuruculara 1.500,00 TL vekâlet

ücretinin MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Marmaris Kadastro Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

NAVAF ÖZEL

B. No: 2014/5603 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5603

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NAVAF ÖZEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5603)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Navaf ÖZEL

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 18/12/2006 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı tescil davasının halen sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 24/4/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 11/6/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 24/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir. Adalet Bakanlığı 11/8/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 18/12/2006 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı tescil davasında, dava konusu taşınmazı imar ihya ettiğini, tarım arazisi haline getirdiğini, kadastro tespit çalışmalarından bu yana otuz yıldır taşınmazı kullandığını ve taşınmazın zilyedi olduğunu ileri sürerek, kazandırıcı zamanaşımı yolu ile yaklaşık yüz dönüm taşınmazın adına tescilini talep etmiştir.

8. Yargılama Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde devam etmekte iken, anılan Mahkemece dava dosyası, aralarında hukuki ve fiili bağlantı görülen aynı Mahkemenin E.2006/278 sayılı dosyası ile birleştirilmiştir.

9. Yargılamanın sonunda Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesi, 28/4/2009 tarih ve E.2006/868, K.2009/411 sayılı kararı ile davanın kısmen kabulüne ve 48.608,00 m² yerin başvurucu adına tapuya tesciline, birleştirilen E.2006/278 sayılı dava dosyasındaki talebin reddine karar vermiştir.

10. Temyiz incelemesi sonucunda Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 5/11/2009 tarih ve E.2009/4097, K.2009/5303 sayılı ilamı ile İlk Derece Mahkemesinin kararını, eksik inceleme ve araştırma yapıldığını, ayrıca verilen kararın oluşa ve dosya içeriğine uymadığını belirterek bozmuştur.

11. Bozma kararına uyarak dosyayı tekrar incelemeye alan Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesi, 15/10/2010 tarih ve E.2010/267, K.2010/843 sayılı kararı ile tekrar davanın kısmen kabulüne hükmetmiştir.

12. Bu kararın da temyizi üzerine Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 26/3/2012 tarih ve E.2011/3988, K.2012/2175 sayılı ilamı ile eksikliklerin tamamlanması için dosyanın Mahkemesine geri gönderilmesine karar vermiştir.

13. Eksikliklerin tamamlanmasından sonra, 20/4/2014 tarihinde dosya temyiz incelemesi için Yargıtaya gönderilmiştir.

14. Temyiz incelemesi halen Yargıtay 8. Hukuk Dairesinde devam etmektedir.

15. Başvurucu, 24/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

16. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi, 22/11/2011 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 713. maddesi, 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 17. ve 18. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 24/4/2014 tarih ve 2014/5603 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde 18/12/2006 tarihinde açtığı tescil davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

20. Başvurucu, 18/12/2006 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı tescil davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

21. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

22. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

23. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde tapusuz taşınmazın tescili talebi ile açılmış olan bir davanın söz konusu olduğu görülmekle, 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

24. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 18/12/2006 tarihidir.

25. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede

yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı bireysel başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

26. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunun 4721 sayılı Kanun'un 713. maddesi uyarınca olağanüstü kazandırıcı zamanaşımı yolu ile taşınmazın tescili talebine ilişkin dava olduğu, yargılama boyunca resmi kurumlara müzekkereler yazılarak bilgi talep edildiği, uzun süreler bu müzekkerelere cevap beklendiği, keşifler yapıldığı, bilirkişi raporları alındığı, ardından İlk Derece Mahkemesince esasa ilişkin 28/4/2009 tarihinde davanın kabulüne karar verildiği, temyiz incelemesinden geçen kararın Yargıtay 8. Hukuk Dairesince, eksik inceleme ve araştırmaya dayalı hüküm kurulduğu gerekçesiyle 5/11/2009 tarihinde bozulduğu anlaşılmıştır.

27. Bozmaya uyan İlk Derece Mahkemesince, 15/10/2010 tarihinde yeniden davanın kabulüne karar verildiği, bu kararın da temyizi sonucu Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin, eksikliklerin giderilmesi için 26/3/2012 tarihinde dosyanın geri çevrilmesine karar verdiği, söz konusu eksikliklerin iki yılda tamamlanmasından sonra dosyanın 20/4/2014 tarihinde Yargıtaya gönderildiği belirlenmiş, dosya üzerinde temyiz incelemesinin halen devam anlaşılmıştır.

28. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

29. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu tescil davasının; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzak olduğu anlaşılmıştır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usulü haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Dolayısıyla somut başvuru açısından, daha önce verilen kararlar dışında farklı karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve sekiz yılı aşkın süredir devam etmekte olan yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

30. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

31. Başvurucu, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle 40.000,00 TL manevi tazminat ile yargılama boyunca yaptığı masraflara hükmedilmesini talep etmiştir.

32. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden

yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

33. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin sekiz yılı aşkın süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında, başvurucuya net 5.850,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

34. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

35. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

36. Başvuruya konu yargılamanın sekiz yılı aşkın süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 5.850,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA DEMİR VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/5680 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5680

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA DEMİR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5680)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucular : Mustafa DEMİR

Ahmet GÜNER

Memet İLGAR

Mahmut SALMAN

Ali TUNÇ

Kutbettin DEMİR

Mehmet İLBUĞA

Vekilleri : Av. Özal TÜRKMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü tarafından 7/6/2001 tarihinde Doğubayazıt Asliye Hukuk Mahkemesinde aleyhlerine açılan tapu iptali ve tescil davasında makul sürede yargılama yapılmadığını, dava konusu taşınmazlar hakkında ihtiyati tedbir kararı verildiğini belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve tazminat talebinde bulunmuşlardır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 21/4/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 17/6/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 18/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 13/8/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular aleyhine DSİ Genel Müdürlüğü tarafından 7/6/2001 tarihinde Doğubayazıt Asliye Hukuk Mahkemesinde bir kısım taşınmazlar için tapu iptali ve tescil davası açılmıştır.

8. 25/9/2001 tarihli duruşmada, davacı tarafından takip edilmediği için dava dosyasının işlemden kaldırılmasına karar verilmiştir. Davacı vekilinin 17/10/2001 tarihli dilekçesi üzerine aynı tarihte dosya yenilenmiştir.

9. Mahkemece 20/10/2010 tarihinde, dava konusu taşınmazların bir kısmı yönünden davanın tefriki ile ayrı esasa kaydedilmesine karar verilmiştir.

10. Doğubayazıt Asliye Hukuk Mahkemesi, tefrik edilen dava dosyasında, 21/10/2010 tarih ve E.2010/439, K.2010/388 sayılı kararıyla davaya konusu taşınmazların Doğubayazıt Kadastro Mahkemesinin E.1991/82 sayılı dosyasında dava konusu oldukları gerekçesiyle bu taşınmazlar yönünden görevsiz olduğuna karar vermiştir.

11. Doğubayazıt Asliye Hukuk Mahkemesince, asıl dava dosyasındaki yargılamanın 11/4/2012 tarihli duruşmasında, davacı tarafından takip edilmediği için dava dosyasının işlemden kaldırılmasına karar verilmiştir. Davacı vekilinin 25/4/2012 tarihli dilekçesi üzerine 30/4/2012 tarihinde dosya yenilenmiştir.

12. Yargılama, Doğubayazıt Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2001/161 sayılı dosyasında devam etmektedir.

13. Başvurucular, 21/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 30. maddesi, 22/11/2001 ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 713. ve 716. maddeleri

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucuların 21/4/2014

tarih ve 2014/5680 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

16. Başvurucular, DSİ Genel Müdürlüğü tarafından 7/6/2001 tarihinde Doğubayazıt Asliye Hukuk Mahkemesinde aleyhlerine açılan tapu iptali ve tescil davasında makul sürede yargılama yapılmadığını, dava konusu taşınmaz hakkında ihtiyati tedbir kararı verilmesi nedeniyle taşınmazı kullanamadıklarını belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

17. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

18. Başvurucular, DSİ Genel Müdürlüğü tarafından 7/6/2001 tarihinde Doğubayazıt Asliye Hukuk Mahkemesinde aleyhlerine açılan tapu iptali ve tescil davasında makul sürede yargılama yapılmadığını, dava konusu taşınmaz hakkında ihtiyati tedbir kararı verilmesi nedeniyle taşınmazı kullanamadıklarını, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

19. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

20. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

21. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu taşınmazın tescili davasında 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

22. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 7/6/2001 tarihidir.

23. Başvuruya konu dava, başvurucular Memet İlgar ve Mustafa Demir'in miras bırakanlarından intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup, bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından bu başvurucular açısından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçıların yargılamaya katıldıkları an değil, somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

24. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

25. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından 7/6/2001 tarihinde Doğubayazıt Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan tapu iptali ve tescil davasında ilk olarak 25/9/2001 tarihli duruşmada, davacı tarafından takip edilmediği için dava dosyasının işlemden kaldırılmasına karar verildiği, davacı vekilinin 17/10/2001 tarihli dilekçesi üzerine dosyanın yenilendiği, mahkemece muhtelif tarihlerde verilen keşif ara kararlarının yerine getirilmediği, dosya kapsamındaki bir kısım taşınmazlar hakkında Doğubayazıt Kadastro Mahkemesinde dava konusu oldukları gerekçesiyle bu taşınmazlar yönünden görevsizlik kararı verildiği anlaşılmıştır. 11/4/2012 tarihli duruşmada, davacı tarafından takip edilmediği için dava dosyasının işlemden kaldırılmasına karar verildiği, davacı vekilinin 25/4/2012 tarihli dilekçesi üzerine 30/4/2012 tarihinde dosyanın yenilendiği, muhtelif tarihli celselerde verilen keşif ara kararlarının yerine getirilmediği, sonraki duruşmalarda taraf teşkilinin sağlanmaya çalışıldığı ve yazılan müzekkerelere cevap verilmesinin beklendiği belirlenmiştir. Yargılamanın halen Doğubayazıt Asliye Hukuk Mahkemesinde devam ettiği anlaşılmıştır.

26. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B.No:2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

27. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık niteliğinin bulunmadığını ortaya koymaktadır. Davaya bütün olarak bakıldığında, 1086 sayılı mülga Kanun ve 6100 sayılı Kanun hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve yaklaşık on dört yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

28. Açıklanan nedenlerle, başvurucular Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

29. Başvurucular ayrıca, uzun süren yargılama ve taşınmazlar hakkında verilen ihtiyati tedbir kararı nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek, Anayasa'nın 35.

maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvuruculaların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

30. Başvuruculaların her biri 200.000,00 TL maddi ve 150.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

31. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

32. Başvuruculaların tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin on dört yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucular Mehmet İlbuğa, Mahmut Salman, Ali Tunç, Ahmet Güner ve Kutbettin Demir'in her birine net 9.150,00 TL, başvurucular Memet İlgar ve Mustafa Demir'in her birine net 750,00 TL, manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Başvurucular tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvuruculaların maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

34. Başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

35. Başvuruya konu yargılamanın on dört yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaların,

1. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucular, Mehmet İlbuğa, Mahmut Salman, Ali Tunç, Ahmet Güner ve Kutbettin

Demir'in her birine net 9.150,00 TL, başvurucular Memet İlgar ve Mustafa Demir'in her birine net 750,00 TL, manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculaların tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Doğubayazıt Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

SİNAN ÖZMET

B. No: 2014/5888 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5888

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SİNAN ÖZMET BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5888)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Sinan ÖZMET

Vekili : Av. Selahattin KARAHAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, "uyuşturucu madde ticareti yapmak, suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak" suçlarını işlediği iddiasıyla yargılandığı davanın halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 30/4/2014 tarihinde İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 11/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 21/11/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 8/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca (CMK. 250. maddesi ile yetkili) yürütülen soruşturma kapsamında 8/11/2006 tarihinde gözaltına alınmıştır.

8. İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK. 250. maddesi ile görevli) 12/11/2006 tarih ve 2006/74 Sorgu sayılı kararı ile başvurucunun tutuklanmasına karar vermiştir.

9. Başvurucu ve diğer beş şüpheli hakkında, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK. 250. maddesi ile yetkili) 23/11/2006 tarih ve E.2006/661 sayılı iddianamesi ile "örgüt faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçunu işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmış, dava İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK. 250. maddesi ile görevli) E.2006/297 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

10. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesince (CMK. 250. maddesi ile görevli), 9/5/2007 tarih ve E.2006/335, K.2007/102; E.2006/369, K.2007/103; E.2006/373, K.2007/104 sayılı kararlar ile E.2006/335, E.2006/369, E.2006/373 sayılı dava dosyalarının, aynı Mahkemenin E.2006/297 sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine, yargılamanın E.2006/297 sayılı dava dosyası üzerinden devam etmesine karar verilmiştir.

11. Mahkemece yapılan yargılama sonunda, 18/6/2008 tarih ve E.2006/297, K.2008/170 sayılı karar ile toplam dokuz sanık hakkında hüküm kurulmuş, başvurucunun, "suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak" suçundan 10 ay hapis, "örgüt faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçundan 6 yıl 3 ay hapis ve 6.000,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına, ayrıca tahliyesine karar verilmiştir.

12. Başvurucunun temyizi üzerine karar, Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 10/12/2013 tarih ve E.2009/1620, K.2013/11229 sayılı ilâmı ile bozulmuştur.

13. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK. 250. maddesi ile görevli) kapatılması üzerine dava dosyası, Mahkemenin 12/3/2014 tarih ve E.2014/51, K.2014/216 sayılı kararı ile görevli ve yetkili İstanbul Anadolu Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiştir.

14. İstanbul Anadolu 5. Ağır Ceza Mahkemesince yapılan yargılama sonunda, 26/6/2014 tarih ve E.2014/140, K.2014/267 sayılı karar ile başvurucunun, "suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak" suçundan beraatine, "uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçundan 5 yıl hapis ve 4.000,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

15. Karar başvurucu tarafından 27/6/2014 tarihinde temyiz edilmiş olup, dava dosyası temyiz incelemesi için henüz Yargıtaya gönderilmemiştir.

16. Başvurucu, 30/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

17. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 188. maddesinin (3) numaralı

fıkrası; 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 223. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 30/4/2014 tarih ve 2014/5888 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 8/11/2006 tarihinde gözaltına alınarak 12/11/2006 tarihinde tutuklandığını ve 18/6/2008 tarihinde tahliye edildiğini, ancak hakkında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

21. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lâfzî içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

23. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

24. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza

hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31). Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında, "örgüt faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçunu işlediği iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu hakkında isnat olunan suç 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin (3) ve (5) numaralı fıkraları ile 220. maddesinin (2) numaralı fıkrasında hapis ve adli para cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

25. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anı ya da kamu davasının açıldığı tarihtir. Somut başvuru açısından bu tarih, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucunun gözaltına alındığı 8/11/2006 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih, suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarihtir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

26. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca 8/11/2006 tarihinde gözaltına alınarak 12/11/2006 tarihinde tutuklanan başvurucu ile diğer beş şüpheli hakkında, Başsavcılığın 23/11/2006 tarihli iddianamesi ile "örgüt faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçunu işledikleri iddiasıyla kamu davası açıldığı, davanın İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2006/297 sayılı dosyasına kaydedildiği belirlenmiştir. Mahkemece, yapılan yargılamada 9/5/2007 tarihinde E.2006/335, E.2006/369, E.2006/373 sayılı dava dosyalarının, Mahkemenin E.2006/297 sayılı dava dosyası ile birleştirildiği, başvurucu ve diğer sanıkların savunmaları ile tanık beyanlarının alındığı, uyuşturucu maddeye ilişkin Adli Tıp Kurumu raporu ve sanıklar arasındaki telefon tape kayıtları da göz önünde bulundurularak, 18/6/2008 tarihinde toplam dokuz sanık hakkında hüküm kurulduğu, başvurucunun, "suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak ve örgüt faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçlarından mahkûmiyeti ile tahliyesine karar verildiği, temyiz üzerine hükmün bozulduğu tespit edilmiştir. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin kapatılması üzerine yargılamaya İstanbul Anadolu 5. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2014/140 sayılı dava dosyasında devam edildiği, 26/6/2014 tarihinde başvurucunun, "suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak" suçundan beraatine, "uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçundan 5 yıl hapis ve 4.000,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, hükmün başvurucu tarafından 27/6/2014 tarihinde temyiz edildiği, ancak dava dosyasının henüz Yargıtaya gönderilmediği anlaşılmıştır.

27. 5271 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

28. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz

davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu sekiz yılı aşkın süredir devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

30. Başvurucu, makul sürede yargılama yapılmadığı için 20.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

31. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

32. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin sekiz yılı aşkın süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 8.300,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

34. Başvuruya konu yargılamanın sekiz yılı aşkın süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun;

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 8.300,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

KAMURAN KÜÇÜK

B. No: 2014/6232 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6232

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KAMURAN KÜÇÜK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6232)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Kamuran KÜÇÜK

Vekili : Av. Adem ÇALİŞÇİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, "kasten öldürme" suçunu işlediği iddiasıyla yargılandığı davada makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 30/4/2014 tarihinde İstanbul 23. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca 30/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

5. Kartal Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 8/5/2008 tarihinde başvurucunun ifadesi alınmıştır.

6. Başvurucu ve diğer dört şüpheli hakkında, Kartal Cumhuriyet Başsavcılığının 30/7/2008 tarih ve E.2008/9102 sayılı iddianamesi ile "kasten öldürme" suçunu işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

7. Kartal 2. Ağır Ceza Mahkemesi, 31/3/2009 tarih ve E.2008/342, K.2009/173 sayılı karar ile başvurucunun beraatine karar vermiştir.

8. Katılanın temyizi üzerine karar, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 7/6/2010 tarih ve E.2009/8595, K.2010/4223 sayılı kararı ile bozulmuştur.

9. Kartal Adliyesinin kapatılmasından sonra yargılamaya devam eden İstanbul Anadolu 2. Ağır Ceza Mahkemesi, başvurucu müdafiinin de bulunduğu 8/10/2013 tarihli duruşmada E.2010/258, K.2013/370 sayılı karar ile başvurucunun beraatine karar vermiştir.

10. Temyiz edilmeyen karar Mahkemece, 14/11/2013 tarihinde kesinleştirilmiştir.

11. Başvurucu, 30/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

12. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 81. ve 39. maddeleri, 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 223. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 30/4/2014 tarih ve 2014/6232 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, Kartal Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturma kapsamında 8/5/2008 tarihinde ifadesinin alındığını, Başsavcılıkça 30/7/2008 tarihinde hakkında açılan kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

15. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuru usulü” kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.”

16. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün “Başvuru süresi ve mazeret” başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.”

17. Bireysel başvurunun ön şartlarından birisi de başvuru süresidir. Süre, başvurunun her

aşamasında dikkate alınması gereken bir usul hükmüdür.

18. Bireysel başvuruların, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekmektedir (B. No: 2012/1075, 12/2/2013, §§ 18-19).

19. Başvuru konusu olayda başvurucu, Kartal Cumhuriyet Başsavcılığınca 8/5/2008 tarihinde ifadesinin alındığını ve 30/7/2008 tarihinde "kasten öldürme" suçunu işlediği iddiasıyla hakkında kamu davası açıldığını, yargılamaya başlayan Kartal 2. Ağır Ceza Mahkemesince 31/3/2009 tarihinde beraatine karar verildiğini, katılanın temyizi üzerine Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 7/6/2010 tarihli bozma ilâmı üzerine yargılamaya devam eden İstanbul Anadolu 2. Ağır Ceza Mahkemesince 8/10/2013 tarihinde beraatine karar verildiğini, kararın temyiz edilmeksizin 14/11/2013 tarihinde kesinleştiğini, anılan kararı 10/4/2014 tarihinde öğrendiğini, makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Başvurucu hakkında İstanbul Anadolu 2. Ağır Ceza Mahkemesince "kasten öldürme" suçundan yapılan yargılama sonunda, 8/10/2013 tarihli, başvurucu müdafiinin de bulunduğu duruşmada başvurucunun beraatine karar verildiği ve kararın temyiz edilmeksizin 14/11/2013 tarihinde kesinleştiği anlaşılmıştır.

21. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre, bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği ve başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

22. Temyiz yolu açık olan bir hükme yönelik olarak, etkili görmedikleri veya hukuki yararları olmadığı için bu yola başvurmayan başvurucular, Mahkemece verilen kararı öğrendikleri tarihte ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri kararı öğrenmiş olup, temyiz yoluna başvurmayarak, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkını kullanmışlarsa, buna ilişkin süreye riayet etmeleri beklenir. Her ne kadar derece mahkemesi kararı, temyiz başvuru süresi sonunda kesinleşmekte ise de başvurucular bu yola başvurmadığında, Mahkemece verilen kararın tefhimi veya tebliği ile ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri kararı öğrendiklerine göre, bu tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunmaları gerekir. Temyiz yolunu etkili bir yol olarak görmeyen veya hukuki yararları olmadığı için bu yola başvurmayan başvurucular bireysel başvuruda bulunma yolunu tercih etmişlerse bireysel başvuruya ilişkin süreye riayet etmelidirler (B. No: 2013/1936, 17/9/2013, § 23).

23. Başvurucunun, İstanbul Anadolu 2. Ağır Ceza Mahkemesince verilen beraat kararını 8/10/2013 tarihinde öğrendiği, zira anılan tarihte yapılan duruşmada başvurucu müdafiinin hazır olduğu, başvurunun ise 30/4/2014 tarihinde yapıldığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla 8/10/2013 tarihinden itibaren otuz günlük sürede bireysel başvuruda bulunulması gerekirken bu sürenin geçmesinden sonra 30/4/2014 tarihinde başvuruda bulunulduğu belirlenmiştir. Bu itibarla başvuruda süre aşımı bulunduğu sonucuna varılmaktadır.

24. Açıklanan nedenlerle, ihlale neden olduğu iddia edilen karara ilişkin olarak otuz gün geçtikten sonra yapılan başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "süre aşımı" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun “süre aşımı” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET AKİF HADİOĞLU

B. No: 2014/6666 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6666

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET AKİF HADİOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6666)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Mehmet Akif HADİOĞLU

Vekili : Av. Kutsal HADİOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, "uyuşturucu madde ithal etmek" suçunu işlediği iddiasıyla yargılandığı davanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 7/5/2014 tarihinde İstanbul 24. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 18/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 24/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 13/11/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca (5190 sayılı Kanun ile yetkili) yürütülen soruşturma kapsamında 15/9/2005 tarihinde gözaltına alınarak, 17/9/2005 tarihinde tutuklanmıştır.

8. Başvurucu ve diğer üç şüpheli hakkında, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (5190 sayılı Kanun ile yetkili) 10/11/2005 tarih ve E.2005/820 sayılı iddianamesi ile "örgütlü olarak uyuşturucu madde ithal etmek ve suç işlemek amacıyla örgüt kurmak" suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmış, dava İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK. 250. maddesi ile görevli) E.2005/222 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

9. Mahkemece, 5/12/2005 tarih ve E.2005/222, K.2005/444 sayılı karar ile E.2005/222 sayılı dava dosyasının, Mahkemenin E.2005/104 sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine, yargılamanın E.2005/104 sayılı dava dosyası üzerinden devam etmesine karar verilmiştir.

10. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK. 250. maddesi ile görevli), 7/6/2006 tarih ve E.2006/62, K.2006/107 sayılı kararı ile E.2006/62 sayılı dava dosyasının, İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2005/104 sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine, yargılamaya bu dosya üzerinden devam edilmesine karar vermiştir.

11. İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi, 15/11/2006 tarihli duruşmada başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

12. Mahkemece, 24/9/2008 tarih ve E.2005/104, K.2008/255 sayılı karar ile toplam yirmi üç sanık hakkında hüküm kurulmuş, başvurucunun "suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak ve uyuşturucu madde ithal etmek" suçlarından mahkûmiyetine ve tutuklanmak üzere hakkında yakalama emri çıkarılmasına karar verilmiştir.

13. Başvurucunun temyizi üzerine karar, Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 2/11/2010 tarih ve E.2009/13207, K.2010/23405 sayılı ilâmı ile bozulmuştur.

14. Bozma üzerine, dava İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2010/349 sayılı dosyasına kaydedilmiş, 11/3/2011 tarihli duruşmada başvurucu hakkındaki yakalama emrinin kaldırılmasına karar verilmiştir.

15. Mahkemece, 18/2/2011 tarih ve E.2009/37, K.2011/25 sayılı karar ile E.2009/37 sayılı dava dosyasının, Mahkemenin E.2010/349 sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine, yargılamanın E.2010/349 sayılı dava dosyası üzerinden devam etmesine karar verilmiştir.

16. Mahkemece, 20/4/2012 tarih ve E.2010/349, K.2012/61 sayılı karar ile başvurucunun "suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak" suçundan beraatine, "uyuşturucu madde ithal etmek" suçundan 8 yıl 4 ay hapis ve 80,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına, tutuklanmak üzere hakkında yakalama emri çıkarılmasına karar verilmiştir.

17. Başvurucu, İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 28/5/2013 tarihli kararı ile

tutuklanmıştır.

18. Başvurucu, 7/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

19. Başvurucunun temyizi üzerine karar, Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 13/6/2014 tarih ve E.2014/3295, K.2014/4626 sayılı ilâmı ile onanmıştır.

B. İlgili Hukuk

20. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 188. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 220. maddesinin (2) numaralı fıkrası; 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 223. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 7/5/2014 tarih ve 2014/6666 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 15/9/2005 tarihinde gözaltına alınarak, 17/9/2005 tarihinde tutuklandığını, 15/11/2006 tarihinde tahliye edildiğini, ancak İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesince verilen 20/4/2012 tarihli mahkûmiyet hükmü üzerine hakkında yakalama emri çıkarıldığını ve Mahkemenin 28/5/2013 tarihli kararı ile tekrar tutuklandığını, "uyuşturucu madde ithal etmek" suçunu işlediği iddiasıyla hakkında açılan kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

23. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

24. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca 15/9/2005 tarihinde gözaltına alınmasıyla başlayan yargılama sürecinin makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği

ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

26. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

27. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31). Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında, "örgütlü olarak uyuşturucu madde ithal etmek ve suç işlemek amacıyla örgüt kurmak" suçlarını işlediği iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu hakkında isnat olunan suçlar 5237 sayılı Kanun'un 188. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 220. maddesinin (2) numaralı fıkrasında hapis ve adli para cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

28. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anıdır. Somut başvuru açısından bu tarih, başvurucunun gözaltına alındığı 15/9/2005 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih ise suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih, Yargıtay 10. Ceza Dairesinin İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin kararını onadığı 13/6/2014 tarihidir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

29. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 15/9/2005 tarihinde gözaltına alınarak, 17/9/2005 tarihinde tutuklanan başvurucu ile diğer üç şüpheli hakkında 10/11/2005 tarihinde "örgütlü olarak uyuşturucu madde ithal etmek ve suç işlemek amacıyla örgüt kurmak" suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açıldığı, davanın İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2005/222 sayılı dosyasına kaydedildiği, Mahkemece, 5/12/2005 tarihinde E.2005/222 sayılı dava dosyasının, Mahkemenin E.2005/104 sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine karar verildiği, İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesince de 7/6/2006 tarihinde E.2006/62 sayılı dava dosyasının, İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2005/104 sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine, yargılamaya bu dosya üzerinden devam edilmesine karar verildiği tespit edilmiştir. Başvurucunun, 15/11/2006 tarihinde tahliye edildiği, İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesince, 24/9/2008 tarihli karar ile toplam yirmi iki sanık hakkında hüküm kurulduğu, başvurucunun "suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak ve uyuşturucu madde ithal etmek" suçlarından mahkûmiyetine karar verildiği belirlenmiştir. Başvurucunun temyizi üzerine hükmün, Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 2/11/2010 tarihli ilâmı ile bozulduğu, bozma üzerine Mahkemece, 18/2/2011 tarihli karar ile E.2009/37 sayılı dava dosyasının, Mahkemenin E.2010/349 sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine, yargılamanın E.2010/349 sayılı dava dosyası üzerinden devam etmesine karar verildiği, 20/4/2012 tarihli karar ile başvurucunun "suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak" suçundan beraatine, "uyuşturucu madde ithal etmek" suçundan 8 yıl 4 ay hapis ve 80,00 TL adli para cezası ile

cezalandırılmasına, tutuklanmak üzere hakkında yakalama emri çıkarılmasına karar verildiği ve 28/5/2013 tarihinde tutuklandığı, temyiz üzerine hükmün, Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 13/6/2014 tarihli ilâmı ile onandığı anlaşılmıştır.

30. 5271 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

31. Başvuruya konu davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu sekiz yıl sekiz ay yirmi sekiz günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

32. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

33. Başvurucu, makul sürede yargılama yapılmadığı için 50.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

34. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

35. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin sekiz yıl sekiz ay yirmi sekiz günlük yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 5.000,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

36. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun;

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 5.000,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun

tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

FERHAT TUNÇ

B. No: 2014/6762 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6762

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FERHAT TUNÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6762)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Ferhat TUNÇ

Vekili : Av. Hüseyin ÇALİŞCİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, "kasten öldürme ve nitelikli yağma" suçlarını işlediği iddiasıyla hakkında açılan kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 15/5/2014 tarihinde İstanbul 25. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 24/11/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 9/1/2015 tarihinde, başvurunun esas incelemesinin yapılmasına ve bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 21/1/2015 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında Başsavcılığın talebi üzerine, Küçükçekmece 3. Sulh Ceza Mahkemesince, 9/1/2008 tarih ve 2008/49 Değişik İş sayılı karar ile başvurucu hakkında yakalama emri çıkarılmıştır.

8. Başvurucu ve diğer şüpheli hakkında, "kasten öldürme ve nitelikli yağma" suçlarını işledikleri iddiasıyla Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 14/1/2008 tarih ve 2007/5972 Soruşturma sayılı fezleke, kamu davası açılmak üzere görevli ve yetkili Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

9. Başvurucu ve diğer şüpheli hakkında, Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığının 17/1/2008 tarih ve E.2008/2406 sayılı iddianamesi ile "kasten öldürme ve nitelikli yağma" suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmış, dava, Bakırköy 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinin E.2008/41 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

10. Başvurucu ve diğer şüpheli hakkında, Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığının 16/1/2008 tarih ve E.2008/2311 sayılı iddianamesi ile "nitelikli yağma" suçunu işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmış, dava, Bakırköy 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinin E.2008/40 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

11. Bakırköy 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi, E.2008/40, K.2008/156 sayılı kararı ile E.2008/40 sayılı dava dosyasının, E.2008/41 sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine, yargılamanın E.2008/41 sayılı dava dosyası üzerinden devam etmesine karar vermiştir.

12. Başvurucu, 23/3/2008 tarihinde yakalanmış ve Kayseri 2. Sulh Ceza Mahkemesince 23/3/2008 tarihinde, Mahkemesine sevk edilmek üzere başvurucunun yol tutuklaması yapılmıştır.

13. Bakırköy 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesince 2/4/2008 tarihli duruşmada başvurucunun savunması alınmış ve tutuklanmasına karar verilmiştir.

14. Bakırköy 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi, 13/1/2011 tarih ve E.2008/41, K.2011/4 sayılı karar ile başvurucunun mahkûmiyetine ve tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

15. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 24/4/2012 tarih ve E.2011/8256, K.2012/3143 sayılı ilâmıyla ceza miktarının yanlış hesaplandığı ve eksik kovuşturma yapılarak karar verildiği gerekçesi ile bozulmuştur.

16. Mahkemece bozma ilâmına uyularak yapılan yargılama sonunda, 18/12/2012 tarih ve E.2012/175, K.2012/442 sayılı karar ile başvurucunun "yağma" suçundan 6 yıl 1 ay 10 gün hapis, "kasten öldürme" suçundan 15 yıl 10 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar verilmiştir.

17. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 25/3/2014 tarih ve E.2014/1112,

K.2014/1891 sayılı ilâmı ile onanmıştır.

18. Başvurucu, 8/5/2014 tarihinde kararı öğrendiğini bildirmiştir.

19. Başvurucu, 15/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

20. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 82. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) bendi ile 149. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ve (c) bentleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 15/5/2014 tarih ve 2014/6762 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu, "kasten öldürme ve nitelikli yağma" suçlarını işlediği iddiasıyla Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında açılan kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

23. Başvurucu, "kasten öldürme ve nitelikli yağma" suçlarından hakkında açılan kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

25. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

26. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31).

Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında, "kasten öldürme ve nitelikli yağma" suçlarını işlediği iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu hakkında isnat olunan suçlar 5237 sayılı Kanun'un 82. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) bendi ile 149. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ve (c) bentlerinde hapis cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

27. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anıdır. Somut başvuru açısından bu tarih, başvurucunun yakalanarak Mahkemesine sevk edilmek üzere yol tutuklamasının yapıldığı 23/3/2008 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih ise suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin Bakırköy 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinin kararını onadığı 25/3/2014 tarihidir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

28. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, Küçükçekmece 3. Sulh Ceza Mahkemesince, 9/1/2008 tarihinde yakalama emri çıkarılan başvurucu ile diğer şüpheli hakkında, "kasten öldürme ve nitelikli yağma" suçlarını işledikleri iddiasıyla Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 14/1/2008 tarihli fezlekenin, kamu davası açılmak üzere görevli ve yetkili Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığına gönderildiği tespit edilmiştir. Başvurucu ve diğer şüpheli hakkında, Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığının 17/1/2008 tarihli iddianamesi ile "kasten öldürme ve nitelikli yağma" suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açıldığı, davanın, Bakırköy 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinin E.2008/41 sayılı dosyasına kaydedildiği, yine başvurucu ve diğer şüpheli hakkında, Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığının 16/1/2008 tarihli iddianamesi ile "nitelikli yağma" suçunu işledikleri iddiasıyla kamu davası açıldığı, davanın, Bakırköy 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinin E.2008/40 sayılı dosyasına kaydedildiği, Mahkemece, E.2008/40 sayılı dava dosyasının, E.2008/41 sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine, yargılamanın E.2008/41 sayılı dava dosyası üzerinden devam etmesine karar verildiği belirlenmiştir. Başvurucunun, 23/3/2008 tarihinde yakalanarak Kayseri 2. Sulh Ceza Mahkemesince aynı tarihte, Mahkemesine sevk edilmek üzere yol tutuklamasının yapıldığı, Bakırköy 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesince 2/4/2008 tarihli ilk duruşmada başvurucunun savunmasının alınarak tutuklanmasına karar verildiği, 13/1/2011 tarihli karar ile başvurucunun mahkûmiyetine hükmedildiği görülmüştür. Temyiz üzerine kararın, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 24/4/2012 tarihli ilâmıyla bozulduğu, Mahkemece bozma ilâmına uyularak yapılan yargılama sonunda, 18/12/2012 tarihli karar ile başvurucunun "yağma" suçundan 6 yıl 1 ay 10 gün hapis, "kasten öldürme" suçundan 15 yıl 10 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar verildiği, temyiz üzerine hükmün, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 25/3/2014 tarihli ilâmı ile onandığı anlaşılmıştır.

29. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

30. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında

karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu altı yıl iki günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

31. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

32. Başvurucu, makul sürede yargılama yapılmadığı için 50.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

33. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

34. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin altı yıl iki günlük yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.150,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

35. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun;

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 4.150,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET YALÇINKAYA

B. No: 2014/6773 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6773

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET YALÇINKAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6773)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Mehmet YALÇINKAYA

Vekili : Av. Mustafa ERASLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, "uyuşturucu madde ticareti yapmak amacı ile kurulan suç örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etmek" suçunu işlediği iddiasıyla yargılandığı davanın halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 15/5/2014 tarihinde İstanbul 25. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 24/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm başkanı tarafından 2/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 24/10/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca (CMK. 250. maddesi ile yetkili) yürütülen soruşturma kapsamında 11/9/2008 tarihinde gözaltına alınarak aynı tarihte tutuklanmış, 23/10/2008 tarihinde serbest bırakılmıştır.

8. Başvurucu hakkında, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK. 250. maddesi ile yetkili) 12/1/2009 tarih ve E.2009/35 sayılı iddianamesi ile "uyuşturucu madde ticareti yapmak amacı ile kurulan suç örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etmek ve uyuşturucu madde ticareti yapmak” suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

9. Başvurucu hakkında açılan dava, İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK. 250. maddesi ile görevli) E.2009/36 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

10. Mahkemece, 23/1/2009 tarihli tensip zaptı ile E.2009/36 sayılı dava dosyasının Mahkemenin E.2008/38 sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine, yargılamaya E.2008/38 sayılı dava dosyası üzerinden devam edilmesine karar verilmiştir.

11. Başvurucunun da aralarında bulunduğu altı sanık hakkında yargılama yapan Mahkeme, 14/10/2009 tarih ve E.2008/38, K.2009/244 sayılı karar ile başvurucunun, "suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve yönetmek, kurulan örgüte bilerek, isteyerek yardım etmek ve üye olmak" suçlarından beraatine, "uyuşturucu madde ticareti yapma suçuna yardım" fiilinden 3 yıl 1 ay 15 gün hapis ve 40,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

12. Karar başvurucu tarafından 20/10/2009 tarihinde temyiz edilmiş olup, temyiz incelemesi devam etmektedir.

13. Başvurucu, 15/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 39. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 188. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkraları ile 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 223. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 15/5/2014 tarih ve 2014/6773 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 11/9/2008 tarihinde gözaltına alınarak aynı tarihte tutuklandığını, 23/10/2008 tarihinde serbest bırakıldığını, ancak hakkında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri

sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

17. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

18. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca 11/9/2008 tarihinde gözaltına alınmasıyla başlayan yargılama sürecinin halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

20. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

21. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31). Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında, "uyuşturucu madde ticareti yapmak amacı ile kurulan suç örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etmek ve uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçlarını işlediği iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu hakkında isnat olunan suçlar, 5237 sayılı Kanun'un 188. ve 220. maddelerinde hapis ve adli para cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

22. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi

veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anıdır. Somut başvuru açısından bu tarih, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucunun gözaltına alındığı 11/9/2008 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih, suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarihtir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

23. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 11/9/2008 tarihinde gözaltına alınarak aynı tarihte tutuklanan ve 23/10/2008 tarihinde serbest bırakılan başvurucu hakkında, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 12/1/2009 tarihli iddianamesi ile "uyuşturucu madde ticareti yapmak amacı ile kurulan suç örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etmek ve uyuşturucu madde ticareti yapmak" suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açıldığı, bu davanın, İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2009/36 sayılı dosyasına kaydedildiği tespit edilmiştir. 23/1/2009 tarihinde E.2009/36 sayılı dava dosyasının Mahkemenin E.2008/38 sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine, yargılamaya E.2008/38 sayılı dava dosyası üzerinden devam edilmesine karar verildiği, Mahkemece dokuz ay iki günlük yargılama süresinde, başvurucu ve diğer sanıkların savunmalarının alındığı, delillerin toplandığı, telefon tape kayıtlarının incelendiği belirlenmiştir. Fiziki takip tutanakları, ev arama tutanağı, suça konu maddeye ilişkin bilirkişi ve Adli Tıp Kurumu raporları, telefon tape kayıtlarına ilişkin Adli Tıp Kurumu raporu ve tüm dosya kapsamı değerlendirilerek Mahkemece, 14/10/2009 tarihli karar ile başvurucunun, "suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve yönetmek, kurulan örgüte bilerek, isteyerek yardım etmek ve üye olmak" suçlarından beraatine, "uyuşturucu madde ticareti yapma suçuna yardım" fiilinden 3 yıl 1 ay 15 gün hapis ve 40,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, hükmün başvurucu tarafından temyiz edildiği ve beş yılı aşkın süredir temyiz incelemesinin devam ettiği anlaşılmıştır.

24. 5271 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

25. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu altı yılı aşkın süredir devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

26. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

27. Başvurucu, makul sürede yargılama yapılmadığı için 50.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

28. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un

“Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

29. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin altı yılı aşkın süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.150,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

30. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

31. Başvuruya konu yargılamanın altı yılı aşkın süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun;

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 4.150,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

RAMAZAN BULUT VE ALİ GÜNEY

B. No: 2014/6788 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6788

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAMAZAN BULUT VE ALİ GÜNEY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6788)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : Ramazan BULUT

Ali GÜNEY

Vekilleri : Av. Hüseyin ÇALİŞÇİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, "silahlı terör örgütüne üye olmak" suçunu işledikleri iddiasıyla haklarında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 15/5/2014 tarihinde İstanbul 25. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 31/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 2/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin

birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 24/10/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

6. Başvurucu Ramazan Bulut tarafından yapılan 2014/6788 numaralı bireysel başvuru dosyası ile başvurucu Ali Güney tarafından yapılan 2014/11224 numaralı bireysel başvuru dosyası, aralarındaki hukuki ve fiili irtibat nedeniyle birleştirilmiş, incelemeye 2014/6788 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden devam edilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

8. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca (CMK. 250. maddesi ile yetkili) yürütülen soruşturma kapsamında başvuruculardan Ali Güney 19/3/2007 tarihinde, Ramazan Bulut 20/3/2007 tarihinde gözaltına alınmıştır.

9. İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK. 250. maddesi ile görevli) 23/3/2007 tarih ve 2007/34 Sorgu sayılı kararı ile başvuruculardan Ramazan Bulut'un tutuklanmasına, Ali Güney'in serbest bırakılmasına karar verilmiştir.

10. Başvurucular hakkında, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK. 250. maddesi ile yetkili) 3/4/2007 tarih ve E.2007/534 sayılı iddianamesi ile "silahlı terör örgütüne üye olmak ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

11. İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesince (CMK. 250. maddesi ile görevli), 23/10/2009 tarih ve E.2007/368, K.2009/261 sayılı karar ile başvuruculaın "örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme" suçundan ayrı ayrı 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmalarına, başvuruculardan Ramazan Bulut'un tutuklu kaldığı süre göz önünde bulundurularak tahliyesine, "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçundan Mahkemenin görevsizliğine, dosyanın görevli ve yetkili Gaziosmanpaşa Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmek üzere tefrikine karar verilmiştir.

12. Başvuruculaın temyizi üzerine karar, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 27/2/2013 tarih ve E.2011/6708, K.2013/2963 sayılı ilâmı ile bozulmuştur.

13. İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK. 250. maddesi ile görevli) kapatılması üzerine, Mahkemece, 13/3/2014 tarih ve E.2013/57, K.2014/126 sayılı karar ile Mahkemenin görevsizliğine, dava dosyasının görevli ve yetkili İstanbul Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

14. Yargılama, İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2014/192 sayılı dava dosyasında devam etmektedir.

15. Başvurucular, 15/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

16. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinin (7) numaralı

fıkrası.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 15/5/2014 tarih ve 2014/6788 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

18. Başvurucular Ali Güney ve Ramazan Bulut, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında sırasıyla 19/3/2007 ve 20/3/2007 tarihlerinde gözaltına alındıklarını, “silahlı terör örgütüne üye olmak" suçundan haklarında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

20. Başvurucular, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca haklarında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

21. Adalet Bakanlığı görüşünde, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı, bununla birlikte başvurucular tarafından, makul sürede yargılama yapılmadığı iddiasıyla "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçundan yargılandıkları Gaziosmanpaşa 3. Asliye Ceza Mahkemesinin E.2009/2402 sayılı dava dosyasına ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvuruda bulunulduğu, İnsan Hakları Tazminat Komisyonu Başkanlığı tarafından makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği tespit edilen başvuruculara tazminat ödenmesine karar verildiği ve kararın 18/9/2014 tarihinde kesinleştiği belirtilmiştir.

22. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile AİHM kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa’nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa’nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme’nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme’nin lâfzî içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa’nın 141. maddesinin de Anayasa’nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması

gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

23. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

24. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31). Başvuru konusu olayda, başvurucular hakkında, "silahlı terör örgütüne üye olmak ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçlarını işledikleri iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucular hakkında isnat olunan suçlar, 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (4) numaralı fıkrası, 314. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkraları ile 6/10/1983 tarih ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32. maddesinin ikinci fıkrasında hapis cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucular hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

25. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anı ya da kamu davasının açıldığı tarihtir. Somut başvuru açısından bu tarih, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucular Ali Güney ve Ramazan Bulut'un gözaltına alındıkları sırasıyla 19/3/2007 ve 20/3/2007 tarihleridir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih, suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarihtir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

26. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 19/3/2007 tarihinde başvuruculardan Ali Güney'in, 20/3/2007 tarihinde Ramazan Bulut'un gözaltına alındığı, 23/3/2007 tarihinde İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesince Ramazan Bulut'un tutuklanmasına, Ali Güney'in serbest bırakılmasına karar verildiği, Başsavcılık tarafından başvurucular hakkında, 3/4/2007 tarihli iddianame ile "silahlı terör örgütüne üye olmak ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açıldığı tespit edilmiştir. İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesince yapılan yargılamada başvurucuların savunmaları ile tanık beyanlarının alındığı, suça konu olaya ilişkin CD'lerin incelendiği ve 23/10/2009 tarihli karar ile başvurucuların "örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme" suçundan ayrı ayrı 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına, başvuruculardan Ramazan Bulut'un tutuklu kaldığı süre göz önünde bulundurularak tahliyesine, "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçundan Mahkemenin görevsizliğine, dosyanın görevli ve yetkili Gaziosmanpaşa Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmek üzere tefrikine karar verildiği belirlenmiştir. Başvuruculardan temyizi üzerine hükmün, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 27/2/2013 tarihli ilâmı ile bozulduğu, İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin kapatılması üzerine, Mahkemece, 13/3/2014 tarihli karar ile Mahkemenin görevsizliğine, dava dosyasının görevli ve yetkili İstanbul Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verildiği

ve "silahlı terör örgütüne üye olmak” suçundan yargılamanın halen İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2014/192 sayılı dava dosyasında devam ettiği anlaşılmıştır.

27. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

28. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucuların tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu yaklaşık sekiz yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan nedenlerle, başvurucuların Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun’un 50. Maddesi Yönünden

30. Başvurucular, makul sürede yargılama yapılmadığı için ayrı ayrı 20.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

31. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

32. Başvuruculara tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık sekiz yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 5.850,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Başvurucular Ramazan Bulut ve Hakan Güney tarafından ayrı ayrı yapılan 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin ayrı ayrı başvuruculara ödenmesine ve belirtilen başvuruculara 1.500,00 TL vekâlet ücretinin müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

34. Başvuruya konu yargılamanın yaklaşık sekiz yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaların;

1. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvuruculara ayrı ayrı net 5.850,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculaların tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular tarafından ayrı ayrı yapılan 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin ayrı ayrı BAŞVURUCULARA ÖDENMESİNE ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinin ise BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET YILMAZ

B. No: 2014/6943 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6943

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET YILMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6943)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Mehmet YILMAZ

Vekili : Av. Mustafa ERASLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, "silahla kasten yaralama ve 6136 sayılı Kanun'a muhalefet" suçlarını işlediği iddiasıyla yargılandığı davada makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 15/5/2014 tarihinde İstanbul 25. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 30/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 1/12/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 11/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu hakkında, Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığının 19/10/2005 tarih ve E.2005/7340 sayılı iddianamesi ile "silahla kasten yaralama ve 6136 sayılı Kanun'a muhalefet" suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

8. Yargılamaya başlayan Kadıköy 4. Asliye Ceza Mahkemesince, 31/10/2005 tarihli tensip zaptı ile savunmasının alınması için başvurucu hakkındaki yakalama emrinin infazının beklenilmesine karar verilmiştir.

9. Başvurucu, 7/4/2007 tarihinde yakalanmış, Mahkemece, başvurucunun tutuklanmasına karar verilmiştir.

10. Mahkemece, 20/6/2007 tarih ve E.2005/1030, K.2007/497 sayılı karar ile başvurucunun, "silahla kasten yaralama" suçundan 1 yıl 9 ay hapis, "6136 sayılı Kanun'a muhalefet" suçundan 1 yıl hapis ve 450,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına ve tahliyesine karar verilmiştir.

11. Başvurucunun temyizi üzerine karar, Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/7/2011 tarih ve E.2009/10204, K.2011/10639 sayılı ilâmı ile "6136 sayılı Kanun'a muhalefet" suçundan onanmış, "silahla kasten yaralama" suçundan bozulmuştur.

12. Bozma ilâmına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece, 7/3/2012 tarih ve E.2011/645, K.2012/186 sayılı karar ile başvurucunun "silahla kasten yaralama" suçundan 1 yıl 9 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

13. Başvurucunun temyizi üzerine karar, Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 13/3/2014 tarih ve E.2013/27614, K.2014/10715 sayılı ilâmı ile onanmıştır.

14. Başvurucu, anılan kararı 5/5/2014 tarihinde öğrendiğini bildirmiştir.

15. Başvurucu, 15/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

16. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 86. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendi, 87. maddesinin (3) numaralı fıkrası; 10/7/1953 tarih ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun’un 13. maddesinin birinci fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 15/5/2014 tarih ve 2014/6943 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, 19/10/2005 tarihinde Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında açılan

kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

20. Başvurucu, Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığınca 19/10/2005 tarihinde hakkında kamu davasının açılmasıyla başlayan yargılama sürecinin makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

22. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

23. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31). Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında, "silahla kasten yaralama ve 6136 sayılı Kanun'a muhalefet" suçlarını işlediği iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu hakkında isnat olunan suçlar 5237 sayılı Kanun'un 86. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendi ve 87. maddesinin (3) numaralı fıkrası ile 6136 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasında hapis ve adli para cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

24. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anı ya da kamu davasının açıldığı tarihtir. Somut başvuru açısından bu tarih, Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığınca kamu davasının açıldığı 19/10/2005 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih ise suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih, Yargıtay 3. Ceza Dairesinin Kadıköy 4. Asliye Ceza Mahkemesinin kararını onadığı 13/3/2014 tarihidir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

25. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvurucu hakkında, Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığının 19/10/2005 tarihli iddianamesi ile "silahla kasten yaralama" suçunu işlediği iddiasıyla kamu davası açıldığı, Kadıköy 4. Asliye Ceza Mahkemesince, 31/10/2005 tarihli tensip zaptı ile savunmasının alınması için başvurucu hakkındaki yakalama emrinin infazının beklenilmesine karar verildiği, başvurucunun 7/4/2007 tarihinde yakalanarak tutuklandığı tespit edilmiştir. Mahkemece, tanık beyanları alınarak 20/6/2007 tarihli karar ile başvurucunun, "silahla kasten yaralama" suçundan 1 yıl 9 ay hapis, "6136 sayılı Kanun'a muhalefet" suçundan 1 yıl hapis ve 450,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına ve tahliyesine karar verildiği, başvurucu tarafından temyiz edilen hükmün Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/7/2011 tarihli ilâmı ile "6136 sayılı Kanun'a muhalefet" suçundan onandığı, "silahla kasten yaralama" suçundan bozulduğu tespit edilmiştir. Bozma ilâmına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece, 7/3/2012 tarihli karar ile başvurucunun "silahla kasten yaralama" suçundan 1 yıl 9 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, başvurucu tarafından temyiz edilen hükmün Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 13/3/2014 tarihli ilâmı ile onandığı anlaşılmıştır.

26. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

27. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun, tutum ve davranışlarıyla yargılamanın uzamasına sebep olduğu anlaşılmışsa da anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu sekiz yıl dört ay yirmi dört günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

28. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun’un 50. Maddesi Yönünden

29. Başvurucu, makul sürede yargılama yapılmadığı için 50.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

30. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden

yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

31. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin sekiz yıl dört ay yirmi dört günlük yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında, başvurucunun yargılamanın uzamasına neden olduğu süre de dikkate alınarak, başvurucuya net 4.100,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

32. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun;

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 4.100,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDURRAHMAN KAHRAMAN

B. No: 2014/7046 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7046

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDURRAHMAN KAHRAMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7046)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Abdurrahman KAHRAMAN

Vekili : Av. Murat DURGAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, "karşılıksız yararlanma ve mühür bozma" suçlarını işlediği iddiasıyla yargılandığı davanın halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 22/5/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca 18/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 2/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 24/10/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu hakkında, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığının 31/3/2009 tarih ve E.2009/425 sayılı iddianamesi ile "elektrik enerjisi hakkında hırsızlık ve mühür bozma" suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

8. Kızıltepe 2. Asliye Ceza Mahkemesi, 14/3/2014 tarih ve E.2009/132, K.2014/191 sayılı kararı ile başvurucunun "karşılıksız yararlanma" suçundan 1 yıl 3 ay hapis, "mühür bozma" suçundan 3.000,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

9. Karar başvurucu tarafından temyiz edilmiş olup, temyiz incelemesi devam etmektedir.

10. Başvurucu, 22/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

11. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 163. maddesinin (3) numaralı fıkrası ile 203. maddesinin (1) numaralı fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 22/5/2014 tarih ve 2014/7046 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığınca "karşılıksız yararlanma ve mühür bozma" suçlarını işlediği iddiasıyla 31/3/2009 tarihinde hakkında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

14. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

15. Başvurucu, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında yürütülen soruşturma kapsamında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan

Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

17. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

18. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 32). Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında, "karşılıksız yararlanma ve mühür bozma" suçlarını işlediği iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu hakkında isnat olunan suç 5237 sayılı Kanun'un mülga 142. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi ile 203. maddesinin (1) numaralı fıkrasında hapis cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

19. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anıdır. Somut başvuru açısından bu tarih, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucu hakkında kamu davasının açıldığı 31/3/2009 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih, suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarihtir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

20. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvurucu hakkında, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığının 31/3/2009 tarihli iddianamesi ile "elektrik enerjisi hakkında hırsızlık ve mühür bozma" suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açıldığı, Kızıltepe 2. Asliye Ceza Mahkemesince yapılan yargılamada, başvurucunun savunmasının alındığı, tanıkların dinlendiği, delillerin toplandığı, Dicle Elektrik Dağıtım A.Ş. İl Müdürlüğüne yazı yazılarak suça konu tarımsal sulama aboneliğine ilişkin kayıtların istendiği, mühürleme tutanağı ile kaçak elektrik tüketimi tutanaklarının incelendiği, keşif yapıldığı, kaçak elektrik kullanımının ve kamu zararının tespitine yönelik bilirkişi raporu alındığı belirlenmiştir. Mahkemece, uzun süre başvurucunun kaçak elektrik kullanımı nedeniyle kesilen para cezasını ödeyip ödemediğinin araştırıldığı, uzun aralıklarla duruşmalar yapıldığı, dosyanın

incelemeye alındığı duruşmaların bulunduğu ve yargılamanın uzamasında başvurucuya atfedilebilecek önemli bir kusurun bulunmadığı tespit edilmiştir. Mahkemece, 14/3/2014 tarihli karar ile başvurucunun "karşılıksız yararlanma" suçundan 1 yıl 3 ay hapis, "mühür bozma" suçundan 3.000,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, başvurucu tarafından temyiz edilen hükmün, temyiz incelemesinin devam ettiği anlaşılmıştır.

21. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

22. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu yaklaşık altı yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

24. Başvurucu, makul sürede yargılama yapılmadığı için 20.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

25. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

26. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık altı yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.150,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

27. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

28. Başvuruya konu yargılamanın yaklaşık altı yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede

sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun;

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 4.150,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HADİCE DEMİR VE ABDULKERİM KAVAK

B. No: 2014/7675 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7675

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HADİCE DEMİR VE ABDULKERİM KAVAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7675)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucular : Hadice DEMİR

Abdulkerim KAVAK

Vekilleri : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, 10/10/1989 tarihinde Savur Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasındaki yargılamanın makul sürede sonuçlandırılamadığını belirterek, adil yargılanma hakları ile mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve tazminat talep etmişlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 29/5/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 30/6/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 15/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin

birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 13/10/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Maliye Hazinesi tarafından 30/6/1988 tarihli dilekçeyle Kocahöyük köyü Segiran mezrasında bulunan arazilerin içerisinde Hazine arazileri olduğu iddiasıyla başvurucular ve müşterekleri aleyhine meni müdahale davası açılmıştır. Bu dava Savur Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1989/59 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

8. Mardin ili Savur ilçesi Kocahöyük köyünde 1989 yılında kadastro çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda Kocahöyük köyünde bulunan 123 ada 1 parsel numaralı taşınmaz başvurucular ve müşterekleri adına tespit edilmiştir.

9. Bu tespit üzerine Maliye Hazinesi tarafından 10/10/1989 tarihinde başvurucular ve müşterekleri aleyhine Savur Kadastro Mahkemesinde kadastro tespitine itiraz davası açılmıştır. Bu dava Savur Kadastro Mahkemesinin E.1989/10 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

10. Savur Asliye Hukuk Mahkemesi, E.1989/59 sayılı dosyaya ilişkin olarak 19/10/1989 tarih ve E.1989/59, K.1989/122 sayılı kararıyla dava konusu taşınmazlara ilişkin düzenlenen kadastro tespit tutanaklarının tutulduğu gerekçesiyle dosyanın görevli mahkeme olan Savur Kadastro Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

11. Bu dava, Savur Kadastro Mahkemesinin E.1990/28 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

12. Savur Kadastro Mahkemesi 28/3/2001 tarih ve E.1990/28 K.2001/18 sayılı kararıyla, Mahkemenin E.1990/28 sayılı dosyasındaki 123 ada 1 parsel numaralı taşınmaz ile Mahkemenin E.1989/10 sayılı dava dosyasına konu olan taşınmazların aynı olması, dosyalar arasında hukuki ve fiili irtibat bulunması ve biri hakkında verilecek hükmün diğerini de etkilemesi gerekçesiyle her iki dava dosyasının birleştirilmesine ve E.1990/28 sayılı dava dosyasının kapatılıp davanın E.1989/10 sayılı dosya üzerinde yürütülmesine karar vermiştir.

13. Yargılamaya Savur Kadastro Mahkemesinin E.1989/10 sayılı dosyasında devam edilmektedir.

14. Başvurucular, 29/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

15. Bkz. B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 16-22

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucuların 29/5/2014 tarih ve 2014/7675 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

17. Başvurucular, 10/10/1989 tarihinde Savur Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasındaki yargılamanın makul sürede sonuçlandırılamadığını ve bu süre içinde taşınmazlarını gerektiği gibi kullanamadıklarını belirterek, adil yargılanma hakları ile mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

19. Başvurucular, 10/10/1989 tarihinde Savur Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasındaki yargılamanın makul sürede sonuçlandırılamadığını ve bu süre içinde taşınmazlarını gerektiği gibi kullanamadıklarını belirterek, adil yargılanma hakları ile mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

20. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

21. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

22. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda taşınmaz mülkiyeti hakkında Savur Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasında, 3402 ve 6100 sayılı Kanun'larda yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

23. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 10/10/1989 tarihidir.

24. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

25. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, Savur Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasında Savur Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1989/59 sayılı dosyasında görülen davanın Savur Kadastro Mahkemesine devredildikten sonra Mahkemenin E.1990/28 sayılı dosyasına kaydedildiği, Savur Kadastro Mahkemesinin 28/3/2001 tarihli kararıyla E.1990/28 sayılı dosya ile başvuruya konu olan E.1989/10 sayılı dosyanın birleştirildiği ve yargılamaya E.1989/10 sayılı dosya üzerinden devam edildiği anlaşılmıştır. Anılan dava dosyasında ilk olarak 26/6/2006 tarihinde keşif yapılarak bilirkişi raporu tanzim ettirildiği, daha sonraki keşif ara kararlarının ise muhtelif gerekçelerle yerine getirilemediği, en son yapılan duruşmada keşif yapılmasına karar verildiği belirlenmiştir. Yargılamanın halen Savur Kadastro Mahkemesinde devam ettiği anlaşılmaktadır.

26. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, başvuruya konu yargılamanın kadastro mahkemesi önünde sürdüğü görülmekle, 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'a tabi bir yargılama faaliyetinin söz konusu olduğu ve 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesinin, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır (§ 14).

27. Kadastro mahkemesi nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle 3402 sayılı Kanun'da yer alan ve yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 54-64; B. No: 2012/12, 17/9/2013, §§ 53-62; B. No: 2013/1115, 5/12/2013, §§ 60-67; 2012/673, 19/12/2013, §§ 37-43).

28. Başvuruya konu davanın taraf sayısı ve mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık niteliğinin bulunduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, 3402 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve yirmi beş yılı aşkın bir süredir devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan nedenlerle, başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

30. Başvurucular ayrıca, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerse de, başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

31. Başvurucular, maruz kaldıkları zarar karşılığı olarak ayrı ayrı 100.000,00 TL maddi,

100.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

32. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

33. Başvuruculların tarafı oldukları uyuşmazlığa ilişkin yirmi beş yılı aşkın bir süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında her bir başvurucuya net 21.200,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

34. Başvurucular tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvuruculların maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

35. Başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

36. Başvuruya konu yargılamanın yirmi beş yılı aşkın bir süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculların,

1. Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvuruculların her birine net 21.200,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculların tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Savur Kadastro Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

YUSUF ÇELİK

B. No: 2014/7683 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7683

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF ÇELİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7683)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Yusuf ÇELİK

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 19/10/2009 tarihinde Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı taşınmazın kazandırıcı zamanaşımı yoluyla tescili davasında yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat ödenmesini talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 29/5/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca 15/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 15/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 19/9/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, 19/10/2009 tarihinde Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesinde Maliye Hazinesi ve Yumrutaş Köyü tüzel kişiliği aleyhine açtığı davada, Kızıltepe ilçesi Yumrutaş köyünde bulunan yaklaşık 81 dönümlük taşınmazın kadastro yetkililerince taşlık alan olarak bırakıldığını ve kendisinin taşları atarak araziyi ıslah ettiğini, bu yeri yirmi yıldır kullandığını belirterek taşınmazın adına tescilini talep etmiştir.

8. Mahkemece, 1/12/2010 tarih ve E.2009/773, K.2010/947 sayılı ilam ile toplanan deliller ve bilirkişi raporlarına göre taşınmazın başvurucu adına tapuya tesciline karar verilmiştir.

9. Temyiz incelemesi sonucunda ise Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 26/3/2012 tarih ve E.2012/1068, K.2012/2167 sayılı ilamı ile taşınmazın, dava tarihinden geriye doğru en az yirmi yıl öncesine ait iki ayrı zamanda çekilmiş hava fotoğraflarının incelenmesi gerektiği, başvurucunun dava konusu taşınmazı imar ve ihyaya başladığı tarihte henüz yirmi yaşında olduğunu ve askerlik çağında olan bir kişinin tek başına yaklaşık seksen dört bin metre kare alanı imar ve ihya etmesinin hayatın olağan akışına uygun düşüp düşmediğinin ve bunu yapacak mali güce sahip olup olmadığının araştırılması gerektiği belirtilerek ilk derece Mahkemesinin kararı bozulmuştur.

10. Başvurucunun karar düzeltme istemi aynı Dairenin 19/11/2012 tarih ve E.2012/8405, K.2012/10746 sayılı ilamıyla reddedilmiştir.

11. Mahkemece bozmaya uyularak Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2013/148 sayılı dosyada yapılan yargılamada başvurucu vekilinin, 30/5/2014 tarihli duruşmada davayı takip etmeyeceklerini belirtmesi üzerine dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilmiştir.

12. Başvurucu, 24/6/2014 tarihli dilekçeyle yenileme talebinde bulunmuştur, yargılama İlk Derece Mahkemesinde halen devam etmektedir.

13. Başvurucu, 29/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Usul ekonomisi ilkesi" kenar başlıklı 30. maddesi şöyledir:

"Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür."

15. 22/11/2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 713. ve 716. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 29/5/2014 tarih ve 2014/7683 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, 19/10/2009 tarihinde Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı taşınmazın kazandırıcı zamanaşımı yoluyla tescili davasında yargılamanın halen devam ettiğini ve makul sürede sonuçlanmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

19. Başvurucu, 19/10/2009 tarihinde Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı taşınmazın kazandırıcı zamanaşımı yoluyla tescili davasında yargılamanın halen devam ettiğini ve makul sürede tamamlanmadığını, Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

20. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

21. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

22. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu taşınmazın kazandırıcı zamanaşımı yoluyla tescili davasında, 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

23. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih

olup, somut başvuru açısından bu tarih 19/10/2009 tarihidir.

24. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı bireysel başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

25. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunun taşınmaz mülkiyetinin kazandırıcı zamanaşımı yoluyla kazanıldığı iddiasıyla açılan tescil davası olduğu, 19/10/2009 tarihinde açılan davanın yargılama sürecinde, 1/12/2010 tarihinde İlk Derece Mahkemesince davanın kabulüne karar verildiği, kararın temyizi neticesinde 26/3/2012 tarihinde Yargıtay 8. Hukuk Dairesi tarafından bozulduğu, karar düzeltme isteminin aynı Dairenin 19/11/2012 tarihli ilâmıyla reddedildiği görülmektedir. Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılamada 25/3/2013 tarihinde bilirkişi raporu alınmasına karar verildiği, tarihli duruşmada alınan bilirkişi raporuna karşı tarafların beyanlarının alınmasına karar verildiği, başvurucu vekilinin davayı takipsiz bırakma beyanı üzerine 30/5/2014 tarihinde dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verildiği, başvurucunun 24/6/2014 tarihli yenileme dilekçesi üzerine yargılamaya İlk Derece Mahkemesinde devam edildiği anlaşılmaktadır.

26. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

27. Başvuruya konu tescil davasının incelenmesinde; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında, başvurucu tarafından Mahkemece belirlenen keşif tarihinden sonraki bir tarihte keşif ücreti yatırılmasının ve davanın takipsiz bırakılmasının da yargılamanın uzamasında etkisinin olduğu anlaşılmakla birlikte, söz konusu beş yılı aşkın yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

28. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

29. Başvurucu, yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması nedeniyle 40.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

30. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

31. Başvurucunun tarafı oldukları uyuşmazlığa ilişkin beş yılı aşkın yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında ve başvurucunun tutumunun yargılama sürecinin uzamasındaki kısmi etkisi de nazara alınarak, başvurucuya net 2.350,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

32. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Başvuruya konu yargılamanın beş yılı aşkın bir süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 2.350,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET AYDIN

B. No: 2014/9803 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/9803

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET AYDIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/9803)

Karar Tarihi: 10/3/2015

R.G. Tarih- Sayı: 9/6/2015-29381

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Mehmet AYDIN

Vekili : Av. Bedrettin AKGÜL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, “bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle hırsızlık” suçunu işlediği iddiasıyla hakkında açılan kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 16/6/2014 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 30/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

5. 30/6/2006 tarihinde Denizli Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan şikâyet üzerine başvurucu hakkında "bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle hırsızlık" suçundan soruşturma başlatılmıştır.

6. Denizli Cumhuriyet Başsavcılığı, 11/6/2008 tarih ve 2006/12812 Soruşturma sayılı kararı ile Başsavcılığın yetkisizliğine ve dosyanın Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar vermiştir.

7. Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığı, 30/7/2008 tarih ve 2008/2042 Soruşturma sayılı kararı ile Başsavcılığın yetkisizliğine ve dosyanın Denizli Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar vermiştir.

8. Denizli Cumhuriyet Başsavcılığı, 10/9/2008 tarih ve 2008/18128 Soruşturma sayılı kararı ile Başsavcılığın yetkisizliğine ve dosyanın yeniden Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar vermiştir.

9. Başvurucu hakkında, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığı, 18/11/2008 tarih ve E.2008/1063 sayılı iddianamesi ile "bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle hırsızlık" suçunu işlediği iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

10. Kızıltepe 1. Asliye Ceza Mahkemesi, 20/3/2014 tarihinde, başvurucu müdafiinin bulunduğu duruşmada, E.2008/504, K.2014/184 sayılı karar ile başvurucunun beraatine karar vermiştir.

11. Temyiz edilmeyen karar, Mahkemece 15/5/2014 tarihinde kesinleştirilmiştir.

12. Başvurucu, 16/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

13. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 142. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendi, 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 223. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 16/6/2014 tarih ve 2014/9803 numaralı başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu, "bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle hırsızlık" suçunu işlediği iddiasıyla hakkında açılan kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

16. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse

ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.”

17. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün “Başvuru süresi ve mazeret” başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.”

18. Bireysel başvurunun ön şartlarından birisi de başvuru süresidir. Süre, başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usul hükmüdür.

19. Bireysel başvuruların, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekmektedir (B. No: 2012/1075, 12/2/2013, §§ 18-19).

20. Başvuru konusu olayda başvurucu, “bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle hırsızlık” suçunu işlediği iddiasıyla hakkında açılan kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Başvurucu hakkında Denizli Cumhuriyet Başsavcılığınca 30/6/2006 tarihinde “bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle hırsızlık” suçundan soruşturma başlatılmıştır. Denizli Cumhuriyet Başsavcılığınca yetkisizlik kararı verilerek soruşturma dosyasının Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesinden sonra soruşturmaya devam eden Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığınca, 18/11/2008 tarihinde, başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır. Kızıltepe 1. Asliye Ceza Mahkemesince yapılan yargılama sonunda 20/3/2014 tarihinde, başvurucu müdafiinin bulunduğu duruşmada başvurucunun beraatine karar verilmiştir. Karar temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir.

22. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre, bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği ve başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

23. Temyiz yolu açık olan bir hükme yönelik olarak, etkili görmedikleri veya hukuki yararları olmadığı için bu yola başvurmayan başvurucular, Mahkemece verilen kararı öğrendikleri tarihte ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri kararı öğrenmiş olup, temyiz yoluna başvurmayarak, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkını kullanmışlarsa, buna ilişkin süreye riayet etmeleri beklenir. Her ne kadar derece mahkemesi kararı, temyiz başvuru süresi sonunda kesinleşmekte ise de başvurucular bu yola başvurmadığında, Mahkemece verilen kararın tefhimi veya tebliği ile ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri kararı öğrendiklerine göre, bu tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunmaları gerekir. Temyiz yolunu etkili bir yol olarak görmeyen veya hukuki yararları olmadığı için bu yola başvurmayan başvurucular bireysel başvuruda bulunma yolunu tercih etmişlerse bireysel başvuruya ilişkin süreye riayet etmelidirler (B. No: 2013/1936, 17/9/2013, § 23).

24. Başvurucunun, Kızıltepe 1. Asliye Ceza Mahkemesince verilen beraat kararını 20/3/2014 tarihinde öğrendiği, zira anılan tarihte yapılan duruşmada başvurucu müdafiinin hazır olduğu, başvurunun ise 16/6/2014 tarihinde yapıldığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla 20/3/2014 tarihinden itibaren otuz günlük sürede bireysel başvuruda bulunulması gerekirken bu sürenin geçmesinden sonra 16/6/2014 tarihinde başvuruda bulunulduğu belirlenmiştir. Bu

itibarla başvuruda süre aşımı bulunduğu sonucuna varılmaktadır.

25. Açıklanan nedenlerle, ihlale neden olduğu iddia edilen karara ilişkin olarak otuz gün geçtikten sonra yapılan başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “süre aşımı” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun “süre aşımı” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

Y.İ.

B. No: 2014/9904 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/9904

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Y. İ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/9904)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Y.İ.

Vekili : Av. İsmail DOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, "görevli memura direnme ve hakaret" suçlarını işlediği iddiasıyla yargılandığı davanın halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 23/6/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 15/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

5. Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 23/11/2008 tarihinde başvurucunun ifadesi alınmıştır.

6. Başvurucu ve diğer üç şüpheli hakkında, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığının 19/3/2009 tarih ve E.2009/299 sayılı iddianamesi ile "görevli memura direnme ve hakaret" suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

7. Kızıltepe 1. Asliye Ceza Mahkemesince yapılan yargılama sonunda, 15/9/2011 tarih ve E.2009/256, K.2011/98 sayılı kararla başvurucunun "görevli memura direnme" suçundan 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 265. maddesinin (1) ve (3) numaralı fıkraları uyarınca 6 ay 20 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına, "kamu görevlisine hakaret" suçundan 5237 sayılı Kanun'un 125. maddesinin (1) ve (4) numaralı fıkraları uyarınca 11 ay 20 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına ve cezaların ayrı ayrı ertelenmesine karar verilmiştir.

8. Karar, başvurucu dışındaki diğer sanıklar tarafından temyiz edilmiş olup başvurucu temyiz talebinde bulunmamıştır.

9. Mahkemece, 30/11/2011 tarihinde, kararın başvurucu yönünden kesinleştiği gerekçeli kararın ekine yazılmıştır.

10. Başvurucu, 23/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

11. 5237 sayılı Kanun'un 265. maddesinin (1) ve (3) numaralı fıkraları, 125. maddesinin (1) ve (4) numaralı fıkraları.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 23/6/2014 tarih ve 2014/9904 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığınca "görevli memura direnme ve hakaret" suçlarından yürütülen soruşturma kapsamında 23/11/2008 tarihinde ifadesinin alındığını, Başsavcılıkça 19/3/2009 tarihinde hakkında açılan kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

14. 30/11/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler.”

15. Anılan Kanun hükmü uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilir. Niteliği itibarıyla kamu düzenine ilişkin olan bu başvuru şartını taşımayan bireysel başvuruların incelenebilmesi

mümkün değildir.

16. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 18).

17. Başvuru konusu olayda, başvurucu, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığınca "görevli memura direnme ve hakaret" suçlarından yürütülen soruşturma kapsamında 23/11/2008 tarihinde ifadesinin alındığını, Başsavcılıkça 19/3/2009 tarihinde hakkında açılan kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Başvurucu ve diğer üç şüpheli hakkında Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığınca açılan kamu davası üzerine, Kızıltepe 1. Asliye Ceza Mahkemesince 15/9/2011 tarihinde başvurucunun ve diğer sanıkların "görevli memura direnme ve hakaret" suçlarından cezalandırılmalarına, başvurucu hakkında verilen cezaların ayrı ayrı ertelenmesine karar verilmiştir. Karar, başvurucu dışındaki diğer iki sanık tarafından temyiz edilmiş olup, başvurucu tarafından temyiz talebinde bulunulmamıştır. Diğer sanıkların temyizleri üzerine Yargıtaya gönderilen dosyada temyiz incelemesi devam etmektedir.

19. Kızıltepe 1. Asliye Ceza Mahkemesince verilen kararın başvurucu tarafından temyiz edilmediği ve Mahkemece, 30/11/2011 tarihinde, başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet kararlarının kesinleştiğinin gerekçeli kararın ekine yazıldığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucu tarafından temyiz edilmeyen kararın başvurucu yönünden, karar tarihi olan 15/9/2011 tarihi itibarıyla kesinleştiği belirlenmiştir. Bu durumda başvuru, zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır.

20. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce başvurucu açısından kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun "zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSA KALKAN

B. No: 2014/9906 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/9906

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSA KALKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/9906)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Musa KALKAN

Vekili : Av.İsmail DOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, "karşılıksız yararlanma ve mühür bozma" suçlarını işlediği iddiasıyla yargılandığı davanın halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 23/6/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 24/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 17/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 11/11/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu hakkında, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığının 4/11/2009 tarih ve E.2009/1271 sayılı iddianamesi ile "elektrik enerjisi hakkında hırsızlık ve mühür bozma" suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

8. Kızıltepe 2. Asliye Ceza Mahkemesi, 11/6/2010 tarih ve E.2009/518, K.2010/317 sayılı kararı ile başvurucunun "elektrik enerjisi hakkında hırsızlık" suçundan 1 yıl 9 ay 20 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına, verilen cezanın ertelenmesine, "mühür bozma" suçundan ise 3.000,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

9. Karar başvurucu tarafından temyiz edilmiş, Yargıtay 2. Ceza Dairesi, 28/7/2012 tarih ve E.2012/3799, K.2012/34849 sayılı ilâmı ile 2/7/2012 tarih ve 6352 sayılı Kanun hükmü gereğince işlem yapılmak üzere, dava dosyasının Mahkemesine iade edilmesine karar vermiştir.

10. Bozma ilâmına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece, 12/12/2013 tarih ve E.2012/782, K.2013/717 sayılı karar ile başvurucunun "karşılıksız yararlanma" suçundan 1 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

11. Karar başvurucu tarafından temyiz edilmiş olup, temyiz incelemesi devam etmektedir.

12. Başvurucu, 23/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

13. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 163. maddesinin (3) numaralı fıkrası, 203. maddesinin (1) numaralı fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun23/6/2014 tarih ve 2014/9906 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu,"elektrik enerjisi hakkında hırsızlık ve mühür bozma" suçlarını işlediği iddiasıyla 4/11/2009 tarihinde Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı

anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

17. Başvurucu, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lâfzî içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

19. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§41–45).

20. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31).Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında, "elektrik enerjisi hakkında hırsızlık ve mühür bozma" suçlarını işlediği iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu hakkında isnat olunan suçlar5237 sayılı Kanun'un 142. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi ile 203. maddesinin (1) numaralı fıkrasında hapis veya adli para cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

21. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anı ya da kamu davasının açıldığı tarihtir. Somut başvuru açısından bu tarih, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığınca kamu davasının açıldığı 4/11/2009 tarihidir.Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih, suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarihtir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

22. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvurucu hakkında,“elektrik enerjisi hakkında hırsızlık ve mühür bozma” suçlarını işlediği iddiasıyla 4/11/2009 tarihinde açılan kamu davasında, Kızıltepe 2. Asliye Ceza Mahkemesince, başvurucunun savunması ile tanık beyanının alındığı ve delillerin toplandığı, suça konu sulama kuyularının tespiti için bilirkişi refakati ile keşif yapıldığı belirlenmiştir. Mahkemece, 11/6/2010 tarihli karar ile başvurucunun "elektrik enerjisi hakkında hırsızlık" suçundan 1 yıl 9 ay 20 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına, verilen cezanın ertelenmesine, "mühür bozma" suçundan ise 3.000,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, temyiz üzerine, Yargıtay 2. Ceza Dairesinin 28/7/2012 tarihli ilâmı ile 6352 sayılı Kanun hükmü gereğince işlem yapılmak üzere, dava dosyasının Mahkemesine iade edilmesine karar verildiği, bozma ilâmına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece, 12/12/2013 tarihinde başvurucunun "karşılıksız yararlanma" suçundan 1 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, başvurucu tarafından temyiz edilen hükmün temyiz incelemesinin devam ettiği, yargılamanın uzamasında başvurucuya atfedilebilecek önemli bir kusurun bulunmadığı anlaşılmıştır.

23. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

24. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu beş yılı aşkın süredir devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun’un 50. Maddesi Yönünden

26. Başvurucu, makul sürede yargılama yapılmadığı için 40.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

27. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un“Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

28. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin beş yılı aşkın süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net

3.350,00TLmanevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

29. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

30. Başvuruya konu yargılamanın beş yılı aşkın süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun;

1.Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 3.350,00TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ALAADDİN ÖKMEN VE BEREKET SEVİNÇ

B. No: 2014/9911 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/9911

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALAADDİN ÖKMEN VE BEREKET SEVİNÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/9911)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : Alaaddin ÖKMEN

Bereket SEVİNÇ

Vekilleri : Av. İsmail DOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, "kaçakçılık" suçunu işledikleri iddiasıyla yargılandıkları davada makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 23/6/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 29/9/2014 tarihinde,kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucular hakkında, Tekirdağ Cumhuriyet Başsavcılığınca 23/3/2006 tarihinde başlatılan soruşturma sonunda E.2006/1176 sayılı iddianame ile "kasten yaralama, tehdit, hakaret ve kaçakçılık" suçlarını işledikleri iddiasıyla Tekirdağ Sulh Ceza Mahkemesine kamu davası açılmıştır.

6. Tekirdağ Sulh Ceza Mahkemesi, 20/11/2006 tarih ve E.2006/616 K.2006/578 sayılı kararla “kaçakçılık” suçundan açılan kamu davasını ayırarak, anılan suça ilişkin yargılama yapma görevinin Asliye Ceza Mahkemesine ait olduğu gerekçesiyle Mahkemenin görevsizliğine ve dava dosyasının Tekirdağ 1. Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

7. Tekirdağ 1. Asliye Ceza Mahkemesi, 9/5/2007 tarih ve E.2006/847, K.2007/215 sayılı kararla 10/7/2004 tarih ve 4926 sayılı mülga Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi ile 4. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi uyarınca, başvurucuların 2.390.366,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmalarına karar vermiştir.

8. Temyiz üzerine, Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 26/4/2011 tarih ve E.2009/7666, K.2011/4786 sayılı ilâmıyla hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair hükümlerin değerlendirilmesi gerektiği belirtilerek hükmün bozulmasına karar verilmiştir.

9. Mahkemece bozma ilâmına uyularak yapılan yargılama sonunda, 4/11/2011 tarih ve E.2011/225, K.2011/363 sayılı kararla başvurucuların 4926 sayılı mülga Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi ile 4. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi uyarınca 2.390.366,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmalarına karar verilmiştir.

10. Temyiz üzerine Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 9/4/2014 tarih ve E.2014/3868, K.2014/6930 sayılı ilâmı ile suç tarihi itibarıyla temyiz inceleme gününde; suç tarihinde yürürlükte bulunan ve sanıkların lehine olan 1/3/1926 tarih ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 102. maddesinin birinci fıkrasının (4) numaralı bendi ve 104. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen zamanaşımı süresinin dolduğunu belirterek hükmün bozulmasına ve sanıklar hakkındaki kamu davasının zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılmasına karar vermiştir.

11. Başvurucular, Yargıtayın anılan kararının henüz tebliğ edilmediğini, bu kararı Yargıtay internet sitesinden öğrendiklerini bildirmişler, başvuru dilekçesinin ekine, 5/5/2014 tarihinde alınan Yargıtay kararının sonucunu gösteren yazıyı eklemişlerdir.

12. Başvurucular, 23/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

13. 4926 sayılı mülga Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi ile 4. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi,765 sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (4) numaralı bendi, 104. maddesinin ikinci fıkrası ile 112. maddesinin birinci fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucuların23/6/2014 tarih ve 2014/9911 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

15. Başvurucular, Tekirdağ Cumhuriyet Başsavcılığınca haklarında açılan kamu davası üzerine Tekirdağ 1. Asliye Ceza Mahkemesince, "kaçakçılık" suçundan mahkûmiyet kararı verildiğini, temyiz üzerine, Yargıtay 7. Ceza Dairesince 9/4/2014 tarihinde zamanaşımı nedeniyle kamu davasının ortadan kaldırılmasına hükmedildiğini, anılan kararı Yargıtay internet sitesinden öğrendiklerini, kararın henüz tebliğ edilmediğini, Yargıtay kararı üzerine Mahkemece yeniden yargılama yapılacağını, dolayısıyla yargılamanın halen sonuçlanmadığını ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

16. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

17. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Başvuru süresi ve mazeret" başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

18. Bireysel başvurunun ön şartlarından birisi de başvuru süresidir. Süre, başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usul hükmüdür.

19. Bireysel başvuruların, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekmektedir (B. No: 2012/1075, 12/2/2013, §§18-19).

20. Başvuru konusu olayda başvurucular, Tekirdağ 1. Asliye Ceza Mahkemesince" kaçakçılık" suçundan haklarında mahkûmiyet kararı verildiğini, temyiz üzerine Yargıtay 7. Ceza Dairesince 9/4/2014 tarihinde zamanaşımı nedeniyle kamu davasının ortadan kaldırılmasına hükmedildiğini, anılan kararı Yargıtay internet sitesinden öğrendiklerini, kararın henüz tebliğ edilmediğini, Yargıtay kararı üzerine Mahkemece yeniden yargılama yapılacağını, dolayısıyla yargılamanın halen sonuçlanmadığını ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

21. Tekirdağ 1. Asliye Ceza Mahkemesince "kaçakçılık" suçundan yapılan yargılama sonunda başvuruculaların mahkûmiyetine hükmedildiği, temyiz üzerine Yargıtay 7. Ceza Dairesi tarafından 9/4/2014 tarihinde, suç tarihi itibarıyla, temyiz inceleme gününde zamanaşımı süresinin dolduğu belirtilerek hükmün bozulmasına ve sanıklar hakkındaki kamu davasının zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılmasına karar verildiği anlaşılmıştır. Anılan karar kesin nitelikte bir karar olup, Mahkemece yeniden yargılama yapılmasına olanak bulunmamaktadır.

22. Başvurucular, Yargıtay 7. Ceza Dairesinin anılan kararının tebliğ edilmediğini, bu kararı Yargıtay internet sitesinden öğrendiklerini bildirmişler, başvuru dilekçelerinin ekine, 5/5/2014 tarihinde alınan Yargıtay kararının sonucunu gösteren yazıyı eklemişlerdir.

23. Yargıtay 7. Ceza Dairesince verilen karar kesin nitelikte bir karar olup, Tekirdağ 1. Asliye Ceza Mahkemesince 9/5/2014 tarihinde, kararın, Yargıtay 7. Ceza Dairesince verilen karar tarihi olan 9/4/2014 tarihi itibarıyla kesinleştiği yazılarak dosyaya eklenmiştir.

24. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre Yargıtay Ceza Dairesi kararlarının tebliğ zorunluluğu bulunmamaktadır. Başvurucular,Yargıtay kararının tebliğ edilmediğini, kararı Yargıtay internet sitesinden öğrendiklerini bildirmişler ve başvuru dilekçelerinin ekinde Yargıtay Dosya Sorgu ekranından alınan ve dosya ayrıntı bilgilerini gösteren yazıyı eklemişlerdir. Bu yazıda, Yargıtay 7. Ceza Dairesinin karar tarihi, esas ve karar numaraları ile mahkûmiyet hükmünün ortadan kaldırıldığı belirtilmektedir. Anılan yazının Yargıtay internet sitesinden alındığı tarih ise 5/5/2014 tarihidir.

25. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre, bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği ve başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

26. Başvuruculaların Yargıtay 7. Ceza Dairesince verilen ortadan kaldırma kararını 5/5/2014 tarihinde öğrendikleri, başvurunun ise 23/6/2014 tarihinde yapıldığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla 5/5/2014 tarihinden itibaren otuz günlük sürede bireysel başvuruda bulunulması gerekirken bu sürenin geçmesinden sonra 23/6/2014 tarihinde başvuruda bulunulduğu belirlenmiştir. Bu itibarla başvuruda süre aşımı bulunduğu sonucuna varılmaktadır.

27. Açıklanan nedenlerle, ihlale neden olduğu iddia edilen karara ilişkin olarak otuz gün geçtikten sonra yapılan başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "süre aşımı" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun "süre aşımı" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde bırakılmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

EKREM BALCA VE ORHAN GÜVEN

B. No: 2014/9915 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/9915

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EKREM BALCA VE ORHAN GÜVEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/9915)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : Ekrem BALCA

Orhan GÜVEN

Vekilleri : Av.İsmail DOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, “kasten yaralama” suçunu işledikleri iddiasıyla yargılandıkları davanın halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 23/6/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 31/7/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 17/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 4/11/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 18/6/2008 tarihinde, başvurucuların ifadesi alınmıştır.

8. Başvurucular ve diğer şüpheli hakkında, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığının 25/2/2011 tarih ve E.2011/291 sayılı iddianamesi ile "kasten yaralama" suçunu işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

9. Kızıltepe 1. Asliye Ceza Mahkemesince, 10/6/2014 tarihli duruşmada başvuruculaın yokluğunda, "kasten yaralama" suçundan başvuruculardan Orhan Güven'in beraatine, Ekrem Balca'nın 2 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiş ve gerekçeli karar 5/11/2014 tarihinde yazılmış olup karar tebliğ aşamasındadır.

10. Başvurucular, 23/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

11. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 86. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 87. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi; 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 223. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaın23/6/2014 tarih ve 2014/9915 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaın İddialaı

13. Başvurucular, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 18/6/2008 tarihinde ifadelerinin alındığını, “kasten yaralama” suçunu işledikleri iddiasıyla25/2/2011 tarihinde, Kızıltepe 1. Asliye Ceza Mahkemesinde açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

14. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

15. Başvurucular, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığınca haklarında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma

haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

16. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

17. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§41–45).

18. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31).Başvuru konusu olayda, başvurucular hakkında, "kasten yaralama" suçunu işledikleri iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucular hakkında isnat olunan suç 5237 sayılı Kanun'un86. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 87. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde hapis cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucular hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

19. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anıdır. Somut başvuru açısından bu tarih, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucuların ifadesinin alındığı 18/6/2008tarihidir.Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih, suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarihtir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

20. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, 18/6/2008 tarihinde, ifadeleri alınan başvurucular ve diğer şüpheli hakkında, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcılığının 25/2/2011 tarihli iddianamesi ile "kasten yaralama" suçunu işledikleri iddiasıyla kamu davası açıldığı, davanın Kızıltepe 1. Asliye Ceza Mahkemesinin E.2011/115 sayılı dosyasına kaydedildiği tespit edilmiştir. Mahkemece yapılan yargılamada, başvurucuların savunmaları ile mağdur ve tanık beyanlarının alındığı, delillerin toplandığı, mağdurdaki yaralanmaya

ilişkin Adli Tıp Kurumu raporunun beklendiği belirlenmiştir. 10/6/2014 tarihli duruşmada başvurucuların yokluğunda, "kasten yaralama" suçundan başvuruculardan Orhan Güven'in beraatine, Ekrem Balca'nın 2 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, gerekçeli kararın5/11/2014 tarihinde yazıldığı ve halen tebliğ aşamasında olduğu anlaşılmıştır.

21. 5271 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

22. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvuruculardan tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep oldukları da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu yaklaşık yedi yıllık yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan nedenlerle, başvuruculardan Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

24. Başvurucular, makul sürede yargılama yapılmadığı için ayrı ayrı40.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

25. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un"Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

26. Başvuruculardan tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık yedi yıldır eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 6.650,00TLmanevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

27. Başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

28. Başvuruya konu yargılamanın yaklaşık yedi yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar

verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaın;

1.Makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvuruculara ayrı ayrı net 6.650,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvuruculaın tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucular tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruculaın Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜLSEN GÖKGÜR

B. No: 2014/10002 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10002

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜLSEN GÖKGÜR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10002)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Gülsen GÖKGÜR

Vekili : Av. Aşkın Abdullah SUDAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, "görevi kötüye kullanma" suçunu işlediği iddiasıyla yargılandığı davanın halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 17/6/2014 tarihinde Bakırköy 4. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 14/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 21/11/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına

gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 23/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu ve diğer beş şüpheli hakkında, Üsküdar Cumhuriyet Başsavcılığının 22/12/2006 tarih ve E.2006/7204 sayılı iddianamesi ile "imar kirliliğine neden olma ve görevi kötüye kullanma" suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmış, dava Üsküdar 6. Asliye Ceza Mahkemesinin E.2007/4 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

8. Üsküdar 6. Asliye Ceza Mahkemesi, 2/10/2007 tarih ve E.2007/4, K.2007/627 sayılı kararı ile E.2007/4 sayılı dava dosyasının, Üsküdar 5. Asliye Ceza Mahkemesinin E.2006/787 sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine, yargılamanın E.2006/787 sayılı dava dosyası üzerinden devam etmesine karar vermiştir.

9. Üsküdar Adliyesinin kapatılması üzerine, yargılamaya İstanbul Anadolu 32. Asliye Ceza Mahkemesinde devam edilmiş, Mahkemece, 28/5/2013 tarih ve E.2006/787, K.2013/236 sayılı karar ile toplam on sanık hakkında hüküm kurulmuş, "suç, zamanaşımı hükümleri yönünden sanıklar lehine olan 1/3/1926 tarih ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 102. maddesinin birinci fıkrasının (4) numaralı bendi ile 104. Maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 7 yıl 6 aylık zamanaşımına tabi olup, suç tarihinden bu yana anılan sürenin dolduğu" gerekçesiyle başvurucu hakkında açılan kamu davasının düşürülmesine karar verilmiştir.

10. Karar, katılanlar tarafından temyiz edilmiş olup, temyiz incelemesi devam etmektedir.

11. Başvurucu, 17/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

12. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 257. maddesinin (2) numaralı fıkrası; 765 sayılı mülga Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (4) numaralı bendi ile 104. maddesinin ikinci fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun17/6/2014 tarih ve 2014/10002 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, 22/12/2006 tarihinde Üsküdar Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

15. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı

anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

16. Başvurucu,Üsküdar Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında yürütülen soruşturma kapsamında açılan kamu davasının halen devam ettiğini ve makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

18. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§41–45).

19. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 32).Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında, "görevi kötüye kullanma" suçunu işlediği iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu hakkında isnat olunan suç,5237 sayılı Kanun'un 257. maddesinin (2) numaralı fıkrasında hapis cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

20. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anı ya da kamu davasının açıldığı tarihtir. Somut başvuru açısından bu tarih, Üsküdar Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucu hakkında kamu davasının açıldığı 22/12/2006 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih, suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarihtir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

21. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, başvurucu ile diğer beş şüpheli

hakkında, Üsküdar Cumhuriyet Başsavcılığının 22/12/2006 tarihli iddianamesi ile "imar kirliliğine neden olma ve görevi kötüye kullanma" suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açıldığı, davanın Üsküdar 6. Asliye Ceza Mahkemesinin E.2007/4 sayılı dosyasına kaydedildiği tespit edilmiştir. Mahkemece, 2/10/2007 tarihli karar ile E.2007/4 sayılı dava dosyasının, Üsküdar 5. Asliye Ceza Mahkemesinin E.2006/787 sayılı dava dosyası ile birleştirilmesine, yargılamanın E.2006/787 sayılı dava dosyası üzerinden devam etmesine karar verildiği belirlenmiştir. Üsküdar Adliyesinin kapatılması üzerine, yargılamaya İstanbul Anadolu 32. Asliye Ceza Mahkemesinde devam edildiği, Mahkemece, başvurucu ve diğer sanıkların savunmaları ile müşteki ve tanık beyanlarının alındığı, bilirkişi refakati ile keşif yapıldığı, 28/5/2013 tarihli karar ile zamanaşımı süresinin dolması nedeniyle başvurucu hakkında açılan kamu davasının düşürülmesine karar verildiği, katılanlar tarafından temyiz edilen hükmün temyiz incelemesinin halen devam ettiği anlaşılmıştır.

22. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

23. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu sekiz yılı aşkın süredir devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

24. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun’un 50. Maddesi Yönünden

25. Başvurucu, makul sürede yargılama yapılmadığı için 50.000,00 TL maddi, 30.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

26. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un“Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

27. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin sekiz yılı aşkın süredir devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 5.850,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

28. Başvurucu tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, tespit

edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

29. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

30. Başvuruya konu yargılamanın sekiz yılı aşkın süredir devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun;

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 5.850,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin ilgili Derece Mahkemelerine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

NİHAT ŞİMŞEK

B. No: 2014/10594 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10594

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NİHAT ŞİMŞEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10594)

Karar Tarihi: 10/3/2015

R.G. Tarih- Sayı: 9/6/2015-29381

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Nihat ŞİMŞEK

Vekili : Av. Hüseyin ÇALİŞCİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, "silahlı terör örgütüne üye olma ve bu örgütün propagandasını yapma" suçunu işlediği iddiasıyla yargılandığı davada makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 25/6/2014 tarihinde İstanbul 6. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 31/10/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

5. Silivri Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında 15/4/2008 tarihinde başvurucu gözaltına alınmıştır.

6. Silivri 1. Sulh Ceza Mahkemesinin 16/4/2008 tarih ve 2008/26 Sorgu sayılı kararı ile başvurucunun tutuklanmasına karar verilmiştir.

7. Silivri Cumhuriyet Başsavcılığınca yetkisizlik kararı verilerek soruşturma dosyası İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına (CMK. 250. maddesi ile yetkili) gönderilmiştir.

8. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK. 250. maddesi ile yetkili) 29/7/2008 tarih ve E.2008/1037 sayılı iddianamesi ile başvurucu ve diğer şüpheli hakkında "silahlı terör örgütüne üye olma ve bu örgütün propagandasını yapma" suçlarından kamu davası açılmıştır.

9. Yargılamaya başlayan İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi, (CMK. 250. maddesi ile görevli) 20/3/2009 tarihinde başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

10. Mahkemece, 5/6/2009 tarih ve E.2008/218, K.2009/135 sayılı kararla başvurucunun, "terör örgütü üyesi olma" suçundan beraatine, "terör örgütü propagandası yapma" suçundan 2 yıl 1 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

11. Temyiz üzerine, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 20/5/2013 tarih ve E.2012/696, K.2013/7807 sayılı ilâmıyla beraat kararı verilen suç yönünden hükmün onanmasına, mahkûmiyet kararı verilen suç yönünden hükmün bozulmasına karar verilmiştir.

12. Bozma ilâmına uyularak yapılan yargılamada İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi, 18/9/2013 tarih ve E.2013/121, K.2013/164 sayılı kararı ile başvurucu hakkında "terör örgütü propagandası yapma" suçundan açılan kamu davasında kovuşturmanın ertelenmesine karar vermiştir.

13. Karar, başvurucu müdafi Av. Hüseyin Çalişci'nin yüzüne karşı ve itirazı kabil olmak üzere verilmiş olup itiraz edilmeksizin kesinleşmiştir.

14. Mahkemece, 31/10/2013 tarihinde, hükmün 1/10/2013 tarihi itibarıyla itiraz edilmeksizin kesinleştiği gerekçeli kararın ekine yazılmıştır.

15. Başvurucu, 25/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

16. 12/4/1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin ikinci fıkrası, 2/7/2012 tarih ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 25/6/2014 tarih ve 2014/10594 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, hakkında yürütülen soruşturma kapsamında 15/4/2008 tarihinde gözaltına alınarak 16/4/2008 tarihinde tutuklandığını ve 20/3/2009 tarihinde serbest bırakıldığını, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında açılan kamu davasında 18/9/2013 tarihinde kovuşturmanın ertelenmesine karar verildiğini, kararın 1/10/2013 tarihinde itiraz edilmeksizin kesinleştiğini, kesinleşme şerhli karar örneğini 29/5/2014 tarihinde tebliğ aldığını, makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

19. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

20. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Başvuru süresi ve mazeret" başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

21. Bireysel başvurunun ön şartlarından birisi de başvuru süresidir. Süre, başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usul hükmüdür.

22. Bireysel başvuruların, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekmektedir (B. No: 2012/1075, 12/2/2013, §§ 18-19).

23. Başvuru konusu olayda başvurucu, hakkında yürütülen soruşturma kapsamında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca açılan kamu davasında 18/9/2013 tarihinde kovuşturmanın ertelenmesine karar verildiğini, kararın 1/10/2013 tarihinde itiraz edilmeksizin kesinleştiğini, kesinleşme şerhli karar örneğini 29/5/2014 tarihinde tebliğ aldığını, makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesince yapılan yargılama sonunda, 18/9/2013 tarihinde, başvurucu hakkında "terör örgütü propagandası yapma" suçundan açılan kamu davasında kovuşturmanın ertelenmesine karar verilmiştir. Anılan karar, başvurucu müdafi Av. Hüseyin Çalişci'nin yüzüne karşı verilmiş ve itiraz edilmeksizin kesinleşmiştir. Mahkemece, 31/10/2013 tarihinde, hükmün 1/10/2013 tarihi itibarıyla itiraz edilmeksizin kesinleştiği gerekçeli kararın ekine yazılmıştır.

25. Başvurucu hakkında verilen kovuşturmanın ertelenmesi kararının, itirazı kabil karar olduğu ve itiraz edilmeksizin kesinleştiği anlaşılmıştır. Anılan kararın başvurucu müdafiinin yüzüne karşı verildiği, dolayısıyla ihlale neden olduğu ileri sürülen kararın 18/9/2013 tarihinde başvurucu müdafii tarafından öğrenilmesine rağmen, bu tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunulmadığı belirlenmiştir.

26. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre, bireysel

başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği ve başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

27. Başvurucunun, ihlale neden olduğunu ileri sürdüğü İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesince verilen kararı 18/9/2013 tarihinde öğrendiği halde, 25/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesince 18/9/2013 tarihinde verilen karara yönelik olarak, anılan tarihten itibaren otuz günlük sürede bireysel başvuruda bulunulması gerekirken bu sürenin geçmesinden sonra 25/6/2014 tarihinde başvuruda bulunulduğu belirlenmiş olup başvuruda süre aşımı olduğu sonucuna varılmaktadır.

28. Açıklanan nedenlerle, ihlale neden olduğu iddia edilen karara ilişkin olarak otuz gün geçtikten sonra yapılan başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “süre aşımı” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun "süre aşımı” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

AYCAN YILMAZ

B. No: 2014/10799 | Karar tarihi: 10.03.2015

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10799

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYCAN YILMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10799)

Karar Tarihi: 10/3/2015

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Hasan Tahsin GÖKCAN

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Aycan YILMAZ

Vekili : Av. Erdoğan SONAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, "resmi belgede sahtecilik, nitelikli dolandırıcılık ve banka kartının kötüye kullanılması" suçlarını işlediği iddiasıyla yargılandığı davada yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını, "nitelikli dolandırıcılık" suçundan hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün, yeterli inceleme yapılmadan verildiğini, kararın Yargıtay tarafından onandığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, yargılamanın yenilenmesi ile manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 25/6/2014 tarihinde İzmir 3. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/9/2014tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 1/12/2014tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği, görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 11/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında, 10/3/2009 tarihinde gözaltına alınmıştır.

8. İstanbul 1. Sulh Ceza Mahkemesi, 10/3/2009 tarih ve 2009/74 Sorgu sayılı kararı ile başvurucunun tutuklanmasına karar vermiştir.

9. Başvurucu hakkında, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 20/3/2009 tarih ve E.2009/3281 sayılı iddianamesi ile "resmi belgede sahtecilik, nitelikli dolandırıcılık ve banka kartının kötüye kullanılması" suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

10. İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi, 1/10/2009 tarih ve E.2009/120, K.2009/331 sayılı kararı ile başvurucunun, "banka kartının kötüye kullanılması" suçundan beraatine, "resmi belgede sahtecilik" suçundan 1 yıl 8 ay hapis, "nitelikli dolandırıcılık" suçundan 2 yıl 6 ay hapis ve 4.000,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına, ayrıca tahliyesine karar vermiştir.

11. Başvurucunun temyizi üzerine, Yargıtay 15. Ceza Dairesi, 11/3/2014 tarih ve 2012/11494, K.2014/4400 sayılı ilâmı ile "banka kartının kötüye kullanılması ve nitelikli dolandırıcılık" suçlarından verilen hükmü onamış, "resmi belgede sahtecilik" suçundan verilen hükmü bozmuştur.

12. Karar, 26/5/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

13. Başvurucu, 25/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Bozma ilâmına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece, 8/7/2014 tarih ve E.2014/262, K.2014/243 sayılı karar ile başvurucunun,"resmi belgede sahtecilik" suçundan 1 yıl 8 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir.

15. Başvurucunun anılan karara itirazı, İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 14/8/2014 tarih ve 2014/862 Değişik İş sayılı kararı ile reddedilerek kesinleşmiştir.

B. İlgili Hukuk

16. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 158. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) ve (j) bentleri, 204. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 245. maddesinin (1) ve (3) numaralı fıkraları; 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 223. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendi, 231. maddesinin (5) numaralı fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun25/6/2014 tarih ve 2014/10799 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, 10/3/2009 tarihinde gözaltına alınarak aynı tarihte tutuklandığını, 1/10/2009 tarihinde tahliye edildiğini, "resmi belgede sahtecilik, nitelikli dolandırıcılık ve banka kartının kötüye kullanılması" suçlarını işlediği iddiasıyla İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında açılan kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını, İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesince "nitelikli dolandırıcılık" suçundan verilen mahkûmiyet hükmünün, lehe olan hükümler değerlendirilmeden ve yeterli inceleme yapılmadan verildiğini, Yargıtay tarafından kararın onandığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası

19. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

20. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

21. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

22. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya açık keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz takdir hatası veya açık keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

23. Başvuru konusu olayda başvurucu, İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesince "nitelikli dolandırıcılık" suçundan verilen mahkûmiyet hükmünün, lehe olan hükümler değerlendirilmeden ve yeterli inceleme yapılmadan verildiğini, Yargıtay tarafından kararın onandığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında, 20/3/2009 tarihinde "resmi belgede sahtecilik, nitelikli dolandırıcılık ve banka kartının kötüye kullanılması" suçlarını işlediği iddiasıyla açılan kamu davasında İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesince, başvurucunun savunması alınmış, müşteki ve tanıklar dinlenmiş, banka kayıtları ve bilirkişi raporları

değerlendirilerek, suça konu olayın önem ve değeri ile başvurucunun duruşmalarda gözlenen kişiliği dikkate alınarak "nitelikli dolandırıcılık" suçundan takdiren 2 yıl 6 ay hapis ve 4.000,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına, başkaca yasal ve takdiri artırım veya indirim yapılmasına yer olmadığına karar verilmiştir. Başvurucunun temyizi üzerine, Yargıtay 15. Ceza Dairesinin11/3/2014 tarihli ilâmı ile "nitelikli dolandırıcılık" suçundan verilen hüküm,“yapılan yargılamaya, karar yerinde gösterilen delillere, Mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre, Cumhuriyet savcısı, sanık ve müdafiinin temyiz itirazlarının yerinde görülmediği” gerekçesiyle onanmıştır.

25. Mahkemenin gerekçesi ile başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

26. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının derece Mahkemesi tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararlarında bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

27. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılama Süresinin Makul Olmadığı İddiası

28. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda, açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

29. Başvurucu, 10/3/2009 tarihinde gözaltına alınarak aynı tarihte tutuklandığını, 1/10/2009 tarihinde tahliye edildiğini, "resmi belgede sahtecilik, nitelikli dolandırıcılık ve banka kartının kötüye kullanılması" suçlarını işlediği iddiasıyla İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında açılan kamu davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

30. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme)’nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa’nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa’nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme’nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme’nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede

yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

31. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§41–45).

32. Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B. No: 2013/625, 9/1/2014, § 31).Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında, "resmi belgede sahtecilik, nitelikli dolandırıcılık ve banka kartının kötüye kullanılması" suçlarını işlediği iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu hakkında isnat olunan suçlar5237sayılı Kanun'un 158. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (j) bendi, 204. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 245. maddesinin (1) ve (3) numaralı fıkralarında hapis ve adli para cezasını gerektirir şekilde tanımlanmıştır. Bu çerçevede başvurucu hakkındaki suç isnadına dayalı yargılamanın Anayasa'nın 36. maddesinin güvence kapsamına girdiği konusunda kuşku bulunmamaktadır (B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 32).

33. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi bir takım tedbirlerin uygulanması anıdır. Somut başvuru açısından bu tarih, başvurucunun gözaltına alındığı 10/3/2009 tarihidir. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih ise suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih, İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesince verilen karara yapılan itirazın İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedildiği 14/8/2014tarihidir (B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

34. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında, 10/3/2009 tarihinde gözaltına alınarak aynı tarihte tutuklanan başvurucu hakkında, Başsavcılığın 20/3/2009 tarihli iddianamesi ile "resmi belgede sahtecilik, nitelikli dolandırıcılık ve banka kartının kötüye kullanılması" suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açıldığı, İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesince, başvurucunun savunmasının alındığı, müşteki ve tanıkların dinlendiği, banka kayıtları ve bilirkişi raporları değerlendirilerek1/10/2009 tarihli karar ile başvurucunun, "banka kartının kötüye kullanılması" suçundan beraatine, "resmi belgede sahtecilik" suçundan 1 yıl 8 ay hapis, "nitelikli dolandırıcılık" suçundan 2 yıl 6 ay hapis ve 4.000,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına, ayrıca tahliyesine karar verildiği tespit edilmiştir. Başvurucunun temyizi üzerine, Yargıtay 15. Ceza Dairesince 11/3/2014 tarihli ilâm ile hükmün,"banka kartının kötüye kullanılması ve nitelikli dolandırıcılık" suçlarından onanmasına, "resmi belgede sahtecilik" suçundan bozulmasına karar verildiği belirlenmiştir. Bozma ilâmına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece, 8/7/2014 tarihli karar ile başvurucunun,"resmi belgede sahtecilik" suçundan 1 yıl 8 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği, başvurucunun anılan karara itirazının, İstanbul 6. Ağır

Ceza Mahkemesinin 14/8/2014 tarihli kararı ile reddedilerek kesinleştiği anlaşılmıştır.

35. 5271 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; B. No: 2013/695, 9/1/2014, §§ 24-40).

36. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu ceza davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzaktır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usuli haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Anılan davaya bütün olarak bakıldığında, somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu beş yıl beş ay dört günlük yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

37. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

38. Başvurucu, makul sürede yargılama yapılmadığı için 20.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

39. 6216 sayılı Kanun'un"Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

40. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin beş yıl beş ay dört günlük yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 3.350,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

41. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun;

1. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı yönündeki iddiasının "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 3.350,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM KALKAN

B. No: 2014/11416 | Karar tarihi: 10.03.2015

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11416

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM KALKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11416)

Karar Tarihi: 10/3/2015

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : İbrahim KALKAN

Vekili : Av. İsmail DOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 28/1/2004 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı imar ve ihyaya dayalı kazandırıcı zamanaşımı yoluyla tescil davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 7/4/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel eksiklik bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 30/5/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

I.4. Bölüm Başkanı tarafından 18/12/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular ile başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. Adalet Bakanlığının 29/12/2014 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen, başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Maliye Hazinesine karşı 28/1/2004 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde imar ve ihyaya dayalı kazandırıcı zamanaşımına dayalı olarak tescil davası açmıştır.

8. Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesi, 22/4/2010 tarih ve E.2004/51, K.2010/341 sayılı kararıyla davanın kabulüne ve söz konusu taşınmazın başvurucu adına tapuya tesciline karar vermiştir.

9. Davalı Maliye Hazinesinin temyizi üzerine Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 28/2/2011 tarih ve E.2010/4243, K.2011/1049 sayılı ilâmıyla İlk Derece Mahkemesinin kararını bozmuştur.

10. Bozma üzerine, Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2011/879 sayılı dosyasına kaydedilen davadaki yargılama halen devam etmektedir.

11. Başvurucu, 7/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

12. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 30. maddesi, 22/11/2001 ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 713. ve 716. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 10/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 7/4/2014 tarih ve 2014/11416 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, 28/1//2004 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı imar ve ihyaya dayalı kazandırıcı zamanaşımı yoluyla tescil davasında makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

15. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

16. Başvurucu, 28/1/2004 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı imar ve ihyaya dayalı kazandırıcı zamanaşımı yoluyla tescil davasında, makul sürede yargılama yapılmadığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün olmayıp (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18), Sözleşme metni ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38–39).

18. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 41–45).

19. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu taşınmazın tescili davasında 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

20. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, somut başvuru açısından bu tarih 28/1/2004 tarihidir.

21. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

22. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, 28/1/2004 tarihinde Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde imar ve ihyaya dayalı kazandırıcı zamanaşımına dayalı olarak açılan tescil davasında, ilk olarak 18/3/2005 tarihinde keşif yapılarak bilirkişi raporu alındığı, dava konusu yerin tarım arazisi haline getirilip getirilmediğinin tespiti için 22/4/2010 tarihinde yeni bir bilirkişi raporu alındığı ve toplanan deliller doğrultusunda davanın kabulüne karar verildiği, kararın temyiz incelemesi neticesinde bozulduğu, bozma sonrası Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2011/879 sayılı dosyasına kaydedilen davadaki yargılamanın halen devam ettiği belirlenmiştir.

23. 6100 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usullerine tabi mahkemeler nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından, özellikle yargılamada sürati

temin etmeye hizmet eden özel usul hükümlerinin nazara alınmadığı göz önünde bulundurularak makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde karar verilmiştir (B.No:2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64).

24. Başvuruya konu davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık niteliğinin bulunduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında, 1086 sayılı mülga Kanun ve 6100 sayılı Kanun hükümlerine tabi bir yargılama sürecine ilişkin somut başvuru açısından farklı bir karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve yaklaşık on bir yıldır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

26. Başvurucu, 40.000,00 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

27. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

28. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık on bir yıldır devam eden yargılama süresi nazara alındığında, yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

29. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

30. Başvuruya konu yargılamanın yaklaşık on bir yıldır devam ettiği ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun,

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 10.000,00 TL, manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.500,00 TL vekalet ücretinden oluşan toplam 1.706,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

E. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine,

10/3/2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.